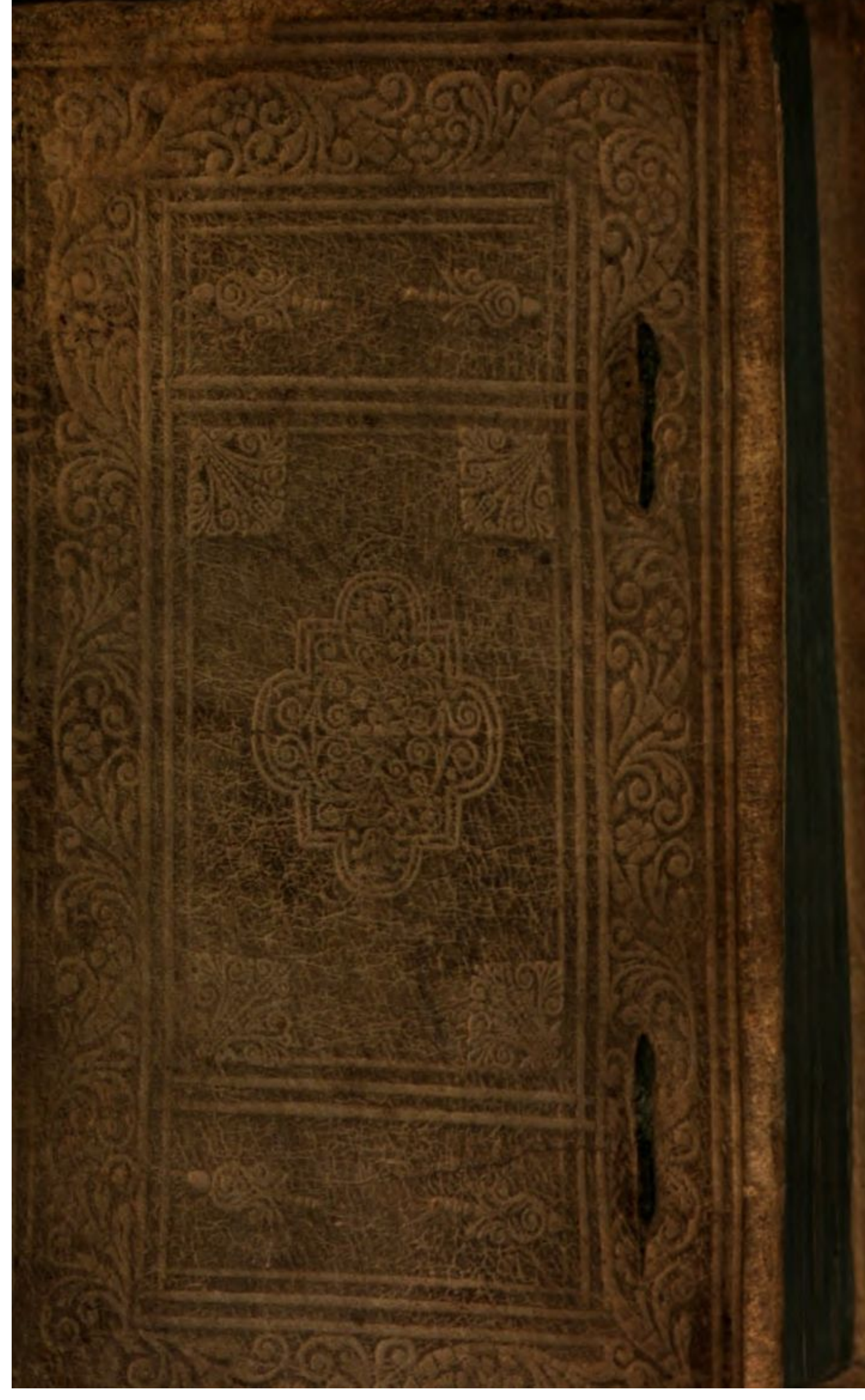

3677.6. J. Q.

<36640800340017

S

<36640800340017

Bayer. Staatsbibliothek

0677.6

Palit.

Pl. g. 934
Fritter.

R

JOH. MAURITII TRILLERI

Jur. U. Doctoris

TRACTATUS

Historico- Juridico- Politicus
de

ACTIONIBUS

PER

INDIRECTUM
EXPEDIENTIBUS,

R Germani vocant:

Sonderbahre

Staats-Streiche/

Artige und geschwinde

Erfindungen/

Politische und Juristische

Kunst-Griffe ꝛ.

LIPSIÆ

Impensis FRIDERICI GROSCHUFFII,

1702.

OH. MARITIM. TRIUM.

et U. D. D. D.

TRACATATIS

Historico-juridico-topographicis

de

ACCTONIBUS

et

MUTATIONIBUS

EXCELSITIBUS

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

Bayerische
Stadtbibliothek
München

Symb. Iesus mea

TRANQUILLITAS

Calator potis est Vultum assimilare Cuivis
 Ast Formam Mentis sculpere non potis est.
 Hanc potius Quivis, per Scripta, vel Acta, relinquit.
 Vivitur Ingenio! Cætera Mortis erunt.

J. Bernhard pinxit.

J. C. Bäcklin sculp.

OLD MAN, ON THE
COAST OF THE
MOUNTAINS OF THE
MOUNTAINS OF THE
MOUNTAINS OF THE

Duce Jehovah!

Non cuiusvis est, adversa consilio extemporaneo eludere, & quæ noxia esse possunt, subito in contrarium prudenti ratione vertere. Ita quidem vita est hominum, quasi cum ludas tesseriis; Si illud, quod maximè opus est jactu, non cadit, illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas.

Quæ egregia Terentii in Adelph. Act. 4. Sc. 7. sententia desumpta esse videtur ex Platonis lib. X. de Rep. ubi ille: καὶ ὡς περ ἐν πλῶσθι κύβων πρὸς τὰ πεπρωκότα τίθεσθαι τὰ αὐτὰ πρᾶγματα, ὅπῃ ὁ λόγος αἰεὶ βέλτεράν ἔχῃ. Sed versatile in fortuitis periculosisque rebus ingenium esse oportet, quale fuisse cognoscimus Alexandri, Monarchæ olim omnium versutissimi, aliorumque illustrum heroum, quos gloriosa subinde quiescere non sinebant facinora. Sanè ipsius Alexandri M. Actio per indirectum, quæ

PRÆFATIO.

nodum Gordium quondam solvit, imitatores invenit quamplurimos. Notabile erat jugum plaustri Gordii, in templo Jovis positum, & adstrictum loramentis adeo intricatis, ut unde nexus inciperet, quo se conderet, nec ratione nec visu percipi posset. Quoniam verò antiqua oracla cecinerant, eum tota Asia regnaturum, qui solvisset vinculum inexplicabile, Rex cum eò venisset, implendæ sortis cupidus, frustra diu cum nexibus absconditis luctari noluit, sed ne irritus labor mali ominis instar esset, nihil interesse ratus, quomodo solveretur, gladium strinxit, unoque ictu loramenta implicita dissecuit & aperuit. v. Justin. Hist. lib. XI. c. 8. Curt. lib. III. c. I. Nimirum animi agiles & rerum gerendarum periti, ubi inertes stupent circa unicum rei perficiendæ modum, plures easque celeres interdum acerrimasque inveniunt vias, & hâc si minus processit, rem aliâ statim aggrediuntur atque expediunt. Hinc Sueci sub Rege Carolo XI. post reportatam à Danis media hyeme die IV. Decembris Anno M DC LXXVI. in Scania victoriam, eundem Alexandrinum gladium nodumque Gordium expresserunt in numismate argenteo,

PRÆFATIO.

*teo, cum Lemmate : FACILE RUM
 PITUIR. Dici autem non potest, solertia &
 promptitudo per difficillima quæque callidè e-
 luçtandi quàm latissimè pateat. Magna-
 nimus quisque Navarchus, ubi vasto se cre-
 ditum videt Oceano, atque secundos, cum
 classe sua, experitur Ventos, rectam, utpote
 juxta Mathematicos, brevissimam, sequi
 potissimum assolet lineam: Simul ac verò aut
 ventos sentit spirare suo minùs faventes pro-
 posito, ipsos transversos nititur captare ven-
 tos, er bedinet sich derer ihn / ob gleich
 durch einen Umweg / an den verlangten
 Ort/bringenden Neben-Winde / aut ubi
 spumantibus in undis, ventos urgere animad-
 vertit adversos, pertinacior contraire non
 audet, sed, arte, ac moderamine, fallens flu-
 ctuum ac ventorum iras, obliquare sinus ve-
 lorum ac flexuosum naves suas cursum tenere
 jubet, (quod ab Italis Balroentare, andare tor-
 to, Hispanis nauegar tuerto, oblico, cezgo,
 al Sesgo, trauiesso, Sesguear, Gallis Orser, al-
 ler à orse, Louvier, Lauoyer sur mer Renver-
 ser le bord, tourner le bord, ou changer de
 bord, croiser parer le coup, enbiaisant, Anglis
 to Laver, Batavis Laveren & Germanis La-
 vieren dicitur) conf. Fronsbergii Script. Bel-*

PRÆFATIO.

nodum Gordium quondam solvit, imitatores invenit quamplurimos. Notabile erat jugum plaustri Gordii, in templo Jovis positum, & adstrictum loramentis adeo intricatis, ut unde nexus inciperet, quo ve se conderet, nec ratione nec visu percipi posset. Quoniam verò antiqua oracla cecinerant, eum tota Asia regnaturum, qui solvisset vinculum inexplicabile, Rex cum eò venisset, implendæ sortis cupidus, frustra diu cum nexibus absconditis luctari noluit, sed ne irritus labor mali ominis instar esset, nihil interesse ratus, quomodo solveretur, gladium strinxit unoque ictu loramenta implicita dissecuit & aperuit. v. Justin. Hist. lib. XI. c. 8. Curt. lib. III. c. I. Nimirum animi agiles & rerum gerendarum periti, ubi inertes stupent circa unicum rei perficiendæ modum, plures easque celeres interdum acerrimasque inveniunt varias, & hæc si minus processit, rem aliã statim aggrediuntur atque expediunt. Hist. Sueci sub Rege Carolo XI. post reportatam à Danis mediæ hyemæ die IV. Decembris Anno M DC LXXVI. in Scania victoriam, undem Alexandrinum gladium nodum Gordium expresserunt in numismate argo

PRÆFATIO.

leo, cum Lemmate : FACILE RUM
 PITUR. Disi autem non potest, solertia &
 promptitudo per difficillima quaque callidè e-
 lucrandi quàm latissimè pateat. Magna-
 nimus quisque Navarchus, ubi vasto se cre-
 ditum videt Oceano, atque secundos, cum
 classe sua, experitur Ventos, rectam, utpote
 juxta Mathematicos, brevissimam, sequi
 potissimum assolet lineam: Simul ac verò aut
 ventos sentit spirare suo minus faventes pro-
 posito, ipsos transversos nititur captare ven-
 tos, er bedinet sich derer ihn / ob gleich
 durch einen Umweg / an den verlangten
 Ort/bringenden Neben-Winde / aut ubi
 spumantibus in undis, ventos urgere animad-
 vertit adversos, pertinacior contraire non
 audet, sed, arte, ac moderamine, fallens flu-
 ctuum ac ventorum iras, obliquare sinus ve-
 lorum ac flexuosum naves suas cursum tenere
 jubet, (quod ab Italis Balroentare, andare tor-
 to, Hispanis nauegar tuerto, oblico, cezgo,
 al Sesgo, trauiello, Sesguear, Gallis Orfer, al-
 la à orse, Louvier, Lauoyer sur mer Renver-
 ser le bord, tourner le bord, ou changer de
 bord, croiser parer le coup, enbiaisant, Anglis
 to Laver, Batavis Raveren & Germanis La-
 veren dicitur) conf. Fronsbergii Script. Bel-

PRÆFATIO.

lic. Lib. 9. item Petri Ruelle *Thesaurus de Arte navigandi*, atque Liber Simonis Petri, cui Titulus *Stuurmanns Schoole / Merckenblickii*, A. 1667. in fol. edit. & Cornelii Janssonii Lastmanni Liber inscriptus: *Kunst der Stuur Luyden / of te Schat Kamer der groote Zeevaert. nec non*, Liber Francisci van der Huips cum Titulo: *E vergulde Licht der Zeevaert / of te Konst der Stuerlieden* ut & Christiani Martini Liber *Sloten Sleutel van de groote Zeevaert. Ut ita ventos etiam colligat non secundos, & licet tardius, attamen tandem, & absque notabili damno, sibi, cum suis, propositum, cedendô vincens, ingredi queat portum. Sic quia navigantibus, ex insulis Philippinis, regiones America, respectu illarum Occidentem versus sitarum, Orientales petituris Semitam Solis, sub Zona torrida, ob perpetuam venti reluctationem, sequi est impossibile; hi, ut in portum nova Hispania, Aquapulco, redire queant, obliquè, seu per indirectum, procedere coguntur, & Zonam temperatam ingrediendô, ad littora America Septentrionalis navem dirigere, ut, in hunc, modum, Borealibus flatibus adjuti, desideratô tandem*

dem potiantur terminò juxta Ephemerid. Thomæ Candilli in Itinerario ejus pag. 84. Sic Belgæ, Indiam Orientalem petituri, cum Insulas Promontorii viridis prætervecti sunt, non amplius, juxta Africam, navigare solent, quando aliàs, dum ventus ab Africa littoribus, perpetuò, Brasiliam & Paraquaviam versus, spirat, cum perpetuo vento ipsis luctandum esset, (quod expertus Vascus di Gama, Promontorium bonæ Spei detegens) sed, per ambages, progredientes, Americam rectè petunt, inque littoribus ejus hærentes, donec Tropicum Capricorni sunt emensi, postea demum ad Caput bonæ Spei tendunt. Conf. Beckmann. Histor. Orbis Terrar. c. 2. §. 13. pag. 17. & 18. Quin & è Brasilia, Angolam, in Africa, petere desiderantes, itinere maritimo, non possunt sequi, navigandò, rectam lineam, quia, omni anni tempore, ventus, exinde, Brasiliam versus, flat, sed, per indirectum, sive obliquè, navigando, prius usque ad Promontorium Bonæ Spei coguntur tendere, juxta P. Dionysii Carli, monachi & missionarii Placentini, Itinerarium cap. V. p. 25. Pariter quia, inter ambos Tropicos, ventus ordinariè, ab Oriente versus Occi-

PRÆFATIO.

dentem, spirat, navigaturi à Brasilia, versus Caput bonæ Spei, & exinde, in ipsam Indiam Orientalem, iter facere non possunt rectà, sed necesse habent navigare per indirectum, seu per ambages, videlicet aut instituendò cursum suum per Mare situm extra ipsos Tropicos, ut ita adire, insulam S. Helene iis non sit opus, aut iter faciendo à Septentrione, vel ejus collateralis Plaga, versus Austrum, aut hujus collateralem, juxta Varenii Geographiam general. lib. I. cap. 21. Prop. II. p. 455. conf. Happel. Mund. mirabil. Part. I. Lib. II. cap. 13. Uti & datur quidem Iter per Oceanum (in quo si navigatio instituatür à quovis Telluris loco, versus Plagam quamlibet non Cardinalem, ita, ut Navis, continuè, in illam plagam dirigatur, Via motus hujus non est circularis, neque alia curva, in se ipsam recurrens, sed linea curva solida, Helici similis, ac Tellurem, juxta Varenium, in Geographiæ suæ general. comparativ. lib. III. Propos. X. pag. 849. infinitis gyris & flexibus ambiens,) circa Africam, in Æthiopiam, sed per indirectum, quatenus priùs, alicubi, oportet appellere, in India, ut, de hinc demum, licitò tempore, navigare quis valeat in sinum Arabicum,

juxta

PRÆFATIO.

juxta relationem Gregorii Amharenfis, quam vid. in Clar. J. Ludolfi Hist. Æthiop. Lib. IV. cap. 6. v. 31. *Atque, jam olim, ipse Homerus Græcos vocavit : Helicopes, juxta quorundam sententiam, quia aut remos circumflectebant, aut Helicem, inter navigandum, observabant, de quo vid. Rhodigin. Lect. antiqu. lib. 7. cap. 29. p. 342. ac è Peloponeso Creusin, quoniam excurrentibus in mare promontoriis, ita sinuabantur Littora, ut recti cursus teneri haud possent, navigatio non dabatur, nisi obliqua, fide Pausaniæ, in Commentario jam laudato de veteris Græciæ regionibus, Bœotic. f. lib. 9. p. m. 539. Præterea rapidissimum Mesopotamiæ fluvium, Tigrim transnavigaturi necesse habent, versus alteram ripam, fere ultra quadringentos passus, sursum navigare, & exinde ad idem pene spatium, deorsum, & infra locum, quem petunt, vi fluminis, in navigiis suis, abripiuntur, è quo denique operâ hominum, trahi queunt ad Locum Exonerationi navium destinatum, ut adeo non, nisi per ambages & indirectè, Flumen istud peregrinantes valeant trajicere, uti D. Dapper, in sua Descriptione Asiæ, refert pluribus. Nec non*
ubi

PRÆFATIO.

ubi Reges Portugallia, jam ante centum, & plures annos, observarunt Colonias suas, in insulam S. Thomæ, rectè, missas, ob subitanam aëris benignioris, cum maligniori, mutationem, fere omnes, brevi, obire mortem, tandem Portugalli, per indirectum, illuc abeundo, meliorem tentarunt successum & primùm petiere Guineam, deinde Angolam, & ex hinc, denique, Insulam S. Thomæ, ut ita sensim, & per ambages, aëri minus sano assuescerent. Similiter quilibet generosus Imperator, qui sua palmas, trophæa, marmora & triumphos parientia, plerumq; per terras, circumferre consuevit arma, quando superbientia hostiū fortalitia non modò horrissonâ bombardū grandine quatere, sed potius penitus expugnare desiderat, ut eò securiùs appropinquare & sic finem suum, minori cum Exercitus damno, queat, assequi fossas illas, seu Adductus & Accessus, quos Galli des Approches nuncupant, quorumque Ars in eo consistit, ut ita obliquentur, quò nulla ab urbe recta duci possit Linea, quæ latitudinem eorum stringat, cum aliàs Fossores paterent ictui, ut plurimum, per lineam non directam, sed obliquam, seu huc & illuc, inflexam solet producere,

PRÆFATIO.

cere, & quò patenti viâ non facile ac tuto pervenire valet, eò per cuniculos, quos Germani *Minen* nominant, quorum *Semita* non rectâ, versus locum propugnaculi diruendi, fodi solet, sed per flexum, seu obliquè, ut ita pulvis nitratus difficilius per cuniculi erumpere queat orificium, atque obsessi cuniculum quærentes, facilius decipiantur juxta Schotti curs. *Mathemat.* lib. 23. cap. 8. (in qualium *Cuniculorum* effusione ii *Officiales*, qui Laborem talem dirigunt, interdum obvia vasta Saxa circumire, interdum verò, etiam, è vinea, per ambagiosam, sub terra, viam, ad alteram propugnaculi ipsius, eò occultius ibi parandi Cuniculum sine, faciem necesse habent, cum suis *Fossoribus*, accedere, sicut & obliquè *Duces* præcavere tentant ne suus facile obsessis innotescat & postmodum in nihilum redigi queat Cuniculus, quando non solum, sub ipso effodiendi Cuniculi initio, pluribus in Locis, modò hic, modò illic, modò alibi, se invasuros esse munimenta hostilia simulant, sed etiam postea duas Cuniculi aliqujus excavari faciunt simul *Cameras*, alteram in ipsius Propugnaculi faciei, & alæ, seu humeri angulum, alteram in Angulum Propugna-

PRÆFATIO.

pugnaculi propriè sic dictum, quò etiamsi obfessi unam Cameram inveniant, atque corrumpant, altera tamen superstes maneat, vel, post accensum dolium, nitrato pulvere plenum, & sic simulatam accensionem Caniculi unici successu destitutam, demum, ex improviso, incendenda.) Cautus conatur accedere. Ducibus ejusmodi prudentibus, quoad multa, similem esse verum Politicum & Jurisconsultum, sive sit Consiliarius Aulicus, sive Bellicus, sive Magistratus officiò fungens, aut Causarum Patronus, quis dubitaverit? Quamvis enim bellicum Ducem sat grandia curarum undique premant pondera, si eminentissimo suo ita præesse cupit officio, ut, Argum, Pharum, & Atlantem representans, semper se digna sequatur, nullum scilicet suis per culpam, damnum dandò, iisque superne & inferne, tamque à fronte & à tergo, quàm à lateribus, quantum officium & Decorum Militis patitur, cavendò, nullam bene agendi occasionem negligendò, & singula sibi commissa, tantà dexteritate, defendendò, ut minus necesse habeat dicere: Non putaram; Attamen, cum parvi foris sint arma, nisi sit Consilium domi, juxta Cic. de Offic. & Vis, consilii

PRÆFATIO.

consilii temperamentò destituta, mole ipsa, ruat suâ, non minùs difficile est præbere terrestre oraculum, Imperanti suo, ad exemplar nobilis aquila, absque nictatione, Solis flammam intuentis, omni tempore, culpâ carentia subministrare consilia, ad gubernaculum Reipublicæ sedere, ac, instar nobilis Delphini & Testudinis marinæ, aut avis Alcatracis, (quæ transmarinas Regiones petitura, juxta Eusebium Nierembergium in Historiæ suæ Naturalis Lib.V. è Relatione P. Dominici de S. Nicolao in Navigatione sua Lusitanica, quando à raris vel nullis Mari subjecto inherentibus Insulis parum vel nihil quietis sibi necessaria expectare habet, ne noctu quidem à volando cessat, sed altum, valde Aerem petens, postea collò, sub alteram alam, reduetò, se, alterâ alâ expansâ, permittit ventis, donec pondere suò in maris superficiem delabatur, quod ubi sensit, excitatur rursus, ætherisque alta repetit ac ita noctem, volandò ac descendendò, transigit, nec aliter, quàm laborandò, quiescit.) Non fere, nisi in continuo motu, quiescentium, pro Salute publica vigilare, ut curis, consiliis, & vigiliis, stet ea, & permaneat, quan-

UNIVERSITY OF MICHIGAN

LIBRARY

Duce Jehovah!

Non cuiusvis est, adversa consilio extemporaneo eludere, & quæ noxia esse possunt, subito in contrarium prudenti ratione vertere. Ita quidem vita est

hominum, quasi cum ludas tesseris; Si illud, quod maximè opus est jactu, non cadit, illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas.

Quæ egregia Terentii in Adelph. Act. 4. Sc. 7. sententia desumpta esse videtur ex Platonis lib. X. de Rep. ubi ille: Καὶ ὡς περ ἐν πλῶσι κύβων πρὸς τὰ πεπλωκότα τίθεσθαι τὰ αὐτὰ πρᾶγματα, ὅπῃ ὁ λόγος αἰεὶ βέλπεται ἂν εἶχεν. Sed versatile in fortuitis periculosisque rebus ingenium esse oportet, quale fuisse cognoscimus Alexandri, Monarchæ olim omnium versutissimi, aliorumque illustrum heroum, quos gloriosa subinde quiescere non sinebant facinora. Sanè ipsius Alexandri M. Actio per indirectum, quæ
a 2 nodum

PRÆFATIO.

quantum per fata licet, semper invincibilis
atque florentissima. Siquidem, teste Seneca
lib. 1. de Clementia, cap. 17. non tantum ani-
mal morosius est, nullumque majori arte tra-
ctandum quam homo, ipseque populus furio-
sa multorum capitum est bellua, adeo, ut ex-
cellentibus viris sæpius defuerit ars, quâ cives
regerent, quam quâ hostem superarent; ve-
rùm etiam abunde difficile est versari circa
Juris fastigia, solvere intricatos ejus nodos
retia & laqueos, atque Legum æigmata ex-
pedire, consulendò, & dicendò, perplexa, na-
turâ, atque impedita, Justum geminâ librâ
ancipitis suspendere lance, ac rectum discer-
nere, ubi inter curva subit, vel, variantes
ob circumstantias, solennis fallit regula. Un-
de quoque jam dudum egregiè Leo, Impera-
tor, & Ceteros non minùs humano generi provi-
dere pronunciavit, quam si, præliis, atque
vulneribus, Patriam, Parentesque, salvarent,
vid. L. 14. Cod. de Adv. divers. Judic. Quin
& cum in hujus orbis terrarum palestra,
contra ipsam hominum malitiam, Vita no-
stra sit Certamen, innumerisque ac diversissi-
mis casibus subjecta, sæpius plures irruunt
metus, si, in ancipiti casu, salus fluctuat, at-
que

PRÆFATIO.

que evasio præcep̄s, & ambigua declinatio, &,
velut quadam mutuâ contradictione, hinc in-
vitat utilitas, illinc damna minantur, ubi
profectò intrepidi aliàs viri animus similiter
dubius reddi potest ac animosus Leo, qui et-
iam sibi relictus incedens iter non rectum,
sed obliquum peragit, æquè, ac, varium est
multiplex impressurus vestigium, modò pro-
greditur, modò regreditur, & vestigia etiam,
ne à venatoribus observari faciliè queant
tramites, caudâ, oblitterat, (cum contra Lu-
pi tunc potius indirectè agere soleant, quan-
do Tauros, & Cervos, directè, & à fronte,
adoriri periculosum vident, siquidem eos,
per ambages, & obliquum, tentant invade-
re, quatenus primùm, quidem minas inge-
runt, quasi rectâ viâ pugnaturi forent, isto-
rumque oculis se, crebrò, objiciunt attamen
deinde se retorquentes, in illorum dorsum
insiliunt, sicque eosdem corripunt) atque
dam magna adversariorum turba pressum se
videt, territus, asper acerba tuens retroce-
dit, cum neque terga ira dare aut virtus pa-
tatur, nec contra tendere. Tali igitur è
Labyrintho ut evasio possit fieri, feliciter, o-
mnino fidâ aliquâ opus est Ariadne, verâ sci-
licet

PRÆFATIO.

licet Prudentiâ, quæ nihil incassum cogitat aut loquitur, nec agit, sed vel, quemadmodum Sol suos quovis, circumcirca, dispergit radios, vel, sicut prudentissimus Avium Petroscyphos: Der Blauvogel oder Steinröttel (qui totus, solò dorsò, & alis nigris, exceptis, cæruleus, ac in Creta insula, Cithera Corcyra, Zacyntho, Euboea & circa fluvium Athesin, in ipsis, cum pro sua, quò à rupicapris sit tutior, concavivens scopulis, tam cautè & callidè agit, juxta Bellonium, lib. 6. cap. 6. de Avibus obs. lib. 1. cap. 11. item Jonston Histor. natural. pag. 75. ut fere capi possit non, rarissimè, singula, prius, quàm aliorum conferat, providus, circumspicit latera, omnia circumspectat & numeratis, in Actionibus suis, incedit passibus: Ad quam tamen insuper solers Præmeditatio & Excitatio, juxta Cic. 3. Tusculan 1. de Officiis & 4. ad Herenn. requiritur, quâ median. præcipienda sunt cogitatione Futura, quæ Pro & Contra, Sic & Aliter, melior enim est, nisi planè declinari queat, venit præsus, Aquilina acies, & Chamæleontinus, quicunque versatilis, oculus, in omnem directionem

PRÆFATIO.

debent partem, atque ita excubandum est animo, ut nihil ei improvisum & mirandum accidere possit, nihil inopinatum, nihil omnino novum. Nisi enim mens, cui magnæ magnum & admirandum est nihil, ad omnes fati casus ac usus, preparata sit, consuetudine, quæ plurimum facit, ad, rectè, se gerendum, in repentinis, juxta Aristotel 3. Ethicor. c. 8. t. 118. ita in naturam versâ, ut instar robustæ quercus, vel rupis, in mari aperto, aut Saxi, in fluvio, contra procellarum circumlatrantium, atque ex alto præcipitatarum, & hinc horribiliter resonantium undarum furorem, immotè stantis, in quovis motu, immobilis permaneat, homo, in ancipiti, vel exorta inexpectatâ tempestate, ubi imprimis virò & gubernatore, opus est, cum repentinus & inexpectatus Casus, ac qui, maximè, præter opinionem, accidit, juxta Thucydid. lib. 2. animum dejiciat, facile de Statione dedurbabitur, per pavida huc & illuc, trepidabit consilia, & sic æquè dubius, æquè incertus, hesitabit, ac persona quædam confusa, qualem celebris Ovidius Metamorphos. lib. 9. his eleganter, depicit verbis:

PRÆFATIO.

Incipit & dubitat, scribit damnatque ta-
bellas,

Et notat, & delet, mutat, culpatque
probatque,

Inque vicem sumtas ponit, positasque
resumat,

Quid velit, ignorat, quicquid factura v-
detur,

Displicet.

*Atque præter Senecam Tragicum, in Act.
Agamemnonis, Lucius Annæus Seneca,
vita beata, cap. 28. Fluctuat (animus,)
liud ex alio comprehendit, petita relinquit
relicta petit, alternæ inter cupiditatem
pœnitentiam vices sunt. Qualis etiam
consternati & attoniti animi insigne ex-
plum reliquit nobis illustris belli Gallici Scri-
ptor, de quo inclytus: Omnia Cæsar en-
verè cecinit Lucanus. Deductis videlicet
Quæstio Titurio Sabinô, & L. A. Cottâ,
gatis, cum commisso ipsis agmine, in insidiam
per dolosum Ambiorigis consilium, Titur-
qui nihil ante providerat, trepidavit & qu-
doquidem subito & improvise constern-
ac, juxta Plutarchum de Ira, & Tacit.
nal. lib. XVIII. quasi de Statu rationi-
jic*

PRÆFATIO.

jiciunt, ita concursavit, ut ei omnia viderentur deficere, uti plerumque iis accidit, qui in ipso consilia capere coguntur negotio. Ast Cotta, qui cogitabat hac posse, in itinere, accidere, ac, ideo, in profectiorem non nisi agerrimè consenserat, nec animò nec consiliò deficiebat, & nulla planè in re, communi deerat Saluti. Contra qui versatili ingenio præditus, secretis prudenter simulacris, in ipsa introspicere solet rerum penetralia (chi sa audare cautelato è circonspetto, è penetrare gli andamenti di uno, ch'è da gelosia alli altri) speculum reflexionum sæpius consulit, & de futuris, quoad utramque partem, cogitans, in pace, aptavit idonea bello, atque, ut vir verè è sententia Cardinalis Bona generosus, semper sui similis est, & in mediis tempestatibus, placidus semperque tranquillus, ubi vigori sui par videt periculum animi, facile imitari poterit aut Æneam, aut Hectora, quos, ad omnem motum, præstantissimos fuisse antesignanus illustriũ Poetarum, lib. 2. testatur Homerus, aut intrepidum Agesilaum, qui, orto Spartæ tumultu, & præsentè metu, experte omnis consilii, in bello atque turba, solus ipse non metuit,

PRÆFATIO.

sed cum armis vim adhibere collem occupatum obsidentibus periculosum rogare, & supplicare, humile esset, simulavit se stare à rebellium partibus & hunc illuc, alium aliò deducens, quietem restituit publicam. Ita illustrissimus Alcibiades, proditus, cum triginta militibus, ubi pugnam inire temerarium, & pedem referre nimis turpe illi esse videbatur, misit caduceatorem, qui per tubam silentiò factò, proposuit, ne prius, adversus se, Athenienses pugnare velint, quàm animum consiliumque ejus norint, & moræ deinde nexit eò usque, donec totus ipsius virtuosus adveniret exercitus. Ita augustissimus imperator bellicus, Sertorius, sub improvisisque in casibus, ita constans & audax erat, ut, juxta Plutarchum, non tantum omnes sui temporis Duces anteiret, sed in omnibus etiam, quæ, sive ingenio, sive stultitia, conficiuntur, occupatione locorum, præventionem hostium, celeritate, fallacibus circumventionibus, & dolis, è quibusvis rebus, invadendi evadendique, esset peritustifex profundissimus. Quò non minus ferri meretur Tiberius I. Romanorum Imperator, qui tam præsentis erat animi, in

gotiis, ut, ipsò teste Augusto, nunquam, de eadem re, bis, consultaret, atque Michael Palæologus, Græcus Imperator, Seculò Christi nati decimò quartò, consilii expediti & circumspecti, vel stante pede ferendi, erat Heros. Talismodi enim resolutione gaudentem, vivacem & activum, Animum, negotiis urgentibus, non deficiet efficax celeritas aptandi consiliis loca, locis tempora, temporibus casus & occasione aut obsequetur, aut imperabit, vel, si eam non invenit, faciet, imò, ut Centrum in circulo, quæcunque fiant in circumferentia, manebit immotus, & ceu perfectissimus Cubus, quocunque volvatur, stabit. Hinc admiranda inflammatus solertiâ Iphicrates variis suos, sæpe, exercebat milites modis, fictis excursionibus, falsis insidiis, fictis proditionibus, simulatis transitionibus, fictis aggressionibus & panicis, ut, si tale quid eveniret, non terrerentur, si quidem consue- ta non perturbant. Hinc magnus ille Scipio, qui, inter alia majestate plena, gloriabatur: Imperatorem me mater peperit non Bellatorem in otio de negotiis cogitabat & in solitudine, secum loqui solebat, ut non minùs solus, quàm cum solus, esset, atque ita cere-

PRÆFATIO.

*br*i ejus palatium simile existeret accurato horologio, in quo intus nulla quies. Inde etiam erat, quòd, augustum illud Prudentiæ templum, Socrates, mille perturbationibus Rempublicam obruentibus, nihilominus semper eodem vultu, sive domò egrederetur sive rediret domum, videbatur. Siquidem, teste Ælianò, animum præ se ferebat ad omnia æquum, & bene moderatèque compositum, omnique metu superiorem. Ulti etiam magnanimus ille Romanorum Lina, sive malam sive bonam experiebatur fortunam, teste Tacitò in Annalibus, immotus manebat. Sic gloriosissimus Datames, sic generosissimus Eumenes, sic imperterritus Philopæmen, & sagacissimus Jugurtha cum cogitassent, facere audebant & prius cogitabant quàm conari consueverant. Similiterque se gerebat Serenissimus quondam Germaniæ Hector & Dextera Imperii Romani, Albertus Animo sus. Friderici Placidi, Electoris Saxonum filius gloriosissimus (cujus, cum Serenissimæ Fratre, principe Electorali, Ernesto, ex arce Misnensium Altenburgensi, die 7. Julii Anno Christi 1455. à Conrado de Kauffung audacissimò plagio, noctu, surrepti liberationem

PRÆFATIO.

nem, in monte nemorosô, pone oppidum Elterlein/ ac Cœnobium Grûnhayn/ & prope Wisenthalium, atque non, ultra dimidium Milliaris Germanici, à finibus Bohemie disto: auf dem / nach der Zeit / recht eigentlich / daher so genandten Fürstenberge. die 8. Julii, duraturô fidei & obsequii documento, post Deum, quidam Carbonarius, cuius & ego ortum meum debeo familie, promovit.) Quando enim bella erant gerenda, primò causam bellorum reputabat in animo, de hinc num è Republica, reque Augustæ domus forent, sollicitè considerabat: tum vires suas, hostiumque & quibus quisque præfidiis niterentur, qui belli nervi, quæ instrumenta, quod copiarum robur esset, quos amicos quisque parassent sibi, ac Socios, diligenter expendebat, nunquam hostem metuens, nec contemnens: unde etiam quando Praga An. 1471. sub spe electionis in regem Bohemie, allectum certiores eum fecerant & Inimicus & amici, Bohemos, clades à Majoribus ipsius acceptas ulturos, conjurasse de morte ipsi æquè, ac antea Duci Wilhelmo, cum suis inferendô, ita, ut vel spectaculo, vel cursui equestri, intentos opprimerent, vel, si inter-

PRÆFATIO.

diu deesset occasio perpetrandi sceleris, noctu, sopitos trucidarent, & hinc mirè intricata aderat rerum facies, ubi nec fidendum erat Bohemis infidelibus, nec Regi hosti, mirò hoc Expediente, sese extricavit, quòd certamen equestre, certa die solenni, celebrandū, suis, comitibus indixit, cujus causā quotidiē, certa horā, eos, ante portam urbis aliquam, versus Misniam spectantem, exercuit, apparenter, ad præbendum virtutis specimen, & ad injiciendum Bohemis terrorem, ut si quid auderent, cum quibus res ipsis esset futura, intelligerent, ac denique ad delectandos Spectatores; Revera autem, ut cum suis, commodè, ac sine suspitione deprehensa fraudis, urbe valeret excedere: Tandem igitur circa festum Pentecostes, suos, sub specie soliti exercitii, imparatōs ad iter, jussit egredi urbe, moxque fingens se, celeriter, domum vocari à suo Serenissimo Fratre, incidisse magnum quid, cui adesse intersit suum plurimum, ne quis ullam moram necitare aut in urbem sua repetitum rediret, supplicium capitis in delinquentes constituit, unde ex improvviso, cum suis comitibus, Misniam versus, deproperavit, nec, ante ingressum Misnia

PRÆFATIO.

*Misnia, ullibi, divertit, secundum Boje-
mum in vitâ Alberti Animosi, & Birkneri
librum cui Titulus: Chursund Fürstliche
Sächs Helden-Saal. ibidem. Quin &
illud incomparabile Sagacitatis exemplar
Annibal, præter plures alios, qui Codici par-
mam & Canne feliciter junxerunt Lanceam
atque sarissam, non minùs, in secundis, ad-
versa, quàm, in adversis, secunda cogita-
bat, & quid boni aut sibi, aut hostibus, aut
contra esset, nec non ad omnia, & ipsum,
etiam captivitatis imminentis periculum,
meditando se ita præparaverat, ut, re exi-
gente, nec facultas hoc vel illud agendi de-
esset, nec inopia, vel aliud impedimentum,
moraretur Quandoquidem autem, in va-
riabili hujus orbis terrarum theatro, & sol-
licita nostra Vita, (quæ, nomine, vita; re
ipsâ autem, juxta Plutarchum, Labor est.)
Rerum multiformis Status & maxima Ca-
sum observatur varietas, imò interdum sa-
tis intricati offerri solent, hinc utique Artes
& Actiones variandæ erunt, quia, juxta
Saxon. Histor. Danic. lib. 8. Prudentis est,
quò viribus, nequeas, arte (unde Itali etiam
ajunt, Quelque non puoi far con la for-
za,*

PRÆFATIO.

za, fallo con la prudenza è astutia, accortezza è sagacità d'ingegno) affurgendum procurare. *Expedientia meliora, subtili cogitatione, exquirenda, quod breviori viâ, & paucis, ac rectâ, impetrari, facile, non potest, longiori, ac per plura, tentandum, & non rarò, obliquâ viâ, eundum quâ non licet ire rectâ, juxta illud proverbium Erasmi:*

Sæpe, viâ obliquâ, præstat quàm tendere
rectâ:

Sæpe via brevior, rectâ, quæ flexa videtur.

German. Ein guter Weg um/
Ist keine Krumm.

Æquè, ac, in Austria inferiori, & alibi, ubi, ad transfigendos feros Anseres, Venatores avium, bombardam glandibus oneratam secum habentes, in curru venatorio, appellato: Der Schieß-Karren / vehi solent, Venatoribus jam dictis non licet, rectâ, versus illas currum suum dirigere, sed oportet, ut, per longas ambages, accedant & ita non prius bombardam dirigant, ac in eos exonerent, quàm, à latere, iis appropinqua verint, vid. Dn. Baronis de Hochberg, Liber Oeconomicus,
cui

cui Tit. *Ideliches Land-Leben*/lib. XI. Et
Arabs Struthionem, instar avis volantis, ce-
 lerrimè currentem non potest assequi, nisi me-
 diantibus multis ambagibus, per quas eum,
 primùm, è longinquo, persequi necesse habet
 tamdiu, donec ad identidem magis, magisque,
 defatigatum, tandem, accedat, propius, eum-
 que, Sagittâ, trajicere valeat, (uti & Cinna-
 momos, seu Cinnamulgos, in Æthiopia, fide
 Alberti, reperibiles, cum, è Cinnamomi arbo-
 ribus, ob earum altitudinem, & ramorum
 fragilitatem, non possint auferre, directè, In-
 cola, capere hos solent, per indirectum, quate-
 nus Boum ac Asinorum membra minutim
 concisa ponunt, juxta istas Arbores, in quibus
 nidi sunt & abscedunt ubi Aves, dum frustra
 in nidos comportant, cum ipsis nidis, per su-
 perpondium, depressis decidunt & mox in
 prædam istis cedunt Incolis:) Unde etiam, per
 plura, Actiones per indirectum solent descri-
 bi, non inepta Emblemata, quando nempe de-
 lineatur Cupido (i. e. Animus certi finis cupi-
 dus) ita, ut funem quendam contorqueat in-
 star Restiarii, retrocedendò, cum lemmate hoc
 notabili: Crescunt Vincula recessu vel pu-
 ellus Cupido pingitur, sub Viatoris habitu,

PRÆFATIO.

za, fallo con la prudenza è astutia, accortezza è sagacità d'ingegno) affurgendum procurare. *Expedientia meliora, subtili cogitatione, exquirenda, quod breviori viâ, & paucis, ac rectâ, impetrari, facile, non potest, longiori, ac per plura, tentandum, & non rarò, obliquâ viâ, eundum quâ non licet ire rectâ, juxta illud proverbium Erasmi:*

Sæpe, viâ obliquâ, præstat quàm tendere
rectâ:

Sæpe via brevior, rectâ, quæ flexa videtur.

German. Ein guter Weg um/
Ist keine Krumm.

Æquè, ac, in Austria inferiori, & alibi, ubi, ad transfigendos feros Anseres, Venatores avium, bombardam glandibus oneratam secum habentes, in curru venatorio, appellato: Der Schieß-Karren, vehi solent, Venatoribus jam dictis non licet, rectâ, versus illas currum suum dirigere, sed oportet, ut, per longas ambages, accedant & ita non prius bombardam dirigant, ac in eos exonerent, quàm, à latere, iis appropinquaverint, vid. Dn. Baronis de Hochberg, Liber Oeconomicus,
cui

PRÆFATIO.

cui Tit. Ideliches Land-Leben/ lib. XI. Et Arabs Struthionem, instar avis volantis, celerrimè currentem non potest assequi, nisi mediantibus multis ambagibus, per quas eum, primùm, è longinquo, persequi necesse habet tamdiu, donec ad identidem magis, magisque, defatigatum, tandem, accedat, propius, eumque, Sagittâ, trajicere valeat, (uti & Cinnamomos, seu Cinnamulgos, in Æthiopia, fide Alberti, reperibiles, cum, è Cinnamomi arboribus, ob earum altitudinem, & ramorum fragilitatem, non possint auferre, directè, Incolæ, capere hos solent, per indirectum, quatenus Boum ac Asinorum membra minutim concisa ponunt, juxta istas Arbores, in quibus nidi sunt & abscedunt ubi Aves, dum frustra in nidos comportant, cum ipsis nidis, per superpondium, depressis decidunt & mox in prædam istis cedunt Incolis:) Unde etiam, per plura, Actiones per indirectum solent describi, non inepta Emblemata, quando nempe delineatur Cupido (i. e. Animus certi finis cupidus) ita, ut funem quendam contorqueat instar Restiarii, retrocedendò, cum lemmate hoc notabili: Crescunt Vincula recessu vel puellus Cupido pingitur, sub Viatoris habitu,

PRÆFATIO.

ad speciosam Arcem, per plures vias ambagiosas, seu indirectas, tendens, cum Epigraphe: Per obliquum ad intentum. Item ubi Leo Serpentem collo circumvolutum gestans, [sicut & quondam, in Palestina, Serpens in certamine occursum, Leonem, cujus collo se arctè circumvoluerat, certò (more serpentis Boiguaku, in Brasiliæ districtu, qui vocatur: S. Spirito, 12. ulnas longi, qui, mediante circumvolutione suâ arctissimâ, Homines ac Bruta necat, atque serpentis Americani, Cobradi Veado, Hoacatl, in regno Mexico, nec non Serpentum regni Congo, & Guineæ; qui singula animalia, quæ interficere cupiunt, circumflectendò se illorum corporibus, necare solent, item serpentis: Minyæ, in regno Africano Quoja, qui Cervum qualiscunque magnitudinis interficit, quatenus nempe, ter, & sæpius, eum gyris suis circumcingit, adeo arctè, ut ipsum tandem planè suffocet, atque stupendorum magnitudine &c. Serpentum qui in efferâ parte Æthiopiæ, Elephantès, circa aquarum confluges, obliquè, prædam suam faciunt, quatenus ibi, violenter, eos adorti crura ipsorum spiris suis circumplicata, tamdiu, firmis nexibus, coarctant, donec,

PRÆFATIO.

*nec, mole, tandem fatiscentes, prolixa cum
 spuma, procumbant Elephantes, ubi Serpen-
 tes carnes prolapsorum Elephantum devo-
 rant, fide Diodori Siculi, in Bibliotheca
 Historica lib. III. cap. 10. sub fin. pag. m.
 143.) interfecisset, nisi rex, Godofredus Bullio-
 næus, fortè fortunâ, superveniens Leonem,
 in ipsum, deinde, per vitam, gratum, libera-
 set, è relatione Happelii Mund. mir. part.
 III. lib. 1. cap. 3. pag. 23.] delineatur, cum
 lemmate: Et Forte vincit obliquum. Aut
 Hedera Arbori se circumflectens, eamque
 suffocans, cum Epigraphæ: Obliquitas subi-
 git Rectum. Seu quando etiam Funda, in
 qua Lapis à Brachio circumvolvitur, cum
 epigrammate: Ambage fortior ictus. Ubi,
 in licitis negotiis, Columbæ simplicitas &
 Candor non sufficiunt, Serpentis calliditate
 utendum, cum ipse Christus, noster Salvator,
 Matthæi X. v. 16. præcipiat nobis hæc: Esto-
 te prudentes, ut Serpentes, & innocentes ut
 Columbæ: Seyd Flug wie die Schlangen/
 und einfältig wie die Tauben. Sicuti e-
 nim retia nimis apparentia vitant Aves, ita
 & Homines, aut si Arbor, unicò & dire-
 cto ictu, findi vel dissecari nequit, repetitis, à
 lateri-*

PRÆFATIO.

*lateribus, ictibus, illud obtinendum est : Atq̃
formidabilis Crocodilus, (quem nullus Via-
tor, juxta Thomæ Gage Itinerarium Indiæ
Occidental. part. IV. cap. 4. p. 415. rectâ fu-
giendô, potest effugere, quoniam, in linea
directa, velocissimè hac Bestia ferocissima
currit, sed tantùm, obliquè, fugam matu-
randô, valet evadere, dum illa dorsum 60.
vertebris præditum quidem, attamen minùs
mobile habens, in transversum non, nisi tardis-
sime, è singulari divina providentia, se mo-
vere potest,) ab insulæ Floridæ incolis, in re-
gione lumborum & femorum, clavâ, petitus
prosternitur facillimè, cum contra, per ag-
gressionem directam, ob firmissimos suos, qui-
bus utrinque tegitur, umbones, occidi fere
nequeat, conf. Philipp. Baldæus in Descri-
ptione sua insulæ Ceylon, cap. 51. pag. 424.
& Dn. de Mandelsloh, qui non solùm, quo-
ad fluminis Indi, sed & reliquorum fluvio-
rum Crocodilos, talem obliquè, seu indirectè,
evadendi modum frequentari audivit ab In-
diæ incolis, in Itinerario suo Orientali, cap.
18. pag. 47. Æquè, ac ab Elephante irrita-
to imminens vitæ periculum Incolæ regni
Congo, qui ei, inter pascendum, & ex impro-
viso,*

PRÆFATIO.

viso, ac in momento, caudam pilis pretiosis, Magnatum Angolæ & Ambundi Pompæ inservientibus, & hinc magni æstimatis, præditam abscindere, unico cultri ictu, ausi sunt, non certius valent effugere, nisi sæpius, per obliquum, huc & illuc, currendò, siquidem tunc vasta Elephantis moles se, tam citò, non potest circumagere, ut fugientem, per indirectum, Offensorem suum queat assequi, fide Lopezii, in Descriptione regni Congo, cap. 9. & Philippi Pigafettæ. Quò non minus pertinet, quòd Duces, alique delegati militares viri, varia obsessorum fortalitorum recognituri opera, obliquè accedendò & progrediendò, facilius hostilium tormentorum &c. evitare valent ictus, & Pontes Operariis, ad exstruenda excelsa Templà, superbientia Palatia, præaltas Turres & splendidas Dòmos, necessarii aditu faciliores componi planè nequeunt, nisi in linea multoties obliquata, seu dentata, siquidem rectà, in altum, aut vix, aut non, nisi difficillimè, vehi, ac transferri possent trabes, lapides, saxa, aliaque onera, & materialia, unde quoque, in exstructione Turris Babylonica, quam celeberrimus Athanasius Kircherus in Tractatu pecu-

PRÆFATIO.

peculiari , ante aliquot annos , Amstelodami , editô , egregiè descripsit , Pontem , & Aditum obliquè erectum adhibitum fuisse , verisimiliter , creditur. Sicut & jam olim in Turrim Templi , constantis è septem sibi superstructis turribus sensim augustioribus , urbis Babylonis , Cochlidia , in quorum lateribus Scamna , quieti inservientia , firmata erant , (cujusque Turris in summitate Sacellum continens & mensam auream , & lectum , reperiebatur , quòd fœminini Sexus Persona quadam inhabitare solebat ,) egregiè obliquata ducebant , fide Herodoti Histor. lib. i. Atque in Turris , quæ est , 230. pedes alta , & 40. pedes lata , prope aream S. Marci , Venetiis , mediante cochlidiô , 20. duntaxat gradus comprehendenti , equitare quis potest apicem , ac exinde , iterum , deorsum , uti fecit Fridericus IV. Imperator. Quale mirandum Cochlidium etiam , in Arce Cæsarea , Præge , super novis conclavibus , in Turri quadam , reperitur , ope cujus , itidem , quis , ab imò , in summum , & vice versa , equitare valet. vid. Itinerar. Oriental. Dn. B. Haranti de Polschiz , Part. I. cap. 2. pag. 24. Imò prope Observatorium Regium ,

PRÆFATIO.

gium, lapideum ante Suburbium S. Jacobi, Parisiis, aliud observatorium ligneum, undique liberum, ac præaltum, Scalis permultis in linea serrata, erectis, quod & ipse, vidi, constans, adhuc hodie cernitur: uti & Accessus dentatus, seu obliquatus tam prope civitatem: Lauffen/ ubi versus inferiora Præcipitii horrendi, super quod ru- it Rhenus, descenditur, quàm præsertim ille Aditus, cum similibus obliquatis seu flexuosis Pontibus, ac Ponticulis, ducens, ad Helvetiæ Thermas Piperinas, quæ vocan- tur: Das Bad zu Pfeffers in Ober- Pfeffers / quos vid. apud Merianum, in Topographiæ Helvetiæ Tabul. ad pag. 42. Ita ad Castellum illud, prope urbem Betlis in Kurdistan b. e. Assyria, & Turcis & Per- sis, dum, ad angustias, inter duos, sibi propio- res montes, est situm, quò custoditò decem armati Homines, exinde, valent arcere, ac prosternere, vel mille Milites, ut tunc neque ab Aleppo, versus urbem Tauris, nec ver- sus urbem Van, quicquam vel munitionis, vel militum, merciumve, deferri queat, tre- mendum, cum in monte, undique, instar coni Sacharini, polito, ac abrupto, exstructum sit, Aditus,

PRÆFATIO.

Aditus, tantum, per viam beliciformem, adeoque aliquoties repetendam circumambulationem, patet. Sic, ad apicem montis altissimi & undique expoliti: Olaimi, in extremarum America insularum regione: Bemarin. siti, juxta Dapperi Americam, non, nisi Via serpentina, duo milliaria in altum longa, durissima rupi, per operam humanam, incisa, ducit, atque, in Habessinia, aliquot præalti Montes, à Natura, adeo obliquâ figurâ sunt præditi, ut, à Basi ad Culmen, possit, gradatim, quasi in Cochlidio, ascendi. Nec non ut maximè præceps mons Sienhoa, in China, cujus apici egregium Templum ac Diversorium superstructa sunt, ab iter facturis in præfecturam, Fokien, possit superari, incisa est ei à prudentissimis Sinensibus Via Cochleæ formis, 360. gradibus, per super impositos lapides tectis, constans, quæ adhuc hodie, iter ibi facientibus summo est miraculo, ex relatione Happelii, Mundi mirabil. part. III. lib. X. cap. 3. p. 710. uti & per Montem præruptum: Luibel, qui pars est Alpium Crainensium, distinguentium Carinthiam, à Carniola, multis, à Natura, fagis exornatum, hætenus non datur alius Transitus

PRÆFATIO.

tus, (quandoquidem ille brevior ac tantum quartam partem Milliaris Germanici longus, inter locum : S. Anna. & S. Leonhard. nondum, è relatione Dn. B. Valvasoris, in egregio suo Libro, cui Titulus : *Ehre des Herkogthums Crain.* lib. II. pag. 170. est apertus.) nisi mediante *Viâ* mirè obliquata, qui, ab altero latere, se, huc & illuc, instar Serpentis, ad integrum Milliare Germanicum, usque inflectit, in altum, super monte, quousque præceps maximè ac petrosa, pars Accessum admittit, ubi, in latere magis declivi, aperitur Transitus, à quo deinde rursus, per similem, labore humanò, factam viam obliquam, itidem milliare germanicum, longam, descenditur in Carinthiam, fide oculata D. Eduardi Browne, in suis singularibus ac memorabilibus Itineribus, Lib. II. part. IV. cap. 5. Item *Via*, multoties, usque ad 150. Cubitos in profundum, obliquè, circumducta, ipsi Rupì incisa, (quatenus Curritoria, rupe excisa, Puteum ambiunt, & per declive, circa singula quadrilatera, deducunt, ut securè, ac facilè, equo insidendò, ad imum queat descendendi,) Boves quadraginta, Cairi, Aquam vivam, ex inferiori parte Putei admirandi, Josephi patriarchæ inventioni vulgò adscripti,

PRÆFATIO.

*adscripti, rotundâ, attrahentes, in Receptacu-
lum illud quadrangulare, in Putei medio, un-
de postmodum alii 40. Boves eam, in sum-
mam Putei quadratam partem, extrahunt,
minùs sensibili cum labore, ac molestia, ad lo-
cum sui quotidiani laboris, valent deduci,
teste oculari principe Radozivilio, in pere-
grinatione sua Hierosolymitana, p. m. 184.
Nec non Dn. de Thevenot, in suo Itinerario
Orientali, Lib. II. c. 9. Proinde non solum
rectæ, sed etiam interdum obliquæ Viæ, ad e-
undem locum desideratum ducentes, Pruden-
tibus calcandæ sunt, & ideo non duntaxat Le-
gislatores, quæ, directè, non valent, cursu per
obliquum inflexo, sensim obtinere student, vel,
e g. contrarium factum permittendò, ac pro-
bandò, quale quid vid. in l. I. §. licet, ff. de
relic. & comm. rei vend. vel quæ aliis rectè
inventibus conceduntur, & ad quæ naturali
appetitu, ferimur, non nil an putandò, vel
præcidendò, arg. l. fin. vers. filiis C. de natur.
liber, & Nov. 47. cap. fin. verum etiam in
Causis & Casibus pluribus, Jurisprudentiæ
subjectis licet sæpe vitari debeant Circuitus,
uti patet ex l. 53. ff. de Condict. indeb. ubi
dicitur: Sed tam benignius, quàm utilius
est,*

PRÆFATIO.

est, rectâ viâ ipsum, qui nummos dedit, su-
um recipere, atque Circuitus vitandi sunt,
æquô & bono id nobis, ita, præscribente,
adde l. si ita 37. J. de Statu liber. l. 4. §. 6. C.
de arbitris l. ult. C. de Adoption. l. 1. §. 3. ff. si
pars hæred. pet. ut & l. 15. ff. si certū petatur.
Sicut & istud exinde probatur, quòd, juxta l.
XI. C. de Adopt. veteres, antequam à Justini-
ano corrigebantur, Adoptiones, fiebant per
circuitus, nempe per tres emancipationes,
ac duas manumissiones, in filiis, in reli-
quis liberis, tantum per unam manumissio-
nem & unam emancipationem. Quin &
quòd fictionem, vel triplicem, Circuitus fu-
giendi causâ, Leges non aspernentur, vid. in
l. licet 43. §. 1. de jur. dot. ac l. 3. §. final.
de don. inter vir. & uxor. Imò quòd, in su-
premis tribunalibus, & curiis Circuitus o-
mnino tollendi sint affirmat & Tiraquellus
ad fin. tit. de retractu numero 60. quoad
qualem evitacionem Circuitus, conf. Jason
arg. Nov. 39. in pr. Baldus consil. 100. So-
cin. cons. 27. Boër decis. 204. Vincentius
de Franch. decis. 273. tamen, interdum,
quoque, Circuitus non omnino sunt inuti-
les, bincque nec evitandi, juxta glossam in
l. 2.

PRÆFATIO.

l. 2. Rhod. de jactu *item* l. 60. §. 5. ff. locat
Dec. in l. cum fundus 31. §. servum tuum
num. 5. ff. si certum pet. Cravott. consil
376. num. 23. & 24. Monter. Decis. 36
num. 70. & Card. Tusch. Conclus. Practic
229. *Siquidem non utentes viâ rectâ, li*
cet breviori, sæpe per ambages omnino fa
cilius tutius, ac certius nostra assequi vale
mus & aliorum intentâ. Quin &, ambagi
bus mediantibus, possumus alicui rei vel vi
res dare, quas antea, & in se; planè non
habebat, uti e.g. Aeris vis excitandi gra
tum Sonum, dum ambages, ac tortuosita
tes, Tuba, atque Buccina, pertransire cogi
tur, mirificè augeri solet, ac ipsis Aquis vi
res defluendi, ex inferiori locô, super ipso
montes, per machinas hydraulicas (Di
Wasser-Künste) comparare possumus, ut
adhuc hodie, ad vicum Marly, in Gallia, n
jam de Machinis talibus hydraulicis, Augu
stanis & Salisburgensibus, &c. dicamus, cum
admiratione, licet aspicere. Sic in rapidiss
mo flumine, Rheno, digna versus Hollandi
am, deducetes, simul & semel, maximâ
eorum copiam, illuc, possunt transvehere
dum deficientem necessariam fluvii latitud

men

PRÆFATIO.

nem, compositâ dentatâ longitudine tignorum colligatorum, compensare norunt Sic Sepes illæ capturæ Piscium destinatæ, in diversorum Fluviorum finibus, seu fluminis ejusdem divisi terminis, qualia quoque, indentata, seu obliquata figurâ, collocata sepimenta, non solum in aqua prope pontem urbis: Rappersweil / sed etiam in Lacu, ad Genevam adhuc hodie cernuntur, in Metiani Topographia Helvet. Tabul. inter. p. 70. & 71. ideo etiam, in linea obliqua, componi & collocari solent, ut à violentia aquæ magis tutæ maneant, & vires ejus, quæ vix domari queunt, melius frangere, atque ita illis satis resistere valeant, uti quoque in loci exitus fluvii Wolgæ, in mare Caspium vocati: Oetsjuge ubi potissimum capiuntur importatione multæ, mediante vendibili suo semine, pecuniæ perutiles Sturiones, ejusmodi Sepimenta in linea serpentiformi, seu potius, sæpius, è multis palis dentata spectantur posita, partim ut melius durare valeant, contra aquarum violentiam, partim autem, & præsertim, ideo ut Pisces, à decem ad tredecim ulnas longi, è sepium latitudine in eorum angustius spatium ingressi se convertere

PRÆFATIO.

nequeant, ac proinde à Russis attendentibus
mox, teste oculari, Jo. Straußio, in Itinera-
rii sui memorabil. Tab. ad pag. 112. possin-
capi ac necari. Imò, mediante obliquatio-
ne, Funis perlongus, in angusto Scaphæ spa-
tio, potest asservari, e. g. Linea ab 80. a
107. orgyias longa, quâ Balenæ, quales pi-
cis navalis gratò ipsis odore allectæ, navibus
obviis in mari se, usque ad harum cum sub-
mersione conjunctam conversionem, affric-
re sueverunt, ut ideo Nautæ, eas per obj-
ectæ, pice inuncta dolia, divertere necesse
habeant, trajectæ, in mari, capi solent
Piscatoribus, item 200. orgyias longa lin-
tex nedis, nec non funes anchorarum in na-
vibus, ac funis, super cylindro Rotæ, tractio-
nerum in altum, inserviens. Æque
Balenæ semel hamò, qui vocatur: Die H-
pounce, trajectæ, non valent tutò capi à
piscatoribus, nec singuli alii majores pisc-
hamò, absque periculo evasionis, ex aq-
trahi, nisi prius ibi, ambagiosa circum-
etione, defatigentur, ac debilitentur. D-
cillimi insuper casus solvi possunt per Ac-
nes obliquas & Expedientia, simili mod-
ope Machinarum representantium Hel-

PRÆFATIO.

(pro cuius inventione Perseus, inventor, jamdudum Diis sacrificavit, sicut etiam Archimedes, juxta Operis sui Mathem. lib. I. Propos. 18. ope lineæ belicis, per lineam rectam divisæ, invenit demonstrationem theoreticam hætenus incognita quadraturæ Circuli, sive Lineam, perimetro circuli æqualem, nec non excogitandò seu inveniendò instrumentum Helicem, Navem Hieronis Sicilia regis, stupendâ magnitudine præditam, unicè, de terra, in mare promovere atque aquam ejus damnosam evacuare noverat, secundum Happelium, in Mund. mirab. Part. I. lib. 3. cap. 50. pag. 328. qualem Helicem excavatum circaque cylindrum collocatum: eine Wasser-Schraube / cum quodam Civis aliquis Mediolanensis excogitasset, seque primum ejus Inventorem putaret, adeo in excessu, fide Cardani, de quo vid. M. Schwenter in Deliciis Phys. Mathem. Part. 13. Probl. 5. ipsos Sensus suos perderet) integri iique onusti Currus, imò tota Ædificia, Tempia, Pyramides ac Turres, &c. in altum queunt elevari, quod jamdum, Roterodami, architectus, Persoons, probavit, dum integram Ecclesiæ majoris turrim elevavit,

PRÆFATIO.

vavit, ut, eò commodius, substructionem
fundamentorum ei liceret facere, indeque
est, quòd Cornelius Meyer, in Arte sua re-
stitutæ, Romæ, navigationis Tiberinæ, Co-
lumnæ Trajanæ basin, & obeliscum Augusti,
vel Solis, in campo Martio, posse, ope coch-
learum, facilè altiùs elevari, non temere,
existimat, sicut etiam, mediantibus troch-
learum ambagibus, quibus Funes ductarii
trajiciuntur, Vis tractrix non parum auge-
ri potest in Machinis. Quin & quæ, in-
strumentò rectò, non possunt peragi, facilùs
tamen aguntur obliquatò, unde Habessinii,
in rus euntes, contra Serpentes vulgares co-
piosissimos, se meliùs non queunt defendere,
quàm ope baculi non recti, sed obliquati seu
incurvi, quoad finem suum, quem ideo tunc
secum gerunt, eos icendò, rectus siquidem
punctum duntaxat tangit, arcuatus autem
& laxiùs ferit, & certius, ac Serpenti per
hunc, circa medium percussò frangitur spina
dorsi, unde, cum ultra serpere nequeat, mox
facillimè interficitur, fide Gregorìi Amha-
rensis in relatione sua de Habessinia, in Hist.
Æthiopic. Ludolfi, lib. 1. c. 13. à §. 9. ad 14.
Nec non, mediantibus Ambagibus, quas illa
aqua-

PRÆFATIO.

aquarum constituunt Receptacula, Portis ligneis munita, quibus Aqua modò, in fluxu suo impeditur & colligitur, modò emittitur, quæque hinc vocantur Gallis: Ecluses. Batavis Sluysen. Germanis: Schleussen. Navigia per Alveum, super aliquem montem, profluentem & hinc nimis præcipitem, ac rupibus insitis periculosum, possunt, securè & commodè, deduci, si nimirum talia Receptacula construantur ad latus illius per præceps ruentis Fluvii, vid. Traité de rendre les Rivières navigables Parisiis de A. 1693. allegat. in Act. Erudit. Lips. M. Februar. A. 1694. Adhæc, in Mari rubro, navigaturi, propter violentas undarum circumvolutiones, necesse habent minoribus navibus, per medium maris, inter formidabiles rupes ac scopulos, flexuosè, transire, æquè, ac in fluvio Savo inter Carniola forum: Ratschach & Castellum: Graffenweg / ubi ipse, licet non adeo latè, tamen celerrime, inter altissima Juga, super altos scopulos, alterum ab altero vorticem faciens, ruit, quivis cantus Nauta suam navem adeo obliquè tenetur dirigere, ut instar serpentis ista, horrendas inter rupes, transeat & ita non diffringatur, teste B. Valvafore

PRÆFATIO.

fore in Libro suo, cui Tit. *Ehre des Hers
hogthuins Crain* lib. 4. cap. 39. *Atque
adhuc hodie Lappones, suis vastis quidem,
tametsi solum ligneis, Calopodiis inter
Montium horrida nive tectorum præci-
pitia, tam infernè sursum, quam super-
nè deorsum, celerrimè, & obstantes ru-
pes, arbores, ac Saxa, suum volatui
celeritate similem cursum, mediante
solâ longi & sat crassi alicuius ba-
culi, quò vel hanc, vel illam, axillam
suffulciunt, retinentiâ moderandum remo-
ratura declinaturi, huc & illuc quando
vehi volunt, per indirectum, ac plures
per ambages, tenentur instituere suum iter,
fide Olai M. in sua Lapponia, lib. 1. cap.
4. & Schäfleri, in Lappon. descriptione lib.
4. cap. 28. Imò denique, è consilio Ma-
chiavelli non improbando, in Proëmio sui
Principis, circa Negotia nostra gravissima,
quando aliter facere non possumus, saltim
soliciti debemus esse, ut licet interdum
necesse sit tollere arcum Scopò paulò altius,
tamen, inter feriendum, tandem Scopum
satis tangamus, similiter, ac Tartari Chinen-
ses Sagittas arcubus suis, non in linea di-
recta,*

PRÆFATIO.

recta, versus Scopum, seu metam, emittunt, sed eas in curvam & circularem figuram, eatenus, commovent, ut Sagitta fugiens primò, super ipsam metam altius ascendat, & sensim demum labascendò, illam equè certè feriat, ac si Sagitta, absque ullis ambagibus, & rectà, ex arcu immota, juxta Nienhoffii Itinerarium Sinense pag. 67. directà fuisset impulsà, ac vibrata. Atque Venatores quando Anatem, vel aliam Avem aquaticam, in superficie Fluminis, vel Lacus, Stagni ac Piscinæ, ubi grandines & Glandes naturaliter debilitantur, ut Avem non turgent, globò desiderant trajicere, os suæ bombardæ non in ipsam Avem, sed fere, tres digitos transversos, altius, dirigere opus habent, ita enim fit, ut obliquè ac per indirectum tangatur Avis, & transfigatur, juxta prælaudati B. de Hoberg. Librum, cui Tit. Adeliches Landleben / locò citatò. Quare imitari remiges terga iis portibus, quos, ingredi cupiunt, obvertentes, & non cursum eundem, sed portum eundem, mutatâ velitatione, i. e. Actionibus per indirectum, & Expedientibus, ut teneamus, debe-

PRÆFATIO.

debemus studere , secundum Pol. Lipſii lib. 7. cap. 5. Etenim rigidi quoque ſervator honeſti , Cato , Conſul , Romæ ſuæ non parum nocuit , quoniam , in ſingulis Caſibus ac Negotiis , voluit tantum rectâ & ordinariâ incedere viâ , nec navem ſuam , juxta qualitatem Ventorum diverſam , dirigere , cum tamen juxta Alcæum apud Auctor. Scholiorum in Pindarum , poſtquam in Alto quis fuerit , τῷ πνεύματι τρέχοντα ἄνδρυν , eô Ventô , qui adeſt , ſit neceſſe currere. Unde omnino egregiè Lentulo Familiar. lib. 1. Cicero ſcripſit : Ut , in navigando , tempeſtati obſequi artis eſt , etiam ſi portum tenere nequeas , cum verò id poſſis , mutatâ velificatione , aſſequi , ſtultum eſt eum tenere curſum , quem ceperis , potiùs , quàm eô commutatô , quô velis , tandem pervenire : Sic cum omnibus nobis , in adminiſtranda Republica , propoſitum eſſe debeat , cum dignitate , otium , non idem ſemper dicere , ſed ſemper debemus ſpectare idem. Et illuſtris Polybius libro Histoſiar. 1. Optimi Ducis (& Politici) ait , æſtimandum eſt officium poſſe non ſolùm vincendi , ſed etiam ceden-

dendi

PRÆFATIO.

dendi perspicere tempora. *Quod* &, cedendo, vincendi genus antiquis non displicuisse Germanis his Tacitus, qui, verissimè, Hist. lib. II. cap. 46. Majori, inquit, animò tolerari adversa, quàm relinqui, Lib. de Situ, Moribus & Populis Germaniæ, cap. 6. §. 8. testatur verbis: Cedere locò, dummodo rursus instes, consilii magis quàm formidinis arbitrabantur. Imò, ad exemplar variorum Animalium quadrupedum Fossam quandam transilire cupientium, quæ prius solent retrogradi, fortiora ut redeant, Homo ipse in negotiis, non rarò quoque opus habet uti Retrocessionis quas ambagibus: Er muß zurücke gehen wenn er einen grossen Sprung thun will. Verissimum enim est illud Darii regis ad Persas: Ubi Prudentia opus est, ibi vi agere nil attinet. Et quo celeri cursu pertingere non licet, tardò tandem gradu pervenitur: Was man nicht erlauffen kan / das kan man noch zuletzt erschleichen. Illa siquidem vera demum est Victoria, quâ nulum, præter hominem, animal potest vincere ingenii Solertia, unde quoque jam pridem Lacedæmonii, ubi hostem, solertiâ, superarant,

PRÆFATIO.

*rant, Marti bovem immolarunt, sin apertò
præliò, duntaxat Gallum. Hanc itaque
de Actionibus per indirectum & Expedien-
tibus non exiguum tam inter ipsas de San-
guine magno Personas, quam in vita commu-
ni, usum habentem Materiam Tractatu præ-
senti publicò, pro ingenii tenuitate mei, judi-
cavi dignam, quandoquidem, quoad illas,
secutus sum exemplar Asclepiodori, qui, eò
usque, teste Suida, curiosus erat, ut, in di-
versis Lignis, Lineas non tam rectas, quàm,
potius, obliquas, seu intortas & inflexas, con-
templaretur, ac miraretur. Quod nego-
tium ut, bono cum omine, aggrediar, humi-
liter, à me imploratur, dominantium
Dominus & hinc æternum ab-
tissimus Heros.*

CAPUT

CAPUT I.

Onomatologiam, Definitionem, & Divisionem comprehendit.

Uando omnis, quæ à ratione suscipitur, de aliqua re, Disputatio, à definitione proficisci debet, ut intelligatur quid sit id, de quo disputatur, quid enim res sit, prima, *juxta Platonem*, esse debet quæstio, nos etiam, præmissâ prius Etymologiâ, rem ita tractabimus præsentem. Licet enim potior existat quidem rerum, prior tamen verborum habenda est ratio, *juxta l. 7. §. final. ff. de suppell. leg.*

Verbum igitur: ACTIO nos intellectum volumus, in Sensu generalissimo, ita, ut

A

non

non solum ipsum *Agere*, sed etiam *Loqui* comprehendat, *vid. Lexicon Jurid. Calvin.*

VOX autem **INDIRECTUM** id significat, quod, per obliquum & ambages, tendit ac minus apertè & sub alio nomine, fertur ad scopum, atque ita opponitur Directo Recto, Simplici, Aperto, quare etiam quisvis eruditus facilè conjicere poterit, unde descendat, & dicitur *Hebraeis Akala*, item *Akalleton*, *Arabibus Akala & Akalleta*, *Græcè Σκόλιον, πλάγιον, κάμπιον, ἄγκυλον* *Italis indirecto (unde indirettamente) obliquo*, *Hispanis tuerto, cezgo*, *Gallis oblique*, *qui va de travers*, *indirect*, *Angl. awry, overthwart, wreathed as à cable* *Batavis: schief / sehlim / buchtigt* *Germanis: ungerade / frumrumb / verblühm* *gewandsweise / &c.*

Synonyma Indirecti sunt *obliquum*. Hinc *Ovidio Lib. 2. Metamorph.* ait *Pede obliquo claudicare, obliqua insectatio* reperitur apud *Tacitum Annal. libr. 19. cap. 11.* *Qui non directè & palam, sed è transverso ve-* & per insinuationem ac artem intendunt *obliquas orationes* dicit *Suetonius* agens de *Domitiano*, qui *Titum fratrem*, dissimu-

tò nomine, sæpe coram populo carpebat. Sic Poeta *Statius* Polynicen repræsentans, qui bellum quidem ore dissuadebat, animò tamen optabat, *III. Thebaid* ait:

*Variis pertentat pectora dictis,
Obliquatque preces.*

Sic obliqui casus in Grammatica dicuntur, qui a tergo verborum construuntur, ut Genitivus Dativus, &c. atque in ipsa Mathesi Angulus obliquus vocatur, cujus Crura inter se non sunt, ad Angulos rectos, expressa. Ita apud Rhetores ductus *obliquus* simplici opponitur, juxta *Fortunatian. 1. Rhetor.* Siquidem Ductus orationis sunt quinque, simplex, subtilis, figuratus, *obliquus*, & hic tum usum habet cum pudor impedit &c. vid. *Gervart. Lect. Papin. ad 1. Silv. cap. 14. conf. Barth. ad Stat. Sylv. p. 48.* Præterea obliquus cursus, καμπὴ δρόμος, ceu proverbium, effertur, quoties res, arte ac dissimulanter, agitur, aut quoties aliud præ nobis ferentes aliò tendimus, & cuniculis atque ambagibus quibusdam pergitur ad id, quod assequi conamur. Quod adagium sumtum à genere quodam cursus, qui καμπὴ dictus est ideo, quod, anfra-

non solum ipsum *Agere*, sed etiam *Loqui* comprehendat, *vid. Lexicon Jurid. Calvini.*

Vox autem INDIRECTUM id significat, quod, per obliquum & ambages, tendit, ac minus apertè & sub alio nomine, fertur ad scopum, atque ita opponitur Directo, Recto, Simplici, Aperto, quare etiam quis eruditus facile conjicere poterit, unde descendat, & dicitur *Hebraeis Akala*, item *Akalleton*, *Arabibus Akala & Akalleta*, *Græcis Σκόλιον, πλάγιον, κάμπιον, ἄγκυλον*, *Italisch indirecto (unde indirettamente) obliquo*, *Hispanisch tuerto, cezgo*, *Gallis oblique*, *qui va de travers*, *indirect*, *Anglis awry, overthwart, wreathed as à cabel*, *Batavis: scheef / sehlim / buchtigt / Germanis: ungerade / frumrumb / verblühmt / gewandsweise / &c.*

Synonyma Indirecti sunt *obliquum*. Hinc *Ovidius Lib. 2. Metamorph.* ait *Pede obliquo claudicare, obliqua insectatio* reperitur apud *Tacitum Annal. libr. 19. cap. 11.* Quæ non directè & palam, sed è transverso velut & per insinuationem ac artem intenduntur, *obliquas orationes* dicit *Suetonius* agens de *Domitiano*, qui *Titum fratrem*, dissimula-

tò nomine, sæpe coram populo carpebat. Sic Poeta *Statius* Polynicen repræsentans, qui bellum quidem ore dissuadebat, animò tamen optabat, *III. Thebaid* ait:

*Variis pertentat pectora dictis,
Obliquatque preces.*

Sic obliqui casus in Grammatica dicuntur, qui a tergo verborum construuntur, ut Genitivus Dativus, &c. atque in ipsa Mathesi Angulus obliquus vocatur, cujus Crura inter se non sunt, ad Angulos rectos, expressa. Ita apud Rhetores ductus *obliquus* simplici opponitur, juxta *Fortunatian. i. Rhetor.* Siquidem Ductus orationis sunt quinque, simplex, subtilis, figuratus, *obliquus*, & hic tum usum habet cum pudor impedit &c. vid. *Gervart. Lect. Papin. ad i. Silv. cap. 14. conf. Barth. ad Stat. Sylv. p. 48.* Præterea obliquus cursus, καμπὴ δρόμος, ceu proverbium, effertur, quoties res, arte ac dissimulanter, agitur, aut quoties aliud præ nobis ferentes aliò tendimus, & cuniculis atque ambagibus quibusdam pergitur ad id, quod assequi conamur. Quod adagium sumtum à genere quodam cursus, qui καμπὴ dictus est ideo, quod, anfra-

non solum ipsum *Agere*, sed etiam *Loqui* comprehendat, *vid. Lexicon Jurid. Calvini.*

VOX autem **INDIRECTUM** id significat, quod, per obliquum & ambages, tendit, ac minus apertè & sub alio nomine, fertur ad scopum, atque ita opponitur Directo, Recto, Simplici, Aperto, quare etiam quis eruditus facile conjicere poterit, unde descendat, & dicitur *Hebraeis Akala*, item *Akalleton*, *Arabibus Akala & Akalleta*, *Græcis Σκόλιον, πλάγιον, κάμπιον, ἄγκυλον*, *Italīs indirecto* (unde *indirettamente*) *obliquo*, *Hispanis tuerto*, *cezgo*, *Gallis oblique*, *qui va de travers*, *indirect*, *Anglis awry*, *overtbwart*, *wreathed as à cabel*, *Batavis: scheef / sehlim / buchtigt* / *Germanis: ungerade / frumrumb / verblühmt / gewandsweise* / &c.

Synonyma Indirecti sunt *obliquum*. Hinc *Ovidio Lib. 2. Metamorph.* ait *Pede obliquo claudicare*, *obliqua insectatio* reperitur apud *Tacitum Annal. libr. 19. cap. 11.* Quæ non directè & palam, sed è transverso velut & per insinuationem ac artem intenduntur, *obliquas orationes* dicit *Suetonius* agens de *Domitiano*, qui *Titum fratrem*, dissimula-

tò nomine, sæpe coram populo carpebat. Sic Poeta *Statius* Polynicen repræsentans, qui bellum quidem ore dissuadebat, animò tamen optabat, *III. Thebaid* ait:

*Variis pertentat pectora dictis,
Obliquatque preces.*

Sic obliqui casus in Grammatica dicuntur, qui a tergo verborum construuntur, ut Genitivus Dativus, &c. atque in ipsa *Mathesi* Angulus obliquus vocatur, cujus *Cru-
ra* inter se non sunt, ad Angulos rectos, expressa. Ita apud Rhetores ductus *obliquus* simplici opponitur, juxta *Fortunatian. 1. Rhetor.* Siquidem Ductus orationis sunt quinque, simplex, subtilis, figuratus, *obliquus*, & hic tum usum habet cum pudor impedit &c. vid. *Gervart. Lect. Papin. ad 1. Silv. cap. 14. conf. Barth. ad Stat. Sylv. p. 48.* Præterea obliquus cursus, καμπύλος δρόμος, ceu proverbium, effertur, quoties res, arte ac dissimulanter, agitur, aut quoties aliud præ nobis ferentes aliò tendimus, & cuniculis atque ambagibus quibusdam pergitur ad id, quod assequi conamur. Quod adagium sumtum à genere quodam cursus, qui καμπύλος dictus est ideo, quod,

PRÆFATIO.

vavit, ut, eò commodius, substructionem, fundamentorum ei liceret facere, indeque est, quòd Cornelius Meyer, in Arte sua re-stitutæ, Romæ, navigationis Tiberinæ, Columnæ Trajanæ basin, & obeliscum Augusti, vel Solis, in campo Martio, posse, ope cochlearum, facilè altiùs elevari, non temere, existimat, sicut etiam, mediantibus trochlearum ambagibus, quibus Funes ductarii trajiciuntur, Vis tractrix non parum augeri potest in Machinis. Quin & quæ, instrumentò rectò, non possunt peragi, facilis tamen aguntur obliquatò, unde Habessinii, in rus euntes, contra Serpentes vulgares copiosissimos, se melius non queunt defendere, quàm ope baculi non recti, sed obliquati seu incurvi, quoad finem suum, quem ideo tunc secum gerunt, eos icendò, rectus siquidem punctum duntaxat tangit, arcuatus autem & laxiùs ferit, & certius, ac Serpenti per hunc, circa medium percussò frangitur spina dorsi, unde, cum ultra serpere nequeat, mox facillimè interficitur, fide Gregorii Amharensis in relatione sua de Habessinia, in Hist. Æthiopic. Ludolfi, lib. 1. c. 13. à §. 9. ad 14. Nec non, mediantibus Ambagibus, quas illa aqua

PRÆFATIO.

aquarum constituunt Receptacula, Portis ligneis munita, quibus Aqua modò, in fluxu suo impeditur & colligitur, modò emittitur, quæque hinc vocantur Gallis: Ecluses. Batavis Sluysen. Germanis: Schleussen. Navigia per Alveum, super aliquem montem, profluentem & hinc nimis præcipitem, ac rupibus insitis periculosum, possunt, securè & commodè, deduci, si nimirum talia Receptacula construantur ad latus illius per præceps ruentis Fluvii, vid. *Traité de rendre les Rivières navigables Parisiis de A. 1693. allegat. in Act. Erudit. Lips. M. Februar. A. 1694. Adhæc, in Mari rubro, navigaturi, propter violentas undarum circumvolutiones, necesse habent minoribus navibus, per medium maris, inter formidabiles rupes ac scopulos, flexuosè, transire, æquè, ac in fluvio Savo inter Carniola forum: Ratschach & Castellum: Graffenweg / ubi ipse, licet non adeo latè, tamen celerrime, inter altissima Juga, super altos scopulos, alterum ab altero vorticem faciens, ruit, quivis cantus Nauta suam navem adeo obliquè tenetur dirigere, ut instar serpentis ista, horrendas inter rupes, transeat & ita non diffringatur, teste B. Valva-*

PRÆFATIO.

fore in Libro suo, cui Tit. *Ehre des Herzogthums Crain* lib. 4. cap. 39. *Atque adhuc hodie Lappones, suis vastis quidem, tametsi solum ligneis, Calopodiis inter Montium horridâ nive tectorum precipitia, tam infernè sursum, quam supernè deorsum, celerrimè, & obstantes rupes, arbores, ac Saxa, suum volatui celeritate similem cursum, mediante solâ longi & sat crassi alicuius baculi, quò vel hanc, vel illam, axillam suffulciunt, retinentiâ moderandum remoratura declinaturi, huc & illuc quando vehi volunt, per indirectum, ac plures per ambages, tenentur instituere suum iter, fide Olai M. in sua Lapponia, lib. 1. cap. 4. & Schäfleri, in Lappon. descriptione lib. 4. cap. 28. Imò denique, è consilio Machiavelli non improbandò, in Proëmio sui Principis, circa Negotia nostra gravissima, quando aliter facere non possumus, saltem solliciti debemus esse, ut licet interdum necesse sit tollere arcum Scopò paulò altius, tamen, inter feriendum, tandem Scopum satis tangamus, similiter, ac Tartari Chineses Sagittas arcubus suis, non in linea directa,*

PRÆFATIO.

recta, versus Scopum, seu metam, emittunt, sed eas in curvam & circularem figuram, eatenus, commovent, ut Sagitta fugiens, primò, super ipsam metam altius ascendat, & sensim demum labascendò, illam aequè certè feriat, ac si Sagitta, absque ullis ambagibus, & rectà, ex arcu immota, juxta Nienhoffii Itinerarium Sinense pag. 67. directà fuisset impulsà, ac vibrata. Atque Venatores quando Anatem, vel aliam Avem aquaticam, in superficie Fluminis, vel Lacus, Stagni ac Piscinæ, ubi grandines & Glandes naturaliter debilitantur, ut Avem non tangant, globò desiderant trajicere, os suæ bombardæ non in ipsam Avem, sed fere, tres digitos transversos, altius, dirigere opus habent, ita enim fit, ut obliquè ac per indirectum tangatur Avis, & transfigatur, juxta prælaudati B. de Hoberg. Librum, cui Tit. Adeliches Landleben / locò citatò. Quare imitari remiges terga iis portibus, quos, ingredi cupiunt, obvertentes, & non cursum eundem, sed portum eundem, mutatâ velitatione, i. e. Actionibus per indirectum, & Expedientibus, ut teneamus, debe

PRÆFATIO.

debemus studere, secundum Pol. Lipſii lib. 7. cap. 5. *Etenim rigidi quoque ſervator honeſti, Cato, Conſul, Romæ ſuæ non parum nocuit, quoniam, in ſingulis Caſibus ac Negotiis, voluit tantum rectâ & ordinariâ incedere viâ, nec navem ſuam, juxta qualitatem Ventorum diverſam, dirigere, cum tamen juxta Alcæum apud Auctor. Scholiorum in Pindarum, poſtquam in Alto quis fuerit, τῷ πνεύοντι τεύχεσιν ἀνάγῃ, eô Ventô, qui adeſt, ſit neceſſe currere.* Unde omnino egregiè Lentulo Familiar. lib. 1. Cicero ſcripſit: Ut, in navigando, tempeſtati obſequi artis eſt, etiam ſi portum tenere nequeas, cum verò id poſſis, mutatâ velificatione, aſſequi, ſtultum eſt eum tenere curſum, quem ceperis, potiùs, quàm eô commutatô, quô velis, tandem pervenire: Sic cum omnibus nobis, in adminiſtranda Republica, propoſitum eſſe debeat, cum dignitate, otium, non idem ſemper dicere, ſed ſemper debemus ſpectare idem. Et illuſtris Polybius libro Histoſiar. 1. Optimi Ducis (& Politici) ait, æſtimandum eſt officium poſſe non ſolùm vincendi, ſed etiam ceden-

dendi

PRÆFATIO.

dendi perspicere tempora. *Quod &, cedendò, vincendi genus antiquis non displicuisse Germanis his Tacitus, qui, verissimè, Hist. lib. ii. cap. 46. Majori, inquit, animò tolerari adversa, quàm relinqui, Lib. de Situ, Moribus & Populis Germaniæ, cap. 6. §. 8. testatur verbis: Cedere locò, dummodo rursus instes, consilii magis quàm formidinis arbitrabantur. Imò, ad exemplar variorum Animalium quadrupedum Fossam quandam transilire cupientium, quæ prius solent retrogradi, fortiora ut redeant, Homo ipse in negotiis, non rarò quoque opus habet uti Retrocessionis quasi ambagibus: Er muß zurücke gehen wenn er einen grossen Sprung thun will. Verissimum enim est illud Darii regis ad Persas: Ubi Prudentia opus est, ibi vi agere nil attinet. Et quo celeri cursu pertingere non licet, tardò tandem gradu pervenitur: Was man nicht erlauffen kan / das kan man noch zuletzt erschleichen. Illa siquidem vera demum est Victoria, quâ nulum, præter hominem, animal potest vincere ingenii Solertia, unde quoque jam pridem Lacedæmonii, ubi hostem, solertiâ, supera-*

ran M

I I O

N

PRÆFATIO.

*rant, Marti bovem immolarunt, sin apertò
præliò, duntaxat Gallum. Hanc itaque
de Actionibus per indirectum & Expedien-
tibus non exiguum tam inter ipsas de San-
guine magno Personas, quam in vita commu-
ni, usum habentem Materiam Tractatu præ-
senti publicò, pro ingenii tenuitate mei, judi-
cavi dignam, quandoquidem, quoad illas,
secutus sum exemplar Asclepiodori, qui, eò
usque, teste Suida, curiosus erat, ut, in di-
versis Lignis, Lineas non tam rectas, quàm,
potius, obliquas, seu intortas & inflexas, con-
templaretur, ac miraretur. Quod nego-
tium ut, bono cum omine, aggrediar, humi-
liter, à me imploratur, dominantium
Dominus & hinc æternum ab-
tissimus Heros.*

CAPUT

CAPUT I.

Onomatologiam, Definitio-
nem, & Divisionem com-
prehendit.

Uando omnis, quæ à ratio-
ne suscipitur, de aliqua re,
Disputatio, à definitione
proficisci debet, ut intelliga-
tur quid sit id, de quo dispu-
tatur, quid enim res sit, prima, *juxta Pla-
tonem*, esse debet quæstio, nos etiam, præ-
missâ prius Etymologiâ, rem ita tractabi-
mus præsentem. Licet enim potior existat
quidem rerum, prior tamen verborum ha-
benda est ratio, *juxta l. 7. §. final. ff. de
suppell. leg.*

Verbum igitur: ACTIO nos intellectum
volumus, in Sensu generalissimo, ita, ut

A

non

anfractibus certis ac flexibus, perageretur, ut in aliis impetus & celeritas, plurimum, valuerit, in hoc autem ars & ratio plus habuerit momenti, quale genus cursus *Virgilius Æneid. Lib. V.* his descripsit versibus:

*Olli discurrere pares atque agmina, terni,
Diductis solvere choris, rursusque vocati
Convertere vias infestaque tela tulere
Inde alios ineunt cursq; aliosq; recursq; &c.*

Quod à navigantibus traductum videtur, cum, reflantibus ventis, transversim navigant. vid. *Erasmi Roterodam. Adagiorum Chiliadis II. Centur. VII. pag. 554.* Porro *Tacitus de German. cap. 38.* Insigne gentis, obliquare crinem Item *P. Papinius Statius Achilleidos lib. 1. p. 347.* Visusque superbos obliquat. idemque *Thebaidos lib. 1. p. m. 107.* Quasque procul terras obliquò sidere tangit *Avius, &c. Plinius lib. 6. cap. 13.* Lunatis obliquatur cornibus. Nec non *Macrobius* ait: *Hedera thyrsos per obliquationem circumfusa. Lib. VII. Saturnal. cap. 1.)* Sinuosum, flexum, flexuosum, tortum, limum tortuosum, incurvum, lunatum, transversum, occultum, irregulare, circumgyratum, circumflexum, inflexum, in volutam formatum.

matum. Indirectum si circumscribere volumus, dicimus *volvi aut fieri aliquid per ambages, circuitus*, (unde *circuitivè agere* dicitur loco vocum: *indirectè agere*) *anfractus, spiras, per consequentiam, concomitantè, per accidens, secundariò, &c.*

ACTIONES PER INDIRECTUM poterunt etiam appellari *Εὐρηματα*, Inventa ambagiosa, *flug ausgesonnene Umwege / Staatsgriffe / zugelassene Räncke / Kunstgriffe*/ quò etiam quædam duntaxat è *Stratagematum* numero referri queunt, ut plura jam, quoad *Homonymiam*, non attingamus.

INDIRECTUM aliàs idem quoque significat, ac *incompositum, inconcinnū* Hinc apud *Quintilianum* legitur *indirecta oratio*, i. e. inelegans, & ibidem *libr. 5. cap. 13. Indirecta fere atque clamosa actio*. Et apud *Varron. in Eumenide Indirecta insanitas* legitur. *Indirecta prædicatio* appellatur, ubi quid, minùs principaliter, prædicatur, de suo Subjecto, ut *Species de genere*, *Indirectique Syllogismi* vocantur, quando *Minor Terminus* prædicatur de *Majore*, *juxta Lexic. Reyheri, rec. edit.*

EXPEDIENS sumimus pro isto *ME-
DIO*, quod præcipuè, in casibus intricatis,
(qui dicuntur Italis *Giri*, *Ragiri*, *Intrigo*,
Impieghi, Galli autem dicunt, *dans les em-
barras de choses & au milieu de peril*) ac ne-
cessitate, hinc, vel utrinque, vel, à pluribus
lateribus, urgente, ob certò imminentia da-
mna, vel præsentia impedimenta, solet tenta-
ri. Hispanis dicitur *Falida*, item *Dispedien-
te*, Anglis *Expedient*, *Remedy*, Gallis *bon Ex-
pediens*, Batavis *Expedient*, *Remedie*, *beboor-
liick*, *nootsakelyck*, Italis *Rimedio*, *Mezzo*, *E-
spediente*, *Spediente*, (quod ostendit *Squiti-
nio della Republica di Venetia squitinato da
Raphaele della Torre Genouese de An. 1653.*)
Temperamento. Latine Politicis vocatur
Temperamentum, unde clarissimus *Puffen-
dorff Rerum Suecicar. lib. X. §. 86.* ait: ad tol-
lendam Disceptationem, super salvo condu-
ctu, Legato Salvio illud proponebant *Tem-
peramentum*, ut interpositâ protestatione
sibi caveret. *Conf. ibid. libr. 25. §. 10. 13.* Quò
spectat etiâ *Elusio* s. *delusio*, de qua vid. *Hist.
Gallica Grammondi*, & hæc dicitur Italis
Scaltro, *Inganno*, Hispanis *Fraude*, Germanis:
Ein Mittel sich aus einer / oder der andern
verwirreten un schweren Sache / mit Ma-
nier

nier/ũ ohne grossen Schaden/heraus zu
wickeln. Oritur vox *Expediens*, uti notum,
à vocabulo *Expedire* hinc apud *Senecam*:
Jamdiu quid utile sit, *expedi vid. Lex. Cale-*
pin. Expedit bonas esse vobis, *ibid. Expedi-*
re se curâ, Terent. Phormion. 54. 4. Qui te
expedias his ærumnis *Hec. 3. 1. 8.* Cicero pro
Milone: Omnis honesta ratio *expedienda*
salutis. Et huc illæ quoque pertinent for-
mulæ in Dictionario Reyheri: *Expedita* ra-
tio est. Omnia sunt *in expedito.* *Expe-*
dita militum cohors, &c. Plura quoad sin-
gularum vocum Onomatologiam, deside-
rantibus Dictionaria commendamus, &
propiùs jam ad scopum accessuri, hanc
qualemunque statuimus Definitionem

**ACTIONES PER INDIRECTUM &
EXPEDIENTIA** sunt, quibus, à callida
Prudentia productis, ad scopum, in no-
stris negotiis, faciliùs, tutiùs, & certius im-
petrandum oblique seu per ambages, ac mi-
nus apertè agimus, & quæ, præcipuè, in casibus
intricatis, ac necessitate, vel hinc, vel utrin-
que, vel, à pluribus lateribus, urgente, propter
certò imminentia damna, aut præsentia ob-
certas Difficultates, ordinaria & consueta

ac vulgaria Media non admittentes, impedimenta, tentari solent.

Divisionis ratione sunt etiam hæ *ACTIONES INDIRECTÆ* magis vel minus tales, cœlestes vel humanæ, Licitæ vel Illicitæ &c. Sicut & *Expedientia* sunt vel Divina vel Humana, hæcque aut Licitæ aut Illicitæ, Faciliora, vel Difficiliora, Aulica vel Bellica Judicialia, vel Extrajudicialia, &c.

Originem Indirecti ipsa benigna dedit Natura, & quidem figurâ indirectâ usæ est, in formatione crystallinorum Rivulorum, & Fluviorum, unde flumen Mæander, adeo crebris implicatur anfractibus, ac sæpe in vicinum alveo suo admotus, antequam sibi influat, flectitur, ut prope Miletum, tredecim anfractuum incurvationes habeat, *juxta Diarii Itinerum du Mons. Monconys de Liergue Vol. I. pag. 430.* cum quo Flumine, omnium maximè sinuosò flexu, & plurimis in se revolutus ambagibus, qui labitur, fluvium Nedam, in Arcadia è monte Cerausio, qui Lycæi pars est, profluentem, & Phigaliam urbem etiam præterfluentem, Lapsus sui vorticosi, ac sæpius ultrò citròque remeantis naturâ, contulit,

tulit, testis oculatus, *Pausanias in Arcadic. s. lib. VIII. Commentarii de veteris Græciæ region. pag. m. 477.* ac fluvius famosus Caystrus, prope Ephesum abit in quindecim & plures inflexiones, teste *Jacobo Spoon. Itinerario Ital. Dalmat. Græc. & Orient. p. 67.* æquè, ac Moesiæ fluvius, Liperiza, urbem Lescoam præterfluens, meritò vocari posse judicatur Mæander Moesiæ à non minùs oculato teste, *D. Edwardo Browne, suor. singular. ac memorabil. Itinerum, lib. II. part. I. cap. 15.* quatenus adeo tortuosum, inter ipsos montes, iste exerceat cursum, ut iter, ibi facientes, intra duodecim horarum spatium, eum, nonagies, ad minimum, transire necesse habuerint, & celerrimum Rusiæ flumen Susovva tam obliquè ruit, ut, *fide Dn. Isbrandi in Chinensi suo Itinerario pag. 40.* si navigans alteri ejus ripæ appropinquandò putat miræ inflexionis, seu incurvationis hujus fluminis jam adfore finem, cum stupore animadvertat, se adhuc esse non, nisi in sinuositatis illius medio, nec non Toera fluvius, in Siberia oriens, tam crebris ac flexuosis, *juxta Varenium in Geographia general. Prop. XV. pag. 288.* curva-

turis, ut Rusſi ac Siberienſes, cum in eo navigant, frequenter naviculam & onera, per terram, ab una curvatura ad aliam, portare cogantur, magna vitaturi diſpendia : Adhæc fluvius Kie, ſeu Ven, adeo obliquè territorium urbis Sinenſis Kiexui pertranſit, ut, miris ſuis circumvolutionibus, figuram Literæ Sinenſis *Kie*, quæ *Felicitatem* ſignificat, repræſentet, ac flumen aliud, in Sinenſis imperii præfectura, Suchuen, ob mirè tortuoſum ſuum curſum, qui figuram literæ Sinenſis *Pa*, quæ vocem : *Sat* denotat, eo uſque refert, ut exinde quoque, *fide Happelii*, in *Mundi ſui mirabilis Part. III.* nomen : *Pagerat*. Sic *Itinerarium P. Dionyſii Carli monachi Placentini*, mentionem, ſub finem *cap. XI. pag. 199.* facit alicujus fluvii minoris, in Aſia, inter vicum Serravan, & Diarbech, metropolin Meſopotamiæ, ita gyroſi, ſeu tortuoſi, ut ipſe, quatuordecim vicibus, ſuper iſtius pontes, tranſire neceſſe habuerit. Ut & ad finem Sylvæ Vaſtæ, Mokanæ circa montana Bethzyrum ſeu Bethzirvan, iter facientes Flumen, quoddam propter obliquum, valde curſum decies, vel adhuc ſæpius,

pius, teste J. J. Straussio in *Itinerario orientali suo memorabil. cap. 27. pag. 161.* transire opus habent, fide Varenii in *Geographia general. cap. XI. prop. 15. p. 288.* Item flexuosus maximè, in Brasilia, reperitur fluvius, vocatus *Rio de Orellana*, qui adeo multas curvaturas facit, ut mille & quingentarum leucarum censeatur ejus iter, seu alveus, cum directâ linea à fonte ad ostium duntaxat septingentis æstimetur. Americanus fluvius Marañon, in provincia Quito, adeo fluit obliquus, ut 800. miliaria longus sit, juxta Americam Dapperi, lib. 3. similiter ac, in eadem America, flumen Guachape adeo per indirectum progreditur, ut iter facientes id, sexagesies septies, cogantur transire, vid. *ibid. Lib. II.* Nec non Nilus ipse, ex relatione fide dignissima Gregorii Æthiopis, tam obliquè fluit, ut peregrinatores Habesini, Nubiam permeantes, eum à dextra relinquant, & deum, post quindecim dierum iter, eum iterum reperiant, interprete celebri Ludolffo in *Commentar. Histor. Æthiop. Lib. 1. cap. 8.* Atque Taro, fluvius Italiæ, territoriò Parmensi egressus, adeo obliquè circumvolvi-

tur, ut aliquis, in peregrinatione sua, ad v
 cum Foro nuovo, tendens, vel quadragies
 eum necesse habeat transgredi, antequam
 illuc veniat, æque ac flumen *Lobregat*, in
 Catalonia adeo, ex relatione *Zeilleri*, in i
 nerario suo *Hispanico*. p. m. 396. progreditur
 ut Peregrinatores vel viginti ac tribus ipsu
 transire cogantur vicibus. (*Quin & Can*
 lis ille ab urbe Constantinopoli usque in
 Pontum Euxinum, s. Mare nigrum, pr
 currens, qui Bosphorus Thracius dicitur, Se
 pentis instar, obliquatus, ad 18. milliari
 amœnis domiciliis, utrinque, cinctus co
 spicitur, juxta *Itineraria orientalia* *Dn*
della Valle & jam nominati P. Dionysii Ca
li. Æquè ac, Venetiis, Canalis maximu
 urbem in duas partes dividens, 2500. p
 des Geometricos longus & 40. passus
 tus figuram Literæ S. refert, & canalis in
 Antverpiâ, per quatuor milliaria, Mec
 liniam, exindeq; Lovanium pergens m
 tas facilioris ac magis commodæ navi
 tionis fine factas incurvationes habet.
 Qui sane obliquus fluviorum situs illum
 finem à Sapiencia DEI videtur forma
 esse, partim, ut eò plures terræ portio
 qual

qualescunque, in quovis Territorio, in necessitates atque utilitatem tam Vegetabilium, quàm Animalium, & Mineralium aquâ vivâ humectari possint, sufficienter, quatenus Linea serpentiformis (ac dentata) longior omnino est, quàm recta, quippe quæ brevissima, partim ut Navigationes sive fiant secundum cursum fluviorum, sive contra eum, & In-ac Exportationes mercium, eò tardius, & hinc tutiùs, atque faciliùs, possint peragi (quod non parùm probat Canalis ille, quem peregrinantes in Italia, è flumine Tense, Mediolanum versus, tendentem videmus, qui arte factus cum ad 6. milliaria, planè, per lineam rectam, deductus sit, & ideo unda nimis celerem cursum exerceat, nemo retro navigare potest, nisi multis remigibus median- tibus & cum labore maximo) partim ob alias causas, mediante labore hominum, alvei fluviorum &c. obliquam figuram, nacti sunt, sive ad declinandas inundationes territorii, qualem in finem jam quondam Chineses, è flavo suo fluvio, in aliud flumen, fecerunt alveum, sive plures agros, &c. irrigandi fine, uti *juxta relat.*

Varenii Geograph. general. cap. XI. prop. 15. p. m. 284. & Euphratis unum brachium, olim, per Chaldaicas paludes transiens volvebatur in mare, postea tamen multi, ex eo, ad agros irrigandos, facti sunt alvei, unde iter antiquum deseruit, nec mare amplius potest petere, sed partim industriis aquæ factis, industriam per humanam, absumitur, partim in alterum brachium, ingrediens Tigrim, avertitur. Quibus, quoad obliquum Aquarum procursum, divina à Providentia, singularibus ex causis, ordinatum, jam dictis, addi, suo modo, meretur, & Siphones illi à providentia divina admirabiliter obliquè formati in subterraneis cavitatibus Grottæ, prope pagum Potpedschio, in Carniolæ ducatu, qui non solùm surgunt in altum, sed etiam instar fumarii alicujus, obliquati rursus descendunt, *juxta testimonium oculatum Dn. Baronis Valvasoris, in nobili suo libro, cui Titulus: Chre des Herzogthums Crain lib. IV. tabul. 446. pag. 688.* qui non tantum quendam ejusmodi Siphonem ipse ingressus est, sed etiam exinde, satis probabiliter, concludito plures reperiri tales obliqua-

obliquatos Siphones naturales in petroso isto monte, Javornighk, unde famosissima Lacus Czircnizensis tam aquam & pisces, quàm anates suas quotannis, accipit, per quos correspondeant & quinq; lacus in monte Javornighk & ipsa Czircnizensis Lacus, inter se invicem, & Vortex illa Muskoana, seu charybdis Septentrionalis, supra Norvegiam, in Mari, versus Occidentem, inter Insulam Muskoe & Insulam Lœofoedon, mirabilem, horrescentibus Navigatoribus, repræsentat Spiram *juxta Seyfridi Mirabilia Naturæ p. 245.* Imò ipsa Montana, & valles Natura, in tali obliquo Situ variis in Regionibus, efformavit. Ita in Palestina, non procul ab urbe Saphet, versus orientem, sita, horam unam ab urbe Nephtalim, Mons conspicitur, qui, instat Cochlidii, in altum ascendit, *juxta Itinerarium Palestine Dapperi p. 110.* Ut & in Moscovia, non procul ab insula Koltoff, in dextra Wolgæ, fluvii ripa, valde altus & 40. milliaria longus Mons dicitur Smiowa, h. e. Serpens, est situs, quia aliquot curvationibus, in provinciam, & retro, usque ad ripam, se inflectit, *vid. Olear.*

Olear. lib. 4. Itinerarii Persici, cap. VIII.
 ac Juga Dagesthana inter urbes Terky ac
 Derbent, ad 40. fere milliaria, serpenti for-
 mibus sinuantur incurvationibus *fide J. J.*
Straussii Itinerar. orient. mirabil. cap. 17.
pag. III. Sic altissimæ Petræ, in utroque la-
 tere fluvii, Carniolæ, vocati *Seistriz* / suum
 habentes situm, serpentiformiter se cir-
 cum torquent, qualiter etiam fluvius vol-
 vitur in suo cursu. Atque prærupta juga
 Asiatica, Caramanilensia, quibusdam in
 locis, adeo obliquatum ostendunt situm,
 ut transitus videatur dari, per viam summè
 angustam, quæ se aliquoties circum volvat.
 Uti & super pago dicto, *Thal* / ante syl-
 vam Hercyniam, inter maxime præruptas
 petras, quæ vocantur : *Nostrapp* vallis
 quædam, perquam profunda, innumera
 habens sinuositates, seu obliquitates, sita
 est, per quam, *fide Meriani in Topographia*
Brunsvic. & Lüneburg. pag. 31. Fluvius *Bode*
 / horrendum, super hic & illic promi-
 nentes scopulos strepitans, itidem obliquè
 ruit. Ac in eadem Palestina, & quidem
 in loco, Semimilliare, à sigillato fonte,
 qui ad latus viæ, ducentis versus Hebron,

7000. passus à Bethlehemo, situs est, distincto, Vallis profunda & valde angusta, in longum 500., in latum verò, 200. passus, extensa reperitur, quæ se, circa montes plures, circumflectit & *Hortus clausus Salomonis* appellari solet, vid. *Dapperi Palestinam* pag. 246. Quo omnino etiam spectant verba illa in *Dapperi America*, Lib. II. p. 256. Videntur autem montes, in linea obliqua, plurimi formati esse à Creatore maximè provido, singulari de causa, scil. *ideo* fortè, ut, prabeant fortiores Reflexiones & Refractiones, velut faciunt Specula Convexa & Concava, quæ talis Montium Situs refert, (Sicut quoque, juxta relationem Petri Paisii, in Gojamæ montibus, in Habessinia, Rupes est ea Naturæ industria excavata, ut Speculi speciem remotè adspicientibus præbeat, conf. A. Kircheri *Musurgia universalis* Tom. III. Lib. IX. c. 6.) Lumen enim, incidens in Montes, qui, quò solidiores & densiores, eò ad vehementiùs reflectendos radios sunt aptiores, reflexum, vel in se ipsum, vel in oppositam partem, repercutitur, unde Radius, antea simplex, duplicatur, pluresque ac innumeri radii, eà re-

ver-

verberatione retroacti, mox, in immensū, multiplicantur, unde calor fit vehementior, &, ex hac ratione, in valle Hierichuntina Daſtyli matureſcunt, cum contra, circa Hieroſolymam ſuper montola terrā ſitam, non ſoleant hi fructus matureſcere, *teſte Coorwyckio*, quatenus hic Reflexiones ſunt debiliores. Extra hæc, quoq; horrendum Tartariæ Deſertum, Lop, adeo indirectum, per ſeptentrionalem Tartariam, tranſeuntem ſitum habet naturalem, ut omnino re-præſentet figuram literæ Latinæ S. *ſide Happelii, Part. III. Mund. Mirabil. lib. XII. c. 3. pag. 762.* Sicut & ipſas Vias ad ſummitatem aliorum Montium ferentes Cochleæ formes vel alio modò indirectas aut ab initio Mundi Deus ſtatim videtur ipſe produxiſſe, aut ſaltim extrema rupium ex adeo diverſa materia compoſuiſſe, atque ita diſpoſuiſſe, ut mediante poſtea operâ humanâ, facilè tales viæ heliciformes aſcenſui, in ejusmodi præruptas Rupes & Montes inſervientes, efformari potuerint. Ita ad non vulgare Paleſtinæ fortalitium, *Maſſada*, in ripa Maris mortui orientem verſus ſitum, in petra Achilla & ultra 20. ſtadia altum

altum ducebat, teste *Josepbo Lib. VII. de Bello Judaico cap. 28. p. m. 443.* Via angusta, orientem spectans, & latus Maris mortui, adeo obliqua, ut dicta sit Serpens, quatenus se nempe, ut Serpens circumflectit, & tam est periculosa, ut ibi ambulans saltem unum pedem post alterum proferre & altero prius in tutum spatium collocato queat progredi, siquidem semel cadens in subitanam mortem certo incidit. Sic ad famosissimum, & maximè arduum Cypri montem, Olympum, Via quoque obliqua adducit. Pariter ad urbem Africanam, Congo, in medio regni Congo, super alto monte, sitam metropolin, via adeo obliquata ducit, ut ea quinq; quadrantum milliaris Germanici altitudinem habeat, fide *Lopezii in descriptione regni Congo cap. I. pag. m. 135.* ac ad urbem *Rondam*, in petra undique aquâ circumdata sitam via obliquata, ultra quadringentos gradus habens, ut & ad Arcem urbemque *Zabava*, in regno Hispaniæ Granada, nec non ad Arcem, *Fels* in Comitatu Tyrolensi atq; castellum *Hohentwiel*, æquè atque ad petram, in provinciæ Languedoque parte, dicta:

dicta: *Velak*, in pulchro prato, prope *Puy* cui superstructum est templum S. Michaelis, ut & ad vix vincibile Fortalitium Bosniæ, *Jayczam*, altæ rupi, quam duo flumina ambiunt, inhærens, via fert obliquata. Imò præprimis observari meretur via heliciformis quæ tandem quoque muris cincta est, ducens in principale totius Carinthiæ castellum: *Hohen-Ostervitz* / ut & ibidem ad Arcem *Griffen*, obliqua ferens via quales vid. in *Meriani Appendice ad suam Stiriensem & Carniolensem Topographiam*. Sic via in maximè tutam contra Prædonum invasiones *Podjamo Tabor*, *am Ober-Pojex im Inner-Grain* / non nisi obliquam sive ambagiosam monstravit Natura, quam vid. in *Dn. B. Valvasoris Libro supra laudato cui Titulus: Ehre des Erz-Herzogthums Cräyn/Lib. II. pag. 282* Qualis intorta Via, per ipsum etiam quendam montem, ad carniolæ castrum S. Serff ducere cernitur *ibidem pag. 499*. Nec minus obliqua illic via adducit ad castella *Gallenberg / Grafenwarth / Ober-Erfenstein / Scharffenberg / Sichelberg / ibidem*.

Æquè,

Æquè, ac in Arcem Windhaag, in eo Archiducatus Austriæ districtu, qui vocatur das Machland Viertel sitam, & hinc suum habentem nomen obliquus modò datur Aditus, *fide Meriani in Appendice Austriacarum Provinciarum adjecta Topographia cuidam suæ pag. 3.* Et altissimum in territorio Hegau/ Castrum vocatum: *Hohenfrâhen/* quod Generalis de Fronsberg tempore Maximiliani I. ut nidum Prædonum expugnavit, Dorcadum obliqua via, per quam etiam aufugientes obsessi Nobiles non nisi mediantibus soleis ferreis, potuerunt evadere, tantùm ducebat, *juxta Speculum Honoris gloriosiss. Archiducalis Domus Austriac. Lib. VI. cap. XV. pag. 1290.* Præterque ea via Serpentiniformis reperitur ducens ad castellum montanum Pute-Stagno, Germanice: *Peilstein* in ipso vallis Tyrolensis Cadobra ingressu situm, *de qua vid. Merianus in Topographia sua Comitatus Tyrolensis, Tabul. ad pag. 91.* ut & ibidem ad Fortalitium *Urch* pag. 92. nec non ad arcem *Trasp.* in Districtu cui nomen *das Unter-Engaddin.* Atque tam ad castrum *Aarburg* & arcem urbis *Sitten* Turbillion

billion *juxta Merianum in Topographia
 Helvetiae, Tabul. ad pag. 27. &c.* quam ad
 arcem Revaliae non minùs altam, ac Tur-
 ris ipsius urbis altissima. Quorum etiam
 spectant meritò viæ se circa Alpes illas ma-
 xime arduas, quæ appellantur: Das Ro-
 sel-Gebürge zwischen Oesterreich und
 Tyrol / worauf die Festung Clause be-
 findlich ist / am schnellen Fluß Brenta,
 instar Serpentis circumvolventes ac plures
 ejusmodi in Districtu Tyrolensi illo, qui
 vocatus: Das Inthal / à Natura dispo-
 sitæ, licet deinde sepimentis, securioris iti-
 neris causâ, circumdatæ obliquæ viæ aliæ,
*quales vid. in Autoris jam dicti Topographia
 comitatum Tyrolensem spectante Iconism.
 ad pag. 90.* Porro in provincia Hea, in
 Regno Africae Marocco, ascensus in mon-
 tem illum altum & rotundum, cui urbs
 Tagtesse superjacet, est Cochlidio similis,
juxta Africam Dapperi p. 184. qui Autor
ibidem, etiam *p. 676.* sequentia notatu di-
 gna habet verba: Auf den eine starcke
 halbe Tage Reise hohen Berg Guka, im
 Reiche Tigra des Landes Habeschinien
 muß man / in die Munde herum / von un-
 ten

ten an biß an den Gipffel hinauf / immerfort gehend steigen: In welchem Reich Abissinia auch anzutreffen ist der entseßlich hohe Berg Lamalmono, den die Natur / wie mit einer Treppe versehen hat / die rund herum und also von einer Seite zur andern / sehr gähe und Gefehrlich / biß an den Gipffel hinauf lauffet. Quam Relationem de monte jam dicto: *Lamalmono* satis confirmant verba hæc Historici insignis Æthiopici, *Balthasaris Tellezii, Lib. I. cap. XII. Historie sue Æthiopicae: In monte Lamalmono, super colle prærupto, asperrimus est ascensus rupis prærupti, ubi ascensus est maximè arduus: nihilominus Natara ei dedit certos quosdam gradus, valde tamen acclives, in quibus, tanquam in gradibus domus, pedem possis ponere; Sed Saxa ista sæpe, duobus vel tribus cubitis, à se invicem distant, ut valde stupendum sit, quomodo jumenta, quamvis non onerata, possint pedem ponere, aut, saltim rependô, ascendere. conf. Relat. Gregorii Ambharensis de Æthiopia edita cum Commentario celeberrimi Ludolfi ad Lib. I. cap. VI. Præterea ad arduam illam*
Petram,

Petram, in regno Mexicano, cujus Apici Arx superstructa cernitur, in Tabula coelata, Itinerario Americano Thomæ Gage præfixa, per lineam obliquam circumeundō ascenditur, qui Autor in laudato jam *Itinerario* etiam hæc habet verba: In dem Königreich Mexico, wenn man von Tapanatepecke über das grausam hohe Gebürge Quelenes in die Landschaft Chiapa will / muß man erst / über den himmelhohen Steinfelsen / Macquilapa, dessen Pfad an Seiten der ungestümen Sud-See / wo er auch ungerade hinaufgehet / meist kaum zwey Schuh breit ist / also / daß man die Maulthiere vor sich hintreiben und hinten nach Frieschen muß. Et huc denique non minùs referri merentur ex *A. Montani Itinerario Japonico* pag. 434. sequentia verba notabilia: Der Berg Pauromama, oder Freudenberg / in Japonien / an einem Meer gelegen / steigt sehr hoch und gähe in die Lustt hinauf / und hat etliche Ausfälle / an den ein langer Weg oblique herumb biß auf seinen Gipffel gehet. Sicut & in ipsum Sacrum montem

Sinai

Sinai, montem S. Catharinæ, & montem illum ubi Christus tentatus à Diabolo nec
~~non in altissimum insulam Ceylon montem~~
Pico, viæ ducunt mire obliquatæ, quales
vid. in Dn. B. de Polschiz itinerario Palestinae
Part. I. Tabul. ad pag. 257. & 611. &c. Nec
in Mineralibus & Fossilibus obliquæ figuræ,
à Natura provida, sunt omissæ. De hoc e-
nim testantur tot venæ Metallicæ obliqua-
tæ, seu tranversæ, i. e. per indirectum seu
obliquum decurrentes vocari solitæ :
Queer-Gänge ut & venæ auriferæ in Gui-
nea quæ *sic Hulsii Navigation, suâ in Gui-*
neam cap. 46. pag. 179. se, huc & illuc, ceu
rami arborum obliquant. Item Lapides
heliciformes coloris cinerei, Græcis dicti
Strombides, quales describit *Agricola lib. 7.*
de natur. Fossil. reperti in Paroecia Anglica,
Heddington, de quibus vid. *the Natural*
History of Oxford shire by D. Robert Plot
Tabul. IV. Figur. I. & II. & Tab. VI. fig. 12. 13.
Sic in Terrifodinis anfractuosis montis
Gunzen in Helvetico Comitatu Sargans, ex
insolita mineræ ferreæ matricæ eruitur vul-
gò dictum cornu Hammonis sex circum-
volutionibus eminentibus in se revolutis
B conspi-

conspicuum, atque in Monte *Legerio* *Tigurini* territorii, *Cochleæ* sessiles ferreæ, in se repetitæ ac revolute inftar buccinæ crescunt, juxta *Acta Curios. German. Decad. II. Ann. VIII. obs. 149. pag. 322. & 323. Conf. R. Plotus Natural. History of Oxfordshire Tab. V.* Porro in multis etiam *Magnetibus* venæ obliquæ, seu per indirectum proserpentes, observantur teste *Robaulto in Physic. part. II. cap. VIII.* Præterea in locis petrosis *Indiæ*, ubi *Adamantes* effodiuntur, qui hinc vocantur *Diamantene* *Misnen*/venæ *Adamantum*, obliquâ currentes, visæ à *Tavernerio*, in itinere suo *Indiæ orientalis*, qui ibidem etiam vidit arbusculum aureum, in *Abessina* repertum & ab hujus Rege missum *M. Moguli*, ultra 2. pedes altum & 6. digitos crassum, 13. ramos obliquatos habentem, de quo testatur *Lib. 2. cap. 25.* Quin & in insula *Ceylon*, & quidem in Territorio Regis in *Achin*, in silicibus multis obliquè currentes venas aureas, vasis in manu virili similes reperiri refert idem Autor *Lib. 3. Itiner. Indic. c. 7.* Imò etiam *Petra*, in summitate montis *Sinai*, venas copiosas inftar ramulorum arborum boreo-

boreorum obliquè discurrentes ostendit peregrinantibus adhuc hodie, *juxta relationem Itinerarii Palestinae Breuningii*, quo & merito spectat Lapis vocatus Dendro potamites, qui asservatur in societatis Regiæ Londinensis Museo & constat è marmore albo fuscoque repræsentans è rivis duobus unum valde obliquatum apparentem: *very much Winding too and froo*, consitum multis arbusculis, *vid. the Catalogue and Description of the natural and artificial Rarities belonging to the Royal society, ty and preserved at Gresham Colledge Tab. 20.* Nec non in lapidibus variis aliis, ut marmore, & Silicibus præsertim, mirè obliquatæ sæpiissime observari solent venæ. Silicem præterea beatæ & celebris memoriæ Eques Anglicus *Robertus Boyle* habuit, quî serpentem exquisitè formatum & sine capite convolutum, ex alio plane & à matrice sua diversa tamen materia lapidea constantem, & verisimiliter ante modulum suum, in figuram talem obliquatam, è fusco lapidifico nitido concretam, de quo vid. in *Ejusdem Tractatu de Gemmarum origine & virtutibus Sect. II. Arg. II. sub fin. p. 49.*

Æquè, ac olim in Transylvania, pone urbem Clausenburg / in monticulo prope viam, quæ vulgò dicitur Regia, reperti sunt, à quodam Sturmio certi generis lapides, facilè, instar nucis juglandis, se aperiri patientes, in quorum singulis figura parvi serpentis erat, à natura efformata, *juxta Appendic. Epistol. Gammarologiae, D. Sachsi à Lenenbeimb. J. XI. pag. 888.* Porro ophites figuram Serpentum refert, sicut & teste *Gaffarello*, figura Serpentum & fundulorum in Lapidibus aliis à Natura designata reperitur in *Gammarologiae ejus, Lib. I. c. 8. p. 153.* ulterius in quibusdam Lapidibus figura cornu alicujus cernitur, quales reperiri, in Anienis aquis, ad Tibur retulit *Pighius in Hercule prodit. p. 484.* quales etiam Lapidēs cornua arietis repræsentantes *Olaus Wormius in Museo suo* describit. Asservatur quoque in Museo Societatis regiae Londinensis Lapis vermiformis, vocatus: *the Wormestone*, quinque circumvolutiones habens, atque ita conum spiralem efformans, quales Lapidēs etiam, in medio alicujus Rupis, reperiri meminit, in pinacotheca Gottorff. Holsatica. *vid. the Catalogue*

logue and Description of the natural and artificial Rarities belonging to the Royal Society and preserved at Gresham Colledge Tab. 20. & p. 3. c. 5. p. m. 303. Sicut & teste *Olae Wormio*, in *Mus.* L. II. c. 13. p. 90. sub forma costarum Lapides reperti, *conf. Ferrandes Imperatus dell. historie naturale* L. 24. c. 26. Quin &, in ipsis calculis humanis, Linea cochleæformis, in medio, apparet, *juxta Observat. Medic. Pechlini*. Neq; inter Creaturas marinas obliquæ desunt figuræ. Sic in littoribus insularum Americanarum, Todos los Santos, reperiuntur magnæ illæ conchæ marinæ, obliquatæ, *Lambis* vocatæ, extus colorem rubicundum corallinum, intus verò aut argenteum, aut aureis lineis distinctum habentes, quibus (similiter ac Chineses, in exercitu) in festis, buccinare populumque convocare solent. Et in mari Africano, circa insulam Tristam da Kunha, ac promontorium Bonæ Spei, crescit genus Arundinis, à Portugallis Trombas dictum, quod magnæ & crassæ Buccinæ simile apparet. Quò etiam spectant cochleæ marinæ cylindroides, umbilici marini, obliquam figuram

guram habentes. Sicut quoque dantur Lineæ obliquæ, in Trochis, neritâ, & turbinibus quibusdam tuberosis, de quibus vid. *Rondeletius, lib. 2. de Testaceis*, item in Trocho magno, trocho pyramidali, turbine longo & pluribus aliis turbinibus, & turbinatis in orbem circumactis, de quibus vid. *Jonstonius Tab. XII. & Tab. XVII. de Marinis*, nec non in conchis marinis illis, quæ dicuntur à *N. Grew in sua Anatome Tab. XI. Fore whirlle & concave Short whirlle*. Denique & Hippocampi, in Italiae littoribus, qui reperiuntur copiosè mari ejecti, caudæ heliciformiter naturâ sua sunt intortæ. Insuper, in Regno vegetabili, obliquæ figuræ, sunt notatu dignæ. Ita in vegetabilibus (similiter ac in Insectis) observantur fistulæ seu Canales respiratorii, quas vocant Tracheas, teste *Malpighio in Anatomia Plantarum, cap. de caulibus p. 12.* (quarum hæc est Compositio: Argentea lamina in spiram contorta fistulam facit perpetuò patulam loco annulorum cartilagineorum, in Arteria aspera animalium, quæ squamosis frustulis compacta constrictionem & dilatationem, in vehementibus flexu-

flexuris ac curvationibus Arborum, & in
Elastico conclusi aeris motu, potest pati)
præsertim in caulibus, seu caudicibus, e. g.
Mori, ubi, ex erumpentibus præcipuè ra-
mis, amplæ contingunt areæ, vel Spatia,
in quibus tales tracheæ contorquentur in
spiram seu revolutiones labyrinthicas, quin
& fibra ac fistulæ obliquæ in singulis vege-
tabilium foliis, floribus, aliisque partibus,
notari solent hinc Lamina altera lignea
exterior in clypeo Norvegico. Porro Flos
plantæ illius, quæ vocatur Medica Sylve-
stris, ideo maximè notabilis est, quia ob-
longa ejus concavitas, quasi Siliqua con-
torquetur in Spiram, in qua plura custodi-
untur Semina, *secundum Anatom. Plantar.*
Malpighii Cap. de uterorum augmento ac
forma p. 64. Tab. 46. figur. 264. Deinde, in
Petiolo floris Amentacei Cucurbitæ, ad-
miranda apparet multiplex circumvolutio
Capsularum oblongarum, quæ, à supe-
riori parte ad inferiores, seu basin dedu-
cuntur & iterum sursum reflexæ aliquoties
seu obliquatæ, circa basin tandem termi-
nantur *vid. ibid. pag. 54.* Tum mirandum
est, quàm eleganter natura duo subtilia

filamenta è medio cariophyllorum, plenorum & optime fragrantium præsertim affurgentia, subcandida, velo ex rubicundo alba, obliquare soleat, nec non quàm multoties intortos cucurbitarum & cucumerum ac pisorum plantis ut & vitibus ipsis, largiatur cincinnos, ut, eorum ope, se cum proventuris fructibus alligent necessariis sustentaculis. Quibus & annumerari meretur, quòd, in Vite Canadensi, Quinquefolia, Natura, laudata, capreolos maximè tortuosos, de industria, efformavit, quòd, iis firmata, eò melius excelsa petat. A ramis enim & Surculis, in nodo contra folii eruptionem, capreolus oritur, qui quasi truncò constat, cujus color rubescit & longà vegetatione lignescit. A Trunco verò hinc inde appendices, & quasi digiti, mediis modis, erumpunt, qui cum tempore, circinni instar, in spiram, contorquentur. Horum adhuc tenellorum extremitas acuminata extat, sensim postea curvatur & reflectitur, tandem verò laxatur in corpus, quod papillis, seu minimis, siphonibus, refertum fundit terebinthinam, unde, parietibus adhærens, concretam

cretam quasi cuticulam efformat, quæ à muro vel subjecto ligno, nisi summa cum vi, avelli nequit. Sic, in Clymene Matthioli, capreoli emergentes à ramis, pediculò constantibus, emittunt tres Processus, seu circinnos, in quorum exortu cinereæ quædam protuberantiæ eminent, media ulterius in tres solvitur circinnos, seu flagella, quibus tota planta fulcitur, teste eod. *Malpighio ibid. Tract. de Capreolis Tabul. 25. p. 47.* Quin & Clematidis eadem fertur esse ratio, imò, suò modò, huc quoque spectat Piper, ut & Cubebarum vegetabile Indicum, quæ ambo, arboribus sese circumvolvendò, crescunt, atque Indiæ vegetabile Battates, æquè tortuosè surgit, crescendò, in altum, ac, in Europa, Lupulus, *ſ. de Meisleri in Hortulano suo Indiæ orientalis pag. m. 118. &c.* quò & spectat genus aliquod Vitis Sylvestre ferentis racemos parvis uvis cœruleis constantes, tres ulnæ quadrantes, imò interdum perfectam ulnam longos, in insula Indica, Java majore, quatenus se, instar lupuli feri, altissimis arboribus circumvolvit, versus earum cacumen, *de quo vid. Autor jam citatus utpote oculatus testis, in li-*

bro modò allegato, uti etiam huc omnino referendi sunt suo modò, rami Plantæ alicujus Indicæ, quæ dicitur, *die Banne Blume* in regno Tunquin, & magnitudine suâ Struthionem æquat, obliquam, seu serpentinis, monstrant figuram *juxta Tavernerii Itinerar. Indicum*. Et fructus Ficus cujusdam, in Regno Siam, dictæ Bananas apice fructus ac flore heliciformi gaudet, *fide Mr. du Loubere, in descript. Regni Siam & Dn. de Brys Representationes Notabilium Indiæ orientalis Tab. XXVI.* nec non figura obliqua cernitur in Lino, Githagine, & Been albo, &c. ac præsertim in radice bistortæ. Porro radix Palmæ obliquatur in extremitate. Præterea in ficu illa admiratione digna, quæ, ante urbem Aleppo, situm suum habens, vocatur: *der Lies Des Baum*/duo Caudices ita se circa se invicem, aliquoties intorquent, ut fere similes videantur unicæ tantum arbori, *ex relatione Dapperi in sua Palestina*. Insuper mirabilis illa Arbor, in Insula Americana, *Santa Cruce*, appellata: *der Papaje Baum*/quæ, absque ramis, ad decem ulnas, in altum excrescit, &, singulis mensibus

bus, novos mammis similes profert fructus, in cavo suo trunco, figuram lineæ se, à radice ad cacumen usque, obliquè circumflectentis monstrat æquè ac Arbor Indica, nuces Cocos ferens, facit, cujus Lineam Stemmatis oblique circumductam vid. *in Dun de Bry Figuris Notabil. Indiae orientalis Tabul. XXII.* Item arbor illa Japonensium admirabilis, quæ vocatur Tschoot-Izu, & cujus ea est vis stupenda, ut extracta, & per decem aut viginti annos in aere, aut loco opaco, suspensa, si rursus terræ inmittitur virescat & progerminet, in statu tenebritatis suæ ramis, concinnè atque eleganter, obliquatis versus sua extrema superbit, vid. *Ephemerid. Natur. Curios. German. Decur. III. Ann. III. figur. XII. Spectantem ad obs. 118. pag. 208.* sicut & rami Palmarum quarundam satis tortuosum habent situm. Sicut & Lignum illud nigrum ac petrae instar durissimum, quod Moscovitis vocatur: Adama vaikost, ac in via versus percelebre Emporium Archangel, profundè à terra eruitur, quasi venas habet, instar ramorum alicujus Arboris, *juxta Appendic. ad Itinerarium Chinesse Dn. Isbrandi*

di pag. 196. mirè obliquatas. Ut & arbo-
res dictæ: Paretuve **Bâume**. In littori-
bus, & paludosis insulæ Bartholomæi lo-
cis adeo abundanter accrescunt, ut rami
earum, super terra, prorepentes innu-
meras penè obliquas repræsentent Figuras.
Neque in ipsis Insectis Figuræ obliquæ
deficiunt. Sive respiciamus eorum Tan-
gentes: ihre Fühlhörngen / sive rostra:
ihre Zug = Schnäbel / qualia vid. in *B.*
Lehmanni libro, cui Tit. Historischer
Schauplatz des Meißnischen Ober=Erz=
Gebürges p. 640. ad 643. sive membra ipso-
rum alia ut pedes, in araneis longioribus,
atque incurvatis, celerrimo ipsarum
progressui inservientibus. pedibus prædi-
tis, nec non in aliis variis Insectis, &c.
Hinc Teredines in insula Madagascar ca-
put terebræ in figura, ita, ex mira DEI
providentia, habent obliquatum, ut Li-
gna non per longum sed tantum transver-
sim, queant penetrare, quia alias singu-
las naves, ibi commorantes, brevi anni-
hilarent, *juxta Dapperi descript. Insul.*
Madagascar. Deinde in insecto Brasiliano,
Panama, rostrum apparet flexuosum; Nec
non

non in Angue, Æsculapii dicta, vulgari, innoxia, ostendunt se curiosis lineæ obliquæ, à Natura formatæ, de quibus *vid. Jonston. Tab. V. de Insectis.* Tum in Bombyce vasorum, quæ in utroque ventris latere, oblongo circumducuntur, progressu, & succum, pro stamine serico efformandô, continent unumquodque, ab oris confinio, trahit exordium, sensim à superato capite deorsum elabens, à latere parum deflectens, versus interiora corporis, deorsum producit, ultra corporis medietatem, atque rursus, extra, reflexum, sursum versus caput ascendit, & tandem, circa ventriculum serpens, ad inferiora deducitur, ac in gyros mirosque mæandros implicitum, versus primi ventris terminum, finem sortitur, *juxta Malpighii Tractat. de Bombyce cap. 2. p. 316.* In Ephemera insecto, trachea quoque composita est ex innumeris firmis circulis, mire complicatis, membranarumque tenuium ope connexis composita, è duplici trunco, serpentino ductu procedente, utrinque constat, *juxta Swammerdamium de Insectis c. 5.* Sic Cochleæ etiam,

quarum vel ipsa Ovula jam aliquid helici forme monstrant, *juxta Journal des Savans de France Tom. XII.* (de quibus insuper & istud meretur notari, quòd repentes inter saxa, haud procul à latere Castelli, ad Mulucham fluvium monti maximè præcipiti inhærentis, Liguri cuidam in bello Jugurthino, alteram post alteram petenti viam quasi monstrarint, quâ indirecte ferox illud capere posset Marius) Figurâ mirè obliquata constant. Denique etiam *apud Jonstonium in Hist. Insectorum*, Linea obliquata se ostendit *Tabul. IV.* in Papilione X. *Aldrovandi.* item *Tabul. VI.* in Papilione secunda media *Monffetti*, item in Locusta XXIV. *Aldrovandi*, nec non in Limace (der schwarzen Schnecke.) Sicut & Cochleæ, umbilici dictæ, obliquam, repræsentant figuram atque in Serpente Situs intestinorum maximè est gyrosus, multisque modis flexuosa omnia ejus sunt intestina, præcipuè tenuia, *Blasius Anat. Brut. cap. 24. pag. 290.* nec non penis serpentis duplex contortus valde, cuivis testiculo, ejusque ductui excretorio continuus, *vid. ibid.*

Part. V. Pisces quantum attinet in iis, ex observatione *D. Rivini*, dantur non solum pori tortuosi, penetrantes interdum usque in ipsam ossium Substantiam, juxta *Act. Erudit. Lips. Mens. Mart. A. 1687.* Sed ego ipse etiam, in intestino *Barbæ* piscis Fibras mire obliquatas vel nudis reperi & observavi sæpius oculis. Imò in pisce, *Unicornu Groenlandico*, observari solet Cornu aliquod, ad miraculum usque, heliciforme, seu obliquatum, (quòd vulgo dicitur *Einhorn* / & pro vero venditur de quo vid. *Museum Wormianum cap. 14. p. 283. & Descriptio Groenlandiæ.* Sic Labia *Balænæ* ferè usque ad pinnas pone oculos, excurrentia indirectam ostendunt figuram, nempe literæ latinæ: S. quâ mediante, tanta Bellua labia ad hiatus quinque orgyiarum, potest divaricare, fide *Happellii in Mundo mirabili, part. 3. cap. 33. pag. 255.* ulterius, in piscis *Accipenseris* intestino tenui, elegans reperitur *Cochlea*, secundum *Blasii Anatom. Animal. cap. 2. p. 259.* ac valvulæ cochleæformes, tam in *Sturione* quam in *Raja*, teste *Stenone in epist. ad Pison. pag. 74.* quæ ultima quoque

billion *juxta Merianum in Topographia
 Helvetiae, Tabul. ad pag. 27. &c.* quam ad
 arcem Revaliae non minùs altam, ac Tur-
 ris ipsius urbis altissima. Quorsum etiam
 spectant meritò viæ se circa Alpes illas ma-
 xime arduas, quæ appellantur: Das Ro-
 sel-Gebürge zwischen Oesterreich und
 Tyrol/ worauf die Festung Clause bes-
 findlich ist/ am schnellen Fluß Brenta,
 instar Serpentis circumvolventes ac plures
 ejusmodi in Districtu Tyrolensi illo, qui
 vocatus: Das Inthal/ à Natura dispo-
 sitæ, licet deinde sepimentis, securioris iti-
 neris causâ, circumdatæ obliquæ viæ aliæ,
*quales vid. in Autoris jam dicti Topographia
 comitatum Tyrolensem spectante Iconism.
 ad pag. 90.* Porro in provincia Hea, in
 Regno Africae Marocco, ascensus in mon-
 tem illum altum & rotundum, cui urbs
 Tagtelle superjacet, est Cochlidio similis,
juxta Africam Dapperi p. 184. qui Autor
ibidem, etiam *p. 676.* sequentia notatu di-
 gna habet verba: Auf den eine starcke
 halbe TageReyse hohen Berg Guka, im
 Reiche Tigra des Landes Habeschinien
 muß man/ in die Munde herum/ von un-
 ten

ten an biß an den Gipffel hinauf / immerfort gehend steigen: In welchem Reich Abissinia auch anzutreffen ist der entseßlich hohe Berg Lamalmono, den die Natur / wie mit einer Treppe versehen hat / die rund herum und also von einer Seite zur andern / sehr gähe und Gefehrlich / biß an den Gipffel hinauf lauffet. Quam Relationem de monte jam dicto: *Lamalmono* satis confirmant verba hæc Historici insignis Æthiopici, *Balthasaris Tellezii, Lib. I. cap. XII. Historie sue Æthiopicae: In monte Lamalmono, super colle prærupto, asperrimus est ascensus rupis prærupti, ubi ascensus est maximè arduus: nihilominus Natara ei dedit certos quosdam gradus, valde tamen acclives, in quibus, tanquam in gradibus domus, pedem possis ponere; Sed Saxa ista sæpe, duobus vel tribus cubitis, à se invicem distant, ut valde stupendum sit, quomodo jumenta, quamvis non onerata, possint pedem ponere, aut, saltem rependô, ascendere. conf. Relat. Gregorii Ambharensis de Æthiopia edita cum Commentario celeberrimi Ludolfi ad Lib. I. cap. VI. Præterea ad arduam illam Petram,*

Petram, in regno Mexicano, cujus Apici Arx superstructa cernitur, in Tabula cœlata, Itinerario Americano Thomæ Gage præfixa, per lineam obliquam circumeundô ascenditur, qui Autor in laudato jam *Itinerario* etiam hæc habet verba: In dem Königreich Mexico, wenn man von Tapanatepecke über das grausam hohe Gebürge Quelenes in die Landschaft Chiapa will / muß man erst / über den himmelhohen Steinfelsen / Macquilapa, dessen Pfad an Seiten der ungestümmen Sud-See / wo er auch ungerade hinaufgehet / meist kaum zwey Schuh breit ist / also / daß man die Maulthiere vor sich hintreiben und hinten nach Frierchen muß. Et huc denique non minùs referri merentur ex *A. Montani Itinerario Japonico pag. 434.* sequentia verba notabilia: Der Berg Pauromama, oder Freudenberg / in Japonien / an einem Meer gelegen / steigt sehr hoch und gähe in die Lustt hinauf / und hat etliche Ausfälle / an den ein langer Weg oblique herumb biß auf seinen Gipffel gehet. Sicut & in ipsum Sacrum montem Sinai

Sinai, montem S. Catharinæ, & montem illum ubi Christus tentatus à Diabolo nec non in altissimum insulam Ceylon montem Pico, viæ ducunt mire obliquatæ, quales vid. in Dn. B. de Polschiz itinerario Palestine Part. I. Tabul. ad pag. 257. & 611. &c. Nec in Mineralibus & Fossilibus obliquæ figuræ, à Natura provida, sunt omissæ. De hoc enim testantur tot venæ Metallicæ obliquatæ, seu tranversæ, i. e. per indirectum seu obliquum decurrentes vocari solitæ : Queer-Gänge ut & venæ auriferæ in Guinea quæ fide Hulsii Navigation, suâ in Guineam cap. 46. pag. 179. se, huc & illuc, ceu rami arborum obliquant. Item Lapides heliciformes coloris cinerei, Græcis dicti Strombides, quales describit Agricola lib. 7. de natur. Fossil. reperti in Paroecia Anglica, Heddington, de quibus vid. the Natural History of Oxford shire by D. Robert Plot Tabul. IV. Figur. I. & II. & Tab. VI. fig. 12. 13. Sic in Terrifodinis anfractuosis montis Gunzen in Helvetico Comitatu Sargans, ex insolita mineræ ferreæ matricæ eruitur vulgò dictum cornu Hammonis sex circumvolutionibus eminentibus in se revolutis

conspicuum, atque in Monte *Legerio* Tigurini territorii, Cochleæ sessiles ferreæ, ~~in se rotantes ac revolutæ~~ *inftar buccinæ*, crescunt, *juxta Acta Curios. German. Decad. II. Ann. VIII. obs. 149. pag. 322. & 323. Conf. R. Plotus Natural. History of Oxfordshire Tab. V.* Porro in multis etiam Magnetibus venæ obliquæ, seu per indirectum proserpentes, observantur teste *Robaulto in Physic. part. II. cap. VII.* Præterea in locis petrosis Indiæ, ubi Adamantes effodiuntur, qui hinc vocantur *Diamanten* *Misnen*/venæ Adamantum, obliquæ currentes, visæ à *Tavernerio*, in itinere suo *Indiæ orientalis*, qui ibidem etiam vidit arbusculum aureum, in *Abessina* repertum & ab hujus Rege missum *M. Moguli*, ultra 2. pedes altum & 6. digitos crassum, 13. ramos obliquatos habentem, de quo testatur *Lib. 2. cap. 25.* Quin & in insula *Ceylon*, & quidem in Territorio Regis in *Achin*, in filicibus multis obliquè currentes venas aureas, vasis in manu virili similes reperiri refert idem Autor *Lib. 3. Itiner. Indic. c. 7.* Imò etiam *Petra*, in summitate montis *Sinai*, venas copiosas inftar ramulorum arboreo.

boreorum obliquè discurrentes ostendit peregrinantibus adhuc hodie, *juxta relationem Itinerarii Palestinae Breuningii*, quo & meritò spectat Lapis vocatus Dendro potamites, qui asservatur in societatis Regiæ Londinensis Museo & constat è marmore albo fuscoque repræsentans è rivis duobus unum valde obliquatum apparentem: *very much Winding too and froo*, consutum multis arbusculis, *vid. the Catalogue and Description of the natural and artificial Rarities belonging to the Royal society, ty and præserted at Gresham Colledge Tab. 20.* Nec non in lapidibus variis aliis, ut marmore, & Silicibus præsertim, mirè obliquatæ sæpissime observari solent venæ. Silicem præterea beatæ & celebris memoriæ Eques Anglicus *Robertus Boyle* habuit, qui serpentem exquisitè formatum & sine capite convolutum, ex alio plane & à matrice sua diversa tamen materia lapidea constantem, & verisimiliter ante modulum suum, in figuram talem obliquatam, è fusco lapidifico nitido concretam, de quo *vid. in Ejusdem Tractatu de Gemmarum origine & virtutibus Sect. II. Arg. II. sub fin. p. 49.*

Æquè, ac olim in Transylvania, pone urbem Clausenburg / in monticulo prope viam, quæ vulgò dicitur Regia, reperti sunt, à quodam Sturmio certi generis lapides, facilè, instar nucis juglandis, se aperiri patientes, in quorum singulis figura parvi serpentis erat, à natura efformata, *juxta Appendic. Epistol. Gammarologie, D. Sachsii à Lenenheimb. J. XI. pag. 888.* Porro ophites figuram Serpentum refert, sicut & teste *Gaffarello*, figura Serpentum & fundulorum in Lapidibus aliis à Natura designata reperitur *in Gammarologie ejus, Lib. I. c. 8. p. 153.* ulterius in quibusdam Lapidibus figura cornu alicujus cernitur, quales reperiri, in Anienis aquis, ad Tibur retulit *Pighius in Hercule prodit. p. 484.* quales etiam Lapidēs cornua arietis repræsentantes *Olaus Wormius in Museo suo* describit. Aservatur quoque in Museo Societatis regię Londinensis Lapis vermiformis, vocatus: *the Wormestone*, quinque circumvolutiones habens, atque ita conum spiralem efformans, quales Lapidēs etiam, in medio alicujus Rupis, reperiri meminit, in pinacotheca Gottorff. Holfatica. *vid. the Catalogue*

logue and Description of the natural and artificial Rarities belonging to the Royal Society and preserved at Gresham Colledge, Tab. 20. & p. 3. c. 5. p. m. 303. Sicut & teste Olao Wormio, in Mus. L. II. c. 13. p. 90. sub forma costarum Lapides reperti, conf. Ferrandes Imperatus dell. historie naturale, L. 24. c. 26. Quin &, in ipsis calculis humanis, Linea cochleæformis, in medio, apparet, juxta Observat. Medic. Pechlini. Neq; inter Creaturas marinas obliquæ desunt figuræ. Sic in littoribus insularum Americanarum, Todos los Santos, reperiuntur magnæ illæ conchæ marinæ, obliquatæ, *Lambis* vocatæ, extus colorem rubicundum corallinum, intus verò aut argenteum, aut aureis lineis distinctum habentes, quibus (similiter ac Chineses, in exercitu) in festis, buccinare populumque convocare solent. Et in mari Africano, circa insulam Tristam da Kunha, ac promontorium Bonæ Spei, crescit genus Arundinis, à Portugallis Trombas dictum, quod magnæ & crassæ Buccinæ simile apparet. Quò etiam spectant cochleæ marinæ cylindroides, umbilici marini, obliquam figuram

guram habentes. Sicut quoque dantur Lineæ obliquæ, in Trochis, neritâ, & turbinibus quibusdam tuberosis, de quibus vid. *Rondeletius, lib. 2. de Testaceis*, item in Trocho magno, trocho pyramidali, turbine longo & pluribus aliis turbinibus, & turbinatis in orbem circumactis, de quibus vid. *Jonstonius Tab. XII. & Tab. XVII. de Marinis*, nec non in conchis marinis illis, quæ dicuntur à *N. Grew in sua Anatome Tab. XI. Fore whirl & concave Short whirl*. Denique & Hippocampi, in Italiæ littoribus, qui reperiuntur copiosè mari ejecti, caudæ heliciformiter naturâ sua sunt intortæ. Insuper, in Regno vegetabili, obliquæ figuræ, sunt notatu dignæ. Ita in vegetabilibus (similiter ac in Insectis) observantur fistulæ seu Canales respiratorii, quas vocant Tracheas, teste *Malpighio in Anatomia Plantarum, cap. de caulibus p. 12.* (quarum hæc est Compositio: Argentea lamina in spiram contorta fistulam facit perpetuò patulam loco annulorum cartilagineorum, in Arteria aspera animalium, quæ squamosis frustulis compacta constrictionem & dilatationem, in vehementibus flexu-

flexu-

flexuris ac curvationibus Arborum, & in
Elastico conclusi aeris motu, potest pati)
præsertim in caulibus, seu caudicibus, e.g.
Mori, ubi, ex erumpentibus præcipuè ra-
mis, amplæ contingunt areæ, vel Spatia,
in quibus tales trachæ contorquentur in
spiram seu revolutiones labyrinthicas, quin
& fibra ac fistulæ obliquæ in singulis vege-
tabilium foliis, floribus, aliisque partibus,
notari solent hinc Lamina altera lignea
exterior in clypeo Norvegico. Porro Flos
plantæ illius, quæ vocatur Medica Sylve-
stris, ideo maximè notabilis est, quia ob-
longa ejus concavitas, quasi Siliqua con-
torquetur in Spiram, in qua plura custodi-
untur Semina, *secundum Anatom. Plantar.*
Malpighii Cap. de uterorum augmento ac
forma p. 64. Tab. 46. figur. 264. Deinde, in
Petiolo floris Amentacei Cucurbitæ, ad-
miranda apparet multiplex circumvolutio
Capsularum oblongarum, quæ, à supe-
riori parte ad inferiores, seu basin dedu-
cuntur & iterum sursum reflexæ aliquoties
seu obliquatæ, circa basin tandem termi-
nantur *vid. ibid. pag. 54.* Tum mirandum
est, quàm eleganter natura duo subtilia

filamenta è medio cariophyllorum , plenorum & optime fragrantium præsertim affurgentia , subcandida , velo ex rubicundo alba , obliquare soleat , nec non quàm multoties intortos cucurbitarum & cucumerum ac pisorum plantis ut & vitibus ipsis , largiatur cincinnos , ut , eorum ope , se cum proventuris fructibus alligent necessariis sustentaculis. Quibus & annumerari meretur , quòd , in Vite Canadensi , Quinquefolia , Natura , laudata , capreolos in aximè tortuosos , de industria , efformavit , quòd , iis firmata , eò melius excelsa petat. A ramis enim & Surculis , in nodo contra folii eruptionem , capreolus oritur , qui quasi truncò constat , cujus color rubescit & longâ vegetatione lignescit. A Trunco verò hinc inde appendices , & quasi digiti , mediis modis , erumpunt , qui cum tempore , circinni instar , in spiram , contorquentur. Horum adhuc tenellorum extremitas acuminata extat , sensim postea curvatur & reflectitur , tandem verò laxatur in corpus , quod papillis , seu minimis , siphonibus , refertum fundit terebinthinam , unde , parietibus adhærens , concretam

cretam quasi cuticulam efformat, quæ à muro vel subjecto ligno, nisi summa cum vi, avelli nequit. Sic, in Clymene Matthioli, capreoli emergentes à ramis, pediculò constantibus, emittunt tres Processus, seu circinnos, in quorum exortu cinereæ quædam protuberantiæ eminent, media ulterius in tres solvitur circinnos, seu flagella, quibus tota planta fulcitur, teste eod. *Malpighio ibid. Tract. de Capreolis Tabul. 25. p. 47.* Quin & Clematidis eadem fertur esse ratio, imò, suò modò, huc quoque spectat Piper, ut & Cubebarum vegetabile Indicum, quæ ambo, arboribus sese circumvolvendò, crescunt, atque Indiæ vegetabile Battates, æquè tortuosè surgit, crescendò, in altum, ac, in Europa, Lupulus, *scilicet de Meisleri in Hortulano suo Indiæ orientalis pag. m. 118. &c.* quò & spectat genus aliquod Vitis Sylvestre ferentis racemos parvis uvis cœruleis constantes, tres ulnæ quadrantes, imò interdum perfectam ulnam longos, in insula Indica, Java majore, quatenus se, instar lupuli feri, altissimis arboribus circumvolvit, versus earum cacumen, de quo vid. *Autor jam citatus utpote oculatus testis, in li-*

bro modò allegato, uti etiam huc omnino referendi sunt suo modò, rami Plantæ alicujus Indicæ, quæ dicitur, die Banne Blume in regno Tunquin, & magnitudine suâ Struthionem æquat, obliquam, seu serpentis, monstrant figuram *juxta Tavernerii Itinerar. Indicum.* Et fructus Ficus cujusdam, in Regno Siam, dictæ Bananas apice fructus ac flore heliciformi gaudet, *fid. Mr. du Loubere, in descript. Regni Siam & Dn. de Brys Representationes Notabilium Indiæ orientalis Tab. XXVI.* nec non figura obliqua cernitur in Lino, Githagine, & Been albo, &c. ac præsertim in radice bistortæ. Porro radix Palmæ obliquatur in extremitate. Præterea in ficu illa admiratione digna, quæ, ante urbem Aleppo situm suum habens, vocatur: *Der Liebes-Baum*/duo Caudices ita se circa se invicem, aliquoties intorquent, ut fere similes videantur unicæ tantum arbori, *relatione Dapperi in sua Palestina.* Insuper mirabilis illa Arbor, in Insula Americana, *Santa Cruce*, appellata: *Der Papaje-Baum*/quæ, absque ramis, ad decem ulnas, in altum excrescit, &, singulis mensibus

bus, novos mammis similes profert fructus, in cavo suo trunco, figuram lineæ se, à radice ad cacumen usque, obliquè circumflectentis monstrat æquè ac Arbor Indica, nuces Cocos ferens, facit, cujus Lineam Stemmati oblique circumductam vid. *in Dun de Bry Figuris Notabil. Indiæ orientalis Tabul. XXII.* Item arbor illa Japonensium admirabilis, quæ vocatur Tschoot-Izu, & cujus ea est vis stupenda, ut extracta, & per decem aut viginti annos in aere, aut loco opaco, suspensa, si rursus terræ inmittitur virescat & progerminet, in statu tenebritatis suæ ramis, concinnè atque eleganter, obliquatis versus sua extrema superbit, vid. *Ephem. Natur. Curios. German. Decur. III. Ann. III. figur. XII. Spectantem ad obs. 118. pag. 208.* sicut & rami Palmarum quarundam satis tortuosum habent situm. Sicut & Lignum illud nigrum ac petrae instar durissimum, quod Moscovitis vocatur: Adama vaikost, ac in via versus percelebre Emporium Archangel, profundè à terra eruitur, quasi venas habet, instar ramorum alicujus Arboris, *juxta Appendic. ad Itinerarium Chinesse Dn. Isbrandi*

di pag. 196. mirè obliquatas. Ut & arbo-
res dictæ: Paretuve *Baume*. In littori-
bus, & paludosis insulæ Bartholomæi lo-
cis adeo abundanter accrescunt, ut rami
earum, super terra, prorepentes innu-
meras penè obliquas repræsentent Figuras.
Neque in ipsis Insectis Figuræ obliquæ
deficiunt. Sive respiciamus eorum Tan-
gentes: ihre *Fühlhörngen* / sive rostra:
ihre *Zug = Schnäbel* / qualia vid. in *B.*
Lehmanni libro, cui *Tit. Historischer*
Schauplatz des Meißnischen Ober=Erz=
Gebürges p. 640. ad 643. sive membra ipso-
rum alia ut pedes, in araneis longioribus,
atque incurvatis, celerrimo ipsarum
progressui inservientibus. pedibus prædi-
tis, nec non in aliis variis Insectis, &c.
Hinc Teredines in insula Madagascar ca-
put terebræ in figura, ita, ex mira DEI
providentia, habent obliquatum, ut Li-
gna non per longum sed tantum transver-
sim, queant penetrare, quia alias singu-
las naves, ibi commorantes, brevi anni-
hilarent, *juxta Dapperi descript. Insul.*
Madagascar. Deinde in insecto Brasiliano,
Panama, rostrum apparet flexuosum; Nec
non

non in Angue, Æsculapii dicta, vulgari, innoxia, ostendunt se curiosis lineæ obliquæ, à Natura formatæ, de quibus *vid. Jonston. Tab. V. de Insectis.* Tum in Bombyce vasorum, quæ in utroque ventris latere, oblongo circumducuntur, progressu, & succum, pro stamine serico efformandô, continent unumquodque, ab oris confinio, trahit exordium, sensim à superato capite deorsum elabens, à latere parum deflectens, versus interiora corporis, deorsum producit, ultra corporis medietatem, atque rursus, extra, reflexum, sursum versus caput ascendit, & tandem, circa ventriculum serpens, ad inferiora deducitur, ac in gyros mirosque mæandros implicitum, versus primi ventris terminum, finem sortitur, *juxta Malpighii Tractat. de Bombyce cap. 2. p. 316.* In Ephemera insecto, trachea quoque composita est ex innumeris firmis circulis, mire complicatis, membranarumque tenuium ope connexis composita, è duplici trunco, serpentino ductu procedente, utrinque constat, *juxta Swammerdamium de Insectis c. 5.* Sic Cochleæ etiam,

quarum vel ipsa Ovula jam aliquid helici
forme monstrant, *juxta Journal des Sa-
vans de France Tom. XII.* (de quibus in-
super & istud meretur notari, quòd re-
pentes inter saxa, haud procul à latere
Castelli, ad Mulucham fluvium monti
maximè præcipiti inhærentis, Liguri cui-
dam in bello Jugurthino, alteram post
alteram petenti viam quasi monstrarint,
quâ indirecte ferox illud capere posset
Marius) Figurâ mirè obliquata constant.
Denique etiam *apud Jonstonium in Hist.*
Insectorum, Linea obliquata se ostendit
Tabul. IV. in Papilione X. *Aldrovandi.* item
Tabul. VI. in Papilione secunda media
Monfferti, item in Locusta XXIV. *Aldro-
vandi*, nec non in Limace (der schwarze
hen Schnecke.) Sicut & Cochleæ, um-
bilici dictæ, obliquam, repræsentant figu-
ram atque in Serpente Situs intestino-
rum maximè est gyrosus, multisque mo-
dis flexuosa omnia ejus sunt intestina,
præcipuè tenuia, *Blasius Anat. Brut. cap.*
24. pag. 290. nec non penis serpentis duplex
contortus valde, cuivis testiculo, ejusque
ductui excretorio continuus, *vid. ibid.*

Part. V. Pisces quantum attinet in iis, ex observatione *D. Rivini*, dantur non solum pori tortuosi, penetrantes interdum usque in ipsam ossium Substantiam, juxta *Act. Erudit. Lips. Mens. Mart. A. 1687.* Sed ego ipse etiam, in intestino *Barbæ* piscis Fibras mire obliquatas vel nudis reperi & observavi sæpius oculis. Imò in pisce, *Unicornu Groenlandico*, observari solet Cornu aliquod, ad miraculum usque, heliciforme, seu obliquatum, (quòd vulgo dicitur *Einhorn* / & pro vero venditur de quo vid. *Museum Wormianum cap. 14. p. 283. & Descriptio Groenlandiæ.* Sic Labia *Balænæ* ferè usque ad pinnas pone oculos, excurrentia indirectam ostendunt figuram, nempe literæ latinæ: S. quâ mediante, tanta Bellua labia ad hiatus quinque orgyiarum, potest divaricare, fide *Happeli in Mundo mirabili, part. 3. cap. 33. pag. 255.* ulterius, in piscis *Accipenseris* intestino tenui, elegans reperitur *Cochlea*, secundum *Blasii Anatom. Animal. cap. 2. p. 259.* ac valvulæ cochleæformes, tam in *Sturione* quam in *Raja*, teste *Stenone in epist. ad Pison. pag. 74.* quæ ultima quoque

quarum vel ipsa Ovula jam aliquid helici
forme monstrant, *juxta Journal des Sa-
vans de France Tom. XII.* (de quibus in-
super & istud meretur notari, quòd re-
pentes inter saxa, haud procul à latere
Castelli, ad Mulucham fluvium monti
maximè præcipiti inhærentis, Liguri cui-
dam in bello Jugurthino, alteram post
alteram petenti viam quasi monstrarint,
quâ indirecte ferox illud capere posset
Marius) Figurâ mirè obliquata constant.
Denique etiam *apud Jonstonium in Hist.*
Insectorum, Linea obliquata se ostendit
Tabul. IV. in Papilione X. *Aldrovandi.* item
Tabul. VI. in Papilione secunda media
Monffetti, item in Locusta XXIV. *Aldro-
vandi*, nec non in Limace (der schwar-
zen Schnecke.) Sicut & Cochleæ, um-
bilici dictæ, obliquam, repræsentant figu-
ram atque in Serpente Situs intestino-
rum maximè est gyrosus, multisque mo-
dis flexuosa omnia ejus sunt intestina,
præcipuè tenuia, *Blasius Anat. Brut. cap.*
24. pag. 290. nec non penis serpentis duplex
contortus valde, cuius testiculo, ejusque
ductui excretorio continuus, *vid. ibid.*

Part. V. Pisces quantum attinet in iis, ex observatione *D. Rivini*, dantur non solum pori tortuosi, penetrantes interdum usque in ipsam ossium Substantiam, juxta *Act. Erudit. Lips. Mens. Mart. A. 1687.* Sed ego ipse etiam, in intestino *Barbæ* piscis Fibras mire obliquatas vel nudis reperi & observavi sæpius oculis. Imò in pisce, *Unicornu Groenlandico*, observari solet Cornu aliquod, ad miraculum usque, heliciforme, seu obliquatum, (quòd vulgo dicitur *Einhorn* / & pro vero venditur de quo vid. *Museum Wormianum cap. 14. p. 283. & Descriptio Groenlandiæ.* Sic Labia *Balænæ* ferè usque ad pinnas pone oculos, excurrentia indirectam ostendunt figuram, nempe literæ latinæ: S. quâ mediante, tanta Bellua labia ad hiatum quinque orgyiarum, potest divaricare, fide *Happeli in Mundo mirabili, part. 3. cap. 33. pag. 255.* ulterius, in piscis *Accipenseris* intestino tenui, elegans reperitur *Cochlea*, secundum *Blasii Anatom. Animal. cap. 2. p. 259.* ac valvulæ cochleæformes, tam in *Sturione* quam in *Raja*, teste *Stenone in epist. ad Pison. pag. 74.* quæ ultima quoque

que depicta cernitur, in *Thom. Bartholini Anatom. reformat. Lib. I. Tab. ad cap. 36. pag. 297*. Insuper in pisce, Tursione spiracula illa duo, in capite, excavata, per quæ seu aerem, seu aquam recipit, obvallantur gyroso quodam flexu, velut labyrintho, ad aerem vel aquam temperandam, teste eodem *Blasio cap. 35. p. 307*. Nec non in nervo optico Xiphiae piscis, sub membrana extima, propagines vermiculares, spirales reperiuntur *vid. ibid. pag. 308*. Similiter satis notabile illud est, quòd Raja Asperima, piscis, circa os suum anteriora versus, habeat duas figutas, seu Lineas mirè obliquatas. Nec minus notari meretur cauda tortuosa piscis maximè caudati *Guaperua*, qui etiam è duobus suis cornibus minus ostendit reflexum, seu flexuosum, in *Francisci Willoughbeji Ichthyologia, lib. 3. Tabul. 23. ac pag. 90. & ibid.* Cornu obliquum in fronte piscis Brasiliani *Acaramuka*, nec non duo Cornua obliqua, sibi superincumbentia, in pisce Brasiliano *Guakucuga*, ut & cauda piscis, Aquilæ Salviani, ac Pastinacæ valde obliqua, sicut quoque in *Guebuca*,
pisce

pisce Brasiliano, obliqua cauda reperitur. Quò non minùs pertinent Lineæ laterales, indirectæ, in pisce, *Trachuro Salviani*, item in pisce *Salviani Pelamyde*. Quin &, juxta celebris Galli *Rondeletii Historiam Piscium*, Lib. 8. p. 238. *Amia*, piscis marinus, à dorso ad ventrem usq; habet lineas obliquas. Sic in pisce *Guapuku*, in flumine *Ziguat*, provinciæ *Kullachan* in nova *Gallicia*, à capite usque ad caudam, utrinque Linea tortuosa è tenuibus testis decurrit, juxta *Dapperi Americam* lib. 2. p. 255. Inque pisce *Glauco*, secundi generis, qui à Romanis *Stella* vocatur à superiori parte branchiarum ad medium corporis usque Linea abit obliqua, quæ videri potest in jam laudati *Rondeletii* cap. 17. Lib. 8. Pari-ter in *Fiatolæ*, piscis, Romæ, noti ac purpurea labia & ventrem candidum habentis, dorso cœruleo, unica; à branchiis versus caudam, extenditur Linea, ad quam, è dorso versus ventrem, Lineæ eleganter inflexæ, seu intortæ, solent conspici, imò etiam Lineæ obliquæ reperiuntur, in *Fabro*, vel *Gallo marino*, pisce, item in *Lyra*, *Salviani*, pisce, *Trachuro*, *Passere*, pisce, & *Lupo*

& Lupo, apud eundem Rondeletium, lib. 8. cap. 6. pag. 233. & lib. XI. cap. 19. Porro, in testiculis Delphinorum, vasa præparantia post multiplices anfractus, in epydydimide inferuntur, cum enim magna Sanguinis copia multo femini generando necessaria sit, quæ recto vasorum ductu, ob spatium brevius minus sufficienter ac perfecte elaborari & immutari posset, mirè provida Natura gyros illos efformavit, ut, per illos, id quod longitudini deest, compensaretur, vid. Rondeletius idem Hist. Piscium, Lib. 16. cap. 18. p. 462. sicut & intestina eorum in multos gyros convoluta, non sine causa, conspiciuntur. Ad hæc in pisce Spina vasa sanguinea sinuosis flexibus eleganter crispata, in superficie illorum inferiori, secundum longitudinem oviductuum, decurrunt, quorum flexuum alterni anguli supra tunicam elevari possunt, juxta Actor. Hassniens. Volum. II. obs. 89. p. 223. Quin & pedes Gammarorum utrinque quinalem à Natura habent situm, ut flectantur omnes in obliquum, quod, cum multitudine eorum & crurum brevitate, juxta Sachsum de Leuenhaimb in sua Gamma-
rologia

rologia cap. XI. pag. 219. facit ad celeritatem ipsorum progressus. Denique in Amphibiis illis, quæ dicuntur Walrusen, item *See-Kälber*/ dentes albitat longi, quibus in Scopulos ascendunt sunt obliquâ figurâ, (uti etiam Penis eorum incurvationem seu inflexionem in suâ habet longitudinis medio) qualia reperiuntur, in Nova Francia Americæ Septentrionalis, multa, sicut & dentes, Behemothi illius Amphibii, quod, prope excursum fluvii, Owayna, in mare Glaciale, capi solet, obliquati apparent. Quin & cornua obliqua, atque tales reperiuntur dentes, in creatura marina, prope insulam Marigalante, in America, interdum comparente, quæ à forma sua horribili, dicitur Diabolus marinus. Nec minus mirabiles sunt sinuosi ductus, in istius Creaturæ marinæ, quæ vocatur: *Ein See-Äpffel*/ integumento interiori, albissimo. Consideranti ulterius cuilibet ipsas passim vagantes Aves occurrunt non minus obliquæ, & hinc admirandæ, ab ipsa providentia divina iis attributæ Figuræ. Ita nulla Avis nec stare & progredi super terrâ,

nec

nec cuicunque loco insidere potest, nisi tria utriusque cruris ipsius ossa Femur scil. Tibia & pes, juxta sui Creatoris prudentissimi, conformationem constituent, & effingant, figuram dentatam, seu obliquam. Præterea datur Labyrinthus, in aure interna Aquilæ, utrinque, unus, & in rostro ejus obliquato parietes interiores miris quoque foraminum mæandris, seu labyrinthei generis flexibus, incrustati sunt, per quos intrant particulæ odoriferæ *juxta Blasii Anatom. Brut. cap. 4. p. 138.* Sic Avis Exotica, *Recurvirostra*, dicta, Rostrum habet satis obliquatum, sicut & plurium aliarum Avium, præsertim rapacium, Rostra figurâ gaudent, non sine singulari causa incurvâ. Nec non Africana avis Akaviack, in regno Zenega, coronam gestat in capite ex pennis constantem, cochleæ ad modum, intortam, *juxta Africam Daperi.* Avis Mituporanga quoque cristam habet pennis obliquatis, instar capilli crispatis, atque avis *Mergus longi roster* habet rostrum obliquatum *vid. Jonston. Op. Physic. Tab. 28.* Sic summa admiratione humanâ præprimis dignus est in Gallinis, Oviductus,

Oviductus, seu processus uteri maximè spiratus, sive obliquus & contortus ille tubulus, qui instar cochleæ, seu turbinis, in fastigium assurgit, talisque plicis & spiris gaudens Oviductus, in situ suo naturali contortus, partim membranâ dorso affixâ, partim per ligamentum ad infundibuli foramen (cujus oram non solum servat supra appensam, sed patentem etiam similiter, ac si quis Saccioram apprehendens orificium ejus manu teneat apertum, immissurus deorsum frumentum, vel aliud quid) situm, quod oblique producitur ad racemum, cujus fundamento annectitur à lumbi sinistro latere, & uti supra finitur; ita, à podice, ad Ovarium, rectâ sursum protenditur, & uteri superficiei perpetuò annexum, firmatus est, ne Spiræ confundantur, seu implicentur, & vitellorum liberum impediunt transitum, si adspicitur, rarissimè, ultra quatuor transversos digitos, longus est, cum tamen simul ac in lineam rectam explicatur, ultra tres ulnæ quadrantes longus appareat. Hujus autem Gallinarum oviductus reperiuntur tres Spiræ conformatione dissimiles. Siquidem hic oviductus, in
interna

interna parte, paulò supra, quàm ubi ovum perfectum, seu absolutum existit, corticemque assumit, partim angustatur, partim latefcit hoc corpus, ac in latissima parte justam magnitudinem adeptum consistit, inde per angustum porum descendens, tandem, prope podicem finitur, ubi foramen adest, unde ovum exit, ut adeo prima Spira, quæ superius ad foramen est, in quod vitellus primò cadit transversè procedat & prope lumbos finiatur: Inferior verò Spira & uteri pars, quæ ad podicem terminatur, si quis sine dissectione, eam inflandò consideret, quæ podici propinqua est, quasi tubulus contortus apparet, qui tamen, paulò post, velut in vesicam abit amplissimam, quæ omnes inflexiones, sicut descendentibus cuilibet ovo præbent transitum; ita omnem Aeris irruptionem, per podicis foramen impediunt, *juxta Blasii Anatomiam Brutorum cap. 16. p. 159. & 162.* Ita Sternum Gruis variis ambagibus, velut labyrinthicis flexibus, intus, patet, ad Arteriæ asperæ obliquè ibi reflexæ recursum, per quos incurvato ductu, serpentis instar, sursum deorsumque

sumque, jucundissimò fertur spectaculò. Siquidem, juxta longitudinem colli, rectà ad ~~claviculam sterni partem~~, protenditur, illique deinde se insinuans, in Sterni tubulum dextrum, pennæ anserinæ crassitiem habentem, aliquot gyris, circumvolvitur, donec ad sinistram exitum quærat, & præfixo osse Hyoide ad pulmones abeat, seu inclinet, *de quo vid. Francisci Willonghbey Onithologia Tabul. 48. ad Lib. III. cap. I.* Similiter in dulci Cygno Arteria aspera protenditur, juxta œsophagum, usque ad Sternum, in cujus capsulam se, incurvò flexu, insinuat, & velut in tuto loco ac theca, recondit, moxque, ad fundum ejus delata sursum reflectitur, egrediturque angustias sterni, & claviculis mediis conscensis, quibus ut fulcrò, nititur, ad thoracem sese flectit, antequam autem thoracem, & ibi sitos pulmones, attingat, priùs laryngem quandam efformat, cum osse Hyoideo: Arteria porrò antequam pulmones ingrediatur, divaricatur in 2. Ramos bronchiis similes. Duplex flexus verò ille, qui, in cygno, plurimam partem ossis pectoris capsulæ inseritur, deinde, alterà revolutione

volutione, in furculam reclinatâ, recumbens, in pulmones descendit, factus putatur vel ideo ut vox, in ipso revolutæ Arteriæ angulo percussa, majori cum clangore, erumpat, ac velut exiguæ morulæ quiete, in eo anfractu, recreata, vires acquirat eundô *vid. in eadem ornithologia Willoughbey Tabul. 17.* Sic quia lingua Pici, quæ bis æquat, cum sua radice ossea, longitudinem vaginæ rostri, ita, ut, retractâ Linguâ, duæ ejus appendices osseæ cartilagineosæ simul retrahantur. Musculi siquidem duo primarii retrahentes, super caput, reflexi, retrahunt duos ossiculorum cartilagineorum appendices, & similis fere est latitudini trium digitorum, hinc duo, è quatuor ejus musculis, directi retrahentes rapidissimè, apicem, formicis arreptis onustum, duplô longiores sunt Linguâ, quantum scilicet, fibræ rectæ musculorum decurtari queunt, ut igitur tanta longitudo musculorum, in situ brevi capitis & collo Avis adaptari, & commodè operari posset, sapientissimè Creator DEUS duos musculos circa capitis convexitatem, instar fasciarum circumduxit, eosque alligavit, in rostri superioris

perioris radice & duos reliquos, spiraliter circa trochleam cartilagineam revolvit, *vid. Borellus de motu Animalium ad propos. 13. p. 18. & Act. Hassniens. Volum V. obs. 95.* Sic in Strvione à D. Brown. Medico Anglic ante paucos annos, secto inventa sunt duo Intestina cœca, quorum quodlibet, virgam unam longum, habens, intra se, cochleam, seu spiralem valvulam (qualis in cuniculi intestino cœco adest) quæ Spira, in utroque Intestino 20. fere agit gyros, tametsi ejus extremitas sit exilis, parumque ab humana extremitate Coeci differat. *Juxta Act. Erudit. Supplement. ex Collect. Philos. Anglic. A. 1682. Tom. I. p. 254.* Sic in avis Jackdow intestinis tenuibus, & parte Recti, prope & inter duo Cœca, principales musculares fibræ ita curiosè obliquatæ apparent, ut telæ Netricum, dictæ *Irish Stich*, sint persimiles *vid. Grew Comparative Anatomy of Stomachs and Guts cap. 8.* Tandemque etiam Anates habent cœcum duplex, longum valde, & tortuosum quodammodo instar duplicis Lumbrici, Intestino recto membranosi vinculi ope connexum,

xum, *secundum Blasii Anatom. Brutor. c.2. pag. 131.* tametsi & Anseres duplices coeci intestini habent ambages & aves majores ac minores plures. Tantum præterea abest, ut, in Brutis, deficient figuræ indirectæ, ut potius nullum Brutum stare, incedere, se sternere & se erigere queat, nisi ossa crurum ipsius posteriorum, Femur, Tibia, & Pes, vel omnia, vel plura, efforment Lineam Indirectam. Sicut & Cameli collum, cum suo capite, indirectam figuram representare notum est. Præprimis externè obliquas figuras Nuinen æternum monstravit in cornibus & dentibus variorum Quadrupedum, unde non solum, jam suo tempore, *Pausanias in Commentario de veteris Græciæ regionibus pag. m. 595.* Cornuum retortorum mentionem fecit, sed adhuc hodie etiam in regno Africano *Adel, s. Zeila*, reperitur, *juxta Dapperi Africam pag. 654.* genus rubrarum vaccarum, quod in fronte unicum, fere 3. spithamas longum, versus tergum, obliquatum habet cornu. Et in Virginia certum reperitur Animal, quoad caput, hirco simile, *Mosul* dictum, gerens in capitis medio unicum,

cum, latum, & obliquè, flammæ instar, inflexum Cornu, quod solet quotannis dejicere *secundum Ejusdem Dapperi Americam, p. 141.* Deinde, in California, inter Vako-paka & regionem Zibola, datur magnum Animal habens ante frontem cornu versus pectus intortum è quo aliud rectum violentiæ plenum prodit, *vid. ibid. lib. 2. p. 234.* Tum, in finibus regionis Americanæ Canada, Equus ferus, fissis ungulis, caudâ porcina obliquâ & collo cervino præditus itidem in fronte cornu gerit, simile unicornu Groenlandiæ obliquam monstranti lineam, *fide Americæ jam dicti Autoris.* Sicut & Unicornu verum, Flammæ in modum obliquatum adhuc hodie, Viennæ, Materialista celebris Hoffmannus possidet. Imò Taurus Asiaticus *Bonassus* cornua habet Lunæformia, ac *Bison* magnus, *Wisny* vocatus cornibus superbit Sigmoidæis, ut videre est in *Opere physico Jonstonii.* Porro capræ Sylvestres, dictæ: *Gazellen*, circa urbem Caro habent cornua, circa finem, valde retorta, *juxta Breuningii Itinerarium orientale cap. 21. p. 148.* qualium caprarum Indicarum quæ præ alius regionis ca-

pris pedem cum dimidio longa sunt, obliquatis cornibus, Sacerdotes Indorum, quos vocant *Faquirs* & *Santons*, duobus, per longum conjunctis, & circa Extremitates, ferrô firmatis, breves suos gerere solent, *fide Dn. de Thevenot. in Itinerar. Indico cap. 21. pag. 75.* baculos. Sic animal vaccæ simile, in Cincheu, in China, habet duo cornua eboris instar alba & adeo obliqua, ut formam literæ S. referant, quale quid etiam in bubalo Africano: *Lant* dicto, licet adspicere. Similiter inter urbem *Schamachie*, & *Ardebil*, in Persia datur genus quoddam Damarum, Turcis Tzeiran, Persis Ahu, dictum, cujus Cornua obliquata sunt, more caprarum, *teste Oleario in itinerario Persico.* Quin & obliquatam seu helici formem figuram repræsentant cornua Arietum (tam in Habessinia, *ex relatione Gregorii Habessini in Historia Æthiopica Clar. Ludolfi*, quàm aliis Mundi partibus, ubi vel tantum duobus, vel quatuor cornibus armati reperiuntur,) caprorum, urorum (*juxta Hartknochii descriptionem Borussie*) Cervorum, caprarum, Rupicaprarum, sicut etiam interdum capreo.

capreolorum cornua, flammæ instar, figurata observantur. Ita capra Strephiceros cornua flammæ figuram obliquatam habentia ostendit, *secundum Clar. Jonstonii opus Physicum, Tabulâ XXIV. & XXIX.* qualia Cornua flammæ figuram repræsentantia & simul quasi tornata uti in capris Europæis, in certo fuscum colorem albis tamen maculis distinctum, habente Ferarum genere, inter collapsam Indiæ orientalis urbem: *Oenuiel* & pagum: *Bodice* etiam observavit *Dn. J. A. de Mandelsloh, in suo itinerario orientali cap. 22. pag. 31.* Ac certa Alcis species ibidem *Tab. XXXVI.* reperitur, cujus ambo cornua ab ortu suo, in capite, aliquoties obliquè circumflexa tandem in duos ramos distantes dividuntur. De cornibus autem obliquis aliis *vid. the Natural. History of Oxfordshire by D. Robert Plot Tabul. X. p. 212.* Adhæc Dentes masculorum elephantum, qui reverâ sunt cornua eorum, figuram obliquam repræsentant. Imò Dens quidam Elephantis obliquatus, à basi ad summitatem, seu apicem tres circumvolutiones habens, quondam præsentatus est Musæo Societatis

tis Regiæ Londinensis à Societate Regia Africana, per Thomam Crispe, Equitem, *vid. Musæi Societat. Reg. Tabul. IV. part. 1. cap. 2. pag. 31.* Denique in tubulo ligamentoso linguæ emissitiæ Chamæleontis, exporrecto, ab utroque latere, mira nervulorum cincinnatorum series observatur, qui, tandem, in corpus nerveoglandosum, Linguam scilicet abeunt. Qui nervuli si in longum extendi potuissent, longitudinem linguæ maximam, certò certius, aliquot unciiis, superassent, *teste celeberrimo D. Pechlino obs. Medic. 70. pag. 388.* Quibus jam recensitis meritò quoque accedit, quòd, &, internè, in corporibus animalium, figuræ reperiantur obliquæ. Sic obliquationes intestinorum in Animalibus ideo adfunt, ut magna longitudo eorum contineri queat, in spatio angusto, ne immaturè alvum deponere cogantur, siquidem longitudo hæc necessaria est, in omnibus brutis grossioribus alimentis utentibus ut Camelo, &c. (in iis vero, quæ victum usurpant facilè assimilabilem, contrarium adest) hinc partim Intestina Boum & ovium tenuia, ideo sunt, ut longa esse

se queant, quando enim breviora & ampliora essent, non possent comprehendere sufficientem grossiorum Assumptorum copiam, partim, ut præbeant viam longiorem ambagibus gaudentem, ad procurationem intimioris solutionis substantiæ tam crudæ, & exsuctionis melioris singularum nutritiarum partium, partim denique etiam, ut, in angustiori canali, assumpta in longum propius adjaceant vasis lacteis, & hinc Chylus facilius possit in ista exprimi, *vid. Grew. Anatom. cap. 7. pag. 28.* Similiter exitus Stomachi in brutis abiens in principium Intestinorum, plerumque inflexus est retrorsum, ut major remora fiat extrusioni alimentorum præparatorum, & ut liquidiora eò facilius queant egredi, relictis crassioribus, ad diutius continuandam coctionem: Interdum planè is habet tres aut quatuor inflexiones, ut in ovibus & Bobus, ne, dum intestina tam angusta, respectu tam vasti ventris & tam tenuia sunt, nimis repentina irruptio alimentorum periculum rupturæ induceret. Sicut ideo etiam Stomachus voracis istius Animalis, quod dici-

tur à *Pig. Chigodzan* Anglis, præditus est quodam obturamine, dicto : *Bouchon*, vid. *ibid. cap. VI. pag. 24.* (Contra intestina Casuarii, præter duo parva Coeca, tantum tria sunt non longa, & parum obliquata, ideo, quia, procul dubio, alvum deponit sæpissimè & alimenta ejus valde nutritiva non opus habent longa viâ sed tantum ampliori, respondente, in proportionem, tali magno corpori, ad quam patentem viam custodiendam, Valvula connivens, sub initium Recti, sita etiam est. Elephantis insuper intestinum, ita sinuosum observatur, ut alveos quatuor habere videatur teste *Blasio in Anatom. Brut. cap. 6. p. 67.* Uti quoque in Ranula omnia Intestina, in plurimos gyros, elegantissimo spectaculo, se involvunt, duasque helices sibi invicem impositas constituunt, qualem intestinorum situm, in Dama, & Rangifero Norvagico, notavit *Stenonius*, quin & figura intestinorum, in Salamandra, maximè est obliqua, similiter, ac in Sciuris, vid. *Act. Hafniens. Vol. 1. Tab. ad pag. 275. obs. 135.* Nec minus admiramur valvulam illam, in Intestinis coecis, Lepo-

rum,

rum, vulpium & Cuniculorum, cochleæ figurâ, cum in usum, formatam, ut Chylus majori morâ ingrediatur, melioris solutionis causâ diutius retineatur, & sic tardius egeratur, cujus figuram habet *Nebe-
mias Grew in his comparative Anatomy of
Stomachs and Guts Tabul. 48. conf. Act.
Haffn. Vol. 1. obs. 136. & Ephem. Germ. Nat.
Curios. Ann. 1. obs. 159.* Pariter in Canis
marini, Centerinæ similis, intestino, *juxta
relationem Stenonii* spithamam longô, Co-
chlea membranosa totam cavitatem reple-
vit, de qua *vid. Blasii Anatomia Brutorum
p. 273.* ulterius, in Intestino secundo Talpæ,
fibræ muscularis membranæ faciunt un-
dulationes obliquas, tres ulnæ quadrantes
longas, circumcirca, majoris contractionis
& dilatationis faciliorisque cessionis & re-
laxationis gratiâ, quando lapilli erustæ,
aliaque simul transeunt, *vid. Nehem. Grew
comparativ. Anatomy of Stomachs and Guts
cap. II. p. 7. Tabul.* ut &, in dissertatione
quadam Anglica, de Mechanica ratione,
motus peristaltici Intestinorum, ostensum
fibras, quæ hæctenus annulares habitæ, esse
revera spirales, *juxta Act. Erudit. Lips. sub
C 5* mense

menſe Novembri de A. 1692. p. 497. Tandem
Penis, in Marte, cartilagineus & durus in-
ſtar oſſis, ſummâ ſui parte, contortus eſt,
ut terebella ſecundum Blaſii Anatom. Bru-
tor. cap. 27. pag. 91. Ac penis urſorum oſſe-
us inſtar literæ S. incurvatur, ex relatione
Blaſii jam dicti locô citato pag. 127. Ad hæc
Cornua uteri in Salamandra valde obli-
quata conſpiciuntur, de quibus vid. Act.
Haffn. Vol. IV. obſ. II. Fig. III. p. 9. Quin
& notari meretur ipſa cauda Animalis i-
ſtius porco cervoq; ſimilis quod, tantum,
in inſula Buro, diſtante triginta milliaria,
ab Amboina hætenus repertum & BabyRo-
uſſa, vocatur mirè tortuoſa, non minùs
ac cornua ejusdem, unci inſtar, incurva-
ta, digitum craſſa, duas palmas longa,
& glabra, ſuperiori maxillæ parti infixæ,
dentesque ipſius pariter obliquatos, ſemi-
pedem longos, pollicem craſſos, & locô
caninorum dentium, ex intermedia ma-
xillæ inferioris parte prominentes, eò us-
que, ut, primò intuitu, ſide Jacobi Bontii
lib. V. Hiſtor. natural. & medic. cap. 9. &
Piſonis in delineation. adjecta Appendic.
quatuor cornibus, juxta ſe poſitis, arma-
tum

tum videatur uti patet ex Iconismo huius in clar. Schotti *Physica curiosa* XXIX. ad pag. 8II. Denique etiam in Animali rationali, quod nec descendere, nec ascendere, nec sedere, nec genua flectere potest, nisi ossa crurum ejus efforment lineam indirectam similiter, ac in avibus & quadrupedibus, Figuræ obliquæ à provida Natura præsentatæ adsunt. Sic pori corporum humanorum etiam multi dantur obliqui, & D. Clopton Hävers, Regiæ Societatis, in Anglia, Sodalis, inquirendô in Osteologiam, observavit arterias ac venas ossium, præsertim medullares, nunquam, rectâ, intra ossium cavitatem tendere, sed plerumque obliquô itinere inter eorum lamina, more ureterum, inter Vesicæ tunicas, serpere, adeo, ut quandoque sesquipollicis longitudinem, in medio ossis, emetiantur, cum tamen hujus crassities vix octavam pollicis partem superet, quin & venas glandularum mucilaginosarum mirè anfractuosas spectari, ut scilicet, dum sanguinis refluentis cursus non nihil retardatur, ille sat temporis haberet, ad lentum hunc liquorem deponendum, seu se-

cernendum, *vid. Act. Erudit. A. 1692. mens. Dec. p. 577. & 586.* Ita Sutura capitis humani, linea indirecta, configurata sunt, atque mirandas obliquitates ostendunt capilli à Natura crispati, sicut &, in Aure humana, providentissimus Creator, præprimis, obliquarum figurarum monstravit usum, ibi enim, cum stupore, a nobis aspicitur, non sine singulari causa, efformata Lamina Spiralis, quippe quæ, ut, ob suam figuram, in pluribus locis, possit impelli, omnesque differentes aeris motus recipere, obliquè circumvolvitur, aliquoties, circa centrum cochleæ, quod penetrant foramina, per quæ transeunt capillares nervi auditorii, & dura, sicca, tenuis, ac fragilis, tensaque est, una sui extremitate, quæ latior est, unde lentius tremunt, & graves tantum tonos facit, basi cochleæ, alterâ, quæ minus lata est, & hinc tonos acutos facit (similiter ac chalybis in spiram contorti partes latiores tardiùs tremunt ac tonis gravibus respondent, partes autem minus latæ, tam sæpius, quàm velociùs, tremunt, & sic sonos acutos efficiunt) valde subtili mediante pelle, superfici-

ciei canalis adhæret, quô situ facillime potest moveri, ac, utrinq; impulsa, vehementius & sensibilius tremit, nam quia, circa Basin, duos circulos ac dimidium conficit, diversos Aeris tremores pluribus sui partibus excipit, atque ita, secundum diversos laminæ spiralis motus, diversæ communicantur impressiones. Deinde notabilis est cochlea ipsa, quæ, *juxta Clar. Vestlingium*, est meatus auditorius, gyris quibusdam, cochleæ adinstar, circumflexus, *Germ. Der Schnecken-Gang im Gehör*/cujus Gyri, per reflexiones, quas producunt, Aeris viribus augendis inserviunt. Nec minorem admirationem meretur Labyrinthus, ibi canalibus tribus semicircularibus, conspicuus, in osse petroso, pone fenestram ovalem, situs, ut, in iis viis contortis, impressio sonorum fortior reddatur ac potentius moveatur. Quin & Meatus auditorius ideo flexuosus cernitur, ut partim interiora Auris melius defendantur ab injuriis Aeris, partim ut fortiores reddantur vibrationes ejus, dum ibi duplicantur. Porro nervus opticus obliquè oculo inseritur à provida Natura, siqui-

nec cuicunque loco insidere potest, nisi tria utriusque cruris ipsius ossa Femur scil. Tibia & pes, juxta sui Creatoris prudentissimi, conformationem constituent, & effingant, figuram dentatam, seu obliquam. Præterea datur Labyrinthus, in aure interna Aquilæ, utrinque, unus, & in rostro ejus obliquato parietes interiores miris quoque foraminum mæandris, seu labyrinthei generis flexibus, incrustati sunt, per quos intrant particulæ odoriferæ *juxta Blasii Anatom. Brut. cap. 4. p. 138.* Sic Avis Exotica, *Recurvirostra*, dicta, Rostrum habet satis obliquatum, sicut & plurium aliarum Avium, præsertim rapacium, Rostra figurâ gaudent, non sine singulari causa incurvâ. Nec non Africana avis Akaviack, in regno Zenega, coronam gestat in capite ex pennis constantem, cochleæ ad modum, intortam, *juxta Africam Daperi.* Avis Mituporanga quoque cristam habet pennis obliquatis, instar capilli crispatis, atque avis *Mergus longi roster* habet rostrum obliquatum *vid. Jonston. Op. Physic. Tab. 28.* Sic summa admiratione humanâ præprimis dignus est in Gallinis, Oviductus,

Oviductus, seu processus uteri maximè spir-
osus, sive obliquus & contortus ille tubulus,
qui instar cochleæ, seu turbinis, in fastigi-
um assurgit, talisque plicis & spiris gaudens
Oviductus, in situ suo naturali contortus,
partim membranâ dorso affixâ, partim per
ligamentum ad infundibuli foramen (cujus
oram non solùm servat supra appensam, sed
patentem etiam similiter, ac si quis Saccio-
ram apprehendens orificium ejus manu te-
neat apertum, immissurus deorsum frumen-
tum, vel aliud quid) situm, quod obli-
que producitur ad racemum, cujus
fundamento annectitur à lumbi sinistro la-
tere, & uti supra finitur; ita, à podice,
ad Ovarium, rectâ sursum protenditur,
& uteri superficiei perpetuò annexum, fir-
matus est, ne Spiræ confundantur, seu im-
plicentur, & vitellorum liberum impedian-
transitum, si adspicitur, rarissimè, ultra
quatuor transversos digitos, longus est, cum
tamen simul ac in lineam rectam explica-
tur, ultra tres ulnæ quadrantes longus ap-
pareat. Hujus autem Gallinarum ovidu-
ctus reperiuntur tres Spiræ conformatio-
ne dissimiles. Siquidem hic oviductus, in
interna

intetna parte, paulò supra, quàm ubi ovum perfectum, seu absolutum existit, corticemque assumit, partim angustatur, partim latefcit hoc corpus, ac in latiffima parte justam magnitudinem adeptum confistit, inde per angustum porum descendens, tandem, prope podicem, finitur, ubi foramen adest, unde ovum exit, ut adeo prima Spira, quæ superius ad foramen est, in quod vitellus primò cadit transversè procedat & prope lumbos finiatur: Inferior verò Spira & uteri pars, quæ ad podicem terminatur, si quis sine dissectione, eam inflandò confideret, quæ podici propinqua est, quasi tubulus contortus apparet, qui tamen, paulò post, velut in vesicam abit ampliffimam, quæ omnes inflexiones, sicut descendentì cuilibet ovo præbent transitum; ita omnem Aeris irruptionem, per podicis foramen impediunt, *juxta Blasii Anatomiam Brutorum cap. 16. p. 159. & 162.* Ita Sternum Gruis variis ambagibus, velut labyrinthicis flexibus, intus, patet, ad Arteriæ asperæ obliquè ibi reflexæ recursum, per quos incurvato ductu, serpentis instar, sursum deorsumque

sumque, jucundissimô fertur spectaculô. Siquidem, juxta longitudinem colli, rectâ ad ~~cautem~~ sterni partem, protenditur, illique deinde se insinuans, in Sterni tubulum dextrum, pennæ anserinæ crassitiem habentem, aliquot gyris, circumvolvitur, donec ad sinistram exitum quærat, & præfixo osse Hyoide ad pulmones abeat, seu inclinet, *de quo vid. Francisci Willonghbey Onithologia Tabul. 48. ad Lib. III. cap. I.* Similiter in dulci Cygno Arteria aspera protenditur, juxta œsophagum, usque ad Sternum, in cujus capsulam se, incurvô flexu, insinuat, & velut in tuto loco ac theca, recondit, moxque, ad fundum ejus delata sursum reflectitur, egrediturque angustias sterni, & claviculis mediis conscensis, quibus ut fulcrô, nititur, ad thoracem sese flectit, antequam autem thoracem, & ibi sitos pulmones, attingat, prius laryngem quandam efformat, cum osse Hyoide: Arteria porrò antequam pulmones ingrediatur, divaricatur in 2. Ramos bronchiis similes. Duplex flexus verò ille, qui, in cygno, plurimam partem ossis pectoris capsulæ inseritur, deinde, alterâ revolutione

volutione, in furculam reclinatâ, recumbens, in pulmones descendit, factus putatur vel ideo ut vox, in iplo revolutæ Arteriæ angulo percussa, majori cum clangore, erumpat, ac velut exiguæ morulæ quiete, in eo anfractu, recreata, vires acquirat eundô *vid. in eadem ornithologia Willoughbey Tabul. 17.* Sic quia lingua Pici, quæ bis æquat, cum sua radice ossea, longitudinem vaginæ rostri, ita, ut, retractâ Linguâ, duæ ejus appendices osseæ cartilagineosæ simul retrahantur. Musculi siquidem duo primarii retrahentes, super caput, reflexi, retrahunt duos ossiculorum cartilagineorum appendices, & similis fere est latitudini trium digitorum, hinc duo, è quatuor ejus musculis, directi retrahentes rapidissimè, apicem, formicis arreptis onustum, duplô longiores sunt Linguâ, quantum scil. fibræ rectæ musculorum decurtari queunt, ut igitur tanta longitudo musculorum, in situ brevi capitis & collo Avis adaptari, & commodè operari posset, sapientissimè Creator DEus duos musculos circa capitis convexitatem, instar fasciarum circumduxit, eosque alligavit, in rostri superioris

Superioris radice & duos reliquos, spiraliter circa trochleam cartilagineam revolvit, *vid. Borellus de motu Animalium ad propos. 13. p. 18. & Act. Hassniens. Volum V. obs. 95.* Sic in Strivione à D. Brown. Medico Anglic ante paucos annos, secto inventa sunt duo Intestina cœca, quorum quodlibet, virgam unam longum, habens, intra se, cochleam, seu spiralem valvulam (qualis in cuniculi intestino cœco adest) quæ Spira, in utroque Intestino 20. fere agit gyros, tametsi ejus extremitas sit exilis, parumque ab humana extremitate Coeci differat. *Juxta Act. Erudit. Supplement. ex Collect. Philos. Anglic. A. 1682. Tom. I. p. 254.* Sic in avis Jackdow intestinis tenuibus, & parte Recti, prope & inter duo Cœca, principales musculares fibræ ita curiosè obliquatæ apparent, ut telæ Netricum, dictæ *Irish Stich*, sint per similes *vid. Grew Comparative Anatomy of Stomachs and Guts cap. 8.* Tandemque etiam Anates habent cœcum duplex, longum valde, & tortuosum quodammodo instar duplicis Lumbrici, Intestino recto membranosi vinculi ope connectum,

xum, secundum Blasii Anatom. Brutor. c. pag. 131. tametsi & Anseres duplices cœc intestini habent ambages & aves majores ac minores plures. Tantum præterea ab eis ut, in Brutis, deficient figuræ indirectæ, ut potius nullum Brutum stare, incedere, sternere & se erigere queat, nisi ossa crurum ipsius posteriorum, Femur, Tibia, & Pes, vel omnia, vel plura, efforment Lineam Indirectam. Sicut & Cameli collum cum suo capite, indirectam figuram representare notum est. Præprimis externè obliquas figuras Numen æternum monstravit in cornibus & dentibus variorum Quadrupedum, unde non solum, jam suo tempore, Pausanias in Commentario de veteris Græciæ regionibus pag. m. 595. Cornu retortorum mentionem fecit, sed adhuc hodie etiam in regno Africano Adel, Zeila, reperitur, juxta Dapperi Africam pag. 654. genus rubrarum vaccarum, quod in fronte unicum, fere 3. spithamas longum, versus tergum, obliquatum habet cornu. Et in Virginia certum reperitur Animal, quoad caput, hirco simile, Mosul dictum, gerens in capitis medio unicum

cum, latum, & obliquè, flammæ instar, inflexum Cornu, quod solet quotannis dejicere *secundum Ejusdem Dapperi Americam, p. 141.* Deinde, in California, inter Vako-paka & regionem Zibola, datur magnum Animal habens ante frontem cornu versus pectus intortum è quo aliud rectum violentiæ plenum prodit, *vid. ibid. lib. 2. p. 234.* Tum, in finibus regionis Americanæ Canada, Equus ferus, fissis ungulis, caudâ porcina obliquâ & collo cervino præditus itidem in fronte cornu gerit, simile unicornu Grœnlandiæ obliquam monstranti lineam, *fide America jam dicti Autoris.* Sicut & Unicornu verum, Flammæ in modum obliquatum adhuc hodie, Viennæ, Materialista celebris Hoffmannus possidet. Imò Taurus Asiaticus *Bonassus* cornua habet Lunæformia, ac *Bison* magnus, *Wisny* vocatus cornibus superbit Sigmoidæis, ut videre est in *Opere physico Jonstonii.* Porro capræ Sylvestres, dictæ: *Gazellen*, circa urbem Caro habent cornua, circa finem, valde retorta, *juxta Breuningii Itinerarium orientale cap. 21. p. 148.* qualium caprarum Indicarum quæ præ alius regionis ca-

pris pedem cum dimidio longa sunt, obliquatis cornibus, Sacerdotes Indorum, quos vocant *Faquirs* & *Santons*, duobus, per longum conjunctis, & circa Extremities, ferrô firmatis, breves suos gerere solent, *fide Dn. de Thevenot. in Itinerar. Indico cap. 21. pag. 75.* baculos. Sic animal vaccæ simile, in Cincheu, in China, habet duo cornua eboris instar alba & adeo obliqua, ut formam literæ S. referant, quale quid etiam in bubalo Africano: *Lant* dicto, licet adspicere. Similiter inter urbem *Schamachie*, & *Ardebil*, in Persia datur genus quoddam Damarum, Turcis Tzeiran, Persis Ahu, dictum, cujus Cornua obliquata sunt, more caprarum, *teste Oleario in itinerario Persico.* Quin & obliquatam seu helici formem figuram repræsentant cornua Arietum (tam in Habessinia, *ex relatione Gregorii Habessini in Historia Æthiopica Clar. Ludolfi*, quàm aliis Mundi partibus, ubi vel tantum duobus, vel quatuor cornibus armati reperiuntur,) caprorum, urorum (*juxta Hartknochii descriptionem Borussiae*) Cervorum, caprarum, Rupicaprarum, sicut etiam interdum capreo.

capreolorum cornua, flammæ instar, figurata observantur. Ita capra Strephiceros cornua flammæ figuram obliquatam habentia ostendit, *secundum Clar. Jonstonii opus Physicum, Tabulâ XXIV. & XXIX.* qualia Cornua flammæ figuram repræsentantia & simul quasi tornata uti in capris Europæis, in certo fuscum colorem albis tamen maculis distinctum, habente Ferarum genere, inter collapsam Indiæ orientalis urbem: *Nemuel/ & pagum: Bodice* etiam observavit *Dn. J. A. de Mandelsloh, in suo itinerario orientali cap. 22. pag. 31.* Ac certa Alcis species ibidem *Tab. XXXVI.* reperitur, cujus ambo cornua ab ortu suo, in capite, aliquoties obliquè circumflexa tandem in duos ramos distantes dividuntur. De cornibus autem obliquis aliis *vid. the Natural. History of Oxfordshire by D. Robert Plot Tabul. X. p. 212.* Adhæc Dentes masculorum elephantum, qui reverâ sunt cornua eorum, figuram obliquam repræsentant. Imò Dens quidam Elephantis obliquatus, à basi ad summitatem, seu apicem tres circumvolutiones habens, quondam præsentatus est Musæo Societa-

tis Regiæ Londinensis à Societate Regia
Africana, per Thomam Crispe, Equitem
*vid. Musæi Societat. Reg. Tabul. IV. part.
cap. 2. pag. 31.* Denique in tubulo ligamen-
toso linguæ emissitiæ Chamæleontis, ex-
porrecto, ab utroque latere, mira nervu-
lorum cincinnatorum series observatur,
qui, tandem, in corpus nerveoglando-
sum, Linguam scilicet abeunt. Qui ner-
vuli si in longum extendi potuissent, lon-
gitudinem linguæ maximam, certò cer-
tiùs, aliquot unciiis, superassent, *teste*
celeberrimo D. Pechlino obs. Medic. 70. pag.
388. Quibus jam recensitis meritò quoque
accedit, quòd, &, internè, in corporibus
animalium, figuræ reperiantur obliquæ.
Sic obliquationes intestinorum in Anima-
libus ideo adsunt, ut magna longitudo
eorum contineri queat, in spatio angusto,
ne immaturè alvum deponere cogantur,
siquidem longitudo hæc necessaria est, in
omnibus brutis grossioribus alimentis uten-
tibus ut Camelo, &c. (in iis vero, quæ
victum usurpant facilè assimilabilem, con-
trarium adest) hinc partim Intestina Boum
& ovium tenuia, ideo sunt, ut longa es-
se

Se queant, quando enim breviora & ampliora essent, non possent comprehendere sufficientem grossiorum Assumptorum copiam, partim, ut præbeant viam longiorem ambagibus gaudentem, ad procurationem intimioris solutionis substantiæ tam crudæ, & exsuctionis melioris singularum nutritiarum partium, partim denique etiam, ut, in angustiori canali, assumpta in longum propius adjaceant vasis lacteis, & hinc Chylus facilius possit in ista exprimi, *vid. Grew. Anatom. cap. 7. pag. 28.* Similiter exitus Stomachi in brutis abiens in principium Intestinorum, plerumque inflexus est retrorsum, ut major remora fiat extrusioni alimentorum præparatorum, & ut liquidiora eò facilius queant egredi, relictis crassioribus, ad diutius continuandam coctionem: Interdum planè is habet tres aut quatuor inflexiones, ut in ovibus & Bobus, ne, dum intestina tam angusta, respectu tam vasti ventris & tam tenuia sunt, nimis repentina irruptio alimentorum periculum rupturæ induceret. Sicut ideo etiam Stomachus voracis istius Animalis, quod dici-

tur à *Pig. Chigodzan* Anglis, præditus est quodam obturamine, dictô : *Bouchon*, vid. *ibid. cap. VI. pag. 24.* (Contra intestina Casuarii, præter duo parva Coeca tantum tria sunt non longa, & parum obliquata, ideo, quia, procul dubiô, alvum deponit sæpissimè & alimenta ejus valde nutritiva non opus habent longa viâ sed tantum ampliori, respondente, in proportionem, tali magno corpori, ad quam patentem viam custodiendam, Valvula connivens, sub initium Recti, sita etiam est. Elephantis insuper intestinum, ita sinuosum observatur, ut alveos quatuor habere videatur teste *Blasio in Anatom. Brut. cap. 6. p. 67.* Uti quoque in Ranula omnia Intestina, in plurimos gyros, elegantissimo spectaculô, se involvunt, duasque helices sibi invicem impositas constituunt, qualem intestinorum situm, in *Dama*, & *Rangifero Norvagico*, notavit *Stenonius*, quin & figura intestinorum, in *Salamandra*, maximè est obliqua, similiter, ac in *Sciuris*, vid. *Act. Hafniens. Vol. 1. Tab. ad pag. 275. obs. 135.* Nec minus admiramur valvulam illam, in Intestinis cœcis, *Leporem*,

rum, vulpium & Cuniculorum, cochleæ figurâ, cum in usum, formatam, ut Chylus majori morâ ingrediatur, melioris solutionis causâ diutius retineatur, & sic tardius egeratur, cujus figuram habet *Nebe-
mias Grew in his comparative Anatomy of
Stomachs and Guts Tabul. 48. conf. Act.
Haffn. Vol. 1. obs. 136. & Ephem. Germ. Nat.
Curios. Ann. 1. obs. 159.* Pariter in Canis
marini, Centerinæ similis, intestino, *juxta
relationem Stenonii* spithamam longô, Co-
chlea membranosa totam cavitatem reple-
vit, de qua *vid. Blasii Anatomia Brutorum
p. 273.* ulterius, in Intestino secundo Talpæ,
fibrae muscularis membranæ faciunt un-
dulationes obliquas, tres ulnæ quadrantes
longas, circumcirca, majoris contractionis
& dilatationis faciliorisque cessionis & re-
laxationis gratiâ, quando lapilli erustæ,
aliaque simul transeunt, *vid. Nehem. Grew
comparativ. Anatomy of Stomachs and Guts
cap. II. p. 7. Tabul.* ut & in dissertatione
quadam Anglica, de Mechanica ratione,
motus peristaltici Intestinorum, ostensum
fibras, quæ hactenus annulares habitæ, esse
revera spirales, *juxta Act. Erudit. Lips. sub*

menſe Novembri de A. 1692. p. 497. Tandem
Penis, in Marte, cartilagineus & durus in-
ſtar oſſis, ſummâ ſui parte, contortus eſt
ut terebella ſecundum Blaſii Anatom. Bru-
tor. cap. 27. pag. 91. Ac penis urſorum oſſe-
us inſtar literæ S. incurvatur, ex relatione
Blaſii jam dicti locô citato pag. 127. Ad hæc
Cornua uteri in Salamandra valde obli-
quata conſpiciuntur, de quibus vid. Act.
Haffn. Vol. IV. obſ. II. Fig. III. p. 9. Quin
& notari meretur ipſa cauda Animalis i-
ſtius porco cervoq; ſimilis quod, tantum,
in inſula Buro, diſtante triginta milliaria,
ab Amboina hætenus repertum & BabyRo-
uſſa, vocatur mirè tortuoſa, non minùs
ac cornua ejusdem, unci inſtar, incurva-
ta, digitum craſſa, duas palmas longa,
& glabra, ſuperiori maxillæ parti infixæ,
dentesque ipſius pariter obliquatos, ſemi-
pedem longos, pollicem craſſos, & locô
caninorum dentium, ex intermedia ma-
xillæ inferioris parte prominentes, eò us-
que, ut, primò intuitu, ſide Jacobi Bontii
lib. V. Hiſtor. natural. & medic. cap. 9. &
Piſonis in delineation. adjecta Appendic.
quatuor cornibus, juxta ſe poſitis, arma-
tum

tum videatur *uti patet ex Iconismo huius in clar. Schotti Physica curiosa XXI. ad pag. 811.* Denique etiam in Animali rationali, quod nec descendere, nec ascendere, nec federe, nec genua flectere potest, nisi ossa crurum ejus efforment lineam indirectam similiter, ac in avibus & quadrupedibus, Figuræ obliquæ à provida Natura præsentatæ adsunt. Sic pori corporum humanorum etiam multi dantur obliqui, & D. Clopton Hävers, Regiæ Societatis, in Anglia, Sodalis, inquirendò in Osteologiam, observavit arterias ac venas ossium, præsertim medullares, nunquam, rectà, intra ossium cavitatem tendere, sed plerumque obliquò itinere inter eorum lamina, more ureterum, inter Vesicæ tunicas, serpere, adeo, ut quandoque sesquipollicis longitudinem, in medio ossis, emetiantur, cum tamen hujus crassities vix octavam pollicis partem superet, quin & venas glandularum mucilaginosarum mirè anfractuosas spectari, ut scilicet, dum sanguinis refluentis cursus non nihil retardatur, ille sat temporis haberet, ad lentum hunc liquorem deponendum, seu se-

cernendum, *vid. Act. Erudit. A. 1692. mens. Dec. p. 577. & 586.* Ita Suture capitis humani, linea indirectâ, configurata sunt, atque mirandas obliquitates ostendunt capilli à Natura crispati, sicut &, in Aure humana, providentissimus Creator, præprimis, obliquarum figurarum monstravit usum, ibi enim, cum stupore, a nobis aspicitur, non sine singulari causa, efformata Lamina Spiralis, quippe quæ, ut, ob suam figuram, in pluribus locis, possit impelli, omnesque differentes aeris motus recipere, obliquè circumvolvitur, aliquoties, circa centrum cochleæ, quod penetrant foramina, per quæ transeunt capillares nervi auditorii, & dura, sicca, tenuis, ac fragilis, tensaque est, una sui extremitate, quæ latior est, unde lentius tremunt, & graves tantum tonos facit, basi cochleæ, alterâ, quæ minus lata est, & hinc tonos acutos facit (similiter ac chalybis in spiram contorti partes latiores tardiùs tremunt ac tonis gravibus respondent, partes autem minus latæ, tam sæpius, quàm velociùs, tremunt, & sic sonos acutos efficiunt) valde subtili mediante pelle, superfici

ciei canalis adhæret, quô situ facillime potest moveri, ac, utrinq; impulsa, vehementius & sensibilius tremit, nam quia, circa Basin, duos circulos ac dimidium conficit, diversos Aeris tremores pluribus sui partibus excipit, atque ita, secundum diversos laminæ spiralis motus, diversæ communicantur impressiones. Deinde notabilis est cochlea ipsa, quæ, *juxta Clar. Veslingium*, est meatus auditorius, gyris quibusdam, cochleæ adinstar, circumflexus, *Germ. Der Schnecken-Gang im Gehör*/cujus Gyri, per reflexiones, quas producunt, Aeris viribus augendis inserviunt. Nec minorem admirationem meretur Labyrinthus, ibi canalibus tribus semicircularibus, conspicuus, in osse petroso, pone fenestram ovalem, situs, ut, in iis viis contortis, impressio sonorum fortior reddatur ac potentius moveatur. Quin & Meatus auditorius ideo flexuosus cernitur, ut partim interiora Auris melius defendantur ab injuriis Aeris, partim ut fortiores reddantur vibrationes ejus, dum ibi duplicantur. Porro nervus opticus obliquè oculo inseritur à provida Natura, siqui-

dem si Nervus opticus rectâ, pone oculum, infereretur, Axis nervi optici in ipsum Centrum incideret, cum hoc incommodo, quòd meditullium ipsum objecti cujuslibet à nobis spectati invisibile appareret, aut saltem, locò ejus, obscura tantum macula, quod visioni, *juxta Jo. Raji Sapientiam DEI manifestatam in Creaturis*, debitæ non exiguo esset impedimento. Tum Fibræ Cordis, motus sui singularis causâ, situm habent spiralem seu obliquatum, quarum figuram *vid. partim in Physica Dn. du Hamel, Tab. XI. ad pag. 765. partim in Anatomia Blancardi*. Adhæc Claviculæ, Costæ, ac Crura humana non frustra obliquè figurata cernuntur & Glandulæ è contortis oriuntur vasculis. Insuper non solum Arteriæ Venæ Ductus thoracicus & vasa lymphatica, (ut & lactea chyli motui inservientia quæ oblique, inter Intestinorum tunicas, feruntur, ubi demum cavitatem suis intrant osculis, &c.) sed ipsi etiam Nervi, tam in corpore humano, quàm aliorum animalium, in Spina dorsi, aliisque permultis in locis, oblique, singulari de causa, à sum-

ma DEI providentia spectantur efformati partim ne Humorū vitalium in arteriis, nimis celer fiat descensus, quippe nutritioni adversans, & per venas, facilius fit ascensus, atque chyli ac lymphæ Motus, ad totius corporis salutem, deturnecessarius, partim quoque, ut Spiritus, in nervis, magis placidè & satis convenienter moveri valeant, de quibus *vid. Raimundi Vienssens Nevrographiæ universalis Tab. ad Lib. II. 18. 19. 23. 25. 27. &c.* Item vasa Præparantia, & Deferentia, in Genitalibus hominum, aliorumque animalium, oblique, ut Canales serpenti formes in Laboratoriis Chymicis: **Die Schlangengänge**/ sapientissimè efformavit Natura, quia præparatio, ad productionem seminis necessaria, requirit non solum moram prolixam, sed etiam motus tarditatem. Etenim sic Succus seminalis, detentus prius in capacibus illis spongiosis columnulis, in fasciculū nervosum, in axi testiculi, positum desinentibus, & porro in prolixo ac intricato canali epididymidum; sicut in Intestinis prolixis ac tortuosis animalium, per fermentationem, chylus elaboratur. In tali itaq; longo transitu, incuneationem & quasi terebrationem, per

dem si Nervus opticus rectâ, pone oculum, infereretur, Axis nervi optici in ipsum Centrum incideret, cum hoc incommodo, quod meditullium ipsum objecti cujuslibet à nobis spectati invisibile appareret, aut saltem, locò ejus, obscura tantum macula, quod visioni, *juxta Jo. Raggi Sapientiam DEI manifestatam in Creaturis*, debitæ non exiguo esset impedimento. Tum Fibræ Cordis, motus sui singularis causâ, situm habent spiralem seu obliquatum, quarum figuram *vid. partim in Physica Dn. du Hamel, Tab. XI. ad pag. 765. partim in Anatomia Blancardi*. Adhæc Claviculæ, Costæ, ac Crura humana non frustra obliquè figurata cernuntur & Glandulæ è contortis oriuntur vasculis. Insuper non solum Arteriæ Venæ Ductus thoracicus & vasa lymphatica, (ut & lactea chyli motui inservientia quæ oblique, inter Intestinorum tunicas, feruntur, ubi demum cavitatem suis intrant osculis, &c.) sed ipsi etiam Nervi, tam in corpore humano, quàm aliorum animalium, in Spina dorsi, aliisque permultis in locis, oblique, singulari de causa, à summa

ma

ma DEI providentia spectantur efformati partim ne Humorū vitalium in arteriis, nimis celer fiat descensus, quippe nutritioni adversans, & per venas, facilior fit ascensus, atque chyli ac lymphæ Motus, ad totius corporis salutem, deturnecessarius, partim quoque, ut Spiritus, in nervis, magis placidè & satis convenienter moveri valeant, de quibus *vid. Raimundi Vienssens Nevrographiæ universalis Tab. ad Lib. II. 18. 19. 23. 25. 27. &c.* Item vasa Præparantia, & Deferentia, in Genitalibus hominum, aliorumque animalium, oblique, ut Canales serpenti formes in Laboratoriis Chymicis: **Die Schlangen Gänge**/ sapientissimè efformavit Natura, quia præparatio, ad productionem seminis necessaria, requirit non solum moram prolixam, sed etiam motus tarditatem. Etenim sic Succus seminalis, detentus priùs in capacibus illis spongiosis columnulis, in fasciculū nervosum, in axi testiculi, positum desinentibus, & porrò in prolixo ac intricato canali epididymidum; sicut in Intestinis prolixis ac tortuosis animalium, per fermentationem, chylus elaboratur. In tali itaq; longo transitu, incuneationem & quasi terebrationem, per

per labyrintheos testiculorū ductus, videntur partes succorum spirituosorum acquirere insignes & diversas situationes, posituras configurationes, & impetus motivos animalisticis similes ejusdemque indolis, quibus variae partes animalis generandi aptae fiunt moveri. Quare Arteriae spermaticae, paulo ante & post ingressum in testes, non directo ac brevissimo feruntur cursu, ut solenne est, in aliis corporis partibus, sed cursu tortuoso, seu vermiculari, ad latera, hinc inde, ante & retro, digrediendō, instar Labyrinthi progrediuntur, ac postea ambiunt testiculi substantiam, cujus cribrosa, spongiosa, fermentitiis fluoribus repleta, favisque mellis simili substantia in tunica albuginea radicata, ubi succum candidum glutinosum, unā cum albugineo, ejus flore à capillaribus arteriis eò effuso, exsugit. Sicut & cerebrum habet consistentiam tam mollem, mediamque, inter glandulosam, ac medullarem candidam, dulcem ac lacteam, quam è fistulis tortuosis compositam, *juxta Jo. A. Borellum parte II. de motu animalium Cap. XII. Propos. 168. 169. pag 250. ad 252.* Insuper vesiculae seminariae

minales obliquis constant ductibus, & figura funiculi umbilicalis ideo fortè tortuosa adest, ne sanguis maternus, nimio cum impetu, irruat, in foetus hepar & cor, & sic, facile, cum suffocet, sed tantum sensim, ac, absq; molestia, affluat. Contra verò si contorsio talis funiculi umbilicalis nimia adest, tunc, impedità planè humorum circulatione, mortem foetui infert *vid. Clar. Ruyschii Obs. Anatom. Chirurg. XI. pag. 18.* Sic funiculus umbilicalis equinus etiam insigniter intortus conspicitur, *testo Blasio in Anatom. Animal. p. 69.* Nec non in ovium funiculo umbilicali tortuosa valde venarum arteriarumque observatur distributio *vid. ibid. cap. 19. p. 54.* uti quoque Tubæ Fallopiianæ, in humanis æquè, ac aliorum animalium, foemellis, situ planè obliqua-
tō gaudent, partim ut, in contractione alarum membranacearum uteri, & ab ea dependente ovarii, ad eundem, appropinquatione, magis facilis ac sufficiens Tubarum dictarum fieri queat apertio, partim ut, intortuosa via ista, ovulum descendens eo majorem perfectionem acquirat, similiter, ac fit, quoad ova in tortuoso

tuoso oviductu, in Gallinis, partim denique ut, sub majori ibi mora tutior fiat ovuli descensus ad uterum. Quin & caudæ obliquatæ, sive naturâ, sive humanâ operâ, in quibusdam Canibus ut & in Suis, tamdiu duntaxat, quamdiu sana manent, figuram suam servant obliquam seu indirectam.

Denique etiam Figura obliqua, in motu Meteororum & Astrali, observari solet. Ita prope Caput bonæ Spei, Solem, qui *juxta doctrinam Astronomicam Clar. Sturmii Physic. sue conciliatric: part. special. cap. 5. pag. 181.* & ipse, sub stellis fixis, viâ contraria, in ortum, plus minùs, transferatur, obliquiùs, æquè ac Planetæ omnes, vapores, è mari, sub figura cochlidii, ascendentes, in albas nubes tandem imbrem producentes, attraxisse observavit **Meister** / in *Hortulano suo Indico*, nec non Turbo iste, omnia horrendùm devastans, qui dicitur *Typhon*, è nubecula varias spiras, seu serpentis figuram, repræsentante, gignitur, unde Dembeanis, in Æthiopia, vocatur Sendo, Germanicè: *Eine Brand Schlange* / teste Gregorio Æthiope, de quo-

vid

vid. *Clar. Ludolfi Histor. Æthiop. lib. I. c. V.*
 & in *Commentario ad eam num. 43.* ulterius
 via Fulminis observatur obliqua adeo non-
 nunquam, ut cortices arborum vel spira-
 liter discidisse fuerit visum teste laudat: *Stur-*
mio in Physicæ conciliatricis Part. Specialiss.
cap. III. pag. 233. Quo & meritò pertinet
 Cometa versus caudam serpentiformis,
 visus à Venetis, cum navigiis, Tripoli, ad-
 venientibus, die 15. Octobr. st. n. A.C. 1697.
 & quòd Grando, mense Majo, A. 1613. in
 cataclysmo Thuringico, in quibusdam di-
 strictibus, cochleæformis, cœlo delapsa
 fuerit, fide *Happeli in Mundi sui mirabilis*
part. I. lib. III. cap. 67. pag. 437. Ita charyb-
 dis, seu vortex Septentrionalis Muskoana,
 supra Norvegiam, in mari, versus Occi-
 dentem, inter insulam Muskoë & insulam
 Lœofœden, sita, omnia intra aliquot
 milliaria arrepta absorbens, & post horas
 revomens, mirandam, horrentibus nautis,
 repræsentat Spiram, juxta *Seyfriedi Mira-*
bilia Naturæ. Cæterum vortices Spirales
 assolent fieri è circulo imperfecto,, in quo
 corpora versus commune Centrum, non
 Motus, sed vorticis, feruntur (qualis for-
 matur

matur ab Aqua è Cataracta eructante, quæ, à subsequente propulsa, dum magis, in motus sui continuatione, impeditur ab Aqua, quæ ante ipsam est, quàm ab illa, quæ est post ipsam, eò versus reflectitur, unde, ex reiterata reflexione, oritur Vortex, *secundum opinionem clar. Sengverdi, Philos. natural. part. I. cap. 7.* qui etiam, *ibidem, parte II.* particulas Aeris cochlear-formes putat dari, unde *Petrus Sylvanus Regis, etiam, in Systemate generali Philosophiæ Cartesiana,* poros Terræ helicales statuit, & Magnetis materiam ex iis derivat. Qualiter quoque *clar. Borellus in Cap. de Motionibus naturalibus à gravitate pendentibus pag. 189.* porositates corporis cujusvis etiam tortuosas dari judicat. De vorticibus insuper marinis & Lacustribus notum est, quod non parum interdum fallere, seu decipere possint Nautas, siquidem quamvis hi, per Bolidem duodecim librarum pondus habentem ac trium vel plurium librarum Funem, ad 200. perticas profunditatem Aquæ sufficienter explorare valeant; Si tamen Funis talis exploratorius ab Aquæ vorticibus & undis

dis abreptus non descendat perpendiculariter sed obliquè, Nautæ *juxta relat. Varenii, in Geograph. General. Part. absolut. Lib. I. Proposit. VI. pag. 175.* non leviter queunt falli.) Denique nec in ipsorum Morborum numero figura deficit obliqua, quando quidem Ophiosis talis existit capillorum morbus, qui capite humano solent excidere, relinquentes figuram in capitis superficie serpentinam. Neque tamen non admiratione dignissimum est illud, quòd ipsa Animalia irrationalia, ex singulari divino instinctu, seu directione, & inclinatione naturali, obliquè, sive per indirectum, agere & ita DEum ipsum usum Actionum per indirectum hominibus, vel in brutis, ostendere quasi voluisse, spectamus. Sic generosa Leæna, cum magnanimo Leone post partum, pro catulis, sollicita, ut venatores fallat, non, nisi obliquis, è cubili suo, excedere & redire dicuntur, à venatoribus orientis, itineribus. Atque Elephantes non solum, quando cupiunt congregi, multis in sylvis utuntur ambagibus, *fide Schweizeri in Relat. de Insula Ceylon p. 55. & 57.* sed etiam, onus quoddam-

dam, juxta Dominorum suorum jussu
 gestaturi, agere solent, per indirectum
 quatenus suô funem arripiunt proboscide
 eumque aliquoties dentibus suis circum
 volvunt, sine ori ipsorum inditô, & sic
 onus suum, ad destinatum locum, promo
 vent uti quoque hominem necaturi obli
 què agunt, proboscidem suam capto homi
 ni circumvolvendô, qua istum eatenus in
 altum projiciunt, ut sæpe prius moriatur
 quam in humum recidat, de quibus actio
 nibus vid. *Aloysius Cadamustus in Naviga
 tion. ad Terras ignotas & E. Francisci Li
 ber, cui Titulus: Ost- und West-Indis
 anischer Geschichts und Sitten Spiegel/
 Lib. V. cap. II. pag. 1449.* Ita de domito
 Leopardo, in regno Indostan, seu magni
 Mogulis, notum est ex *Asia D. Dapperi*,
 quod, simul ac Damam aliquam, ad qua
 rum venationem adhibetur, è curru suo,
 quô vehitur, animadvertit & dimittitur,
 non rectà ad illam appropere, sed planè
 per indirectum, donec sensim magis ap
 propinquet, eamque, quatuor vel quin
 que saltibus, arripere audeat. Item cru
 delissimæ Tigres tribus obliquis saltibus
 suam

dis abreptus non descendat perpendiculariter sed obliquè, Nautæ *juxta relat. Varenii, in Geograph. General. Part. absolut. Lib. I. Proposit. VI. pag. 175.* non leviter queunt falli.) Denique nec in ipforum Morborum numero figura deficit obliqua, quando quidem Ophiosis talis existit capillorum morbus, qui capite humano solent excidere, relinquentes figuram in capitis superficie serpentinam. Neque tamen non admiratione dignissimum est illud, quòd ipsa Animalia irrationalia, ex singulari divino instinctu, seu directione, & inclinatione naturali, obliquè, sive per indirectum, agere & ita DEum ipsum usum Actionum per indirectum hominibus, vel in brutis, ostendere quasi voluisse, spectamus. Sic generosa Leæna, cum magnanimo Leone post partum, pro catulis, sollicita, ut venatores fallat, non, nisi obliquis, è cubili suo, excedere & redire dicuntur, à venatoribus orientis, itineribus. Atque Elephantes non solum, quando cupiunt congregi, multis in sylvis utuntur ambagibus, *fide Schweizeri in Relat. de Insula Ceylon p. 55. & 57.* sed etiam, onus quoddam-

matur ab Aqua è Cataracta eructante, quæ, à subsequente propulsa, dum magis, in motus sui continuatione, impeditur ab Aqua, quæ ante ipsam est, quàm ab illa, quæ est post ipsam, eò versus reflectitur, unde, ex reiterata reflexione, oritur Vortex, *secundum opinionem clar. Sengverdi, Philos. natural. part. I. cap. 7.* qui etiam, *ibidem, parte II.* particulas Aeris cochleariformes putat dari, unde *Petrus Sylvanus Regis, etiam, in Systemate generati Philosophiæ Cartesianæ,* poros Terræ helicales statuit, & Magnetis materiam ex iis derivat. Qualiter quoque *clar. Borellus in Cap. de Motionibus naturalibus à gravitate pendentibus pag. 189.* porositates corporis cujusvis etiam tortuosas dari judicat. De vorticibus insuper marinis & Lacustribus notum est, quod non parum interdum fallere, seu decipere possint Nautas, siquidem quamvis hi, per Bolidem duodecim librarum pondus habentem ac trium vel plurium librarum Funem, ad 200. perticas profunditatem Aquæ sufficienter explorare valeant; Si tamen Funis talis exploratorius ab Aquæ vorticibus & undis

dis abreptus non descendat perpendiculariter sed obliquè, Nautæ *juxta relat. Varenii, in Geograph. General. Part. absolut. Lib. I. Proposit. VI. pag. 175.* non leviter queunt falli.) Denique nec in ipsorum Morborum numero figura deficit obliqua, quando quidem Ophiofis talis existit capillorum morbus, qui capite humano solent excidere, relinquentes figuram in capitis superficie serpentinam. Neque tamen non admiratione dignissimum est illud, quòd ipsa Animalia irrationalia, ex singulari divino instinctu, seu directione, & inclinatione naturali, obliquè, sive per indirectum, agere & ita DEum ipsum usum Actionum per indirectum hominibus, vel in brutis, ostendere quasi voluisse, spectamus. Sic generosa Leæna, cum magnanimo Leone post partum, pro catulis, sollicita, ut venatores fallat, non, nisi obliquis, è cubili suo, excedere & redire dicuntur, à venatoribus orientis, itineribus. Atque Elephantes non solum, quando cupiunt congregari, multis in sylvis utuntur ambagibus, *fide Schweizeri in Relat. de Insula Ceylon p. 55. & 57.* sed etiam, onus quoddam-

dam, juxta Dominorum suorum jussu
 gestaturi, agere solent, per indirectum,
 quatenus suô funem arripiunt proboscide,
 eumque aliquoties dentibus suis circum
 volvunt, sine ori ipsorum inditô, & sic
 onus suum, ad destinatum locum, promo
 vent uti quoque hominem necaturi obli
 què agunt, proboscidem suam capto homi
 ni circumvolvendô, qua istum eatenus in
 altum projiciunt, ut sæpe prius moriatur
 quam in humum recidat, de quibus actio
 nibus vid. *Aloysius Cadamustus in Naviga
 tion. ad Terras ignotas & E. Francisci Li
 ber, cui Titulus: Ost- und West-Indis
 anischer Geschichts und Sitten. Spiegel
 Lib. V. cap. II. pag. 1449.* Ita de domito
 Leopardo, in regno Indostan, seu magni
 Mogulis, notum est ex *Asia D. Dapperi*,
 quod, simul ac Damam aliquam, ad qua
 rum venationem adhibetur, è curru suo,
 quô vehitur, animadvertit & dimittitur,
 non rectà ad illam appropere, sed planè
 per indirectum, donec sensim magis ap
 propinquet, eamque, quatuor vel quin
 que saltibus, arripere audeat. Item cru
 delissimæ Tigres tribus obliquis saltibus
 suam

suam auferre norunt prædam. Sic Simiæ in Æthiopia, ubi Leones & alia Animalia rapacia, quæ ipsas persequi ac laniare solent, non possunt effugere, conantur oblique avertere vitæ periculum, dum pulvere aut arena suas quasi manus complent & in Leonum, aliorumque hostium suorum oculos conjiciunt, ne ipsos fugientes valeant persequi, *fide Gregorii Ambarensis Habessini in Historia Æthiopica Clar. Ludolfi Lib. I. cap. X. & Marmolii in Descriptione Africae P. 1. Lib. I. cap. 23.* quale quid & in Europa nostra Lupi fugientes faciunt contra persecutores suos, dum nivem in eorum faciem jaciunt ut indirecte avertant suum periculum. Atque equi ipsi, in certamen, cum urso, commissi, per indirectum, conantur hostem vincere quatenus eum prius transiliunt, & in ipso saltu lethaliter, suis ferire tentant unguis, nec non Animalia Troglodytica cornua directè versus terram collocata habentia pascere necesse habent capite in obliquum torto: Præterea de obliquis Cervorum & Leporum ad latebras suas obeundi modis *Tanzer, in Arcanis Dianæ venatoriis, parte*

te 1. cap. 28. pag 77. ita scribit : Die Hirsche halten ihre Wider-Gänge / inden sie / auf ihrer Ferte oder Pfade / den sie auf alten Wegen / ziemlich lang / über den Orth ihres Lagers hinaus gemacht / auf die Helffte wieder zurücke gehen / und alsdann gehen sie erst / nach ihrem Lager zu / welches ihnen **GDZ** so in die Natur eingepflanzet / damit Menschen und Thiere / so ihnen nachspühren / ihre Lager nicht so leicht finden mögen / dieweil sie zurücke gehend sich auf der Seite weg practiciret haben. *Et ibidem*

cap. 53. pag. 125. Wenn die Haasen vom Felde her / ein Stück Weges nach dem Holze zu / hinein gehen / so wenden sie / wenn sie bald ihrem Lager gleich / wieder auf ihrer Ferte / oder Pfade / ein gut Theil zurücke / und machen drey / vier / biß fünff Absprünge und etliche Wider-Gänge / ehe sie sich in ihr Lager setzen / um die Jäger und Hunde in der Nachspuhr zu verführen / und also sich desto öffter und leichter zu salviren. *Ibi*

denique pag. 615. Etliche Hirsche sind auch in der Force Jagt / so Schalckhaftig /

tig /

istig / daß sie / wenn sie sich aus ihrem
Stande erheben / nichts als Absprünge
und Widergänge machen. Wie denn
auch die Rehe denen nachjagenden Hun-
den / durch viel frumme Wendungen
und Absprünge zu entfliehen / sich bemü-
hen *Conf. Brebmers Jäger-Burg.*

Sic Arietes aliaque animalia fossam
quandam transultura, prius retrocedunt
aut retroeunt, ad certum spatium, & sic
ambages usurpant, *fortiora ut redeant.*
Porro Aquilæ cervos, *juxta Venatorum*
relationem, victuræ agunt per indirectum,
quando nempe illorum caput petunt ac
Arenam, plumis corporis & alarum in
interstitiis, de industria, prius collectam,
& hætenus retentam, concutiendô suum
corpus, in ipsorum oculos, excutiunt,
atque ita visum iis impediunt, ut deinde
eo facilius eos, cæu majora animalia va-
leant interficere, seque ipsorum satiare
per Sanguinem. Uti & jam dictæ Aquilæ
quando nutrire se cupiunt Testudinibus
non, nisi ambagiosè, procedunt, dum
scilicet eas prius in altum sublatas decide-
re rursus faciunt, ut fractis testis tandem,
& relatione Dn. Nienhoffii, in Itinerario suo

Sinensi, ipsarū potiantur carne. Similiter a Pelicani, circa Insulā Trinitatis, in America indirectè tantum, seu per ambages, agendō comedere solent Ostrea, quatenus prius ea devorant integra, quò ipsorum involucria, fervore ventriculi, aperiantur, quae postea iterum evomunt, ac tum demum ex involucris adaperitis, pisciculum valent edere. Atque Casuarius avis ab Indis dicta: *Emou*, in hostes suos qualescunque non rectā sed oblique ac à latere, *fr. de Willoughbeji in Ornithologia sua*, facit impetum. Sic audacissimas Falco, ardeam aggressurus se longè majorem, illud imprimis agit, ut obliquō & simulatō velut in partem averſam volatu, ac quasi illam non curaret, feratur in altum, supra ardeam, quo altior eò vehementiorem pectore ungvisque facere possit impetum. De quali obliquo Falconum volatu notabilia etiam hæc habet *Perillustis Baro de Hobberg im Adel. Land-Leben lib. 12. cap. 88.* Der Haasen = Falcke / so bald er von der Faust geworffen wird / flieget er / in einen Bogen / das heissen die Falckner: er macht einen Bund / und welcher Bünde machen sie meist zwey oder

oder drey / dahingegen der Habicht nur
 in gerader Linie wie ein Pfeil / nach ei-
 nem Hun / flieget und schieffet. Et ra-
 pacissimus milvus, ubi prædam in aere
 conspicit, certam è grege avem sibi eligit
 & aliquamdiu aerem circinans seu ingy-
 um circumvolitans, observat atque lu-
 strare solet, quâ viâ, securissimè, eam
 adoriatur, deinde, ex improvviso, celer-
 timè devolans nil minus timentem abripit,
vid. Franciscus Willoughby Ornithologiae libr.
. pag 42. Similiter avis Casuarius, *Emor*
b Indis dictus, impetum in hostem non
 rectâ facit, sed obliquè, atque uti idem
 Willoughby testatur, à latere. Ita anse-
 es ferinæ, quando, à lacubus, altum
 erem repetere cupiunt, directè ac simul
 semelque, cum pergrave corpus suum,
 in altum, evehere nequeant, una post alte-
 ram, & per cochlidii repræsentatam figu-
 ram sensim tantum ac sensim, in altum
 elevare, ibiq; se demû congregare solent.
 Imò nullarû avium volatus sursum unquam
 est, præcise, via perpendiculari ad horizontè,
 sed semper obliquò motu per lineam cur-
 vam parabolicam, sicut alia moveri so-
 lent.

lent projecta. Imò Mergus Brasiliensis
Anhinga, in piscibus capiendis solertis-
sima, more serpentum, per ambages
agit, dum contracto prius collo, rostrum
in pisces, ejaculatur & postea demum
ungues adhibet vid. *Jonston. è Marggravi
de avibus Brasilian. cap. 15. pag. 149.* At-
que Ululæ transverso volatu eò tendunt
quo volunt, teste eodem *Jonston. Histor
natural.* Ita, sapienti Naturæ jussu, Pi-
sces postremam corporis sui partem priù
flectunt ac contorquent, ut caudam mo-
velociter porrigentes aquam verberent
quâ resistente, conceptus impetus totum
corpus promovet, quamdiu ille perseverat
Pisces itaque, dum caudam obliquè &
lentiùs inflectunt, licet postea velociù
explicent erectam, minorem Aquæ resi-
stentiam percipiunt. vid. *Casati Mechan
corum libr. 4. cap. 14. pag. 458.* Etenim
cauda piscis (ceu remus cujusdam naviculæ
vibrata, dum obliquè impellit posteriorem
aquam innixui resistantem, necessariò
piscem (quasi naviculam) anteriùs promo-
vet, licet tortuosò itinere, & declinando
à recto tramite: Quæ tamen declinatio
subito

Subitò corrigitur vel à motu contrario, vel à firma remi, in situ obliquo, retentione, officium temonis exercendò, unde fit, ut momentaneæ illæ declinationes non advertantur & sic tantùm motus directus conspiciatur, *juxta Borellum de motu animalium Propos. 214. pag. 258.* Quò etiam istud pertinet, quòd murænæ, utpote, pinnis carentes moveantur flexuosò corporis impulsu, *teste Jonston. Articul. VII. de piscibus.* Et Salmones, Anguillæque saltum facturæ, obliquandò prius posteriorem corporis sui partem, consueverunt id præstare. Item pisces quidam serpenti-formes, pinnis destituti, obliquè se movendò natare tenentur, *juxta Jonston. Histor. Piscium:* Atque ipsi Polypi natant obliqui, quatenus pedes in eam porrigunt partem, quæ capitis nomine appellatur, ita ut cum natant, in adversum prospiciant & caput ex adverso habeant, *sic Jonstonii in Histor. natural. P. V. de Molluscis.* Sicut etiam de Anguillis notum est quod circumgyrationibus suis vel Hominis brachium frangere valeant. Nec non è singulari DEI providentia, Pisces,

quibus in supina parte os est, quales sunt Delphinus, Galeæ. Die Heysfische / pisces rapaces, partem capitis superiorem perlongam, contra verò os suum peractis dentibus præditum, in parte non parum versus inferiora corporis, remotâ, *fide Adenburgeri in Brasiliano suo Itinerario* 40. situm habentes & alii, cartilaginei canivorique fere omnes, non nisi per ambages, seu indirectè cibum suum capiunt quod DEUS partim fecisse existimatur salutis reliquorum piscium causâ, quò dum illi convertuntur, interea faciliùs & sapius evadere queant, atque ne nimii multi, unicâ vice devorentur, aut ob nimiam illorum aviditatem, intereant; partim, & primariò, propterea, ne, si pisces supra nominati, proni vescerentur, cibum vix bene corripere possent, ac hinc & inde diffunderent, nec, rectâ, in oris fundum, (os longam valde & infra descendentem ejus scissuram,) exindeque in oesophagum deferantur, *de quo vid. Rondeletius, Tractatus de Piscibus, pag. 51.* Et de Cancris marinis refert Dn. Dapperus, in sua America, in littoribus insulæ Tabago hætenus observatum

tum esse, quò indirecte capiant ostreorum pisciculos, quatenus attendentes tempus istud, quò illi, aeris ob necessariam admissionem, aperiunt sua involucra, inferunt lapillum quendam in aperturam, quò minus iterum queat claudi, & tum demum, ex iis adapertis, chelis suis pisciculos eripere ac devorare postmodum valent. Sic Reptilia licet careant pedibus, tamen spina eorum, huc, illuc, tortuosè inflexa, æquivalet articulis pedum aliorum animalium, & à musculis eorum plicas extendentibus fiunt saltus, teste Borello, *Propos. 281. de Mot. Animal. p. 115.* Sicut & serpentes, viperæ scolopendræ flexuosè corpus suum hinc inde movendò, de loco ad locum, accedere, naturâ, necesse habent. Atque quiescere cum volunt Serpentes, ut Caput suum eo majori in securitate servare valeant, multiplici corporis sui circumvolutione obliquam repræsentare observantur figuram. Imò in Serpentum genere, Seps & Cerastes, in obliquum repunt tali fere modò, quò gradiuntur Cancræ, fide Pausania in *Arcadicis s. Lib. VIII. sui Commentarii de veteris Græciæ regionibus*

bus p. 421. Imò juxta Happelium in Mund. mirabil. parte III. c. X. sub fin. p. 143. Serpens Brasiliensis Curuku in hostes suos non, nisi indirectè, proruit, quatenus se priùs in plures gyros contorquet. Nec non Serpens Manuah in Tapuyorum territorio ad flumen Riogrande, Cuvaguho, Ocioro, Upamena, & Woiroguo in mediis Brasiliæ provinciis acutum caudæ suæ cornu hominibus & animalibus aliis violentissimè injicit, moxque, proximam arborem arripiendò, eidem se circumtorquet, ac post prædæ suæ, seu capto sic animali, vitam cum sanguine adimit, *fide Barlæi in Historia sua Brasiliensi pag. 709.* Porro Bombyx, telam suam sericeam pertextura, admirando cum spectaculo, intra biduum aut triduum, Stamen circumducit, per varium capitis sui, anteriùs protrusi, motum (dum mox caput retrahit, deinde attollit, & ad posteriora recurvat, compressisque superioribus annulis, quasi eructat, & caput ad latera diverberat) diversasque describit figuras, plerumque tamen spirales & his similes, ut ita parvo spatio insignem queat includere longitudinem,

dinem, uti in bombycibus fila ducentibus, in terfo vitro, custoditis, sæpius, observavit *celeberrimus Malpighius Tractatu de Bombyc. Tabul. 7. fig. 3.* Sic, præter satis obliquè, repentes Lumbricos, vermesque plures, reperitur quoq; Eruca viridis quædam, ex relatione B. Dn. *Lehmanni in Libro suo, jam supra allegato cui Titulus: Historischer Schauplatz des Meißnischen Ober-Erzgebürges. Sect. X. cap. VIII. Tabul. ad pag. 642. & 643.* adeo per obliquum prorepit, ut perfectum Græcorum Omega repræsentet. Apes etiam obliquè, seu per indirectum, naturali ex inclinatione in altum, abeunt, cum suo rege, dum prius majores circulos, deinde itentidem, minores, describendô, tandem, rectà, avolant, ubi victum suum collectum abeunt, in descensu autem, seu reditu, contrarium observant. Quibus accedit, quòd Formicæ, per multas ambages, sua adire solent domicilia æquè ac granorum congestorum germinationem per indirectum præcavere solent, dum iis singulis demor-
dent apices. Ita Cochleæ, seu Limaces, non solum obliquè à dextro versus fini-

*bus p. 421. Imò juxta Happelium in Munda
 mirabil. parte III. c. X. sub fin. p. 143*
 Serpens Brasiliensis Curuku in hostes suos
 non, nisi indirectè, proruit, quatenus se
 priùs in plures gyros contorquet. Nec
 non Serpens Manuah in Tapuyorum ter-
 ritorio ad flumen Riogrande, Cuvaguho,
 Ocioro, Upamena, & Woiroguo in me-
 diis Brasiliæ provinciis acutum caudæ suæ
 cornu hominibus & animalibus aliis vio-
 lentissimè injicit, moxque, proximam ar-
 borem arripiendò, eidem se circumtor-
 quet, ac post prædæ suæ, seu capto sic a-
 nimali, vitam cum sanguine adimit, *fide*
Barlæi in Historia sua Brasiliensi pag. 709.
 Porro Bombyx, telam suam sericeam
 pertextura, admirando cum spectaculo,
 intra biduum aut triduum, Stamen circum-
 ducit, per varium capitis sui, anteriùs pro-
 trusi, motum (dum mox caput retrahit,
 deinde attollit, & ad posteriora recurvat,
 compressisque superioribus annulis, quasi
 eructat, & caput ad latera diverberat) di-
 versasque describit figuras, plerumque ta-
 men spirales & his similes, ut ita parvo
 spatio insignem queat includere longitu-
 dinem,

dinem, uti in bombycibus fila ducentibus, in terso vitro, custoditis, sæpius, observavit celeberrimus *Malpighius Tractatu de Bombyc. Tabul. 7. fig. 3.* Sic, præter satis obliquè, repentes Lumbricos, vermesque plures, reperitur quoq; *Eruca viridis* quædam, ex relatione *B. Dn. Lehmanni in Libro suo, jam supra allegato cui Titulus: Sibirischer Schauplatz des Meißnischen Ober-Erzgebürges. Sect. X. cap. VIII. Tabul. ad pag. 642. & 643.* adeo per obliquum prorepit, ut perfectum Græcorum Omega repræsentet. Apes etiam obliquè, seu per indirectum, naturali ex inclinatione in altum, abeunt, cum suo rege, dum prius majores circulos, deinde itentidem, minores, describendò, tandem, rectà, avolant, ubi victum suum collectum abeunt, in descensu autem, seu reditu, contrarium observant. Quibus accedit, quòd *Formicæ*, per multas ambages, sua adire solent domicilia æquè ac granorum congestorum germinationem per indirectum præcavere solent, dum iis singulis demor- dent apices. Ita *Cochleæ*, seu *Limaces*, non solum obliquè à dextro versus fini-

D 5

strum

quibus in supina parte os est, quales sunt Delphinus, Galeæ. Die Heysfische / pisces rapaces, partem capitis superiorem perlongam, contra verò os suum peractis dentibus præditum, in parte non parum versus inferiora corporis, remotâ, *fide Adenburgeri in Brasiliano suo Itinerario* 40. situm habentes & alii, cartilaginei canivorique fere omnes, non nisi per ambages, seu indirectè cibum suum capiunt quod DEUS partim fecisse existimatur salutis reliquorum piscium causâ, quò dum illi convertuntur, interea faciliùs & sæpius evadere queant, atque ne nimii multi, unicâ vice devorentur, aut ob nimiam illorum aviditatem, intereant; partim, & primariò, propterea, ne, si pisces supra nominati, proni vescerentur, cibum vix bene corripere possent, ac hinc & indiffiuerent, nec, rectâ, in oris fundum, (os longam valde & infra descendentem ejus scissuram,) exindeque in œsophagum deferantur, *de quo vid. Rondeletius, Tractatus de Piscibus, pag. 51.* Et de Cancris marini refert *Dn. Dapperus, in sua America*, in littoribus insulæ Tabago hætenus observa-

tum

tum esse, quò indirecte capiant ostreo-
rum pisciculos, quatenus attendentes tem-
pus istud, quò illi, aeris ob necessariam
admissionem, aperiunt sua involucria, in-
ferunt lapillum quendam in aperturam,
quò minus iterum queat claudi, & tum de-
mum, ex iis adapertis, chelis suis pisciculos
eripere ac devorare postmodum valent.
Sic Reptilia licet careant pedibus, tamen
spina eorum, huc, illuc, tortuosè inflexa,
æquivalet articulis pedum aliorum anima-
lium, & à musculis eorum plicas exten-
dentibus fiunt saltus, teste *Borello, Propos.*
181. de Mot. Animal. p. 115. Sicut & serpentes,
viperae scolopendrae flexuosè corpus
suum hinc inde movendò, de loco ad lo-
cum, accedere, naturâ, necesse habent.
Atque quiescere cum volunt Serpentes, ut
Caput suum eo majori in securitate serva-
re valeant, multiplici corporis sui circum-
volutione obliquam repræsentare obser-
vantur figuram. Imò in Serpentum ge-
nere, Seps & Cerastes, in obliquum re-
punt tali feremodò, quò gradiuntur Can-
cri, fide *Pausania in Arcadicis s. Lib. VIII.*
sui Commentarii de veteris Græciæ regioni-

*bus p. 421. Imò juxta Happelium in Mus-
 mirabil. parte III. c. X. sub fin. p. 1.*
 Serpens Brasiliensis Curuku in hostes su-
 non, nisi indirectè, proruit, quatenus
 priùs in plures gyros contorquet. Non
 non Serpens Manuah in Tapuyorum te-
 ritorio ad flumen Riogrande, Cuvaguh
 Ocioro, Upamena, & Woiroguo in m-
 diis Brasiliæ provinciis acutum caudæ su-
 cornu hominibus & animalibus aliis vi-
 lentissimè injicit, moxque, proximam a-
 borem arripiendò, eidem se circumto-
 quet, ac post prædæ suæ, seu capto sic
 animali, vitam cum sanguine adimit, *fu-*
Barlæi in Historia sua Brasiliensi pag. 70
 Porro Bombyx, telam suam sericeam
 pertextura, admirando cum spectaculo
 intra biduum aut triduum, Stamen circum-
 ducit, per varium capitis sui, anteriùs pro-
 trusi, motum (dum mox caput retrahit
 deinde attollit, & ad posteriora recurva
 compressisque superioribus annulis, qua
 eructat, & caput ad latera diverberat) di-
 versasque describit figuras, plerumque ta-
 men spirales & his similes, ut ita parvo
 spatio insignem queat includere longitu-
 dinem

dinem, uti in bombycibus fila ducentibus, in terfo vitro, custoditis, sæpius, observavit *celeberrimus Malpighius Tractatu de Bombyc. Tabul. 7. fig. 3.* Sic, præter satis obliquè, repentes Lumbricos, vermesque plures, reperitur quoq; Eruca viridis quædam, ex relatione B. Dn. *Lehmanni in Libro suo, jam supra allegato cui Titulus: Historischer Schauplatz des Meißnischen Ober-Erzgebürges. Sect. X. cap. VIII. Tabul. ad pag. 642. & 643.* adeo per obliquum prorepit, ut perfectum Græcorum Omega repræsentet. Apes etiam obliquè, seu per indirectum, naturali ex inclinatione in altum, abeunt, cum suo rege, dum prius majores circulos, deinde itentidem, minores, describendò, tandem, rectà, avolant, ubi victum suum collectum abeunt, in descensu autem, seu reditu, contrarium observant. Quibus accedit, quòd Formicæ, per multas ambages, sua adire solent domicilia æquè ac granorum congestorum germinationem per indirectum præcavere solent, dum iis singulis demor-
dent apices. Ita Cochleæ, seu Limaces, non solum obliquè à dextro versus fini-

strum progrediuntur, sed incongressu etiam
sua genitalia invicem tam obliquè circum
volvunt, ut catenam quasi aliquam repræ
sentent, quale quid, in *Theatro Insectorum*
Blancardi, satis est delineatum. Ita var
Insecta caudâ destituta, ut in aere se libr
re possint, in compensationem illius def
ectus, in linea obliqua vel flexuosa, volat
necessum habent Ipsæ denique vespertilio
nes, præsertim fœmellæ, foetus suos gestan
tes, volatu, ob timorem, indirecto, se
tortuosò, utuntur, *juxta laudatum Jon*
ston. de Avibus p. 35. Ad hæc Mus Norve
gicus, qui vulgò dicitur Leming ad sua
sub superficie terræ, aditum facit, latibu
la, præparandò sibi ambagiosos cuniculos
circiter duos digitos latos, teste *Olao Wor*
mio, in *suo Museo edito Annò 1655.* Sic ver
mis horrendus aquatilis, quinquaginta u
nas longus, qui A. C. 1524. in lacu Nor
vagica, Mios, apparuit super aqua, in mul
tos gyros contortus atque, ita, in figura
indirecta, visus est, *fide Mercatoris in At*
lante, & Bartholin. Cent. 6. Hist. Anatom. 6.
Nec minus animadversione digna viden
tur Expedientia talia qualibus itidem se
cundum

eundem naturalem suam inclinationem. Bruta uti observantur vel cum quasi electione mali minoris conjuncta siquidem non solum Castor pede altero se captum videns tendiculâ &c. eum penitus decerpit, *fide observatorum*, ut hoc Expediente præcaveat Malum majus, vitæ nempe periculum; sed etiam astutus vulpes, quoad pedem suum, machinâ captatoria ferreâ contusum, idem usurpare suevit Expediens, æquè ac Aves in tendiculis captæ altero suò pede sueverunt facere. Quin & Apes ut caveant, ne quod fortè animal eis mel suum facile auferat, si vera est opinio ista *Jonstonii, in Historia sua Animalium*, & non in alium istud sit finem in tres vel quatuor mellaginis primos, Alveari in suo, ordines relinquunt vacuos, Expedientis locò, ut eorum jam plura allegare supersedeamus Exemplum. Naturam, præprimis, inter alias Philosophiæ partes, imitata est Mathesis, hinc, juxta eam, dantur Lineæ *helices indirectæ, seu magis, vel minus, obliquatæ, spirales* de quibus *vid. Clar. Mathematic. Bullialdus*, sicut & Helicis, seu Spiræ mirabilis, mentionem faciunt, inter recentiora inventa,

Acta. Erudit. Lips. Mens. Majô A. C. 1692.
 nec non lineæ curvæ, per evolutionem
 fui, generantis, inventæ à *Clar. Leibnuzio*,
eadem Acta Erud. Lips. de M. Septembri A.
C. 1692.) German. Schnecken-Linien /
Schlangen-Linien / item Lineæ (Denta-
tæ,) Conexæ, Concavæ, &c. quò eti-
am spectant Lineæ Cyssoïdes, seu hederæ
folio similes, Myrtoides, Hippopedæ, seu
ungulæ equinæ similes, ac proinde ipsa
Cochlea, quæ est vel lignum, vel ferrum,
in ipso torculari, spirulatim erectum,
Germ. Die Spindel an der Schraube /
secundum Vitruvium lib. X. cap. I. similiter
ac dantur elateres chalybei id est filis ferreis
apte præparatis obliquati: Die Stahl-
Federn / partim ob vim suam elasticam
horologiorum, & aliarum Machinarum,
motui continuando, partim culcitris in
cunis & extra cunas ac Lectos Magnatum
ut carpentis, ac Sedilibus, eorumque
ephippiis, quæ pressa, propter jam dictam
vim elasticam suam, identidem resurgunt,
mollissimis reddendis inservientes, quali-
hus eleganter contortis elateribus chaly-
beis moventur Turca artificialis equitans,
 in

in Pinacotheca Viennensi cæsarea, item
 currus sponte progrediens, inter Cime-
 lia M. Ducis Florentiæ, observabilis, nec
 non Icuncula sponte ad certum spatium
 progrediens, Clar. Mathematici Jenensis
 E. Weigeli, &c. uti etiam catenula, mi-
 nimorum horologiorum motum continu-
 ans, Situm heliciformem obtinere solet.
 Ac Spira horologiorum, in quibus globus
 metallicus descendit, aptantur circa quen-
 dam Cylindrum. Ita Mathesis invenit
 Axin ipsam certarum Machinarum infle-
 xam quater, ut cum aliquo ordine, &
 in singulos, quadrantes moveantur, *vid.*
Mundus Mathematicus Dn. de Chale Me-
chanic. lib. 3. prop. 7. p. 186. Porro in P. F.
 de Lanis S. I. novo ope Matheſeos in-
 venti tormenti genere, quò sine pulve-
 re pyrio globi, vel granata, ad magnam
 possunt projici distantiam, virga chalybea
 satis crassa, in spiram cylindricam con-
 voluta, tensa prius violentissimè, & po-
 stea libertati suæ restituta, cujus superiori
 extremitati firmiter annexum hæmisphæri-
 um concavum ad recipiendum globum,
 facit magnam partem *juxta Act. Erudit.*

Lips. M. Januar. de A. 1685. ubi etiam
 ejus figura delineata conspicitur. Quor-
 sum & spectat chalybeus iste trigesies &
 quater, aut sæpius quoque obliquatus,
 Elater in scloporum & tormentorum
 ligneorum elaboratione adhiberi solitus.
 Quorsumque itidem pertinet annulus cha-
 lybeus, cochleæformis, herniosis inservi-
 ens, qui, inter suppositum pulvinum lin-
 teum, & Laminam alteri lateri chalybei
 vinculi firmiter annexam, eo fine, *ex in-
 ventione Dn. de Blegny*, ut intestina eò me-
 lius & certiùs, in situ suo naturali, reti-
 neat, & tamen in quocunque Patientis
 motu cedat aut conniveat, de quo vid. D.
Jünkens Chirurgia. Quid? quod, in obli-
 quata tuba Steuterophonica, inventa à
Mohrlando, equite Anglico linea helix in-
 ternam superficiem ambiens soni pene-
 trantioris efficiendi causâ, efformari solet
 ab artificibus tales tubas parantibus, qua-
 lis etiam datur obliqua tuba Stenteropho-
 nica, cujus latius orificium plateæ exposi-
 tum efficit, ut, quæ illic dicuntur, aliquis
 in domo abditus audire queat secundum
 librum, cui Titulus: *Schack-Kammer-
 aller*

allerhand Maritâten. Præter has tubas quoque Juga Antliarum à jumentis movendarum, in medio, solent efformari obliquata. Pariter inventa est, Mathematica ope, Rota instructa cavis helicibus ad Aquas attollendas aptissima, siquidem in tali Machina aqua non videtur trahi, nec ad ascensum cogi, sed, sensim quasi reptandò, obliquè, superiora petit. Etenim, hac in Rota, grave, descendendò, ascendit, dum tantum, per singulas spiras, Aqua assurgit, quantum, in parte immensa, continetur, *juxta Dn. de Charles Propos. 41. p. 164. in parte Mechanica Mundi Mathematici*. Atque datur Machina quædam Aquarum, è lacu vel fovea, evacuationi inserviens, dicta: Die Wasser-Schraube / cujus cylindrum Scytalæ, seu tabellæ lignæ, serpentiformiter ambiunt, *vid. J. B. de Hobberg, im Adelsichen Landleben / lib. XI. pag. 495*. Similiter ac olim insula Ægypti maximè frugifera Delta rigabatur per quandam Machinam ab Archimede Syracusio inventa, quæ fide Diodori Siculi, in Bibliotheca Historica, cap. 34. p. m. 29. nominabatur Cochlea.

Quin

Quin & adhuc hodie reperiuntur tale Bombardarum ferrei canales, quorum interior superficies linea helice ita est distincta, ut glans plumbea, quæ non, nisi in extremitate crassiori excavata, potest injici, in ipso explosionis momento, eò usque torqueatur, donec helicis figuram, in se, referas, quales vocantur: Die mit einer Schnecken = Linie gezogenen Rohre. Insuper Clar. Borellus Canalem suum è pelle Cervina, respirationem hominis, sub aqua, promoventem, in cujus infima apertura insinuatur caput & illius fimbriæ, circa collum ac pectus ita aptantur, ut ingressus aquæ per rimas & suturas, prohibeatur, ac, extante altero canalis orificiò, super aquæ superficiem homo demersus, aerem, per Canalem, comòdè inspirare & expirare possit, mediante, filo ferreò spiraliter contorto, dilatatum tenet, *secundum ejus Tractat. de Motu Animalium, Propos. 220. pag. 267.* Tum Pardies, in *sua Statica ad pag. 50.* perpetui Mobilis impossibilitatem demonstraturus figuram Lineæ cochleæ formis adhibuit pariter in Libella nova, quam describit *D. Doleus, in Actis Curios. German. Obs. 135. Ann. VIII. Decur. II. pag.*

295. inventa à Gallo quodam exule, in urbiculo Ilmenhausen, non procul à Castellis, ad ponderandas libras 16. usque ad triginta, in cylindro quodam, reperitur Elater (i.e. virga chalybea obliquata) quinquies contortus, cui gladiolus, singulas Libras denotans, est affixus. Ita B. D. Antonius Nucque in *Annotationibus Chirurgicis Exper. XV. p. 55.* in surditate medicamentis nullis cedente, tubam Acovisticam f. Sonoriferam, bis circumgyratam, ab ipso excogitatam, ibiq; delineatam commendat, quam ægri propriis auribus adaptare valent, ut Sonum distinctius sentiant. Præterea dantur quoque alii Canales heliciformes, suam Matthesi debentes originem, siquidem in Machina illa *Clar. Papini*, quæ dicitur: *novus ossium digestor*, ad gelatinam copiosam, per evaporationem, sufficienter inspissandam, acceleratur Digestio, ope spiræ vermicularis, excavatæ, qualis aliàs, in chymicis quoque, ad spirituum condensationem facilitandam, usurpari solet, quatenus talis spira foramini vasis in fundo pertusi ita inferitur, ut lampadi accensæ fundo suppositæ,

positæ, Camini quasi locò inserviat. — Ne
 minori jure huc spectat inventum Archi-
 medis, ad exhauriendam navis Heroni
 sentinam, ubi cylindrus ad angulum 45
 graduum inclinatus, circa quem Canalis,
 ut helix, circumvolutus, si hujus Machinæ
 pars infima immergatur Aquæ, & volva-
 tur contra Aquam, Aqua per helicem a-
 scendit, *vid. Dn. de Chale Machin. hy-*
draul. Propos. 40. in Mundo Mathematico.
 Præterea reperitur apud Mathematicos In-
 strumentum Calefactorium excoctioni sa-
 lis inserviens, constans, præter infundibu-
 lum cupreum, è canalibus cupreis serpen-
 tiformiter contortis, ut adsit in angusto
 Spatio permagna ad finem propositum
 impetrandum canalis longitudo cui simile
 Instrumentum ex canalibus ferreis serpen-
 tum instar obliquatis, in quibus Aqua bal-
 neationi inserviens mediante igne subje-
 ctò, solet calefieri, constans reperitur in
 thermis Mariæ virginis in Arena, Wol-
 kensteinensibus, de quo vid. jam lauda-
 tus lib. 6. Dn. Lehmanni cui Titulus :
 Schauplatz des Meißnischen Ober-Erz-
 gebürgeß. Nec non, in Laboratoriis Chy-
 micis

micis publicis, quale egregium cernitur, Londini, reperiuntur hodie adhuc perlongi Canales stannei Mathesi suam debentes originem, *serpentiformes*, Destillationibus certis inservientes, Oleorum nempe, eum in finem, ut partim refrigerentur, tantum paulatim, & periculum fracturæ Recipientium vasorum vitetur, non minus, ac oleorum Empyrematicus sapor, &c. qui dici solent *die Schlangen-Gänge*. Sicut etiam Chymicis, usu, cognitum est vas quoddam Rectificationi Spiritus Vini ministrans, cujus Canalis planè est indirectus, de quo vid. Icones in Chymia M. du Febure, Barneri, Glaferi &c. cui quoque, meritò, accedit Alembicus vasis chymici, ad destillandam quintam Essentiam vini facientis, monstrans duplicem Canalem aliquoties obliquatum, cujus, cum sua cucurbita, delineationem vid. in *Clar. D. Sachsii à Leuenhaim Ampelographia*. Imò in Machina certa Borelli, quâ homines, sub aquis, per plures horas, possunt respirare ac vivere, observatur Fistula ænea, incurvata, tres pedes longa, ut, in illo circuitu, fistulæ longæ retortæ Aer exspiratus

tus condenſetur in guttulas vaporofas, quibus, in burſa annexa depositis, Aer purior, ſeu depuratus, renovatus ac refrigeratus, & magis exſiccatus, egrediatur, ex altero fiſtulæ orificio, circa verticem, *vid. Aët. Erud. Lipſ. de A. 1683. Tab. III. fig. 2. p. 70.* ſicut etiam huc ſpectant meritò Buccinæ venatorum aliquoties intortæ, dictæ: *Waldhörner* / nec non tubæ & Buccinæ Tibicinum: *Trompeten* / *Poſaunen* / lituri Romani, *Zincken* / corniculi: *Die Poſthörner* / atque Catheteres, thermometraque mirè ſerpentiformia, ſeu obliquata vel in figuram ſtellarem, vel triangularem, vel quadrangularem, aut planè irregularem qualemcunque. Ad hæc Matheſi debentur obliquationes lineares, in columna Trajani ac Antonini, quas, Romæ, & Columna Arcadii, quam Conſtantinopoli, admiramur, *teſte Dn. de Troilo, in ſuo Itinerario Orientali* atque olim, in turri prope palatium & Hortum reginæ Semiramidis Babilone Helix delineata à *Dno Mallet, in Descriptione ſua orbis univerſi Fig. C.* Hodie verò in turribus pluribus celebris urbis *Odia ſeu Judia*, utpote Sedis Regis

Regis de Siam, quas vid. in J. Straussii Itinerario oriental. memorabili. Quo etiam referri merentur Cochleæformis Matrix in Fonticulo, per artem saliente à P. de Lannis in Magist. nat. & art. Tom. II. lib. V. pag. 780. descripto ut & artificialis Cochlea inserviens novo Hydracontisterio à Clar. P. P. Hambergero, in Tabella Iconism. ad Disp. ipsius de Elatere pag. 7. delineato. Ubi & in Figura IV. ad pag. 12. fila ferrea Lectorum & Culcitrarum elasticorum à B. Weigelio inventorum spirali modò in coniformam flexorum. Imò huc non minùs spectant columna obliquata in sustentaculis istis candelabrorum quas Galli vocant: *Gueridons*, item voluta, i. e. figura cochleæformis, quæ cernitur, in capitello Columnæ Jonicæ, jugiter, ac Columnæ flexuosæ *die gewundenen Säulen*/ quæ à recta Columna exorbitant, tertiâ parte semidiametri, quales Columnæ flexuosæ, admirabiles, Romæ, in templo D. Petri ac Pauli, circa supremum Altare, in Vaticano, ex ære confectæ cernuntur. Quo referendæ quoq; erunt tam dupliciter, seu tripliciter, ac pluries, intortæ Colu-

Columnæ, qualem, cum Machina, quæ
 facile queunt confici, videmus delineatam,
 in Libro inscripto: *the natural. History of
 Staffordschire, by D. Robert. Plot. Tabul.
 32. pagin. 390.* quàm præprimis istæ, è
 fusco Alabastro, si non per Naturam, ta-
 men per artem, factæ columnæ flexuosæ,
 in vulgò sic dicta *Spelunca Draconum*, in
 Ungariæ Comitatu Zips, prope cœnobiũ
 Carthusianorum 3. milliaria à jugo Carpa-
 thico sita *sic Clar. Medici Patersonis Hay-
 nii, in sua Relatione quam vid. in Miscell.
 curios. Germ. Ann. 3. obs. 194.* ut & Cochli-
 dia, in jam laudatis Columnis Trajani &
 Antonini Romæ adhuc in admirandis co-
 lumnis ruinæ subjectæ Arcis Persepolis vo-
 catae jam Tschehilminar, ut & Rami ipsi
 Laurei oblique columnas ambientes in Ar-
 cubus triumphalibus Chinæ, quarum de-
 lineationem vid. in *Erasm. Francisci libro,*
cui Titulus: Ost-und West-Indianische
Geschichts-Kunst und Sitten-Spiegel.
 Nec non lineæ obliquæ extus apparentes
 in duabus Terribus urbis, ad lacum Pari-
 me, sitæ, *Manoa odel Dorado*, vocatae, in
 provincia Americae Gujana, quas deli-
 neatas

neatas vid. in Dn. *W. Raleghs Descriptione auriferae Americae provinciae Gujanae editae, per Hulsium in Tabul. cap. III. ac in Columna Arcadii Constantinopoli, Londini-que, in Columna incendii famosissimi A. C. 1666. memoriam servante admirandam altitudinem habentia. Qualia Cochlidia vetustissimæ sanè sunt inventionis, siquidem jam olim, in secunda & tertia contignatione Templi Salomonis, per Cochlidium, in parva Turri, fiebat ascensus, in latere magis orientali, versus Latus Septentrionale, juxta 1. Reg. cap. VI. ac Ezechiel. cap. 41. v. 7. conf. Josephi Antiquitat. Judaic. lib. 8. cap. 2. & Theatrum templi Ezechielis Villalpandi. Ulterius, in Turri admiranda, Alexandriae, à Ptolomæo Philadelpho erecta, de nocte, in navibus, advenientium gratiâ, via heliciformis, decies obliquata, ab extra, conspiciebatur, vid. *Le Cose maravigliose del alma Città, Roma, per il Mascardi de A. C. 1684.* Sicut & in navi dictæ Thamegon quam Philopator Ægypti rex olim strui fecit, Cochlidium erat, fide Hap-
pelii Mund. mirab. part. II. lib. 3. cap. 50.
quod*

positæ, Camini quasi locò inserviat. Nec
minori jure huc spectat inventum Archi-
medis, ad exhauriendam navis Heronis
sentina, ubi cylindrus ad angulum 45.
graduum inclinatus, circa quem Canalis,
ut helix, circumvolutus, si hujus Machinæ
pars infima immergatur Aquæ, & volva-
tur contra Aquam, Aqua per helicem a-
scendit, *vid. Dn. de Chale Machin. hy-
draul. Propos. 40. in Mundo Mathematico.*
Præterea reperitur apud Mathematicos In-
strumentum Calefactorium excoctioni sa-
lis inserviens, constans, præter infundibu-
lum cupreum, è canalibus cupreis serpen-
tiformiter contortis, ut adsit in angusto
Spatio permagna ad finem propositum
impetrandum canalis longitudo cui simile
Instrumentum ex canalibus ferreis serpen-
tum instar obliquatis, in quibus Aqua bal-
neationi inserviens mediante igne subje-
ctò, solet calefieri, constans reperitur in
thermis Mariæ virginis in Arena, Wel-
ckensteinensibus, de quo vid. jam lauda-
tus lib. 6. Dn. Lehmanni cui Titulus:
Schauplatz des Meißnischen Ober-Erzk-
gebürges. Nec non, in Laboratoriis Chy-
micis

micis publicis, quale egregium cernitur, Londini, reperiuntur hodie adhuc perlongi Canales stannei Mathesi suam debentes originem, *serpentiformes*, Destillationibus certis inservientes, Oleorum nempe, eum in finem, ut partim refrigerentur, tantum paulatim, & periculum fracturæ Recipientium vasorum vitetur, non minus, ac oleorum Empyrevmaticus sapor, &c. qui dici solent *die Schlangen-Gänge*. Sicut etiam Chymicis, usu, cognitum est vas quoddam Rectificationi Spiritus Vini ministrans, cujus Canalis planè est indirectus, de quo vid. Icones in Chymia M. du Febure, Barneri, Glaferi &c. cui quoque, meritò, accedit Alembicus vasis chymici, ad destillandam quintam Essentiam vini facientis, monstrans duplicem Canalem aliquoties obliquatum, cujus, cum sua cucurbita, delineationem vid. in *Clar. D. Sachsii à Leuenhaim Ampelographia*. Imò in Machina certa Borelli, quâ homines, sub aquis, per plures horas, possunt respirare ac vivere, observatur Fistula ænea, incurvata, tres pedes longa, ut, in illo circuitu, fistulæ longæ retortæ Aer expiratus

tus condenſetur in guttulas vaporofas, quibus, in burſa annexa depositis, Aer purior, ſeu depuratus, renovatus ac refrigeratus, & magis exſiccatus, egrediatur, ex altero fiſtulæ orificio, circa verticem, *vid. Act. Erud. Lipſ. de A. 1683. Tab. III. fig. 2. p. 70.* ſicut etiam huc ſpectant meritò Buccinæ venatorum aliquoties intortæ, dictæ: *Waldhörner* / nec non tubæ & Buccinæ Tibicinum: *Trompeten* / *Posaunen* / lituri Romani, *Zincken* / corniculi: *Die Poſthörner* / atque Catheteres, thermometraque mirè ſerpentiformia, ſeu obliquata vel in figuram ſtellarem, vel triangularem, vel quadrangularem, aut planè irregularem qualemcunque. Ad hæc Matheſi debentur obliquationes lineares, in columna Trajani ac Antonini, quas, Romæ, & Columna Arcadii, quam Conſtantinopoli, admiramur, *teſte Dn. de Troilo, in ſuo Itinerario Orientali* atque olim, in turri prope palatium & Hortum reginæ Semiramidis Babilone Helix delineata à *Dno Mallet, in Descriptione ſua orbis univerſi Fig. C.* Hodie verò in turribus pluribus celebris urbis *Odia ſeu Judia*, utpote Sedis Regis

Regis de Siam, quas vid. in J. Straussii Itinerario oriental. memorabili. Quo etiam referri merentur Cochleæformis Matrix in Fonticulo, per artem saliente à P. de Lannis in Magist. nat. & art. Tom. II. lib. V. pag. 780. descripto ut & artificialis Cochlea inserviens novo Hydracontisterio à Clar. P. P. Hambergero, in Tabella Iconism. ad Disp. ipsius de Elatere pag. 7. delineato. Ubi & in Figura IV. ad pag. 12. fila ferrea Lectorum & Culcitrarum elasticorum à B. Weigelio inventorum spirali modò in coniformam flexorum. Imò huc non minùs spectant columna obliquata in sustentaculis istis candelabrorum quas Galli vocant: *Gueridons*, item voluta, i. e. figura cochleæformis, quæ cernitur, in capitello Columnæ Jonicæ, jugiter, ac Columnæ flexuosæ die gewundenen Säulen / quæ à recta Columna exorbitant, tertiâ parte semidiametri, quales Columnæ flexuosæ, admirabiles, Romæ, in templo D. Petri ac Pauli, circa supremum Altare, in Vaticano, ex ære confectæ cernuntur. Quo referendæ quoq; erunt tam dupliciter, seu tripliciter, ac pluries, intortæ Colu-

Columnæ , qualem , cum Machina , quâ
facilè queunt confici , videmus delineatam,
in Libro inscripto : *the natural. History of
Staffordschire , by D. Robert. Plot. Tabul.
32. pagin. 390.* quàm præprimis istæ , è
fusco Alabastro , si non per Naturam , ta-
men per artem , factæ columnæ flexuosæ ,
in vulgò sic dicta *Spelunca Draconum* , in
Ungariæ Comitatu Zips , prope coenobiũ
Carthusianorum 3. milliaria à jugo Carpa-
thico sita *fide Clar. Medici Paterfonis Hay-
nii , in sua Relatione quam vid. in Miscell.
curios. Germ. Ann. 3. obs. 194.* ut & Cochli-
dia , in jam laudatis Columnis Trajani &
Antonini Romæ adhuc in admirandis co-
lumnis ruinæ subjectæ Arcis Persepolis vo-
catae jam Tschehilminar , ut & Rami ipsi
Laurei oblique columnas ambientes in Ar-
cubus triumphalibus Chinæ , quarum de-
lineationem vid. in *Erasm. Francisci libro ,
cui Titulus : Ost-und West-Indianische
Geschichts-Kunst und Sitten-Spiegel.*
Nec non lineæ obliquæ extus apparentes
in duabus Terribus urbis , ad lacum Pari-
me , sitæ , *Manoa odel Dorado* , vocatae , in
provincia Americæ Gujana , quas deli-
neatas

aeatas vid. in Dn. *W. Raleghs Descriptione auriferae Americae provinciae Gujanae editae, per Hulsium in Tabul. cap. III. ac in Columna Arcadii Constantinopoli, Londini-que, in Columna incendii famosissimi A. C. 1666. memoriam servante admirandam altitudinem habentia. Qualia Cochlidia vetustissimæ sanè sunt inventionis, siquidem jam olim, in secunda & tertia contignatione Templi Salomonis, per Cochlidium, in parva Turri, fiebat ascensus, in latere magis orientali, versus Latus Septentrionale, juxta 1. Reg. cap. VI. ac Ezechiel. cap. 41. v. 7. conf. Josephi Antiquitat. Judaic. lib. 8. cap. 2. & Theatrum templi Ezechielis Villalpandi. Ulterius, in Turri admiranda, Alexandriae, à Ptolomæo Philadelpho erecta, de nocte, in navibus, advenientium gratiâ, via heliciformis, decies obliquata, ab extra, conspiciebatur, vid. *Le Cose maravigliose del alma Città, Roma, per il Mascardi de A. C. 1684.* Sicut & in navi dictæ Thamegon quam Philopator Ægypti rex olim strui fecit, Cochlidium erat, fide Hap-pelii Mund. mirab. part. II. lib. 3. cap. 50. quod*

quod ad secretum ducebat Ambulacrum. Atque tempore *Pausaniae*, in Arcadiae, supra fanum Heræ, quatuor Stadiis, ab Accessia urbe situm, & basilicam Megaron, ac Lucum Heræ sacrum, ab ultima Ara, Luci equestris Neptuni, diis omnibus communi, *per Cochleam*, ascendebatur, in delubrum Panos, uti iste testatur, in *Commentarii sui, de veteris Græciæ Regionibus, Arcadic: seu Libro VIII. pag. m. 472. conf. Codex Antiquitatum Græcarum Clar. Jacobi Gronovii.* Unde etiam adhuc posterioribus temporibus Architectones in locis, ubi, ob certam circumstantiam, alia Scalæ figuræ applicari non potuit, siue Turres, siue Palatia, Ædificia &c. fuerint, struere soliti sunt & adhuc hodie solent, *Cochlidia Wendel-Treppen / Wendel-Steine* suntque talia Cochlidia quadruplicia, unde à Muetio in Tractatibus suis diversis Architectonicis pag. 54. pone quam à Figura verisimiliter B. C. D. E. usque ad F. repræsentantur alia vocantur: *Escaliers à limaçon avec Colonne au milieu.* Alia; *Escaliers à limaçon avec Colonne & degrez tournans.* Alia; *Escaliers à limaçon vuide*

vuide au milieu. Alia denique: *Escaliers à lima, con vuide au milieu, avec degrez tournans.* Hinc templi S. Mariæ Turris Reutlingæ est, quæ vocatur: *Der Wendel-Stein* / *fide Crusii in Annalibus Sueviæ*, & Arx quædam, ad Salam, antiqua, in Thuringia, ob ejusmodi obliquum aditum, quondam, nominata est: *Der Wendel-Stein.* Ita Cochlidio totius Italiæ celeberrimo Palatium Episcopi Mediolanensis superbit, *juxta Memorabilia Europa*, sicut & in *Turri d' Asinelli*, propter altitudinem suam, in Italia, perquam famosâ, intus, Cochlidium adest mirandum, ex lapidibus, seu gradibus è muro prominentibus, absque contrafulcro constans, & ferrea crepidine cinctum. Patet egregium Cochlidium cernitur, in *Turri admiranda, octangulari, in Provincia Chinensi Xantung, prope urbem Lining, stante, ac quoad murum externum, in Terra Porcellana, quoad exteriorem vero, ex optime variegato marmore consistente, & 900. ulnas alta, quod interambos ejus muros (non autem in illius medio) assurgit, fide A. Kircheri in China*

illu-

illustrata. Insuper, in arce Gallica amoenissima, in oppido Chambor, à Francisco I. Rege Galliae incepta ab Henrico II. verò absoluta, quæ, in quois, è quatuor suis angulis, turri quoque aliquâ prædita est reperitur insigne Cochlidium (quale & Vinariæ, in horto principali, ex arboris quodam genere plerumque virente, erectum reperitur, ubi duo Ascendentes homines, se, in propinquo identidem quidem vident, & colloqui nec tamen convenire valent, nisi in summitate, ubi quasi subdiale duplex adest) *vid: Zeilleri itinerarium Gallie pag. 540.* Ut & in urbe Campaniæ Gallicæ, dicta Chalons, in Turri, ad Divi Stephani, egregium videri datur Cochlidium; quale Cochlidium etiam reperitur Parisiis, in templo S. Stephani, item in Pharo Gallica, scil Corduana turri 13. milliaria, ab urbe Blavio, seu promontorio Santonum sito, Cochlidium 215. gradus habens, usque ad Laternam, ceruitur, nec non, rarâ arte, factum Cochlidium est, in arce Ducis Espernonii, in urbe Cadillac, quin & in arce quadam, prope Roche faulcaut, non procul à Poitiers,

Etiers, sita, cujus quilibet Gradus 16. pedes longus est, *fide Petri Eisenbergii, de quibus singulis vid. ibidem, cap. 2. pag. 180. cap. 5. p. 318. & 328. item cap. 7. pag. 574.* Ad hæc Berolini, in Electorali Aula, magnum artificiosè perforatum, ideoque admirabile, è lapidibus quadratis constructum occurrit Cochlidium. Atque Cochlea, in arce Blankenburg, adhuc hodie egregia cernitur, quæ, ab ipso Solo usque ad tertiam contignationem, pertingit, perque cujus Cylindri cavitatem, à supremo ad imum directâ conceditur visio, *juxta Merianum, in Topographia sua Brunsvic. & Luneburgensi, pag. 50.* Nec non, Helmstadii, in turri Julei novi præcipua, latum ac pulchrum spectatur Cochlidium, à cujus ima extremitate, usque ad summitatem, pariter ac in laudato isto Berolinensi commodè equitare licet. *Vid: idem Autor p. 114.* Sicut &, Haarburgi, in principalis Arcis altera Turri, tam altum ac latum, quam elegans, è cæsis Lapidibus, reperitur Cochlidium, per quod in nova transitus datur Conclavia, *ibidem pag. 120.* Nec non in urbe Effterdingen sub Electora-

tum Bavariae pertinente maximè artificiosum omnium advenarum oculos in se convertit Cochlidium, ut, multis in terris, ei non detur simile, *teste Zeillero in Itinerario Germaniae cap. 12. p. 291.* ut & quatuor elegantia Cochlidia, in Turri Argentoratensis præcipui, seu Cathedralis templi celeberrima, admirari habent peregrinantes. Nec minus Cochlea artificialis, Salisburgi, in Germania, est famosa, *juxta Memorabilia Europæ pag. 340.* uti & ista Cochlea, Cygneæ, in templo primario, B. Mariæ dicato, quippe quæ duplices sibi invicem concinnè circumtoros aditus & egressus habet, ab imo pergentes usque ad crepidinem ipsius Templi, ubi demum sibi rursus appropinquant, unde non solum inter descendendum, facile quis potest seduci, sed etiam dum alter descendit, altero ascendente, & ambo minùs sunt attentì, sibi nec occurrunt, nec se invicem animadvertunt, uti patet è *M. T. Schmidii Chronico Cygneensi Sect. 1. c. X. pag. 61.* Insuperque, *Isfabani*, ante arcem Regis Persiæ, & templum Imami Methi, in duabus Turribus stupendum altis Mollah-
rum

rum populum, locò campanarum, ad preces convocantium, ascendendi in finem, reperiuntur duo cochlidia, *fide Sansonis, Missionarii, in suo hodierno Persiæ Statu pag. 10.* habentia gradus adeo angustos, ut vix unus sacerdos super istos valeat, suò functurus officiò, ascendere. Quin & Sultaniæ, in Persia, Turrim Arcis regis choddabende *Emarath*, octangularem ambivit, *fide J. J. Straussii in suo Itinerario orientali, cap. 29. pag. m. 171.* cui superimpositæ spectabantur octo Turriculæ, in quas, mediantibus Cochliidiis, perquam commodè ascendi poterat. Imò in Chaldæa veteri, hodiè: *provincia Irak* dicta, ad Tigrim fluvium, inter urbem Bagdad & Thecrit, 500. passus à Moschea Samara, Turris per antiqua, è lapidibus, mediante igne, compositis artificiosè exstructa, extus, duo Cochlidia, quorum alterum alterò profundius est insertum, habet, *juxta Tavernerii lib. 2. Itinerarii Persici pag. 89.* Quin & in aliis operibus Architectonicis figuras & aditus cochleæformes, seu indirectos, usurpare solenne habent Architecti. Ita in villa incomparabili, *Aldobrandina*, in vicò Italiæ amœ-

nissimo, *Frescati*, Aqua motui stupendarum Machinarum hydraulicarum intervens, eum in finem, ut Aqua eò lentius & usui aptius, decurrat per canales obliquos se circa duas Columnas vastas, ex ipsa rupe excisas volventes, plane indirectè, cum stupore Advenarum, descendere cogatur. Uti &, in arce regis Hispaniæ recreatoria, Aranjuezii, Aqua è monte, per artem factò, Parnasso, movetur obliquè, seu serpentiformiter, super piscinam, *fide Comitissæ d' Aunoy, in sua Descriptione Hispaniæ*. Deinde Mons virens, factitius, in villa admirabiliter amœna Ducum de Arenberg & Arschott, prope urbem *Anguier*, in Brabantia, dictus: *Der Parnassus-Berg* & præditus Arbusculis, quæ dicuntur, *Herselters*, Batavis, quinque habet aditus heliciformes, ut licet valde altus sit, tamen paulatim, in eum, queat fieri ascensus, *vid. Villæ bujus delineationem à Vischero, Amstelodami, editam*. Quemadmodum etiam Hortus Medicinalis, in bene ordinatis villis, solet exstrui sub forma rotunda, super colle sat amplo, aut mediocri monte, ad quem è latere via cochleæformiter obli-

obliqua, quinquies circumflexa, atq; idem-
 tidem magis coarctata, nec non murô terræ
 procidentiam prohibente circumsepta, quæ
 via quindecim passus, (unde quatuor pe-
 des locô herbariô, ac, undecim pedes, am-
 bulacrô occupantur) lata, exaltatione
 sensim majore factâ, ad apicem ducit, in-
 star turris perantiquæ maritimæ Phari di-
 ctæ, cujus rudera, tantùm adhuc Alexan-
 driæ, supersunt, *vid. Liber cui Inscriptio:*
B. Hohbergs Udel. Landlebens lib. 5. c. 82.
pag. 532. conf. le Theatre d'Agriculture &
Mesnages de Champs, par le sieur Olivier
de Serres Liv. 6. chap. 14. p. 535. 538. Item
 solent ac possunt institui vivaria cochleæ-
 formia, seu obliqua, *Schneckenförmis*
ge Thier-Gärten / de quibus *vid. Liber,*
cui Titulus: Tânzers Jagt-Geheimnisse
Tabul. 77. pag. 146. Qualiter & Naupa-
 ti, quæ hodie dicitur *Lepanto*, Mons, cui
 Castellum superimpositum est, fortifica-
 tionem habet obliquam, dum via aliquo-
 ties obliquata, & muris sat firmis circum-
 data, in ejus summitatem adducit, *juxta*
Iconismum Libri habentis Titulum: Bes
schreibung von Constantinopel und Grie-
chen

ehenlande / Augspurg de A. 1689. Quibus meritò quoque accedit pons ille ligneus, ultra milliare Germanicum, longus, Hungaricus, quondam, valde famosus, dictus: *Die Eßfecker Brücke* / ab Imperatore Turcarum Selimo, Sigethum occupaturò, intra triginta dies, è palis quercinis, per viginti quinque millia hominum, exstructus, prope pagum murò munitum, *Tardam*, super paludem, quam tres fluvii ingrediuntur, usque ad fluvium *Dravum*, pergens, obliquatam, seu serpentiformem figuram, propter pauca fundamentis apta loca, in paludibus, si fidem meretur Iconismus hujus pontis *adjunctus Itinerarii Germanico-Hungarici D. E. Browni celeb. Medic. Londin. editioni, in folio, conf. Theatr. Europ. Tom. IX. p. 1149.* item vel septies circumflexa, seu obliquata, Pontis ejusdem Figura inter Iconismos *Biographie Sereniss. Marchionum Badensium nuper Francofurti editæ* adjectos, quæ cernitur, jucundò cum spectaculo. Quin & Pontis serpentiformis, quondam, Rheno, ad urbem Kinzingen superimpositi mentionem fide dignam reliquit nobis Zeillerus in
suo

suo Itinerario Germanico. Cui omnino addendus videtur obliquatus iste Pons ligneus, qui non procul à monte, vocato: *Der Egelberg* / ac prope Eremitarum cœnobium: *Einsiedeln* / super partem lacus *Tigurinensis* versus civitatem: *Nappersweil* / si quidem non fallit Iconismus illius cœnobii, apud *Merianum*, in *sua Topographia Helvetia*, pag. 39. Item obliqua figura pontis lignei strati super fluvium dictum: *Die Eger* / & simul, super duas insulas, in huius medio, jacentes, erecti, prope urbem: *Söcklabrugg* / quam vid. apud *Merianum* in *sua Topographia Archiducatus Austriae*. Nec minus Mathesi debentur Fumaria obliqua, *Die geschleiffen Feuereffen* / qualia, non rarò in ædificiis exstruendis, ob urgentem aliquam circumstantiam, adhibere necesse habent Architecti. uti etiam, suò modò, huc spectant, ob tortuosam, seu obliquam suam figuram, Labyrinthi artificiales, qualis fuit Labyrinthus *Dædali*, in *Creta*, *Ægyptiacus*, à Rege *Memnone* exstructus ac *Leminus*, quos *Plinius major lib. 36. Hist. natur. c. 13.* è *M. Varrone*, adhuc testatur superfuille. Nec non.

tum Bavariae pertinente maximè artificiosum omnium advenarum oculos in se convertit Cochlidium, ut, multis in terris, ei non detur simile, *teste Zeillero in Itinerario Germaniae cap. 12. p. 291.* ut & quatuor elegantia Cochlidia, in Turri Argentoratensis præcipui, seu Cathedralis templi celeberrima, admirari habent peregrinantes. Nec minus Cochlea artificialis, Salisburgi, in Germania, est famosa, *juxta Memorabilia Europæ pag. 340.* uti & ista Cochlea, Cygneæ, in templo primario, B. Mariæ dicato, quippe quæ duplices sibi invicem concinnè circumtor-
tos aditus & egressus habet, ab imo pergentes usque ad crepidinem ipsius Templi, ubi demum sibi rursus appropinquant, unde non solum inter descendendum, facile quis potest seduci, sed etiam dum alter descendit, altero ascendente, & ambo minùs sunt attentì, sibi nec occurrunt, nec se invicem animadvertunt, uti patet è *M. T. Schmidii Chronico Cygneensi Sect. 1. c. X. pag. 61.* Insuperque, *Isfabani*, ante arcem Regis Persiæ, & templum Imami Methi, in duabus Turribus stupendum altis Mollah-
rum

rum populum, locò campanarum, ad preces convocantium, ascendendi in finem, reperiuntur duo cochlidia, *fide Sansonis, Missionarii, in suo hodierno Persiæ Statu pag. 10.* habentia gradus adeo angustos, ut vix unicus sacerdos super istos valeat, suò functurus officiò, ascendere. Quin & Sultaniæ, in Persia, Turrim Arcis regis choddabende *Emarath*, octangularem ambivit, *fide J. J. Straussii in suo Itinerario orientali, cap. 29. pag. m. 171.* cui superimpositæ spectabantur octo Turriculæ, in quas, mediantibus Cochlidiis, perquam commodè ascendi poterat. Imò in Chaldæa veteri, hodiè: *provincia Irak* dicta, ad Tigrim fluvium, inter urbem Bagdad & Thecrit, 500. passus à Moschea Samara, Turris per antiqua, è lapidibus, mediante igne, compositis artificiosè exstructa, extus, duo Cochlidia, quorum alterum alterò profundius est insertum, habet, *juxta Tavernerii lib. 2. Itinerarii Persici pag. 89.* Quin & in aliis operibus Architectonicis figuras & aditus cochleæformes, seu indirectos, usurpare solenne habent Architecti. Ita in villa incomparabili, *Aldobrandina*, in vico Italiæ amœ-

nissimo, *Frescati*, Aqua motui stupendarum Machinarum hydraulicarum inferviens, eum in finem, ut Aqua eò lentius & usui aptius, decurrat per canales obliquos se circa duas Columnas vastas, ex ipsa rupe excisas volventes, plane indirectè, cum stupore Advenarum, descendere cogatur. Uti &, in arce regis Hispaniæ recreatoria, Aranjuezii, Aqua è monte, per artem factò, Parnasso, movetur obliquè, seu serpentiformiter, super piscinam, *fide Comitissæ d' Aunoy, in sua Descriptione Hispaniæ*. Deinde Mons virens, factitius, in villa admirabiliter amœna Ducum de Arenberg & Arschott, prope urbem *Anguier*, in Brabantia, dictus: *Der Parnassus-Berg* & præditus Arbusculis, quæ dicuntur, *Herselters*, Batavis, quinque habet aditus heliciformes, ut licet valde altus sit, tamen paulatim, in eum, queat fieri ascensus, *vid. Villæ bujus delineationem à Vischero, Amstelodami, editam*. Quemadmodum etiam Hortus Medicinalis, in bene ordinatis villis, solet exstrui sub forma rotunda, super colle sat amplo, aut mediocri monte, ad quem è latere via cochleæformiter obli-

obliqua, quinquies circumflexa, atq; idem-
 tidem magis coarctata, nec non murô terræ
 procidentiam prohibente circumsepta, quæ
 via quindecim passus, (unde quatuor pe-
 des locô herbariô, ac, undecim pedes, am-
 bulacrô occupantur) lata, exaltatione
 sensim majore factâ, ad apicem ducit, in-
 star turris perantiquæ maritimæ Phari di-
 ctæ, cujus rudera, tantum adhuc Alexan-
 driæ, supersunt, *vid. Liber cui Inscriptio:*
B. Hohbergs Adel. Landlebens lib. 5. c. 82.
pag. 532. conf. le Theatre d'Agriculture &
Mesnages de Champs, par le sieur Olivier
de Serres Liv. 6. chap. 14. p. 535. 538. Item
 solent ac possunt institui vivaria cochleæ-
 formia, seu obliqua, *Schneckenförmig*
ge Thier-Gärten / de quibus *vid. Liber,*
cui Titulus: Tânzers Jagt-Geheimnisse
Tabul. 77. pag. 146. Qualiter & Naupa-
 cti, quæ hodie dicitur *Lepanto*, Mons, cui
 Castellum superimpositum est, fortifica-
 tionem habet obliquam, dum via aliquo-
 ties obliquata, & muris sat firmis circum-
 data, in ejus summitatem adducit, *juxta*
Iconismum Libri habentis Titulum: Bes-
schreibung von Constantinopel und Gries-
chens

chenlande / Augspurg de A. 1689. Quibus meritò quoque accedit pons ille ligneus, ultra milliare Germanicum, longus, Hungaricus, quondam, valde famosus, dictus: *Die Eßecker Brücke* / ab Imperatore Turcarum Selino, Sigethum occupaturò, intra triginta dies, è palis quercinis, per viginti quinque millia hominum, exstructus, prope pagum murò munitum, *Tardam*, super paludem, quam tres fluvii ingrediuntur, usque ad fluvium *Dravum*, pergens, obliquatam, seu serpentiformem figuram, propter pauca fundamentis apta loca, in paludibus, si fidem meretur Iconismus hujus pontis *adjunctus Itinerarii Germanico-Hungarici D. E. Browni celeb. Medic. Londin. editioni, in folio, conf. Theatr. Europ. Tom. IX. p. 1149.* item vel septies circumflexa, seu obliquata, Pontis ejusdem Figura inter Iconismos *Biographiæ Sereniss. Marchionum Badensium nuper Francofurti editæ* adjectos, quæ cernitur, jucundò cum spectaculo. Quin & Pontis serpentiformis, quondam, Rheno, ad urbem Kinzingen superimpositi mentionem fide dignam reliquit nobis Zeillerus in
suo

suo Itinerario Germanico. Cui omnino addendus videtur obliquatus iste Pons ligneus, qui non procul à monte, vocato: *Der Egelberg* / ac prope Eremitarum cœnobium: *Einsiedeln* / super partem lacus Tigurinensis versus civitatem: *Nappersweil* / si quidem non fallit Iconismus illius cœnobii, *apud Merianum, in sua Topographia Helvetia, pag. 39.* Item obliqua figura pontis lignei strati super fluvium dictum: *Die Eger* / & simul, super duas insulas, in huius medio, jacentes, erecti, prope urbem: *Söcklabrugg* / quam vid. *apud Merianum in sua Topographia Archiducatus Austriae.* Nec minus Mathesi debentur Fumaria obliqua, *Die geschleiffen Feuereffen* / qualia, non rarò in ædificiis extruendis, ob urgentem aliquam circumstantiam, adhibere necesse habent Architecti, uti etiam, suo modò, huc spectant, ob tortuosam, seu obliquam suam figuram, Labyrinthi artificiales, qualis fuit Labyrinthus Dædali, in Creta, Ægyptiacus, à Rege Memnone exstructus ac Leminus, quos *Plinius major lib. 36. Hist. natur. c. 13. è M. Varrone, adhuc testatur superfuille.* Nec non.

Labyrinthus recentior *Rosamundæ*, formosissimæ illustris Waltheri Cliffordi, Angli filia, Henrici II, Angliæ Regis amantissæ, in loco sylvestri, dicto *Woodstock*, quondam, exstructus, atque Hortus viis ambagiosis inflexus, è præaltis buxis compositus, qui vocatur: *Der Irr-Garten* &, Patavii adhuc hodie, reperitur, qualesque etiam Labyrinthi in nonnullis hortis Magnatum, è parvis, Gallici Generis arboribus, quæ: *Frankbaumlein* dicuntur, formati, peregrinantibus obveniunt. Præterea antiquis Architectonibus solenne ambitum murorum directum non ducere, sed sinuosis anfractibus urbes claudere, ne muri ad ictus arietum essent dispositi, juxta *Flavium Vegetium lib. 4. de re militari*, ac, hodie quoque, moenia urbis Ceylonensis: *Jassnapatnam*, nec non urbis in insula Java majori, *Bantam* ut & Septa pagorum *Makikensium*, in *Novo Belgio*, indirecta figuræ, sunt exstructa. Sic muri Circi Neronis inservientis majoribus certaminibus interiores figuram lineæ planæ, huc & illuc, inflexæ repræsentarunt, quale quid etiam

etiam circa muros Circi equestris Neronis fuit observatum, quo pariter debent referri balnei Antonini & Diocletiani Impp. Romanorum moenia, vid. Liber cui Titulus: *Reimari abgebildetes altes Rom/ pag. 295. 297.* item *Ejusdem neues Rom pag. 310.* Imo nostris quoque adhuc temporibus muri ædificii alicujus, seu privati, seu publici e. g. Coenobii ad vallum aliquod in quodam fortalitia, aut ad radices montis cujusdam collocati, ob defectum sufficientis fundamenti per radices arborum, inductum, solent extrui, in linea indirecta. Quibus & queunt superaddi tam insignium Aquæ ductuum Romanorum &c. arcus, quatenus continuatam, longiùs lineam incurvatam repræsentant, quam porticus, ante Vaticanum, itidem figurâ suâ incurvatâ notabilis. Quin &, in oppidis incolarum provinciæ: *Bemba* in Africa, quæ dicuntur: *Libatten*, priusquam quis ad portam palatii Vice Regis, *Des Macolonto*, sepe semper viridi, spinosâ, circumdati, perveniat, inter duas sepes tortuosas, permultas ambages, sicut in Labyrintho, errare necesse habet, qui in-

E 6

directi

directi Accessus, ab omnibus Macolontis, pomposi habentur ac æstimantur, *juxta P. Dionysii Carli Placentini Monachi, Itinerarium African. &c. cap. 8. pag. 40.* Qualia sepimenta ambagiosa etiam circa palatia Nayrorum, in regno Calicut, adhuc reperiuntur, adeo, ut viæ ad ea ducentes, ipsis Labyrinthis *fide Happellii in Mundi mirabil. part. II. lib. 2. cap. 3. pag. 555.* sint similes. Imo, in regia sede Persiæ, urbe *Isfahan* Domus non in recta, sed obliqua Serpentis figura sunt situata, teste *Clar. Tavernerio, in suo orientali Itinerario* æquè, ac in urbe Indiæ orientalis *Agra*, plateæ, ex relatione *Dn. A. M. Mallet, in sua Descriptione Orbis universi, sub Asia pag. 42.* angustæ, non sine industria, figuram serpentum habent. Et quia *Clar. Architectus Vitruvius* salutare esse existimavit Ædificiis, si ita fuerint sitæ, ut Venti in ipsorum frangantur angulis, *Cygneæ*, majores plateæ ita sunt formatae, ut situm habeant quodammodo inflexum, *juxta tenorem Chronici Cygneensis editi à M. T. Schmidio, Section I. cap. 8. pag. 43. conf. Paulus Jennisius in sua*
Historia

Historia Annæbergæ, urbis Misniæ ubi, juxta Lib. I. cap. XI. fol. 28. Mensores ideo Plateas fecerunt procurrere, tramite flexuoso seu obliquato, ut in tali earum figura Impetus ventorum, in montanis locis, impensius sævientium, satis frangatur, alias enim irruens vis ventorum commercia Hominum ultro citroque per vias publicas commeantium haud parum disturberet. Ac in quovis pariete Japonico luto incrustato ligna interstitia trabium distingventia dentatam seu indirectam, ex relatione A. Montani in descriptione Japoniæ offerunt advenarum oculis Lineam. Denique usum indirecti satis quoque videmus, in HygroscoPIO Gouldii, Socii Wadhamensis, Oxoniæ, ubi nervus fidium indirectè, super aliquot trochleas, extensus est, cujus altera extremitas paxillo infixio alligatur, altera autem pondus appensum habet, de quo vid. Act. Erud. Lips. Tab. VII. ad M. Jun. A. 1685. p. 317. Equè ac in Lampade Cardani, apud Monconysium in Itinerar. sui pag. 190. super ambages quatuor Rotularum extensa Chorda cernitur. Ne jam dicamus de lineis

obliquis, quibus Rudera varia, peranti-
qua exornata adhuc cernuntur, hic & il-
lic, quales vid. *in the Natural history,
of Staffordshire, by D.R. Plot. Tabul. 33.
p. X. XI.* item de Lineis indirectis in fu-
mariorum superficie, in villis quorundam
Angliæ Magnatum *ibid. Tabul. VII. ad p.
121.* Ulterius debent suum Matthesi ori-
ginem obliquata opera, & instrumenta va-
ria, Artificum & opificum ut & Oecono-
morum. Ex illorum numero sunt Heli-
ces & Trochleæ die Winden / quæ fiunt
à certis Fabricatoribus vocatis: Windens-
macher / quarumque ope non solum re-
pleta dolia & onusti Currus, sed etiam
alia onera imò ingentes moles aut attolli aut
sustineri valent, ut & opera similis figuræ
obliquæ qualia, vocantur: Schraubzeu-
ge. Candelabra tam ferrea serpenti for-
miter facta quam parietibus vel tectis, ut
Lychnuchi pensiles die hangende Leuch-
ter / item die Wand-Leuchter / Concla-
vium, affigi, solita, aut ex orichalco, aut
ex alia materia, composita, atque Styli
orichalcei, quibus Liberi instruuntur in
primis Literarum elementis è circa se in
vicem

Vicem contortis duplicibus filis orichalceis sunt compositi. Item Cylindrus lineam indirectam circumflexam habens, circa quam, movetur scalpellus mobilis, in suo manubrio, atque Linea cochlearis chalybea, cui est affixus Mus factitius, in Scatula, joci causâ, ex improvviso, dempto opereulo, cum terrore, insultum faciens, item glandium plumbearum Lineæ helices chalybeæ, quibus binæ, majoris læsionis fine, solent connecti, quales vocantur: *Draat-Rugeln*/ nec non Linea dentata in Rotulis istis quibus uti solent personæ certa è pasta conficientes, mediante pisturâ, edulia, uti & his accensenda erit. figura flammæ instar obliquata in pugionibus subditorum M. Mogulis atque Zingalesiorum, quæ vocantur: *Simders*, item *Cris*, fide *Phil. Baldai in Description, Littorum Mallabarensium & Coromandolensium pag. 417, & 420.* qualem flammæ ad instar obliquatam figuram populi Americæ appellati *Carendies* Mucronibus inferunt hastularum è Pyrite confectis quas vocant *Tardes* teste *Schmidelio in sua mirabili versus Americam Navigatione pag. 9. conf.*

9. *conf. Iconismus ad cap. VIII. nec non*
 Linea lignea dentata, seu indirecta, à Tor-
 neatoribus facta, cui avicula lignea, quæ
 modò retrahi, modò in longum, itidem
 loci gratiâ, evibrari potest, superimposi-
 ta est, æquè ac linea ferrea obliquè ser-
 pentis adinstar, in Clathris quibusdam,
 circumducta, ut & manubria Campanu-
 larum domesticarum: *Derer Thür-Klin-
 geln* / laborata è linea chalybea con-
 tinuata, heliciformiter contorta, item
 Manubria illa fere ad figuram Lit. S.
 obliquata, ferrea, quibus perticæ in Cana-
 libus puteorum e.g. Lipsiensium, aquæ ex-
 trahendæ in finem, moveri solent. Atque
 lineæ rubicundæ obliquatæ pedalibus vi-
 trorum caliciformium: *Derer Kelch-Gläs-
 ser* / arte vitriariorum, iis inclusæ. Ex
 instrumentis autem eò præprimis spectant
 quædam Instrumenta obliqua Carpenta-
 riorum & viatorum Scalpra bimanubria-
 ta quæ dicuntur: *Die Schnittmesser* / i-
 tem cingulariorum ac claustrariorum In-
 strumentum illud, Lorum circumtortum
 quod, in ipsa operatione perterebrationis,
 mirè heliciformiter obliquatur, habens,
 quale

quale dicitur: Die Renn-Spintel / item
candelabra horum ferrea, Lineam denta-
tam formantia, quæ etiam modò possunt
, huc & illuc elongari, modo in parvum
spatium, pro necessitatis, in laboribus,
diversitate, possunt retrahi, ac vocantur:
Ziehe-Leuchter / dergleichen auch die Säg-
genschmiede / Spohrer / und Büchsen-
macher ꝛ. zu gebrauchen pflegen / nec non
elateres chalybei in ipsis variis claustris
Die Schloß-Federn / item claves spirofi
claustrorum oblongorum quorundam de-
rer Schrauben-Schlösser / item fila ænea
circa capula Gladiorum obliquata. Ut &
tenacula certa aurifabrorum, exercentium
artem docimasticam, ac fabrorum ferrario-
rum, æque ac Instrumentum quoddam
fabrorum Serariorum, viceclavium amis-
sarum fungens, quod vocari solet: Der
Hinterhacken / item ansæ Trullarum fer-
reæ, nec non Terebræ variæ obliquatas
cuspides habentes, atq; Forfices, & Trans-
locatores ferrei Hortulanorum, &c.
Quorsum etiam referri merentur non so-
lum Ferramenta ista arcuata seu obliqua-
ta bina crassaque faciliori circumgyratio-
ni,

ni, in angustioribus viis inservientia in ho-
diernis Grandium Rhedis, ut & Essedis
his, quæ vocantur Chaisen, & crassa ista
obliquata Ligna rotas currum conne-
ctentia, quæ dicuntur Lang-oder Hanger
Baume / nec non valde in medio obli-
quatum istud Lignum quod imponere so-
lent suis axillis Gestatores illarum Lectica-
rum, quæ ab Indis orientalibus vocantur
Pallanquins. Atque Jugum in nuptiis ve-
terum Romanorum super Neonymphos
sub Actu copulationis, teneri solitum
æquè ac Juga illa incurvata seu obli-
quata eorum qui, e. g. in Italia cir-
cumgestant binas simul per plateas
Amphoras vel Lactis vel Aquæ fontanæ
plenas, & Ligna à Natura intorta aut in-
curvata, è quibus Laniones mactatas po-
cudes, aperiendi eas in finem, sueverunt
suspendere, atque Bases Traharum incur-
vatæ die *Nenn-Schlitten-Ruffen* / item
fulcra lignea anteriora Ephippiorum: Die
Sattelbaume / & intorta Helcionum li-
gnea fulcra, nec non incurvata ista Ligna,
quæ Tegmina lanea vel coriacea Rheda-
rum ac Essedorum in debito Situ susten-
tant.

tant, ac vocantur: Die Bügel an Chais-
sen/ Caleschen und Land-Rutschen/ ut &
Scuticarum è ligno apto quater fisso &
obliquato composita Manubria juxtaque
obliquam figuram monstrantia Juga Te-
studinum præsertim, Cairi usitatarum, ac
cymbæ istæ Venetorum dictæ: Gondeln/
Naviculæ que Indorum, quæ vocantur Co-
racoras, atque obliqua Lectulorum vete-
rum Romanorum figura & ansæ mobiles
charybæ Trepanoum, quam ligneæ in
Terebris istis Seriniariorum quæ appellan-
tur: Traugbohrer / cum circinis his obli-
qua habentibus crura, quos vocamus:
Daster / Hohl-Circkel / ut & Feretra di-
cta: Die Masse / Mercatorum eorum,
qui Lupulum ex altera regione in alteram
venum gestare solent, ac obliquatæ ansæ
seu indirectæ Sagittarum tribus armatæ cu-
spidibus, quas usurpare solent Incolæ Ter-
ræ inter Americam & Grœnlandiam, quam
vocant: *Conte Warwicks Sount.* ideo, ut,
dum Aves, per jactum Sagittæ, non ex
Arcu, sed libera duntaxat manu, tentant
trajicere, in eas æquè, ac monstra marina,
eo majori vi possint Sagittas projicere &

tum Bavariae pertinente maximè artificiosum omnium advenarum oculos in se convertit Cochlidium, ut, multis in terris, ei non detur simile, *teste Zeillero in Itinerario Germaniae cap. 12. p. 291.* ut & quatuor elegantia Cochlidia, in Turri Argentoratensis præcipui, seu Cathedralis templi celeberrima, admirari habent peregrinantes. Nec minus Cochlea artificialis, Salisburgi, in Germania, est famosa, *juxta Memorabilia Europæ pag. 340.* uti & ista Cochlea, Cygneæ, in templo primario, B. Mariæ dicato, quippe quæ duplices sibi invicem concinnè circumtoros aditus & egressus habet, ab imo pergentes usque ad crepidinem ipsius Templi, ubi demum sibi rursus appropinquant, unde non solum inter descendendum, facile quis potest seduci, sed etiam dum alter descendit, altero ascendente, & ambo minùs sunt attentì, sibi nec occurrunt, nec se invicem animadvertunt, uti patet è *M. T. Schmidii Chronico Cygneensi Sect. 1. c. X. pag. 61.* Insuperque, *Isfabani*, ante arcem Regis Persiæ, & templum Imami Methi, in duabus Turribus stupendum altis Mollah-

rum

tum populum, locò campanarum, ad preces convocantium, ascendendi in finem, reperiuntur duo cochlidia, *fide Sansonis, Missionarii, in suo hodierno Persiæ Statu pag. 10.* habentia gradus adeo angustos, ut vix unus sacerdos super istos valeat, suò functurus officiò, ascendere. Quin & Sultaniæ, in Persia, Turrim Arcis regis choddabende *Emarath*, octangularem ambivit, *fide J. J. Straussii in suo Itinerario orientali, cap. 29. pag. m. 171.* cui superimpositæ spectabantur octo Turriculæ, in quas, mediantibus Cochlidiiis, perquam commodè ascendi poterat. Imò in Chaldæa veteri, hodiè: *provincia Irak* dicta, ad Tigrim fluvium, inter urbem Bagdad & Thecrit, 500. passus à Moschea Samara, Turris per antiqua, è lapidibus, mediante igne, compositis artificiosè extructa, extus, duo Cochlidia, quorum alterum alterò profundius est insertum, habet, *juxta Tavernerii lib. 2. Itinerarii Persici pag. 89.* Quin & in aliis operibus Architectonicis figuras & aditus cochleæformes, seu indirectos, usurpare solenne habent Architecti. Ita in villa incomparabili, *Aldobrandina*, in vico Italiæ amœ-

tum Bavariae pertinente maximè artificiosum omnium advenarum oculos in se convertit Cochlidium, ut, multis in terris, ei non detur simile, *teste Zeillero in Itinerario Germaniae cap. 12. p. 291.* ut & quatuor elegantia Cochlidia, in Turri Argentoratensis præcipui, seu Cathedralis templi celeberrima, admirari habent peregrinantes. Nec minus Cochlea artificialis, Salisburgi, in Germania, est famosa, *juxta Memorabilia Europæ pag. 340.* uti & ista Cochlea, Cygneæ, in templo primario, B. Mariæ dicato, quippe quæ duplices sibi invicem concinnè circumtoros aditus & egressus habet, ab imo pergentes usque ad crepidinem ipsius Templi, ubi demum sibi rursus appropinquant, unde non solum inter descendendum, facile quis potest seduci, sed etiam dum alter descendit, altero ascendente, & ambo minùs sunt attentì, sibi nec occurrunt, nec se invicem animadvertunt, uti patet è *M. T. Schmidii Chronico Cygneensi Sect. 1. c. X. pag. 61.* Insuperque, *Isfahani*, ante arcem Regis Persiæ, & templum Imami Methi, in duabus Turribus stupendum altis Mollah-

rum

rum populum, locò campanarum, ad preces convocantium, ascendendi in finem, reperiuntur duo cochlidia, *fide Sansonis, Missionarii, in suo hodierno Persiæ Statu pag. 10.* habentia gradus adeo angustos, ut vix unus sacerdos super istos valeat, suò functurus officiò, ascendere. Quin & Sultaniæ, in Persia, Turrim Arcis regis choddabende *Emarath*, octangularem ambivit, *fide J. J. Straussii in suo Itinerario orientali, cap. 29. pag. m. 171.* cui superimpositæ spectabantur octo Turriculæ, in quas, mediantibus Cochlidiis, perquam commodè ascendere poterat. Imò in Chaldæa veteri, hodiè: *provincia Irak* dicta, ad Tigrim fluvium, inter urbem Bagdad & Thecrit, 500. passus à Moschea Samara, Turris per antiqua, è lapidibus, mediante igne, compositis artificiosè extructa, extus, duo Cochlidia, quorum alterum alterò profundius est insertum, habet, *juxta Tavernerii lib. 2. Itinerarii Persici pag. 89.* Quin & in aliis operibus Architectonicis figuras & aditus cochleæformes, seu indirectos, usurpare solenne habent Architecti. Ita in villa incomparabili, *Aldobrandina*, in vicò Italiae amœ-

nissimo, *Frescati*, Aqua motui stupendarum Machinarum hydraulicarum interveniens, eum in finem, ut Aqua eò lentius & usui aptius, decurrat per canales obliquos se circa duas Columnas vastas, ex ipsa rupe excisas volventes, plane indirectè, cum stupore Advenarum, descendere cogatur. Uti &, in arce regis Hispaniæ recreatoria, *Aranjuezii*, Aqua è monte, per artem factò, *Parnasso*, movetur obliquè, seu serpentiformiter, super piscinam, *fide Comitissæ d' Aunoy, in sua Descriptione Hispaniæ*. Deinde Mons virens, factitius, in villa admirabiliter amœna Ducum de *Arenberg & Arschott*, prope urbem *Anguier*, in *Brabantia*, dictus: *Der Parnassus-Berg* & præditus Arbusculis, quæ dicuntur, *Herselters*, *Batavis*, quinque habet aditus heliciformes, ut licet valde altus sit, tamen paulatim, in eum, queat fieri ascensus, *vid. Villæ bujus delineationem à Vischero, Amstelodami, editam*. Quemadmodum etiam Hortus Medicinalis, in bene ordinatis villis, solet exstrui sub forma rotunda, super colle sat amplo, aut mediocri monte, ad quem è latere via cochleæformiter obli-

obliqua, quinquies circumflexa, atq; identidem magis coarctata, nec non murô terræ præcidentiam prohibente circumsepta, quæ via quindecim passus, (unde quatuor pedes locô herbariô, ac, undecim pedes, ambulacrô occupantur) lata, exaltatione sensum majore factâ, ad apicem ducit, instar turris perantiquæ maritimæ Phari dictæ, cujus rudera, tantum adhuc Alexandriæ, supersunt, *vid. Liber cui Inscriptio: B. Hohbergs Udel. Landlebens lib. 5. c. 82. pag. 532. conf. le Theatre d'Agriculture & Mesnages de Champs, par le sieur Olivier de Serres Liv. 6. chap. 14. p. 535. 538.* Item solent ac possunt institui vivaria cochleæformia, seu obliqua, Schneckenförmige Thier-Gärten / de quibus *vid. Liber, cui Titulus: Tanners Jagt-Geheimnisse Tabul. 77. pag. 146.* Qualiter & Naupacti, quæ hodie dicitur *Lepanto*, Mons, cui Castellum superimpositum est, fortificationem habet obliquam, dum via aliquoties obliquata, & muris sat firmis circumdata, in ejus summitatem adducit, *juxta Iconismum Libri habentis Titulum: Beschreibung von Constantinopel und Griechene*

chenlande / Augspurg de A. 1689. Quibus meritò quoque accedit pons ille ligneus, ultra milliare Germanicum, longus, Hungaricus, quondam, valde famosus, dictus: *Die Essecker Brücke* / ab Imperatore Turcarum Selimo, Sigethum occupaturò, intra triginta dies, è palis quercinis, per viginti quinque millia hominum, exstructus, prope pagum murò munitum, *Tardam*, super paludem, quam tres fluvii ingrediuntur, usque ad fluvium *Dravum*, pergens, obliquatam, seu serpentiformem figuram, propter pauca fundamentis apta loca, in paludibus, si fidem meretur Iconismus hujus pontis *adjunctus Itinerarii Germanico-Hungarici D. E. Browni celeb. Medic. Londin. editioni, in folio, conf. Theatr. Europ. Tom. IX. p. 1149.* item vel septies circumflexa, seu obliquata, Pontis ejusdem Figura inter Iconismos *Biographie Sereniss. Marchionum Badensium nuper Francofurti editæ* adjectos, quæ cernitur, jucundò cum spectaculo. Quin & Pontis serpentiformis, quondam, Rheno, ad urbem Kinzingen superimpositi mentionem fide dignam reliquit nobis Zeillerus in
suo

suo Itinerario Germanico. Cui omnino addendus videtur obliquatus iste Pons ligneus, qui non procul à monte, vocato: *Der Ehelberg* / ac prope Eremitarum cœnobium: *Einsiedeln* / super partem lacus Tigurinensis versus civitatem: *Nappersweil* / si quidem non fallit Iconismus illius cœnobii, *apud Merianum, in sua Topographia Helvetiae, pag. 39.* Item obliqua figura pontis lignei strati super fluvium dictum: *Die Eger* / & simul, super duas insulas, in huius medio, jacentes, erecti, prope urbem: *Söcklabrugg* / quam vid. *apud Merianum in sua Topographia Archiducatus Austriae.* Nec minus Mathesi debentur Fumaria obliqua, *die geschleiffen Feuereffen* / qualia, non rarò in ædificiis extruendis, ob urgentem aliquam circumstantiam, adhibere necesse habent Architecti, uti etiam, suo modò, huc spectant, ob tortuosam, seu obliquam suam figuram, Labyrinthi artificiales, qualis fuit Labyrinthus Dædali, in Creta, Ægyptiacus, à Rege Memnone exstructus ac Leminus, quos *Plinius major lib. 36. Hist. natur. c. 13. è M. Varrone, adhuc testatur superfuille.* Nec non.

Labyrinthus recentior *Rosamundæ*, for-
 mosissimæ illustris Waltheri Cliffordi,
 Angli filia, Henrici II, Angliæ Regis ama-
 siæ, in loco sylvestri, dicto *Woodstock*,
 quondam, exstructus, atque Hortus viis
 ambagiosis inflexus, è præaltis buxis com-
 positus, qui vocatur: *Der Irr-Garten*
 &, Patavii adhuc hodie, reperitur, qua-
 lesque etiam Labyrinthi in nonnullis
 hortis Magnatum, è parvis, Gallici Ge-
 neris arboribus, quæ: *Frankbaumlein*
 dicuntur, formati, peregrinantibus ob-
 veniunt. Præterea antiquis Architectonibus
 solenne ambitum murorum directum
 non ducere, sed sinuosis anfractibus urbes
 claudere, ne muri ad ictus arietum essent dis-
 positi, *juxta Flavium Vegetium lib. 4. de*
re militari, ac, hodie quoque, moenia
 urbis Ceylonensis: *Jassnapatnam*, nec
 non urbis in insula Java majori, *Bantam*
 ut & Septa pagorum *Makikensium*,
 in *Novo Belgio*, indirecta figurâ,
 sunt exstructa. Sic muri Circi Nero-
 nis inservientis majoribus certamini-
 bus interiores figuram lineæ planè, huc &
 illuc, inflexæ repræsentarunt, quale quid
 etiam

etiam circa muros Circi equestris Neronis fuit observatum, quo pariter debent referri balnei Antonini & Diocletiani Impp. Romanorum moenia, vid. Liber cui Titulus: *Reimari abgebildetes altes Rom* pag. 295. 297. item *Ejusdem neues Rom* pag. 310. Imo nostris quoque adhuc temporibus muri ædificii alicujus, seu privati, seu publici e. g. Coenobii ad vallum aliquod in quodam fortalitio, aut ad radices montis cujusdam collocati, ob defectum sufficientis fundamenti per radices arborum, inductum, solent extrui, in linea indirecta. Quibus & quæcunt superadditam insignium Aquæ ductuum Romanorum &c. arcus, quatenus continuatam, longiùs lineam incurvatam repræsentant, quam porticus, ante Vaticanum, itidem figurâ suâ incurvatâ notabilis. Quin &, in oppidis incolarum provinciæ: *Bemba* in Africa, quæ dicuntur: *Libatten*, priusquam quis ad portam palatii Vice Regis, *Des Macolonto*, sepe semper viridi, spinosâ, circumdati, perveniat, inter duas sepes tortuosas, permultas ambages, sicut in Labyrintho, errare necesse habet, qui in-

E 6

directi

directi Accessus, ab omnibus Macolont
pomposi habentur ac æstimantur, *juxta*
P. Dionysii Carli Placentini Monachi, Iti-
nerarium African. &c. cap. 8. pag. 40.
Qualia sepimenta ambagiosa etiam circa
palatia Nayrorum, in regno Calicut, ad
huc reperiuntur, adeo, ut viæ ad ea
ducentes, ipsis Labyrinthis *fide Happe-*
lii in Mundi mirabil. part. II. lib. 2. cap. 3.
pag. 555. sint similes. Imo, in regia sede
Persiæ, urbe *Isfahan* Domus non in recta,
sed obliqua Serpentis figura sunt situata,
teste Clar. Tavernerio, in suo orientali Iti-
nerario æquè, ac in urbe Indiæ orientalis
Agra, plateæ, ex relatione *Dn. A. M.*
Mallet, in sua Descriptione Orbis univer-
si, sub Asia pag. 42. angustæ, non sine
industria, figuram serpentum habent.
Et quia *Clar. Architectus Vitruvius* salu-
tare esse existimavit Ædificiis, si ita fue-
rint sitæ, ut Venti in ipsorum frangantur
angulis, Cygneæ, majores plateæ ita sunt
formatæ, ut situm habeant quodammo-
do inflexum, *juxta tenorem Chronici Cyg-*
neensis editi à M. T. Schmidio, Section I. cap.
8. pag. 43. conf. Paulus Jennisius in sua
Historia

Historia Annabergæ, urbis Misniæ ubi, juxta Lib. I. cap. XI. fol. 28. Mensores ideo Plateas fecerunt procurrere, tramite flexuoso seu obliquato, ut in tali earum figura Impetus ventorum, in montanis locis, impensius sævientium, satis frangatur, alias enim irruens vis ventorum commercia Hominum ultro citroque per vias publicas commeantium haud parum disturberet. Ac in quovis pariete Japonico luto incrustato ligna interstitia trabium distingventia dentatam seu indirectam, ex relatione A. Montani in descriptione Japoniæ offerunt advenarum oculis Lineam. Denique usum indirecti satis quoque videmus, in Hygroscoopio Gouldii, Socii Wadhamensis, Oxoniæ, ubi nervus fidi-um indirectè, super aliquot trochleas, extensus est, cujus altera extremitas paxillo infixio alligatur, altera autem pondus appensum habet, de quo vid. Act. Erud. Lips. Tab. VII. ad M. Jun. A. 1685. p. 317. Equè ac in Lampade Cardani, apud Monconysium in Itinerar. sui pag. 190. super ambages quatuor Rotularum extensa Chorda cernitur. Ne jam dicamus de lineis

obliquis, quibus Rudera varia, peranti-
qua exornata adhuc cernuntur, hic & il-
lic, quales vid. *in the Natural history,*
of Staffordshire, by D. R. Plot. Tabul. 33.
p. X. XI. item de Lineis indirectis in fu-
mariorum superficie, in villis quorundam
Angliæ Magnatum *ibid. Tabul. VII. ad p.*
121. Ulterius debent suum Matthesi ori-
ginem obliquata opera, & instrumenta va-
ria, Artificum & opificum ut & Oecono-
morum. Ex illorum numero sunt Heli-
ces & Trochleæ die Binden / quæ fiunt
à certis Fabricatoribus vocatis: Bindens-
macher / quarumque ope non solum re-
pleta dolia & onusti Currus, sed etiam
alia onera imò ingentes moles aut attolli aut
sustineri valent, ut & opera similis figuræ
obliquæ qualia, vocantur: Schraubzeu-
ge. Candelabra tam ferrea serpenti for-
miter facta quam parietibus vel tectis, ut
Lychnuchi pensiles die hangende Leuch-
ter / item die Wand-Leuchter / Concla-
vium, affigi, solita, aut ex orichalco, aut
ex alia materia, composita, atque Styli
orichalcei, quibus Liberi instruuntur in
primis Literarum elementis è circa se in-
vicem

vicem contortis duplicibus filis orichalceis sunt compositi. Item Cylindrus lineam indirectam circumflexam habens, circa quam, movetur scalpellus mobilis, in suo manubrio, atque Linea cochlearis chalybea, cui est affixus Mus factitius, in Scatula, joci causâ, ex improvviso, dempto opereulo, cum terrore, insultum faciens, item glandium plumbearum Lineæ helices chalybeæ, quibus binæ, majoris læsionis fine, solent connecti, quales vocantur: *Draat-Kugeln* nec non Linea dentata in Rotulis istis quibus uti solent personæ certa è pasta conficientes, mediante pisturâ, edulia, uti & his accensenda erit. figura flammæ instar obliquata in pugionibus subditorum M. Mogulis atque Zingalesiorum, quæ vocantur: *Sinders*, item *Cris*, fide *Phil. Baldai in Description. Littorum Mallabarensium & Coromandolensium pag. 417, & 420.* qualem flammæ adinstar obliquatam figuram populi Americæ appellati *Carendies* Mucronibus inferunt hastularum è Pyrite confectis quas vocant *Tardes* teste *Schmidelio in sua mirabili versus Americam Navigatione pag. 9. conf.*

9. *conf. Iconismus ad cap. VIII.* nec non
Linea lignea dentata, seu indirecta, à Tor-
neatoribus facta, cui avicula lignea, qua
modò retrahi, modò in longum, itidem
Locis gratiâ, evibrari potest, superimposi-
ta est, æquè ac linea ferrea obliquè ser-
pentis adinstar, in Clathris quibusdam,
circumducta, ut & manubria Campanu-
larum domesticarum: *Derer Thür-Klin-
geln* / laborata è linea chalybea con-
tinuata, heliciformiter contorta, item
Manubria illa fere ad figuram Lit. S.
obliquata, ferrea, quibus perticæ in Cana-
libus puteorum e.g. Lipsiensium, aquæ ex-
trahendæ in finem, moveri solent. Atque
lineæ rubicundæ obliquatæ pedalibus vi-
trorum caliciformium: *Derer Kelch-Gläs-
ser* / arte vitriariorum, iis inclusæ. Ex
instrumentis autem eò præprimis spectant
quædam Instrumenta obliqua Carpen-
tiorum & viatorum Scalpra bimanubria-
ta quæ dicuntur: *Die Schnittmesser* / i-
tem cingulariorum ac claustrariorum In-
strumentum illud, Lorum circumtortum,
quod, in ipsa operatione perterebrationis,
mirè heliciformiter obliquatur, habens,
quale

quale dicitur: Die Renn-Spintel / item
candelabra horum ferrea, Lineam denta-
tam formantia, quæ etiam modò possunt
huc & illuc elongari, modo in parvum
spatium, pro necessitatis, in laboribus,
diversitate, possunt retrahi, ac vocantur:
Ziehe-Leuchter / dergleichen auch die Säg-
genschmiede / Spohrer / und Büchsen-
macher ꝛ. zu gebrauchen pflegen / nec non
elateres chalybei in ipsis variis claustris
die Schloß-Federn / item claves spirofi
claustrorum oblongorum quorundam De-
rer Schrauben-Schlösser / item fila ænea
circa capula Gladiorum obliquata. Ut &
tenacula certa aurifabrorum, exercentium
artem docimasticam, ac fabrorum ferrario-
rum, æque ac Instrumentum quoddam
fabrorum Serariorum, viceclavium amis-
sarum fungens, quod vocari solet: Der
Hinterhacken / item ansæ Trullarum fer-
reæ, nec non Terebræ variæ obliquatas
cuspides habentes, atq; Forfices, & Trans-
locatores ferrei Hortulanorum, &c.
Quorsum etiam referri merentur non so-
lum Ferramenta ista arcuata seu obliqua-
ta bina crassaque faciliiori circumgyratio-
ni,

9. *conf. Iconismus ad cap. VIII.* nec non Linea lignea dentata, seu indirecta, à Torneatoribus facta, cui avicula lignea, quæ modò retrahi, modò in longum, itidem loci gratiâ, evibrari potest, superimposita est, æquè ac linea ferrea obliquè serpentis adinstar, in Clathris quibusdam, circumducta, ut & manubria Campanularum domesticarum: *Derer Thür-Klingeln* / laborata è linea chalybea continuata, heliciformiter contorta, item Manubria illa fere ad figuram Lit. s. obliquata, ferrea, quibus perticæ in Canaliculis puteorum e.g. Lipsiensium, aquæ extrahendæ in finem, moveri solent. Atque lineæ rubicundæ obliquatæ pedalibus vitrorum caliciformium: *Derer Kelch-Gläser* / arte vitriariorum, iis inclusæ. Ex instrumentis autem eò præprimis spectant quædam Instrumenta obliqua Carpentariorum & victorum Scalpra bimanubriata quæ dicuntur: *Die Schnittmesser* / item cingulariorum ac claustrariorum Instrumentum illud, Lorum circumtortum, quod, in ipsa operatione perterebrationis, mirè heliciformiter obliquatur, habens, quale

quale dicitur: Die Renn-Spintel / item
candelabra horum ferrea, Lineam denta-
tam formantia, quæ etiam modò possunt
huc & illuc elongari, modo in parvum
spatium, pro necessitatis, in laboribus,
diversitate, possunt retrahi, ac vocantur:
Ziehe-Leuchter / dergleichen auch die Sä-
genschmiede / Spohrer / und Büchsen-
macher ꝛ. zu gebrauchen pflegen / nec non
elateres chalybei in ipsis variis claustris
die Schloß-Federn / item claves spirofi
claustrorum oblongorum quorundam Des-
rer Schrauben-Schlösser / item fila ænea
circa capula Gladiorum obliquata. Ut &
tenacula certa aurifabrorum, exercentium
artem docimasticam, ac fabrorum ferrario-
rum, æque ac Instrumentum quoddam
fabrorum Serariorum, viceclavium amis-
sarum fungens, quod vocari solet: Der
Hinterhacken / item ansæ Trullarum fer-
reæ, nec non Terebræ variæ obliquatas
cuspidēs habentes, atq; Forfices, & Trans-
locatores ferrei Hortulanorum, &c.
Quorsum etiam referri merentur non so-
lum Ferramenta ista arcuata seu obliqua-
ta bina crassaque faciliiori circumgyratio-
ni,

ni, in angustioribus viis interservientia in hodiernis Grandium Rhedis, ut & Essedis, his, quæ vocantur Chaisen, & crassa ista obliquata Ligna rotas currum connectentia, quæ dicuntur Lang-oder Hange-Baume / nec non valde in medio obliquatum istud Lignum quod imponere solent suis axillis Gestatores illarum Lecticarum, quæ ab Indis orientalibus vocantur *Pallanquins*. Atque Jugum in nuptiis veterum Romanorum super Neonymphos sub Actu copulationis, teneri solitum æquè ac Juga illa incurvata seu obliquata eorum qui, e. g. in Italia circumgestant binas simul per plateas Amphoras vel Lactis vel Aquæ fontanæ plenas, & Ligna à Natura intorta aut incurvata, è quibus Laniones mactatas pecudes, aperiendi eas in finem, sueverunt suspendere, atque Bases Traharum incurvatæ die *Nenn-Schlitten-Ruffen* / item fulcra lignea anteriora Ephippiorum: Die *Sattelbaume* / & intorta Helcionum lignea fulcra, nec non incurvata ista Ligna, quæ Tegmina lanea vel coriacea Rhedarum ac Essedorum in debito Situ sustentant,

tant, ac vocantur: Die Bügel an Chaisen/ Caleschen und Land-Rutschen/ ut & Scuticarum è ligno apto quater fisso & obliquo composita Manubria juxtaque obliquam figuram monstrantia Juga Testudinum præsertim, Cairi usitatarum, ac cymbæ istæ Venetorum dictæ: Gondeln/ Naviculæ que Indorum, quæ vocantur Coracoras, atque obliqua Lectulorum veterum Romanorum figura & ansæ mobiles charybæ Trepanoum, quam ligneæ in Terebris istis Seriniariorum quæ appellantur: Traugbohrer / cum circinis his obliqua habentibus crura, quos vocamus: Daster / Hohl-Circel / ut & Feretra dicta: Die Masse / Mercatorum eorum, qui Lupulum ex altera regione in alteram venum gestare solent, ac obliquatæ ansæ seu indirectæ Sagittarum tribus armatæ cuspidibus, quas usurpare solent Incolæ Terræ inter Americam & Grœnlandiam, quam vocant: *Conte Warwicks Sount.* ideo, ut, dum Aves, per jactum Sagittæ, non ex Arcu, sed libera duntaxat manu, tentant trajicere, in eas æquè, ac monstra marina, eo majori vi possint Sagittas projicere &

eo certiùs fide ibi versati quondam Capitanei Forbischeri, & Levini Hulsii in proëmio Libri sui cui Titulus: Wunderbahre Schiff-Farthen der Niederländer nach Cathai um Novam Zemblam, ferire. Neque verò illud est omittendum, quòd ipsa tremenda Majestas divina Mediis interdum egerit indirectis, atque ita, jam olim, obliquè agendò processerit. Siquidem non solum exstructionem turris Babel Jehova prohibuit, per indirectum, dum confusionem Linguarum excitavit, sed etiam venit ad Abrahamum, sub habitu trium virorum, atque cum Jacobo, sub forma viri cujusdam, certavit. Deinde Israelitas ex Ægypto ablatos non duxit viâ breviori versus Palestinam, sed circumduxit eos, per ambages, scil. per viam deserti maris Suph, partim fortè ideo ut eò frequentiore occasione haberet probandi Israelitarum tolerantiam, partim ac primariò, ut præcaveret, ne forte reverteretur in Misraim, quam rationem posteriorem vid. in Exodi cap. 13. v. 17. Præferendam procul dubiò rationi ipsius Josephi, quam in Antiquitatum Judaicarum lib.

lib. II. cap. 6. sequentibus profert verbis: Moses Israelitas ideo non per Palestinam sed per ambages duxit, ut si Ægyptii, mutata sententiâ eos vellent persequi, poenas luerent violati pacti, & ne Palestini, quas ob veterem similitudinem infensos habebant, de hac profectioe possent certiores fieri, ob regionem suam Ægypto conterminam; *Hinc omissâ viâ in Palestinam ducente, per desertum, viâ dispendiosâ ac difficili Chanaanem tentavit invadere.* Tum Samueli, cui mandaverat, ut iret Bethlehemum, ac Davidem ungeret, ne Saul hoc audiret, ipsumque interficeret, indirectè agere, mandavit, respondendô: *Vitulum bonum tolles in manu tua dicesque ad immolandum Jehovæ veni.* 1. Samuel. 16. v. 2. Josua ubi Ai expugnare fuit iussus, Deus ei mandavit, ut insidias collocaret à tergo civitatis, ipse autem, cum reliquis, incolas ex urbe, sub specie fugæ, eliceret, *vid. Jos. cap. VIII. v. 1. & seqv.* Et Davidem contra Philistæos in pugnam egressurum, iussit facere non directam aggressionem, sed gyrare post eos, ut veniret ad eos ex adverso mororum 2. Sam. cap. 5. v. 23. & seqv.

eo certiùs fide ibi versati quondam Capitanei Forbischeri, & Levini Hulsii in proëmio Libri sui cui Titulus: Wunderbahre Schiff-Farthen der Niederländer nach Cathai um Novam Zemblam, ferire. Neque verò illud est omittendum, quòd ipsa tremenda Majestas divina Mediis interdum egerit indirectis, atque ita, jam olim, obliquè agendò processerit. Siquidem non solum extructionem turris Babel Jehova prohibuit, per indirectum, dum confusionem Linguarum excitavit, sed etiam venit ad Abrahamum, sub habitu trium virorum, atque cum Jacobo, sub forma viri cujusdam, certavit. Deinde Israelitas ex Ægypto ablatos non duxit viâ breviori versus Palestinam, sed circumduxit eos, per ambages, scil. per viam deserti maris Suph, partim fortè ideo ut eò frequentiore occasionem haberet probandi Israelitarum tolerantiam, partim ac primariò, ut præcaveret, ne forte reverteretur in Misraim, quam rationem posteriorem vid. in Exodi cap. 13. v. 17. Præferendam procul dubiò rationi ipsius Josephi, quam in Antiquitatum Judaicarum lib.

lib. II. cap. 6. sequentibus profert verbis: Moses Israelitas ideo non per Palestinam sed per ambages duxit, ut si Ægyptii, mutata sententiâ eos vellent persequi, pœnas luerent violati pacti, & ne Palestini, quas ob veterem similitatem infensos habebant, de hac profectioe possent certiores fieri, ob regionem suam Ægypto conterminam; *Hinc omissâ viâ in Palestinam ducente, per desertum, viâ dispendiosâ ac difficili Chanæam tentavit invadere.* Tum Samueli, cui mandaverat, ut iret Bethlehemum, ac Davidem ungeret, ne Saul hoc audiret, ipsumque interficeret, indirectè agere, mandavit, respondendô: *Vitulum bonum tolles in manu tua dicesque ad immolandum Jehovæ veni. 1. Samuel. 16. v. 2.* Josua ubi Ai expugnare fuit jussus, Deus ei mandavit, ut insidias collocaret à tergo civitatis, ipse autem, cum reliquis, incolas ex urbe, sub specie fugæ, eliceret, *vid. Jos. cap. VIII. v. 1. & seqv.* Et Davidem contra Philistæos in pugnam egressurum, jussit facere non directam aggressionem, sed gyrare post eos, ut veniret ad eos ex adverso mororum *2. Sam. cap. 5. v. 23. & seqv.*

sequ. Simsoni, per desideratas nuptias cum muliere in Thimnath, occasionem fecit irritandi Philistæos, *Jud. cap. 14. v. 1.* Imò ipse Deus Prophetas sæpe per Similia, seu Parabolas atque ita per ambages, ac ænigmaticè cum Israelitis jussit agere & sic indirecte, unde ad Ezechielem, *cap. 21. v. 46. 47. & 49.* ita inquit: *Sprich zum Lande gegen Mittag* / per quæ verba Hierosolymam, ac Terram Israelitarum, intelligi voluit, ubi Propheta respondit: *Herr sie sagen von mir / dieser redet eitel verdeckte Wort. conf. ibid. cap. 17. 19. &c.* ac imprimis notabile exemplum, (præter multa, quæ, in aliis Prophetarum Scriptis, observantur, *vid. in Aggai Prophet. cap. II. à versu 12. ad versic. 15.* Et præcipue per indirectum, Deus redarguit Jonam Prophetam suæ injustæ iracundiæ & impatientiæ ob gratiam divinam Ninivitis factam, dum Cucurbitam fecit accrescere, super Jonæ tabernaculum, ad orientem prope & extra urbem Ninive erectum, aspectu gratissimam, cujus amœnitate & grata umbrâ quàm valde priùs lætatus, tam vehementer postmodum iratus est, cum ascen-

dente

dente autorâ , alterô die Deus , per paratum vermem, cucurbitam, usque ad exarescentiam, percussit, unde deinceps, sub ortu Solis, à vehementi divinitus excitato vento orientali, atque Sole ardente eo usque fuit afflictus, ut iratus suæ mortem, votô expeteret Animæ, ubi demum Deus ulteriori ambage non usus est, sed dixit Jonæ: *Tu pepercisti Cucurbitæ ipsi in qua tamen non laborasti, nec fecisti crescere eam, quæ una nocte nata est & una nocte periit. Et ego non parcam Nineveh, urbi illi magnæ, in qua sunt plus quam duodecies decem millia Hominum, qui non noverunt inter dexteram suam, & sinistram, & animalia multa?* uti patet è *Prophetia Jonæ cap. IV.* Sicut etiam per indirectum videtur egisse Deus dum permittendô venditionem in Ægyptum prospexit, ne Israel cum sua tempore famis periret familia, item dum, per irruptionem in Ægyptum apparenter valde damnosam, à Syris in territorium Israel factam & abductam inter captivos puellam ad uxorem leprosi Naëman nominis sui gloriam manifestavit Gentilibus: quale quid quoque fecit, quoad

quoad conventum Principum Nebucadnezaris ad consecrationem novi Idoli quando in Georgiam tempore Constantini M. Religionem Christianam, voluit introducere, dum usus est captiva quadam fœmellâ Christianâ, quæ *fide Socratis Lib. cap. 20. & Sozomeni Lib. II. cap. 6.* primum, intercedentibus devotis suis precibus, curavit graviter ægrotantem infantem cujusdam Vicinæ, sui Domini, & mox non tamen, nisi sub conditione Baptismi quem exinde quoque Regina admisit, convocatis prius in suum pluribus Sacerdotibus Christianis Territorium, item descriptionem subditorum ab Augusto Cæsare mandatam, ut Christus nasceretur in Bethlehem Judææ. Ad hæc Deus non raro obliquè juvit, ita hostes Judæorum sæpe victi, dum Deus effecit ut inter ipsos gladius cujusque contra proximum esset, *vid. Judic. cap. 7. v. 2. Paralipom. cap. 20. v. 23. & ibid. cap. 32. Ac Jes. cap. 37. v. 36.* per Angelum Sanherib regis Assyriorum stupendum delevit Exercitum, quin & Judæis Angelos misit hostes ipsorum sagittis ac fulminibus perturbantes *2. Maccab. X. & XI.*

§ XI. Porro cum ante urbem Romam, Annibal committere vellet proelium, & jam instructi utrinque Exercitus in ejus pugnae casum, in qua urbs Roma victori futura praemio esset, imber ingens grandine missus ita utramque aciem turbavit, ut vix armis retentis se receperint in castra, nullius rei minori, quam hostium metu, & posterò die, eodem locò, acies instructas eadem tempestas diremit, ubi se recepissent in castra, mira serenitas, cum tranquillitate, exorta fuit, *juxta Livium, lib. 26. c. 9.* Nec non Alphonso I. Portugalliae Rege, cum suis, Coimbræ, à ter centum millibus Æthiopum obsessò, exercitum hostilem ita fregit, ut cogeretur recedere, *vid. Lebens-Beschreibung derer Könige von Portugall/ pag. 51. & 78.* Juxta Anno 1673. cum Episcopus Monasteriensis fortalitium Batavorum Cöverden in deditionis angustias vellet cogere per fluvii Vecht, mediantibus aggeribus excitatis, tantam turgescientiam, ut propter irruentem aquarum vim, nemo fere obsessorum, in ulla domo, se amplius salvum servare posset, Deus indirectò obsidentes depulit, dum

Eurum excitavit, qui Aggeres istos, scilicet, durante unicâ nocte, rupit, & obsessos liberavit similiter, ac, ante aliquot annos, classis Anglica Portum Seelandæ Briel occupatura adventaret, affluxum Maris solennem ter cessare fecit, unde clarescit ista hostilis intentio fuit obliquè impedita. Nec minus Deus voluntatem suam sæpe indicavit indirectè aut per Somnia, e. g. Jacobo Josepho aliisque, aut per Angelos in Somniis apparentes aut de imminenti periculo & infortunio per alia Infomniis suos certiores fecit. Ita Serenissimæ contrahentis Friderici II. cognomento Placidi, Electoris Saxonum, æquè, ac erga alias Magnatum Sereniss. uxores, quoad instantia suis Propinquis pericula, egit. Margareta Austriacæ indirectè, quondam, notificavit imminens Celsissimorum ejus Filiorum, Principum Juventutis, à Conrado Kauffung, Plagium ipsorum meditante non leve periculum, dum tale Eidem, brevi, ante Sereniss. Electoris Patris, Alberti burgò Lipsiam, suscipiendum Iter, & quo proximè insequenti nocte, commissum fuit Plagium, fecit Somnium offerri. A

currisse Aprum vastum, immanem ac horridum, in amœnum Hortum sui Territorii, ausumque ibi teneræ, inter, variis latifcantibus coloribus, ridentes Herbas, &c. gratè accrescenti Rutæ nocere, neminemque tam feroci resistere valuisse Bestiæ, usque dum tandem supervenerit ursus, qui rapacis furorẽ inhibuisset Apri. Cujus urli etiam effigiem, in memoriam suæ originis, hodie è per antiquis Documentis certi de Insomnio isto, fidi, Carbonarii, Trilleri, descendentes Posterì, in Scuto suorum adhuc gerunt insignium) unde quidem Sere- nissima Electrix etiam Electorem conjugem celsissimum, peramanter rogavit, ut, ob istud relatum mirum Somnium, Iter suum, Lipsiam, destinatum, usque ad septimanarũ aliquot intervallum, dignaretur differre, qui tamen, juxta vim Fati, somnium hoc minùs curavit & potiùs suum semel decretum Iter, tametsi cum eventu ad tempus satis tristi, ingressus est, item per fulgorem Scuti Urim & Thummim, ut & Fata hujus vel illius per signa ominosa, nempe Cometas, hinc Hierosolymitanos olim, de futuro Excidio, monuit per Cometam,

acinacis forma, horrendum, qualis etiam ultimo regi Peruviano Ahalibæ interitum sui regni fatalem, ac tremendum Populi potentis ex Occidente Hispanorum scilicet adventum notum fecit, & aspera Jo. Frederici, Saxoniae Electoris, fata per crucem ab utero materno impressam. Sic A.C. 1265. Manfredo regi Siciliae, cum Carolo d'Anjou, proeliaturo obliquè, Clades à Deo notificata est, dum argentea Aquila, è casside ejus, in apicem ephippii decidit, ubi ipse perterritus, statim, exclamavit: *Hoc est Signum Dei* moxque, fortiter dimicandò, in medio hostium, occubuit. Et Charlottæ Joannis Cypri Regis relictæ filiae, Anno Christi 1458. in Reginam coronatæ, ac è templo præcipuo egredienti, breve futurum & à Jacobo illegitimo auferendum ei prænunciatum est, divinitus, per indirectum, dum Corona regia ei è Capite decidit, *secundum D. Lohmeieri Tabul. Genealog. Tab. 57.* Præterea, ante proelium Bruti cum Augusto, circa Philippos Macedoniae, utraque Acie jam paratâ stante, duæ Aquilæ, altera ex parte illius, altera ex hujus
plaga,

plaga, advolans, Omen dederunt, dum
 Aquila è plaga Bruti veniens ab altera, in
 certamine, vincebatur, atque ita, per in-
 directum, ex DEI voluntate, indicaba-
 tur, cuinam parti clades expectanda foret,
fide L. Godofredi in Chronic. Historic. Nec
 non DEus olim TransSylvaniæ cuidam
 Principi victoriam de Turcis reportandam
 indirectè, per mirandam Aquilæ cujusdam
 actionem, indicavit. A. C. 1596. enim
 ante proelium cum Sinane, Bassa
 Turcarum, per multas horas visus qui-
 dem Cometa terribilis, qui simul ac eva-
 nuit, Aquila è vicinis montibus veniens
 circum Christianorum castra volitavit,
 & tandem supra tentorium Principis, se-
 dit, cum omnium admiratione, quæ, ubi
 Princeps cum suis tentoriò exiit, statim
 ad eum, tanquam ad familiarem advola-
 vit, ac se libenter ei comprehendendum
 tradidit, & apud eum mansit, ubi, brevi,
 Turcæ graviter sunt victi, è *relatione An-
 nal. Suevic. Crusii. lib. Paralip. pag. 127.*
 Item Seculò proxime elapsò imminentem
 Exercitui Suecico-Saxonico, pugnaturo
 contra Exercitum Imperatoris RomanoGer-
 manici,

manici, DEUS indirectè, significavit per Columbam albam vexillo equestri Saxónico primò insidentem, moxque super totum Exercitum Confœderatorum circumvolitantem. *Conf. illustr. Ranzovii Tractatus tam rarus quam egregius de Prasagiis.* Nec minus indirectè Medium aliquod salutare DEUS interdum hominibus monstravit per Somnium. Sic quondam, Uratislaviæ, D. Rumbaumio de cura certi gravis morbi sollicito, ostendit, in somnio, aliquem, antea, non visum Librum, in quo, & ipse Morbus, & Curatio ejus, clarè erant descripta, quem Morbum etiam, sequens visa per somnium, mox feliciter curavit. Ubi præprimis istud notari meretur, quod Liber iste, visus in somnio, post aliquot demum annos abhinc fuerit editus, ac Recepta eadem apparuerit in Pagina, quâ somnians eam viderat. Atque Viro cuidam docto, jam per triennium, Quartanâ febre laboranti, post divini implorationem constantem auxilii, formosa in Somnio, aliqua Virgo, Muscô ipsius egressa, apparuit, quæ ipsum, manu sua, duxit in hortum domui suæ adjacentem,

jacentem, certamque Herbam, radicitus
evulsam, ei porrexit, dicendo: *Ab hac ip-
sa Herba tua dependet Sanitas.* Quæ et-
iam visa Herba manè, ibi, ab illius Ægri
Medico & quærebat & reperiebatur,
Patiensque, eam assumendô, brevi, con-
valescebat, de quibus duobus mirandis
Exemplis vid. *Stieffleri Thesaurus Histori-
cus Part. I. atque in Decur. II. Epheme-
rid. Natur. curios. German. A. II. obs. D.*
Paulini 17. uti & misero Seni cuidam in
Bohemia cujus laborantem pustulâ hal-
lum Balneator Raudnizensis, imperitus,
ad imminentiam Gangrænæ usque, malè
curaverat, indirectè à Deo monstratum
est Remedium, mediante voce quadam ab
Ægro per Somnium auditâ: *A Tonsore
bellico, Leutmarizii, petas auxilium: hic
enim est, qui Te sanabit.* Quod etiam fa-
ctum est, fide *Lehmanni Histor. Schaus-
plazes des Meißnischen Ober- & Erb-Ge-
bürges.* Quin & Deus, in dubiis causis hu-
manis, per indirectum voluntatem suam
indicavit sæpe, & adhuc indicat, per ex-
traordinarium illud medium, Sortem, quam
ipse temperat & moderatur, siquidem in

manici, DEUS indirectè, significavit per Columbam albam vexillo equestri Saxónico primò insidentem, moxque super totum Exercitum Confœderatorum circumvolitantem. *Conf. illustr. Ranzovii Tractatus tam rarus quam egregius de Prasagiis.* Nec minus indirectè Medium aliquod salutare DEUS interdum hominibus monstravit per Somnium. Sic quondam, Uratislaviæ, D. Rumbaumio de cura certi gravis morbi sollicito, ostendit, in somnio, aliquem, antea, non visum Librum, in quo, & ipse Morbus, & Curatio ejus, clarè erant descripta, quem Morbum etiam, sequens visa per somnium, mox feliciter curavit. Ubi præprimis istud notari meretur, quod Liber iste, visus in somnio, post aliquot demum annos abhinc fuerit editus, ac Recepta eadem apparuerit in Pagina, quâ somnians eam viderat. Atque Viro cuidam docto, jam per triennium, Quartanâ febre laboranti, post divini implorationem constantem auxilii, formosa in Somnio, aliqua Virgo, Muscò ipsius egressa, apparuit, quæ ipsum, manu sua, duxit in hortum domui suæ adjacentem,

jacentem, certamque Herbam, radicitus
evulsam, ei porrexit, dicendo: *Ab hac ip-
sa Herba tua dependet Sanitas.* Quæ et-
iam visa Herba manè, ibi, ab illius Ægri
Medico & quærebat & reperiebatur,
Patiensque, eam assumendô, brevi, con-
valescebat, de quibus duobus mirandis
Exemplis vid. *Stieffleri Thesaurus Histori-
cus Part. I. atque in Decur. II. Epheme-
rid. Natur. curios. German. A. II. obs. D.*
Paulini 17. uti & misero Seni cuidam in
Bohemia cujus laborantem pustulâ hal-
lum Balneator Raudnizensis, imperitus,
ad imminentiam Gangrænæ usque, malè
curaverat, indirectè à Deo monstratum
est Remedium, mediante voce quadam ab
Ægro per Somnium auditâ: *A Tonsore
bellico, Leutmarizii, petas auxilium: hic
enim est, qui Te sanabit.* Quod etiam fa-
ctum est, fide *Lehmanni Histor. Schaus-
plazes des Meißnischen Ober- & Erb-Ge-
bürges.* Quin & Deus, in dubiis causis hu-
manis, per indirectum voluntatem suam
indicavit sæpe, & adhuc indicat, per ex-
traordinarium illud medium, Sortem, quam
ipse temperat & moderatur, siquidem in

finum projicitur Sors, & à Jehova est omne Judicium ejus, *juxta Proverb. 26. v. 55.* Hinc Terram Canaan Israelitis promissam, sorte Deus jussit dividi, *vid. Numeror. 26. v. 55. & 33. v. 54.* & non solum sortem jussit jacere, super duos hircos, quorum alter sacrificandus, alter in desertum dimittendus erat, *vid. ibid. cap. 16.* sed, simili etiam viâ, patefecit Delicta, ut patet è *Jos. c. VII. v. 14. 15.* ut & factum Jonathannis, qui, contra juramentum à Saulo, patre, præstitum, de non comedendo pane, usque ad vesperam, & finitâ ultione in Philistæos fecerat, *juxta 1. Sam. 14. v. 41. 42. 43.* unde etiam sancti Apostoli, postea, cum Collegam, in locum Judæ proditoris cooptare vellent, rem Sorti, præmissis precibus, commiserunt, *vid. Actor. 1. v. 24. & seqv.* Et præprimis notatu dignissimum divinæ voluntatis, per sortem, indicium vidit Moscovia, cum aliquando novus Patriarcha eligendus esset, & inter expectantes, pius quidam ac prudens Abbas, tantum honoris causa, ad electionem designatus esset, Sors, pro ipso, pronunciavit, reliquis igitur contradicentibus sortitio repetita,

petita, & is iterum, Sorte, electus est Patriarcha. Quare M. Dux, invidos adhuc animadvertens Competitores reliquos, tertiâ quoq; vice rem Sorti decidendam commisit, quæ Sors quando rursus pro Abbate isto declaravit, M. Moscoviæ Dux in hæc erupit verba: *Video, Fatô, huic Abbati decretum esse Patriarchatum, & eum à Deo præ aliis electum, proinde hic solus debet fieri Patriarcha, ac nemo alius. vid. Olearii Itinerarium Persicum lib. 3. cap. 28. p. m. 304.* Non minorem quoque admirationem merentur Expedientia divina alia, quò pettinent præter ordinationem Juramenti Expediens illud in causa hereditariorum bonorum filiarum Zelaphehad, Interdictum scil. nubendi extra genus posterorum Manasse, filii Josephi, de quo vid. *Numer. cap. 36. v. --* ut & hoc singulare Expediens, quod Deus invenit Davidi, in summo vitæ periculo, in deserto Maon versanti, quando à Saulo hoste, cum viris suis, jam circumdabatur, per nuncium de irruptione Philistæorum, eumque sic liberavit, *juxta 1. Sam. c. 23. v. 25. seqv.* Quale Expediens quoq; adhibuit Maximiliano I.

Imperatori Romano Germanico, in sum-
mis angustiiis ac vitæ instanti periculo, in
cacumine alicujus petrae, non procul ab
Oeniponte, quò, Damas persecutus, per-
venerat, versanti, dum Juvenem, sub for-
ma rustici, incedentem, ad eum, fecit
accedere Liberatorem, qui procul dubiò
fuit Angelus, de qua admiranda historia
vid. *Liber Fuggerianus egregius, cujus In-
scriptio: Spiegel der Ehren des hoch-
löbl. R. und K. Erzhäuses Oestereich. &
Braunius in Theatro urbium Tom. V.* Simi-
liter Salvatori nostro, Christo, non rarò
placuit, obliquè agere, unde, Pharisæis
interrogantibus, quâ autoritate, in tem-
plo doceat, indirectè respondit, per Quæ-
stionem illam: *Baptismus Joannis è cælo e-
rat an ex hominibus?* Et, alia vice, cum
rursus interrogaretur, per sententiam, de
muliere in adulterio deprehensâ, feren-
dam, obliquè sic respondit: *Qui vestrum
immanis est à peccato, primus in eam la-
pidem jaciat. conf. Lucae cap. VII. a v. 40.
ad 48. &c.* Sicut etiam Ipse, in omni mo-
ra sua terrestri, sæpissime, per Parabolas
uti patet ex *S. Evangelistis*, docuit, præ-
sertim

sertim Laicos, partim, ut, per similitudinem, Exemplaque facilius intelligeretur ac memoriae mandaretur, quod, per simplex præceptum, minus poterat comprehendere, partim quoque quod, juxta *Theophylactum Comment. in cap. 8. S. Lucae p. 357.* homines curiosius solerent investigare obscurius dicta, partim denique, ut verbi divini cupidis animis præter majorem de doctrinae divinae intellectu, sollicitudinem, attentionem verborum majorem, finisque suorum verborum exactiorem ponderationem, excitaret, &c. unde sæpius etiam, de industria, suis sermonibus adjecit hæc: *Qui aures habet ad audiendum, audiat.* Et huc, suo modo, spectat quoque quod Christus cuidam ipsum per quaestionem, tentaturo Phariseo non interpretabatur vim Parabolæ de Homine à prædonibus inter Hierosolymam & urbem Jericho gravissimè vulnerato, sed tantum occulto modo, & oblique, Germ. *verblumt* / viam, ad vitam æternam, ostendebat, juxta *B. D. Hunnium, in concion. Evangel.* Equè, ac antea Discipulis à Johanne Baptista quaesitum missis utrum ipse esset promissus

Messias, an verò expectandus salvator foret alius, duntaxat obliquè respondit, quatenus Joannem, cum suis, solùm jussit observare miracula jamdudum à Propheeta Jesaia in Messiae adventum cap. 35. præ-nunciata, quòd eum comitatura forent, cœcorum nempe visio, claudicantium legitima ambulatio, Surdorum Auditus perfectus, Leproforum Reconvalescentia, & miseris largiter fiens prædicatio Evangelii, &c, & ex his demum facere conclusum. Equè indirectè respondit Pilato ex ipsò quærenti, num esset Rex Judæorum quando dixit tantùm: *Loqueris ne hoc è tua propria conscientia num verò id nosti ex aliis* plebem contra se irritasset, secundum Phariseorum intentionem, unde tutissimè, profectò, se expediit Christus, dum Phariseos, per confessionem propriam de effigie Cæsaris, convicit, & conclusit, dandum esse Cæsari, quæ forent Cæsaris, atque DEO, quæ essent DEi. Cui superaddi dignissimum est Christi illud incomparabile Expediens, quod ei, circa gravissimum Lapsum generis humani atque hinc maximè necessarium opus Redemptionis, pla-

placuit. Etenim quod primi nostri parentes Lapsu suo, contra DEI æternam ac immutabilem voluntatem peccavissent ideoque æternam poenam meruissent nullo modo negari poterat, nec tamen etiam ipse DEUS suam semel in lapsum Genus humanum pronunciatam Comminationem & æternam Maledictionem, salvâ suâ veritate ac immutabili Justitiâ, poterat revocare. Ubi itaque, inter omnes Creaturas, omne mortem æternam evadendi defecit Consilium, Christus ipse demum hoc proposuit Medium seu Expediens, quod ipse inter DEum & lapsos homines Mediator fieri, & ut æternus Dei filius, in carne, pati velit, quô scilicet, mediante Passione æternæ alicujus Personæ, poena æterna & ab humano lapso Genere averteretur & simul tamen huic ita daretur auxilium, ne Dei æternæ veritati ac Justitiæ quicquam decederet, *juxta B. D. Ægid. Hunnii Concion. in Epist. in die Circumcis. Christi.* Humanæ Actiones per indirectum sunt, quas Hominibus so- lenne est usurpare, in suis negotiis sive levioribus, ut Artificia, Opificia, & Oeco-

F 7

nomiam,

nomiam spectantibus, sive majoribus & Civilibus. Negotia leviora, Artificia, Opificia & Oeconomiam quod attinet, dari solet Motus Spiralis, qui per Lineam spiralem procedit, & non ad idem punctum redit, à quo exierat sed deflectit, unde *Mallet in Mappis Geographicis*, talem inquisitionis in regionis earumque urbes &c. modum proponit, *in sua Descriptione Orbis*. Primum variæ literæ, in diversissimarum Gentium lingvis, per figuras mirè obliquatas, cernuntur exprimi, ut in lingua Zingulesorum, in insula, Ceylon, deinde non minùs huc referendæ sunt sinuosæ circumductiones calamorum, quibus utuntur Scribæ; *Die Züge*. Tum de Pictoribus notum est, quòd varias soleant pingere figuras obliquas, ut lineas &c. e. g. in Emblematum delineatione, unde etiam Sagittæ, quam sibi Diana Pictaviensis Valentinatus Ducissa loco Emblematis elegit, Inscriptio: *Consequitur quodcunque petit*. Scheda sexies obliquè circumducta cernitur, *juxta Gabriel Simon Symbol. Heroic. p. m. 238*. Atque Cœlatores ipsi, Pontium, in suis cœlaturis, longitu-

longitudinem & eo melius repræsentatur interdum utuntur figurâ serpentiformi, & sic satis obliqua, qualem etiam videre datur, in *Descriptione Orbis Terrar. Dni. Mallets part. I. Tabul. 50.* Adhæc Insignibus nonnullis usurpari solet figura obliqua quæ dicitur Gallis Vivree, Germanis ein Schnecken-Schnitt / qualis in armis Brendeliorum de Homburg & Dnn. de Reibisch quoad Zonam & Baltheum, & contra quoad scuta, in Insignibus Dnn. de Friedesheim, Rohrdorff, Elershoffen, & Megenzerorum, juxta *D. Speneri Op. Heraldici Part I. cap. 3. Tabul. II. ad pag. 101.* Quorsum & referri possunt figuræ istæ, in Armis, obliquatæ, quæ vocantur Germanis: Schnecken-Striche / Schnecken-Züge. Item tæniæ barræ feu obliquæ aut transversæ, quæ sunt balthei diagonales e sinistro tantum angulo totius parmæ figuris inducti juxta *D. Speneri Theoriam Insignium part. I. cap. 8. pag. 258.* Ita notabilis est tortuositas in cauda pavonis, in Insignibus Sereniss. Ducum Holsatiæ, atque figura obliqua dentatam, seu ferratam lineam ostendens, observatur in Insigni

signi Ebnerorum Norimbergensium, atque equitum de Lichtenstein, *vid. Rixnerus im Thurnierbuch fol. m. 174. & 232.* qualis etiam figura, Insignibus Equitum de Reventlau & Walzdorff, adhuc reperitur, uti & huc referri poterunt sinuosæ illæ multiplices circumductiones, quas ostendit torques ordinis equestris S. Michaelis à Rege Galliaë qui donari solet. Nec non sinuosæ circumductiones die verzogenen und verknüpfften Schnuren / circa scuta, in Insignibus Virginum, qualia dicuntur *Wart-Schilde* / atque circa viduarum Insignia, quas *vid. in Boetclero de arte Heraldica ad part. 16. fol. 96.* ut & oblique sibi invicem circumflexæ Fasciæ Cassidibus in Insignibus super impositæ, Loco coronarum, die *Wülste oder Bünde* / atque Catenæ illæ imperatorum Christianorum ultimorum, Constantinopoli, ex auro tractō tripliciter obliquatæ seu circa se invicem contortæ, quæ dicebantur: *Strepta fide Spangenbergii in suo speculo Nobilitatis Part. I. Lib. XII. cap. 23. fol. 299.* Ulterius in Ballistica dantur projectiones obliquæ e. g. projectio

jectio à puncto in pileis Cardinalium, ut & Armillis quibusdam foemellarum è pilis caudæ Equorum & Margaritis compositis atque excussus usque ad Centrū terræ revera helix secundi generis, *juxta Blondellum, vid. Act. Erud. M. April. A. 1685. p. 170.* Porro Calopodiis seu Diabathris, super glaciem volentes decurrere homines, *Die auf Schlitt-Schuhen fahren wollen/* per lineam indirectam dentatam scil. seu serratam quasi, cursum suum tenentur continuare, teste tam experientiâ, quàm *Clar. Borello, in Tractatu de Motu Animalium.* Item Monachi Turcarum, qui dicuntur: Dervisen, Cayri, & alibi adhuc hodie utuntur genere quodam saltandi, instar serpentis per incessum in obliqua lineâ peragendi, *fide Dn. de Moncomys, in Itinerar. Oriental. p. 199.* Nec non saltatores Gallici obliquam circumductionis figuram repræsentant, in illo Saltationis genere, quod dicitur: *Bourrée la grande.* Quibus jam recensitis etiam, suô modô, addi possunt simulati illi ictus, in arte gladiatoria, qui dicuntur: *Die Finten/* atque Ambages istæ, quas in Scholis equestribus, certaturi suis ele-

eleganter ostendunt Lanceis. Nec minùs Processio ista spiralis, seu cochleæformis, referri poterit, quam quotannis templi custos, ad S. Georgii, in Carniolæ Parochiam Tschemschenik pertinentis, templum, format in Encæniis, die S. Georgii celebrandis solenniter, dum ipse, cum Parochianis, qui eum, cum suis sacris vexillis, sequuntur, in plano montis, ante ipsum templum, Circulum figurat, quem sensim cochleæformiter contrahit, donec in ipsū centrum perveniat, ubi tandem se convertit, Lineamque Processionis suæ spiralem, seu helicem, rursus in priorem extendit, amplitudinem *fide Dn. Baronis Valvasoris in egregio suo Libro cui Titulus: Ehre des Herkogthums Crain / libr. VIII. pag. 816.* Cui & meritò additur, quòd, in Solenni quoque Kilonii introitu Ducis præsentis Holfatico Slesvicensis, cum sua nuper in matrimonium ducta Ducissa Caroli regis Sueciæ filia, dum, Milites præsidarii Serenissimorum Neonuptorum gloriosa Nomina, per stationem suam figurarunt, indirectas repræsentarunt Lineas, *uti è Novellis innotuit.* Ita observatur, in Hispânia, Ludus

duſ quidam Equeſtris cochleæformis, qui dicitur: *Das Schnecken-Spiel* / quatenus Equites, alter poſt alterum, equitandô figuram cochleæformem repræſentant, *fide ejusdem Dn. de Monconys in deſcript. ſui Itiner. Hiſpanici*. Similiter Magiſtri Equitum quoddam genus artis equitandi habent, quô Equus, in linea recta, motus docetur facere, ſerpentiformiter obliquatos, quos appellant *die Schlangen-Schule* / *juxta librum Miſſelbornii inſcriptum: Lüneburgiſche Reit-Schule cap. 25. pag. 80. item ibid. cap. 36.* Quin & Linea indirecta repræſentabatur, quando Sereniſſ. Landgravius Haſſiæ, Wilhelmus VI. caudam nobilis ſui Oldenburgenſis Caballi, albi, longitudine novem ulnarum admirabilem, per duos ſervos quorum alter, pone alterum, ibat, curabat geſtari in manibus, de qua vid. *Winter in ſuo Libro, cui titulus: Die Fohlen-Zucht / Tabul. XXI. ad p. 223.* Quò & referri merentur gratioſæ iſtæ Lancearum aut gladiatorum in certaminibus variis equeſtribus e.g. im Ringrennen per Ambages &c. Motiones, vel ſimplices vel diſtinguendæ pluribususque ad quatuor Temporibus

ribus, quales à jam citato equorum magistro Misselhornio Cap. de Certamin. Equestr. I. pag. 8. *Levees avec un, deux, trois, quatre Temps*, vocantur. Pariter in Ludi isto genere ingeniosissimo, quod vocatur: *Basilinda*, & è Ludo latrunculorum ortum suum habet, ac ita conformatum est, ut vel quatuor, vel sex, aut planè octo Personæ, ibi, tam divisim, quàm conjunctim, ludere, & juxta Patricii Ulmensis, *Weickmanni*, *Librum de tam egregio Ludo, Ulmæ, in fol. A. 1664. editum*, fere singulos ductus simul ad Regulas politicas ac militares 60., celeberrimis ex Autoribus collectas, applicare, & sic, ludendò, Politica discere valeant, Ductus: *Die Züge* / possunt, quatuor decies, variari, non tantùm in Quadraturis, & lineis rectis, sed etiam in Lineis obliquis. Nec non à Netricibus Linum filatim tractum fuso, præsertim versus superiora ejus, solet obliquè circumvolvi, atque ab ipsis connodatoribus, mediantibus Filis laneis, in Linea multoties inflexa seu obliquata circumductis, chirothecæ subuculæ & ipsa nexari solent Tibialia. Uti & in istis foemellarum vittis, quæ

voca-

vocantur Ziehhauben / Ligula posteriori
Extremitati assuenda, per quam alia trahi-
tur huc & illuc in figura serpentiformi so-
let assui. Præterea Metallifossores, cum A-
qua peregrina & impedimenta causans, quã
dicunt: das wilde Wasser / debet supra
vallem profundam derivari, ex altero mon-
te ad alterum, ubi nullus pons potest strui,
solent canales ligneos: Die Röhren/ collo-
care obliq; secundum Librum Voëthelii, cui
Titulus: Die Marckscheide-Kunst/ Part.
fig. 7. ad num. 7. Sicut & ope Siphonis e. g.
plumbei super montem aliquem etiam ob-
liquati unam extremitatem præ altera lon-
giorem & modo infundibulū aliquod mo-
do nullum habentis Aqua, vel in usum ho-
minum alium ac pecorum, vel majoris pi-
scinæ exhauriendæ causâ, è receptaculo
altioris situs, in humiliorem locum, po-
test allici seu effundi juxta problemata
Hieronis & J. B. Portæ de quibus vid. in
Clar. M. D. Gwenterii Deliciis Physico Ma-
thematicis part. XIII. Problem. I. & II.
quale quid & alii Directores Aquæ fonta-
næ, in usus civitatum, huc & illuc, ducen-
dæ, interdum, tenentur facere, quatenus i-
stos

stos ligneos canales, fere indentata, seu ferrata linea, propter certa obstacula, ponere, necesse habent, sicut etiam Metallifossores Adductus quosdam ad Fodinas, qui vocantur: *die Fahrten* propter impedimenta nonnulla, coguntur in linea indirecta, constituere *juxta jam dictum Vochtelii librum num. 4. & 6. fig. 7.* Ulti & iidem Metalli fossores terram metallicam corbibus impositam in altum more aliorum Laboratorum qualiacunque onera ex inferiori longè & profundo loco in altum elevare volentium, funium ope extracturi, faciliùs & commodiùs illud præstare nequeunt, nisi quando funem tractorium multoties circa machinam tractoriam solennem, cujus & ipsa manubria, indirectæ lineæ sub figura, conficiuntur, obliquare seu circumvolvendô solent inflectere. Quibus accedit, quod & piscatores, Venatores, ac Aucupes, obliquè, seu indirectè agendô prædam suam ut plurimum capiunt. Hinc quidam recentiores piscatores piscaturi, rete ac igne simul, de nocte, solent Rete, post escae certo in fluvii loco demersionem, etiam

etiam in tali obliqua collocare forma, ut septem vel octo spiras, seu inflexiones repræsentet, pluribus palis affixum, vel tres tantum, aut quatuor, uni duntaxat palo firmatum, quò Rete solum appareat simile trunco unico ligneo, præter retinacula, in utraque ripa, collocata, quibus funes tractorii, utrinque affixi sunt, qui piscibus, rogò, in altera ripa, accensò appropinquantibus sensim à famulis relaxantur, retia subitò explicantur, & his totum Spatium ubi piscium esca fuit dejecta circumdatur, usque ad ripam, atque sic pisces mediante actione indirecta, capiuntur *juxta Librum ante paucos annos, Augustæ Vindellicorum, editum, cui Titulus Les Russes de la Venerie lib. 5. cap. 9. et 10. Tabul. 7. figur. 13. & 14.* Ad hæc venaturi incolæ Virginiae, in America Septentrionali indirectè agendò adhuc hodie Cervos venantur, quatenus pellibus Cervinis tectiis appropinquant, & mox ictum lethalem infligunt *secundum Librum istum, E. Francisci, qui inscribitur: Ost-und West-Indianischer Lust- & Garten.* Uti etiam incolæ territorii circa urbem Ameri-

Americanam : *Venezuela* indirectè venantur , incendendò frutices ac gramina ut ita fugientes feræ incidant in sagittas insidiantium , qualibus excitatis ignibus , quoque , itinera , in Tartaria , Africa , & India Orientali , &c. facientes invasionem ferarum rapacium præcavent . Imò Tartari , sub M. Chami imperio , non minùs venantur obliquè , dum duas Lineas , ad multa milliaria , extensas longeque distantes , ex hominibus constantes , constituunt , quas , paulatim , ad se invicem appropinquandò , identidem , arctiores faciunt , & ab utroque latere claudunt , ubi fane rarò fera aliqua hominum & canum omnes , sensim , in angustias majores , cogentium vim potest evadere , fide M. Pauli Veneti in *Descript. Tartariae* . Quale quid & faciunt Peruviani Aves aquaticas capturi , quatenus , ratibus , per amplum faciunt circulum , quem sensim itidem eò usque coarctant , donec aves queant capere manibus , ex relatione Dapperi , in *sua America* . Nec non Perdices , per indirectum , scil. mediante vaccâ factitia , quam non timent , ex consuetudine ,

tudine, licet sub ea homo lateat, solent compelli in retia. Item adhuc hodie in Nilo fluvio, prope urbem Cairo, Anates ferinae indirectè capiuntur per hominem, sub fluviali aqua latentem, solo capite exceptò, quod corbi duobus foraminibus, in usum oculorum, inditum, extra aquam prominet, ac in superficie gramine atque esca inspersa contactum est, quâ corbe, ad anates Nilo innatantes, paulatim accedente, illæ huic insident, quod simul ac sentit iste Auceps, sensim ex aqua manum è latere quodam corbis elevans, in momento, modò hanc, modò illam. Anatem, subter aquam, rapit, usque ad satietatem, reliquis rem planè non animadvertentibus, *fide, testis ocularis, Equitis de Groben, in suo Itinerario Orientali.* Quin & Cygneæ in Lacu Anatibus sylvestribus frequentatò, Anates per indirectum capiuntur, quatenus eas trajecturi bombardis accedunt ad eas, in lacu, in tugurio è ramis viridibus rati imposito, supra aperto & sic arundini simili, è *relatione Rev. Coleri, in sua Oeconomia.* Insuper Phrygiones seu Acupictores filamenta

G

qualia-

qualiacunque in suis operibus collocare
sæpius solent in figura obliqua, imò Tex-
tores Lemniscorum & Ligulas & Instita-
æque ac Restiones suos varios Funes & fu-
niculos & pannos tractantes præprimis in
Turcia & Persia *uti patet ex Tab. ad Part.*
II. pag. 79. Itinerar. Oriental. Dnide The-
venor. dum considerabilem pannorum aut
Linteaminum, in loco asservationis, non
fatis spatii habentem Longitudinem, com-
modissimè mediante multiplici inflexione,
seu obliquatione, angusto coarctare no-
runt in locò. Nec non Funiculi quibus
Tympanorum Membrana tendi solent,
in dentata collocantur semper Linea, &
Viatores circulos Lacuum &c. salignis ob-
liquatis s. circumtortis viminibus sueverunt
ligare. Pariterque Textores Lemniscorum
variorum figuras diversimodè obliquas il-
lis intexere æquè ac Chirothecarum con-
futores acu pingere solent obliquas, in
his, Lineas. Et tam Acicularii magnam
filorum suorum Chalybeorum nec non
chordarum ænearum quam Scythotomi s.
Loriseæ suorum Loramentorum longi-
tudinem in angustis asservare sueverunt
locis

locis uti & Lapponum mulierculæ quoties
fila sua stannea nervis brutorum exsicca-
tis exornationi vestitus Lapponici inter-
vientibus circumvolvenda formare solent,
caturæ filorum stanneorum confusionem,
illa statim, circa capita sua, obliquare,
fide Schæfferi in sua Lapponia cap. 22. sa-
tagunt. Extra hæc, quoque satis notabi-
lis est ulus actionis per indirectum, quæ
uti solent Hispani in America, quoties
particulas auri è venis mineræ pauperi-
bus, absque præmittenda fusione, inten-
dunt elicere, siquidem interdum, ob rupi-
um duritiem, venæ auri admodum exiles
fiunt, adeo, ut si debeant fundi, vix mer-
cedem darent laborantium. Hinc miscent
illi has mineras cum Mercurio vivo, cu-
jus quotannis aliquot naves, ideo ab His-
panis in Americam mittuntur, in certis
molendinis, ubi Mercurius vivus absor-
bet particulas illas auri, ex minera paupe-
riori, qui deinde Mercurius in igne facilè
abigitur, relictò puro auro. Quin &
Sodæ prope Francofurtum ad Mœnum,
ubi sal excoquitur, quia aquæ è fonte salino,
liberatio ab humiditate superflua, si re-

etiam deberet ignis calore absumi, vix tolerabiles sumptus, in ligna erogandos, requireret indirectè ista liberatio aquæ, ab humiditate nimia, impetratur, dum Aqua illa salina, ad viginti dies, super tecta straminea 24. Cisternarum sibi invicem, ita, ut exposita aqua continuò maneat Soli ferventi, superstructarum, modò jaciunt in altum modò dejicitur, seu decidit rursus, idque fit tam diu, donec portio aquæ salinæ, quæ, fonte profiliens, tantum pondus unciaë unius habuerat, jam pondus 6. unciarum ostendat, ubi deinde, in duobus ahenis, ad ignem penetrantissimum grandis fornacis, intra duodecim horas, in formam Salis perfecti, excoquitur, *fide D. Bourneti in descript. itiner. Italic. Gallic. &c.* Actiones humanæ per indirectum, digniores insuper non solum ad partes Philosophiæ & Studium Theologicum, Juridicum ac Medicum, sed etiam ipsam Oeconomiam &c. sese extendunt. Sic indirectè philosophari (vel hodie) vera est Philosophia, *secundum sententiam Plutarchi p.m. 614.* Unde quoque, *juxta Senecæ effatum*, tacit Sapiens ea interdum, quæ

quæ non probabit, ut etiam ad majora transitum inveniat, nec relinquet bonos mores, sed tempori aptabit, & quibus alii utuntur in gloriam, utetur agenda rei causâ. Primum, in Logica, indirecta oppositio est pugna inter Propositiones, quarum una alteri non opponitur directè, sed propter id, quod in altera continetur. Item dantur Syllogismi obliqui, seu Indirecti, æque, ac Modi Figurarum Indirecti, nec non Reductio observatur indirecta seu per Impossibile, cum Illationis evidentiam demonstramus absurditate admittendæ Contradictionis. Imò & Ratio probandi, demonstrandi, ac disputandi, reperitur indirecta, seu per impossibile, quâ flexu quodam, è Conclusionis notoria falsitate Theseos adversarii falsitatem ac consequenter nostræ veritatem, confirmamus. Adhæc potest Thesis, viâ Indirectâ, seu obliquâ, probari, per Conclusionem absurdâ è cuius absurditate, Præmissæ, alicujus quæ è thesi adversarii desumpta est, falsitas indirectè probatur. Sicut etiam indirectè probandi hæc est species, quâ ex adversarii hypothesebus oppositæ eliciuntur Conclusiones.

Quid quod Demonstratio datur Indirecta, seu per Impossible, quando ex absurditate consequentis, indirectè, probatur Theseos nostræ veritas, quale quidem potissimum in Metaphysicis ac Principiorum non absolutè primorum probatione contingit, de quibus, vid. *Clar. Brunne-
manni Enchiridion Logicum, pag. 146. 182.
183. 195. &c.* Quò etiam meritò pertinet Responsio, ad argumentum Adversarii, seu Solutio per instantiam, quando scilicet tollimus Propositionem aliquam Adversarii, ostensâ falsitate, per prolatum Exemplum quoddam contrarium, atque illud, quod, in Logica, docetur de Causa finali indirecta, qualis est, e. g. in Philavtiæ dedito, aliorum contemptus, cum directa causa finalis sit Honor proprius. Jugiter, ac in variis aliis Argumentis, atque Syllogismis, observatur usus Distinctionis inter Indirectum, ac Directum, hinc e. g. qui contemnit Magistratum, indirectè contemnit Deum, siquidem is Magistratum instituit. Ita quoque ille, per indirectum, læsus dicitur, quem globus, in murum directus, tetigit in regressu. Item indirectè
vult

vult ille poenam, qui directè committit delictum aliquod, & per indirectum, aliquid absurdi statuit, qui tale quid simpliciter profert è quo sponte ista Conclusio absurda fluit, uti etiam dantur necessaria indirectè *juxta Clar. Weisii Logicam, Lib. III. cap. 14. & Lib. II. cap. 4.* Quin & in ipso Actu disputatorio quocunque responsurus non raro accedere solet ad responsum suum oblique, ea scil: interim proponendò quæ ipsum, licet per ambages, ad solidam responsionem ducant, ubi & Expedientia à Distinctionibus & Limitationibus desumenda necessarium habere solent usum &c. Deinde qui ex Rhetorica in suis Hyperbole utitur locutionibus, per ambages ad verum venire intendit, dicendò nempe quòd non poterat fieri tendit eò, ut credatur quantum plurimum possit. Si quidem nunquam tantum sperat Hyperbole, quantum audet, sed incredibilia affirmat, ut *juxta L. A. Senecæ Lib. VII. de Benefic. c. 23.* ad credibilia perveniat, & qui intentionem suam, in scriptis, directè non manifestare cupit, declarare eam potest, per indirectum talia illuc ponendo verba,

è quibus implicite & per consequentiam
 ista potest colligi, unde etiam in Scripto
 Collegii Comitum Franconici Scamni, pro
 concurrentia Deputationis Nunciaturæ
 quondam emisso talia adhibita reperun-
 tur formalia: *Massen* denn ein solches
 unter andern aus demjenigen Memorial
 so E. Hochw. Gnaden und unsern hoch-
 geehrten Herren / von der wohlansehnli-
 chen Gräfl. Wetterauischen Gesand-
 schafft de dato den 5. Martii eingereichet
 und uns Endes unterschriebenen unlängst
 communiciret worden / wo nicht explici-
 te iedoch implicite unschwehr abzuneh-
 men / *de quo vid. clar. Sprengeri Font. Jur.*
Publ. pag. m. 1612. Imò ulterius in Orato-
 ria, seu Eloquentiæ studio, non minùs
 clara est necessitas & usus Actionis per In-
 directum. Siquidem ubi verbis aliquid
 agendum, & tamen è verbis aliquid me-
 tuitur, vel speratur, verba oratione intor-
 tâ involvenda sunt, *juxta Boxborn. Institut.*
Politic. lib. 1. cap. 15. §. 10. qui & ibidem,
lib. 1. cap. 15. pag. 350. ait: *unus Arcana te-*
gendi modus est, verba oratione intortâ in-
volvi. Hinc jam, in veteri Testamento,

secun-

ambages aliquid innuunt. Imò ipsa etiam Oracula, flexiloqua ac planè ænigmati-
ca erant, unde & Apollo dictus λοξός
seu *obliquus* ac *distortus*. Sicut & Loxia
cognomentum tributum est olim à Græcis
Apollini, propter sua obliqua seu tortuosa
& obscura Responsa, *fide Rhodigini Lætion.*
Antiqu. lib. 14. cap. 4. pag 720. Hinc o-
lim Phrygis consulentibus Oracula, de
Persona Regis composituri discordias Phry-
gum intestinas, illa obliquè, & per am-
bages eam iudicarunt respondendò, istum
regem debere agnoscere, quem reversi pri-
mum, in templum Jovis euntem plaustrò
reperissent, qui deinde fuit Gordius obvi-
us delegatis & ideo statim Rex salutatus,
juxta Justinii Epitom. in Trojæ Pompejæ
Histor. Lib. XI. cap. VII. (qualibus amba-
gibus etiam, diu post, usa Libussa, Bohe-
miæ Domina vates, sortilega & fatidica,
quatenus locum, Przemyсли, indigenæ, ei
in maritum, Deorum oraculò, destinati,
indirectè indicavit, dicendò : *Candidus*
asturco meus vobis viam præibit, & princi-
pem vestrum ad ejus genua provolutus in-
dicabit : hunc vos sequimini. Quò factò
eqvus

equus , ad Aquilonem , cursum movens
& , tandem , Stadicio vico appropinquans
via deflectebat , & ad virum vervactum,
quoddam , bubus duobus , proscindentem,
propiùs accedebat , poplitesque ei , ac cer-
vicem submittebat , quasi venerabundus.
Qui vir , ipse quoque vates , suscepit à Le-
gatis honorem principalem oblatum &
ab iis mox , in arcem Wysshradum , in
solennem occursum Libussæ , deductus est,
*è relatione M. Pauli Stransky in Republica
Bojema , cap. V. à pag. m. 171. ad 173.*) Sicur
& Thracibus ac Dolopibus , qui ab Absin-
thiis fere erant victi , ex Oraculo Ducem
quærentibus , Dux per indirectum , indi-
catus est , dum illud respondit , eum agno-
sci debere ipsis Ducem , qui primus eos
errantes , ad hospitium invitaturus foret.
Et hic quidem fuit Miltiades sedens ante
fines Atticæ. Quin & Athenienses missu-
ri in Siciliam milites cum consulissent
Oraculum , jussi sunt adhibere Sacerdo-
tem , Erithrys , arcessitam , nomine 'Hε-
ρμιας , quò cum significetur Quies indire-
ctè monebantur Athenienses , ut quiesce-
rent , *vid. Vossius lib. 4. à pag. 203. ad. pag.*

210. Quid? quod ipsi perantiqui Ægyptii putantes decens non esse, ut majestas sacrarum rerum pateret plebi, ac hominibus rudioribus, hieroglyphicis, seu sacris notis ac symbolis materiæ immerfis, usi sunt, unde *Plutarchus, Vol. II. de Iside ac Osiride*, inquit: *Pythagoras maximè admiratus sacerdotes Ægyptios, imitatus rationem eorum*, Res, notis quibusdam, ac per ambages, proposuit, *conf. Jo. B. Casalius de Vet. Ægypt. Ritib. cap. 12.* Quare Græcis etiam is dicebatur ἀνιπτόμενος, qui aliquid dictu periculosius, sermone ita involvebat, ut Auditori divinandum relinqueret, *juxta Ælianum Hist. lib. 3. c. 36.* Et ἀγκυλονήται vocabantur, *juxta Suidam Historic. pag. 1581.* qui perplexis atq; obliquis utebantur consiliis. Sicut & qui apud Græcos olim Sapientiæ nomen meruerunt, de industria quarundam rerum narrationes ambagibus involverunt, ex *sententia Pausaniæ in Commentarii sui de veteris Græciæ regionibus Arcadicis, seu Lib. VIII. pag. 427.* Porro præprimis Oratores sæpè solent ac obligantur, per Indirectum, seu per Ambages, animi sui Sen-
pro

proponere, dum exordia sua non faciunt, apertè, præparandò animos Auditorum, statim, per Principium, sed obscurè ac obliquè, & tunc nominatur Insinuatio. Hâcque usus est ipse *Cicero*, in *Miloniana oratione*, sicut natura Causæ exigebat. Si quidem patrociniò Milonis *Cicero* non tantum Pompejo, sed & aliis se reddebat in- visum, proinde primò, ob cinctum mili- tibus Pompeji forum (quod aliquid inso- litum erat) locutus est arte, & *περίψας* quadam, ad discutiendum metum omni- um, quâ scil. primùm, in Oratione ista, ponit talem Protasin, seu Propositionem, quâ se dicit timere, mox Propositionis ra- tionem assignat, quòd forum, à Pompejo, armatis militibus sit cinctum: inde acce- dit ad Apodosin, seu redditionem, cum di- cit se, recreatum sapientiâ ac justitia Pom- peji, timorem deponere. Tandem verò subjungit *βάσις* seu probationem, cum Judicibus autor est, ut idem agant, *vid. Gerb. Jo. Vossii Institut. Rhetoricæ lib. 3. cap. 2. artic. 7. & 8.* Adeoque Insinuatio Oratorum est veteratoria quædam Amba- ges, seu Circumlocutio, & quasi Sinus,

quò in animum Auditoris nihil minùs tale cogitantis irruunt, aut cuniculis suffodiunt Substructionem, murumque Defensionis, quasi musculis quibusdam subeunt, juxta antea laudati *Theatri Eloquentiae Exercitat. V. Lèction. VII. p. m. 273.* & obliquè sæpe, seu loquentes, seu scribentes, illi gratulantur, quoties dicunt: *se non tam velle gratulari Amico, quòd honore sit affectus, quàm urbi, quòd talem e.g. acceperit consulem.* Deinceps obliquò Etiam Exordio utimur, cum jam Auditoribus multum est dictum de aliqua Materia, nec non, cum jam tædiosi sunt Auditores. Tum Petitio non rarò instituenda venit, per indirectum, quæ omnino insinuationem requirit, benevolentiam ad attentionem, atque liberalitatem conciliandi causâ, uti quoque per indirectum aliquis petit aliquid ab alio, qui præmittit Propositioni suæ donum aliquod, gratum Patrono, & impetratâ mox ab eo promissione omnis Promotionis, demum suum proponit Petitionem: Atque indirectè quis laudat eum, quem dicit se nolle laudare præsentem, sed absentem, item qui laudat alicujus proximos

mos cognatos, *juxta Weisii Orator. Politic. Section. II. cap. 8.* Quin & qui indignitate constitutas Personas indirectis donationibus sibi faventes reddere desiderant, illud uxoribus aut filiis filiabusque earum donandò tentare solent. Præterea datur Commendatio obliqua, qua simulamus nos commendare nolle eum, quem interea vel maximè commendamus, e. g. si dicatur. *Nos non quidem commendare alteri Sextium velle, sed orare solum, ut propius hominem nosse ne gravetur: Sperare enim nos futurum, ut cum gratias soleant agere qui commendarunt, alter nobis gratias agat, per quos Viri tanti notitiam sit consecutus, vid. G. Jo. Vossii Partit. Orator. lib. II.* obliquè verò agimus gratias, cum dicimus *non acturos nos gratias*, & ea interim proferimus, quibus gratum abunde testemur animum. Item indirectè exhortamur, dum non tam hortamur alios, ut faciant hoc vel illud quàm gratulamur ultrò prope- rantibus ac sponte currentibus. Atque præprimis, si gravis longeque superior Persona admonenda est, ita agimus, ne videamur monere velle, sicut & cum aliis mores

mores minùs decoros corrigere & cavere
offensionem tamen studemus, admonitio
fieri potest, per indirectum, ut scil. primò
laudemus alius præclaras dotes, & hinc de-
prædicemus ejus æstimationem nostram,
judicium tamen *aliorum qui cetera, eum
magnificent*, hoc de ipso esse: &c. Quod
quidem dissimulaturi fuisset, si potuisse-
mus deesse communi officio veri Amici, ac
pati, tantum nostrum Fautorem & Amicum,
in partem, duntaxat, laudibus ornari, quem
speremus pari erga nos libertate usurum, ni-
si minùs fortè ab eo amemur, imò culpam
rejiciamus hujus vel illius inconvenientis, in
ætatem, vel gentem, vel convictum homi-
num minùs idoneorum, quod tamen, facil-
limò negotiò speremus iri correctum, (quò
meritò pertinet Scipionis monitio obliqua
ad Masinissam, æquè, ac Isocratis ad Re-
gem Philippum admonitio) aut excusa-
tionem libertatis prætendimus, nosque im-
pulsos dicimus laudum ejus ac gloriæ cupi-
ditate, cum à malevolis proscindi videamus,
facere nos non posse, quin fame ipsius con-
sulamus, vid. *ibid. in Theatro Eloquentiæ
Ex, VIII. punct. X. pag. 716. 717. & Ex. 7.*

p. 792. ac 793. Uti & per indirectum aliquis alterius Personæ morem impetuosum præcipitanter, iracundequè cum aliis agendi valet corrigere, quando ab ea petit consilium, quomodo ipse possibiliter sibi cavere debeat ab ejusmodi malo more, cui se obnoxium esse eumque, jam sæpius, in aliis cæteroquin laudandis Personis, observasse fingit. Atque indirectè a Persona honorabili rem furandò ablatam ab homine honestioris conditionis facillimè non rarò recipit aliquis, si indirectè eam poscit, dicendò nempe illum non animò retinendi, pro suo, sed tantùm alios ad tempus sollicitos reddendi, rem hanc vel istam amavisse. Insuper per Similia possum⁹ indirectè monere alios satis aptè imitati T. Quintium gloriosum Romanorum ducem, qui per indirectum, quondam Achæos, ab expeditione adversus insulam Zacynthiorum dehortaturus monuit, *ut caverent ne more Testudinum, (quæ intra testam tutissimæ sunt) caput extra Peloponesum proferentes, venirent in periculum.* Nec insolitum est Homines indirectè velle explorare alicujus Indicium per ejus-

ejusmodi quæstiones: *Quid judicas de hoc vel illo Erudito, oratione, libro, equo &c.* item *quanti putas hanc vel istam rem constare &c.* Pariter indirecte quis judicare valet de effectu alicujus e.g. Quantitatis majoris per relationem, de effectu seu viribus quantitatis minoris: ac præprimis indirecte quivis solet loqui de Re aliqua ubi talia circa hanc proferre valet quæ cum hac conveniunt *in aliquo Tertio*. Juxta Oratores quoque, in Reprehensionibus, obliquè sæpe agunt per translationem culpæ in Leges & Instituta Reipublicæ, vel vitia Adversarii, vel Personæ commutatione, ac Præteritione. Ita idem M. T. Cicero, *in Oratione in Verrem*, non Quintum Coecilium negat esse virum bonum, sed Siculos suspicari dicit, quos aliqua ex parte excusat, dum acutos & suspiciosos eos facit, num. 28. ubi inquit: *Hic ego de Te plura non dicam, unum illud credo omnes animadvertere, te adhuc à nullis, nisi à Siculis, potuisse cognosci. Siculos hoc dicere, cum eidem sint irati, cui Tute inimicum esse dicis, se tamen, Te actore, ad judiciū non adfuturos. Quare negent, ex me non audies,*

audies hos patere id suspicari, quod necesse est. Sic, aliâ occasione, Cicero Catonis Errata, in Magistrum ejus rejiciebat, *conf. Theatri Eloquentiæ Exercitat. V. Lælio VI. p. m. 273. uti & Florus Histor. lib. 4. cap. 2. Catonem adversus potentes semper obliquum dixit, i. e. adversantem seu obtre-ctantem, ac Gellius Noct. Attic. lib. 3. cap. 2. ait: obliquè admonere & lib. 7. c. 17. Obli-que agere. Nec non Aurelius Victor in Vespasiano dicta refert obliqua. Nec minus indirectè sæpius agit ipsa Poësis, quando scil. asperas morum doctrinas, tanquam acerba Pharmaca, sub melle suavium Fabularum, absconditas porrigit ac indirectis repræsentationibus res jucundius ac utilius eloquitur & assensum hominum faciliorem comparat, quatenus quod indirectis repræsentationibus & per similia, proponitur, clariùs ac nervosius omnino dicitur, unde jam olim ipse Cicero ita factus est: *Conficta sunt multa à Poetis, ut effictos nostros mores, in alienis personis, expressamque vitæ quotidianæ videremus imaginem in Orat. pro Roscio Amerin. quam id, quod verbis enun-*
*ciatur**

mores minùs decoros corrigere & cavere
offensionem tamen studemus, admonitio
fieri potest, per indirectum, ut scil. primò
laudemus alius præclaras dotes, & hinc de-
prædicemus ejus æstimationem nostram,
judicium tamen *aliorum qui cætera, eum
magnifaciant*, hoc de ipso esse: &c. Quod
quidem dissimulaturi fuisset, si potuisse-
mus deesse communi officio veri Amici, ac
pati, tantum nostrum Fautorem & Amicum,
in partem, duntaxat, laudibus ornari, quem
speremus pari erga nos libertate usurum, ni-
si minùs fortè ab eo amemur, imò culpam
rejiciamus hujus vel illius inconvenientis, in
ætatem, vel gentem, vel convictum homi-
num minùs idoneorum, quod tamen, facil-
limò negotiò speremus iri correctum, (quò
meritò pertinet Scipionis monitio obliqua
ad Masinissam, æquè, ac Isocratis ad Re-
gem Philippum admonitio) aut excusa-
tionem libertatis prætendimus, nosque im-
pulsos dicimus laudum ejus ac gloriæ cupi-
ditate, cum à malevolis proscindi videamus,
facere nos non posse, quin famæ ipsius con-
sulamus, vid. *ibid. in Theatro Eloquentiæ
Ex, VIII. punct. X. pag. 716. 717. & Ex. 7.*

p. 792. ac 793. Uti & per indirectum aliquis alterius Personæ morem impetuosum præcipitanter, iracundequæ cum aliis agendi valet corrigere, quando ab ea petit consilium, quomodo ipse possibiliter sibi cavere debeat ab ejusmodi malo more, cui se obnoxium esse eumque, jam sapius, in aliis cæteroquin laudandis Personis, observasse fingit. Atque indirectè a Persona honorabili rem furandò ablatam ab homine honestioris conditionis facillimè non rarò recipit aliquis, si indirectè eam poscit, dicendò nempe illum non animò retinendi, pro suo, sed tantùm alios ad tempus sollicitos reddendi, rem hanc vel istam amavisse. Insuper per Similia possum⁹ indirectè monere alios satis aptè imitati.

T. Quintium gloriosum Romanorum ducem, qui per indirectum, quondam Achæos, ab expeditione adversus insulam Zacynthiorum dehortaturus monuit, *ut caverent ne more Testudinum, (quæ intra testam tutissimæ sunt) caput extra Peloponesum proferentes, venirent in periculum.* Nec insolitum est Homines indirectè velle explorare alicujus Indicium per ejus-

ejusmodi quæstiones: *Quid judicas de hoc vel illo Erudito, oratione, libro, equo &c. item quanti putas hanc vel istam rem constare &c.* Pariter indirecte quis judicare valet de effectu alicujus e.g. Quantitatis majoris per relationem, de effectu seu viribus quantitatis minoris: ac præprimis indirecte quivis solet loqui de Re aliqua ubi talia circa hanc proferre valet quæ cum hac conveniunt *in aliquo Tertio.* Juxta Oratores quoque, in Reprehensionibus, obliquè sæpe agunt per translationem culpæ in Leges & Instituta Reipublicæ, vel vitia Adversarii, vel Personæ commutatione, ac Præteritione. Ita idem M. T. Cicero, *in Oratione in Verrem*, non Quintum Cœcili-um negat esse virum bonum, sed Siculos suspicari dicit, quos aliqua ex parte excusat, dum acutos & suspiciosos eos facit, num. 28. ubi inquit: *Hic ego de Te plura non dicam, unum illud credo omnes animadvertere, te adhuc à nullis, nisi à Siculis, potuisse cognosci. Siculos hoc dicere, cum eidem sint irati, cui Tute inimicum esse dicis, se tamen, Te actore, ad judiciū non adfuturos. Quare negent, ex me non audies,*

audies hos patere id suspicari, quod necesse est. Sic, aliâ occasione, Cicero Catonis Errata, in Magistrum ejus rejiciebat, *conf. Theatri Eloquentiæ Exercitat. V. Lectio VI. p. m. 273. uti & Florus Histor. lib. 4. cap. 2. Catonem adversus potentes semper obliquum dixit, i. e. adversantem seu obtre-ctantem, ac Gellius Noct. Attic. lib. 3. cap. 2. ait: obliquè admonere & lib. 7. c. 17. Obli-que agere.* Nec non Aurelius Victor in Vespasiano dicta refert *obliqua*. Nec minus indirectè sæpius agit ipsa Poësis, quando scil. asperas morum doctrinas, tanquam acerba Pharmaca, sub melle suavium Fabularum, absconditas porrigit ac indirectis repræsentationibus res jucundiùs ac utiliùs eloquitur & assensum hominum faciliorem comparat, quatenus quod indirectis repræsentationibus & per similia, proponitur, clariùs ac nervosius omnino dicitur, unde jam olim ipse Cicero ita factus est: *Conficta sunt multa à Poetis, ut effectos nostros mores, in alienis personis, expressamque vitæ quotidianæ videremus imaginem in Orat. pro Roscio Amerin. quam id, quod verbis enun-*
ciatur

ciatur directis. Verba siquidem signa-
tantum arbitraria sunt, quæ ex imposi-
tione sola pendent, soloque usu nitun-
tur, sicut Aristoteles ubi de nomine & verbo
egit, per plura demonstravit. Similia
contra sunt potius signa naturalia, quæ
res, prout sunt, naturali quadam, cum ip-
sis, convenientiâ, referunt, uti Picturæ
cuiusvis fatis ostendunt. *Conf. J. Scaligeri
Poetica Lib. 1. cap. 57.* Ita Carmen illud
conviviale, quô vel laudes fortium Viro-
rum celebrantur, vel aliæ sententiæ ad re-
ctè vivendum, introducuntur, dictum est:
Scolion ab obliquo & flexuoso ordine,
quô in conviviis ultro citroque excipieba-
tur, quia ordine directo non canebant,
nec non *juxta Suidæ Historic. pag. 862.*
jam olim Tigramon scripsit de *obliquo
Metro*, quod propositum ei à Cajo Cæ-
sare. Et periphrasibus, seu Circuitioni-
bus Poetæ utuntur, modò, ut obumbrent,
ita tamen, ut cerni propositum possit at-
que intelligi, *juxta Scaliger. de Arte Poe-
tica lib. 3. cap. 78.* modò occultandi gra-
tiâ, ut in Griphis, Ænigmatibus ac simili-
bus, & tandem quando vel nimis humilia vel
minus

minùs honesta volunt circumloqui, *conf. Scaliger: Tract. jam citat. lib. 1. cap. 44.* Adhæc in Phÿsica, quoque usus Actionis per indirectum potest observari quatenus e. g. Animalibus variis indirectè solet vita adimi, ad tempus Aër illis, mediante Antlia pneumaticâ, subtrahitur, nec non mediante Magnetis ritè factâ applicatione, sub mensa aliqua, &c. clavi ferrei, aliaque è ferro composita, in mensa, huc atque illuc, per indirectum queunt moveri & quæ non possunt videri visione directâ, apparent visione refractâ, quando nempe præsens est requisita objectorum dispositio, unde etiam, per ordinata, huc illucve, specula, Lumen, ope reflexionis radiorum, communicari valet Conclavibus tenebriosis variis: etiam ipsis Cellis in quas Sol licet situm directè illis oppositum habens, ast, per obstans aliquod ædificium, vel aliud obstaculum, impeditus directè illuminare non poterat, *uti patet è Clar. M. D. Schwenderi Deliciis Phÿsic. Mathematicis part. VI. Problem. 14.* æquè, ac Ædificia quædam Lumen suum accipiunt, per indirectum, nempe aut per radio-
rum

rum repercussionem , aut pressuram quandam durch einen Wiederfall/ dum enim radii Solis, in superficiem parietis, vel tecti, seu corporis opaci incidentes, transire nequeunt, inde resiliunt, seu reflectuntur, in partem oppositam, & hanc, mediante ista repercussione, illustrant, *juxta l. 17. §. 2. ff. de Servit. Urb. Præd.* Neque Mathematicis, quæ in modo recensito illuminationis negotio, utique suo modò concurrunt, Actionibus indirectis vacat, siquidem e. g. in parte ejus non infima, Arithmetica, ubi per numeros majores calculum obtinere directè non valemus, eos tanquam totum, in minores ceu partes, redigendò finem nostræ impetramus operationis, item in Architectonica, quando Architectus per Modulum aliquem majorem operari nequit, rectà, eum in portiones numeri minores dividendò, indirectè compos redditur scopi sui, de quibus recensitis Disciplinis cum jam in anterioribus Pagellis, sat multa retulerim, meritò hic plura allegare exempla supersedeo præterquam illud, quòd etiam in ipsa Musica Ambages tam circa modulationem, quam instrumentum-

strumentorum variorum agitationem, adhibita ad jucunditatem majorem excitandam inservire observentur. Par quoque est Ratio Historiæ; nam & ibi nonnunquam locus manet Actioni indirectæ, dum Historici, ubi necesse habent referre res odiosas, alias Personas solent introducere, loquentes, *juxta Aristotelis Rhetor. lib. 3. c. 17.* quod & quondam Tacitus passim prudenter observavit aut denique sub fictis nominibus veritatem occultant, qualiter egerunt *Barclajus in Argenide* & *Autor illius Libelli, cui Titulus: Der reinicke Fohs* in qua, *ab Autore Nicol. Baumanno, Juliacensi* ac, fide *Lindenbergii in Chronico Rostoch. fol. 17. Secretariô ac tandem Consiliariô*, sub fictis istis Brutorum nominibus, graphice depingitur aula Ludovici XI. Regis Galliæ (quò & pertinent Autores horum libellorum politicorum quos vocant: *Romainen*) Quibus accedit, quòd jam olim, *Pompejus Trojus* orationem regis Mithridatis, ad bella Romana, exposuit obliquam, quoniam, in *Livio ac Sallustio*, reprehendit, quòd conciones directas, pro sua oratione, operi suo

fuo inferendô, Historiæ modum exceſſerint, vid. *Hist. Juſtini Lib. 38. cap. 3. pag. 320.* Sicut & huc referri omnino merentur verba *S. Auguſtini Lib. XVII. contra Fauſtum Manichæum cap. 4. ſequentia: Sed non uſque adeo imperitum Fauſtum putaverim* (quoad ſententiam, de electione Matthei loquentis, de ſeipſo, in tertia perſona) *ut nec legerit, nec audierit ſolere Scriptores Rerum geſtarum, cum in ſuam perſonam venerint, ita ſe contexere, tanquam de alio narrent, quod de ſe narrent.* Inſuper Ethica Summum Bonum oſtenſura, indirectè, agit de vitiis, quæ non tam faciunt ad conſtitutionem Summi Boni, quam ad cautelam, de iſto non omittendo. Etenim, in Diſciplinis, indirectè traduntur ea, quæ, velut obliquâ ſaltem occasione eò reducuntur, *juxta Weiſii Logic. Lib. 3. cap. 4.* Sic locuturi Ethici de Anima, coguntur, ut plurimum, iſtud præſtare indirectè, nempe per proferenda Similia. Porro indirectè aliquid dependere ſolet à Voluntate, quando ab ea eſt, prout non agit, ſive quatenus voluntas, cum poſſet ac deberet quid impedire, non impe-

impe-

impedit *juxta Ethic. Horneji lib. 2. cap. 4.*
 Item indirectè Voluntas potest moveri ab
 Appetitu sensitivo, quatenus ejus Passio-
 nes faciunt sæpe, ut quicquam videatur.
 Intellectui multò melius, quàm videri a-
 liàs poterat, absque illis si esset, *vid. ibid.*
lib. 2. cap. 4. Nec non indirectè volunta-
 rium est, in quod voluntas libera quidem
 non tendit per se, tendit tamen ad aliud,
 è quo Agens scivit, vel scire debuit, hoc
 ipsum, quod secutum est, secuturum esse,
 vel sequi potuisse, tanquam è sua causa.
 Adeoque culpa commissa, rectè, imputa-
 tur Agenti, tanquam voluntarium indire-
 ctè tale e. g. Si quis alium percutiat gla-
 diò, animò eum duntaxat vulnerandi, &
 tamen, præter intentionem, isti vulnus le-
 thale infligit è quò tandem mors sequitur,
 Homicidium tale nihilominus voluntari-
 um est indirectè, & sic talis vulnerator
 Homicidii fit reus, per indirectum, de Ju-
 re Naturali. Etenim eò ipsò, quò hic scit,
 aut saltem scire debet, certò ac definitò
 modò, vulnus dari non posse, præsertim
 gladiò vel simili Instrumento, ad homici-
 dium perpetrandum apto, est in dolo & pro-

H

posito

posito occidendi adeoque animum occidendi habuisse censendus est, cum voluntas ejus tetenderit in id, e quo facile scire poterat, hunc effectum secuturum esse. Quandoquidem igitur Jus Civile intimè conspirat cum Naturali, non potuit non talismodi delinquentem pro Homicida declarare, ipsique Poenam capitalem imponere, *juxta l. 38. §. 5. ff. de pœnis Constit. Crim. Carol. V. art. 148. & art. 13. conf. Carpzov. Prax. Criminal.* Quin & Intentio indirecta dicitur, quando quis Effectum quidem, actu voluntatis, non producit, sciens tamen, aliquid ad ipsum confert, ac proinde se gerit, ac si eum produceret, exempli gratiâ, quando per negligentiam Matris, Infans se occidit. Uti etiam, in ipsa Jurisprudencia, Actiones è Contractibus dypleuris ortæ Contrariæ, ex altera parte, ex post facto, per consequentiam & per indirectum descendunt, v. g. si commodatarius expensas fecerit *vid. Vinn. ad §. 2. §. quibus mod. re contrah. obligat. conf. Lauterbach Comm. ad Tit. VII. ff. de Obligat. & Action.* Præterea Politica Aulica requirit, ut qui, è conspectu Principis,

vel

vel alius è numero Magnatum, abire intendit, cum nec dorsum tantæ Personæ liceat obvertere, nec etiam, in linea recta, valeat recedere, partim ob casus & illisionis in januam, partim ob inconvenientiæ metum, discedat, in linea dentata, seu indirecta scil. modò tribus passibus versus latus dextrum, modò tribus passibus, versus sinistrum, atque ita ulterius, alternatim, recedendò, usque ad ostium, ubi ultima exhibenda est reverentia, *conf. Curiosæ Aletophili Historia Moris Civilis seu Aulici.* Item qui aliquid petere habet ab aliqua Persona Magnatum, per indirectum, & personam aliam, illud tutissimè agit, è consilio *Wunschii* in sua *Oeconom.* Nec non Experientia, è *judicio clar. Leti lib. II. Ceremon. part. VI. pag. 147. & 149.* per indirectum, acquiritur à junioribus, tam lectione Autorum aptorum, quàm Discursibus & Conversatione cum viris, jam à longo tempore, Actionibus occupatis, inde enim facilior fit transitus ad Experientiam directam, h. e. tentationem propriarum virium, in ipsis negotiis publicis, quale quid etiam illustris Senatus Venetus, in

plis negotiis publicis , circa suos futuros Legatos, observare ibi dicitur. Denique cum itidem ad curam vitæ Politicæ subiectam pertineat Amictus, seu habitus, observatur etiam usus figuræ indirectæ, seu obliquatæ lineæ, non solum in Linteaminibus istis, quæ vocantur: *Cannefaß / Servietten*, item Mappis, ac Mantilibus ut & in ipsis Pannis bombycinis ac laneis, quos dicunt: *Estoffes*, item: *Zeuge* / quàm in Institis, Patagiis & Denticulis: *Borten / Gallonen und Spitzen / Ligulis*, ut & certis Nodulorum generibus, atque tegminibus istis capitis mulierum, quæ dicuntur: *Cornetten*, nec non in sustentaculis illis chalybeis Redimiculorum talium, qualia vocantur: *Fontangen-Dräter* / atque figuræ concinne dentatæ ac obliquatæ in ornamentis Sertorum è filis metallicis compositorum quotidie observabiles. Et quàm multiplices, quæso, non observantur obliquitates in capillamentorum cincinnis atque propriis capillis non naturâ intortis, sed etiam in ipsis variis modis vestitus, qui vocari solent: *Moden* / ita lineæ obliquæ, seu dentatæ conspiciuntur, in iconibus Regum

gum Daniæ, nempe in eorum mitris, & pileis, atque Vittis, Redimiculis, Thoracibusque ac manicis fœmellarum Ægyptiarum, indirectè collocatæ hodiernis quoque, ibi, peregrinantibus apparent, nec non collaria illa rotunda Ministrorum, quorundum Ecclesiæ Evangelicæ, quæ vocant: *Kraussen* / figuram lintei multoties serpentiformiter complicati, seu obliquati, repræsentant: Juxta, A. C. 954. imperatore Ottone, cum suo exercitu, contra comitem Hugonem rebellem qui Regem ipsum & verum Galliaë captivum tenebat, Galliam petente, Milites Germanici gerebant thoraces, quorum fines perforati, mediante chordâ, huc & illuc, obliquata sive, in figura dentatâ, tractâ, firmabantur, quod probant Icones in *Chronico Historico Godofredi Part. V. ad pag. 488.* quali modô dentato adhuc hodie quoque, è fœmellis Europæis, præprimis Germanicæ, sua firmant Prætenforia: *Die Lâze* / item amictoria pectoralia: *die Schnûr-Mûsder / oder Schnûr-Brüste.* Quibus addimeretur non minùs ipsa capillorum fœmellis variarum Nationum usitata obliqua

H 3 gesta.

gestatio. Siquidem jam olim Græcis
fœmellis mos fuit capillos suos helici-
formiter in altum obliquatos gestandi,
uti patet ex imagine saxea *Myrtale* con-
jugis *Agathemeris*, Medici in *Marmor.*
Oxonienf. à Seldeno editis Tab. IV. ad pag.
77. Sicut & Suevi, olim, bellicosi, cri-
nes obliquandô, se a reliquis Germanis
distinguebant, *juxta Boëmi Tractat. de*
moribus Gentium, nec non ipsæ fœmellæ
Groenlandicæ, etiamnum, suos cochleæfor-
miter, in altum obliquare solent, capillos
fide Clar. Olcarii, in suo Itinerario Persico,
& Persæ Armeni ac Turcæ integumenta
capitis *die Bünde* / ex longa fascia obli-
quata seu huc & illuc circumvoluta præ-
sertim sueverunt componere. Ne jam de
fœmellarum Europæarum, & imprimis
Germanicarum, capillos componendi tor-
tuoso & adhuc hodie usitato modo pluri-
bus dicam. Quin & Fœmellæ pulchritudi-
nis magis studiosæ faciei suæ albedinem
gratam, per indirectum, augere solent, ap-
plicandô, hic aut illic, in vultu parva va-
riæ figuræ, è nigro serico, emplastra, cum
juxta se posita magis elucescant Contraria.

Qui-

Quibus nec immerito superaddi debent. Fasces olim apud Romanorum Magistratus officiis certis fungentes personas usitatae, colligatae obliquatis fasciis, & circa hastilia Malabarensium, nec non Amazonum in pharetris observabilis figura obliquae Lineae, ut & Lineae illae obliquae affui Marsupiiis à Lapponum mulierculis solitae, nec non figurae obliquae, Cairi, in frenis mularum visibiles. Tandem autem notatu dignus quoque est usus actionis per indirectum, in Oeconomia quatenus e. g. paries è lintheaminibus pictis, quae, jugamentis affixa, dilatarì aequè possunt, ac coarctari, compositus, qualem vocamus: eine Spanische Wand / oder einen Schirm / si firmiter stare debeat, in figura dentata, collocandus est. Item mediante Indirecto, in fornacibus, calor Ignis & vehementior, & diutius durans potest reddi, unde Bæclerus non solum, in libro suo *Oeconomico*, cui Titulus: Land- und Feld-Schule / rem hanc tentare jubet, per ductus serpentiformes, vel potius dentatos, transeuntes tres sibi, in fornace ipsa, superimpositos, crates fer-

reos, sed etiam, *E. G. Happelius in Mundo suo Mirabili, part. III. lib. 16. sub fin. pag. 896.* suavit eundem in finem Canalem quendam heliciformiter obliquatum, intra fornacem, ut ita Calor diutius in eo, circulari cogatur, collocandum. Pariter sequentia instrumenta Oeconomica è Stramine confici solita, patinæ pistoriæ, Nidi columbarum, umbellæ foemellarum caput, contra pluvias atque imbres protegentes, ut & Receptacula passularum majorum ac minorum Aromatopolis usitata, mediante figurâ, cochleiformiter intortâ, conficiuntur, sicut & Oeconomi, quoties opus habent corpore longiori, in spatio angustio, adhibendô, in usum œconomicum, solent agere indirectè, quatenus e.g. candelas illas minores cereas, quæ vocantur: *Wachestöcke*/ ferreo circumvolvunt *Lychnucho*. Quorsum & pertinet quòd ingens longitudo contortorum foliorum Tabaci, mediante multiplici circumvolutione, soleat angustis cylindrorum includi magis commodæ exportationis fine spatii, uti & huc pertinent Syphones restingendis incendiis inservientes coriacei in cylindri

lindri figuram convolvi soliti quovis applicabiles; atque sepes ex obliquè huc illucve inflexis ramis longis salignis, norunt efficere, uti & Corbes. Quo & pertinet, quod societas illa nautica Batavorum, quæ A. 1597. ex itinere suo, circa Novam Zemblam, versus regnum Cathai suscepto redux, quando, die 23. Junii, sub elevatione poli, ad 76. gradus, cum 30. minutis, in ora illa maritimâ, quæ dicitur: *Das Eyseck*. Sol satis splendidus nondum valebat nivem ei oppositam immediate liquefacere, necesse habebat Soli majorem conciliare vim, dum omnia sua cuprea atque stannea athena, & vasa, nive repleta, Soli exposuit, ut ita indirecte scil, ope reflexionis: *Durch den Wiederschein/Nix liquefieret* atque sic Aquam sitientibus subministraret, teste *Gerardo de Veer*, in navigatione sua versus regnum Cathai, edit: per *Levin. Hulsium Norimbergæ pag. m. 99.* Sic & Lapponiæ Incolæ, dum in cymbæformibus Trahis suis vehuntur à Rangiferis cauturi per huc & illuc flexum corpus suum ne, sub celerissima ista vectura, Traha cadat in latus al-

terutrum, Loramentum istud Scuticæ circa manubrium aliquoties obliquatum ac dorso suorum Rangiferorum super incumbens, modò horsum, modò istorsum, necesse habent flectere, quandoquidem quò Funis talis flectitur, eò quivis Rangifer suam Loro collum ambienti, mediante fune ipsius crura distingvente, alligatam trahere solet Traham *fide Schæfferi, in Descript. Lapponiæ cap. 23. pag. 305.* Atque iidem Lappones indirectè præcauturi, ne Ursi in arbores quarum summitati suorum Victualium imposuerunt receptacula ascendere furandi causa valeant, illas Arbores decorticandò plane reddunt lubricas sicut & alii Europæ, similem in finem obliquè scilicet cavendi ne Martes, Glires, Viverræ &c. sua spoliare queant Columbaria Trabibus imposita, eas ad longum satis spatium circumdant Laminis, ut, obstante ita Trabium mechanicâ glabritie, ejusmodi columbas devorantibus Animalibus nullus concedatur ascensus. Ulterius ipsi Indi, semen, Santonici collecturi, corbibus duabus, obliquè versus se invicem collisis, incedendo, per Prata,
in

in quibus istud maturuit, fueverunt id colligere, *fide Tavernierii, in suo Itinerario Orientali Indico, Lib. III. pag. 186.* Quin & obliquè præcavere solent Oeconomi, ne Tonitru confundat, aut aliò modò lædat ova Gallinarum, Anserum aliorumque Volatiliū domesticorum, dum Nidis eorum vasculum aquā plenum apponunt, ut ita nocivus in aquam divertatur sonus. Adhæc, in ipsa quoque Horticultura, non rarò, per indirectum, solet agi, siquidem non tantum arbuscula prunifera, adhuc tenera ita possunt alligari suis sustentaculis, ut aliquoties obliquatam, seu tortuosam repræsentent lineam, jucundò satis Spectatorum cum Spectaculo. Æquè, ac prope creditum, à Turcis habitaculum Mahometis, quod innumeris Palmis cinctum est, & milliare Italicum, ab urbe Medina situm, reperiri retulit Leunclavins & ex ipso *Dn. Baro Harant de Polschiz Itinerarii sui Oriental. part. II. cap. 123. p. 829.* duas palmas præaltas, ex una eademque stirpe prognatas, sibi tamen invicem mirè, & funis anchorariæ ad instar, multoties circumtortas,

quas ipse Mahomet, ita obliquasse creditur à Turcis, unde & fructus inflexæ hujus arboris, dactyli, ceu benedicti, quotannis mitti dicuntur imperatori Turcico. Ea jam suô tempore, Pausanias vidit secundum viam, quâ ad montis, super urbem Epidaurum, siti, verticem ascendebatur, stetisse quandam virentem Oleam, quæ *Strepta*, i. e. intorta, nominabatur, quam ab Hercule in orbem circumductam memorabant Græci istam figuram accepisse, nisi fortè fuisset ea Terminus Asinæis illis, qui in Argolica terra vixerant, *uti refert ipse in Commentario suo, de veteris Græciæ regionibus Corinth. s. Lib. II. pag. m. 128.* Sed datur etiam genus quoddam transplantandi Arbuscula & frutices, per ramos decisos: *Durch Schnittlinge* / qui rami, ut eorum media pars sensim radices acquirant, obliquati terræ imponuntur, & similiter datur quoddam genus vites transplantandi, quod dicitur: *die Vermehrung durch Abzüge* / oder das Ableiten / ubi pars Pampini: des Bogens / extremitati proxima, dimidium ulnæ longa, obliquata, mandari solet.

solet Terræ, *juxta Elsholzii Librum de Hortorum ac Vinearum cultura.* Quò etiam, suò modò, spectat hoc, quòd Itali si volunt Pomum certum fieri amœne rubicundum, figunt palum in terram, prope pomum, atque apponunt labrum plenum Aquâ, in quam radii Solares, tempore meridianò, queant incidere perpendiculariter, ita, ut vapor sic ex aqua ascendens possit reflecti in fructum, *teste Carlo Stephani, dell Agricoltura, libro terzo pag. 185.* Item Hortulani indirectè sueverunt, præcavere congelationem florum in arboribus, per appositam in vase, vel foveæ proximæ infusam Aquam, quia Gelu tunc Aquam duntaxat lædit, atque ita quasi divertitur: Similiter, ac pruinae damna obliquè avertuntur à plurimis Arbusculis, si Lauri multæ Hortum exornant, quatenus illas potissimùm petit, & ita reliquis minùs nocet. Sicut etiani pulicum terrenorum damna reliquis Satis imminentiâ obliquè præcaventur, per simul satas Rappas minores: *die Steckrüben* / per quas, ceu valde gratas, pulices isti terrestres divertuntur, ne reliqua depascantur Sata.

Quin & incendia subterranea Sylvarum & Saltuum, indirecte vim ignis infringendô, quatenus nempe Fossas in Sylvis parant hic & illic Incolæ Arboresque, hic & istic prosterunt, valent extingui, uti etiam factum A. 1473. cum Sylva Bohemiam cingens, & Hercynia, famosæ, paterentur incendium ad 4. milliaria usque, ut & quoties in Misnia ardere cœperunt Sylvæ, *juxta M. Schmidii Annales Cygneenses fol 225.* Nec minor locus atque usus est Actioni per indirectum in Medicina, quod præsertim probant illa *apud L. A. Senecam lib. 3. de Ira cap. 39. pag. m. 93. verba: Medicum agunt cum Regis filiam deberet curare, nec sine ferro posset, dum tumentem, Mamillam leviter fovet, scalpellum spongiâ resectum induxit. Repugnasset puella Remedio palam admoto, eadem quia non expectavit dolorem, tulit.* Unde etiam ante paucos annos, quidam Medicus in curatione herniæ Personæ cujusdam, è numero Magnatum Europæ, per simulationem inunctionis consuetæ, suum feliciter affectus est scopum. Porro excrescentias corporis vitiosas indirectè Medici tollunt inter-

ter-

tercipiendò alimentum earum , mediante chordâ , vel seta equinâ , vesicatoriis , &c. Ita , per indirectum , potest , in facie virginis , invasio variolarum evitari , per impositos pedes , continuò , in balneum tepidum , quò modò variolæ pedes tantùm petunt , si modò præcaveri simul valet metuenda pedum Paralysis. Nec non juxta experientiam Clar. Hagæ Comitum Chirurghi, *Cornelii von Solingen , in Embryulciæ Chirurgic. part. 4. cap. 33. pag. m. 711.* uterum cum vagina prolapsum valemus detinere in suo situ , ope instrumenti elastici , obliquatam repræsentantis lineam. Usus autem Actionum per indirectum , in ipsa Jurisprudentia , infra latius demonstrabitur. Adhæc etiam Theologia non caret usu Actionum per indirectum. Etenim Theologus consolatur , indirectè , contristatas Animas , si profert talia Sacræ Scripturæ dicta , quæ , per bonam consequentiam , contra calamitates , præbent Solatium *secundum Clar. Weisii Orator. Politic. Sect. 11. cap. 8.* Sicut & aliàs Theologi , in reprehensionibus , tam privatis , quàm publicis , Personarum in dignitate constitutarum,

rum, aliisque suis colloquiis, item, in præparatione Reorum ad sententiam poenæ capitis, eò majori animò, expectandam, non adeo rarò necesse habent per indirectum agere. Denique etiam in ipsa Militia suis Actionibus per indirectum manet Locus, hinc enim non tantùm Duces bellici, necessitate urgente, hunc vel illum Districtum & Aditum Sylvæ aut Saltus alicujus circumvallare solent in figura dentata seu serpenti simili, ut & muros quorundam Fortalitorum, qualis Murorum obliquata Figura præprimis cernitur circa castellum Ehrenburgum in comitatu Tyrolensi, *uti ostendit vel Iconismus in hujus Topographia à Meriano edita.* Atque hodie adhuc cortinæ vallorum, in quibusdam Fortalitiis, per indirectum & sic non in linea recta, solent formari, Moguntia ac Herbipoli, sub Electore Jo. Philippo, juxta Chiliarchæ Hemmerlingii & Taffincortii directionem visum è *relatione Happelii in Mund. mirabil. part. III.* Sed etiam, ubi angustia Faucium, & Adituum ad aliquod Territorium, non concedit extrusionem Munimenti amplum occupantis

Spa-

Spatium, compensari potest amplitudinis talis defectus (ad exemplum Munimento- rum in urbe insulæ Javae majoris Bantam quæ è solis Malis asseribus circumtectis constant & tres contignationes, quarum quævis superior latitudinis minoris est ha- bet, cum fossa aquæ plena primam con- tignationem ambiente, in cujus quamque contignationem non, nisi mediante Scalâ mobili, quam Milites, præsidii causâ il- lûc missi ex altera contignatione, in alte- ram, possunt ad se trahere, datur ascen- sus, & satis fortis exinde quibuscunque Hostibus valet fieri resistentia, *fide Lin- schottenii in suæ Indie Oriental. part. III. cap. 22. pag. 136.*) per Fortalitium, helicifor- miter in altum erigendum seu in figura obliquata cochleæ extruendum, cujus ima extremitas clauderetur aliquô sufficienti munimentô sicut & non minùs dantur Pontes, mediantibus actionibus per indi- rectum, de loco ad locum, mobiles, qua- tenus nempe è virgultis salignis plura Pon- tis flectuntur tegmina & vocantur *Werff- brücken* / die man Fachweise über Land forttragen kan / qualibus etiam pontibus
jam

jam dum usi, cum successu, Batavi, in expugnatione famosi fortalitii Cœverden, *juxta tenorem Theatri Europ.* Nec minus indirectè solent agere vagabundi Milites prædandi fine excurrentes, quando cauturi ne Hostes in solo vel arenoso vel à pruina nive aut pluvia madente sua perscrutari queant vestigia, gressibus suis mirè obliquam hic & illic figurant lineam. Venio nunc meritò quoque ad exempla earum Personarum, quæ, vel olim, vel nuper, in vita communi, usæ sunt Actionibus per indirectum, siquidem nec Sacræ, nec profanæ, iis destituuntur Historiæ, quæ, qualescunque sint, hic tantùm referuntur, sine aliquo ad moralitatem earum respectu. Ita Jacob Patriarcha Gregem suum auxit, obliquè, per virgas, scilicet, decorticatas canalibus aquæ, tempore Congressus ovium, impositas, ut patet, è *Genes. cap. 39. v. 37. & seq.* Deinde Adonia ubi regnum non potuerat nancisci viâ rectâ, id petere voluit, per ambages, Matrimonium nempe cum Abisag Sunamitide. Tum Daniel Propheta fraudem Sacerdotum, in templo Belis Babylonix, per indirectum perscrutatus

tatus est, spargendo hic & illic cinerem, qui impressa compotantium servaret vestigia, & postea per sigillum Regis obsignando januam, uti e sacris notum est Bibliis. Porro filii Zebedei, per indirectum agendo, nempe mediante matre, *juxta Evangel. Marcum*, petierunt à Christo locum Sessionis in coelo, sicut & *secundum Matthæum* Herodias caput Johannis indirectè per saltantem suam filiam petiit. Johannes Evangelista, si vera est Traditio *apud Camposulgosum Exemplor. lib. VIII. p. 280.* ab Adolescente quodam irrisus quod, ceu Senex, qui Sanctimonix deberet esse exemplum, interdum, animi relaxandi causâ, luderet cum Perdice, indirectè istum redarguisse dicitur, dum, pendere Arcum ab ejus humero conspicatus, petiit, ut arcum tenderet, quod cum fecisset Adolescens, sæpiusque sagittasset, demum, à Joanne dimissus, Arcum remisit. Quærente autem Joanne remittendi finem, respondit is, *Arcui funem se detraxisse, ut cum eò uti rursus necesse fuerit, quia nimis tensus esset sagittationi inutilem non inveniret*, Replacuit ergo Joannes: *Et ego & ceteri mihi simi-*

similes honesto otio interdum relaxamur, ut postea majoribus viribus orationi ac Jejunio queamus sufficere, quod tamen fieri minus posset si semper eodem rigiditatis tenore viveremus. Quin & ipse Divus Apostolus Paulus per indirectum amavit loqui quando II. ad Corinthios cap. XII. Novi hominem in Christo, qui fueritne in corpore, an extra corpus, nescio. Nec non sancti Patres Ecclesiæ interdum indirectè egerunt, in suis Sermonibus & Scriptis. Sic S. Nazianzenus in Ep. sua 1. ad Celsium pag. 836. mediante apologo de Cygnis atque hirundine, à vana, obliquè, abstergere voluit. Gloria conf. in eod. Nazianzeno, p. m. 1035. ac p. 1043. ut & Cyrillus, Chrysostomus, ac Theophylactus, ubi plura egregia ejusmodi, per indirectum, locutionis reperiuntur Exempla. Adhæc Rex Persarum Darius quando primum Gentibus tributa voluit imponere, ne illa ferrent molestius, egit obliquè, dum, Satraparum nomine, fecit exigi. Quibus ingentia Tributa describentibus, ipse subscripsit dimidiam partem remittens Subditis, qui sic libenter dimidiam solvebant partem, quasi magnò jam à Rege affecti

affecti beneficiô. (Qualem in finem etiam adhuc hodie Imperator in Marocco Tributa & vectigalia interdum, per officiales suos exaltari facit ut deinde possit Subditis, se nimis gravatos existimantibus, concedere apparentem aliquam remissionem *juxta Happelii Mund. Mirabil. part. II. Lib. 3. cap. 1. pag. 691.* Nec non Artaxerxes Ochus, Persarum Rex, ut illas Urbis Mulieres, quæ turpem suorum Maritorum fugam stiterant offensione ventrium, ut sic victoriam adhuc nactus Cyrus, qui eam fecerat dari Legem, ut quoties aliquis Persiæ Rex intraret urbem, Aureus daretur Mulieribus singulis, privaret dono isto per indirectum, quatenus urbem semper circumvixit, *fide Plutarchi, in Vitis Imperatorum.* Atque Alexander M. Hephæstioni amico indirectè mandavit silentium, dum Annulum sigillatorium ejus ori impressit & adhuc hodie Rex regni Ale in Africa Consiliariis suis bellicis per indirectum commendat silentium, dum consilium habet in certa profunda satis fovea quam post consilium exquisitum facit claudi super accumulata terrâ, *juxta Dapperi Africam.*

cam. Pariter Gelo, Siciliae tyrannus, cum aliquando in Convivio Lyra circumferretur, cæterique ordine canerent, quod apud Græcos honestum habebatur, per indirectum, declaravit quòd talis Actio regiminis conveniret dum Equum jussit induci in convivium facileque ac leviter in illum insiliit, nihil loquendò. Item, indirectè procedendò, Diocles Medus tyrannidem Medorum adeptus est, dum primum æquabilem Judicem, inter vicinos sine legibus ac judiciis agentes, agere coepit, ac favore omnium comparatò, & præsidiis, simulans se, in turri, noctu ideo fuisse infestatum, quòd inter eos jus diceret, à Multitudine irata arcem Ecbatanorum ac satellites, pro lubitu, eligendos, impetravit, quorum indies plures conduxit & ita tandem scopum suum obtinuit. Dinias Pherensis quoque, per ambages, se Cranoniorum fecit tyrannum, dum custodiam urbis, quæ pretiò locabatur, primò suscepit, &, ad triennium usque, summâ curâ egit excubias, ut noctes longè securiores essent diebus, his qui intempestivè ambularent, & laudatus ob id, plures
fibi

sibi vigiles conduxit, ut magis laudaretur, si custodiam munitiorem efficeret, fratremque, postea, decimas frumentorum à civitate, ut conduceret, subornavit, summè amplificans & extollens Reditus, ac traditâ ei magna robustiorum juvenum copiâ, pro agrorum numero, ad colligendos decimatos fructus, cum Cranonii omnes luderent, in festo, Tænia dicto, cum Custodibus urbis & publicanis plurimos cives interfecit, & sic, per indirectum, Tyrannus evasit. Nec minùs obliquè explorare conatus est Memnon incolarum Bosphori, Leuconi tyranno subsectorum, multitudinem, dum Archibiadem, Byzantium, ad Leuconem, legatum, misit, sub specie colloquii de amicitia & hospitio, atque, cum illo, citharoedum Olynthium, Aristonicum, apud Græcos celeberrimum, ut, in transitu, si appellerent, specimen edente Citharædô, incolisque in theatra confluentibus, hominum multitudo Legato nota fieret. Quin &, per viam flexuosam, Phalaris è Publicano factus Agrigentinarum Tyrannus, ac Gylippus Syracusanorum Imperator evasit,

evalit, nec non Clearchus Heracleotes, ut Cives ei permittere cogerentur, Arcem exstruere, ipsis noxiam futuram, indirectè egit, dum constituit, ut mercenarii noctu, clam exirent, raperent, agerent, injuriam inferrent, vulnerarent. Qui etiam Heracleæ Tyrannus ut florentes Juvenes civitatis, per indirectum, è medio tolleret, eos ad Astacum, in palustri loco, & durante æstu caniculari, castra jussit ponere, ubi, necessario, pestis plurimos consumsit, ipse verò, cum mercenariis, excelsa & umbrosa loca, sub prætextu, quòd ibi plus laborum & periculi expectandum foret, occupavit. Sed & sua versutiâ famosus Lacedæmoniorum Dux, Lylander, aliquando cuidam jactanti, quòd ipsum & laudaret &, adversus obtrectantes, tueretur, per indirectum, notificavit, veram virtutem non egere laudibus humanis, quum ipse secum ducat suam laudem ac decus, dum respondit: *Duo mihi sunt Boves ruri, tacentibus ambobus tamen certò novi, uter sit ignavus, uter ad laborem strenuus.* Et Philoxenus Macedo Carixæ Satrapes ut præsentè inopia pecuniam

niam necessariam quam directè cogere non poterat indirectè acquireret, præ se tulit. Dionysia se celebraturum esse & hinc Cariae incolarum opulentissimos descripsit, qui choros instruerent, imperatis iis, quæ appararentur. Ac animadvertens eos hoc gravari, subornavit quosdam, qui sciscitarentur: Quid vellent dare, ut vacationem talis impetrarent muneris; ubi certe Hi divites promiserunt se libenter plus etiam daturos esse quam in imposto officio impensuri viderentur, modò ne interpellarentur & abducerentur suis negotiis. Quare Philoxenus, hac declaratione auditâ, accepit, quæ Hi ditiores offerebant, moxque, simili modò, descripsit alios, atque ita per obliquum effecit, ut, *fide Aristotelis Lib. II. de Cura Rei familiaris*, Ei contribuerent Cariae incolarum singuli. Item virtuosissimus Atheniensium dux, Pericles Elpinicen, vetulam Cimonis sororem quæ ipsi, devictis Samiis, Athenas reduci malè verterat publicè tot fortiū virorum interitum, indirectè redarguit, dum, arridendò, tantum respondit versiculum hunc Archilochi: *Unguento, anus cum sis, caveto in-*

I

ungier,

ungier, & sic ei ostendit, æquè indecorè publica negotia curari à vetula, ac uti unguentis talem, aut mariti desiderio teneri. Nec non Antigonus olim Eumenem, acerrimum illum Leonem, directè, vitâ privare non ausus, tentavit istud, per indirectū, fame scilicet. Imò Cypselus Corinthius, cum votum fecisset Jovi, si Civitate illâ positus fuerit, se dedicaturum facultates Corinthiorum universas, ut se expediret, egit indirectè, dum jussit Censum describi, Corinthiis autem sua Bona professis decimam partem eorum abstulit singulis, de reliquo verò jussit quemvis negotiari ac rem facere: Ast annò revertente, similem indixit censum, atque ita, intra decem annos, conquistavit obliquè omnia bona Corinthiorum, & Jovi consecravit, Corinthiis interim sibi alia parantibus, *fide Aristotelis lib. 1. de Cura rei familiaris*. Insuper acerrimus Hamilcar, ubi præfectus ejus morum Hasdrubalem, penes ipsum, non patiebatur, suum obliquè obtinuit scopum, quatenus huic, nempe Hasdrubali, filiam suam dabat uxorem, quia, moribus eorum, Socero Gener non poterat interdici. Quibus accedit, quòd

quòd dux Romanus, P. Æmilius, repudia-
 turus Papyriam uxorem, Mafonis consu-
 laris viri filiam, è qua tamen pulcherri-
 mam sobolem, Scipionem Æmylianum,
 sustulerat, Amicis divortium istud vehe-
 menter dissuadentibus, indirectè, indica-
 vit urgentem ejus divortii causam, dum
 Calceum iis porrexit, his verbis: *Hic Cal-
 ceus nonne bonus est, nonne pulcher est? at ne-
 mo vestrum novit quàm pedem meum torqueat.*
 Sicut & ipse Lucullus, imperator, Archelao,
 qui iterum à Mithridate defecerat, asseveran-
 ti, si, in Ponto, Lucullus conspiceretur,
 fore, ut omnia subderentur imperio Ro-
 mano, indirectè indicavit, se post Mithri-
 datis evasionem, Pontum minus curare,
 dum respondit: *Non cedo Archelae vena-
 toribus audaciâ. ut, relictis feris, ad vacua
 illorum lustra progrediar.* Qui & aliò tem-
 pore, Cicerone ac Pompejo, ei, ex impro-
 viso, ad convivium, venientibus, per in-
 directum, famulos suos jussit pretiosissi-
 mum apparare Convivium, quatenus istis,
 in præsentia hospitum, è jam diu compo-
 sito, acclamavit: *In Apolline cœnabitur
 bodie.* Nec non callidus Lusitanorum dux

Sertorius cum Lusitanos oratione flectere non posset, ne cum Romanorum universa acie vellent conflagere, & unico rem universam committere certamini, indirectè tamen, scil. per exemplum eos flexit, dum duos, in conspectu eorum, Equos constituit, alterum validissimum, alterum infirmissimum ac deinde validi caudam ab imbecillo sene paulatim carpi, infirmi verò à juvene eximiarum virium universam jussit convelli, ubi adolescentis dextera irritò se labore fatigavit, cum contra, senio confecta manus, ministerium exequeretur. Uti & dux Scorio suos Dacos, per simile duorum Canum pugnantium, sed viso Lupo, mox se conjungentium, contra eum, dehortatus est à Bello, quod, *juxta Cal. Rhodigini Lect. antiq. lib. 17.* contra potentem aliquem Populum, tunc temporis, cum alia Natione bellantem, volebant suscipere. Item Ericus, Heros Norvegicus non solum indirectè agendò filiam Frothonis III. Daniæ regis nactus est conjugem, dum apprehensa manu filiae Lancem potus plenam ipsi porrigentis arrepta interrogavit regem, utrum Rex ipsi donaturus

turus esset id, quod manu sua teneret atq;
 sic promissum Regium captavit, sed etiam
 Greppio Regis præfecto adulterium cum
 Regina obliquo sermone exprobravit. Si-
 cut & postea Haldanus III. tandem Daniæ
 rex ex Heroe regni factus Juritham filiã re-
 giam, die nuptiali cum Sivaro, Saxone Prin-
 cipe, arguere inconstantia fuit conatus,
secundum Biographiam Regum Daniæ p.174.
 uti & Dux Sabaudia, in Bello seculi prio-
 ris cum Gallia rege Ludovico XIV, cujus
 potens Exercitus ipsius non parum presse-
 rat hætenus Territorium, Pacem particu-
 larem, mediante aliquo matrimonio ini-
 turus cum videret se Legiones Potentiarum
 confœderatarum, quibus simul quædam
 suorum Fortalitiorum & inter hæc ipsum
 Taurinũ commiserat defendenda, vix pos-
 se iis directè excludere, sine metuenda re-
 sistentia, per indirectum tamen illos jam
 dictis Munimentis excludere valuit, dum
 hoc colore, seu prætextu usus est, se velle
 Lustrationem suarum Copiarum etiam so-
 ciarum instituere & Aciem præparare,
 contra imminentem hostiliter Exercitum
 Gallicum, & quando egressæ Legiones con-

fœderatæ fuerant, his demum aperuit jam fere compositam inter se & Gallos esse Patrem, & hinc ipsis arma fore deponenda & de præparatoriis ad suum abitum ipsis circumspiciendum fore. Quò & referri meretur, quod audax ille novi Orbis detector Colon Hispanos invidos, dicentes, in Hispania etiam fuisse tales, qui reperire potuissent Indiam, per indirectum redarguit, dum, tacens, jussit afferri Ovum, in triclinium, & mensæ imponi, verso ad omnes Sermone hoc: *Agedum*, inquit, *domini mei cum quolibet vestrum, depositò in cœnam pignore, certo, neminem eorum, qui hic sunt, facturum ovò isto, quod ego facturus sum, videlicet ut nullo nixum adminiculo stans, & erectum in pede, suo pte nutu, maneat.* Periculum fecerunt omnes, neque illorum successit hoc. Ast ipse Colon Ovum, altero ejus fastigio vel in angulum mensæ illisò ac leviter quassatò, rectum firmumque constituit, significans id jam omnibus factu facile, postquam ipse primus probasset & Indiam occidentalem reperisset. Præterea, è Philosophorum numero, Anacharsis, Scythæ, interrogatus num
in

in Scythia essent tibiæ, respondit, per indirectum, dum dixit: *Ne vites quidem.* atque ita significavit, Saltationes, reliquasque ejus generis voluptates, è vinolentia nasci aliquæ. Ut & Anaxagoras Philosophus volens inedia finire vitam, ceu jam decrepitus Senex Pericli, suo quondam discipulo, qui curam ipsius hætenus agere justam desiderat tandem tamen magis sui, quàm philosophi causâ, anxie accurrit & argumentis, precibus ac lacrymis conatus est eum à spontaneæ mortis revocare proposito, Anaxagoras oblique neglectum sui, ut Amici, unde tantâ capere potuisset diutiùs utilitatem quoad salutaria consilia retulit, quando, relectâ facie, jam moribundus nihil aliud respondit, quàm hæc: *O Pericles, & quibus Lucerna opus est, infundunt Oleum.* Quin & sapientissimus Græcorum Socrates in Colloquiis sæpius, indirectè, agere & sic suos, oblique, proponere Discursus solenne habebat, uti patet præprimis è Platonis Philebo, seu *Tractatu de Voluptate*, ubi Prothagoras ait: *Haud scio, quomodo, per circuitum, nos Socrates, circumundò, induxit in non adeo malam Quæstio-*

nem, ut & ex Scriptoribus vitæ Socratis. Sic
juxta Dn. Charpentier, de Vita Socratis,
 Deum, reverâ, esse Socrates Aristodemo
 non solum probavit, indirectè, olim, am-
 bage Demonstrationis suæ desumptâ ab æ-
 stimatione excellentium Virorum, præpri-
 mis artificiosorum Pictorum & Sculptorû,
 ut &, per indirectum, Chærecrati, in collo-
 quio quodam necessitatem ac utilitatem
 fraternæ amicitiae demonstravit, quatenus
 usus est ambagibus Præmissarum de Equo
 ac Molosso; sed etiam ipsi Charmidi, obli-
 que, ostendit quæ necessitas cuilibet ido-
 neo Homini Reipublicæ pro viribus inser-
 viendi, quatenus, è longinquo ad suum
 perventurus intentum, primùm aliquamdiu
 verba fecit de tali Homine, qui omnino
 quidem esset aptus, ut Victor evaderet, in
 Ludis publicis, & tamen, cum aliis Com-
 petitoribus, non auderet ludere, qualiter
 indirectè quoque egit decisum verum eli-
 citurus in illa Quæstione: *Ecquo tempore*
aliquis foret aptus ad Patriæ suæ governa-
tionem. vid. *ibi Lib. II. cap. 4. ac Lib. III. c. 7.*
 (Sicut & idem Socrates, *secundum, cap. 16.*
ibidem, non rarò ipsos Ignorantiæ suæ, per
 indire-

indirectum, convicit Philosophos, dum simulabat se istud nescire, quod vel optime intelligebat, atque ita eos latenter eas redigebat in angustias, ut fateri cogerentur suam istorum ignorantiam, quæ tamen se satis superque nosse sibi antea, in vanum, persuaferant.) Pariter Glauconem Aristonis filium cum is, nec dum viginti annos natus, oratoris usurpare munus ac præses esse civitatis cuperet, & à nemine, ab hoc instituto, posset averti, quanquam alios, & propinquos & amicos, haberet, ac de tribunali detraheretur, planeque ridiculus esset, & Socrates tamen ipsi bene cuperet, ob Charmidem, Glauconis filium, atque ob Platonem, oblique, ab hoc instituto avertit. Nam cum in eum incidisset, primum, verbis hujusmodi prolatis, detinuit hominem, ut se audire vellet.

Præesse Civitati nostræ cogitas, mi Glauco. Cogito equidem, mi Socrates, inquit: Profectò ait Socrates, si quid aliud humanis in rebus, hoc certè præclarum est. Perspicuum est enim futurum, ut, si hoc impetres, & ipse consequi possis ea, quæ concupiveris & amicis usui esse, ac familiam paternam extolle-

I 5

re &

re & amplificare Patriam: Præterea, celebritate nominis, primum, in hac urbe, adipisceris locum, deinde in Græcia, fortassis etiam, uti Themistocles, apud Barbaros, ubicunque fueris, nunquam non eris illustris. Hæc cum audiret Glaucos, efferebatur animo, lubenterque manebat apud Socratem. Is verò deinde: Planum est omnino, ait, mi Glaucos, necessarium esse, ut, si quidem esse in honore velis, aliquam Reipublicæ utilitatem afferas: Omnino, ait. Non igitur rem celaveris, per Deos, inquit Socrates, sed dicito nobis, unde principium afficiendi beneficiis Rempublicam facturus sis. Heic cum Glaucos subtriceret, ut qui, tum, consideraret, unde potissimum inciperet. Annon ait Socrates, perinde ac, dum amici domum vis amplificare, locupletiores efficere niteris, ita & Civitatem conaberis opulentiores reddere? Omnino inquit. Fueritne igitur opulentior, si proventus ei plures accedant? Hoc quidem consentaneum est. ait. Dic ergo quibus ex rebus nunc civitas hæc proventus habeat & quanti sint. Nam planum est hæc te considerasse, ut, si quidam ex iis exigui sint, tu eos expleas; si qui autem amittuntur, eos rursus compares. Ego
verò

verò ait Glaucò, nunquam hæc profectò consideravi. Quod si hoc neglexisti, ait Socrates, saltem sumptus, quos facit Civitas, nobis exponito. Nam certum est, cogitare te jam, ut supervacanea tollas. Ne bis quidem, ait, unquam vacavi. Ergo subjecit Socrates, differamus aliquantum rationem locupletanda Reipublicæ. Nam qui possit fieri ut earum rerum curam aliquam suscipiat is, qui & Sumptus & Proventus ignoret? Verùm mi Socrates, inquit Glaucò, potest etiam ab hostibus reddi Respublica locupletior. Ac vehementer quidem, ait Socrates, si quis eos superet. At si eis inferior sit, etiam sua amiserit. Verè dicis, inquit. Ergo qui de bello gerendò adversus illos, quos oppugnari necesse est, deliberat, cum Civitatis & Adversariorum vires habere cognitas oportet, ut si majores sint civitatis, bellum suadeat: sin eæ minores sint, quàm hostium, autor suis sit, ut cautè agant. Rectè dicis, ait. Ergò nobis primùm indicato, subjecit Socrates, quæ hujus Civitatis tum pedestres, tum navales sint Copiæ, deinde quæ Adversariorum. Ego verò, inquit, non possum hoc tibi profectò de memoria promptum exponere.

re & amplificare Patriam: Præterea, celebritate nominis, primum, in hac urbe, adipisceris locum, deinde in Græcia, fortassis etiam, uti Themistocles, apud Barbaros, ubicunque fueris, nunquam non eris illustris. Hæc cum audiret Glaucos, efferebatur animo, lubenterque manebat apud Socratem. Is verò deinde: Planum est omnino, ait, mi Glaucos, necessarium esse, ut, si quidem esse in honore velis, aliquam Reipublicæ utilitatem afferas: Omnino, ait. Non igitur rem celaveris, per Deos, inquit Socrates, sed dicito nobis, unde principium afficiendi beneficiis Rempublicam facturus sis. Hæc cum Glaucos subtriceret, ut qui, tum, consideraret, unde potissimum inciperet. Annon ait Socrates, perinde ac, dum amici domum vis amplificare, locupletiores efficere niteris, ita & Civitatem conaberis opulentiores reddere? Omnino inquit. Fueritne igitur opulentior, si proventus ei plures accedant? Hoc quidem consentaneum est. ait. Dic ergo quibus ex rebus nunc civitas hæc proventus habeat & quanti sint. Nam planum est hæc te considerasse, ut, si quidam ex iis exigui sint, tu eos expleas; si qui autem amittuntur, eos rursus compares. Ego verò

verò ait Glaucò, nunquam hæc profectò consideravi. Quod si hoc neglexisti, ait Socrates, saltem sumptus, quos facit Civitas, nobis exponito. Nam certum est, cogitare te jam, ut supervacanea tollas. Ne bis quidem, ait, unquam vacavi. Ergo subjecit Socrates, differamus aliquantum rationem locupletandæ Reipublicæ. Nam qui possit fieri ut earum rerum curam aliquam suscipiat is, qui & Sumptus & Proventus ignoret? Verùm mi Socrates, inquit Glaucò, potest etiam ab hostibus reddi Respublica locupletior. Ac vehementer quidem, ait Socrates, si quis eos superet. At si eis inferior sit, etiam sua amiserit. Verè dicis, inquit. Ergo qui de bello gerendò adversus illos, quos oppugnari necesse est, deliberat, cum Civitatis & Adversariorum vires habere cognitas oportet, ut si majores sint civitatis, bellum suadeat: sin ea minores sint, quàm hostium, autor suis sit, ut cautè agant. Rectè dicis, ait. Ergò nobis primùm indicato, subjecit Socrates, quæ hujus Civitatis tum pedestres, tum navales sint Copiæ, deinde quæ Adversariorum. Ego verò, inquit, non possum hoc tibi profectò de memoria promptum exponere.

At si quid conscriptum habes, profer, ait. Nam lubens hoc audiero. Ast ne conscriptū quidem hoc unquam est à me, inquit. Ergo, subjecit Socrates, etiam deliberationem de Bello non nihil suspendemus. Nam, ob rei magnitudinem, fortasse nondum explorati quicquam habes, praesertim cum, nuper adeo, praesse Reipublicae coeperis. Ceterum custodiam Regionis hujus scio tibi curae fuisse, teque tenere, quot ejus sint praesidia opportuna, nec ne, quot praesidiarii milites sufficient, quot non, denique consulere te, ut opportuna praesidia adaugeantur, ac superflua tollantur. Imò verò subjecit Glauco, equidem tollenda universa arbitror, quod ita custodiant, ut ea quoque rapiantur, quae nostro in agro sunt. At si quis praesidia tollat, inquit Socrates, annon existimas cuivis rapiendi potestatem fore? Tu verò num, profectus eò, rem investigasti, aut quomodo scis eos malas agere excubias? Conjectio, inquit. Ergo de his quoque tum deliberabimus, cum non amplius utemur conjecturâ, sed cognitam rem habebimus. Fortassis hoc fuerit potius, ait Glauco. In argenti fodinas quidem certè, subjecit Socrates,

tes, non venisse te scio, ut dicere possis quamobrem nunc minùs inde quam antehac proveniat. Equidem eò non sum profectus ait: Profectò inquit Socrates, fertur is locus esse gravis. Quamobrem ubi de hoc consulendum erit, hæc tibi excusatio sufficiet. Hoc equidem meditor. ait Glaucó. Et Socrates. Hoc autem, ait, non neglexisse te scio, sed omnino considerasse, quamdiu frumentum, quod nostro in agro, nascitur, ad alendam Civitatem hanc sufficiat, quantumque præterea, in annum, requiratur: ne, te insciò, Civitas ejus inopiâ laboret, sed, quia tibi de hoc constiterit, consulendo, Reipublicæ de necessariis rebus prospicere eamque conservare possis. Rem magnam dicis, ait Glaucó, siquidem etiam erit talium habenda cura. Enim verò, subjecit Socrates, ne suam quidem Domum rectè quis administravit, si non omnia quibus opus sit, teneat & omnia diligentì cura suppleat. Sed cum Civitas ex pluribus, quàm decies mille domibus, constet ac difficile sit tot domuum curam simul habere, cur non Patruì tui domum unam primum eugere conatus es? Te quidem ille rogat. Id facere si possis, etiam

ad

ad plures animum adjicies, sin uni prodesse nequeas, qui pluribus prosis? Quemadmodum si quis unum talentum gestare nequeat, qui non manifestum est, huic ne conandum quidem esse, ut plura gestet? Ego verò, subjicit Glauco, prodessem Patruī familie, si mihi vellet obtemperare. Ergo ait Socrates, cum Patruum persuadere non possis, effecturum te putas, ut Athenienses universi, una cum patruo, tibi adhaereant? Quā etiam mire obliquā oratione Socrates Glaucōnem eò deduxit, ut cogeretur fateri, se ad tanti administrationem officii capacem non esse, de quali lectu jucundissima historia, vid. Xenophon Lib. III. de Dictis & factis Socratis, qui etiam aliō tempore Amicis, per indirectum, indicavit se pauperem opus habere palliō, dum, reversus ē foro, dixit: *Emissē pallium sinummos habuissē*: Pariter Aristippus cuidam, ei vitio danti consuetudinem cum muliere aliis communi, per indirectum, respondit, dicendō: *Age dic mihi num referre putas, utrum quis accipiat domum, quam multi inhabitarent, aut quam nemo?* Cum negasset alter referre. *Quid, inquit, refertne, utrum*

utrum veharis navi, quæ multos vexerit, an quæ nullos? Cum negasset & hoc. Quid igitur interest inquit, utrum consuetudinem habeas cum muliere, quæ pluribus communis vixit, an quæ adhuc nulli, juxta Erasmi Roterodami Apophtegmat. lib. III. p. 190. Adhæc Eudamidas aliquando quendam, qui commemorans laudem ac tropæa à Lacedæmoniis, è rebus cum Persis præclare gestis, relata, hortabatur ad bellum cum Macedonibus suscipiendum, arguit imprudentis admonitionis suæ, per indirectum, dum eum ita est allocutus: Ignorare mihi videris istuc idem esse, ac si quis devictis mille ovibus, pugnare auderet cum quinquaginta Lupis. Nec non ipse Aristoteles, cum, jam annos sexaginta duos habens, adeo laboraret, ut admodum tenuis spes vitæ superesset, Discipulis suis Successoris denominationem petentibus, post dilatam primùm, ad aptam occasionem, electionem ejus, tandem Discipulis rursus, quoad idem petitum, eum monentibus, indirectè suam illis voluntatem declaravit, quoad electionem Theophrasti Lesbii, præ Menedemo, Rhodio, quam tamen liberam suis relin-

relinquere voluit Auditoribus, dum, *simu-*
lans Vinum præfens sibi minus commodum,
iussit quæri exoticum vel Rhodium, vel
Lesbium & allatô utroque, Rhodiô prius
gustatô, dixit: *Firmum hercle vinum & ju-*
cundum. Mox gustato Lesbiô, *utrumque*
inquit, *egregie bonum, sed Lesbium suavius*
est. (ὁ λέσβιος ἡδίω) Ulterius Heraclitus,
in seditione quadam, rogatus de profe-
renda sua sententiâ quomodo Civitas pos-
sit in Concordiam redigi, indirectè innuit,
tum demum civitatem carituram seditio-
nibus, si repudiatis deliciis, assuescerent
parvô esse contenti, quando, consensô
suggestu, poposcit calicem Aquæ frigida,
& paululum farinæ insperfit, mox, de
Glechone, quod est genus pulegii sylve-
stris, vel leguminis, deinde, epotô calice,
discessit, nec verbum addidit. Sicut & i-
dem Philosophus, in senio, morti propin-
quus, à multis rogatus discipulis, ut Sen-
tentiam aliquam ipsis, in memoriam sui,
relinqueret, obliquè indicavit, omnia
Mundi esse in Motu continuo, quatenus
intorsit tantum majorem digitum. Item
Iscomachus, Atheniensis, videns aliquan-
do

do uxorem suam, aliàs satis bonam Oeconomam, colore uti externo ut pulchrior videretur & major appareret, per indirectum, eam correxit, dum ita illam allocutus est: *Dic Conjux, putasne me tibi magis divitias communicaturum esse, si tibi presentiatantum nullo mendaciò patefaciam, aut decipiendò ac plura jactandò, pro veris falsa, argentum adulterinũ, monilia sublignea, aliaque hujus generis ostentarem: At illa, statim, excipiens. Recte, inquit, menses: cave mihi sis talis, fateor, te ex animo diligere nequeam. Regerebat Iscomachus, Convenimus igitur, ut corporibus communicaremus. Ita ferunt, inquit illa. Utrum, ait, amantior tibi sim, si corpus valens integris viribus, nullò adhibitò fucò, an si os oculosque minio infectos, tibi attingendos praberem. At ego, inquit uxor, Minium nunquam attigerim, nec fucatos oculos gravius quàm tuos puros adspexerim. Ei me puta, respondit tunc Iscomachus, non tam cerussa ac mentitò colore delectari, quàm tuò. Sic uxor correctà, impofterum, nil hujusmodi facturam se promisit, & Iscomachus eam ad roseum colorem, ac oris veriorerem*

rem splendorem acquirendum, domum diligenter circumire, & ut singula à servantibus rectè gerantur, jussit attendere, vid. *Xenophon in Oeconomico p. 244*. Denique Philoxenus, aliquando, coenans apud Dionysium, quoniam animadvertit, Regi appositum piscem Mulum insigni magnitudine, cum ipsi appositus esset perpufillus, indirectè Regi suum, quo ad majorem Mulum, aperuit desiderium, dum pisciculum sibi datum auribus admovit. Dionysio autem id factum admirante, causamque percontante, *in manibus*, inquit, *est Galatea, de qua volebam, ex hoc, quadam percontari: Verum negat se per etatem quicquam adhuc scire, sed ait proavum suum istuc esse in tuo disco, qui multa posset commemorare, si liceret colloqui.* Quo auditò exhilaratus Rex Mulum majorem ei illicò dedit. ulterius Democides, Medicus Darii regis Persarum è captivo supplicio destinato, per curationem pedis ipsius, factus, cum dimissionem in suam patriam ab eo directe petere non auderet, indirectè processit, dum, locò Gratiae regiae signi cujusdam, petiit certi Petiti concessionem, quò impetratò

tratō sub promissione regia, denique ad indulgentiam Abitus eum, quasi coegit. Quibus non minūs addi meretur Orator ille celebris Græcorum, Demosthenes, qui, postquam Philippus, rex Macedoniae, ab Atheniensibus, decem oratores, Philosophos, postulasset, si pacem cum ipso vellent, & hi jam in eo essent, ut vellent istos tradere, dehortatus est, per indirectum, eos, scilicet per prolatum Simile de Lupis cum Grege Ovium pacem facientibus, eā conditione, ut Canes ipsis traderet, quō factō, Oves tandem etiam devoraverant, unde postea Athenienses denegarunt quoque suorum Oratorum traditionem Philippo. Qui Demosthenes non minūs, aliō tempore, indirecte redarguit Athenienses suæ, in rebus seriis audiendis, impatientiæ, cum enim, aliquando, ei oraturo attentionem denegarent, illicō professus est se breve quippiam velle dicere, & narrare cœpit de quodam Asino, ex Astu, Megaram, usque conducto, circa quem tempore æstus, Locator & conductor litigassent, de Umbra, His autem prolatis in medium, abiit. Atheniensibus tamen petentibus

tibus ab eo, ut pergeret, in sermone suo: *Ergo, inquit, de Asino vultis audire, de rebus verò seriis non vultis.* Qualiter etiam postea fecit Menenius Agrippa, orator e plebe ortus, siquidem cum Romana plebs, ortâ discordiâ civili, in sacrum montem secessisset, atque omnia viderentur tam periculosa, ut Plebs per æqua, per iniqua, reconcilianda Civitati esset, iste, obliquè Mentes tumultuantium flexit ad desiderium Concordiæ, dum iram plebis in Patres, intestinæ corporis conditioni his comparavit verbis: *Tempore, quò, in homine, non, ut nunc, omnia in unum consentiebant, sed singulis membris suum cuique consilium, suus sermo fuerit, indignatus reliqas partes suâ curâ, suò labore, ac ministerio, Venti omnia quæri, ventrem in medio quietum nihil aliud, quàm datis voluptatibus frui, conspirasse inde, ne manus ad os cibum ferrent, nec os acciperet datum, nec dentes conficerent: hæc ira dum ventrem domare vellet, ipsa unâ membra, totumque Corpus ad tabem venisse, inde apparuisse ventris quoque haud segne esse ministerium: nec magis ali, quàm alere eum, reddentem in omnes*

omnes Corporis partes, hunc quô vivimus, divisum pariter in venas maturum, confectô cibô, sanguinem, vid. Livius Hist. II. lib. II. c. 32. ut & ipse Cicero, pro more suo, obliquius aliquid loquebatur Hortensio oratori, qui defensionis mercedem, à Verre, acceperat Sphingem ubi hic respondit quidem: Non didici solvere Ænigmata, mox replicuit Cicero: At Sphingem habes domi. Pariter cum tribunus plebis Volero, olim, Romæ, rogationem tulit ad Populum, ut plebeji Magistratus, tributis comitiis, fierent, magna res petebatur sub titulo primâ specie minimè atroci sed quæ, indirectè, seu per consequentiam, Patriciis omnem Potestatem, per Clientum suffragia, creandi quos vellent Tribunos auferret, juxta T. Livium Lib. II. cap. 56. (Quali modô agunt etiam adhuc hodie maximè timendi Adversarii, ut, primùm, tantùm tale aperiant Foramen, per quod caput quasi ipsorum transire queat, & eô apertô totô demum perrumpant corpore.) Accedit Personis jam recensitis, jure suô, ipse Hortensius, qui indirectè petiturus Catonis uxorem in matrimonium, tantùm usque

que ad susceptionem Prolis ex ea, prius de Porcia filia Catonis, nuptâ Bibulo, quam quidem Cato ei recusabat, dicendô: quòd illam à Bibulo non auderet petere, mentionem fecit, & postea demum sermonem suum vertit in Martiam, uxorem Catonis, qui etiam, sub reservatione impetrandi consensus Martiæ patris, Philippi, illam Hortensio non denegavit, *fide Plutarchi in Vit. Imperator.* Quin & Gellius aliquando, Romæ, à celebri quodam & superbo Grammatico petens certi vocabuli veram originem & significationem, ut è prima statim jactantiæ plena responsione ejus intellexit imperitiam, cum illo, obliquè egit, dicendô nunc demum se abunde informatum esse, sed, ante, id ignorasse, nec tamen solum, sed Plautum etiam, Virgilium & Ennium, quippe qui, in alio plane sensu, illam Vocem urfurpent, & hac relatione, in tales quoque Grammaticum compulit angustias, ut in præsentia ulterius aliquid, ad illam Quæstionem, respondere abnueret. *vid. Gellii Noct. Attic. Lib. VII. cap. 17.* ut & Dorion crumato-pæus & loripes cum, in convivio, soleam claudi-

claudicantis sui pedis amisisset, indirecte Furi malum est imprecatus, quando dixit: Nil gravius furi imprecabor, quam ut ejus pedi calceus conveniat, *fide Aristodemi Lib. II. Facetiar. memorabil. conf. Athenæus lib. VIII. pag. 308.* Sicut quoque *fide Gou-lartii in Apophtegma. sacr.* olim Ephraim quidam, Abbas, Meretriculam quandam eum ad libidinem allicientem indirectè ad meliorem viam duxit, quatenus, consenti-re se cum ipsa simulans, sequi ipsam se-jussit, cumque unà ad magnam populi turbam jam progressi essent. Hoc loco, di-xit ille ad eam, *tecum rem habere est ani-mus, cui illa respondit. Qui, in tanta Ho-minum frequentia tale perpetrare flagitium ausimus:* Ad quæ demum Abbas: *Cum ergo Hominum præsentiam verearis, quan-tò magis debes timere Deum ubique præ-sentem ac occulta quævis intuentem.* Ad-hæc nec ipse eas ante inspicere audeat quam Dominus ipse præsens id ei mandavisset, cum hoc Adjecto, cum solum innocentem esse judicandum, cujus palmæ, post dictū Aheni fumo obducti attactum, mansuræ forent albæ & immaculatæ, quò auditò
ubi

ubi singuli reliqui alacriter cellam ingressi, manibus apertis, Ahenum, in tenebris, audacter palparunt bonæ suæ confisi conscientiae, præter famulum omnium minimum natu, qui sibi male conscius cellam quidem fuerat ingressus sed, intacto aheno, redierat & mox Philosophus Domino singulorum famulorum denigratas manus inspiciente, solus repertus est albas palmas habere, exindeque à Domino agnitus verus Fur, mox suum confessus est delictum, *fide M. Schwenterii Delic. Phys. Mathem. p. 16. Probl. 19.* Quorum exemplorum agmen ut claudat, mereri omnino videtur versutus ille Rusticus, quiè Judice minus æquo cujus Vacca Rustici vaccam cornu feriendò necaverat debitam, *fide Beyerlingii in suo Theatro Historico*, per indirectum elicuit. Sententiam, quando, suppressò nomine ipsius Judicis, quæsit tantum ex eo, quid circa talem Casum, foret justum. è relatione Mynsichti in Appendice Theatri sui Historici pag. m. 388. cum quidam jactaret se multum, absque damno ullo, posse bibere, alius prudentior homo per indirectum cum audebat.

convin-

convincere suæ vanæ gloriationis, dum responderebat Loricam nec ab anteriori, nec à posteriori parte admittere transitum unius ietus è Bombarda, sin à tormento tangatur vel à globo Sclopeti, bis, vel ter eodem lædatur in loco, tandem perforationi impediendæ eam non amplius sufficere, ubi vanus Jactator dicebat: *Hoc quidem creditu est facile. Cur igitur replicuit alter, Tu, mi Homo, putas Te esse firmiorem, quàm est Chalybs ac Ferrum.* Quin & jam, quondam, Ebroinum, contra Theodoricum Childerici II. Francorum Regis Successorem rebellem, consulti Amici veteres cum adhortari, per indirectum, voluerunt, ad audendum ac festinandum, responderunt ei non nisi his verbis: *Memineris Fredegundis.* Quod quidem obliquè datum Consilium sequens ille, tandem, etiam Scopum suum obtinuit, *fide Æmilii Histor. Lib. 1.* Atque olim Abbas Cœnobii S. Catharinæ, ad radices montis Horeb siti, ex falso Propheta, Mahomete, dum adhuc privatus Homo foret, ac, ut rector Chamælorum Victualia ad illud cœnobium, jam à Justiniano, imperatore Græcis donatum, per Arabiam, con-

vehementium, aliquando, præ lassitudine ante ostium Cœnobii, dormiens jaceret, Aquila verò quædam se super capite dormientis, huc & illuc versaret, saluum Cœnobii sui in futurum statum indirectè petiit, quatenus è Mahomete tandem experrecto, quæsiuit: *Num ipse etiam Cœnobio S. Catharinæ velit benefacere, si aliquando futurus esset aliquis inter Magnates Dominus?* Quod & Mahomet tandem ei promisit, atque, postmodum exaltatus, promissa servavit, hac tamen sub conditione, quòd omnes circa Cœnobium S. Catharinæ viventes Monachi deberent alere Arabes, de quo vid. *Itinerar. Oriental. Dn. de Thevenot. Lib. II. c. 29. pag. 231.* Item Turca quidam, nomine Aboubacre, Mahometi filiam istius in matrimonium poscenti ostensurus, per indirectum, eam nondum esse maturam cohabitationi conjugali, misit quidem ei suam Filiam, at, simul, cum illa, Corbem immaturis plenam ficibus, *fide Dn. de Monconys, in suo Itinerario Orientali pag. 383.* Nec non si quicunque Maritus Turca semel, quacunque de causa, præstitit Juramentum: de Yalak sive quod velit, cum Uxore sua, facere

cere divortium, directè eam non valet recipere, etiam si velit poenitere & mutare suam voluntatem, sed, vi Alcorani, tenetur absolute suum servare Juramentum : Quod si tamen eam recuperare intendat, suum assequi, per indirectum, valet Scopum, si talibus utatur ambagibus, quòd Amicum quendam rogitet, ut talem repudiatam uxorem ducat in Matrimonium hac sub conditione, se istam mox repudiaturum esse, simul ac eam solenniter duxerit, & cum ea congressus fuerit, quandoquidem nullum Matrimonium habet locum nisi priori dissolutò, *juxta eundem modò laudat. Autorem locò citatò pag. 449.* Adhæc, fide Petri Gregorii Tholosani homo olim aliquis militaris equum fratris sui, Episcopi certi, generosum atque perutilem cum directè petendò non valeret sibi acquirere, tandem, per indirectum agendò, Scopum suum obtinuit, quatenus Equo istò fratris Episcopi frequenter clam insedit, & dum calcaribus eum urgebat, verba illa (abusivè satis) *Deus in adjutorium meum intende!* pronunciavit simulque calcaria valide infixit, ut Equus, exinde territus, saltu creberrimò, se in æ-

rem extolleret. Unde mox ubi Episcopus equitavit, & in via, cum Sacellano horas matutinas recitandô, hæc verba: *Deus in adiutorium meum intende!* pronunciavit, Equus ex solito territus & calcaria timens tam sæpe in altum exsiliit, ut sessor Episcopus excuteretur ac in lutum projiceretur, ubi demum frater Episcopi miles suavit instanter Episcopo, ne Equo isto amplius uteretur, quippe qui hominem militarem potius quàm ecclesiasticum requireret, atque ita Equum è voto suo nactus est. Insuper B.D. Philippus Melanchthon aliquando, in Festo nuptiali cuidam Nobili, qui Fœminarum vestes decoras, tanquam, inutiles & sumptuosas taxabat, & quærebat an non utiliùs tale superfluum argentum traheretur in cameram Principis, ita per indirectum, facetè respondit: *Vestrane Nobilitas vellet hoc pati, si Princeps ei Arcem suam adimeret?* Replicuit Nobilis: *Minimè verò, quia Princeps non esset Dominus Bonorum, quæ quis sibi paravisset,* cui respondit Melanchthon: *Ergo nec Princeps Dominus est eorum, quæ Subditorum Uxores habent.* vid. Zinkgraffii *Apophtegmata Nation. German. Part. 1. p. 38.*
 Quin

Quin & Cardinalis Richelius, quondam, meditatus est accedere ad Britanniae procurationem Proregiam post eâ dejectum Ducem Vindocinensem, dum, licet aliàs tenax ultionis ei substituit Marefcallum Teminium (cujus tamen filius Henricum Richelium occiderat) hominem senectute invalidum, quò ita sine invidia & citiùs Munus istud ad ipsum rediret, uti etiam factum est *juxta Gramondi Historiam Gallic. Lib. XVI. p. 694.* Qualem quidem viam indirectam non rarò etiam calcare observantur Filios vel propinquitatem sibi junctos alios ad aliquod promoturi officium, qui rectà non facile illud impetrare possent, propter competitentes æquè vel magis dignos alios. Imo famosus Cartesius, aliquando, ut melius Meditationibus suis in occulto, in Hortis ac Suburbis vacaret, Epistolas non facilè, recto itinere, ad se passus est dirigi, sed, per ambages potiùs circumsitaram Urbium, ne facilè rescirent alii, visitaturi eum Locum, ubi ipse moraretur, de quo vid. *La vie de Mr. de Cartes edit. Paris. & extract. in Act. Erudit. Lips. Mens. Jun. de A. 1692.* Atque Antonius Stratius à Bessalo Canonico quodam

K 3

dam rogatus quot Clero Beneficia sufficerent, indirectè respondit, inexplebilem esse illius avaritiam, quando nihil nisi hæc respondit

. *Sponsa Marito*

Cui non una satis Bessale nulla satis

Denique Faber ille ferrarius Madriti, quondam, *fide Antonii de Vargas, in suo Libro de Jesuitarum Statu*, qui filium suum fieri curaverat Jesuitam, datis bis mille Florenis. Cum autem postea Jesuitæ talem ignavū, ac tardi ingenii hominem extrusissent suò Cœnobio nec Faber suam statim recipere posset Pecuniam, indirectâ processisse, si vera est ista Relatio, dicitur viâ, dum filium habitu Jesuitarum indutum solenni, quotidie super incude, strenuè fabricare jussit, atque sic Jesuitas eò redegisse fertur, ut filio isti jam numeratam pecuniam brevi redderent. Neque vero solæ masculini generis Personæ, indirectè, olim egerunt, sed etiam fœminini Sexus Personas illustres, atque Heroinas non rarò oblique, sive per indirectum egisse legimus. Sic olim Elissa, meditata fugam, oblique satis coegit Ministros à fratre missarum navium, ut comites fugæ fierent,

rent, dum eos jussit, ex improvise, onera harum, pro pecunia, involucris involuta, in mare, dejicere, & hoc factum, minata est iis supplicia, à Fratre certò expectanda, quod acerbæ opes, illò jactu, avaritiæ fratris sui subtraxerint: Nec minus obliquè ac callide ipsa egit, quando ab Afris emit locum, qui tegi posset corio bovinò, quod ipsa, post, in tenuissimas partes, jussit secari, atque ita majus terræ spatium, quàm primùm petierat, occupavit, *juxta Justinum in Epitom. in Histor. Troji Pompeji Lib. 18. cap. 5.* (quam obliquam Fœminæ Actionem diu post imitatus etiam videtur Rex Sueciæ quidam, Birgerus, qui arcem regiam, in urbe Wizby exstructurus, à Civibus ejus tantum duntaxat Spatii desideravit, in Foro piscium venditioni dicatò, quantum pelle vitulinà posset cingere, quam postea similiter in parva lora discidit, ac spatium iis cinctum Arci impendit, quæ postmodum vocata est: *Domus pellis vitulinæ* fide *Beerii in Biographia Regum Sueciæ.* Sicut & simile huic quid egerunt quondam Portugalli, in occupatione cujusdam, in insula Ceylon, Territorii) Ita Jesabel Achabi, regis Israel, conjux novum

K 4 regem

regem Jehu, ab occupatione Solii & Palatii regii &c. per indirectum 2. *Regum cap. 9.* dehortari voluit, dum ei è fenestra acclamavit: Fata ne habuit bona Simri, qui suum vitâ privaverat Dominum. Porro Pythio Lydo, Cælenis regnanti qui prædives quidem erat, ast simul auri præter omnem modum, erat cupidus, unde totam fere civitatem, in fodiendis metallis, occupatam tenebat, ut jam vix quicquam aliud agi vacaret, per indirectum, solers uxor ab immodico auri desiderio revocavit, quatenus, absente Marito, curavit & mensam, & omnem mensæ suppellectilem, affabre ex auro confici, nec non effigies cibariorum, quibus maritum præcipuè delectari noverat. Reverso itaque Pythio, cum Convivii tempus adesset, apposita fuit mensa aurea cum reliquo vasorum apparatu, quô quidem spectaculô ipse aliquamdiu pavit oculos: tandem tamen, cum interpellaret stomachus, jussit apponi cibos, sed nihil apponebatur, nisi aurea ciborum simulacra, spectanda tantum non edenda. Quibus visis, ubi incanduit ira Pythius, flagitans apponi, quod edi posset, jamdudum spectaculorum esse satis.

Tum

Tum Conjux, *An non sentis*, inquit, *Pythi*
dum nihil aliud quæris, quam aurum, agri-
culturam deferi & subditos tuos, ad famem
vocari brevi perituros, si, quâ coepisti, per-
gas. Nec minùs indirecta fuit via ista, quâ
 Eudocia, vidua imperatoris Isaaci Comneni,
 Syngrapham, in qua juramentum de perpe-
 tua viduitate continebatur, à patriarcha Xi-
 philino recepit, dum usa est vafro quodam
 Eunuchò, qui Patriarchæ persuasit Impera-
 tricem velle ipsius Germano, Bardæ, nube-
 re, (cui simile quoque Henricus IV. Galliae
 Rex Pontifici primùm perluaderi fecit,
 quoad Cognatam ipsius, cum separatio-
 nem à Margarita Regina impetrare voluit)
 sed Syngrapha prohiberi quò auditò, Patri-
 archa muneribus & pollicitationibus brevi
 effecit, ut Senatores juramentum infirma-
 rent, ubi autem imperatrix Syngrapham re-
 cepit obtinuitque licentiam secundas ine-
 undi nuptias, deluso Patriarcha, conjugem
 Romanum Diogenem, cum consensu filio-
 rum, accepit, *juxta Besoldi Synops. Histor. u-*
niversal. cap. 19. Deinde Regina, mater Jaco-
 bi II. regis Scotiae, eum è Castello Edin-
 burgenfi Sterlingam indirectè deduxit, dum

ipsum, adhuc infantem cistæ inclusum eff-
ferri fecit, cum directè illud, tutò, tentare
haud posset, *secundum Histor. Reg. Scotiæ p.*
98. Tum Soror Ludovici XIII. Regis Gal-
liæ Burdegala Bajonam, ad Sponsum suum,
in Hispaniam, abitura iter faceret, indire-
ctè progressa est, dum ambagiosam viam,
præ breviori, elegit, quatenus primùm
profecta Langonum, deinde Vasatum, tum
Caspium, quartò Rupefortium, quintò
Monte Marfanum, sextò Tartasium, septi-
mò Aquas, octavò ad fanum Vincentii &
denique Bajonam, quæ Via longior, & arcus
figuram referens, tamen prævia ordinaria
per tesqua, multò breviori, ac instar lineæ
rectæ se habente, placuit Sponsæ, ob mayo-
rem hospitiorum commoditatem, *fide Thu-*
ani in Histor. Tom. IV. Lib. VIII. pag. 597.
Præterea Foemella illustris, Japonica à prin-
cipe Jacatai, in urbe Firando, nuper ducta,
in matrimonium, stuprata tamen postea
violenter à suo priori Amasio Anno 1640.
indirectè, sententiam mortis è cognatis suis
& stupratoris sui elicuit quatenus in convi-
vio, ab ipsa ideo adornato, ex istis quæ sivit:
Esquam pœnam illa meruisset, uxor quæ stu-
prum

prum passa à suo priori Amasio & conviviiis
respondentibus: *mortem eam meruisse*, sta-
tim seipsam jugulavit, *juxta Arnoldi Mon-*
tani Itinerarium Legationis Japonicæ p.277.
Pariter Florinda, Comitis Juliani in Hispa-
nia filia, olim violenter à rege Roderico
stuprata, in Aula ejus dum morata fuerat,
Patri suo indirectè notificavit per simile de
Turcoide, in annulo, sibi à Patre tradito,
quem Rex Hispanorum ipsi diffregisset.
Sicut & de Philomela refertur, quod stu-
prum sibi violenter à Theseo illatum sorori
suæ, uxori stupratoris, mediante telâ
quâdam, in qua totum factum acu depin-
xerat, quia, ob abscissam ab isto Linguam
oretenus, illud præstare non poterat, indi-
rectè fecerit notum. Item mater Perian-
dri, Corinthii, filii amore capta, per indire-
ctum eum allicere tentavit dicendo, esse
Fœminam quandam formosam, ipsum in-
modicè amantem, suadere se, ne illam de-
spiciat, &, Periandro annuente, demum
pacta est, ne lumen, ad thalamum inferret,
nec, ad colloquium ullum, istam cogeret
fœminam, *fide Parthenii de Amab. cap. 16.*
Insuper olim Cleobulina, Eumetis Cleobuli
filia,

filia per indirectum, loqui solenne habuit,
 per ænigmata, cujus etiam Icirpi flexuosi^s
 ambagibus intorti ad Ægyptiorum Regem
 atque Sapientes Ægypti deferiebantur, *jux-*
ta Cassianum de Symbolica Ægyptiorum Sa-
pientia. Nec non Gnathæna, communis
 Atticæ mulier Adolescentis cujusdam, qui,
 ex Helles ponto, famâ ipsius allectus, in
 Atticam venerat, loquacitatem in convivio
 indirectè correxit, dum eum ita est allocuta:
Annon dicebas, inquit, te ex Hellesponto,
huc profectum? Cum annuisset: & qui sit, in-
 quit, *ut primariam ejus regionis civitatē non*
noveris, percontanti quam? *Sigæum* inquit
 Gnathæna, quia Σιγᾶν, unde Sigæum di-
 ctum videtur; *Silere* Græcis significat, & sic
 civiliter istum Silentii admonuit *fide Erasmi*
Roterod. Apophtegmat. Lib. VIII. p. 682. Qui-
 bus accedit Pera, Atheniensis foemina, in-
 fantem lactans cum patri Cimoni, vi senten-
 tiæ, fame necando rectà videret nihil posse
 afferri, quotidie, dum eum visitavit mam-
 mas præbendô ipsi, vitam ejus sustentavit,
 qualiter etiam, quondam mulier Romana
 Matrem suam ingenui sanguinis, & in car-
 cere inediâ necandam, per indirectum, a-
 luit,

luit, plures dies, dum ingressa custodiam,
exertô ubere, famem ejus, lactis sui subsidio,
leniit, *juxta Valer. Maxim. Dict. Fact. memo-*
rabil. Lib. V. cap. 4. & simile huic fere, ali-
quando præstitit foemina quædam Scotica
principi juventutis Davidi, regis Roberti fi-
lio natu majori ob vitam dissolutam hæte-
nus, in castello Faulkland, custoditô, quem
frater Regis, ibi, fame, è medio, tollere sibi
proposuerat uti & tandem fecit, quando
lacte e suis mammillis, mediante cannulâ
straminea eum ad tempus, occultè, susten-
tavit, *juxta Histor. Reg. Scotiæ pag. m. 83.* Ul-
teriùs foeminæ Winsbergenses cum vide-
rent se maritos suos iræ Conradi Imperato-
ris, directè, non posse subtrahere, petierunt
tantum ab irato Victore, ut libere, ipsis abi-
re liceret, sumtis iis bonis, quæ exportare
possent, eôque impetratô Maritos suos hu-
meris, Liberos, sinibus, exportarunt, quâ
etiam per indirectum tentata liberatione
ita motus est Conradus, ut & Maritos &
Bona iis concederet, *fide Lehmanni in Chro-*
nico Spirensi Lib. 5. cap. 50. Æque ubi, olim,
arx Schvvanau Baroni de Gerolzeck com-
petens, Argentoratensibus obsidentibus,

tradebatur ad discretionem, solis illis Baronissæ, in salvo, relictis, quæ ipsa super pontem pensilem posset egerere, illa, obliquè, Maritum suum senem, cum filiolo unico, salvabat, illum in suo dorso, hunc in altero brachio simul exportandò cum his verbis, *Hos pertinere ad suum Corpus, juxta Herzogii Chronicon Alsaticum p. 112. lib. 5.* Quin & A.C. 1499. in bello Suevorum confœderatorum, sub Maximiliano I. contra Helvetios, cum hi Blumenfeldam, Clegoviæ oppidum, occuparunt, vitam obsessis polliciti & salvum fore cuivis tantum, quantum suis exportare posset humeris. Uxor Rosenecii, præfecti oppidi, sciens Maritum suum ab hostibus, omnium maximè, peti, obliquè salvavit dum ipsum in humeris suis exportavit: *fide Urstisii Histor. Basil. lib. 6. c. 20.* Nec non Conjux Nobilis cujusdam de Staupiz, in arce Kriebstein, pari modò Maritum suum prædationis reum, dum, ante Arcis traditionem, liberam exportationem sui optimi Mundi muliebris, hacque impetratâ, præter spem Marchionis Friderici, conjugem humeris suis impositum exportavit, *uti patet è Libro cui Titulus: Der Thur und Sächse*

Sächsische Helden Saal p.m. 349. Quin & Uxores Minyarū, Spartæ, supplicio destinatorum, in carcerem intromissæ Maritos suos habitu suō muliebri, se verò virili induerunt, atque ita indirectè eos liberarunt. Quale quid fecit quoque Chilonis Cleandri filia, erga maritum Theopompum, quem Arcades captivum asservabant. Nec non Christophori Comitis Frangepani, Præfecti bellici Cæsarei, Conjux Maritum A. C. 1509. Venetiis, è captivitate sua, per indirectum, liberavit, dum, sub Visitationis prætextu, ei vestes suas muliebres sibi contravestes servi induit, atque ita, cum Marito, in navi, Triestam, devenit, *fide Baronis Valvasoris, in egregio Opere, inscripto: Die Ehre des Herzogthums Crain / Part. II. Lib. XV. p. 309.* uti & Comiti Cazziano quondam, Viennæ, in Austria captivo illustris Fœminini Sexus Persona Liberationem procuravit, per indirectum, quatenus ei misit, in duabus Lagenis argenteis incluso vino, tales funes, quibus se ex alto sui potuit demittere carceris, *fide Istbuanfii in sua Histor. Hungar.* Adhæc, in cœnobio Brigitano, prope Revaliam, Fratres, more Benedictino-

tradebatur ad discretionem, solis illis Baronissæ, in salvo, relictis, quæ ipsa super pontem pensilem posset egerere, illa, obliquè, Maritum suum senem, cum filiolo unico, salvabat, illum in suo dorso, hunc in altero brachio simul exportandò cum his verbis, *Hos pertinere ad suum Corpus*, juxta *Herzogi Chronicon Alsaticum p. 112. lib. 5.* Quin & A.C. 1499. in bello Suevorum confœderatorum, sub Maximiliano I. contra Helvetios, cum hi Blumenfeldam, Clegoviæ oppidam, occuparunt, vitam obsessis polliciti & salvum fore cuivis tantum, quantum suis exportare posset humeris. Uxor Rosenecii, præfecti oppidi, sciens Maritum suum ab hostibus, omnium maximè, peti, obliquè salvavit dum ipsum in humeris suis exportavit: *fide Urstisii Histor. Basil. lib. 6. c. 20.* Nec non Conjux Nobilis cujusdam de Staupiz, in arce Kriebstein, pari modò Maritum suum prædationis reum, dum, ante Arcis traditionem, liberam exportationem sui optimi Mundi muliebris, hacque impetratâ, præter spem Marchionis Friderici, conjugem humeris suis impositum exportavit, *uti patet è Libro cui Titulus: Der Chur und Säch*

Sächſiſche Helden Saal p.m. 349. Quin & Uxores Minyarū, Spartæ, ſupplicio deſtinatorum, in carcerem intromiſſæ Maritos ſuos habitu ſuō muliebri, ſe verò virili induerunt, atque ita indirectè eos liberarunt. Quale quid fecit quoque Chilonis Clean- dri filia, erga maritum Theopompum, quem Arcades captivum aſſervabant. Nec non Chriſtophori Comitis Frangepani, Præfecti bellici Cæſarei, Conjux Maritum A. C. 1509. Venetiis, è captivitate ſua, per indirectum, liberavit, dum, ſub Viſitationis prætextu, ei veſtes ſuas muliebres ſibi contra veſtes ſervi induit, atque ita, cum Marito, in navi, Trieſtam, devenit, *ſide Baronis Valvaſoris, in egregio Opere, inſcripto: Die Ehre des Herkogthums Crain / Part. II. Lib. XV. p. 309.* uti & Comiti Cazziano quondam, Viennæ, in Austria captivo illuſtris Fœminini Sexus Perſona Liberatio- nem procuravit, per indirectum, quatenus ei miſit, in duabus Lagenis argenteis incluſo vino, tales funes, quibus ſe ex alto ſui po- tuit demittere carceris, *ſide Iſthuanſii in ſua Hiſtor. Hungar.* Adhæc, in coenobio Brigit- tano, prope Revaliam, Fratres, more Bene- dictino-

dictinorum, æquè ac Sorores, habuere singularem planè modum loquendi, indirectè, per signa digitorum manus atque nutum capitis, quando nempe attigerunt caput unicò digito, significabant Confessionarium, Litera X. digitis in capite formata indicabat Diaconum, caput attactum digitis duobus *Abbatissam* significabat, Digitus major auriculari adjunctus denotavit *Potum*; quinque verò Digiti conjuncti *Aquam*, Digito maximò, super pectore, Lineam facere indicavit: *Legere*; Pugnum autem, digitò majori erecto, movere significabat: *Aliquid non curare. fide A. Olearii in Itinerar. Persic. Lib. 2. cap. VIII. pag. 103.* Insuper, per indirectum, superare olim studebant Latini & Hetrusci populum Romanum, non nisi à se vincibilem, dum clam similtates & odia mutua, in civitate, ferebant. Et olim Samnites certos hostes mœnibus, indirectè, privare conabantur, dum fœdus cum iis faciebant hac conditione, ut nihil aliud, quàm Lapidem per universum mœnium circuitum eximerent, quò obtentò, infimos lapides è mœnibus eruebant, unde postea facilè collabebatur universa moles.

Item

Item Romani Carthaginem Africae, cui s vires ac impotentiam quiescendi metuebant, deleturi cum directè se facile posses scopum suum diffisi sunt assequi, egerunt, per indirectum, quatenus per ingentem Exercitum ad Carthaginenses hactenus minùs ad bellum paratos missum, sub Marco Censorino, consule, præter jam intra triginta dies acceptos obsides è trecentis filiis Carthaginensium optimis omnia priùs arma, cum omnibus belli instrumentis, postularunt, & Respublica Achæorum, indirectè conservatura civitatum tot sociarum concordiam Lege interdixit, ne cui civitati societatis suæ participi fas esset, seorsim, ad externos ullos mittere Legatos, *vid. Ubbonis Emmii Respubl. Græc. pag. 28. & 241.* Quid? quod adhuc hodie Protestantes, in Valle Valtelinorum, quia, *juxta tenorem Tractatus* cum Rege Hispaniæ, non ultra sex Septimanas, eis ibi commorari licet, quod directè obtinere non valerent, indirecte impetrant, quatenus quoties concessæ ipsis sex Septimanæ sunt elapsæ, fines alius Territorii, tantùm per dies aliquot, petunt, mox verò redeunt in Valtelinam vallem iterum

terum Sex Septimanas istic commorandi causâ & sic deinceps ulterius agunt *fide Burneti Itinerar. Gallic. & Italic. part. I. pag. 201.* ac Japonenses de rebus seriis acturi, simul tamen omne litigium evitaturi, tractant inter se, per indirectum, nempe per quendam Tertium, *fide Arnoldi Montani, in Itinerario Japonensi* & hinc, apud Mengrelios etiamnum illi, qui Jus suum, contra aliquem, prosequuntur, agere solent indirectè, h. e. per quendam Tertium referente hoc Dappero, in Asia, *de Mengrelia.* Sic in Media, seu Provincia Schirwan, iter facientes Caravanæ, inter urbem Derbeut & Schamachy, licet possint, ab altera urbe ad alteram pervenire intra quatuor vel quinque dies, si nempe uti velint viâ breviori supra montana *Labaz*, tamen ut grave valde ibi tribuendum Telonario regio à singulis iter istic facientibus evitare queant telonium, ambagiosam ordinariè usurpare amant. Viâ præ breviori teste *J. J. Straussio in suo Itinerar. Oriental. memorabil. cap. XXI. pag. 135.* Et Nigritæ, seu Cafres, tam in regione Mossambique quàm Littoribus Æthiopiæ, ac inferioribus Regionibus, ut indirectè caveant,

veant, ne Hostium suorum Posteriores se suos-
que aliquando rursus invadant, in bello
captis integra excindere solent genitalia,
fide Linschotteni P.II. Ind. Or. cap. 3. Juxta
inter Indos Orientales tam Mahometanos,
quàm alios Paganos Contractus Emptionis
& Venditionis indirectè fiunt, quatenus
Emptor & Venditor sedent sibi ex opposito
& in præsentia multorum aliorum inani-
madvertentium negotium quod isti tra-
ctant, sub soluto suo Cingulo alter Empto-
ris manum tegit, & si Venditor integram
Emptoris manum comprehendit, hoc signi-
ficat mille Rupias, vel Pagodas, & quoties
premitur hæc Manus, toties *mille Rupia*, aut
Pagoda, indicantur Digiti quinque tantum
apprehensi significant duntaxat *quingentas*
Rupias vel Pagodas, atque dimidius Digi-
tus, sumptus usque ad Articulum medium,
indicat illarum quinquaginta, Digitus auri-
cularis denique, usque ad articulum pri-
mum, arreptus, denotat istarum *decem*,
secundum Tavernerii Itinerarium Indicum,
Lib. II. cap. XV. Ut & Tunquineses indire-
ctè sueverunt explorare statum visitantis
ipsum, atque ejus familiæ, quando quærent,
num

num multum hactenus oryzæ consumserit? Similiter adhuc hodie Incolæ Terræ Australis communiter, non nisi indirecte, i. e. per certa Signa, plures horas quoque, solent loqui ad se invicem, quoniam verbis tantum ad longas Propositiones utuntur, *vid. Mr. Sadeur, dans la Voyage de la Terre Australe Chap. IX.* Pariter olim Histriones & Gesticulatores habebant etiam tale Saltationis genus, quo graves quoque Historiæ, citra vocem vel recitantis vel tibicinis, solò corporis gestu sic repræsentabatur, ut Spectatores prope plus intelligerent e Saltatione, quàm si quis recitasset, unde, *juxta Erasmi Apophteg. lib. 8.* Lesbomax Mitylenæus eos vocabat *χερροφῶς* similiter, ac adhuc hodie Musici isti regni Congo vocati: *Lauteu nisten.* Commotione manuali Chordarum cogitationes animi sui æque bene valent indicare, ac si id agerent verbotenus, *fide Lopezii in sua Descriptione regni Congo, cap. VII. pag. 63.* Quin & cum, inter Moscovitas, Sponso alicui indecorum habeatur si ipse directe ambiat alius Russi Filiam, teneatur, è moris Gentis solennitate, ipse Pater futuræ Sponsæ, indirecte futurum ambire Sponsum,

Sponsum, his verbis : *Si ego, mi Juvenis, Filiam haberem, quæ tibi placeret, mihi non ingratum foret Te meum fieri Generum.* Ubi demum ipse Juvenis respondere habet ei, hoc modò. *Quando quidem Tibi bonum videtur me tuum fieri Generum incumbet Tibi colloqui ideo cum meis Parentibus & Propinquis & quid his deinde in hoc negotio, placuerit, mihi planè non displicebit, sed eò ero contentus de quo more vid.* Appendix Tractatus per Janssonium A. 1619. editi de Legatione regis Suecorum Gustavi Adolphi ad Russiæ Czaarium Michaelem Fedrowizium. Uti etiam Turcæ indicaturi Judici usum perversum, seu Sodomiticum Fœminæ alicujus illud, ex naturali pudore, solent facere, per indirectum, dum ei ostendunt, in Judicii locò, Calceum inversum, seu ad usum consuetum ineptam posituram habentem, fide Domini de Thevenot, in Itinerario suo Orientali p. 56. Sic Grandes ipsi Hispaniæ cum amatis suis Personis fœminini Sexus, aut in præsentia familiæ regiæ, aut sub fenestris standò ex more, tenentur loqui indirecte, scil. tantum per Signa data vel Oculis, vel Digitis, nec, nisi
in

in diebus solennibus ac festis, apertè colloqui illis est licitum; Atque grandes imperatoris Sinensis Ministri, æque ac Magnates Sinenses alii officialibus suis qualibuscunque in præsentia Exterorum duntaxat indirectè, h. e. per motum superciliarum & oculorum nutum sua solent dare mandata, *fide Nienboffii, in suo Sinensi Itinerario, part. I. pag. 63.* Nec non Hispani etiam Aulici præsertim adhuc hodie, sæpe solent loqui per Similia & obliquis verbis Sensus adeo abditum, ut nisi tali Sermoni assueti, ne quidem ad dimidiam partem, ea intelligant, *fide Comitissa d' Aunoy, in Itinerarii Hispanici Part. II. p. m. 361. item 405. & 465.* quoniam Constantinopoli, nulli nec Navi, nec Naviculæ, in mari, ad 400. passus, Hortis arcis Cæsareæ: Des Serrails, appropinquare licet, ac ideò Negotiaturi per urbem à Custodibus Cæsareis, explosione alicujus bombardæ absterri solent, non, nisi per ambages, in Canali, ad Locum suorum Negotiorum, valent accedere. Atque, extra hanc Nationem, Benearnenses quoque cum quondam ubi Rex Ludovicus XIII. Pavii, Provinciæ, in Metropoli, commorabatur, ejus moram habuere

buere suspectam, illum, per indirectum, amovere tentarunt, horreorum per celationem, vinorum sub terra occultationem, annonæ flagellationem, omnis commeatus distractionem, & famis urgentiam, *juxta Gramondi Hist. Lib. 6. p. 333.* Moscovitæ quoque, antehac, cum parum pecuniæ haberent, & tamen, ut mercatores abituri in alias Regiones, cogerentur solvere Vectigalia de suis Pellibus pretiosis, frequentes mittebant Legationes, ubi, qui in Comitatu Legatorum erant, liberè vendere valebant suas Merces, *juxta P. d' Auril Relat. de Itin. per Moscov. & Tartar. in Chinam.* Item Tartari illi siti pone Ostrog Udinskoy, qui vocantur: *Die Mongalen*, æquè, ac Tingusi hostiles faciunt, ut equis Caravamarum sine certamine & eò certius potiantur, quorum carnes devorare ardent, hoc ceu Homines minùs fortes, tentare solent per indirectum, quatenus *fide Dn. Isbrandi, in Chinenfi suo Itinerario*, hyemale Gramen aridum, ut unicum jumentorum iter facientium Victuale, ad longos districtus Terræ, incendunt, unde postea, hic & illic, ob famem, morti succumbentes equos

in diebus solennibus ac festis, apertè colloqui illis est licitum; Atque grandes imperatoris Sinensis Ministri, æque ac Magnates Sinenses alii officialibus suis qualibuscunque in præsentia Exterorum duntaxat indirectè, h. e. per motum superciliorum & oculorum nutum sua solent dare mandata, *fide Nienboffii, in suo Sinensi Itinerario, part. I. pag. 63.* Nec non Hispani etiam Aulici præsertim adhuc hodie, sæpe solent loqui per Similia & obliquis verbis Sensus adeo abditum, ut nisi tali Sermoni assueti, ne quidem ad dimidiam partem, ea intelligant, *fide Comitissa d' Aunoy, in Itinerarii Hispanici Part. II. p. m. 361. item 405. & 465.* quoniam Constantinopoli, nulli nec Navi, nec Naviculæ, in mari, ad 400. passus, Hortis arcis Cæsareæ: Des Serrails, appropinquare licet, ac ideò Negotiaturi per urbem à Custodibus Cæsareis, explosione alicujus bombardæ abstergeri solent, non, nisi per ambages, in Canali, ad Locum suorum Negotiorum, valent accedere. Atque, extra hanc Nationem, Benearnenses quoque cum quondam ubi Rex Ludovicus XIII. Pavii, Provinciæ, in Metropoli, commorabatur, ejus moram habuere

buere suspectam, illum, per indirectum, amovere tentarunt, horreorum per celationem, vinorum sub terra occultationem, annonæ flagellationem, omnis commeatus distractionem, & famis urgentiam, *juxta Gramondi Hist. Lib. 6. p. 333.* Moscovitæ quoque, antehac, cum parum pecuniæ haberent, & tamen, ut mercatores abituri in, alias Regiones, cogerentur solvere Vectigalia de suis Pellibus pretiosis, frequentes mittebant Legationes, ubi, qui in Comitatu Legatorum erant, liberè vendere valebant suas Merces, *juxta P. d' Auril Relat. de Itin. per Moscov. & Tartar. in Chinam.* Item Tartari illi siti pone Ostrog Udinskoy, qui vocantur: *Die Mongalen*, æquè, ac *Tingusi* hostiles faciunt, ut equis Caravamarum sine certamine & eò certius potiantur, quorum carnes devorare ardent, hoc ceu Homines minùs fortes, tentare solent per indirectum, quatenus *fide Dn. Isbrandi, in Chinesi suo Itinerario*, hyemale Gramen aridum, ut unicum jumentorum iter facientium Victuale, ad longos districtus Terræ, incendunt, unde postea, hic & illic, ob famem, morti succumbentes equos

equos certò nanciscuntur. Sic B. Taubmannus, pro suò jocosò conversandi modò, duro quodam hyemali tempore cum Ligni laboraret defectu, prudenter cogitans, quandoquidem Magnates quotidie nimis multis Dationibus ad supplicationes, eò usque, defatigari soleant, ut directè petens non semper ex voto suum hinc impetrare valeat petitum, via minus vulgari, sibi, quoad suum Desiderium, procedendum esse, egit per indirectum, quatenus Electore Saxonix hilariter prandente cœnaculum Aulicum, ex improvviso, & cum silentio, ingressus Fornaci appropinquavit diligenterque & manus ac pedes suos calefecit, eoque factò adhuc constanter tacens, dedit signum humilis reverentiæ, atque abitum simulavit: Quod tamen animadvertens Ser. Elector ubi causam ejus adventus, celerisque in tanta Hyemis sævitia abitus scire voluit; Taubmannus demum Petitum suum humile proposuit respondendò: *Clementissime Domine Elector, domi, Witteberge, ego, hoc ipsò duræ Hyemis tempore, Ligni sufficienti destituor copiâ: Quando ergò novi Serenitatem vestram, in abundantia*
Ligni,

Ligni, vivere, hincque semper frui Conclavibus benè calidis, accessi huc calefacturus corpus meum, quadantenus. Cum verò jam me, ad satietatem usque, calefecerim, domum volo repetere, meisque profiteri Dominis Studiosis, pro mei ratione officii. Et hoc indirectò satis supplicandi modò, quò Ser. Electori largum moverat risum, impetravit Taubmannus sat magnam Lignorum à præfecto, ad gratiosum Electoris mandatum, copiam, vid. Taubmannus Redivivus ac Defensus. Indirectè quoque quis agit, si ita agit, ut, si non hunc, vel illum, Scopum obtineat, tamen certò alium impetret. Ita magnus Dux Alcibiades, exul, apud Darium Regem existens, Legatis ab Atheniensibus missis pollicebatur amicitiam Regis, si Respublica à populo translata ad Senatum foret, sperans, futurum, ut, aut concordante Civitate Dux belli ab omnibus legeretur, aut, discordiâ, inter ordines, ortâ, ab altera Parte vocaretur in auxilium. Ut & Romani, cum infensissimus eorum hostis Annibal apud regem esset Antiochum, miserunt quosdam sub specie Legationis, qui & regis Antiochî apparatus specularerentur, & simul Annibalem

L

lem

lem si mitigare non possent, colloquiis & familiaritate abblandiente, suspectum in-
visumque redderent. Nec non olim Pha-
risæi, Christum tentaturi, mittebant suos
Discipulos, cum Herodianis, his sub verbo-
rum ambagibus proferentes captiosam su-
am Propositionem: *Præceptor, novimus Te
esse veracem & in veritate docere viam Dei, nec
quenquam curare, non enim respicis in Perso-
nam hominum. Dic ergo nobis quid tibi
videtur: Licetne dare censum Cæsari, an-
non?* ut si eum in sermone, illaqueare pos-
sent id ipsi eo majori esset dedecori, sin vin-
cerentur, contumelia illos non attingeret,
sed posset dici facillimum esse tales vincere
juniores atque imperitos. Pariter Bardas
Durus, vinculis Saracenorum elapsus, Bar-
dam Phocam adversus Basilium videns cre-
atum Imperatorem, amicitiam Phocæ quæ-
sivit, filium verò suum, simulatâ fugâ sequi
jussit Basilium, qui intercedere posset pro
Patre, si Phocas vinceretur. (Cui simile fe-
cit Syenneses olim præses Tarsensis, exortò
inter Artaxerxem dominum suum & Cy-
rum bellò.) Imò quondam Boyla, per cæ-
dem Constantini Monomachi regnum am-
biens,

biens, crudele suum consilium aperuit primum Imperatoris inimicis & promisit ingentia præmia approbantibus ac socios se promittentibus, abnuentes, contrâ, laudavit ob benevolentiam erga Principem, cujus exploratorem se simulabat. Quibus etiam addi potest, quòd Aulici nonnulli interdum ut, inter reliquos, tantò eminentiores appareant, obliquè efficiant, quatenus nempe non adsciscunt socios, nisi quos ipsi plurimum prudentiâ antecellunt, aut suæ annexos familiæ, qui machinationibus ipsorum, omnibus modis, inserviunt & malè gesta juvant suppressere, uti & indirecte Aulici non raro aliquid exprobrant, si de eo, quasi ipsum excusent, loquuntur, *juxta Duride Pascollo Aulic. Politic. thes. 109.* Accedit his quòd, per indirectum, notificari soleant quoque varia Accidentia Proposita ac Negotia, in communi vita per Scripturas, certis tantum Characteribus factas, in quibus interpretandis excelluit quondam Rosignolius, officialis Cardinalis Richelii ut & translocatis literis composita scripta, quales modos indirectè aliquid notificandi jam olim usurparunt Julius Cæsar, qui, *fide*

Suetonii, etiam aliquando, indirectè, scripsit Oppio & Cornelio Balbo, per commutandum Literarum situm, quoad quartam quamvis Literam, quò non observatò ne verbum quidem ullum componi poterat, cum coætaneo Cicerone, ut & Augustus Carolus M. Pharamundus & filius ejus Clodius crinitus, de qualibus modis occulte scribendi variis vid. *Gustavi Seleni Cryptographia*, conf. *Joh. Tritheimii Abbatis Spanheimiensis Polygraphia*. *Abrahami Colorni Scotographia Italica*, *Schotti*, & *Suenterii*, *Steganographia*, *Cospius de Interpretatione CiphRARUM*, item *M. J. B. Friderici P. P. Lips. Cryptographia*, nec non *Clar. Becmanni Orbis Terrarum, Historia Politica & Civilis Sect. III, cap. IX. p. 392.* Sicut &, ab antiquis temporibus, non rarò, indirectè, alicui notificatum aliquid fuit, & adhuc hodie notificari solet per varias Picturas, (unde jam olim, præter Ægyptios, ad suam Academiam admisit neminem, nisi qui mentem suam, in Tabella, delineare peritus erat) item cælaturas, Telas, Sertum è certis floribus & herbis, varia opera Netricum, chartas Lusorias, Faces, campanas jactum Strophioli, Nutus, & alia plura Media. Sic nutibus

tibus interdum aperiuntur Consilia ut apud mutos, conf. *Grotius Lib. III. de J. B. & P. cap. 1. §. 8.* (ut & certos Membrorum Motus, conf. *C. Tuae fraternitati X. de Sponsalibus.*) Sive Nutus illi aliquid commune habeant cum Re significata, seu tantum ex Instituto & composito. Quibus Nutibus pares etiam sunt illae Notae, quae non voces linguam figuratas, sed Res ipsas, praesertim ex aliqua convenientia, ut Notae Hieroglyphicae, uti & Mexicani, per certas positas figuras, ipsas Res & Actiones tanquam in pictura etiamnum exhibere solent. Porro Lacedaemonii, olim, per indirectum correspondebant cum suo Imperatore per duo Lora inscripta, quorum alterum, apud Imperatorem, alterum apud ipsos erat. Quid? Quod olim Andreas Teminius & Nicolaus Drevicius, Nobiles Poloni, notificaturi per indirectum Michaeli Buciacio, Praefecto Cameneciae, Uladislauum Jagellonem Regem, fratri suo, Suitrigelloni velle condere Podoliam, cum prohibitione ne pareret Legatis regiis, sed eos caperet, a pertionis a Suitrigellone metu misere Literas suas convolutas, itaque cerae inclusas, ut Cerei spe-

ciem referrent, per puerum inscium, Zadicam, his verbis: *Si ipse Præfectus errare nollit, ex isto cereo, una cum Magistratu urbano, Lumen caperet.* Quò factò Buciarius indirectè agi etiam intellexit & Legatos cepit nec paruit, *fide Cromeri de Rebus Polon. Lib. XX.* Quo & pertinet, quod Jo. Novius, Præfectus à Rege Lusitanorum Emanuele missus, in Mozambiquen veniens prius ad S. Blasii Aquationem Calceum vetustum è frondibus cujusdam Arboris alligatum reperit, unde non temere ibi putans illum appensum jussit solvi, ubi in eo repertæ, Literæ Atidæi, Navis Præfecti ex ea Classe, cui Vincentius Soterius præerat, scriptæ, quibus iste monebat omnes Duces Lusitanos vitare portum Calecut, ob Regis sævitiam. *juxta Osorium Lib. II. Rerum Emanuelis.* Neque tamen non etiam in promptu nobis sunt notabilia Expedientium, tam ad Agendum, quàm ad Cavendum, ab antiquis & Recentioribus utriusque Sexus Personis usurpata Exempla. Siquidem non tantùm Abrahamus, Princeps Dei, tempore famis ingressus cum Sara, uxore sua terram Misraim ad evitandam sui internecionem ab Ægyptiis

Ægyptiis sibi, ob ejus pulchram formam, instantem, hoc ab ea obtinuit Expediens, ut tantum se profiteretur Sororem Abrahami, non Conjugem, quò etiam expediente usus est Abrahamus quando, cum sua Sara peregrinatus est in terram Gerar, versus regem Abimelechum; qui istam ducere desiderabat uxorem, *juxta Genes. cap. XII. v. XI. XII. XIII. & ibid. cap. XX. v. II.* Sed etiam ipse Moses, in causa inter principes patrum è familia filiorum Gilead, filii Machir, & filias Selophad, de metuenda imminutione hæreditatis suæ sortis, si liceret ipsis nubere in quamcunque aliam Tribum, secundum voluntatem divinam solvit tali expediente, *quod illæ filiæ deberent quidem nubere cuiuscunque vellet, at non, nisi in sua Tribu atque ita possessiones earum non transferri possent, de Tribu ad Tribum, inter Israelitas de qua vid. Numer. cap. 36.* Nec non ipse Saulis, in regno, Successor declaratus David, fugiens ejus insidias lethiferas, ad evitandum vitæ periculum, sibi ab adhærentibus Regis Achis in Gath, ex invidia, ob rem ejus contra Philistæos præclarè gestam, imminens arripuit Expediens simulare insaniam, immutato sermone in oculis fervorum Achis,

describereque super fores portæ & demittere salivam suam, in barbam suam, *secundum 1. Samuelis cap. 21. à versu 11. ad v. 14.* Sicut & Gelo, Syracusanorum Rex, cum pecuniam exegisset à suis Civibus eos autem animadverteret jam tumultuantes, Expedi-ens, quò & desiderio suo satisfaceret, & tamen tolleretur tumultus, hoc arripuit, quòd dixit, se pecuniam illam duntaxat petere mutuò, quippe redditurum ubi eam cives volentes dederunt, atque ipse, peractò bellò tandem reddidit, impetrando per istud Expedi-ens, ut nec Pecunia ad Bellum necessaria deesset, nec cives haberet is minus benevolos. Adhæc Regali ac Legislatoris munere functus olim Lycurgus, cum post rixas & cædes ad aram Dianæ factas, inter Limnates Cynosurenses, Mesoanos, ac Pitænenses hi, omnes non necati ad aram Pestilentia perirent, oraculumque foret proditum Aram Dianæ humanò sanguine expiandam esse, ad præcavendam interemptionem ac immolationem cujusvis, cui Sors obvenisset atque ut nihilominus Ara Sanguine humanò expiaretur Expedi-ens invenit mactationem Adolescentulorum

vertere

vertere in solam Flagellationem. Atque Ephesum jam olim oppugnante Cræso, Pindanus, nomine urbis, in angustiis illis, Expediendū à Religione rapuit, dum Funibus totam urbem templo Dianæ connecti iussit & consecrari, quod factum est, ut Cræsus, anathemate deterritus, obsidionem sponte tolleret. Pariter consilarii regis Camby- sis, in periculosa ejus quæstione, utrum lice- ret ipsi Sororem ducere in matrimonium, ad evitandam Legis hactenus sanctè servatæ abrogationem, & ne Legem tuentes ipsi pe- rirent, hoc arripuerunt Expediendū, quod Legem aliam invenerunt adjutricem Cam- bysi, dum pronunciarunt, se nullam Legem invenire, quæ sinat fratri Sororem nubere, quandam tamen dari, quâ liceat Regi Per- sarum facere quicquid libeat, *fide Herodoti.* Ulterius prudentissimus Solon quando in- ter Athenienses ac Megarenenses, de proprie- tate Salaminæ insulæ, prope usque ad inte- ritum, armis dimicatum esset & hinc post multas clades, apud Athenienses, capitale coepisset haberi si quis legem de vindican- dâ insula tulisset, sollicitus, ne aut tacendo parum Reipublicæ consularet, aut censu-

describereque super fores portæ & demittere salivam suam, in barbam suam, *secundum* 1. *Samuelis* cap. 21. à versu 11. ad v. 14. Sicut & Gelo, Syracusanorum Rex, cum pecuniam exegisset à suis Civibus eos autem animadverteret jam tumultuantes, Expediens, quò & desiderio suo satisfaceret, & tamen tolleretur tumultus, hoc arripuit, quòd dixit, se pecuniam illam duntaxat petere mutuò, quippe redditurum ubi eam cives volentes dederunt, atque ipse, peractò bellò tandem reddidit, impetrando per istud Expediens, ut nec Pecunia ad Bellum necessaria deesset, nec cives haberet is minus benevolos. Adhæc Regali ac Legislatoris munere functus olim Lycurgus, cum post rixas & cædes ad aram Dianæ factas, inter Limnates Cynosurense, Mesoanos, ac Pitænenses hi, omnes non necati ad aram Pestilentia perirent, oraculumque foret proditum Aram Dianæ humanò sanguine expiandam esse, ad præcavendam interemptionem ac immolationem cujusvis, cui Sors obvenisset atque ut nihilominus Ara Sanguine humanò expiaretur Expediens invenit mactationem Adolescentulorum.

vertere

vertere in solam Flagellationem. Atque Ephesum jam olim oppugnante Cræso, Pindanus, nomine urbis, in angustiis illis, Expediendū à Religione rapuit, dum Funibus totam urbem templo Dianæ connecti iussit & consecrari, quod factum est, ut Cræsus, anathemate deterritus, obsidionem sponte tolleret. Pariter consilarii regis Camby-
sis, in periculosa ejus quæstione, utrum liceret ipsi Sororem ducere in matrimonium, ad evitandam Legis hactenus sanctè servatæ abrogationem, & ne Legem tuentes ipsi perirent, hoc arripuerunt Expediendū, quod Legem aliam invenerunt adjutricem Camby-
si, dum pronunciarunt, se nullam Legem invenire, quæ sinat fratri Sororem nubere, quandam tamen dari, quâ liceat Regi Persarum facere quicquid libeat, *fide Herodoti.* Ulterius prudentissimus Solon quando inter Athenienses ac Megaren-
ses, de proprietate Salaminæ insulæ, prope usque ad interitum, armis dimicatum esset & hinc post multas clades, apud Athenienses, capitale coepisset haberi si quis legem de vindican-
dâ insula tulisset, sollicitus, ne aut tacendo parum Reipublicæ consulere, aut censen-

dô, periculum sibi afferret, subitam simulavit dementiam, cujus veniâ non dicturus modò prohibita, sed & facturus erat. Unde deformis habitu, more vecordium in publicum evolavit, & in concursu hominum, quo magis dissimularet consilium, insolitis versibus suadere cœpit, quod vetabatur, omniumque ita cepit animos, ut illicò bellum contra Megarenses decerneretur, & post partam victoriam, Atheniensibus acquireretur Insula, *sic Justinus Epitom. in Histor. T. Pompeji Lib. II. cap. 7.* Item Plinius junior, in Epistola sua ad Voconium scripta, Lib. I. Epistol. refert suum Expediens, quò doloso cuidam Advocato, Regulo, qui ex eo, in Judicio, quæsierat, quid de Modesto (optimo viro alias, at, ob relegationem à Domitiano impositam, tum, in exilio versante) sentiret ubi periculum ei imminebat, si respondisset: *Malè.* Flagitium contrà si respondisset: *Bene.* Unde primùm respondit illi. *Respondebo quid sentiam, si, de hoc, centum viri judicaturi sunt.* Secundo regressit: *Solebant testes in reos non in damnatos interrogari.* Tertia vice replicuit: *Ne interrogare quidem fas puto, de quo pronun-*
ciatum

ciatum est. Atque illustres Persæ ut eò facilius queant frui amore Fœmellæ plebejæ vel alius inferioris conditionis desideratæ, & ad evitandam irritationem Familiæ Conjugis illustris, per superinductionem uxoris novellæ, minoris conditionis, hoc solent arripere Expediens, conducere talem Amasiam, ad nonaginta annos, *juxta Equitis Chardini Itinerarium Persico-Indicum.* Item postquam olim Franciscani & Dominicani consumpserant 30000. Florenos in Judicio super ista Controversia, quinam ambo- rum Ordinum primò deberet in honorem B. Mariæ Virginis S. ob Ave Maria ab Aula Papali tandem hoc fuit excogitatum. Expediens: *Primo Surgentes primò pulsarent è relatione Zeilleri in Centur. II. Epist. 29. e Tom. II. Læction. memorabil. Wolffii p. 432.* Atque, in Aulis Magnatum, quando promovendus non statim & commodè potest constitui Consiliarius nec tamen aliud tunc vacat Munus honorabile apprehendi tale interdum observatur Expediens quòd aliquis promovendus constituatur, ad tempus tantùm Assessor, vel Regiminis, vel Consistorii, vel alius honorabilis Collegii.

Sicut & nonnunquam electio Tertii alicujus inter discordem Patronum Ecclesiæ cum Ministerio eatenus concurrenti quoad Electionem novi Parochi è duobus præsentatis Subjectis dare observatur Expediens. Nec non huc referri possunt Expedientia duorum Legatorum, qui ad Rudolphum I. de Habsburg imperatorem olim venerant, quorum alter rogatus cur haberet canos capillos & simul Barbam nigram? Illico respondit. Illud exinde provenisse, quod capilli sui viginti quatuor annis priores forent ipsa Barba suâ. Alter quoque interrogatus: *quare Barbam solam haberet gryseam & contra Capillos nigros*, subito replicuit, hoc fortè inde esse quòd, per vitam, de nulla re magis fuisset sollicitus, quàm de cibo ac Potu. Quibus extemporaneis & aptis Responsionibus Legati isti & pararunt sibi tam favorabilem Audientiam, quam obtentionem sui Desiderii. *juxta Seren. Dom. Archiduc. Austriæ Speculum honorum Lib. I. cap. XVI. pag. 139.* Sed &, suo modò, huc spectat jocosum illud in *Libro Gallico*, cui Titulus: *Ecole pour rire.* relatum Expediens cujusdam Galli, qui, ubi Virginem

Virginem certam vocaverat Meretricem, nec tamen illud crimen ei, in judicio, probare poterat, ideoque ad Palinodiam erat condemnatus, ut & Sententiæ satisfaceret, ac simul famæ suæ consuleret, se extricavit per hæc verba: *Je t'ay appellé Putain, il est vray, tu es honnete fille, j'ay menty.* Germanice: Ich habe dich eine Hure gescholten das ist wahr; Du bist aber keine / ich habe gelogen. ut & ridiculum Expediens fortis Tigurini Civis, Jacobi Mülleri, quo usus est, in fortuito occurfu, erga Hostem capitalem suum, Rudolphum I. adhuc Comitem de Habsburg, dum nullam evadendi viam sibi relictam videns, salva venia, necessitatem aliquam corporis sui simulando, caligas dimisit, simul precatus inducias usque ad factam caligarum suarum retractionem quibus ei à Rudolpho I. bona fide indultis, callidè respondit: *Jam caligas suas alius quispiam retrahat & non ego.* Unde Rudolphus quoque expedito, seu resolutio, Mülleri istius ingenio delectatus non modò ejus reconciliationem admisit, sed & postmodum, eum, in præsentaneo vitæ periculo fidum expertus Amicum pri-

mum, ut Imperator, creavit Equitem, *de quo vid. ibidem, &c.* Pariterque admirandum illud resoluti, Sabaudiaë cujusdam ex oppidulo S. Albano, opificis, Nicodemi Valerii Expediens, quod in ipso conflictu cum ursa, in natorum suorum caverna, cum necatura arripuit dum ursam ut Jumentum insiliit, dextrâ manu pilos ejus fortissimè strinxit, dentibus autem collum ejus pertinaciter simul morficandò fugientē cum ipso, de rupe in rupē, adeo defatigavit, ut tandem, salvus vita, ab ursa indefinenter fugiente sensim desilire valuerit, *fide Ludovici Richeomi Lib. de Valedict. Animæ colloquio XII.* Qualibus quoque Expedientium à Viris usurpatorum exemplis accense-ri merentur Expedientia à foeminini Sexus Personis adhibita. Ita jam olim Regis Saulis filia Michal, cum ab eo Davidi, innocenti conjugii, mors certò destinata foret & tamen ipsa, libenter, huic servare vellet vitam, istud invenit Expediens, quod Maritum, noctu, per fenestram, dimisit, simulacrum autem aliquod posuit, super lectum, & pulvinar è pilis caprarum collocavit sub capite ejus, ac veste operuit, & ipsum ægro-
tare

tare simulavit, erga Saulis nuncios, *juxta*
1. Samuel. cap. 19. v. 12. ad 16. Nec non quon-
 dam callida Rebecca ut filio suo, dilecto
 magis, Jacobo præcipuam Benedictionem
 paternam præ Esavo, qui jam jus Primoge-
 nituræ, vendendô, contemserat, conciliaret,
 atque simul bonum senem Isaac circumve-
 niret, exquisivit Expediens, quatenus Jaco-
 bum suum jussit simulare Esavum, & ha-
 bitu & apportatione ciborum, de venatio-
 ne, *secundum Genes. cap. 27.* Ut & ipsa
 Rahel formosissima, evitatura, ne pater La-
 ban reperiret sua Idola, sub clitellis cameli,
 occultata, Expediens rapuit simulare passi-
 onem fluxus menstrui, ac dicere: *Ne sit ira in*
oculis domini mei, quòd non possum surgere à
facie tua, quia consuetudo mulierum est mihi,
vid. Genes. c. 31. Imò Mater Mosis olim ubi fi-
 liolum elegantem, ad magna natum, jamq;
 tres menses absconditum, diutius celare non
 poterat, & tamē vitam ejus salvare ardebat,
 expediens excogitavit dum accepit arcam
 juncea, quam levit bitumine ac pice, posuit-
 que in ea puerū, conservationi divinæ con-
 fisa, atq; exposuit, in junceto, juxta ripā flu-
 minis, & Sororem ipsius procul expectare
 jussit,

mum, ut Imperator, creavit Equitem, *de quo vid. ibidem, &c.* Pariterque admirandum illud resoluti, Sabaudiaë cujusdam ex oppidulo S. Albano, opificis, Nicodemi Valerii Expediens, quod in ipso conflictu cum ursa, in natorum suorum caverna, cum necatura arripuit dum ursam ut Jumentum insiliit, dextrâ manu pilos ejus fortissimè strinxit, dentibus autem collum ejus pertinaciter simul morficandò fugientē cum ipso, de rupe in rupē, adeo defatigavit, ut tandem, salvus vita, ab ursa indefinenter fugiente sensim desilire valuerit, *fide Ludovici Richeomi Lib. de Valedict. Animæ colloquio XII.* Qualibus quoque Expedientium à Viris usurpatorum exemplis accenseri merentur Expedientia à foeminini Sexus Personis adhibita. Ita jam olim Regis Saulis filia Michal, cum ab eo Davidi, innocenti conjugii, mors certò destinata foret & tamen ipsa, libenter, huic servare vellet vitam, istud invenit Expediens, quod Maritum, noctu, per fenestram, dimisit, simulacrum autem aliquod posuit, super lectum, & pulvinar è pilis caprarum collocavit sub capite ejus, ac veste operuit, & ipsum agrotare

tare simulavit, erga Saulis nuncios, *juxta*
1. Samuel. cap. 19. v. 12. ad 16. Nec non quon-
 dam callida Rebecca ut filio suo, dilecto
 magis, Jacobo præcipuam Benedictionem
 paternam præ Esavo, qui jam jus Primoge-
 nituræ, vendendô, contemiserat, conciliaret,
 atque simul bonum senem Isaac circumve-
 niret, exquisivit Expediens, quatenus Jaco-
 bum suum jussit simulare Esavum, & ha-
 bitu & apportatione ciborum, de venatio-
 ne, *secundum Genes. cap. 27.* Ut & ipsa
 Rahel formosissima, evitatura, ne pater La-
 ban reperiret sua Idola, sub clitellis cameli,
 occultata, Expediens rapuit simulare passi-
 onem fluxus menstrui, ac dicere: *Ne sit ira in*
oculis domini mei, quòd non possum surgere à
facie tua, quia consuetudo mulierum est mihi,
vid. Genes. c. 31. Imò Mater Mosis olim ubi fi-
 liolum elegantem, ad magna natum, jamq;
 tres menses absconditum, diutius celare non
 poterat, & tamē vitam ejus salvare ardebat,
 expediens excogitavit dum accepit arcam
 juncea, quam levit bitumine ac pice, posuit-
 que in ea puerū, conservationi divinæ con-
 fisa, atq; exposuit, in junceto, juxta ripā flu-
 minis, & Sororem ipsius procul expectare
 jussit,

jussit, ut sciret quid fieret de illo. Atque, extra talia Scripturæ Sacræ exempla, Genuensis quædam foemina filium suum, supplicii patiendi fine, in custodia publica detentum liberavit, mirandò hoc Expediente, quòd sub præampla sua Stola, quæ: *Guard Infanta* dicitur, eum, (qui, brachiis suis expansis, circulum stolarem simulare, tum necesse habuit solenniter expansum,) jussit, pone se, egredientem, è carcere, tectè incedere, atque ita ipsum, sub vasta illa Stola Hispanica, morti instanti subduxit, *fide Happelii, Part. III. Mund. Mirab. pag. 484.* Quo denique etiam referri non videtur indignum jocosum istud Expediens callidæ cujusdam Virginis Burgundicæ, Hospitis cujusdam filiæ, in urbe quadam inclyta, adhibitum, erga aliquem ibi peregrinantem Principem, qui, libidine ardens, eam statim, sub introitu in suum Conclave stuprare voluit, dum ipsum, dimissis prius singulis ejus famulis, rogabat, ut sibi detractionem Ocrearum prius permitteret. Quò factò, cum ocreas, ad medium tibiariū usque, illi detraxisset, per ostiolum evasit, Principem sedere sinens, seseque abscondit,

in domo Civis cujusdam, quam tamen mox Princeps, mirè delusus vocari jussit, & pollicitus est ei quatuor coronatorum millia præter securitatem pudicitiae, ubi ergo ipsa venit & supplex gratiam petiit, Princeps illius non solum castitatem laudavit, sed ejus quoque nuptiis post paucos dies, *fide Manlii in Tom. II. Collect. p. 335.* lætus interesse dignatus est, & Foemellæ rusticæ, in Thuringia, quæ, sub momento amittendæ virginitatis, per vim libidine furentis cujusdam Dimachæ, ocreati, persuasit fornicatori, mirò astu, tutam se fore à timenda alias gravitate, si priusquam congredierentur, ocreæ ipsius dextræ detractionem, quâ non procul ab ipso, prius, certas actiones vellet præstare, ei permetteret, cujus astuto petitō simul ac simplex miles annuerat, illa, cum ocrea, celerrimè istum hostem suæ pudicitiae effugit, in proximam quandam urbem nobilem, integram, vafrè excogitato isto Expediente, servans castitatem suam.

Cæterum etiam non planè hic præterire, possum Illicitas sive moraliter impossibiles Actiones per indirectum & Expedientia Illicita

licita cum damno notabili alterius, evitabili tamē, conjuncta, qualia vel explicitè vel implicite sunt prohibita. Siquidē uti non rarò indirecte agit mille artifex diabolus, qui sæpe etiam se ut Serpentem obliquum gerit, *Der offft auch eine krumme Schlange ist/* quod etiam is, *ex relatione & fide Cantipratani, Lib. II. cap. 55. part. 3.* Tunc ostendit, cum unum e tribus ebriis & hinc horrendum procacibus combibonibus, animæ immortalitatem & poenas inferni pro nugis habentem, qui ipsi Diabolo, sub forma viri magni, Tabernam ingresso & quasi familiariter sermonis & risus combibonum causam quærenti, parvò pretiò, animam vendiderat & pecuniam in Symbolum contulerat, de qua pecunia strenuè potatum etiam, usque sub noctem, ubi demum infernalis emptor indirecte egit, quatenus prius dixit: *Tempus ut ad propria quisque.* Sed Vos Judicite: *Si quis equum capistrò ligatum emerit nonne jus ei cum capistro equum abducendi?* Et hoc facto temerarium istum animæ venditorem ex omnium oculis abripuit, sursum in aera levavit, secumque ad Infernum traxit, visurum, quod credere noluerat. *conf.*

Delrius

Delrius Lib. Disquisit. Magic. part. I. Quæst. 7. Sect. 2. & Godelmus. per ea, quæ appa-
renter minus mala est, quò occultiora, eò
damnosiora sunt e.g. per matrimonia cum
Idololatriis, venerationem imaginum, Soci-
etatem cum externis populis, votum ca-
stitatis abominandis occasionem dedit sce-
leribus; ita quoque suos Adhærentes, mi-
nùs pios homines ad ejusmodi Actiones,
per Indirectum, illicitas, quæ nocendi aliis
fine solent tentari æque ad Expedientia,
non licita instigat. Hinc jam olim Prin-
ceps regius degener Absalon quando re-
gnum paternū nefario ambiebat ausu, indi-
rectè ad partes suas trahere laborabat Isra-
elitas plurimos, dum non solùm amplexa-
tione & exosculatione cujusvis Israelitæ in-
curvantis se erga ipsum utebatur, sed etiam
omnes Advenas Causam, coram Rege in ju-
dicio, habentes ita callidè alloquebatur: *Vi-
de sermones tui boni sunt & recti atqui te
audiat, non est tibi à rege constitutus. Quis
ponat me judicem in terra & ad me veniat
omnis vir, cui sit causa & judicium & justi-
tiam faciam ei. vid. 2. Sam. c. 15.* Ut & Mi-
cipfa rex, quondam, ubi vidit vivacissimum
Jugur.

Jugurtham, nec per vim, nec insidias posse opprimi, statuit eum objectare periculis, & eo modò, tentare fortunam, atque ut Christiani olim adoraturi, in locis sanctis Hierosolymitanis, compellerentur, simul, indirectè ad visitanda &, quodammodo, veneranda Idola Ethnica. Imperatores quidam Ethnici, in loco crucifixi Christi, erigi fecerunt templum marmoreum ac in eo statuum Veneris, in locum resurrectionis Christi idolum Jovis, imò Bethlehemi, in loco præsepit Christi, templum Adonidis, *fide Socratis in Hist. Eccles. 13.* Galerius imperator ut, indirectè, tolleretur Constantinum M. ob cujus gloriosa facta sibi metuebat, ad pugnandum cum leone eum incitavisse legitur. Deinde Julianus Christianorum persecutor versutissimus, *fide Gregorii Nazianzeni Oratione I. in Julian. Tom. I.* non rectà, more Domitiani, per Martyria, sed per indirectum magis, voluit introducere Religionem Gentilitiam, dum allaboravit æmulari, in plurimis, externam Ecclesiæ Christianæ formam, Scholas, Cœnobia, alternas Cantiones: Qua externâ æqualitate & persuasionibus speravit se effecturum, ut,
brevi

brevi, omnes iterum amplecterentur Gentilismum, putantes parum differre has religiones, donec tandem apertius egit, licet vel tunc indirectè, dum reditus se sustentandi Christianis intercepit. Quale quid & adhuc hodie, alicubi, intendi videtur, quando officialibus Ecclesiasticis & Scholasticis aliàs ordinati Reditus admodiationi subiunguntur, & contra his tam exigua constituuntur Salaria, ut se, cum suis, amplius sustentare nequeant, sed sponte quasi, abeant exulatum. Tum Imperator Orientis Manuel Comnenus exercitum Christianorum, sub Conrado Imperatore, Hierosolymas occupaturum, per indirectum, sustulit, dum Victualia promissa ei ex parte subtraxit & missa per gypsum admixtum, infecit. Porro rex quidam Anglorum, quondam Joannes subditos suos, quibus ob res male gestas, non parum exosus erat, indirectè pressurus omnia Septa cervorum ac damarum, instante Messis tempore, sepimentis ac fossis privavit, ut Feræ Fruges depascerent. *fide Polydori Vergilii, Hist. A. lib. XV.* Nec non Rex Persarum Cha Abas Duces populi rapto viventis & vocati: *Die Kürder* / cujus ope

ope fortalitium Orumi occupaverat, interfecturus, in tabernaculum suum, eos ad convivium invitavit, quo unicus ferebat introitus, qui linteis ita erat vestitus, ut per aditum serpentiformem tantum ad primarium tabernaculum accessus posset fieri & neuter Ducum alterum, ultra sex passus, progredientem valeret videre, in quibus angustiis deinde absconditi Sicarii alterum istorum convivarum post alterum, trucidarunt, *juxta Olearii Itin. Persic. Lib. 5. p. 64.* Atque in regno Marocco Rex oblique ditiorum opes subditorum ad se traxit, commitendo iis officium aliquod collectarum, ubi postea eorum Hæredibus, sub malæ administrationis colore, Bona paterna auferre solet, *fide Dapperi in sua Africa.* Mahomed Joabib, dominum suum & regem in Marocco, nomine Aben-Merdi indirectè vitâ olim privavit, quatenus eum, cum suis Alcaydis, in amoenum suum viridarium invitavit, cujus Pergulæ atrio è solis Saxis Salis Fundamentum substrui prius jusserat, quæ deinde clam admissa aqua per circumcirca collocatos Canales liquefecit cum totius ædificii insecuta & simul Regi, cum omnibus

omnibus suis, lethali ruina cujus locò mox factus rex Joabib, *fide Erasm. Francisci, in Libro inscripto: Der Trauer Saal. Part. III. p. 903.* Et Galindi veteres Borussiae incolae, indirectè quondam, prohibitori populositatem Territorii sui nimiam, suis mammæ absciderunt uxoribus, ut ita nulli possent educari amplius Liberi *juxta relat. Petri de Duysburg. part. III. Chronic. c. 4. p. 151.* Sic Aurangzeb, magnus Mogul, fratrem suum M. sublaturus è medio, per indirectum, duos filios occisi ab ipso prætoris, qualis vocatur *Cadi* in urbe Amadabat subornavit, ut accusationem coram ipso generalem instituerent quærentes: *Ecquid meruisset is, qui alium, inauditâ causâ, trucidasset?* Ubi Aurangzeb, in continenti, sententiam mortis, sub gravi juramento, super delinquentem, ne quidem expectatâ nominis Rei expressione, mox tamen audiens nomen fratris Moradbegi tristitiam quidem simulavit & executionem ad dies aliquot suspendit, ast tandem urgentibus supra dictis accusatoribus sub juramento, latam Sententiam, executioni miserum fratrem tradidit, *juxta Asiam Dapperi pag. 188.* Porro Romanorum

rum Imperator Aetius regem Gothorum occidentaliū ab ulteriori persecutione Attilæ, per indirectum, detinuit & Aulicus cujusdam regis Arragoniæ Flavius Sprilingius de Circello, fidelem & maximè qualificatum Ministrum Andruccium, ab Aula remove, per indirectum, studuit, quatenus primū coram Rege, Andruccium ejusque fideliter præstita hætenus servitia laudavit, æquè, ac ejus civilitatem aulicam, simul tamen valde miratus, tam sincerè & laudabiliter viventem hominem adeo multis nuper suspectum esse factum, quasi ea ageret, quæ nec convenirent ipsius Professioni, nec Principalis suæ dignitati. Se omnino non posse credere ista, quæ, quoad Gynæceum regium, de hoc Aulico spargerentur, unde per necessarium ac utile fore, ut Rex, prudenter, veritatem explorare talis culpæ tentet. Qualibus etiam calumniis, *fide Ludovici Dominici* tantum apud Regem Andruccio excitavit odium, ut non posset, ulterius, in ista Aula, subsistere sed suam petere cogeretur dimissionē, quod & ipse *clar. Barclajus* indicavit, in sua *Argenide*, quando introducitur minus probam quon-

quandam Aulicam, nomine Selenissam, quod in finem assequendi, ne optimè merita Timoclea apud Argenidem, ulterius pluris valeret, quàm ipsa sparserit, hic & illic, in Aula, varia suspecta de Timoclea, quæ usque ad auditum Argenidis debebant pergere contra, coram ipsa Argenide, laudaverit Timocleam, simul tamen Argenidi remonstraverit, quantum affuturum esset periculi, si Timoclea imposteriorum altiùs indignitate & autoritate ascensura esset, talibusq; ad calumniandum usa est ambagibus, ut videretur, quasi ipsa sollicita esset de salute Argenidis, cum tamen, reverà, ipsa tantùm sibi metueret. Adhæc improvidi regis Lydiarum, Candaulis, uxor Gygen, cui ipsa nuda monstrata fuerat, per indirectum coegit eo ut Candaulem interficeret, dum eum ad adulterium pellexit & deinceps indicationem stupri post peractum facinus Regi faciendam Candauli, quæ certò Gygi mortem allatura esset, nisi ipse præveniret. Candaulem, ei minata est, quale quid & fecit, post hac, Rosimunda Longobardorum Regis Alboini conjux, ultura ignominiam quâ eam Veronæ, in solennibus epulis

ope fortalitium Orumi occupaverat, interfecturus, in tabernaculum suum, eos ad convivium invitavit, quo unicus ferebat introitus, qui linteis ita erat vestitus, ut per aditum serpentiformem tantum ad primarium tabernaculum accessus posset fieri & neuter Ducum alterum, ultra sex passus, progredientem valeret videre, in quibus angustiis deinde absconditi Sicarii alterum istorum convivarum post alterum, trucidarunt, *juxta Olearii Itin. Persic. Lib. 5. p. 64.* Atque in regno Marocco Rex oblique ditiorum opes subditorum ad se traxit, commitendo iis officium aliquod collectarum, ubi postea eorum Hæredibus, sub malæ administrationis colore, Bona paterna auferre solet, *fide Dapperi in sua Africa.* Mahomed Joabib, dominum suum & regem in Marocco, nomine Aben Merdi indirectè vitâ olim privavit, quatenus cum, cum suis Alcaydis, in amœnum suum viridarium invitavit, cujus Pergulæ atrio è solis Saxis Salis Fundamentum substrui prius jusserat, quæ deinde clam admissa aqua per circumcirca collocatos Canales liquefecit cum totius ædificii insecuta & simul Regi, cum omnibus

omnibus suis, lethali ruina cujus locò mox factus rex Joabib, *fide Erasm. Francisci, in Libro inscripto: Der Trauer Saal. Part. III. p. 903.* Et Galindi veteres Borussiae incolae, indirectè quondam, prohibitori populositatem Territorii sui nimiam, suis mammæ absciderunt uxoribus, ut ita nulli possent educari amplius Liberi *juxta relat. Petri de Duysburg. part. III. Chronic. c. 4. p. 151.* Sic Aurangzeb, magnus Mogul, fratrem suum M. sublaturus è medio, per indirectum, duos filios occisi ab ipso prætoris, qualis vocatur *Cadi* in urbe Amadabat subornavit, ut accusationem coram ipso generalem instituerent quærentes: *Ecquid meruisset is, qui alium, inauditâ causâ, trucidasset?* Ubi Aurangzeb, in continenti, sententiam mortis, sub gravi juramento, super delinquentem, ne quidem expectatâ nominis Rei expressione, mox tamen audiens nomen fratris Moradbegi tristitiam quidem simulavit & executionem ad dies aliquot suspendit, ast tandem urgentibus supra dictis accusatoribus sub juramento, latam Sententiam, executioni miserum fratrem tradidit, *juxta Asiam Dapperi pag. 188.* Porro Romanorum

rum Imperator Aetius regem Gothorum occidentaliū ab ulteriori persecutione Attilæ, per indirectum, detinuit & Aulicus cujusdam regis Arragoniæ Flavius Sprilingius de Circello, fidelem & maximè qualificatum Ministrum Andruccium, ab Aula remove, per indirectum, studuit, quatenus primū coram Rege, Andruccium ejusque fideliter præstita hætenus servitia laudavit, æquè, ac ejus civilitatem aulicam, simul tamen valde miratus, tam sincerè & laudabiliter viventem hominem adeo multis nuper suspectum esse factum, quasi ea ageret, quæ nec convenirent ipsius Professioni, nec Principalis suæ dignitati. Se omnino non posse credere ista, quæ, quoad Gynæceum regium, de hoc Aulico spargerentur, unde per necessarium ac utile fore, ut Rex, prudenter, veritatem explorare talis culpæ tentet. Qualibus etiam calumniis, *fide Ludovici Dominici* tantum apud Regem Andruccio excitavit odium, ut non posset, ulterius, in ista Aula, subsistere sed suam petere cogeretur dimissionē, quod & ipse *clar. Barclajus* indicavit, in sua *Argenide*, quando introducitur minus probam quon-

quandam Aulicam, nomine Selenissam, quod in finem assequendi, ne optimè merita Timoclea apud Argenidem, ulterius pluris valeret, quàm ipsa sparserit, hic & illic, in Aula, varia suspecta de Timoclea, quæ usque ad auditum Argenidis debebant pergere contra, coram ipsa Argenide, laudaverit Timocleam, simul tamen Argenidi remonstraverit, quantum affuturum esset periculi, si Timoclea impofterum altiùs indignitate & autoritate ascensura esset, talibusq; ad calumniandum usa est ambagibus, ut videretur, quasi ipsa sollicita esset de salute Argenidis, cum tamen, reverà, ipsa tantùm sibi metueret. Adhæc improvidi regis Lydiarum, Candaulis, uxor Gygen, cui ipsa nuda monstrata fuerat, per indirectum coegit eo ut Candaulum interficeret, dum eum ad adulterium pellexit & deinceps indicationem stupri post peractum facinus Regi faciendam Candauli, quæ certò Gygi mortem allatura esset, nisi ipse præveniret. Candaulum, ei minata est, quale quid & fecit, post hac, Rosimunda Longobardorum Regis Alboini conjux, ultura ignominiam quâ eam Veronæ, in solennibus epulis

lis, è poculo parato è cranio Patris ipsius, Cunimundi, Gepidarum in Pannonia, regis, cui insuper cutem detrahi, crudeliter fecerat bibere coegit, quatenus, in cædem Mariti, sibi semel propositam, Helmechildū, virum inter Longobardos nobilem, impulit, per indirectum, mediante scil. præmissō adulteriō. Atque Valasca, audax illa, post Libullæ mortem, Bohema, ut, per indirectum, summam potestatem, in Bohemia, foeminino attraheret sexui, voluit ut pueris singulis pollex amputaretur, dexterque effoderetur oculus, & Maria Catholica regina Angliæ Elisabetham Sororem, si vera est Erasmi Francisci relatio *in suo Tractatu de nobil. Astu.* indirectè vitā privare tentavit, mediante Arcula parvum Sclopum lethiferum, sub ipso apertionis momento explodendum includente, sub doni prætextu transmissa, licet irritō cum conatu. Quin & Dux de Matalone, in tumultu Neapolitano, A.C. 1647. conspirans cum prædonibus & Sicariis illis, qui vocantur: Banditen/ indirectè voluit vita privare incolas plurimos, dum totum forum cuniculis suffodi fecerat & quindecim mille libras pulveris

nitrosi ibi huc illuc ve disponi ad plures si-
mul in aerem, incensione factâ, ejaculan-
dos, quâ de causa etiam canales Aquarum
subterraneos præprimis capiendæ Aquæ
pluviæ aptos venenô inficiendos curavit,
juxta Theatr. Europ. Tom. II. p. 274. Quibus
accedit ipsa urbs Roma, quatenus A. C.
1183. ab agmine quodam Friderici Barba-
rossæ imperatoris, ob expulsionem Papæ
Lucii III. armis suis, ad repulsionem hosti-
um indirectè tentavit interimere corrum-
pendo hostes venenô, unde & Dux, & Can-
cellarius, cum mille militibus, mortui, quare
etiam Romæ tandem derelinquere coacti
sunt Suburbium, *juxta Chronicon Godo-
fredi Part. V. p. 553.* Item cum olim Tuto-
res Mithridatis regis juventutis in Ponto i-
psam obliquè vellent tollere, imposuerunt
eum feris equis, quod tamen callidissimus
hic rex juventutis evitavit, dum venationis
studium usque ad regni administrationi a-
ptam ætatem finxit, & per septem annos
nec urbis nec ruris tecto usus est, ignaris o-
mnibus, quibus esset in locis. Præterea Ty-
ranni captos hostium Duces & milites ad-
huc hodie interdum eò student adigere, ut

malorum pertæsi suis se adjungant Turmis. Sicut & sæpe à talibus Magnatibus veræ & puræ religionis Christianæ confessores ad alienam religionem coguntur, dum iis gravissima præ aliis subditis imponuntur onera, quali obliquo modo adhuc multi Christiani etiam ad Turcicā coguntur religionem *fide equitis Blunt in suo Itinerar*. Salaria subtrahuntur, decurtantur, aut, ultra possibilem tolerantiam retardantur, aut illis omnis ad ullum officium spes abscinditur, ipsique omnibus aliis occultis modis, itidem, Turcico more, premuntur, ut si tandem mutant Religionem, videantur quasi sponte illud fecisse. Ulteriùs nonnunquam improbi consiliarii efficiunt indirectè, ut ipsi soli, in effectu, imperent, dum Magnates instigant, ad unice indulgendum certis voluptatibus. Qualis erat apud Tiberium Sejanus, apud Commodum Perennius, & apud Henricum IV. Cæsarem Adelbertus Bremensis. Et non minus per indirectum Magnates student Aulici summam potestatem ad se trahere, quando amovere suos Principales ab omni administratione satagunt; Ita quorundam Comes quidam Schwarzburgicus suo
genero

genero Friderico VI. Landgravio Thurin-
giam adimere per indirectum voluit, dum,
sub prætectu insidiarum ipsi à Patruis expe-
ctandarum, ei, hoc, persuasit, ut, per inte-
grum quinquennium neminem in con-
spectum suum admitteret, nec ullos Magna-
tes visitaret, aut cum ulla Persona colloque-
retur, etiam cum nullo, per Literas, corre-
sponderet, sed totam regiminis administra-
tionem comiti suo Socero permitteret, un-
de subditis exosus redditus nomen *Simpli-*
cis reportavit. Ut & corrupta olim Sena-
tus Romani, in causa Jugurthæ, Membra
quoniam apertè resistere placitis illius non
poterant, occultè per amicos ac Socios pa-
rabant impedimenta. Imo vaferrimò Crom-
wellius quos Populo indirectè voluit invisos
reddere, displicentiam & odium parientibus
præfecit officiis, & quò ipse rex Carolus I.
odium totius Populi incurreret, indirectè
effecit, divulgatione scil. Scriptorum, quæ
querelis de plebis oppressione erant plena
& incitatione regis, ut cum exercitu tan-
tùm faceret. Pariter interdum officiales
bellici minus conscientiosi, cum Legioni-
bus suis, ad locum Lustrationis perrecturi,

solent per indirectum , seu per ambages, iter illuc facere, ut ita possint è variis ditioribus urbibus & Oppidis ac Pagis eò plus extorquere pecuniæ; quale quid quondam Eques *Franciscus de Troilo* in ipsa fide ejus *Itinerarii* pap. 490. observavit Turcia: dum A. C. 1667. Bassa Adenensis , qui ad Sultannum, Constantinopolin erat citatus, de industria non incedebat viâ regiâ, sed iter faciebat duodecim Milliaribus ab ea, versus Smyrnam & interea, per suum Antecessorem, qui simulare jussus , ac si ipse, modò in hoc, modò in isto Pago, vellet divertere, multum iniquè cogebat argenti. Uti etiam alias Milites improbi non raro indirecte ad rapinam properant , quando Hospites suos cum ipsorum familia eo usque valde affligunt, ut modo Domum deserant, quò obtentò, sub juris cujusdam prætextu , omnia abripiunt ac devastant. Sic in scandaloso, quondam , à Münstero ad rebellionem seductorum Rusticorum, contra Magistratus competentes, Bello, ipsi Rustici, ut detestandum suum Scopum, etiam per indirectum, valerent obtinere, tentarunt perdere, ubicunq; potuerunt, Bibliothecas, &

& Documenta illa non levis momenti, quæ vocantur: *Die Saalbücher*. Quin & in Statu Ecclesiastico, Actiones indirectæ illicitæ observantur ac proinde ubi nonnulli ad regimen Ecclesiarum electi administrationem earum ante confirmationem electionis de ipso celebratæ, à Jure interdictam exquisitis fraudibus usurpare conati sunt, dum illam sibi tanquam Procuratoribus seu Oeconomis committi procurarunt, Gregorius X. sancire necesse habuit, ut nullus impoſterum administrationem dignitatis, ad quam electus priusquam celebrata de ipso electio confirmaretur, sub œconomatus, vel procurationis nomine, aut alio de novo quæſito colore, in ſpiritualibus vel temporalibus, per ſe, vel per alium, pro parte vel in totum gerere, vel recipere, aut illis ſe immiſcere præſumeret, *vid. c. V. de electione & electi potestate in VI.* Quia per indirectum non eſt concedendum, quod, directè, eſt prohibitum *c. cum quæ una de reg. jur. in VI. Gail. 2. Obs. 145. num. 6. Barbat. conf. 45. in fin.* & prohibitio directa impedit factum, omneque prohibitum per indirectum, *vid. Card. Tusch. Con-*
M 4 *clus.*

clus. Practic. 663. Sic indirectè, attamen illicite, agunt ministri Ecclesiæ cum, sine nomine quidem, attamen positis omnibus & singulis circumstantiis, ob solum rumorem, pro concione, personam quandam alicujus criminis arguere audent, unde injuriarum tenentur, *arg. l. 32. ff. de injur. & famos. libell. Menoch. 2. Cas. 424. Reinking. de reg. Sec. & Eccles. 3. cl. 2. n. 7. Berlich 5. Concl. 59. n. 31. & Concl. 60. conf. Clar. A. Fritschii Tractatus de Concionibus injuriosis.* juxta si Medicus aliquis, avaritiâ submersus, tam iniquus esse vult, ut reliquos ejusdem Urbis Medicos expellat, per indirectum illud tentat, si per Sub & Obreptionem impetrat, ut nulli, præter ipsum, Medicamenta dispensare liceat, cum enim jam à multis annis homines tam in plerisque urbibus, quàm Provinciis, assueti sunt huic opinioni, nisi Medicus ipse dispenset medicamina, bis, pro quolibet medicamento, solvendam esse pecuniam, ille, invidus, impius Medicus, si non omnes, tamen plurimos, Patientes, consequenter, ad se traheret & sic immemor illius Dicti Biblici gravissimi: *Qui proximo suo media Sustentationis subtrahit est Homi-*
cida,

cida, aliis Medicis obliquè, tametsi scelesto infamiâq; dignissimo cum proposito, media sese honestè sustentandi præriperet. Quo & meritò suò, pertinent improbi illi medici, quorum alter ut alteri indirectè adimat Media se sustentandi, clàm sese offert aliis hominibus ad labores pene vel planè (more aliorum impiorum Civium) gratuitos, & quemvis alium declarat Ignorantem, sceleratò, ac proinde detestandò ausu, sicut & levis vel nullius conscientia Medicos ad impetrandum certarum Personarum dignitate præstantium favorem insolitum, occultè, per Philtra, more liberti divitis Romani Luculli, qui appellatus est Callisthenes, *de quo vid. Plutarchus in Imperatorum vitis*, interdum sibi conciliare non videtur dubium, similiter atque alii homines non raro ne fario ausu, non vulgarem imò cœcum talium Personarum excellentium, mediantibus Philtris, sibi, per indirectum, student assequi. Neque verò minus indirectè, etiamsi illicitè, agere observantur multi alius vitæ generis privati homines. Ita quondam Mercator aliquis Mahometanus Hajom, Majom, vivens tempore Regis ultimi Gusurat-

tenfis, Sultani Mahometis à Judice Confifforiali, per indirectum, impetrare ftuduit. licentiam formofiffimâ fua filia, quam cui-
vis Proco invidebat, loco Concubinæ uten-
di, dum Judicem iftum Kafi vocatum his
verbis eft allocutus, fe amœnum plantaffe
Hortum eumque non levi cum labore eo
ufque & tamdiu coluiſſe, ut Arbores jam
fructus fuos ferre valeant. Se autem ha-
tenuſ à ſuo vicino ſæpius eſſe ſollicitatum
ut ipſi Hortum hunc quippe ſibi valde com-
modè ſitum vellet vendere, gratificari ta-
men eidem ſe non poſſe. Scire itaque ſe
cupere, judicialiter, num ſibi licitum foret.
Hortum jam laudatum ut fundum ſuum
proprium, retinere & fructibus exinde ipſe
frui & an non Judex ipſum quoad reten-
tionem iſtius grati Fundi tueri poſſet. Re-
ſpondit mox Judex, h. e. Kafi eum nec ne-
ceſſe habere, nec, ullo modò, poſſe cogi, ut
Hortum iſtum gratum alii traderet, niſi ſua
ſponte id vellet agere. Quò auditò, Ha-
jom Majom hoc Judicis Reſponſum, in ſcri-
ptum deſideravit redigendū, quò per illud,
ſe poſſet defendere, & hoc quoque, absque
ſuſpicionem ullius Circumventionis, impetra-
vit.

vit. Postmodum ergò Mercator hic incestum non averfatus, cum invita sua Filia congressum exercebat quòd tamen horrendum facinus filia, mediante Matre, notificavit Regi, qui deinde hunc Patrem impium, sine ullo respectu usurpatæ ab ipso astitutiæ, decollari & non procul ab urbe Amadabat, cum infami inscriptione, quæ adhuc hodie Peregrinantibus ibi ostendi solet, sepeliri fecit, *juxta Dn. J. A. de Mandelsloh Itinerarium Orientale Cap. XVI. pag. 42.* Pariter indirectè, licet omnino illicitè, prohibere voluit Faber lignarius iste nequam, qui A.C. 1507. die 19. Augusti, Briegæ in Silesia, sexaginta novem Ædificia flammis delevit ne brevi ulla Incendii posset fieri extinctio, dum prius furtim singulorum puteorum manubria perdidit, *fide Zeilleri in suo Itinerar. German.* Quò referri similiter dignæ sunt horrendæ Magorum Sagogorumque fascinationes, ac nefandæ Artes horum, qui dicuntur Sortilegi: *Loosleger/ welche auf gewisse Personen / und zu gewissen Schäden / an Beinen und Armen / Augen / Därmen &c. etwas unter die Schwellen graben / oder in Weg und*

M 6

Steg

clus. Practic. 663. Sic indirectè, attamen illicitè, agunt ministri Ecclesiæ cum, sine nomine quidem, attamen positis omnibus & singulis circumstantiis, ob solum rumorem, pro concione, personam quandam alicujus criminis arguere audent, unde injuriarum tenentur, *arg. l. 32. ff. de injur. & famos. libell. Menoch. 2. Cas. 424. Reinking. de reg. Sec. & Eccles. 3. cl. 2. n. 7. Berlich 5. Concl. 59. n. 31. & Concl. 60. conf. Clar. A. Fritschii Tractatus de Concionibus injuriosis.* juxta si Medicus aliquis, avaritiâ submersus, tam iniquus esse vult, ut reliquos ejusdem Urbis Medicos expellat, per indirectum illud tentat, si per Sub & Obreptionem impetrat, ut nulli, præter ipsum, Medicamenta dispensare liceat, cum enim jam à multis annis homines tam in plerisque urbibus, quàm Provinciis, assueti sunt huic opinioni, nisi Medicus ipse dispenset medicamina, bis, pro quolibet medicamento, solvendam esse pecuniam, ille, invidus, impius Medicus, si non omnes, tamen plurimos, Patientes, consequenter, ad se traheret & sic immemor illius Dicti Biblici gravissimi: *Qui proximo suo media Sustentationis subtrahit est Homicida,*

cida, aliis Medicis obliquè, tametsi scelesto infamiâq; dignissimo cum proposito, media sese honestè sustentandi præriperet. Quo & meritò suò, pertinent improbi illi medici, quorum alter ut alteri indirectè adimat Media se sustentandi, clàm sese offert aliis hominibus ad labores pene vel planè (more aliorum impiorum Civium) gratuitos, & quemvis alium declarat Ignorantem, sceleratò, ac proinde detestandò ausu, sicut & levis vel nullius conscientia Medicos ad impetrandum certarum Personarum dignitate præstantium favorem insolitum, occultè, per Philtra, more liberti divitis Romani Luculli, qui appellatus est Callisthenes, *de quo vid. Plutarchus in Imperatorum vitis*, interdum sibi conciliare non videtur dubium, similiter atque alii homines non raro nefario ausu, non vulgarem imò cœcum talium Personarum excellentium, mediatis Philtris, sibi, per indirectum, student assequi. Neque verò minus indirectè, etiamsi illicitè, agere observantur multi alius vitæ generis privati homines. Ita quondam Mercator aliquis Mahometanus Hajom, Majom, vivens tempore Regis ultimi Gufurat-

tenfis, Sultani Mahometis à Judice Confiftoriali, per indirectum, impetrare ftuduit licentiam formofiffimâ fua filia, quam cuius Proco invidebat, loco Concubinæ utendi, dum Judicem iftum Kafi vocatum his verbis eft allocutus, fe amoenum plantaffe Hortum eumque non levi cum labore eo usque & tamdiu coluiſſe, ut Arbores jam fructus ſuos ferre valeant. Se autem hactenus à ſuo vicino ſæpius eſſe ſollicitatum ut ipſi Hortum hunc quippe ſibi valde commodè ſitum vellet vendere, gratificari tamen eidem ſe non poſſe. Scire itaque ſe cupere, judicialiter, num ſibi licitum foret Hortum jam laudatum ut fundum ſuum proprium, retinere & fructibus exinde ipſe frui & an non Judex ipſum quoad retentionem iſtius grati Fundi tueri poſſet. Reſpondit mox Judex, h.e. Kafi eum nec neceſſe habere, nec, ullo modò, poſſe cogi, ut Hortum iſtum gratum alii traderet, niſi ſua ſponte id vellet agere. Quò auditò, Hajom Majom hoc Judicis Reſponſum, in ſcriptum deſideravit redigendū, quò per illud, ſe poſſet defendere, & hoc quoque, absque ſuſpicionem ullius Circumventionis, impetravit.

vit. Postmodum ergò Mercator hic incestum non averfatus, cum invita sua Filia congressum exercebat quòd tamen horrendum facinus filia, mediante Matre, notificavit Regi, qui deinde hunc Patrem impium, sine ullo respectu usurpatæ ab ipso astitutiæ, decollari & non procul ab urbe Amadabat, cum infami inscriptione, quæ adhuc hodie Peregrinantibus ibi ostendi solet, sepeliri fecit, *juxta Dn. J. A. de Mandelsloh Itinerarium Orientale Cap. XVI. pag. 42.* Pariter indirectè, licet omnino illicitè, prohibere voluit Faber lignarius iste nequam, qui A.C. 1507. die 19. Augusti, Briegæ in Silesia, sexaginta novem Ædificia flammis delevit ne brevi ulla Incendii posset fieri extinctio, dum prius furtim singulorum puteorum manubria perdidit, *fide Zeilleri in suo Itinerar. German.* Quò referri similiter dignæ sunt horrendæ Magorum Sagogorumque fascinationes, ac nefandæ Artes horum, qui dicuntur Sortilegi: *Loosleger/ welche auf gewisse Personen / und zu gewissen Schäden / an Beinen und Armen / Augen / Dårmen &c. etwas unter die Schwellen graben / oder in Weg und*

M 6

Steg

Steg legen/de quibus vid. *Speidelius* in *Notabilibus suis* ut & Artes abominandorum istorum Hominum qui Proximi sui pecora occultis modis perdunt atque mori faciunt. Item Actio Hominum horum, qui, indirectè & implicitè, cum Satana quoad acquisitionem hujus vel illius potentiae &c. paciscuntur, qualis est, quando quis ab alio doceri se facit translocationem de loco ad locum, mediante pallio & verbis certis incantatoriis, vel ab alio superstitiosè discit affligere alios homines, per certa effusa verba, certos factos characteres, effigies cereas, diversimodè affectas, vel, apparenter sanctè procedendò, Schedulam, cui Pater noster, vel Salutatio Angelica inscripta, & ab alio sigillata, contra Epilepsiam, Febrem, Odontalgiam &c. collo appendit, nec non quando quis aliquid minùs naturale ex curiositate vult probare, quamvis simul protestetur & excipiat contra pactum cum Satana, ubi tamen, ipso factò, & sic indirectum pactum cum hoc init, aut quando quis scit hoc vel illud esse supra naturale & diabolicum, & tamen id ipsum tentat, aut quoque cum quis ex sua credulitate & forti imaginatione

natione Medium quasi magicum, se armis impenetrabilem reddendi fine, e. g. certis verbis insignatam schedulam, figillò clausam, collo suspendit, &c. Quin & alii plures scelerati Homines, qui indirectè student lædere alios, quale quid non solùm A. C. 1630. egerunt improbi Christiani Venetiis, Mediolani, Mantuæ, &c. dum Materiam venenatam manubriis januarum in Templis, vestibulis campanularum, Liminibus ac Sellis Templorum pluribusque locis ubi frequenter solent versari Homines, illeverunt & insperferunt, quo Peste plures inficerent, *secundum Theatri Europ. Tom. II. p. 274.* Sed etiam Judæi, jam antea, A. C. 1332. expulsionem suam è Gallia, ante regimen Ludovici Hutini, qui eos receperat, indirectè ulturi, per leprosas personas, fontes, multis Gallicè in locis, inficiendò, & sic multorum hominum interitum procurandò, æque ac tales detestandi Judæi A. C. 1337. obliquè nocendi aliis fine fontes venenò infecerunt, Labaci, *fide Godofredi part. VI. Chronic. Hist. pag. 613. & Dn. B. Valvasoris, in Libro, cui Titulus: Die Ehre des Herzogthums Crain Part. II. Lib. XV. p. 319.* I-

Steg legen/de quibus vid. *Speidelius in Notabilibus suis* ut & Artes abominandorum istorum Hominum qui Proximi sui pecora occultis modis perdunt atque mori faciunt. Item Actio Hominum horum, qui, indirectè & implicitè, cum Satana quoad acquisitionem hujus vel illius potentiae &c. paciscuntur, qualis est, quando quis ab alio doceri se facit translocationem de loco ad locum, mediante pallio & verbis certis incantatoriis, vel ab alio superstitiosè discit affligere alios homines, per certa effusa verba, certos factos characteres, effigies cereas, diversimodè affectas, vel, apparenter sanctè procedendò, Schedulam, cui Pater noster, vel Salutatio Angelica inscripta, & ab alio sigillata, contra Epilepsiam, Febrem, Odontalgiam &c. collo appendit, nec non quando quis aliquid minùs naturale ex curiositate vult probare, quamvis simul protestetur & excipiat contra pactum cum Satana, ubi tamen, ipso factò, & sic indirectum pactum cum hoc init, aut quando quis scit hoc vel illud esse supra naturale & diabolicum, & tamen id ipsum tentat, aut quoque cum quis ex sua credulitate & forti imaginatione

natione Medium quasi magicum, se armis impenetrabilem reddendi fine, e. g. certis verbis insignatam schedulam, sigillò clausam, collo suspendit, &c. Quin & alii plures scelerati Homines, qui indirectè student lædere alios, quale quid non solùm A. C. 1630. egerunt improbi Christiani Venetiis, Mediolani, Mantuæ, &c. dum Materiam venenatam manubriis januarum in Templis, restibus campanularum, Liminibus ac Sellis Templorum pluribusque locis ubi frequenter solent versari Homines, illeverunt & insperferunt, quo Peste plures inficerent, *secundum Theatri Europ. Tom. II. p. 274.* Sed etiam Judæi, jam antea, A. C. 1332. expulsionem suam è Gallia, ante regimen Ludovici Hutini, qui eos receperat, indirectè ulturi, per leprosas personas, fontes, multis Gallicè in locis, inficiendò, & sic multorum hominum interitum procurandò, æque ac tales detestandi Judæi A. C. 1337. obliquè nocendi aliis fine fontes venenò infecerunt, Labaci, *fide Godofredi part. VI. Chronic. Hist. pag. 613. & Dn. B. Valvasoris, in Libro, cui Titulus: Die Ehre des Herzogthums Crain Part. II. Lib. XV. p. 319.* I-

mò denique illæ qualescunque personæ, qui sic dicto Pulvere Successionis venenato aliisque abominandis finem illicitum obtinendi uti solent Mediis. Neque excludi hîc debent alii impii ex avaritiâ, invidiâ figmentis & machinationibus compositi Homines. Siquidem, in hac excellenti Seculi perversitate Homines antiquâ virtute & fide grandia & conspicua fere sunt Monstra, contra verò multi, fronte politi, astutum, vapido sub pectore, servant Vulpem &, sub pellibus Ovium, suffultis Luporum ungulis, incedunt, imò cum maximè fallunt, id agunt, ut viri boni esse videantur, in quorum fanè consortio æquè timide ac diffidenter oportet vivere, ac illos, qui Leonem cibant, vel Tigridem aut prope insidiosam versari debent Viperam. Tales enim nihil nefas existimare solent, quod quæstum afferre potest, atque ejusmodi illicitas lucrandi Artes jam olim non ignotas fuisse patet, è Juvenal. Satyr. 14. v. 150.

Et quot venales Injuria fecerit agros

Tanta quoque porrò privatorum hominum est malitia, ut non rarò oblique ipsas
Leges

Leges circumvenire audeant, unde natum etiam Germanorum istud Proverbium: *Nulla Lex est tam valida, quin foramen habeat, si quis modo illud queat reperire.* Es ist kein Gesetz so starck/ es hat eine Lücke/wer sie finden kan. Qualibus verò Fraudibus, quæ sunt Circumventio dolosa sententiæ Legis, salvis tamen ejus verbis, juxta l. 29. ff. de LL. quâ id fit, quod fieri quidem Lex novit, fieri tamen interim non vetuit, Legislatores meritò obviare solent. Hinc quod relictum est iis, qui, in fraudem Juris, promittere se restituturos Personæ, quam capere fas non est, ipsis non acquiritur, sed fisco cedit, l. 10. ff. de his, quæ ut indignis, auf. conf. Peregr. de Jure Fisci. lib. 2. Tit. 1. seq. quia licet capax sit institutus, tamen hic, in fraudem Legis, accommodavit fidem Testatori, ut vel id, quod relictum, vel aliud tacite restituere velit Personæ, quæ Legibus prohibetur capere. Qualis etiam actio indirecta illicita est, quando quis tantum cautione privatâ & Chirographo se obligavit ad præstandam hæreditatem ei, qui eam non potest capere, vid. l. 3. ff. de Jur. Fisci. & l. 103. ff. de Legat. Sicut & Tutor, qui indi-

indirectè, nempe per tertiam Personam, emit à Pupillo, amittit rem ac quadruplum pretii tenetur solvere *juxta §. f. 46. de C. E. V.* Item in Matrimonio sine dote Conjux conjugi inopi Quartam suam, *vi Nov. 53. c. 6. & Nov. 117. c. 5. & auth. præterea C. unde vir & uxor.* & sic ex Providentia legali competentem, indirectè auferre tentat, si bona sua, ante mortem, alienat, unde superstes conjux etiam fraudem talem probans revocare alienata potest, ut adipiscatur suam quartam. *vid. l. 1. & t. t. C. de inoff. donat.* Uti etiam oblique, attamen illicitè, Creditoribus suis debitum, vel in totum vel tantum, aliquis auferre velle deprehenditur, si sciens alieno ære oneratam adit, absque confectione Inventarii, Hereditatem, *vid. l. 1. §. 5. ff. de separat.* Ulterius Pignus auferre Debitori suo talis intendit Creditor, si, sub imagine alius suppositæ Personæ, ipse illud emit, & hinc talis actus est invalidus, *vi L. 9. & X. C. de distr. pign.* Sic & indirectè, tamen si illicitè, usuras legitimis majores stipulabantur olim Creditores, quando alios medios ut Argentarios &c. subjiciebant atque ita per interpositam seu intercedentem

Perso-

Personam audebant peccare, uti patet è fin. *L. 26. C. de Usuris. conf. L. 5. C. de Legibus* Atque indirectè minusque licite Molendinae alienae inferiori loco sitae usum immittit, qui superius Molendinum aedificat, quò inferiori Aqua subtrahatur, *vid. Jason. Ripa in l. 2. ff. de Flumin. & Hering. de Molendin. p. 15. num. 23. seqq.* Juxta obliquè procurare studet aliquis, quo minus circa Filium familias SCtum Macedonianum locum habeat, si sciente hoc Creditore, alius se obligat, ut Principalis Filius familias verò, pro accipiente mutuum, fide jubeat, ut sub eo colore, pecunia ad filium perveniat, siquidem tunc SCtum Macedonianum omnino valorem suum servat, teste *Molino de Just. & Jur. Disp. 301. n. 6. & Brunnem. ad l. 7. pr. ff. de SCt. Maced.* Nec minùs indirectè contractum Mutui ineunt, qui, sub nomine Depositi, istud agunt, quando conveniunt ut tantundem reddatur, & aliquid ultra sortem, si deposita pecunia restituatur, *l. 24. §. 2. ff. de Reb. Ant. jud. poss. conf. Carpzov. P. 1. Const. 18. def. 150.* Aequè, ac indirectè, quamvis illicitè, agit Extraneus ille, qui, si secundum certi Loci Statutum, apud

pud mensam argentariam nemo, nisi Civis,
 potest deponere, interposita personâ, Civis
 suam deponit pecuniam, & Præses, cui emere
 Prædia, in sua Provincia, non licet, si emit,
 mediante Personâ quadam Provinciali,
 uti quoque Tutor iste indirectè cum Pupillo
 contrahit, si, per interpositam personam,
 se autore, emit, ac proinde irritum quid agit,
juxta l. 5. §. 3. §. 4. ff. de Aut. Tut. Neque
 Vasallis, qui subinfeudare quidem possunt,
 & si non alienare Feuda, sine consensu Domini
 Feudi, licet Feudum vendere, pretiò clam acceptò,
 & sic, quasi sub colore investituræ, Feudum
 in alios oblique transferre, sub poena amissionis
 feudi, *vid. F. 52. & 55. §. Callidis, conf. Gail. lib. 2. Obs. 15. num. 11.*
 Imo nec Dispositio aliqua de Feudò alienandò
 per indirectum, scil. per fidei commissum à Testatore
 tentata, licita est, prout etiam à Facultate Juridica
 Jenensi decisum est M. Martio, An. 1638. ad requisitionem
 der Minckwitschen Land-Erben zu Budissen: Obwohl in dem Väterlichen
 und Groß-Väterlichen Testament diese Verordnung geschehen seyn mag/
 daß/uff den Fall/wen des Testatoris Sohn
 ohne

ohne Leibes-Erben versterben würde/
Euch alsdenn die Lehns-Bettern / aus
den gelassenen Lehn-Gütern / die 38000.
Gulden geben und reichen solten / dieweil
aber euer Vater und Groß-Vater der-
gleichen mit bestand Rechtens nicht dis-
poniren können / so bleibet es dahero bey
unserm vorigen Informat nochmahls bil-
lich / und ob gleich der Testator die Lehens-
Vätern nicht vi substitutionis vel directæ
Institutionis, sondern nur Fideicommissio
graviret, So seyd Ihr doch dessen unge-
achtet / weils eine fideicommissarische
Verordnung nicht weniger für eine ver-
eufferliche Disposition, dergleichen auffzu-
richten dem Testatori in gegenwärtigen
Falle keines weges gebühret / zu achten/
auch dahero dieselbe euren verstorbenen
Bruder und Better nicht binden mögen/
die vermachten 38000. Gulden weder vi
directæ in- & substitutionis noch jure fidei-
commissi oder vi adjectæ clausulæ zu for-
dern befugt B.N.W. *juxta Clar. Richt-
ri Decision. Jur. XXV. Vol. I. Quemadmo-
dum etiam non minùs malè agunt, qui ut a-
liis indirectè Merces præripiant, vel alios*
carios

carius cogant emere, in foro, plus æquò offerunt *conf. Tiber. Decian. Pract. Crim. L. 7. c. 22. Köppen. l. 1. Decis. 89. num. 28. Paris. 1. Consil. 54. Strach de Mercat. S. 1. num. 34.* Accedit his, quòd Domino Sylvæ Arbores proceras non liceat succindere, & sic, indirectè, deteriorem facere alterius Venationem, *juxta Gail. Obs. 60. num 5.* ac multò minus, funditùs eas eradicare aut Novale ibi efficere, *vid. Brukmann. de Venation. cap. 31.* Quo pertinent itidem isti, qui vicinis suis per varias intercipere feras student insidias, quales vocantur Wildprät fallen/Selbstgeschosß/desgleichen das Legen vergifteter Kugeln / Wild und Vieh unsinnig machen / *vid. Fürstl. Württemberg. Dritter Vergleich der Wildprät-Schützen halber / A. 1665. Conf. die neue Württembergische Constitution, wegen der Wildprät-Schützen / Artic. 15. p. 189.* Pisces quoque non licet capere indirectè, e. g. impediendò eorum natatum per certas Escas languorem inducentes, durch darzu bereizete Kugeln und Stücke die Fische im Wasser qualmich machen *vid. Georg Mohr de Venat. Part. 1. cap. 2. n. 63. Sebast. Medi.*

Medices Tract. de Venat. Part. I. Quest. X. num. 3. ubi etiam refert M. Ducem Hetru-
riæ hoc in suo M. Ducatu vetuisse, *conf.*
Chassan. in consuetud. Burgund. Rubr. 16. §. 6. n. 3. *Medina in Tract. de Rest. qu. 12. vid.*
Kbraisseri Tit. 9. lib. 4. Ordin. Politic. de
Constitut. Piscator. artic. 9. uti & neuti-
quam licet privatis civitatem qualemcun-
que suâ, ab antiquis temporibus, exercitâ
vectigalis perceptione privare, per indire-
ctum, circumeundô scilicet eam, novasque
vias quærendô: Hinc, in *Chronic. Cygne-*
ensis Section. II. cap. 1. p. m. 295. hæc repe-
riuntur verba: Und da auch in demselben
Jahre etliche Fuhrleute sich unterstan-
den haben/die Strassen anders zu suchen
und Zwickau / zu umfahren/ dadurch das
Geleit und Zoll geschwâchet und verrin-
gert wurde/hat Churfürst Augustus / aus
Dresden/dem Amtmann / Wolffen von
Trütschlern / und Hieronymo Zornen/
Schössern daselbst / befohlen die Fuhr-
leute zu vermahnen/das sie bey Verlust
der halben Güther und Wahr / den alten
Verträgen nach / die alte Land-Strasse
von Plauen/uff Mila / Reichenbach und
Zwickau

Zwickau item von Delsnik auf Zwickau fahren/und das gebührliche Geleite / der Derter entrichten sollen. Gleicher Gestalt auch die Fuhrleute von Schneeberg dahin halten sollen und nicht auf Milfen/ welches gegen Hartenstein und auch auf Ortmanndorff / so in die Herrschafft Wildenfels gehörig / bey obgesetzter Straffen nehmen sollen. Weil auch Joachim von Schönfels sich unterstanden / im untern Gut / einen Schlag zu machen und keinen Fuhrmann nicht eher durchkommen zulassen/es sey denn durch sie ein Groschen und einen Käner / vom Karn 6. Pfennig/ entrichtet / derhalben denn das Zwickauische und Berdische Gleit/eine zeitlang/ist umfahren worden: So ist auch ihme befohlen / bey Straff 500. fl. aufzulegen/solches neuen Aufsatzes des Geleites halben/und den Schlag verschlossen zuhalten sich zu enthalten. Pariter primam Instantiam, Judici inferiori competentem nec per indirectum licet eripere Actori, juxta *Carpzov. l. 2. resp. Elect. 17. Jo. Georg. Nicol. Process. 20. Part. 1.* ut & *Salvum conductum habenti nec indirectè molestias*

lestias parare ulli licet, secundum *Farinac. Quest. 29. n. 3. Lib. de Inquisition. & Accusation. conf. Gregor. Magolin. Tract. de Salv. conduct. Dec. 19.* Nec non Perduellis rationem l. 5. Cod. ad L. Jul. Maj. per indirectum, circumvenire tentat, si filios vel filias emancipat, aut dotes, donationes quarumlibet, postremò, rerum alienationes faciat, in fraudem fisci, *vid. l. 45. ff. de iure fisci.* Quin & *Zachias Question. Medico Legal. Lib. VI. Tit. 1. Quest. IV. contra Codronchii & Navarrae sententiam* statuit Medicum non posse, justè, Ægro confessionem suadere, per Parochum aut Propinquos & Assistentes Amicos atque sic per indirectum, sed, ipse ut eum cum effectu moneat, necessarium esse statuit, *juxta Panormitan. in cap. an Infirmitas de Pœnitent. & Remission.* quatenus Æger magis obtemperat Medico, quem, ut non rediturum, nisi obediat, timet quàm cuivis alii. Quibus jam dictis addi meretur *Ictis indirectum Homicidium* idem significare, ac *Homicidium mediatum*, quod deinde dividitur etiam in *Homicidium simplex*, vel *qualificatum*. Sic quæ Persona Philtrum dedit, è quo Mors alius

lius secuta est Homicidium commisit per indirectum, & sic poenam mortis meretur, juxta tenorem *l. ejusd. ff. ad L. Cornel. de Sicar. & l. 38. §. 5. de pæn.* Licet enim Persona dans Philtrum finem sibi proponat Amoris conciliationem, simul tamen non ignorat, posse quoque Philtrum haurienti, præter furorem, ipsam mortem inferre, unde quamvis non directè ac principaliter, tamen implicitè, & indirectè, voluit Homicidium. *vid. Tiraquell. L. connubial. 14. gloss. 1. Bökel. in Tractat. de Philtro & Berlichius cap. 4. conclus. 8. n. 44.* Sicut & indirectè, seu obliquè homicidium committit qualiscunque Mater, quæ Infantem suum sanguinolentum ac recens natum, in locum solitarium & à conspectu hominum remotum, in quo eum, facile à Bruto quodam ut Canine, Porcis, Ferisque variis &c. lethaliter vulnerari dilaniari aut devorari posse & fame perire, ipsa cogitare potuit, exponit, etiamsi putaverit, fortè eum etiam à transeuntibus venatoribus vel aliis, si non ex errore, tamen fortuitò, illuc venientibus hominibus in vita conservari. *conf. Clar. Carpzov. I. qu. 1, n. 31. Molina d. J. & J. tr. 3. D. 3. n. 4.*

n. 4. & Struvius Ex. 48. ad L. Cornel. de Si-
car. Neque tamen etiam Exempla Expe-
 dientium illicitorum in Literarum Monu-
 mentis deficere solent Lecturis. Siquidem
 non solum illicitum est Expediens, quod uti
 olim voluit Loth, dum impiis Sodomitis,
 traditionem duorum sub juvenili forma
 latentium sanctorum hospitem, Angelo-
 rum nempe, urgentibus abominandi con-
 gressus sine duas filias suas, quæ nondum
 virum cognoverant, tradere voluit, si mo-
 do id, reverâ, ejus fuit intentio, quibus face-
 rent, sicut bonum foret, in ipsorum oculis,
vid. Genes. 19. v. 8. ut & vir iste de monte E-
 phraim, incola Gibeah urbis, cum cives
 Loci impii gyraverunt juxta domum, & po-
 stularunt extraditionem Levitæ, Hospitis
 sui, quem voluerunt cognoscere, dum, ad a-
 versionem ejusmodi sceleris, filiam suam
 virginem, in stuprationis usum, obtulit,
juxta Judic. cap. 19. v. 24. Sed etiam hoc
 Expediens Lacedæmoniorum, qui bellum
 cum Achæis exhausti Pacem, deditione vi-
 ginti innocentium Civium, redemerunt,
fide Flori Hist. lib. 3. c. 15. quatenus nemo,
 nisi, ob proprium peccatum, pati aut mor-
 tem

tem subire debet, atque si Admiralis vel capitaneus alius navalis aliquis se ipsum, cum navi æquè, ac omnibus nautis & militibus &c. incensione perdit, eum in finem, ut Navis ab hostibus, nulla spe evadendi superstitè, cincta, una cum hostibus, qui, eam occupandò, locupletarentur, pereat, quoniam nesciens, in qualem usum, Deus hætenus vitam ipsius & cujuslibet, in Navi sua contentæ Personæ sibi reservaverit, spem adhuc haberet si non scapha evadendi, saltim tranandò, ad hostiles naves bellicas, captivitatem arripiendi, quæ spes conservacionis quoad suam suorumque vitam, satis probabilis ipsi omnino adhuc superest. Unde & Magnus Suecorum Rex, Gustavus Adolphus, aliquando de relato sibi casu cujusdam navalis sui Capitanei, qui tali modò perierat, voluntariè, talem protulit Sententiam: *An mir zwar hat dieser Capitain gehandelt als ein treuer Diener / an sich selbst aber als ein Schelm.* Qualis quoque esse videtur ratio Expedientis Naufragorum istorum, quorum *Volquardus Iversen, in suo Itinerario Orientali* fecit mentionem, dum è navicula sua, apparenter

non

non ferente omnes Personas contentas, triginta tres Personas, in mare, præcipitarunt, siquidem, ex ratiocinatione humana, in tantam delabi diffidentiam, ut desperet quis, Dei omnipotentia ullum Modum naufragos tales, in sua navicula, conservandi amplius superesse, ac proinde Providentia divinæ vires quasi intercipere, nulli licitum videtur homini. Unde etiam prudenti Lectorum benevolorum judicio merito relinquitur, annon ad minus licita Expedientia pertineat istud Expediens, quando quondam Comes Magnus Gabriel de la Garde, imminente prælio cum Polonis, cum cohors Scotorum, commilitonem aliquem Scotum deprehensum in delicto, & hinc, à Vindice militari, illico suspensum videret, seque, per hoc injuriâ affectum credens Seditionem moliretur, transfodit ipsum Vindicem, qui tamen, sine mandato, Scotum non suspenderat, *fide Rhonii, in Diss. de rat. Status th. 53.* Neque judicare mihi sumo, num licitis Expedientibus accenseri debeat illud Expediens, Matronarum ac Virginum, in arce urbis Wenden, in Livonia, à sævo Moscovitarum Tyranno

Jo. Basilide A.C. 1577. occupatæ, quô suâ viva corpora Stuprationi, servituti atque crudeli interemtioni voluerunt surripere, ubi jam animadverterant Fœmellas, in urbe ipsa expugnata, violenter stupratas ac postea tamen crudeliter, à diris Moscovitis, neccatas, dum, eo ipso tempore, quô Arcem crudeles Hostes occupabant, pulverem nitrosum, quem, jam paulò antè sacrâ coenâ, ut moribundæ, usæ in colla, sub conclavi, ubi commorabantur hætenus sita, eum in finem, collocaverant, longò mediante baculo, cui funis incensorius alligatus erat, è fenestra superiori accendere & sese, unâ cum Magistro Equitum ordinis Livonici, Saalio, Liberos suos amplexæ, in Aerem simul sublimarunt; Etenim si vel maxime stuprationem hostilem & crudelem neccationem à Moscovitis certò expectandam jam irrupturis voluissent præcavere, tamen videntur potiùs debuisse, in augusto satis Conclavi, cum Magistro suo Equitum Ordinis Livoniensis, reliquisque Sexus virilis Personis, irruentibus hostibus, quibuscunque præsentibus armis, desperatè agendo sese opponere, & sic stuprationem avertere,

tere ac eventualiter perire pugnantes, quàm providentiæ & omnipotentiae Dei, qui vel sævissimos illos Hostes in ipso irruptionis momento, ad misericordiam flectere, veleas quocunque aliò Mediò, vel miraculoso, servare, in vita, potuisset, si voluisset, limites quasi ponere fatigue vim, ac voluntatem Dei antecedentem Autochiriâ prævenire *de qua vid. Livoniensis Topographia Meriani.* Licitæ verò Actiones per indirectum & Expedientia habentur, quæ non prohibita, sed concessa aut permixta sunt. Siquidem indirectè, obliquè, & in consequentiam, quædam licent, & impetramus, quæ, directè, & per nos, obtineremus minimè. Atque Juris est manifesti, ut quæ per se nequeunt fieri, quandoque permittantur in consequentiam rei alterius, *juxta Habn. de Jure Rer. c. 5. §. 56. num. 2. 3.* Unde ex Persona alterius aliquando aliquis consequitur, quod per se non posset, *l. si emancipati in gloss. 1. per Bartol. & Dd. C. de Collation. Reiger in voce Factum, num. 29.* Ita facere quis, aliquando, per alium, potest, quòd non potest per se, *Reiger ibid. num. 31.* Ulti & Testator,

qui uni heredum suorum mandat, ne de portione sua, prius testetur, quam Liberi ei nati sint, eum, per indirectum, Fideicommissum gravat. *Conf. Mantica de conjectur. ultim. Voluntat. lib. 6. tit. 14.* Adeoque datur etiam Substitutio obliqua, quæ tamen minus favorabilis est & odiosa, quatenus continet onus restitutionis, *vid. Menochius Lib. IV. Presumpt. 66.* Et Substitutio à Milite verbis obliquis facta, omni tempore, fideicommissaria est, *vid. ibid. Lib. IV. pres. 52.* Imo quamvis privatus Jurisdictionem alii non possit concedere directe, potest tamen, per indirectum, seu per consequentiam, concedendū scil. ei Feudum, *vid. Ægid. Bella, Cons. 33. n. 43.* Adhæc, olim contractu deceptus, in foro Ferrariensi, damnum declinare voluit, per indirectum, quando, in judicio, ex Adversario quæsit, num esset vir bonus, qui si respondebat se virum bonum esse, tenebatur mox damnum rependere decepto; si respondebat se Virum bonum non esse, Judex eum à Judicio repellebat. *fide Jo. de Annania in C. in Civitate Col. 5. vers. ult. pro ista parte de usur.* Nec non, si in instrumen-

Asse-

to Affecurationis, Magistro navis concessa fuit facultas dirigendi Navim, quaquaversum velit, sive ad dextram, sive ad sinistram, sive rectâ, sive per ambages & indirectum, haud potest, postea, ab Affecuratore opponi non recto cursu portum petiisse nautam. *conf. Marquard. de Jure mercator. lib. II. cap. 3. & Santerna de Affecurationibus.* Siquidem tum & Actio per indirectum est licita. Item licita Actio per indirectum erat illa, quâ vidua quædam unum habens ex adulterio natum filium, inter plures reliquos filios legitimos, suam volens exonerare conscientiam & tamen istum filium, nec famâ, nec successionem privare, se expediit, dum convocavit filios suos omnes, dixitque se paratam quidem esse, ad manifestandum adulterinum inter ipsos filium; si tamen ipsi velint remittere sibi invicem Jus suum, se fore contentam, quandoquidem ipsa saltem suam exonerare voluisset conscientiam, ubi Filii ejus singuli statim consenserunt in omissionem nominationis adulterini fratris fide *Alciati*, qui Casum vidit in terminis in *Tractat. de Præsumptionibus, Regul. 3. Præf.*

37.n.6. & lib.9. Parerg. cap. 12. conf. Fichard. cautel.99. Veretius quoque, adhuc hodie, potest aliquis eum, quem, ob metum aut reverentiam, recta accusare non audet, indirecte accusare, si capitibus certis, in ambulacro Palatii diducto rictu, marmori incisiss Schedulas criminibus occultis Senatui denunciandis notatas injicit, & Luccæ, in Italia, indirectè quicumque otio tantum deditus, adeoque inutilis, incola sui argui solet Vitii, quatenus Arca, ibi, in foro, datur, in quam nomen cujuslibet otiosi, mediante Schedulâ, cuivis licet injicere, tempore quovis, unde postmodum repertis duobus vel tribus talibus Schedulis, denotatus in istis otiosus citatur & convictus etiam relegatur. Extra verò Actiones per indirectum licitas dantur similiter varia Expedientium licitorum exempla, quale non solum est illud Davidi, quando ad Abimelech, sacerdotem in Nob, veniens, in famis angustiis, panes Sanctitatis assumfit, juxta 1. Sam. cap. 21. à v. 3. ad 6. sed etiam hoc, quando ad cavendum ne rebellis filius Absalom, damnosum Ahitophelis exsequeretur consilium, Huitai Arachiten, sincerum Amicum sequi

ad

ad tempus jussit Absalonem , simulandô transfugam *vid. 2. Sam. cap. XV. & XVI.* Sic & antea prudens Joseph Patri suo & Fratribus habitationem , in optima Ægypti parte, terra Gosen , conciliaturus Expediens elegit, fratres suos jubere se profiteri Pecuarios , quia abominatio Ægyptiis erat omnis Pastor ovium , dum Israelitæ mactabant pecudes etiam majores &c. quô ipsô pariter Expediente videtur voluisse, cavere , ne in terra Ægypti viventes & videntes abominabilem ibi Deorum cultum contaminarentur religione Ægyptiacâ.) *vid. Genes. cap. 46. 47.* Sic Joseba , Soror regis Ahasia , cavere volens , ne, cum impia regis mater , Athalia, omne semen regium intenderet interficere , unicus superstes princeps juventutis Joas etiam , periret , Expediens arripuit furari hunc & abscondere, cum nutrice , in domo Dei, in cubiculo lectorum, sex annos *juxta 2. Paralipom. cap. 22. vers. 11. 12.* Atque jam Naëmi nurui suæ fideli Ruth , ut requiem conciliaret , locô vitæ, sollicitudine victus, hætenus pressæ Expediens invenit , in hoc mandato , quod ipsa lota , inuncta & ve-

stimentis induta deberet latenter descendere ad aream consanguinei Boas, ventilaturi istam ea nocte, ingredi locum dormitionis ejus, & discooperientem à parte pedum ejus, illic, accubare, nec non, ad interrogationem: *Quanam sit ipsa*, respondere: *Ego sum Ruth ancilla tua: expande oram pallii tui super ancillam tuam, quia propinquus es*, vid. *Lib. Ruth c. III.* Adhæc Pastori si quid à delinquente, sub Sigillo confessionis, apertum, quod cedit in præjudicium cujusdam Tertii, iste licitum habet illud Expediens indicandi rem ipsam Magistratui, tantum eam referendò citra Loci, Temporis, ac Personarum adjectionem, unde quoque aliquando Pastor quidam cum insons aliquis jam capitali poenæ subjiciendus foret, indirectè verum Reum indicavit expediturus simul Innocentem, periculò vitæ, exclamando: *Miser est innocens, novi reum, sed nunquam prodam*, vid. *D. A. Beieri, ꝑ Cti & Profess. Publ. Jenensis Affinis mei honoratissimi Tractatus de Sigillo Confessionis, c. III. §. 49. pag. 85. it. p. 108.* Insuper in Libris de Arte Heraldica ad evitandam indignationem Magnatum, quoad

quoad collocationem Insignium eorum minùs ipsis placentem ratione Ordinis, Expediends habent ejusmodi Scriptores Heraldici collocare talia Magnatum Insignia, pro eo, acmissa sunt ab ipsis Magnatibus. Atque in Processionibus solennibus, ad tollendam controversiam de præcedentia, inter Studiosos Juris nobilioris originis præsertim, & Studiosos addictos Facultati Theologicæ, ceu supremæ, observatum, hætenus est Expediends, quòd, in quovis ordine duorum, Studiosus Theologiæ & Cultor Juris simul processerunt, ita tamen, ut alternativè dextrum locum tales diversæ facultati addicti Studiosi obtineant, & sic in hoc Pari præcedat Theologus in altero Studiosus Juris, qualiscunque conditionis. Sicut & aliquis, à dignitatis majoris Persona interrogatus sententiam, num quis ad Duellum, cum periculo subitanæ mortis ac proinde periculo animæ conjunctum, provocatus debeat comparere, ad cavendum famæ, seu Reputationis, periculum, quod variis amicabilis Compositionis modis, declinari potest, si de re aliqua verum judicare est permissum, facile

ac licitè expedire se valet, quærendo, priusquam respondeat: *utrum quivis homo, pius ac prudens, è duobus Malis debeat eligere Minus.* De qualibus pluribus quidem casibus Actionum per indirectum & Expedientium licitis, in Capite sequenti II. ac III. cum Deo, acturus sum, unde quoque merito, nunc ad Dispositionem meæ venio Materiae, quippe quæ talis est: CAUSA Actionum per Indirectum & Expedientium EFFICIENS REMOTA est Animus Hominis, qui licitum impetrare cupit, finem. CAUSA IMPULSIVA PRIMARIA & FINALIS est major Facilitas, necessitas, Evitatio majoris mali, major utilitas, Honor, Possibilitas, Jucunditas, Securitas. Ita e.g. sæpe quæ directè, aperte, & expressè prohiberi ac præcaveri non possunt, optinè *per indirectum*. i.e. adimendò Media & occasionem &c. prohibentur & præcaventur. CAUSA EFFICIENS PROXIMA Prudentia humana solers, si-ve callida, existit, MATERIA IN QUA, seu SUBJECTUM, sunt Magnates, Duces, Confiliarii, Senatus, aliquæ Judices, causarum Patroni, &c. MATERIA CIRCA QUAM,

QUAM, seu OBJECTUM, sunt varia Nego-
tia Humana, ut Adhortatio, Acquisitio rei
desideratæ, Approbatio, Concessio, Coerci-
tio, coargutio, Commendatio, Consolatio,
Consultatio, Correctio, Defensio, Dehorta-
tio, Declinatio periculorū, Deprehensio, Di-
stractio, Elusio, Explicatio, Fomentatio, Ju-
dicatio, Impeditio, Instigatio, Jussio, Man-
datum, Mitigatio, Monitio, Occasio, O-
stensio, Petitio, Persuasio, Præventio, Pro-
batio, Procuratio, Promotio, Quæstio,
Receptio, Reconciliatio, Salvatio &c. FOR-
MA ESSENTIALIS seu INTERNA est
quod fiant per ambages, anfractus, obliquè,
minus sensibiliter, mediatè, irregulariter, ex-
traordinariè, concomitanter, minus princi-
paliter ac secundariò. Item quod adhi-
beri soleant, necessitate, vel hinc, vel u-
trinque, vel etiam à pluribus lateribus, ur-
gente, aut ob certò imminencia damna,
vel præsentia, propter certas Difficultates,
ordinaria & consueta ac vulgaria Media
non admittentes, impedimenta. FORMA
ACCIDENTALIS, seu EXTERNA, in eo
consistit, quòd soleant tentari vel suâ pro-
priâ, vel aliorum, causâ, tam tempore Pa-

stimentis induta deberet latenter descendere ad aream consanguinei Boas, ventilaturi istam ea nocte, ingredi locum dormitionis ejus, & discooperientem à parte pedum ejus, illic, accubare, nec non, ad interrogationem: *Quenam sit ipsa*, respondere: *Ego sum Ruth ancilla tua: expande oram pallii tui super ancillam tuam, quia propinquus es*, vid. *Lib. Ruth c. III.* Adhæc Pastori si quid à delinquente, sub Sigillo confessionis, apertum, quod cedit in præjudicium cujusdam Tertii, iste licitum habet illud Expediens indicandi rem ipsam Magistratui, tantùm eam referendò citra Loci, Temporis, ac Personarum adjectionem, unde quoque aliquando Pastor quidam cum insons aliquis jam capitali poenæ subjiciendus foret, indirectè verum Reum indicavit expediturus simul Innocentem, periculò vitæ, exclamando: *Miser est innocens, novi reum, sed nunquam prodam*, vid. *D. A. Beieri, fCti & Profess. Publ. Jemen. sis Affinis mei honoratissimi Tractatus de Sigillo Confessionis, c. III. S. 49. pag. 85. it. p. 108.* Insuper in Libris de Arte Heraldica ad evitandam indignationem Magnatum, quoad

quoad collocationem Insignium eorum minùs ipsis placentem ratione Ordinis, Expediends habent ejusmodi Scriptores Heraldici collocare talia Magnatum Insignia, pro eo, ac missa sunt ab ipsis Magnatibus. Atque in Processionibus solennibus, ad tollendam controversiam de præcedentia, inter Studiosos Juris nobilioris originis præsertim, & Studiosos addictos Facultati Theologicæ, ceu supremæ, observatum, hætenus est Expediends, quòd, in quovis ordine duorum, Studiosus Theologiæ & Cultor Juris simul processerunt, ita tamen, ut alternativè dextrum locum tales diversæ facultati addicti Studiosi obtineant, & sic in hoc Pari præcedat Theologus in altero Studiosus Juris, qualiscunque conditionis. Sicut & aliquis, à dignitatis majoris Persona interrogatus sententiam, num quis ad Duellum, cum periculo subitanæ mortis ac proinde periculo animæ conjunctum, provocatus debeat comparere, ad cavendum famæ, seu Reputationis, periculum, quod variis amicabilis Compositionis modis, declinari potest, si de re aliqua verum judicare est permissum, facile

ac licitè expedire se valet , quærendò , priusquam respondeat : *utrum quivis homo, pius ac prudens, è duobus Malis debeat eligere Minus.* De qualibus pluribus quidem casibus Actionum per indirectum & Expedientium licitis , in Capite sequenti II. ac III. cum Deo, acturus sum, unde quoque meritò, nunc ad Dispositionem meæ venio **Materiae** , quippe quæ talis est : **CAUSA Actionum per Indirectum & Expedientium EFFICIENS REMOTA** est **Animus** **Homini**s, qui licitum impetrare cupit finem. **CAUSA IMPULSIVA PRIMARIA & FINALIS** est major Facilitas , necessitas, Evitatio majoris mali, major utilitas, Honor, Possibilitas , Jucunditas, Securitas. Ita e.g. sæpe quæ directè, apertè , & expressè prohiberi ac præcaveri non possunt, optinè *per indirectum*. i.e. adimendò Media & occasionem &c. prohibentur & præcaventur. **CAUSA EFFICIENS PROXIMA** Prudentia humana solers, si-ve callida, existit, **MATERIA IN QUA**, seu **SUBJECTUM**, sunt Magnates , Duces, Confiliarii, Senatus, aliquæ Judices, causarum Patroni, &c. **MATERIA CIRCA QUAM,**

QUAM, seu OBJECTUM, sunt varia Nego-
tia Humana, ut Adhortatio, Acquisitio rei
desideratæ, Approbatio, Concessio, Coerci-
tio, coargutio, Commendatio, Consolatio,
Consultatio, Correctio, Defensio, Dehorta-
tio, Declinatio periculorū, Deprehensio, Di-
stractio, Elusio, Explicatio, Fomentatio, Ju-
dicatio, Impeditio, Instigatio, Jussio, Man-
datum, Mitigatio, Monitio, Occasio, O-
stensio, Petitio, Persuasio, Præventio, Pro-
batio, Procuratio, Promotio, Quæstio,
Receptio, Reconciliatio, Salvatio &c. FOR-
MA ESSENTIALIS seu INTERNA est
quod fiant per ambages, anfractus, obliquè,
minus sensibiliter, mediatè, irregulariter, ex-
traordinariè, concomitanter, minus princi-
paliter ac secundariò. Item quod adhi-
beri soleant, necessitate, vel hinc, vel u-
trinque, vel etiam à pluribus lateribus, ur-
gente, aut ob certò imminencia damna,
vel præsentia, propter certas Difficultates,
ordinaria & consueta ac vulgaria Media
non admittentes, impedimenta. FORMA
ACCIDENTALIS, seu EXTERNA, in eo
consistit, quòd soleant tentari vel suâ pro-
priâ, vel aliorum, causâ, tam tempore Pa-

cis & Belli,quàm Induciarum , celeriter vel tardè, aliis, atque aliis, in locis, in causis Juris Personarum , & Rerum, Juris Canonici Civilis, Publici, & Feudalis, Processus, variisque aliis in Negotiis, &c. EFFECTUS, ut oblique impetrare queant qualiscunque conditionis Homines, quod alioquin aut plane non , aut difficulter, obtinere possent, & Casuum Tricis se utcunque liberare valeant. De reliquo cum in Materiis Practicis , qualis nostra est, Discursus Exemplis destituti similes videantur justâ vivacitate carentibus Picturis & Statuis , neminem, iniquis à passionibus liberum , maligne interpretaturum speramus , quod, hic & illic, multos Casus & non pauca in medium , quæ ipsa insuper , quâ licuit, juxta annorum ordinem, collocavimus, proferimus Exempla. Et hanc quidem per varia, ex Historiis , Exempla illustratam Materiam non esse nullius in Actionibus humanis, momenti, facile assentietur, qui partim legerit sequentia *Aristotelis, Lib. I. de Cura Rei familiaris* , verba: *Actiones verò quasdam superiorum quorundam, quibus pecuniam pepererunt , aut per artem, aliquid gerendô,*

rendo, confecerunt, collegimus, quas quidem dignas commemoratione duximus. Non enim hanc etiam enarrationem inutilem esse arbitramur, siquidem non nihil horum quadrare, ad ea negotia, poterit, quæ tractanda aliquis susceperit. Ut & has voces Varro- nis : *Exempla verbis addere optimum docendi genus est.* Partim quoque ista verba *S. Hieronymi*, in *Epistola ad Lætiam VII.* Non tanquam parva contemnenda sunt, sine quibus Magna constare non possunt. Unde etiam non solum, primorum olim Ægyptio- rum Regum temporibus, quoties Rex sub auroram potus ac regiè vestitus, Extis victi- mæ inspectis, perlitarat, per Sacerdotem à sa- cris libellis, Facta clarissimorum Virorum ad vitam conducentia, è Commentariis sa- cris, prælegebantur Ei, ut singulorum ad- ministrationem, simili modò, accom- modaret, ex relatione *Diodori Siculi Biblio- thec. Historic. lib. 1. c. 71. pag. 62.* Sed & glo- riosæ memoriæ imperator Romanus, Ale- xander Severus, Codicem Historicum sem- per, secum, afferri curavit, in Locum habendi consilii, ubi evolvi identidem, fe- cit, quid, in quovis casu, Antecessores egis- sent

sent sui. Atque *Fridericus III. Sapiens*, Elector Saxoniae gloriosissimus, fieri quoque quondam sibi curavit Epitomen omnium Historiarum, in qua series omnium Temporum & Monarchiarum fuit descripta, & ex qua, in gravissimis deliberationibus, Exempla recitare ipse, tantus Princeps, non est dedignatus. Imò nullus fere Magnatum nec legitur egisse, nec adhuc agit grandia, qui non, modò in hoc felicitis eventus molimine, modò in alio, imitari observetur, ab Historicis, temporum memoriae traditas res antiquorum grandium Personarum prudenter gestas, quod vix enumerabilibus, si foret opus, probari, sane, posset exemplis. Sicut & necessitas & utilitas Exemplorum, ex Historiarum lectione, non parum apparuit, in Molimine isto magni momenti, associatione ac Confœderatione Electoris Saxoniae Mauricii Marchionis Brandenburgensis, Alberti, Landgravii Hassiae, Wilhelmi, & Henrici, Regis Galliae, ad liberandos Principes Germaniae, in custodia detentos, ac recuperandam Germaniae libertatem. Cum enim, eum in finem, jam laudati Magnates

cum

cum legato Gallico, Fraxineo, convenissent in arce Hassiaca, dicta Friedewald/ atque Fœdus inter ipsos vix esset conclusum, ex inopinato, Fulgur clarissimum ac Fulmen Arcem istam, ceu locum Conventus, adeo concusserunt, ut Principes, magno terrore perculsi, casum hunc interpretarentur, malum Omen, ideoque incerti essent ac dubii, num grande illud Propositum tantam utilitatem Religionis Evangelicæ ac Libertatis pariturum tutò possent exsequi, Fraxineus legatus, Vir multæ lectionis, pluribus Exemplis ostendebat tale Fulgur ac Fulmen bonum tanti Negotii portendere Successum, & sic Historicæ Notitiæ debebatur ausus Actionis tanti momenti, quæ felicem quoque habuit eventum. Ut adeo veritati omnino conformis maneat illa *Clar. Lipsii Sententia: Quemadmodum in Nave dirigenda, respectus ad Cynosuram habendus est; Sic in publica administratione ad Facta prioris Ævi.* Quantum verò nocuerit omissa attentio ad Actiones per Indirectum & Expedientium, horumque observatio, expertus quondam est, irreparabili suo damnò, generosus Obotritarum Rex Canutus,

tus, quem requisitum ad Magnum Principem filium Nicolai regis Daniæ, sub Colloquii prætextu, & illuc, non curatō Conjugis suæ malō infomnio, proficiscentem Nuncius, ob præstitum Magno principi de silentio servando, quoad Canuti interemptionem decretam, grave juramentum, apertè ac directè ipsum ab itinere suscepto avertere abstinens, monere voluit per indirectum, de cavendis armatis Magni insidiis, dum, durante itinere, hymnum de Proditionis detestatione, cui totum timendum facinus erat inclusum, cantabat & insuper Canuto, quem comitatus est, suam, sub vestitu, latentem armaturam monstrabat, ast miser ac succubiturus Canutus hanc per indirectum notificationem, & dehortationem, suō intellectu non potuit capere, *juxta Cranzium in Wandalia lib. 3. cap. 23. pag. 108.* Sicut &, jam olim, Romā missus Geminius, causam Octaviæ acturus, apud Antonium, in Græcia, quia apertè, & nullā usus circuitione, Antonio, in præsentia Cleopatæ ejus consiliis adversantis hætenus, per varias delusiones, suaserat remissionem in Ægyptum, minas, sub Cleopatæ ironicè prolata

lata gratiarum actione, contentas metuere & securitati suæ prospecturus, mox Romam se recipere necesse habuit. Contra quanta necessitas & utilitas sit Actionum per indirectum, prudenter satis agnovit, non duntaxat jam olim Aratus ætate adhuc quidem junior vicennali, sed ingenio egregius Heros, Sæculi sui in Græcia decus, & Achæorum Prætor talis, ut ipsius Sapientiæ industriæ ac Fidei plurimum debuerint Res crescentes Achaicæ, quatenus Antigonus gubernatorem Macedoniae & Philippi regis tutorem, quem invidi Aetoli contra Achæos incendere non dubitarant, *via obliqua*, quandoquidem id, recta, facere tutum non erat, in partes Achæorum pertraxit, ejusque postea auxilio Cleomenem Spartanorum regem ingenti prælio ad Sellasiam superavit atque ad desperationem in Ægyptum *juxta Ilbbonem Emmium Libr. de Græcorum Rebus publicis, sub Reipubl. Achæorum Descript. pag. m. 197.* coëgit fugere. Atque felix Dictator Syllacum, æquè, ac Senatus Romanus antehac multoties fecerat, diffideret, se, salva sui securitate, posse directè debilitare & infringere metu-

metuendam Tribunorum Plebis potestatem, intentionem suam assecutus est per indirectum, quatenus Edictum promulgavit, vi cuius nullus qui semel fuerat Tribunus Plebis, unquam deberet potiri ullò alio Munere aut Dignitate, unde factum ut nullus nec Patricius nec Plebejus cuperet fieri amplius Tribunus Plebis, *sic Appiani, in Lib. I. Bell. Civil.* Imperator Romano Germanicus, Carolus IV. animadvertens Diffidationes publicas, die öffentlichen Befehdungen/ simul & semel tutò extirpari non posse, quatenus plurimi adhuc talis belli amantes, turbidò isto tempore, supererant, unde indirectè, seu per ambages, egit, dum in *Aurea Bulla, cap. XVII. §. 2.* Diffidationes istas, ceu Malorum reliquias, declaravit, ad tempus aliquod, adhuc licitas, eâ tamen sub conditione, ut, per tres dies naturales, ipso Diffidato personaliter, vel in loco, quo habitare consuevisset, publicè fuerit intimata, possetque de huiusmodi intimatione, per idoneos testes, plena fides fieri, sperans ita sensim animos emollitum magis iri, & pacificos demum reddi posse penitus, quod tandem etiam, mediante Constitutione Imperii

perii publica, à Maximiliano I. promulgata, est factum. Sic Fridericus Sapiens, Elector, cum reliquis Protestantibus Statibus, in Causa Reformationis Lutheri, Actiones per indirectum inimicas canturi Cæsari notum fecerunt se agnovisse Decretum Wormatiense, non, nisi in iis partibus, quæ Religioni suæ non forent damnosæ nec directè, nec per Indirectum, & Cavillationes, aut detortas consequentias. *vid. illustr. Dn. Seckendorffium, in Lutheranism Lib. II. p. 165.* Uti & ante paucos annos, Imperator noster gloriosissimus, Leopoldus videns fore, ut corrupti Floreni, gregatim, in Cæsareas hereditarias Provincias inferantur, si à Circulo Suevico, Bavarico, & Franconico simul omnes devalvarentur, decrevit huic malo, durante adhuc, nuper, per Dei gratiam, sopitò Bello cum Gallis, non directè, & unò impetu, posse adhiberi Remedium, sed per indirectum, & gradatim, id debere fieri, unde mandavit illos Florenos debere æstimari, juxta normam Lipsiensem: *nach dem Leipziger Fuß* / & Electores, Saxonicum Brandenburgicumque, nec non Duces Lüneburgenses debere cudere plus Monetæ, majoris

metuendam Tribunorum Plebis potestatem, intentionem suam assecutus est per indirectum, quatenus Edictum promulgavit, vi cuius nullus qui semel fuerat Tribunus Plebis, unquam deberet potiri ullò alio Munere aut Dignitate, unde factum ut nullus nec Patricius nec Plebejus cuperet fieri amplius Tribunus Plebis, *sic Appiani, in Lib. I. Bell. Civil.* Imperator Romano Germanicus, Carolus IV. animadvertens Diffidationes publicas, die öffentlichen Befehdungen/ simul & semel tutò extirpari non posse, quatenus plurimi adhuc talis belli amantes, turbidò isto tempore, supererant, unde indirectè, seu per ambages, egit, dum in *Aurea Bulla, cap. XVII. §. 2.* Diffidationes istas, ceu Malorum reliquias, declaravit, ad tempus aliquod, adhuc licitas, eà tamen sub conditione, ut, per tres dies naturales, ipso Diffidato personaliter, vel in loco, quo habitare consuevisset, publicè fuerit intimata, possetque de huiusmodi intimatione, per idoneos testes, plena fides fieri, sperans ita sensim animos emollitum magis iri, & pacificos demum reddi posse penitus, quod tandem etiam, mediante Constitutione Imperii

perii publica, à Maximiliano I. promulgata, est factum. Sic Fridericus Sapiens, Elector, cum reliquis Protestantibus Statibus, in Causa Reformationis Lutheri, Actiones per indirectum inimicas canturi Cæsari notum fecerunt se agnovisse Decretum Wormatiense, non, nisi in iis partibus, quæ Religioni suæ non forent damnosæ nec directè, nec per Indirectum, & Cavillationes, aut detortas consequentias. *vid. illustr. Dn. Seckendorffium, in Lutheranism Lib. II. p. 165.* Uti & ante paucos annos, Imperator noster gloriosissimus, Leopoldus videns fore, ut corrupti Floreni, gregatim, in Cæsareas hereditarias Provincias inferantur, si à Circulo Suevico, Bavarico, & Franconico simul omnes devalvarentur, decrevit huic malo, durante adhuc, nuper, per Dei gratiam, sopitò Bello cum Gallis, non directè, & unò impetu, posse adhiberi Remedium, sed per indirectum, & gradatim, id debere fieri, unde mandavit illos Florenos debere æstimari, juxta normam Lipsiensem: *nach dem Leipziger Fuß* / & Electores, Saxonicum Brandenburgicumque, nec non Duces Lüneburgenses debere cudere plus Monetæ, majoris

majoris scil. Imperialium, ut ita melior Moneta sensim surrogaretur, donec tandem, juxta normam Sinnensem: den Zinnischen Fuß/Res Monetaria rursus posset tractari, vid. *Relationes novellas de 25. Dec. 1694. ex Tractu Rheni superiori.* Imò ferè nulli Tractatus, aut publici aut privati, inter ullos Magnates aut Respublicas, jam à multis Seculis usque ad nostra tempora, compositi sunt vel adhuc hodie componuntur, in quibus non formula illa: *Nec directè nec indirectè.* Ita, in Instrumento Pacificationis Osnabrugensis, sub. Tit. concernentium Augustam Vindelicorum, singulariter, hæc reperiuntur verba: *Pluralitas autem Votorū, in causis Religionem, sive directè sive indirectè concernentibus nequaquam attentetur. p.m. 30. & ib. sub Tit. de Juribus Reformatis imposterum competentibus, sequentia leguntur: Quoniam verò controversiæ Religionis, quæ inter modo dictos Protestantes vertuntur, hæctenus non fuerunt compositiæ, sed ulteriori compositioni reservatæ sunt, adeoque illi duas partes constituunt, ideo de Jure reformati inter utramque ita conventum est, ut, si aliquis Princeps vel alius*
Territoriū

Territorii Dominus &c. posthac ad alterius partis sacra transferit, aut Principatum, aut Ditionem, ubi alterius Partis sacra, exercitiô publicô, de præsentî vigent, seu jure Successionis seu vigore præsentis Tractatus Pacis, aliove quocunque titulô natus fuerit aut recuperarit &c. At fas ei non sit &c. quocunque prætextu &c. *ullumve aliud impedimentum directè vel indirectè illius sacris afferre, conf. ibid. de Election. Magistrat. pag. 31.* Sic in Ratificatione Pacis factæ cum Rege Hispaniæ à Rege Galliæ A. 1678. ista expressa sunt verba: *Pollicemur quoque, hoc Scripto, sub voce ac fide Regia, &c. nos singula in isto contenta constanter ac firmiter servaturos iisque, non ullo modô, nec directè nec indirectè contraveniuros esse, &c. vid. Appendix ad Diarii Europæi Tom. XIV.* ubi hæc verba Germanica reperiuntur: *Versprechen auch/ hiermit/ bey Königlichem wahren Worten und Glauben 2c. daß wir solchen als len steiff und unverbrüchlich nachkommen / und in keine Weise noch Wege denenselben/ weder directè noch indirectè, contraveniren / oder zuwider leben wollen*

sen 2c. Item, in Instrumento Pacis Cæsareæ & Suecicæ, Neomagi, die 4. Februarii A. 1679. conclusæ Articulo II. talia habentur verba: *Quod jam post conventam utrinque Amnestiam, nulla Pars imposteriorum alteram ullis actibus hostilibus molestiis aut impedimentis sive quoad Personas & Bona, sive quoad Jura & Securitatem directè aut indirectè ledere debeat: Daß / nach / nun beyderseits / beliebter Amnestie, kein Theil dem andern hinfüro Feindseligkeit / Beschwer oder Hindernuß / an Personen / Gütern / Gerechtigkeit und Sicherheit directè oder indirectè, erweise. Ut & in Articulis secretis Consociationis Defensivæ (Der Defensiv Alliance) inter Regem Galliæ ac Sueciæ, de 14. Aprilis A. 1672. Articulo IX. hæc sequentia leguntur: Quod si Imperator, aut ullus Elector, ullusve Imperii Status Regi Catholico in Bello cum Statibus Generalibus auxilia præstiturus atque his Securitatem à parte Imperii procuratam indirectè irritam redditurus foret: Daferne der Kaysers oder einiger Churfürst / oder anderer Reichs-Stand dem Catholischen Könige / im Kriege mit de-*
nen

nen Staaten / Hülfss-Mittel leisten und
dadurch die Sicherheit / von Seiten des
Reichs / *indirectè* zu Wasser machen wür-
den. *vid. Theatri Europæi Tom. XI. p. 1469.*
& *p. 104.* Nec minùs in instrumento Pacis,
Cæsarem ac Imperium inter, & Galliam,
in Palatio Riswicensi, in Hollandia, d. 30.
Octobris Anno 1697. conclusæ Articulo II.
hæc reperiuntur vocabula: *Sit perpetua,*
utrinque Amnestia & oblivio omnium eo-
rum, quæ quocunque locò, modove, ultro ci-
troque, hostiliter, facta sunt, ita ut nec e-
orum, nec ullius alterius rei causâ, vel præ-
textu, Alter Alteri quicquam inimicitia,
aut molestia, directè vel indirectè, specie ju-
ris, aut viâ facti, uspiam inferat aut infer-
ri patiatur. Juxta Sueciæ Administrato-
res, morte Magni Regis sui Gustavi Adol-
phi compertâ præcauturi, ne ratione Præ-
tensionis Natorum Sigismundi in regnum
Sueciæ, aliquid nocivi à machinationibus,
contra illud, indulgentibus Polonis tenta-
retur, sub Legationis specie, decreverunt,
si qui Poloni forte accessum forent peti-
turi, Diplomatum securitatem eorum
concernentibus inseri debere, ut neque

apertè aut per ambages, nec publicè, aut privatim, de Sigismundi prætensione, vel verbò, meminissent: Si secus fecerint, Securitatem ipsorum expiraturam eosque tanquam privatos causam dicturos. Quibus legibus nullus Legatus credebatur accessurus, fide *Baronis Puffendorffii in Opere de rebus Suecicis*. Quibus quoque meritò debet addi, quod Anno Seculi hujus currentis IX. Legati M. Ducis Hetruriæ, ad Imperatorem Rudolphum, ac Principes, Ordinesque Imperii, appellationem Celsitudinis cum directè non possent omittere, aptò verborum circuitu eam declinarunt, *secundum Epistol. Danielis Eremitæ & Limnæum in Jure Publico 4. & 6.* Ut adeo, vel exinde, satis appareat Actiones per Indirectum haud levis esse momenti, cum inter ipsas qualiumcunque Magnatum, eorumque grandium Ministrorum; Actiones tantum non usu veniant sæpissime. Quanta etiam sufficientis alicujus Expedientis interdum Magnatibus occurrat Necessitas, præprimis expertus tunc est ipse Carolus V. Imperator Romanus, quando Anno

1520.

1520. Aquisgranum voluit solenniter ingredi, ortâ Controversiâ inter Juliaces & Saxonicos, utri ex ambobus, primò Aquisgranum suo intrare jus haberent equitatu. Saxonici enim nitebantur Archimareschallatus jure; Juliaces contra se anteriores esse oportere contendebant volebantque præcedere, ob Jus salvi Conductus, quod Saxones ab ipsis oporteret impetrare, ubi sane ipse Imperator non valuit statim excogitare aptum aliquod Expediens usque dum Juliacensis Dux, cum Equitatu suo, prorupit. Quò tamen visò Saxonici cauturi, ne viderentur aliquid detraxisse Juri suo, Expediens arripuerunt, adhuc ultra horæ quadrantem, Carolum V. Imperiique Ordines detinere, ac tum demum omnem in Civitatem ducere Comitatum, *juxta Clar. Strauchii Diff. Jur. publ. III. §. XI.* Ut & Papalis Aula, quando Protestantes Status Imperii provocarant in negotio reformandæ Religionis, ad concilium Generale seu Nationale, quod quidem Postulatum sicut contra æquitatem non erat, ita Intentioni Pontificis omnino repugna.

pugnabat, nihilominus opus erat, ne Christiani ulterius offenderentur, ob ulterioris defectionis metum, & tamen simi fedem Papalem ejusque satis læsam Autoritatem defendendi inevitabilis videbatur adesse necessitas. Neque minor ratio longe plurimum, tam quoad Actiones per Indirectum, quam ipsa etiam Expedientia Exemplorum, quæ mox subministrabit caput II. ad quod jam habeo pergere.

CAPUT II.

Utilitatem Materiæ ad Molendum considerat.

Magna magnis Adjutoribus cum egeant Molimina, de Consiliario Aulico prudenti præsupponendum erit illum omnibus necessariis præditum esse Requisitis, nosse Respublicas, scire temperare, more Hephæstionis, libertatem loquendi reverentiâ & obsequiô, scire Subtilitates Aulicas atque Ceremonialia, nosse omnia & singula, agere justo tempore, loco ac mediis, item quando diffidendum & fidendum, per varios prætextus simulandum, conciliatio gratiæ tentanda, celeriter & audacter, aut tardè & paulatim, rectâ vel per ambages, procedendum, clam

pugnabat, nihilominus opus erat, ne Christiani ulterius offenderentur, ob ulterioris defectionis metum, & tamen simul fedem Papalem ejusque satis læsam Autoritatem defendendi inevitabilis videbatur, adesse necessitas. Neque minor ratio est longe plurius, tam quoad Actiones per Indirectum, quam ipsa etiam Expedientia Exemplorum, quæ mox subministrabit caput II. ad quod jam habeo pergere.

CAPUT II.

Utilitatem Materiæ ad Mol-
liendum considerat.

Magna magnis Adjutoribus
cum egeant Molimina, de
Consiliario Aulico prudenti
præsupponendum erit illum
omnibus necessariis prædi-
tum esse Requisitis, nosse Respublicas, scire
temperare, more Hephæstionis, liberta-
tem loquendi reverentiâ & obsequiô, scire
Subtilitates Aulicas atque Ceremonialia,
nosse omnia & singula, agere justo tempo-
re, loco ac mediis, item quando diffiden-
dum & fidendum, per varios prætextus si-
mulandum, conciliatio gratiæ tentanda,
celeriter & audacter, aut tardè & paulatim,
rectâ vel per ambages, procedendum, clam

& sub Silentio agendum sit, &c. Siquidem uti dubius & anceps est motus Serpentis, nunc huc, nunc illuc, sinuosis flexibus, in incertum se gyantis, ut ipsum etiam illius corpus ignoret, qua caput sursum tollere debeat, quatenus ubi in hanc partem tendere crederes, movetur in oppositam, ut nec ulla passuum supersint vestigia, nec sciri possit, quò iter suum intendat; ita occulta sint oportet cogitata Grandium, nullique alii sit notum quorsum illa tendant, *conf. Quirini Episcopi Nixiensis Manuale Grandium.* Interdum enim inopinatò & celeriter agendum, more Accipitris, cujus ungues prius quàm vocem aves minores quarum non alia est culpa, quàm quòd queant mori, sentiunt, seu ut fulgura, tonitrus & fulmina in idem quasi simul incidant momentum, cum contra nonnunquam, quæ vi aut virtute frangi nequeunt, per moram atque sensim debeant comminui. Cumque in super vita humana impendatur & consumatur potissimum in colloquiis & actionibus, *juxta Dn. Faret in libello l' honnete Homme inscripto* atque ideo persæpe Homines, sive sint

Personæ

Personæ publicæ , ut Oratores Magnatum &c. five privatæ , sui animi Senfa aliis obliquè, seu per indirectum , ac per ambages, proponere necesse habeant : Sie müssen es einem in einem Gäßtgen eingeben/ verblümt zu verstehen geben / Gewandsweise vorbringen und untern Fuß geben/ frum rum kommen &c. Et proinde Aulici quoque Consiliarii modo opus habeant agere cum sibi Imperantibus , modo nomine imperantium cum Subditis, e.g. Si novæ Collectæ postulandæ sunt, in Conventibus Provincialibus , & similibus solennibus, Statuum, ubi Postulata non rarò, per Ambages, etiam , ac proinde obliquè , solent ac debent proponi. Modò cum Magnatibus vicinis & Rebus publicis illustribus, taliumque Ministris, five id fiat, Mediationis præstandæ gratia Illis, inter quos, varias ob Controversias, horrida jam detonuere Bella , ubi præprimis boni Viri est, quomodocunque valet, discordiarum pericula, compositionis officiis, avertere, ex sententia *Saxonis, Histor. Danic. lib. 14.* five ob Controversias in causa communi, e.g. Præcedentiæ , Finium , Jurisdictionis , venationis &c. (In qualibus etiam

causis utrum ad faciliorem discordiarum exitum interdum aliquid faciat illud, si dicatur justam informationem defuisse hactenus, item errorem fuisse in causa vel ignorantiam & imprudentiam Ministrorum, novorum falsamve Relationem, nec non, insciis invitisque Imperantibus, & absque Eorum jussu, factum quid esse, &c. Prudentibus dijudicandum, non sine causa, relinquitur) Occasio quam Casus obtulit nonnunquam postulat, ut Imperantibus suadeant meliorem Regiminis institutionem, (sicut olim, apud primos Ægyptiorum Reges, primarius Sacerdos, utpote consiliarius conscientialis, quotidie, manè, post præstitutum à Rege sacrificium, ad vitæ diis gratæ modestiam eum exhortabatur, & assuefaciebat, per indirectum, quatenus primùm vota, pro salute Regis, fecit, mox Regis virtutes deprædicavit, quòd videlicet piam, erga deos, & mitissimam erga homines affectionem gerat, ut qui sit continens, justus, magnanimus, alienus à mendacio, benignus bonorum communicator, & tandem omnis concupiscentiæ victor, qui minores delictorum meritis poenas irroget, ac ampliore beneficio gratiam re-
pendat

pendat benemeritis. Hæc multaque alia his affinia ubi peroraverat Antistes, ignorantia ad extremum peccata execrabatur, regem quidem culpâ eximens, sed & noxam & pœnas in ministros, ac doctores, malum retorquens, *juxta Diodori Siculi Bibliothec. Historic. lib. I. cap. 72.*) aut nuncium afferant ingratum, acerbum, & qui periculosum terrorem, vel iracundiam, ac indignationem & odium, &c. posset inducere, vel petant aliquid minùs gratum, aut difficile factu aut minùs benevolis Personis, ubi poenitendam possent ferre Repulsam, &c. Utile omnino judicari solet à Politicis, Statistis, seu Publicistis, si Prolatio, Oblatio & Relatio fiant per indirectum, e.g. si præmittantur quædam de generoso ac nullis humanis casibus mobili Imperantium animo, aut dicatur vivere ipsos jam in Statu felici atque gratissimo, quid autem facturi sint, si eveniat talis vel talis Status adversus &c. ut ita præcaveantur mala à directa denunciatione metuenda. Ita jam olim Erasistratus Medicus, quando Seleuco I. Syriæ Regi, causam veram morbi periculosissimi, quem filius ejus

Antiochus patiebatur, Amorem scil. clandestinum, erga novercam Stratonicam, jam è Seleuco filium enixam, *juxta Appian. Alexandrin. Sophistam, Libr. Syrius pag. 894.* verbis directis notam facere non auderet, obliquè egit, dum ei primùm persuasit Antiochum occultò amore Polybiæ, suæ uxoris, consumi. Quò auditò, ubi Seleucus eum, summopere, rogavit, ut Antiocho concederet Polybiam, respondit Erasistratus: *Tu verò quid faceres si Stratonicam tuam appeteret?* Tum Seleucus: *Ultinam suam Stratonicam carissimā adamaret! Fore enim, ut neq; conjugii parceret, neq; filio salutem invideret, etiamsi Novercam expeteret: Siquidem haud parem jacturam esse, uxore aut filium amittere,* cui mox respondebat Erasistratus: *Nullam aliam, quàm tuam Uxorem, expetit, & quæ tibi modò dixi, falsa erant omnia.* Qua indirectâ viâ eò, absque periculo, etiam deduxit Patrem, ut Filio concederet & Contoralem suam, è qua Antiochus privignus genuit postea Antiochum II. qui Theos, seu Deus, ob tyranni Milesiorum, Limarchi, interfectionem, fuit vocatus *juxta Appian. & simul Regnum, Erasistrato autem, pro tali*

tali callido facto, sexaginta Aureorum do-
 naret millia, *vid. Lucian. Samosatensis Dea*
Syr. Tom. II. pag. m. 665. Plutarchus, Vale-
rius Maximus, Alexander ab Alexandro l. ge-
nial. cap. XXIV. & Stratonica del Luca
Affarino Lib. III. pag. 270. & seq. Indire-
 ctè quoque, jam antea, nuncium attulerunt
 decem illi Poenorum Principes, per quos
 accersitos rex Maxitanorum Hiarbas ma-
 trimonium Elissæ reginæ, sub belli denun-
 ciatione, petebat. Metuentes enim hoc
 Reginæ referre, rectà, nunciarunt ei Re-
 gem Hiarbam aliquem poscere, qui cultio-
 res victus ipsum Afrosque perdoceat, sed
 quem inveniri posse, qui ad barbaros ac
 ferarum more viventes transire à Consan-
 guineis velit? Mox ab animosa Heroïna
 castigati: *Si pro salute Patriæ asperiores*
vitam recusarent, cui ipsa etiam vita, si res
exigat, debeat, aperuere Regis mandata di-
centes, Quæ præcipiat aliis, Ipsi faciendæ
esse (Reginæ) si velit urbi consultum. Et sic illa
 eò est adducta, ut vitam sibi adimeret,
juxta Justin. Lib. XVIII. Hist. T. Pompeji
cap. XVI. Neque ipsa Sacra Scriptura ejus-
 modi Actionum per Indirectum destituitur

Antiochus patiebatur, Amorem scil. clandestinum, erga novercam Stratonicam, jam è Seleuco filium enixam, *juxta Appian. Alexandrin. Sophistam, Libr. Syrius pag. 894.* verbis directis notam facere non auderet, obliquè egit, dum ei primùm persuasit Antiochum occultò amore Polybiæ, suæ uxoris, consumi. Quò auditò, ubi Seleucus eum, summopere, rogavit, ut Antiocho concederet Polybiam, respondit Erasistratus: *Tu verò quid faceres si Stratonicam tuam appeteret?* Tum Seleucus: *Ultinam suam Stratonicam carissimā adamaret! Forc enim, ut neq₃ conjugi parceret, neq₃ filio salutem invideret, etiamsi Novercam expeteret: Siquidem baud parem jacturam esse, uxore aut filium amittere,* cui mox respondebat Erasistratus: *Nullam aliam, quàm tuam uxorem, expetit, & quæ tibi modò dixi, falsa erant omnia.* Qua indirectâ viâ eò, absque periculo, etiam deduxit Patrem, ut Filio concederet & Contorales suam, è qua Antiochus privignus genuit postea Antiochum II. qui Theos, seu Deus, ob tyranni Milesiorum, Limarchi, interfectionem, fuit vocatus *juxta Appian. & simul Regnum.* Erasistrato autem, pro
tali

tali callido facto, sexaginta Aureorum donaret millia, *vid. Lucian. Samosatensis Dea Syr. Tom. II. pag. m. 665. Plutarchus, Valerius Maximus, Alexander ab Alexandro l. genial. cap. XXIV. & Stratonica del Luca Affarino Lib. III. pag. 270. & seq.* Indirectè quoque, jam antea, nuncium attulerunt decem illi Pœnorum Principes, per quos accersitos rex Maxitanorum Hiarbas matrimonium Elissæ reginæ, sub belli denunciatione, petebat. Metuentes enim hoc Reginæ referre, rectà, nunciarunt ei Regem Hiarbam aliquem poscere, qui cultiores victus ipsum Afrosque perdoceat, sed quem inveniri posse, qui ad barbaros ac ferarum more viventes transire à Con sanguineis velit? Mox ab animosa Heroïna castigati: *Si pro salute Patriæ asperiores vitam recusarent, cui ipsa etiam vita, si res exigat, debeat, aperuere Regis mandata dicentes, Quæ præcipiat aliis, Ipsi facienda esse (Reginæ) si velit urbi consultum.* Et sic illa eò est adducta, ut vitam sibi adimeret, *juxta Justin. Lib. XVIII. Hist. T. Pompeji cap. XVI.* Neque ipsa Sacra Scriptura ejusmodi Actionum per Indirectum destituitur

Exemplis. Siquidem non modò Nathan Propheta per viam obliquam, scilicet relatione de quodam Divite, qui, intactò suo Grege, Pauperi unicam suam Ovem abstulerat, in finem sui per eam pascendi Hospitis, meritam, è Davide Rege, post commissum cum adulterio homicidium, *secundum 2. Samuel. c. 10. v. 1. & seq.* elicuit sententiam. Sed etiam Joab reditum Absoloni conciliare studens, apud regem Davidem exoptatam, mediante sapienti viduâ Thecoite, quæ obliquè, i.e. callidò Simili de duobus suis filiis, quorum alter alterum occidisset, cui superstiti vitæ donationem ac defensionem à Rege petebat, sententiam ei extorsit, *uti patet ex 2. Samuel. cap. 14.* Item post tempus contoralis regis Jeroboami, qui per ipsum ad Prophetam Ahiam incognito missam, indirectè, certior fieri voluerat de eventu morbi, quò suus laborabat Filius Abia *1. Reg. cap. 14.* quoque *1. Reg. c. 20. v. 39. & seq.* reperitur, quod Propheta quidam regi Ahab, qui Deum, ob dimissionem Benhadad, ad iram provocaverat, per indirectum, i.e. per simile, ad justam Sententiam contra se ipsum, ferendam,

dam,impulit. Porro Calanus Indus, Philosophus indirectè, seu per ambagem, Alexandro M. suavit, ne in sui Regni contineret se finibus, sed potius in Regni medio, tanquam in Metropoli, (ac centro) confisteret, quò modò facilius in officio retinere posset circumjacentia, dum corium ficcum & retorridum, secum allatum, in solum projecit, ejusque Extrema vicissim calcavit, quod, uno in loco pressum, cæteris se extulit; idem circulans undique ac pedibus calcans, in qualibet parte, evenire ostendit, contra cum Medium calcaret, omnes, juxta *Plutarchum in vita Alex. M.* in circuitu, quieverunt Partes. Sic notus stupendâ calliditate Annibal ubi Classis sua à Romanis fuit victa, & sibi, ob ejus per infelicem pugnam amissionem, timuit ut Senatui Carthaginiensi non relinqueret integrum damnare inceptum ab ipso navale certamen, misit, prius quam nuncius cladis domum perveniret, quendam ab amicis compositum ornatumque, Carthaginem, qui ubi Curiam intravit: *Consulit, inquit, Vos Annibal cum dux Romanorum magnas secum maritimas trahens copias advenerit,*

an cum eo configere debeat? Acclamabat universus Senatus, non esse dubium quin oporteret, tum ille Confluxit inquit & superatus est vid. Valer. Maximus Dict. Fact. memorabil. cap. 3. §. 6. Præterea cum olim Senatus Romanus Demetrium Seleuci Philopatris filium, hætenus obsidem, dimittere etiam post mortem Antiochi Epiphanis dubitaret, Polybius Historicus, à Demetrio consultus, suadebat ei fugam, per indirectum, his verbis: Caveret, ne bis in eundem illideret Lapidem, auderet aliquid exequi Regnum promerens & ut eundem à mora detineret, addebat: Esto sobrius nec te cuiusquam committas fidei, hæc enim venæ sunt prudentiæ. Juxta olim episcopus Lycaoniæ Amphilocheus, indirectè, remonstraturus Theodosio M. imperatori, in sollemnitate coronationis Arcadii, quam valde iratus foret Deus, pater, propter contumeliam, quam Sacrosancto filio ejus, Christo, inferret toleratus hætenus Arianismus Arcadium, Imperatoris filium jam Regem Romanum in Patris præsentia, nullo planè honore affecit, sed tanquam non videret eum, averso vultu præteriit, causam
verò

verò tandem hujus , sui facti dare jussus à Theodosio ipsi filium suum , digitò monstrante cui etiam signum aliquod reverentiae exhibere jussit Amphiloichium respondit : satis esse si Patrem honoret argumētatusque demum est à persona Arcadii , & indignatione Theodosii , ad Jesum Christum & ipsius Sacrosanctum Patrem ex relatione Sozomeni, in *Histor. Eccles. Lib. VII. cap. VI fol. 549. conf. Clar. Wolffii Lēction. memorabil. Vol. 1. pag. 98.* Nec non Guimeus Minister Regius , fide Sigeberti Gemblacensis , ad A. C. 461, quo cum *conf. Symbol. Heroic. p. 17.* Childerico IV. Franciæ regi, ad tempus regno cedere coacto , pollicitus tēctē significare, in Thuringiam, ubi Childericus morabatur , Tempus confectæ Pacis , præstitit hoc per indirectum, quatenus Nummum quendam aureum bifariam dividens, unam partem Childerico abeunti porrexit, eum in finem, ut ea ipsa Pars , cum data Opportunitate remitteretur sua cum altera parte æquali Commisurâ , certam Rei compositæ , & Reditus necessarii, utilis ac tuti , fidem Childerico regi faceret, quod & evenit. Siquidem fides

duſ Guimeus non priùs quievit à concilia-
tionis cœpto molimine, quàm Gilion ci-
vis Romanus à regni Gallici poſſeſſione
rurſus deturbatus eſſet, reſtitutò in Statum
priſtinum Childericò. Pariter cum quon-
dam Olai Sckotkonungi, ſeu Tributarii
Regis Suecorum Sexageſimi quinti, ſubdi-
ti, Gothi, Suecique, pertinaciam ulterius
ferre nollent, atque hinc Rebellio immine-
ret ac defectus ad regem Norvegiæ, quidam
Amundus, judex apud Gothos Orientales,
vir gravis ac eloquens, gratusque Regi, ſe-
cundum deſiderium Regni Procerum, Re-
gem ad ſaniora conſilia, per indirectum,
deducere conatus eſt, dum, brevi, Upſaliam
veniens, Regi ſuam reverentiam exhibuit,
& rogatus num quid novi ſecum afferret,
reſpondit : *parum novi apud Gothos hacten-*
us accidiffe ſcio, niſi quod primò inſanus Ot-
to de Vermeland, bonus alias venator, nu-
perrimâ hyeme, magnam ferarum vim tra-
jecerit, ut unum plauſtrum vix eas potuerit
capere. Dum itaque, cum hac ſua præda,
domum tendit, animadvertit ſubitò Sciu-
rum, quem fruſtra Sagittis petebat. Hinc
enim Sciurus in Sylvæ parte perquam denſa

ex altera arbore saltum faciebat in alteram, mox deorsum, mox sursum, Venatori illudens, qui tamen, ideo maximâ iracundiâ incensus, quiescere prius noluit, quâm vile hoc animalculum, sibi adeò molestum, neci tradidisset. Proinde, præter partem diei, etiam ipsam noctem huius Sciuri venationi, frustraneo licet cum conatu, impendit. Siquidem crassæ cæcæque Tenebræ ingruentes eum coegerunt, & ab ulteriori persecutione desistere & reliquum noctis tempus in nive jacere ubi tandem die exortô traham suam prædâ onustam rursus quærebat sed reperire non poterat, ut sic tandem vacuus domum redire coactus fuerit. Secundô quòd Gothus Tosuefon, per Classem suam quinque navibus constantem, vicit quatuor naves Danicas easque cepit quintâ fugiente, quam tamen ipse persecutus, partim tempestatibus, partim nona Danorum Classe ei superveniente, cum omnibus suis quinque navibus, victus est, omnemque prædâ perdidit. Tertiô Nobiles duo, opibus impares, primùm verbis decertarunt, mox res ad manus & arma venit, cum non levi utriusque damnô, Divite tamen semper vincente. Tandem verò

rò, Lite in Jus deductâ, ubi, juxta justum judicium, Dives ille causâ quidem excidit, at tamen paruit parùm tenori Sententiæ, in omnibus, pro arbitrio, se gerendo, vixque dimidiam impositi partem restituendô, scilicet locô anseris masculi, anserculum, locô porci, porcellum, vice Marcæ Auri tantùm dimidiam Marcam, reliqui autem dimidii locô Stercus & Pulverem, quibus insuper multa in suum Adversarium injuriosa adjecit verba. Quid itaque vestra Majestas in Causa hac judicat? Siquidem potissimùm huc veni petitum, in hoc gravi casu, ab Ea judicium. Quibus auditis, Rex per latam sententiam, in sciè quidem, ast juste, se ipsum condemnavit, deinde, ope trium fratrum Consiliariorum Regni, hujus Actionis per indirectum plenariam explicationem adeptus, ad meliorem frugem rediit, fide Christophori Beerii in Biographiâ Regum Sueciæ à pag. 96. ad 107. Sed &, quondam, Episcopus Ultrajectensis indirectè Ludovicum Pium, Imperatorem, tentabat corrigere, quòd Juttam, suam consanguineam, contra Jura sibi copulaverit, quatenus, in convivio, cum Cæsar ipsum ad corrigendos mores

mores hominum adhortatus esset, quæsit è Cæsare, *quam partem Carpionis è patina sibi proposita prius capturus esset*, dumque Imperator replicuit: *Partem capitis dimidiam*, Ipse eidem respondit: *Ergo mihi à Te, tanquam Capite, erit incipiendum*, quando, minus juste, tibi *Juttam tuam Consanguineam junxisti matrimonio*, è relat. Zinkgräfi, in *Apophteg. Nation. German.* Insuper olim Abbas de Tomery, suafurus regi Arragoniæ Ramiro, ut Grandes sui Regni nimis potentes tolleret, per indirectum egit, quatenus admonuit eum, ut Brassicæ nimis altas amputaret vertices, *fide Marian. Histor. lib. X. cap. XVI.* In quo quidem imitatus fuit Thrasibulum, qui jam pridem, eundem in finem, Spicas eminentiores Perianthum jusserrat evellere. Æquè Episcopus Cracoviensis Gedeon cum Miecislao III. rege Poloniæ nimis durè regnante ac admonitiones ejus salutare iracundè respuente, per indirectum agere atque eum ad meliorem gubernationem movere studebat, dum quandam, locò totius Regni Statuum aut Reipublicæ subornabat Viduam, quæ lugubri induta habitu Audientiam

dientiam petendô & , coram Rege, quaerendo: *se Oves suas primogenito suo filio custodiendas tradidisse, sed ejus negligentia & mala inspectione reliquorumque Pastorum, ignavia, per Luporum invasionem, totum Gregem esse perditum, seque proinde redactam ad pauperiem.* Quo factô citati sub opilionibus culpam omnem in ipsum unicum Viduæ regebant Filium, hunc enim dicebant nimis indulgere Venationi ideoque alere plures canes immanes, qui, liberè, quasvis placitas oves Gregis dilacerarent reliquas vero eatenus disgregarent, ut multæ earum Luporum fierent præda. Ast Filius culpam contra rejecit in servientes sibi opilionibus. Judicavit ergo Rex Mieczislaus tandem adversus Filium utpote Pastorem primarium eumque condemnavit in damnum resarciendum Matri Viduæ, cui regiae sententiæ accedebant quoque singuli consiliarii & Assessores regii donec demum Gideon Episcopus, sub ipsa publicatione Sententiæ, ita Regem judicem allocutus est: *Serenissime Domine omnino quidem judicasti in præsentia causa ut sapiens & justus Rex, ast simul in Te ipsum promeritam con-*
demna-

*demnatoriam tulisti sententiam. Tu enim, ut-
ut principalis Pastor spectabilis hujus Regni,
fere non minus iniquè tuo hætenus præfuiſti
officio, quàm condemnatus hic pastor juvenis,
atque ita callidus ille Episcopus Gedeon
Regem hunc iniquum, vi propriæ regalis
latæ sententiæ, in ficta viduæ causa, licet
cum conatu frustraneo, sui pessimi convi-
cit Regiminis fide Herbarti in Histor. Po-
lon. lib. I. cap. 9. conf. Polonia Regum curricu-
la Vitæ pag. m. 328. (Sic Henricus quidam,
Cæsar Romanus, Fratrem suum, qui, è
Germania, cum hostili exercitu, ipsum
hætenus, usque in Hungariam, persecutus
fuerat, ad pacem faciendam movere, cum
successu, studuit, olim, per indirectum, quan-
do fratrem Principem, hostem tametsi su-
um, in die Passionis Christi, ad convivium
invitavit, eique utut Catholicæ religioni
quoque addicto, apponi fecit varios delica-
tos è Carne præparatos Cibos, miranteque
Fratre mox Cæsarem peccatum velle com-
mittere, in tanto die non carnem sed pisces
potiùs permittente, argumentandò à mino-
ri ad majus. Hic respondit: *Ecquantò majus
peccatum fuerit Hoc Te tam sancto tempore
immo-**

immorari velle capitali inimicitia, quam ha-
ctenus, contra fratrem tuum, exercere non
dedignatus es Caesarem. Quod quidem si-
 mul ac audivit Frater, Princeps bellicosus,
 renunciavit omni hostilitati atque amice
 cum suo Agmine retrogressus est in Ger-
 maniam.) Quibus quoque meritò accedit
 per illustris Respublica Genuensis, quippe
 quæ, cum adhuc Philippo Mariæ Duci Me-
 diolanensi subjecta esset, nimisque oneri-
 bus hactenus pressa, se tantum non mace-
 ratam defatigatam atque exhaustam senti-
 ret, Franciscus Marchesius Legatus, ipsius,
 per indirectum, dissuadere huic voluit tam
 durum tractamentum, quatenus herbam
 Basilicon, seu Ocymum, obtulit ipsi, cujus
 facti significationem Duce non statim intel-
 ligente, respondit iste, *quod sicut hæc Folia*
leniter tacta, suavissimum; Contra verò du-
riter tractata & pressa pessimum odorem di-
mitterent; ita etiam Subditos oneribus non
nimum debere premi. Quo quidem indi-
 rectò Petitò omnia impetravit, à Duce, de-
 siderata, fide Pauli Jovii in vita Philippi
 Mariæ Ducis Mediolan. & Draudii, in Libro,
 cui Titulus: *Fürstl. Taffel Discourses.*
 Nec

Nec non, quod Joh. Turrius, ab Hercule I. Ferraræ Duce, nuptias Isabellæ suæ filiae, cum Francisco Conzaga, ambiente, simul tamen de Successu minus bene sperante, delegatus Mantuam, egit per indirectum, dum, de mandato sui Domini, nullam mentionem faciens, duntaxat, quasi proprio instinctu ac impetu, suasit tale Conzagæ Matrimonium, atque hoc modò, brevi, illud conciliavit feliciter, *juxta Possevinum. lib. IV. Histor. Mantuan. conf. Forstnerus in Notis Politicis ad Tacitum Lib. XII. cap. 9. pag. 186.* Ulterius Magnates, ac Consiliarii Mariæ Principissæ Burgundiæ, Caroli audacis unicæ filiae, non minus per indirectum notificare tentabant cædem Patris Ipsius in proelio commisso ad celebrem Lotharingiæ urbem Nancejum quatenus priùs cum Matronis intimis, & Gynæceo ejus omnia composuerant, quoad erectionem & consolationem Principissæ ab his faciendam, ubi priùs ipsi sua absolvisent Præliminaria. Deinde Wilhelmus Hugonectus, qui cum Guidone de Briane, Domino in Humbercourt, toti Magnatum & Consiliariorum congregationi conclave Principissæ intraturæ præcellerat,

cesserat, Principissam, absolutis curialibus ita allocutus est: *Se non dubitare, quin Serenitati Ipsius mirum videatur, quòd tot Sereniss. Domus Burgundie fidi Magnates aulici, in quali fidelitate etiam ad finem vite perseveraturi essent, simul, coram Ea, comparere auderent, atque exinde singulare suspicetur infortunium: Rem omnino in eo esse, ut Homines casibus infortunii sint quotidie subiecti, neminemque tempus & finem sue vite, quippe quæ Deus sibi reservaverit, posse sibi ponere, præsertim quando quis, more humano, honorem ac opes ambiat & nimiam audaciâ periculis se exponat. Hincque planè non esse mirandum, quod Homines plus horarum tristem, quàm felicium experiantur, atque Infortunium eorum pedes & domi & foris, premat &c. Exemplum talis calamitatis quotidie observari in Vita communi, nec necesse esse, ut talia ab Exteris petantur, cum domi non deficiant. Et perdendò etiam infortunia cælo debere attribui, generosum aliquem animum meritò se subicere Fato, & eas patienter lugendò, solere tolerare. Talemque etiam Generositatem, Serenissimam suam Altitudinem cum omnium admiratione,*
in

in flore junioris ætatis, jam ostendisse, dum Parentem suum, post jam perceptas duas clades, Literis tam prudenter scriptis, nuper consolata esset. Unde etiam præsentēs Domini humiliter Eam vellent rogatam, ut pari Generositate velit tolerare nuncium tertie cladis, quem irrelatum Ipsi non possent sinere. Quali in statu Sereniss. ipsius Altitudinis parens sit, à Matronis intimæ admissio- nis Ei notificatum iri. Se saltem, nomine reliquorum, petere, ut Ipsius Serenitas sibi velit sumere animum, à Matronis bona admittere consilia, ut & tam à suis Aulicis singulis, quàm Statibus provincialibus ac subdi- tis, nec non urbibus, omnem fidelitatem sibi spondere, de reliquo optimam firmamque suam in Deum collocare velit fiduciam. Quæ loquendo isti Magnates aulici, ad breve tempus, secedebant, dum interim Principissa, cum sua Noverca, & Matronis necem Patris Ei notificantibus, æquè ac Fratrum captivitatem, largiori fletui indulgebat. Quo factò redierunt Magnates, miscebant- que itidem lacrymas, cum consolationibus, addebantque, talem mortem, non sine oc- cultis Dei causis, evenisse, permultosque Impe-
P ratores,

ratores, Reges, Principes &c. simili morte occubuisse, omnia in Munda caduca esse, vitamque nostram expositam mille periculis, praesertim in bello, omnemque carnem tandem esse praedam ac escam mortis. Quibus tandem dictis Matronarum ac Consiliariorum Principissa patientes praebuit aures & acquievit Necessitati. vid. *Speculum Honoris Archiduc. Austriae Lib. V. cap. 26.* Ut & Ferdinandus Mendoza, Legatus Hispanicus in Anglia comparere aliquando jussus coram Jacobo I. rege M. Britanniae, quando hic regi Hispanorum malè verteret quod sui Legati, in causa Electoris Palatini, sub spe compositionis, allekti Bruxellas sed inauditi atque sine causae compositione dimissi fuerint, indirecte, respondit, dicendo: *Se laborare coryza.* Rege igitur interrogante, num etiam coryza impediret? ipse replicuit hæc: *Leo Ovem citabat & ex ea quarebat, utrum ipse laboraret graveolentia oris. Ovis hoc affirmabat, propterque veritatis dictionem ab eo devorabatur: Lupus contra similiter interrogatus, Os quidem Leonis malè olere replicuit, sed non adeo valde male, sicut reliqua dicerent Animalia, ast ob hanc adulationem*

adulationem ipse Lupus quoq; dilaniabatur. Tandem autem è Vulpe quoq; quæsit Leo, de sui oris halitus qualitate, qui dum viderat, tractationem Ovis & Lupi, respondit: se laborare coryza & sic de qualitate judicare non posse. Pariter ego jam laboro Coryzâ, & in hoc passu nec regem meum excusare valeo neque vestræ Majestati, quoad facta in proposito negotio hætenus, Jus dicere. Quo etiam indirecto respondendi modò ita Regi Mendoza complacuit, ut ipse mox iram suam conceptam deponeret fide Dn. Harsdörfferi in *Amphitheatrò jucundarum & doctrinal. casuum, part. II. fol. 227.* Quantus denique usus sit Actionis per indirectum, quando quis aliis Personis Materiam periculosum terrorem excitandi capacem necesse habet proponere non minus satis expertus est, fide Jo. Jacobi Grynæi, in opere suo *Historico*, Nobilis ille Helvetiæ quidam dives, cujus Seculò, post natum Christum, millesimò quingentesimò, viventes duo unici adulti Filii cum aliquando fervido æstatis tempore post prandium, refrigerandorum corporum causâ in conspectu Equitis Patris, Sta-

gno alicui quorum plura egregia nobile istud ambibant Prædium, propiori se immisissent, ex improvise junior frater, in profundiorē, proindeque periculosum, inter natandum, inciderat in locum, ita ut mox undæ eum circumtortum aliquoties submergerent, quod quidem animadvertens frater major statim adnatavit aquis suffocando laturus auxiliū, ille tamen jam moribundus hunc adeo firmiter apprehendit, ut simul cum ipso miserrimè submergeretur. Horridum ergo hoc spectaculum miser Parens, ex altiori contignatione sui Castri, forte fortunā & absque ulla possibilis Liberationis submersorum relicta spe coactus aspiciere, per horam quidem, attonitus, stupendum suum casum deflevit, posteaque quonam modo tam incomparabile tutiùs notificare posset damnum miseræ suæ conjugis & simul præcavere, ne ipsa, vel sanitate, vel morte ipsâ, nocivum in terrorem, per tristissimā hujus casus relationem incideret ad tempus aliquod meditatus tandem per indirectum agere ei placuit. Quamobrem factâ oculorum suorum lacrymis madentium desiccatione, serenum vultum simulavit,

vit conjugemque suam tunc domesticis negotiis occupatam ita allocutus est: *Corculum meum, ego, in superiori meo Conclavi, sedi profundè meditatus, interque plures alias subeuntes cogitationes & hanc habui: Quo quæso modò Tu consolari cogitares Hominem tanta calamitate prostratum, ut, in momento, omne, quod hoc in orbe beatum aliquem queat reddere, amisit nemoque ei tantum resarcire valeat damnum. Generosa Uxor ejus illico respondebat: Chare mi Marite, cur quæso tam insolite Te terrent Cogitationes? Cæterùm hoc Tibi dico. Si tantum mihi accideret infortunium, melius solatium mihi non succurreret, quam quod talis miser homo considerare deberet se esse è numero Liberorum Dei, atque absque Patris cœlestis consilio & voluntate, sibi ne ullum quidem capillum capite excidere, posse multò minus gravem accidere aliquam calamitatem. Proinde voluntati divinæ debere eum se subicere, Crucem seu Calamitatem suam libenter suscipere & illam patienter tolerare, ubi maximè contristatus Pater, demum, alta voce replicuit: Faxit itaque Deus ut hoc summè necessarium nobis Solatium*

Ambo nostrò amplectamur animò, nosque patienter submittamus decreto divino. Bini enim nostri Filii charissimi modo in nostro submersi sunt, in præsentia mea, Stagno, quos manibus meis utpote eò usque non pertingentibus salvare non potui. Quo nunciò, Fulminis instar, percellente terre batur quidem, ad deliquium animi usque, Mater miserrima, tandem tamen inhærebat suæ semel prolatae Sententiæ, quod nimirum semper bonæ & gratiosæ divinæ voluntati absque ulla obmurmuratione se debeant submittere ambo Parentes miseri. Sicut & addimeretur his Antonius Paulin, Baro de la Garde Constantinopolim, ad Solymanum Turcarum Imperatorem à Francisco I. Rege Gallia missus, qui quando, magnò fastu, cum suo Collega indignationem suam, ob hæcenus non factâ Gallia hostibus diversionē per classem, quam Rex Gallia desideraverat, erga primarium Turcarum Ministrum, ostenderet, hic, indirectè, perstringebat Gallorum petita, dicendò: Illi, qui vobis non æquè faverent ac Nos, absque injuria dicere possent, Desideria vestra esse iniqua & impudentia, quia leges amicitia, intolerabili arrogantia, violare audetis, juxta Ipic.

que.

*quefortium, in Libro, cui Titulus: Ambassa-
deurs-Verrichtung.* Extra hæc quoque,
quondam, in negotiatione circa proroga-
tionem foederis Gallici Salvius obliquè
Avauxio & Retorteo Legatis Proſtulata,
Suecorum infinuabat, referendò ſolùm,
quoties Foederi Gallorum hætenus vis facta
fuerit, & quantum malorum fit timendum,
niſi rebus iſtis fiat medela *ex relatione B.
Puſendorffii, in Commentario Rerum Sueci-
car. lib. XII. c. 54. pag. 415.* Similiter Ba-
tavorum Legati, Anno 1640. menſe Julio,
in Sueciam miſſi, ad foedus conciliandum,
initio non, niſi obliquè, de iſto propone-
bant, ſed pedetentim ad id progredi volen-
tes, ut priùs de iſto moverent Sueci, expecta-
bant, dum, referentes, ob Foedus priſtinum
glorioſum cum Guſtavo Adolpho, tempo-
re præterito, Regem Daniæ vetera circa Ve-
ctigalium ſolutionem Conventa non au-
ſum infringere, jam verò æque ſibi ac Suecis,
a Dano exaltante Vectigal imminere non
leve damnum, niſi ei maturè fiat Reſiſten-
tia, per quod autem Remedium hæc foret
poſſibilis, Conſilium à Suecis poſcebant: U-
bi tandem Suecis datâ, ſuper ſtatu cauſæ

Danicæ, responsione, Hollandis mentem suam exprimere tergiversantibus & nihilo minus Responsum flagitantibus denunciarunt, quia, publicâ Oratione, professi sint, Fœdus cum Gustavo Adolpho, Rege, Decoris sibi fuisse & Firmamento, ac ab Ordinibus Generalibus decretum audiant, ut cum Suecis instauraretur, si de isto agere sit animus, in se moram non fore. Hoc igitur Responso à Legatis avidè acceptatò, statim ad concipiendum Fœdus accessum fuit, de quo vid. B. Puffendorffius, Commentarii de Rebus Suecicis Lib. XII. §. 86. pag. 429. Quin &, in Tractatibus, Lubecæ habendis, inter Suecos & Polonos, Plenipotentarii Suecorum oblatâ Mediatorum Temperamenta obliquè tantùm abnuebant, solâ eorum factâ simplici relatione, & simul Incommodorum, quæ exinde proventura essent vid. ibid. Lib. XII. Adhæc cum Rex de Siam, alique Indiæ Orientalis Reges, suum lædi existiment Respectum, simul ac Iplis directè aliquid à suis vel denunciatur, vel dissuadetur Ministris, hinc quoties aliquid sinistri, in regno Siam, accidit, Ministri Regis ei rem plane aliter, quàm verè se habet, referre

ferre solent, ut ita veritatem nonnisi sensim comperiatur, nec animi ejus Alteratio sequatur nimia. (Uti & mandata ejus nulli dissuadere licet, quasi vires & opes ad istius propositi executionem deficiant, aut male illud cessurum sit, sed coguntur illud exequi & post malum eventum inculpate alia, modò ut Rex videatur manere extraculpam.) Quando autem officiales jam dicti Regi aliquid dissuadere necesse habent, duntaxat indirecte agunt, è Rege suo scilicet humiliter quærendò, utrum fortè etiam utile suum appetitum augere Ipse possit; si hoc vel isto quoque utatur Mediò, & de Regis proposito planè nihil loquuntur. Quod si igitur deinde Rex aliquod à Ministris suis suasum Medium adhibet, & malus sequitur Eventus, Rex, quia ipse sponte hoc elegit, nemini horum culpam valet attribuere: *vid. Mr. de la Loubere Royaume de Siam pag.m. 313. 314.* Nec non, ante annos aliquot Seculi prioris supremus Solimanni Regis Persarum Cancellarius Legato Poloniensi, alii que obliquè indicabat, quòd non foret utile, in commodum Christianorum, bellum cum Turcis inire, ob ti-

mendam non modo invasionem Yusbec-
quorum Tartarorum , & metuendum M.
Mogulis copiosum Exercitum , dicendo,
*valde anceps esse conamen aperire ollam mel-
lis bene tectam quandoquidem certum expe-
ctande à Muscis Læsionis instaret periculum,*
fide Sansonis in Statu præsentis Persiæ. pag. m.
28. Cæterum etiam ubi impetus Populi non
potest reduci directè, Consiliarii necesse ha-
bent deflectere indirectè ac sine rigore , si-
quidem quando quis tunc , subinclinando,
res moderari nescit , sed Multitudini di-
rectè se opponit, ipse potiùs frangitur quam
ut vincat , unde tunc magis benè agunt , si
prudentes Nautas imitantur , qui adversis
ventis non opponunt proram directam,
velut contra vim reluctaturi , nec relinque-
re Puppim ceu fugientes & ex inertia cessu-
ri, sed per latera navem inclinando , hac il-
lacve sinuandò vela , & cursum , eludere
tempestatem student, ac simul assequi por-
tum , illudendò ventis , adeoque eludere
impetum populi , graviter agentes , per
molliora. Equè ac Magnates ipsos ad-
versantes non rarò valent in molliora deflec-
tere concedendò partem aliquam, si modo
sint

sint generosi quandoquidem, ceu generosi Equi, facilius reguntur frenô molli contra verò, in omnibus, cedere servile putant *conf. A. M. Fredro in Monit. Politico Moral. Part. II. p. 82.* Etenim *judice Clar. Saavedra in Symbol. Politic.* tempori non rarò & casibus cedere opus habet prudens Politicus, vela, adversus tempestatem minus facilè superabilem, pro requisito, contrahere, obliquis cursibus, aut difficultates aut pericula declinare adeoque ad imitationem Cardinalis Mazarini, omni ventô navigare donec tandem optatum intrare valeat portum. Atque Legati Audientias non rarò ambire sueverunt indirectas ante solennem suum introitum, quatenus interdum, plures Septimanas, in aliis Aulis sub habitu alieno e.g. Romano, vel absque suorum ministrorum habitu solenni, *sine Livree*, versari necesse habent, *conf. Diar. Europ. ad Ann. 1680. p. 176.* ita si alter Legatorum Tertio cuidam notum vult fieri se esse extra culpam, vel notum jam omne Principalis illius Propositum, indirectè interdum hoc valet efficere, dum, durante cum altero colloctione, Tertium quendam

ponere

pone Aulæa abscondit, qualiter jam olim egit Gallia rex Ludovicus XI. ad exploranda iudicia Comestabilis de saint Paul ejusque Adhærentium vid. *Inventaire general. del Histoire de France p. m. 228.* Sicut & aliàs, quando quidam Aulicus alicui Magnatum, vel Grandium, per indirectum, ac proinde tuto magis notificare vult minus probandam certi cujusdam officialis vitam, illud magis commodè solet aperire alienæ prorsus cuidam è Numero Magnatum, vel eorum Grandium Personæ, ut ita non, nisi per ambages, necessaria talis Notificatio ad hunc vel illum Magnatum, meliori cum effectu, penetret, seu pervenire valeat. Denique, per obliquum agendò, etiam interdum custodiæ tradi possunt majoris dignitatis Personæ. (Qualiter jam olim egit Carolus Canutus, ubi post Engelbertum, Gothorum & Sueonum Gubernator, Æmulum suum, Ericum Puche, obliquè agendò cepit, qui in conventu Arosiensi liberè quæcunque contra ipsum locutus erat, dum clam fumum ac foetorem in eo loco, ubi Comitia agebantur, curavit fieri, quibus excitatis, monuit reliquas negotiorum partes

tes, in propinqua Arce, explicandas esse, ibi autem mox Ericum, eodem modò, liberri-
mè loquentem in custodiam fecit rapi, *fide Olai Magni Hist. Sueonum Gothorumque lib. 22. cap. 14.*) Æquè, ac interdum simula-
tione itineris, recreationis causâ, instituen-
di, vel venationis, obliquè tales Grandes, me-
diantibus in dignitate constitutis officiali-
bus, solent deduci in Arrestum. Imò, &
extra tales casus, Consiliarii ac Legati sæpe
necesse habent agere per Simulationem,
prætextus quoscunque, ac Dissimulatio-
nem. Siquidem, sine dolo malo, aliud
potest agi, aliud simulari, si absque inten-
tione nocendi tueamur nostra, vel aliena,
vid. l. 1. §. 2. ff. de dol. mal. Licetque in A-
ctu, similem otioso esse & alia minari, alia
facere, cui proposito imprimis inservit ta-
curnitas illa, manens ac mansura ingen-
tium rerum semper anima: *Siquidem ta-
cere ac dissimulare non posse, est aperire por-
tam Castellum cordis sui inimicis, & qui suum
celare, non potest animum, similis est urbi de-
stituta mœnibus.* Et quoniam à volunta-
te est Actio, sive sit recta, sive non recta,
juxta Senecam in epist. 59. sequitur, quod

vel ipsum mendacium, sine nemini immerenti nocendi, usurpatum non sit mendacium, adeoque licitum, unde rectè *Alciatus* 5. *Consil.* 6. num. 67. *Scimus plerosque Casus esse, quibus, omni humano divinoque Jure, fas & jus est mentiri, nec in speciem quidem delicti cadit mendacium, cum quis, citra dolum malum ac fraudem, mentitur. Quare etiam mendacium dici non potest celatio veritatis, quâ usus Jeremias versus principes Populi, quatenus prudenter occultavit Colloquium cum Rege de obsidionis eventu habitum aliamque interim causam, nec falsam tamen protulit, de qua vid. Jeremiae cap. 38. v. 26. 27. Expedientia Consiliariorum aulicorum, aliorumque grandium Ministrorum quod attinet, etiam Legatorum munere fungentium, partim ea sunt talia, quæ stante pede: Aliis dem *Steg. Neiff* / uti dicitur, excogitari & in actum debent deduci, partim verò talia sunt, quæ ponderationis ac deliberationis admittunt tempus. Ad priora meritò suo spectat admiratione dignum factum generosi Ismeniae, Thebanorum Legati, coram Persarum Rege Artaxerxe, qui animadver-*

tens

tens aut postulatam majorem, erga eum, corporis incurvationem sibi subeundam esse, aut expectandum sibi fore nihil aliud nisi poenitendum in negotio suo desiderato successum, de industria, annulum suum, in ipso necessariae incurvationis momento fecit delabi in terram, atque ita eum incurvatus sustulit, speciem adorantis, in desiderii sui impetrationem, mentitus *juxta Ælianum Lib. 1. Var. Histor. cap. 21.* Deinde Anaximenes, Delegatus Lampfacenorum, de defectione suspectorum ubi Alexander M. eorum urbem diruturus & incolas ut hostes tractaturus, advenerat, juraveratque Anaximenum animadvertens se omnia contra quàm ille rogaturus esset, facturum, Expediens arripuit statim his ambagibus Alexandrum circumveniendi, in Lampfaci salutem quatenus oravit, ut Alexander M. Lampfaci Conjuges ac Liberos in servitutem redigeret, urbem totam exscinderet ac Deorum templa exureret, & sic urbem callidè servavit, *juxta Pausaniam Eliac. posterior. s. Lib. VI.* Sic Quintus Mucius Romanorum missus, ad Carthaginienses, Legatus, sine audiendi horum voluntatem

tem circa Bellum vel Pacem, cum Carthaginenses, ostendendi gratiâ, quod ipsi iudicantes se non tantum æquales Romanis, sed etiam superiores, eos non magnifacerent, præsentarunt isti duos pugillares seu tabellas, in quarum altera scripta erat vox: *Bellum*, in altera vero: *Pax* adderentque ipsum eligere debere magis ei placens, sibi siquidem, fore rem indifferentem atque eandem, recepit ambas tabellas, egregia cum resolutione, ac respondit: *Ambo hæc accipio: eligite id, quod optimè vobis placuerit.* Ut & Quintus Fabius Senator, missus Ambassiador à Romanis ad Athenienses offerendi istis sine vel folas duas Tabellas quarum alteri inscriptum erat verbum: *Pax* alteri vox: *Bellum*, quando igitur hi responderent se esse tam animosos, ut acceptare velint, quod ipse sit electurus, ille magis generosus, ut declinaret speciem timidi, elegit *Bellum*, qui resolutus quoque ejus animus mirificè, à Senatu Romano fuit approbatus *vid. Il perfetto Ambassiadore pag. 250. & Dn. Leti Ceremoniale Part. VI. lib. 3. pag. 150. & 223.* Juxta Gellia, opulentissimus Agrigentinorum, forma exili & despecta ad Centurpinos

pinos Legati fungens munere, cum in concionem populi ingressus, omnium risu exciperetur, quod formam celebritati nominis minime parem viderent, respondisse scribitur: *Hoc ne tantopere mirarentur, siquidem Agrigentini, pro more, observarent, ut formâ præstantissimos ad inclyti nominis Civitates mitterent, ad humiles verò nec magnificiendas, sui similes, vid. Introduction. Geograph. Philippi Cluverii Lib. III. Cap. 41. Item ubi Dn. Rinquez, quondam Orator Caroli V. ad Turcarum Imperatorem, introductus, solennem ad Audientiam, vidit, quòd sibi, de industria, nullum consuetum Pulvinar esset positum, in quod se sessum, durante illâ, valeret recipere, cum animo admirandum resolutum, Pallium suum, complicuit eique insedit, quò tamen, post finitam Audientiam, derelictò abiit, & acclamatus quod suum secum auferre deberet Pallium, generosè respondit Ambassiadores Imperatoris Romano-Germanici non solere sua secum asportare Sedilia, vid. laudati Leti Ceremonial. part. VI. Lib. II. pag. 161. conf. Marselaer & Kirchner in Legato. Item Comes juventutis d' Olinares, à Rege Hispaniæ,*

tem circa Bellum vel Pacem, cum Carthaginenses, ostendendi gratiâ, quod ipsi judicantes se non tantum æquales Romanis, sed etiam superiores, eos non magnifacerent, præsentarunt isti duos pugillares seu tabellas, in quarum altera scripta erat vox: *Bellum*, in altera vero: *Pax* adderentque ipsum eligere debere magis ei placens, sibi siquidem, fore rem indifferentem atque eandem, recepit ambas tabellas, egregia cum resolutione, ac respondit: *Ambo hæc accipio: eligite id, quod optimè vobis placuerit.* Ut & Quintus Fabius Senator, missus Ambassiador à Romanis ad Athenienses offerendi istis sine vel solas duas Tabellas quarum alteri inscriptum erat verbum: *Pax* alteri vox: *Bellum*, quando igitur hi responderent se esse tam animosos, ut acceptare velint, quod ipse sit electurus, ille magis generosus, ut declinaret speciem timidi, elegit *Bellum*, qui resolutus quoque ejus animus mirificè, à Senatu Romano fuit approbatus

vid. Il perfetto Ambassiadore pag. 250. & Dn. Leti Ceremoniale Part. VI. lib. 3. pag. 150. & 223. Juxta Gallia, opulentissimus Agrigentinorum, forma exili & despecta ad Centurpinos

pinos Legati fungens munere, cum in concionem populi ingressus, omnium risu exciperetur, quod formam celebritati nominis minime parem viderent, respondisse scribitur: *Hoc se tantopere mirarentur, siquidem Agrigentini, pro more, observarent, ut formam præstantissimos ad inclyti nominis Civitates mitterent, ad humiles verò nec magnificiendas, sui similes, vid. Introduction. Geograph. Philippi Cluverii Lib. III. Cap. 41. Item ubi Dn. Rinquez, quondam Orator Caroli V. ad Turcarum Imperatorem, introductus, solennem ad Audientiam, vidit, quòd sibi, de industria, nullum consuetum Pulvinar esset positum, in quod se sessum, durante illâ, valeret recipere, cum animo admirandum resolutò, Pallium suum, complicuit eique insedit, quò tamen, post finitam Audientiam, derelictò abiit, & acclamatus quod suum secum auferre deberet Pallium, generosè respondit Ambassia- dores Imperatoris Romano-Germanici non solere sua secum asportare Sedilia, vid. laudati Leti Ceremonial. part. VI. Lib. II. pag. 161. conf. Marselaer & Kirchner in Legato. Item Comes juventutis d' Olinares, à Rege Hispaniæ,*

Hispaniæ, Romanæ, Missus Legatus, postquam Sixtus V, Papa, in solenni Audientia irritationis sine interrogaverat : *Utrum Rex ipsius nullos haberet Legatos Barbâ præditos quòd ipsum imberbem, sub caractere Legati ad Pontificem Romanum miserit, hoc Expediens apprehendit, quòd, ex tempore, ei respondit : Sancte Pater, si Rex meus iudicasset virtutem & aptitudinem fungendi munere Legati consistere in Barba forte Hircum magis quendam, ad Sanctitatem Vestram, Legatum misisset.* Quam Personam meæ dignitatis qualem etiam miram respondendi promptitudinem eo usque admiratus est Sixtus V, ut nullam, super hoc acuto Responso, conciperet displicentiam, sed potius, finitâ Audientiâ, cuidam e proximis suis Cardinalibus dixerit : *Næ oportet hunc Ambassiodorem esse Personam alti & expediti animi, quoniam, ubi nos, ad integros duos menses, studuimus offensivam excogitare Propositionem, ipse eam in momento vertere noverat in suum commodum.* vid. *Raccolta d' Historie curiose del Baldi pag. 79. Conf. Leti Ceremonial. Part VI. Lib. II. p. 215.* Sicut & Legatus Venetorum, Sagredo Constantino-

poli

poli ab Achmete II. Turciæ Imperatore in prima Audientia superbè rogatus, *num claves ad regnum Candia secum afferret?* ut & honori Suæ per illustri Reipublicæ, per meritam responsionem, prospiceret, & simul periculum à M. Sultano, per responsionem nimis offendentem, declinaret, Expediens arripuit respondere nil, nisi hæc. *Veni potius petitum Claves ad regnum Cypri.* Juxta priori Seculò, primarius quidam Galliæ Minister, qui ipse Dux Richelius fuisse refertur, videns in Aula Gallica, se ex improvviso eò usque occurrisse Regi, cum turba fervorum accedenti, ut ipse Dux præcedentiæ jam vix evitabili immineret, atque ideo, cum pudore subsisteret quidem, ast Rex ei acclamaret, quod debeat præire pergere, esse siquidem ipsum (suò modo) dominum Domus, tandem, in his angustiiis, talem resolutionem & Expediens apprehendit, quòd eripuit proximo obvio servo Regio Facem è manibus, & sic Regi lumen præferendò, præcessisse dicitur. Quò eodem etiam Seculò Legatus Regis Galliæ præsentis Dn. de Chaumont cum ergà Regem in Siam, ad quem ut Legatus missus erat, certam inclinationem

nem genuum sub primo facere introitu, nec tamen scire posset, utrum Regi Gallia hoc foret placitum, & tamen res moram non pateretur, subito rapuit Expediens in introitu ad Audientiam alteram suam Chirothecam, quasi fortuito sibi è manu elapsam in ipso incurvationis momento de terra tollere. Neque tamen solas alias Nationes nosse inventionem Expedientium extemporaneorum, ante paucos annos probavit delegatus quidam Comitum cujusdam perillustri in Germania, qui ad Conventum solennem Statuum Provincialium Saxoniae Electoralis veniens ut vidit jam alius Comitum dignitate inferioris Delegatum occupasse in confesso pleno competentem Locum sui Principalis, resoluti animo, aliquid apprehendit Expediens, quatenus vacuum sibi relictum inconveniens sedile arripuit, illico & ante faciem illius Delegati qui Locum Domini sui iniquè occupaverat id collocavit, inque eo se sessum recepit, ut plurimum Exemplorum jam non faciamus mentionem. Ad posteriorum verò Expedientium tempus perpensionis, & consultationis admittentium Exemplum referri meretur

meretur Expediēns illud Aurelii, qui olim à Rege Gallia, Clovisio, missus, ad Ducem Burgundia, sub variis quidem prætectibus sed revera, ut veritatem pulchritudinis Clorildæ filia ejus indagaret, ubi vidit omne medium usurpatum esse impossibile eam videndi, si compareret, sub habitu Legati aut Ministri Regii, induit habitum mendici, seseque, sub eo, immiscuit aliis Pauperibus illam sub porta, quam pertransire solebat, expectantibus, & sic primus eam de eleemosyna compellabat, dumque aliquam ex ipsius manu accepit, manum osculatus, Clorildam humillimè appellavit Reginam suam, ubi Ipsa paulisper stupens Aurelium modestè quidem reprehendit, qui tamen ut Legatus mox Characterem suum notificans Clorildam, cum laudatione suæ inventionis, Regi suo impetravit, *juxta Cere-
moniale Dn. Leti Part. VI. Lib. II. pag. 202.* uti &, *fide Pauli Jovii*, quondam Legatus quidam Gallicus Constantinopoli à ministris Imperatoris omni aditu prohibitus, Expediēns invenit mox induere habitum Turcicum, inq; eo se Imperatori Turcarum offerre his verbis. *Quando Altitudo vestra*
non

non amat tractare cum Christianis, hinc factus sum Turca quoad habitum, ut lingua possim defendere rationes Regis Christianissimi vid. Scola di Politica p. 47. Item Legati Papales ac vicini Episcopi totusque Clericatus in Suecia, quibus commissa erat judicatio in gravi causa Archiepiscopi Upsaliensis, Johannis, quem rex Christiernus I. non ut Archiepiscopum, sed ut Politicum, qui se positô suo officio Ecclesiasticô, arma, perjurii reus, arripuerat, custodiæ fecerat tradi hætenus, Expediens invenerunt, moras, de tempore ad tempus, trahere, ac tandem causam relinquere incompositam, uti patet è *Biographia regum Sueciæ, per Beerium editâ, in cap. de Christierno pag. 349.* Porròque huc pertinet Expediens à Duce Mommorancio, Francisco & Conjugi ejus Mariæ reginæ Scotiæ, in perplexo isto negotio, ubi quæstio erat, utrum ulterius toleranda foret à Regibus Britanniae gestatio Galliæ Insignium, licet hætenus XII. Angliæ Reges ea gestaverint, jure adeo indubitato, ut tot Foederibus inter ambas Nationes nihil contra cautum fuerit, suasum, Contemptus scil. generosus, siquidem

dem non foret honori regni Galliæ, ut alius Titulus, aut Insignia assumerentur, aut Sigillo Galliæ insculperentur. Etenim unum Titulum Regis Galliæ esse instar multorum nec superiores Reges aliò usos Titulo, cum Jus suum in Neapolim ac Mediolanum persequerentur, *secundum Cambdenum in Annal. rer. Anglicar. & Hibernicar.* Adhæc postquam Franciscus, Rex Galliæ, Legatum suum Bellozanum, ad Concilium Tridentinum cum Literis non Concilio, sed Conventui Tridentino, inscriptis, misisset, Crescentius, Papæ Plenipotentarius, & ipsius Collegæ, ut nec regis Galliæ Legato Audientiam denegarent, nec etiam recipiendò Literas, suspectum Titulum habentes, aliquid, in Sedis Romanæ præjudicium, committerent, Expediens excogitarunt, quatenus Literis regiis, priùs in Sacratio privatim lectis, postea verò, in confesso palam recitatis, Legato responderunt, *quòd Concilium, Conventus nomine, Rex Gallie designet, in bonam partem se accipere, neque enim de tanto Rege, qui Christianissimi nomen, inter Principes, obtineat, quicquam, inclementius, suspicari; Quòd si alia mens, alius*

lius ejus sit animus, Patres illas Literas habere pro non scriptis, interea tamen se Legatum audire velle, quibus verbis, & post Orationem à Legato habitam, hæc addiderunt, fore, ut, in proximo Confessu, respondeatur, dummodo Rex Concilium legitimè, Tridenti, convocatum fuisse agnoscat, quæ verò nunc acta sint, non admittere, se, nisi quantum de jure liceat, ideoque ejus actionis documentum communicari non posse, *vid. Thuanus Histor. lib. 18. p. 168.* Ulterius in concilio Tridentino, Hispaniæ Regis Oratori, Mendozzæ, in acri de præcedentia, quoad Sessionis locum, controversia, cum Legato Gallico, Expediendū fuit seorsim, à reliquis Legatis occupare Locum, ex adverso Præsidis nempe situm, Rege ipso, si quis adfuisset, non indignum ac proinde occupandum, ut ita neuter Legatorum videretur, reverà, cedere, *Vid. Natalis Comes Histor. lib. XIV.* Sicut etiam, simile in Expediendū, Ann. 1471. Ratisbonæ, in Comitibus Legati Ducis Burgundiæ cum iis Electores nollent cedere, talem Locum ex adverso Præsidis occupasse observati sunt, *fide Campan. tom. II. Histor.* Status autem Poloniæ,
Lege

Lege, statuerunt, ut priorem Locum ubique isti obtinerent Legati, qui tempore priores, in Regnum appulissent, *vid. Marselaer von der Ritterschafft Session num. 581. & Bodinus de Rep. I. 9.* Quin & aliquando Legatus quidam regius cum à Deputatis certarum Urbium Visitationem acceptaret, & tamen suum caput ob Regis sui dignitatem iis apertum nollet ostendere nec etiam aperto capite cum ipsis loqui, Expediens arripuit suum in Camera sua relinquere pileum, ut ita, *fide Mynsichti in Amphitheatro suo Historico* videretur nec Deputatorum causâ aperuisse Caput, nec tectus processisse, quoad Regis sui respectum. Pariter Gallicus Minister Sillery post mortem Regis in oratione ad Senatum gratulaturus regi novo, primariò, & simul tamen cauturus, ne invidiam reginæ viduæ incurreret, quasi gauderet excessu prioris Regis, Expediens exquisivit loqui hunc in modum: *Herere se dubium neque probe constare quid exprimat Mœrorem & Gaudia, stare mentem in equilibrio. Filii siquidem nunc regnantis amorem indicere gaudia; Patris considerationem vindicare luctum & lacrymas.*

Q

Nec

Nec alium in finem, tunc temporis præsens
Parlamenti Harlæus modò e vivis sublatum
Henricum patrem laudabat, mox in spem
filii regnantis assurgebat. Matrique simul
condolebat & gratulabatur, tanta arte, ut
neutram in partem ire affectus diceret, do-
nec demum progrediebatur in vota *juxta*
Gramondum Histor. lib. 1. Extra hæc exem-
pla quando Tractatus Westphalici cele-
brari debebant, nec Gallici Legati Suecicis,
nec Suecici Gallicis volebant cedere, quoad
Præcedentiam, conclusum tandem fuit, Ex-
pedientis ergò, ut altera pars Monasterium,
altera Osnabrügam, adveniret, Conferen-
tiæ autem in loco fierent Tertio, tali nempe,
qui æquè longè distaret ab hac, quàm ab i-
sta urbe, in domibus duabus vicinis à Gal-
lis eligendis, Sueci autem primi eò venirent
& Gallis seriùs advenientibus primam
exhiberent visitationem. Æquè Contro-
versia, inter Legatos Electorum & Princi-
pum Imperii, circa signa reverentiæ, cere-
monias, Tituli Excellentiae usurpationem, &
visitationem primam, exitum habuit per
illud Expediens seu Temperamentum, quòd
Legati Characterem suum, ad tempus, se-
ponebant

ponebant & tantum ut Privati suos instituebant Conventus *fide Sprengeri in sua Lucerna Imperii pag. 72.* Item quia Ambassiadores, in Tractatibus Pacis, plerumque cum aliorum Magnatum Legatis indirectè solent agere, i.e. per Mediatore, qui cum neuter illorum primum velit tradere Propositionem, curant, Expedientis locò, eas sibi ordinariè simul tradi. Atque Consiliarii, alique summi Ministri Legatorum fungentes munere, si ab alio desideratum Honoris Titulum obtinere nequeunt & tamen cum isto negociare debent, illud arripere solent Expediens, ut nullum invicem usurpent Titulum, sed tantum in tertia loquantur Persona, nec ullas interea consentiant in Visitationes, nisi prius omnes, circa eas, controversiæ sint compositæ. Imò Expediens interdum est, ut si necesse habent tales Ministri cum ejusmodi loqui Legato, cui primam visitationem exhibere nolunt, visitent ejus Contoralem, quò, vel hac sub occasione, Colloquiò Mariti queant frui, vel ut conventum suum tantum appellent Conferentiam, & sub prætextu Convivii apud Tertium quendam, nec non aut in Hor-

to, aut Sylva vel in transitu se invicem visitent. Hinc Controversia inter Comitem de Martiniz ExLegatum Cæsareum & Comitem de Lamberg Ambassiadorem novum Imperatoris, quoad illud, Quisnam ipforum alteri primam præstare deberet Visitationem, tandem, hõc Expediente, fuit composita, quòd Comes de Lamberg primum deberet visitare Martinizii contorem, & postea demum ipsum Comitem de Martiniz, *uti nuper retulerunt Novellæ publicæ.* Cæterum, sub conventu ob Pacem Neomagensem, in Controversia inter Legatum Suecicum Oxenstiernam, & Mediatorem Legatum Anglicum, Berkeley, quoad primam visitationem, Legati Gallici hoc exquisiverunt Expediens, quod ambo Ambassiadores isti primum suum Conventum deberent habere, in palatio Gallici Ambassiadoris Colberti, atque ita, utrinque omitteretur Visitatio: Et, postea, insuper, fuit conventum, ut ea Pars, quæ alteri aliquid proponere haberet necessum, ad alteram veniret primò, *juxta Appendic. Diarii Europæi A 1681.* Denique ut, intricatis è causis, Expeditio impetrari queat, sæpe tales Legati

gati aut per Suspensionem, aut Restitutionem absque redditione perceptorum, fructuum & satisfactione ob damna illata, vel quoque Declarationem, ut Res maneat in Statu quô, vel ut una Pars Titulô gaudeat ac Expectantiâ, altera verò Possessione ipsa, qualia non ignota sunt Exempla, tentare coguntur Expediens. Inde, orta Reformatione religionis Christianæ, ob conservationem Pacis publicæ, in Comitibus Augustanis, fuit decretum, quod bona Ecclesiastica, quæ jam erant occupata, in eo deberent manere Statu, quo fuissent, tempore istius Constitutionis, reperta. Hincque in Tractatibus Pacis Osnabrugensis conveniunt Legati, quòd Jus Diocesenum & tota jurisdictio Ecclesiastica, cum omnibus suis speciebus, inter omnes Imperii Status, usque ad compositionem Christianam, dissidii Religionis, suspensa fuit. Et quoad pluralitatem votorum, in materia Collectarum, cum Res in præsentì non potuerit decidi, ad proxima remissa fuit Comitìa. Bona verò illis, qui, pro Gallis & Suecis, arma, contra Imperatorem, sumserant, reddebantur, in Statu, qualia præsentì, licet absque

restitutione Impensarum & Fructuum, aut
ulla satisfactione, pro illatis damnis.
Quid? Quod & aliquando observatum fuit
ejusmodi adhibitum Expediens, quòd Res
controversa in eo deberet manere Statu,
quò fuisset ab initio currentis Seculi. Tan-
tum tamen abest, ut tales Ministri exitum
Controversiarum jam relatis mediis semper
invenire queant, ut potius nonnunquam
cogantur cedere jure suo, in tantum, seu
quodammodo & ad Tempus, saltem, sub
nomine ac specie, non indecoris, reserva-
tisque reservandis. Sic tandem Brema-
civitas, post varia Libertatis molimina, à
Suecis tentata, promisit se, usque ad annum
1700, velle abstinere à Sessione in Comitibus, i-
temque à Titulo liberæ ac Imperialis civi-
tatis, Suecis simul fidem dantibus, omnia
Privilegia fore salva, quæ, vigore Instru-
menti Pacis, Civitati competere. Quæ-
le quidem circa traditionem Civitatis alicu-
jus momenti negotium quò etiam, cum ef-
fectu terminari possit, si ita circiter scriba-
tur: *Salutare existimatum Regno N. N. pa-
cis promovende fine, concedere inter alia,
territoria aliquam amplam Principatus e. g.*
N, N,

N.N. Civitatem, & quandoquidem urbs propriis huic intentioni idonea hactenus sit reperta, eam Regi, vi & tenore presentis Instrumenti Pacis, eò usque, ex parte Principis N.N. permitti, donec alia apta exquiri queat Civitas, aut aliis modis ac mediis cum N.N. regno fieri queat Conventio, quivis prudens ac benevolus Lector ipse cogitare poterit. Ut & num, ubi necesse fuerit, Pacis obtinendæ fine, Hosti alicui potenti jam occupatum considerabile relinquere aliquod Fortalitium, & contra, Æquivalentis cujusdam locò, recipere aliquod minoris momenti, jam quondam bellò perditum Munimentum, eò magis convenienter illud negotium possit peragi, tali tantum in Instrumento Pacis sub formula: *Quamdiu Rex e. g. N.N. in potestate sua servaturus sit jam occupatam urbem & Fortalitium N. N. vicissim Regem N. N. presentis Pacificationis vi traditam sibi urbem ac munimentum N.N. retinere velle.* Et in Controversia in Episcopatu Argentoratensi A. 1592. ita demum conventum fuit A. 1604. ut octo Protestantes Canonici, ad quindecim annos, certos Reditus Ecclesiasticos deberent percipere,

quibus elapsis rursus A. 1620. ad septem annos, dilata fuit Compositio, imò Prorogatio etiam aliquando, quoad administrationem certi Episcopatus, observata fuit. Ut & prorogatio negotii annua, nec non negotii, de anno ad annum, dilatio, præbet interdum non condemnandum Expediens. e.g. regnante Gustavo Adolpho inter Suecos ac Polonos hætenus hostes Induciæ A. C. 1621. in Annum unum factæ, quæ deinde de Anno ad Annum usque in Annum 1625. medium, prorogatæ sunt. Neque negari poterit, sæpe suspensionem Prætensionis in altercatione versantis, ejusque prosecutionis, aut sententiæ ejusque Executionis Expediens fuisse, gravissimis in negotiis, adeoque verum esse omnino illud Senecæ, in Agamemnone : *Quod Ratio nequit, sæpe sanavit Mora*, & Protractione, meliorique expectatâ occasione, qualem jam olim prudenter observavit, *fide Dionis*, Imperator Augustus, quatenus non omnia, ex tempore, disposuit, sed quædam rejecit in tempus, ac sensim institutâ emollitione perficiuntur non rarò Res difficillimæ in melius, *secundum M. A. Fredro in Politico Moral. Parte IV. p. 136.*

IV. p. 136. Atque Expediens datur nonnunquam tale, quando Res controversa sequestro, seu Tertio cuidam, usque ad possibilem compositionem amicabilem, traditur. Unde Consiliarius Hispanicus è jussu Mediolanensis Regiminis Pagani in Controversia inter comitem Stanga & Marchionem Aliberti, de Dominatu Melgrate, post admissas in loco vocato Borgo S. Domino Positiones Fundamentorum utrinque præsentium, ob quæ Pars quævis hætenus istum Dominatum ambierit, tandem hoc invenit Expediens, quod quidem Marchio Feudum istud deberet Possessionis suæ subjicere, mox tamen Ducis de Parmæ curæ tamdiu tradere, donec per Commissarium, Cæsareum ex parte Comitum Stanga, & contra per Hispanicum Commissarium ex parte Marchionis Aliberti, exquisitum foret ad quam harum personarum verè pertineat proprietas. Et cum quondam foret Quæstio quidnam agendum esset, ut, Monasterii, Ministri variorum Magnatum, circa Pacificationis negotium, tanquam in neutrali Loco, de omni securitate certi esse possent, Magistratus illius Imperialis urbis, in necessa-

rium Expediens , liberabatur Homagio, quô Imperio devinctus erat , tamdiu, per consiliarium Cæsareum Craanium confectô in Curia super Actu illo per Notarium Instrumento, quamdiu Conventus ibi duraturus esset. Sicut & Consilarii æque , ac Grandes alii , ad deneganda, convenienter magis, variarum Personarum Desideria ac Petita , Expediente tali uti solent, cum successu, quod aut dubitant de Quæsitis, aut ea differant in tempus aliud, item ambiguè respondent , ut nonnunquam Spei aliquod Lumen ostendatur, etiamsi mox illud satis rursus reddatur obscurum, atque ubi aliquid poscitur, quod sine pœnitentia & periculo vix recusari potest aut promitti , sive varios excogitant modos, quibus se deliberationi super tali Quæsito queant subducere , sive variis utuntur ambagibus, nec non responsionem denegatoriam aut ipsi non subscribunt, aut iter plurium dierum suscipiunt, aut quoque sub prætextu ægritudinis, vel alio quocunque moras declarationis ac responsi sui petunt, donec Petitor tandem ipse suum ulterius, & amplius, urgere cesset Petitum ac Quæsitum. Denique etiam nonnun-

nunquam Legatis datur quoddam Expedi-
ens, per adjectam quandam Conditionem,
sicut quondam Consultationi, super Pace
concludenda, inter Imperatorem Roma-
num & Reginam Sueciæ Christinam ambo-
rumque Confoederatos, hæc addita fuit
Conditio: *Si in progressu Tractatum in-
veniatur Modus expeditior, eum, hoc omisso,
amplecti fore liberum.* vid. *Puffendorffius*
Rer. Suecic. lib. 17. §. 80. p. 587. Cæterum
aptitudine naturali ad excogitationem præ-
sentaneam Expedientium qualis Græcis
ἐπεινία vocatur polluerunt non solum E-
ques Eruditus ac armis clarus Rudolphus
de Hürnheim, qui circa A. C. 1440. vixit,
item expeditus vir Leonhardus ab Eck J. U.
D. ut & Consiliarius Onoldsbacensis atq; Ba-
varicus, de quo communis erat sermo: Was
der Herr von Eck nicht erwörtet / bleibt
wohl unentschieden / ac præsertim Dn. Fa-
bianus de Feilitzsch / qui, præ aliis, currus re-
rum Luto, uti dici solet, inhærentes pruden-
ter extrahere seu intricata negotia qualia-
cunque expedire & imminencia periculosa
præcavere noverat, *sic Spangenbergii in*
Speculo Nobilitatis Part. I. lib. VIII. c. 17,

lib. VI. cap. 14. ut & Part. II. lib. XI. cap. 18. ibidemque lib. XI. cap. 10. Sed etiam Conradus de Geismar, Eques, qui, in Controversia, quondam, inter Henricum Comitem de Waldeck, ejusque Subditos, incolas Oppidi Kurbach de partitione Lytri à capto, in excursionem bellica, Friderico de Patberg, hoste, cum 120. commilitonibus expectandi suavit, quoque, cum Successu, Expediens istud, quod Comes Waldecensis deberet accipere principalem Hostem captivum Nobilem nempe de Patberg cum 1000. Aureis Rhenanis, reliquis verò captivis exindeque expectandum Lytrum, seu pretium redemptionis deberent relinqui civibus oppidi Kurbach / *è relatione Spangenbergii Lib. X. cap. 1. fol. 157.* Quemadmodum autem Consiliarii tantum non sæpe vel suadere opus habent Magnatibus Actiones per indirectum atque hic & nunc apta Expedientia, vel, nomine suorum Principalium, talibus, in Publicis agere Negotiis; Ita & Magnates ipsi, atque aliæ Personæ celsissimæ, spontaneò eoque generoso impetu, non rarò ejusmodi Actionibus per Indirectum & Expedientibus utuntur,

tur, atque hac viâ tanquam Autores illustrissimi prælucent Posteritatis Consiliariis, quatenus his Actiones per Indirectum & Expedientia, jam ab antiquissimis temporibus usque ad nostra, monstrarunt & adhuc monstrant, gloriosissimè. Quæ dixi, suò modò, confirmat exemplum à condito Mundo perantiquum Semiramidis, quæ per indirectum sibi soli regnum Chaldaeorum paravit, dicendo Regi, suo Conjugi, aliquando, inter alia, *se mirò cujusdam rei teneri desiderio, quam tamen nec exponere, nec sperare, ob magnitudinem, ausit: ubi Rex Ninus*, nil sinistri metuens, eam protinus jussit dicere quid optet, cum certa fiducia nullam ferendi repulsam, illa Stulam petiit, ac Sceptrum regium, & Asiæ Imperium ad quinque dies: Quo impetrato, primo die splendidum habuit convivium, in quo omnes, ut sibi parerent, adegit Principes, secundò autem die nihil jam recusantes Satellites, quos primo tentaverat levioribus, Ninum Regem jussit capere, & hoc facto tandem Regno potita est, *fide Diodori Siculi in sua Bibliotheca Historica.* Atque Berico, Rex Gothorum Sueonumque XIV. ut Subditos,

Q 7

ditos, in tot diversa vota, distractos, & diuturna priorum temporum licentiâ in cædes, rapinas, & omne facinus audacissimos reditos à Patriæ finibus submoveret, videns se illud armis ac potentiâ non posse exequi, nec animos eorum directè seu recta agendo cogi, facilius tamen duci, tendit ad scopum suum indirectè, dum eos tam nobiles, quàm plebejos, misit subjugatum proximos populos Estones, Livonos, Finnos, Curetes ac Ulmerugos, qui ipsos sæpe hætenus vexarant bellis, *juxta Olai Magni Histor. Gothor. Sueonumque cap. XIV.* Deinde indirectè Jotham, Gideonis filius, simili scilicet quodam de Sente ab Arboribus in Regem electo, recusantibus dignitatem illam Oleâ, Ficu, & Vite, Sechemitis exprobrabat, quod Abimelech creavissent regem, præteritis & interfectis ad unum usque legitimis Gideonis filiis, *vid. Judic. cap. IX. v. 8. ad 21.* Nec non Rex Israelitarum Saul, procuraturus ut David in matrimonium peteret filiam ipsius Michal, indirectè processit, dum, per Ministros suos aulicos, de favore regio eum certiore facientes, cum spe non dene-gandi Matrimonii, in casum petitionis allexit

xit eum, ut confidenter talem regiam ambire conaretur Sponsam. Tum fidus princeps juventutis Jonathan cum Saulis patris mentem ac propositum se Davidi aperturum esse promississet occultè, & quid agendū ei foret, in utrumque casum, ut nemo animadverteret, fecit illud indirectè, videlicet per jactum Sagittarum ad Scopum, & colloquium cum Famulo Sagittas colligente, *1. Sam. cap. 20.* Porro Rex Salomo ambagibus utebatur ad puniendum capitaliter Simei, filium Gerar maledicum, cui parens rex David gratiam vitæ, sub juramento, concesserat, *uti patet ex 1. Reg. cap. 2.* Atque plus quam humano impetu actus Rex Jehu, ut omnes atque singulos Sacerdotes Baalis eo certius cogeret ad locum destinatæ cædis, obliquè egit, quatenus majorem, præ suo Antecessore, Ahabo, ardorem colendi Baalum simulavit & celebrationem solennis festi Baali decreti, quo nulla Sacerdotum Baali abesse permittebatur, *juxta 2. Reg. cap. X. v. 18. ad 25.* Præterea Joas, rex Israel, Amaziam tumidum regem Juda, post victos Edomitas, ipsum ad prælium provocantem per talium verborum ambages dehortari conatus est: *Carduus in Libanon manda-*
bat

bat Cedro in Libanon: Da filiam tuam filio meo uxorem. Transivit autem bestia agri in Libanon & conculcavit eum, juxta 2. Paralipom. XXV. v. 17. 18. 19. Ulterius Dejoces V. rex Mediæ, oblique agendo Regnum obtinuit, quatenus usus est corruptis Judiciis, magnaue Rerum perturbatione ac Scelerum impunitate, in suum commodum, dum scil. justitiam atque æquitatem solus revocavit, & hoc ipso factò, tantum nomen ac tantam sibi apud Medos paravit auctoritatem, ut omnes undique Judicum reliquorum tribunalia aspernati ad ipsum concurrerent eique soli Lites suas decidendas permitterent. Quo animadverso conquestus se tanto oneri imparem simulavit Rem familiarem cogi negligere, ac proinde se velle deponere personam Judicis, cum igitur ea ad Comitia relata omnibus metum incuterent de majorum Scelerum licentia, si ad pristinum reditus fieret Statum, ipsi Regnum tradiderunt, quod nactus paucis sui fecit copiam, ne æqualibus novæ dignitatis splendor dolorem moveret, aut invidiam, *fide Parei in Medull. Historic. Univers. p. 51.* Adhæc jam olim Romulus oblique
indicare

indicare voluit Romanis, quando aggredi
& rapere debeant Sabinas, dicendô, *tunc
exequendi Propositi affore opportunitatem,
cum assurgens purpuram, in sinu, contrabe-
re ac contractam rursus explicare ipse fuerit
visus, juxta Casalium de Ritib. Gentil.* ut &
Tarquinius Superbus dubiæ fidei nuncio,
à Filio, Gabiis, res suas callidè agente, misso
planè nihil voce respondit, sed cum eo vel-
ut deliberabundus, in hortû ædium transiit
& tacitus inambulans summa Papaverum
capita baculo decussit atque sic dimisso
nunciô, tacitis filio Sexto patefecit amba-
gibus, quid vellet quidque præciperet, de
quo vid. *Livius in Histor. Roman.* Nec non
Amasis, rex Ægypti factus è plebejo, & hinc
parum æstimatus à subditis, indirectè eos
ad majorem venerationem adegit, dato ali-
quo Exemplo, & simili per Statuam ex au-
rea pelvi, è qua antea ipse, cum omnibus
Convivis, sæpe pedes lavaverat, factam,
quam Subditi infcii valde venerati erant,
fide Herodoti lib. II. Atque Demetrius fili-
us regis Antigoni cum amico suo Lysima-
cho directè non valeret notificare instans
ei à maxime irato suo Parente summum pe-
riculum,

riculum, fecit istud indirectè, quatenus, mediante sua in manu tunc detenta hastâ, terræ inscripsit pulveri $\Phi\Delta\gamma\epsilon$ $\Phi\Delta\gamma\epsilon$. *uti refert. Spangenberg. in libro, cui Tit. der Nidels Spiegel. Part. II. lib. 9. cap. 10. fol. 132.* Item Magnus Persarum Rex Cyrus dicitur, *fide Xenophontis*, in sua adolescentia voluisse explorare obliquè utrum avus Astyages facile esset concessurus, cum ipsum æqualibus ad venandum abire, dum illum ita alloquebatur: *Dic mihi, mi Ave, si Servorum quis aufugiat, tuque hunc nanciscare, quid de eo facturus sis? Quid aliud, ait, quam ut vinctum opus facere cogam? At si sponte redierit quid facies? Quid? extra quam ut verberibus casô pristinas rursus ad operas utar. Quin tu igitur paras, inquit, Cyrus quo me verberes, qui fugæ consilium inierim, assumtis ad venandum meis Æqualibus?* Et Astyages: *Rectè verò factum à te ait, qui prædixeris. Equidem ne hinc te moveas veto.* Quod cum Cyrus audisset, parebat ac remanebat, mœstitiâ ac silentiô Avum ad aliam permoturus sententiam: Qui Cyrus itidem postea per indirectum, per simile scilicet de Piscibus ad cantum tibiæ saltare, nolera-

nolentibus, aut post capturam satis salientibus, in sicco intra verriculum, quod tamen ipse jam non amplius curaret Legatis Jonum atque Ætolorum ejus oblatam gratiam, nondum victo & subjugato Croeso, repudiantium, nunc autem expetentium significavit, se preces istorum jam non amplius curare. Nec non rex Ahasverus oblique sententiam Hamani Ministri primarii explorare voluit, qualis honor habendus foret Mardochæo benè merito Judæo, dum illum interrogavit: *Quomodo tractandum judicas eum virum, quem Rex vellet honorare præ aliis. De quo vid. Lib. Esther capite VI. vers. 6.* Juxta Mausolus, Rex, Cariae Dominus, indirectè etiam suos coegit, subditos ad largam quandam Contributionem, quatenus Rege Persarum, per Legatos ab eo solenne Tributum, postulante convocatis in suo Districtu opulentissimis ostendit Regem imperare Tributa, se autem pecuniæ parum habere, ubi ab eo subornati quidam statim sunt polliciti se esse collaturos & Summam indicarunt quò factò opulentiores partim pudore, partim metu adhuc plura contribuere sunt polliciti,

ti, *ex relat. Aristot. lib. II. de cura rei familiaris.* Quin & Ariston, Rex Spartanorum, post duplex sterile Matrimonium ab Amico Ageto, Alcidis filio, pulcherrimam uxorem, per indirectum, extorsit, dum proposuit se donaturum ei, quod vellet, ita tamen, ut Agetus rursus ei daret, quod optaret. Hoc ut sibi Ambo jurato promiserunt ac Ariston petitem suum manifestavit, Agetus quidem invitè, attamen intuitu Juramenti isti suam Contoralem concessit, è qua ipsi fuit genitus Demarathus i.e. à populo votis petitus, *fide Herodoti Histor. lib. VI.* uti & Demarathus, rex Lacedæmoniorum, in suo, apud Xerxem, exilio indicavit, indirectè, nempe mediantibus tabellis ligneis, inscriptis quidem, ast cerâ superinductis, Magistratui Lacedæmoniorum Consilium Xerxis, Persarum Regis, de bello ex improvviso inferendo Græciæ. Et Antigonus quondam eum, qui Mynichiam, sub sua potestate, habebat, Præfectum indirectè moniturus ut populo Atheniensi Facultates detraheret, scripsit ne collare tantum validum, sed ut Canem etiam strigosum faceret, *fide Plutarchi in Sermone Amator.* Indirectè quoque

que interdum aliquid denegari aut recusari solet à Magnatibus, quod directe commode fieri non posset, quale quid etiam ille Artaxerxes Persiæ rex fecit, qui ubi filio Dario, præter Regnum Aspasiam ipsam quoque poscenti, primo indulgenter se id facturum esse promiserat, mox poenitentia ductus, ut quod temere promiserat, honestè negaret, Solis Sacerdotio illam præfecit, quo ei perpetua à Viris imperabatur abstinentia, *fide Justin. in Histor. Troji Pompeji lib. XII. cap. 2.* Adhæc moriturus Scylurus Scytharum Rex ad servandam maximè salutarem concordiam invincibilitatis retinendæ sine Filios suos octoginta adhortatus est, dum fasciculum Jaculorum porrexit singulis iussitque eum rumpere, quod cum singuli ceu impossibile factu visum recusarent, ipse Scylurus Parens singula Jacula dissolvit, atque ita facile diffregit omnia, *secundum Plutarchi Tom. 1. op. de Vitis Imperatorum pag. 489.* Ut & Persarum rex Darius quando è Tyriote, spadone, scire olim desideravit, num forte Contorali etiam suæ, defunctæ Reginae, ab Alexandro, qui eam, jam à tempore suæ ad Issum victoriæ, captivam

captivam servaverat, pudicitiae fuisset illata vis directè illud è Tyriote quærere noluit, sed per indirectum potius, sub tali formula: *Num, quod & scire expeto & quærere pudet, ausus est aliquid & dominus & juvenis, juxta Qu. Curtii Ruffi Histor. Alexandri M. Lib. IV. cap. X.* Ipse quoque Alexander M. cui-dam Præfecto ipsi majorum Vectigalium impositionem suadenti suam indirectè aperuit displicentiam, dicendo: *Olitorem odi qui radicitus exscindit olera.* Nec non Pyrrhus, famosus Epiri rex, rogatus sententiam, qui inter duos Tibicines esset præstantissimus, nil nisi hæc respondit: *Poly-sperchon est optimus imperator.* quo ipso indirectè declaravit talem Majestate suâ inferiorem esse quæstionem. *vid. les Oeuvres de Francois de la Mothe le Vayer Vol. VII. Chap. VII.* Quid? quod Dux Gallorum Brennus, ubi ipsi, occupatâ jam & incensa Româ, aliquot talenta Auri, juxta libram, tradebantur, ut capitolio parceret, tandem etiam, indirectè, impensas suscepti sui belli postulare voluit, dum magnum suum quoq; liberare Romanos jussit acinacem, & sicut & plurimæ Græciæ Civitates quæ parere coactæ

Etæ fuerant regi Antigono, datâ occasione, Spartanis Ducibus libertatem recuperaturæ ne bellum adversus Regem suum cepisse viderentur, Socios ejus Ætolos sunt aggressi, *juxta Justinum Histor. Philippic. Troji Pompeji Lib. XXIV. cap. 1.* Quibus non minus merentur addi tam Imperator Romanorum Augustus, quatenus, *ex relatione Gellii, in Noc. Attic.* in Monitis ad Domesticos, aut Rectores Provinciarum, aut urbis Magistratus, alienis & gravissimis Autorum verbis tacitè, ac quasi aliud agendô, perstringebat, quam ejus Successor Tiberius, qui obliquè declaravit non placere sibi consilium tam durum de nimium exhaustiendis subditorum opibus per tributa, quando respondit: *Boni Pastoris est tondere Pecus, sed non deglubere.* Nec, sine debita admiratione, dimitti potest indirecta Repulsa, quam callidissimus Sejano Liviæ nuptias ambeunti dedit, *apud Tacitum*, imò adhuc magis est mirabile quam indirectè idem egerit Tiberius in Epistola ad Senatum de capiendo ac puniendo Sejano. Hujus enim ab initio nullam fecit mentionem, sed paulo post levius eum perstringebat; Inde, inter
textis

textis quibusdam, sequebatur apertior, sed ea adhuc perfunctoria accusatio, & tandem, post varios de negotiis Reipublicæ excursus, nominati erant duo Sejani familiares, in quos animadvertere jussus Senatus, additō simul, ut ipse quoque caperetur. Qui Tiberius quoque satis gnarus penes Imperantem, qui plurima odiosa & periculosa per alios agit, semper restare, quo in majus dum vult aut melius & securius rem queat urgere, adiit tumultuantem in Germania exercitum per indirectum, nempe per filios, Majestate sua sic facilius manente salvā, quippe cui major è longinquo manebat reverentia, præsertim cum excusatu foret facilius, si filii quædam ad Patrem rejecissent & Tiberius judicaret, resistentes forte Germanico aut Druso, milites tamen tandem à se ipso posse mitigari vel infringi, nullum contra superfore subsidium si præsentem ipsum Tiberium sprevisent, de qua *Actione vid. Tacitus Annal. Lib. 1.* Sequitur quòd & Imperator Romanorum Caligula, quo Decretum suum, de collocanda sua in templum Hierosolymitanum Statua, honorabilius abrogaret, indirecte (ut sunt qui

qui existimant Politici) egit, quando adhibuit Intercessionem Agrippæ, quoniam Petronio Præsidi ad avertendam Imperatorii Propositi executionem Romam misso Judæi non solum, prope Tiberiadem, sed etiam, apud Ptolemaidem, occurrerant deprecantes Imperatorii Propositi jam relati executionem cum additamento se mori malle quàm tale quid pati, *fide Josephi Lib. XVIII. Antiquitat. Judaic. Cap. XI. & Philonis de relat. ad Caium p. 658.* Juxta Rex Saracenorum Almundar, qui A. C. 509. in Arabiam & Judæam irrumpens multa, in Palestinæ sanctis locis, Cœnobia vastabat, ubi, miratus martyrum Christianorum patientiam & constantiam, cum baptismo Christianam fidem amplexus erat, Monachos duos ab Eutyche Severo, Heretico, ad ipsum missos, persuasionis ad heresin Eutychanam fine, per indirectum redarguit, dum hos duos Eutychianos interrogavit: *ecquid scirent novi?* quibus nihil scientibus dixit *hac ipsa hora ad me venit Epistola, quâ certior fio de morte Michaelis Archangeli.* Quam quidem relationem cum hi duo Eutychiani risu exceperant statuentes Angelos,

R

los,

los, naturâ sua, non posse mori, replicuit Almundar: *Cur ergo Vos docere audetis Deitatem Christi esse mortuam, cum ne quidem Angeli qui tamen tantum sunt Creatura, queant mori. vid. Cyrillus & Godofredi Chronic. Histor. Part. V. pag. 411.* Adhæc Papa Benedictus cuidam Saracenorum Regi, qui, ut ipse, per suos, non solum, graviter, ejus straverat exercitum, sed etiam ejus Conjugem fecerat occidi, indirectè notificabat quantis militum copiis, proximè futurâ æstate, eum invasurus esset, dum ei Saccum Castaneis plenum misit, indicavit, jam olim, eidem Regi, itidem oblique, quòd ipsum cum multo potentiori exercitu expectaturus foret, quatenus ipsi Saccum miliò repletum remisit, *fide Piccii in Obs. H. Dec. I. c. III.* Similiter Amorabæus, Tartarorum princeps, quondam à Lazaro principe Serviaë transitum suorum militum in Hungariam postulans, nota facere voluit numerosa sua agmina, per indirectum, quando illi misit Saccum impletum Miliò ubi tamen callidus princeps Lazarus vicissim egit indirectè, dum Amorabæi legatum post triduum ad se redire jussit,

fit, tuncque tam Gallinas, quàm Gallos, fame de industriâ, prius vexatos, Milii acervo immisit qui etiam brevi omne Milium comederunt, quo factò Legatis Tartaricis mandavit ut Tartari plus mitterent Milii, se enim plures adhuc Gallinas habere ac Gallos, qui cito omne aliud deberent abligurire Milium, *fide Corrozetii in Diet. & Fact. Memorabil.* Accedit Carolus M. Imperator Romano-Germanicus gloriosissimus, qui non solum Legatos Michaelis Rangabis, Imperatoris Orientis, in compensationem vexationis suorum Legatorum, Habtonis, Hugonis, Comitis Turo-nici, & Ajonis, Longobardi, ipsis à Stauracio, Imperatoris Nicephori filio, factæ, circumduci fecit, per longissimos ac devios Europæ anfractus: ἀνάντα καὶ πάντα πέναντα δόχμια, donec pecuniâ & rebus suis consumptis, ad egestatem redacti & vix tandem Aquas perducti, *fide Crusii Annual. Suev. lib. 1. Part. 2.* sed etiam in gravi causa amorem clandestinum Emmæ filiae atque Eginhardi officialis, ac Subditi Imperatorii concernente, per indirectum egit ratione inveniendæ Sententiæ, dum,

convocatis Aulicis suis Ministris grandibus, facinus proposuit, non nominatis Personis, interrogans illos duntaxat, quid talibus faciendum foret, qui tale quid commisissent, quam deinde Procerum aulicorum Sententiam ipse tamen mitigavit, copulandò Eginhardo filiam *vid. ibid. Lib. I. Part. II. p. 13.* Nec minùs egit per indirectum filius Caroli M. ac Princeps juventutis Pipinus, quatenus, postquam ipse ceu natus maximus, cum quibusdam Proceribus Conjuratorem inierat, insidiis tamen detectis illi quidem incarcerati, Pipinus autem in Cœnobium S. Galli deportatus erat, & postea Carolus M. in Conjuratos animadversurus, misit quosdam Ministros ad Pipinum, qui confessionem criminis ex ipso elicerent, ac sociorum conspirationis accuratè indagarent improbitatem, repertus fortuitò, à Legatis in horto herbas inutiles radicitùs evulsit, ac Legatione Patris audita nihil aliud Legatis respondit, quàm ut *abirent ac Patri suam solùm referrent exercitationem.* Per quam quoque Actionem Prudens Carolus M. facile intellexit sententiam condemnationis oblique ac tacitè latam à filio, & pro-

& proinde socios nefandi facinoris morte puniit, filium verò Pipinum in Treverensium Monasterium Prumiense relegavit *ex relatione Aventini in Chronico suo Germanico.* Quibus modò dictis potest & addi Isebrandus, Comes de Altdorff, qui e Contorali sua Irmentrude, quæ, unico filiolo apud se relictò, reliquos undecim simul eodem partu natos aqua submergi mandaverat sicut parvos Lupos, (quos tamen dein ipse perillustri Parens, in suo occursum à Providentia divina mirè directò, repertos servaverat, servatosque baptizari ac unà Welphos appellari curaverat) promeritam poenitendi ipsius Facti elicuit, indirectè, sententiam, quando ex ea, in præsentia Convivarum perillustrium, quæsierat: *Ecquid illam meruisse judicaret Matrem, quæ tot dilectos filios voluisset aqua suffocare?* ubi Irmentrudis quidem, statim sui improbi facti recordata, veniam ejus decenter à perillustri Conjuge precata & adepta quoque est istam *juxta Libellum, cui Titulus: Brandenburgischer Cædernhayn. pag. m. 18.* Imò Contoralis quoque Gormonis III. Regis Daniæ, indirectè huic indicavit mortem

alterius ex absentibus ambobus filiis, quam per verbalem narrationem, utpote sub minis mortis, prohibitam, aperire illi non audebat, dum se, festo quodam die, Regi offerbat in habitu lugubri, ut sic, vel se tacente, Rex quid accidisset, posset colligere, *fide Meursii in Hist. D. lib. 3. p. 47.* Jugiter obli- que Ottoni III. Imperatori vidua Comitis cujusdam, in Italia, circa Mutinam, falso ab Imperatrice minùs casta Maria de Arragonia adulterii insimulati & mox, præcipitatò Ottonis jussu, interfecti, justam extorsit sententiam, cum Cæsare, paulo post, Jus solenniter viduis ac pupillis dicente, rogavit: *Ecqua pœna dignus esset, qui vitam alteri injuriâ ademisset?* ubi autem Imperator respondit: *Morte.* Tum illa: *Ergo pœnam hanc tu Cæsar, te Judice, subibis, qui innocentem Maritum meum sustulisti,* secundum *Paræum in Medull. Hist. profan. p. 611.* Qui Otto III. etiam indirectè declarare voluit, Principes unitos esse invincibiles, quando, pro Symbolo quodã, hæc ipsa sibi elegit verba: *Baculi qui non franguntur conjunctim, franguntur divisim* ut & Fridericus, Comes de Oldenburg, Leonem, quo cum, ex sententia

Henrici

Henrici IV. Imperatoris, in Comitibus Gos-
lariensibus, in Theatro, loco Patris sui, Hu-
nonis Gloriosi, ad eam pugnam condemna-
ti, debebat pugnare, per indirectum supera-
vit ac interemit, dum virum stramineum,
extus pinguedine animalium recenti illi-
tum, intus verò intestinis recenter macta-
torum pecorum impletum Leoni obtu-
lit, quem ut Leo cibi avidus, odoreque mo-
tus, improvidè invasit, interim Comes cum
suò occidit gladio, *juxta Tb. Lansii Orat. fu-
nebr. Anton. Henrici Comit. de Oldenburg.*
Fridericus Barbarossa quoque indirectè fa-
tis quondam remonstravit Isaacio, Impera-
tori Orientis non levem illam Incivilitatem,
quâ Legatus hujus, utpote Romani impera-
toris in solenni Audientia nullius Sessionis
dignatus fuerat, & sic eos non melius ac suos
proprius ministros ac servos tractaverat,
dum vicissim Græcos Legatos ad solennem
Ipsius Audientiam accedentes non solum
sed etiam singulos eorum culinarios ac sta-
bularios servulos, nulla horum recusatione
respectâ, ad assidendum fecit adigi & sic a-
gendo per obliquum exprobravit Græcis,
quod Ipsi nec virtutem nec dignitatem, me-

rita & Nobilitate in æstimare scirent sed cu-
juscunque conditionis personas æqualiter,
& absque ulla adhibita debita distinctione,
tractarent, *fide Nicetæ Annal. lib. II. fol.*
166. Quin & omnino valde indirecta fuit
Via ista quâ olim usus est Gerlachus Elector
Moguntinus, ut Adolphum Nassovium,
suum cognatum, ad dignitatem promovere
valeret Imperatoriam. Dissidiis enim in-
ter Principes, qui Imperio vacanti vel im-
minebant, vel erant destinati in suum usus
commodum seorsim, cum certis Electori-
bus & secreto agens, monuit Wenceslaum,
tunc Regem Bohemiæ, in Albertum Austriæ
Ducem, ire pleraque Electorum suffragia, se-
tamen, si de consensu Wenceslai sibi consta-
ret impedire illud paratum esse. Sic per-
suaso Wenceslao Saxonem aggressus est,
hujusque inimicum Ducem Brunsvicensem
Spei ad Imperium proximum: Palatino au-
tem Wenceslaum tunc ipsi inimicum per-
suasit cæteris nisi impediretur proximior-
em fore. Et ita singulorum Inimicos se
impediturum promittens circumvenit sin-
gulos & postremò cognatum suum nomi-
navit Imperatorē, quem primo & recta ob-
latum

latum procul dubio omnes rejecissent. Extra hæc cum Alphonsus Rex Castellæ, gener Alphonsi IV. Portugalliæ regis, cum quo paulò ante in gratiam redierat, auxiliò ejus militari opus habens, suis verbis ac re-
cta illud dubitavit ab illo petere, per indire-
ctum agere decreverat, quatenus suam sub-
ornabat regiam Conjugem, ut suo tantum
nomine auxilium militare à Patre deside-
raret, quem tamen astum intelligens Al-
phonsus, Portugalliæ rex, suæ respondit
Filiæ, *Ipsam, utpote Fæminam, non egere
auxiliò militari nec armaturâ, quod si vero
ejus Maritus talibus haberet opus, Ipsum per
se debere ista petere & tunc se illum non de-
relicturum*, id quod mox etiam in bello
contra Mauros, postquam iste suo nomine,
per uxorem à Socero auxilium petierat re-
aliter & gloriosè præstitit, *juxta Histor.
Reg. Portugalliæ pag. m. 127.* Petrus quo-
que Portugallorum Rex Ambassiadores
suos, quando eos in aulas exterorum Prin-
cipum mittebat, per indirectum, instruxit,
quod deberent possidere Mixturam omni-
um Scientiarum & cognitionis omnium
Rerum, dum ipsis ante abitum solebat fer-

tum dare ex variis compositum Floribus
vid. Leti Ceremonial. part. 1. lib. 1. pag. 310.
Nec non ipse tremendus quondam Tamer-
lanes hostem suum ac Turcicum Imperato-
rem, Bajazethem victum & captum ad cru-
dele poenæ genus condemnavit indire-
ctè interrogando nempe ipsum per
hæc verba: *Tu vero quid acturus fores, si
ego essem tuus Captivus?* Bajazethe verò re-
spondente: *Te ferreæ Caveæ inclusum pro
spectaculo circumduxissem tecum*, Tamer-
lanes hanc ipsam Captivi sententiam acce-
ptavit atque in eodem executus est. Ut
& Balthasar Cossa, postea JOHANNES
XXIII. dictus, sibi paravit olim Pontifica-
tum, loquendò obliquè, dum, ut adhuc
Cardinalis, dixit suis Collegis: *Date mihi
Chlamydem & ego dabo eam futuro Pontifi-
ci.* Hocque impetrato humeris suis palli-
um imponens: *Papa*, dixit, *ego sum &
futuro post mortem Successori dabo juxta
Kromayeri Hister. Eccles. Centur. XV.* At-
que deinceps Joannes II. Portugalliæ Rex
expertus Grandes Regni, ob ademptam
ipsis omnibus Jurisdictionem Criminalem,
per legem novam, Plebi maximè gratam,
qua

qua eos indirectè omnibus rebellandi viribus privarat, contra Ipsum, cum quibusdam Sanguinis regii Principibus, ut Ferdinando Duce Bragantiæ ac Duce de Visco, Reginae conjugis fratre, obliquè in hunc mortis tulit sententiã eum ita interrogando: *Mi Affinis, quid quaeso facturus esses illi, qui tuam moliretur mortem?* Quo auditò hic respondit: *Prævenirem eum, si possem, & prius occiderem.* Rex igitur statim replicuit: *Tu itaque tibi ipsi & in caput tuum justam, tulisti Sententiam,* ac in isto momento, mediante pugione suo, ipsum interfecit, *vid. Historia Reg. Portugall. pag. m. 189. & 190.* Item Rudolphus I. Imperator, Comes facetus de Habsburg, Principibus, qui ipsum interrogaverant, cur non Romam, in Coronationis Papalis sibi procurandæ finem, peteret, indicavit, per indirectum, plures quidem Cæsares Italiam ingressos hætenus, paucos tamen, cum suo & Patriæ comodo, rediisse feliciter, hincque sibi talem displicere introitum solennem in Italiam, quatenus nil, præter hæc, respondit: *Omnes olim Fera à rege Animalium, Leone, in altum quendam montem specubus & antris conca-*

vum accersebantur. Venerant Animantes cicures, venerant ferae pleraque omnes: Sola sagax Vulpes antro quidem proxima, priusquam ingrederetur montis profunditatem, aliarum Animantium reditum præstolabatur. Cum autem egrederentur paucissima: Neque ego, inquit, ingrediari, fortè in illarum numero, quæ intus manent, connumerarer, non harum, quæ egrediuntur, vid. Jo. Wolffii Læction. memorabil. ac recondit. Tom. II. Centenar. 16. p. m. 491. Insuper Fridericus III. Imperator Romano-Germanicus antequam cum Carolo, Duce Burgundiæ, qui exaltationem in Regem Belgii ab eo petierat, mediante matrimonio sui filii Maximiliani, cum istius unica filia Maria pacem concluderet, ac Ludovicus XI. Rex Galliæ, qui ipsi in Bello cum Carolo Burgundo insignem quidem Succursum promiserat, tametsi hætenus minus præstiterat, per Legatum varias excusationes proferentem ab Ipso desideraret, ut Bellum jam dictum continuaret ac Carolo Burgundo rursus auferret Provincias hætenus occupatas, in damnum Imperii, cum hoc Annexo, sc. Flandriam, Burgundiam, & alia ad regnum

gnum Galliae, ab antiquissimis temporibus
pertinentia rursus velle conquirere, respon-
dit Legato isti Gallico, Eos, qui Carolo, Du-
ci Burgundiae, suum auferre velint Territo-
rium, debere illum prius vincere, idque se-
quentibus, per indirectum, fecit verbis: Non
procul in quadam urbe Germaniae accidit,
quod ferocissimus quidam Ursus totam Regio-
nem circumjacentem maximò affecit damnò.
Cujus necessario citò tollendi sine tres Juve-
nes audebant suam contra tam horrendum,
Ursum, tentare fortunam, ante tamen susci-
piendum facinus intrarunt aliquod Diverso-
rium, à cuius Hospite poscebant duntaxat
convivium quoddam, affirmantes se brevi me-
tuendum istum Ursum paratos occidere &
postea pellem Ursa ipsi vendituros esse. Impetra-
to igitur sic ab Hospite sat bono Convivio, in
Sylvam, captum abierunt Ursum: ast hi boni
Homines simul ac Ursus ipsis ex improvise
apparuit, tantò terrore sunt perculsi, ut nul-
lus eorum amplius de Urso capiendo cogita-
ret, sed attoniti omnes tres fugam matura-
runt, qua licuit. Alter altam in arborem pro-
peravit, alter, absque pelle ursi, urbi advolavit:
Tertius autem, tempore exclusus, humi pro-
cubuit,

cubuit, spiritumque continuit pro viribus, unde factum ut Ursus ipsum pro cadavere agnoscens illæsum jacere passus sit atque abierit. Post hunc autem eventum ille Socius miser, qui in Arbore suam impetrarat Salutem, ad socium humi prostratum veniens ex eo quæsit quales cogitationes habuerit, tum temporis, cum Ursus ipsum tam violenter, huc & illuc, volutaret, ad qualia verba Miser hic regeffit: Ursus mihi in aurem dixit me imposterum non debere venditum exponere pellem ursinam, nisi prius Ursum ceperim. Atque in his verbis Imperatoris laudati Frederici finita fuit Oratio vid. Dn. de la Serre *Inventaire general de l' Histoire de France*, Tom. III. in vita Ludovici XI. Juxta imperator Turcicus, Mahomet II. ubi ei quidam suorum Bacharum suaserat, aliquando, Occasionem præsentem Christianos Principes valde jam discordes bello invadendi non fore ipsi negligendam, indirectè, respondit ei, dum primò plane nihil dixit, sed tantum duos Canes maximè mordaces, sibi que summè infestos, in Conclave suum jussit adduci & in se invicem irritari. Quando verò illi sibi maximè irati vehementissimè decer-

decertabant, ipse subito Leporē vivum fecit
imitti, quò demum visò, Canes subito rixari
cessantes Leporem simul avidè persequen-
bantur. Tandem ergò hæc verba addi-
dit : *Jam vidisti mi Bacha, quàm valde sibi
infensi hi Canes simul ac hostem communem
Leporem viderunt, privatum suspenderint o-
dium; Idem mihi eventurum est, si bellare in-
cipiam contra jam discordes Germanicos
Principes. Etenim tunc quod statim ipsi se
unirent, meque contra invaderent, certò mihi
expectandum foret, fide Krekwizii in Libro,
cui Titulus : Historisches Lustwäldlein/
part. II. pag. 983. Qui etiam Ludovicus XI.
Galliæ Rex, ulturus mortem Caroli simpli-
cis Patris sui, in delinquente Huberto, comi-
te Veromanduo, qui cum in arce Peronia-
na captivum tenuerat, per indirectum egit,
quatenus Lauduni instituit Conventum,
Literas Principum sibi ab Angliæ Rege mis-
sas fingens ; Quibus à Scriba prælectis, altâ
vocē adjecit : *Jocone an serio Anglus no-
stram velit explorare Sapientiam, dubito.
Sed tamen illum serio ponamus agere. Villi-
cus agri Dominum ad se blande invitatum
occidit. Homicidio an Parricidii suppli-
cio**

ciò dignus sit, queritur. Principes sententia
 rogati & inter hos Hubertus quoque mo-
 dignum esse *Villicū ignominiosissima, unanimi*
suspendiō scil. responderunt consensu. Tu
 Rex ad Hubertum conversus : *Ergo & Tu*
inquit, Regis tui proditor tuō ipsius judicio
damnatus dignas perfidiarum pœnas luito
 Unde postea Hubertus in crucem actu
 monti vicino dedit nomen, *fide Ægidii Cor-*
rozeti de Dictis & Factis memorabil. Pariter
 quondam, Pragæ, Georgius Podiebrad,
 Vice-rex Bohemiæ supra Dominum, Jo.
 Schmirszky, quoniā, uti illi Comes de Cilly
 aperuerat, ad Ladislaum Posthumum, re-
 gem Bohemiæ ita scripserat: *Venturum Te*
quam primum in Regnum tuum probo: si mo-
dò imperaturus veneris, non pariturus: Iner-
mem impotentemque intrare non laudo, nisi
bicipitem Mater peperit, ut è duobus capi-
tibus unum, Viennæ, apud Amicos, dimittas,
alterum Bohemorum dubiæ credas fidei. La-
 turus sententiam, per indirectum egit,
 quatenus convocavit Magnates Bohemiæ
 ad conventum, Iplisque Copiam istius E-
 pistolæ, sine nomine tamen Autoris, propo-
 suit, simul interrogans singulos, pro eo, ac
 sederunt.

federunt. *Ecquid talium Literarum Scrip-
tor meruisset.* Mox igitur & reliquis Ma-
gnatibus, ac ipso Schmirfizkyo, statuenti-
bus, talem judicandum esse proditorem,
Patriæ atque capitaliter puniendum, Vice-
rex Originale Literarum ipsum protraxit, &
ita Schmirfizky propriâ manu, Sigillo ac
votô ad mortis condemnabatur supplicium,
unde etiam, post indultas tantum Præpa-
rationi ad mortem duas horas, decollatus
est, fide Birkii in Speculo Honor. Dom. Ar-
chiducal. Austriac. Lib. V. cap. X. qui Po-
diebrad quoque Matthiæ hætenus captivo
electionem suam in regem Hungariæ indi-
rectè denunciavit, quando dixit ei, quid
quæso mihi dares, si Tibi lætum afferrem,
nuncium, &c. vid. ibid. Lib. V. cap. 12. pag.
644. Item Galecius M. Sfortia, princeps
Juventutis Mediolanensis, Bartholomæo,
Bergomati, seni ac astuto Duci Venetorum,
per indirectum, significabat, non esse impos-
sibile eum aliquando iri captum, dum ei mi-
sit Vulpem Senem inclusum caveæ. Quod
subolens Dux Venetus vicissim Duci huic,
indirectè respondit quando ei misit Acci-
pitrem loris ligatum cum annexis tintinna-
bulis,

bulis, indicaturus, hoc modo, Principem hunc Juventutis Mediolanensem debere adhuc ludere Avibus & Pusiones tractare *ex relatione P. Jovii*. Ulterius Imperator Maximilianus I. aliquando, per indirectum, promeritam in quendam Secretarium suum tulit sententiam, qui ipsi sexcentos subduxerat florenos, quærendo ex eo, *quidnam ille meruisset, qui Domino suo tantum vel tantum pecunie suffuratus esset?* Secretario autem respondente: *Patibulum*. Ipse ei replicuit, *Talia quidem tu noli loqui, tua enim opus adhuc diutius habemus persona*. Sic ipse Albertus Animosus Saxoniae Dux gloriosissimus quando olim animadvertit se diu jam motas Rebelliones in Flandria, ac præsertim Gandaviensium & Bruxellensium seditiones non valere tollere directe, scopum suum assecutus demum est per indirectum, dum filium suum, principem Juventutis, Henricum jussit invadere arva circa Gandavum, ibique spem Messis corrumpere: Quò viso Cives perterriti senatum, sub minis expulsionis ex urbe, ad submissionem Sereniss. Duci Alberto præstandam reconciliationemque ejus quærendam, compulerunt,

juxta

juxta Birkiū in Libro, cui Titulus: Der Sächf. Helden Saal / in vita Alberti Animosi. Quin & quondam Nobilis quidam Misnicus, Dn. de Uttenhof, paulò post ortum metallifodinarum famosæ urbis Schneebergæ, cupiens Pagi sui exosum nominique proinde suo indecorum, nomen: Quies Pauperum: Der Armen Ruhe à Sereniss. Principe Alberto Animoso, in Tabella Provinciali extinctum, ejusque loco receptum nomen: Via Argenti. Die Silber-Strasse / cum dubitaret se Petitum suum impetraturum esse, si illud proferret directè, petebat à Duce Alberto animoso, per indirectum, ut sua Celsitudo suorum diu ac fideliter præstitorum Officiorum intuitu, ipsum certi desiderii vellet reddere compotem, quod quidem Beneficium, ipse, cum suis in omni subjectione ac obedientia, corporaliter, suisque cum Bonis, demereri, datâ quavis occasione, paratus esset, ubi mox Ser. Princeps Albertus cogitans, Uttenhoffium forte Prædium aliquod equestre aut Pagum, in propinquo istius regionis, situm, quale ejus meritis denegare vix posset, petiturum fore, jussit eundem

dem Petitionem suam absque ullo proferre metu, & hoc facto, etiam ipsi, quoad suum gratificatus est desiderium. *vid. Liber cui Titulus: Beschreibung der Ehrl. Sächsl. Berg-Stadt Schneeberg Sermon. IV. p. m. 664.* Nec non Carolus V. Imperator obliquè quendam docuit Aulicum proximos Magnatibus Ministros paucissima ab iis accipere beneficia, dum ei querenti de hætenus minori percepta gratia Cæsareâ tantùm respondit, an nescis quo propior Luna est Soli, eò minùs Luminis illam ab hoc accipere, *juxta Chytræum in Orat. de vita Caroli V.* Pariter Solymannus Imperator Turcarum brevi ante expugnationem Sigethi, summo suo Pontifici dicto Muffti, ut & Cadileschero, cum instinctu Capitaneorum, quos vocant: *Bassen*, adhortantibus, ut tam Christianos quàm Judæos cogeret ad religionem Turcicam, indirectè respondit, dum istos ad Fenestram, in amœnum Hortum spectantem duxit, ipsisque varii coloris Flores visu gratos monstravit, dixitque: *Sicut hæc varietas Florum Hortum hunc planè non dedecorat, sed oculos atque nasum ex hilarat; ita etiam*
varietas

varietas Religionis ac Fidei meis Provinciis adeo non nocet, ut potius, certo respectu, non parum iis profit, modò Subditi Pacem atque Obedientiam constanter servant, ex relatione Dn. C. Haranti Baronis de Polschiz in itinerario Palestinae Part. 1. cap. 45. pag. 433. Qui Solimannus quoque bellò quondam Despotam Serviae invasurus, voluit prius hunc debilitare per indirectum occupandò scilicet ejus Metallifodinas, prope Neoburgum, sitas, atque ita nervos belli ei abscidit, juxta Speculum Honorum Sereniss. Domus Archiducal. Austriacæ lib. V. cap. X. pag. 625. Uti & Ferdinandus I. Romano Germanicus Imperator suum minus prudenter judicantem Magistrum venatorum, qui ejus officiales literatos ac scribas æquè parvi faciebat, atque eos existimabat inutiles, per indirectum erroris sui convicit, quatenus ipsi volumen Actorum porrexit, additò statim mandatò, exinde sibi ut Extractum conficeret. Quò auditò ubi nobilis venatorum Magister obstupuit & ignorans quid rei esset Extractum, respondit se scire cupere, quidnam, quoad ejusmodi Literas, debeat agere: Imperator replicuit.

Mi

Mi Homo ergò Cancellariae meae officiales & scribas impoſterum deſinas contemnere, quandoquidem mihi ſunt utiles & planè iis care-re nequeo. Item Coſmus Mediceus, jam factus M. Dux Hetruriae, poſtquam ſuis duces ademerat Adverſariis ſatis per indire-ctum, ad ſuum tendebat finem, quatenus permiſit quidem veteris Reipublicae inane ſimulacrum, eaſdemque Magiſtratus appellationes, quae ſtante Republica libera fue-rant, duodecim ſcilicet Collegia, ſex Procu-ratores & cæteros officiales, interim tamen, re ipſa, horum omnium munia ad ſe traxit. Haud immerito quoque huc poteſt referri Philippus junior, Baro de Weineberg, qui aliquando ab Adverſarii ſui Chiliarcha, cum quo exſpatiabatur, indefinenter roga-tus, quid ei de Regis ſui potentia, opibus, ac propoſitorum eventibus videretur proſpe-ris, per indirectum tandem illum cum me-rito dimiſit Reſponſo, quando dixit: *Re-cordor quòd in proxime finitis bellis Gallicis Dux Bullionæus Italum quendam captivum bellicum in ſua deduci fecerit caſtra, clauſis ſaſciâ oculis, ac pone Captivum aliquot tym-paniſtas Melodiam militum Germanorum,*
Hel-

*Helvetiorum, Belgarum, Gallorum, Anglo-
rum jussu fingere, interrogans mox hunc ca-
ptivum Italum, quomodo tot Agmina sibi pa-
rentia placerent ei; Respondit autem ca-
ptivus nihil, nisi hæc: Domine tu es obliga-
tus hæc dicere; ego tamen sum obligatus nil
tale credere secundum Zinkgräffii Apophte-
gmat. Nation. German. Part. II. pag. 30. Ad-
hæc, princeps Africanus, Sia Haddo, filio
sui Fratris Regis Quojani, qui Principis Bol-
mensis Territorium suo subicere medita-
batur Dominio, notificaturus, Ambos,
quamdiu quieti in suo Dominatu mansuri,
ac suum Territorium ejusque Vires, ex uno
tantum latere, aperta servaturi forent, a-
pud Gentes Occidentales ipsis longe poten-
tiores, in æstimatione, mansuros; contra ve-
rò Ipsos prodeuntes in aciem, ubi manife-
staverint vires suas exiguas, facillimè o-
mnem autoritatem ac existimationem per-
dituros esse illud, per indirectum, verbis
præstitit sequentibus: Olim aliquando, in
Seculis prioribus, Avis quædam, ornata rubi-
cundò collo & capite, asi, quoad dorsum, calva
& per parva caudâ prædita, vivebat, quæ suæ
sibi formæ satis conscia, in quodam latitabat
urceolo,*

urccolo, atque in reliquarum Avicularum conventu duntaxat formosum suum caput ac collum exponebat videnda. Quô more suam diu servabat ipsa auctoritatem, donec tandem, diu post, grande quoddam Sacrificium, in Luco isto, offerri debebat Idolo nominato: Belli, ubi Avis hac, quippe caput avicularum, urceolo suo egredi & sic splendidam suam patefacere coacta miseriam, fide Dapperi in Africa pag. m. 400. Nec non Philippus, Dux Mediolanensium, Luccensibus quondam obsessis à Florentinis indirectè volens succurrere Franciscum Sfortiam Militiæ suæ ducem incitavit ut dimissionem expecteret, ac Luccensium pecunia se, postea, pateretur conduci. Philippus II. Rex Hispaniæ quondam, indirectè, sui Filii auctoritatem apud Populos, super quos aliquando Dominus debebat fieri, stabilire conabatur, dum Edictum curabat componi maximè damnosum Subditis, & divulgari deinceps, illud propediem iri affixum. Mox verò, quamvis ob id Plebs valde murmuraret, & quereretur, Philippus Decreto pertinaciter inhærebat, donec tandem ipsius filius seu Infans de eo audivisse simulavit ac pro viribus

bus se impedire istud velle promisit, ne publicaretur, additis in hos minis gravissimis, qui suasuri essent publicationem Edicti, quo modo Rex suo infanti securum satis paravit Regnum. Item regina Galliae, Catharina de Medicis, ut durante minorennitate filii Francisci II. ut regnatricis summam potestatem retineret mediantibus Guisais, tentavit assequi per indirectum, disgregando Principes Sanguinis, quatenus Principem Condæum in Belgium sub prætextu Pacis confirmandæ misit, Dux verò de Rochefuryon insignia ordinis equestris Regis defuncti ut reduceret & redux cum Cardinale de Bourbon ad introducendam principissam Elisabetham ablegabatur in Hispaniam ab ipsa, uti refert Jo. Ludovici Godofredi *Chronic. Historic. de IV. Monarchiis Part. VII. pag. 851.* Sic Henricus IV. rex Galliae indirectè ostensurus Legato certo Hispanico Petro de Toledo se minus Podagrâ laborare quam hætenus crediderat aula Hispanica, Audientiæ tempore, per horas aliquot, alacriter deambulavit, parum loquens. Atque Czaarius Russiae Boris Gudenow, in altissima Arcis suæ Turri dicta

Eta *Ivan Velike* è Bojario quodam mon-
 strationem obedientiae, in praesentia Legati
 peregrini Persici scil. volens elicere, egit
 per indirectum, quatenus ex isto quaesi-
 vit: *Utrum etiam ipsi aliquod ad suam fa-
 ciens magnam aestimationem prestare vellet
 officium.* Cui quaestioni ubi Bojarius fle-
 xis ter genibus, annuerat, subiecta oblatio-
 ne vitae propriae, demum Czaarius directè
 egit, dicendò: *Volo itaque ut te, hoc ipso
 momento, ex hac Turri precipites.* Quod
 etiam ille Bojarius, contra veram Czaarii
 voluntatem, tam subito praestitit, utut eum
 à mortis certae periculò prohibere amplius
 non potuerit, è *relatione I. I. Straussii Iti-
 ner. suor. memorabil. III. cap. 4. pag. 75.* Ut
 & Schach-Abas M. Rex Persarum militum
 illud Genus, quod Corschien vocant, ob
 potentiam, sibi suspectum oblique inten-
 debat tollere, adimendo nempe huic certa
 quaedam Privilegia, *juxta Tavernerium I-
 tin. Persic. lib. V. cap. 10.* Maria quoque Bor-
 bonia Mompenserica, Gastonis Aurelianensi-
 um Ducis, Ludovici XIII. Regis Galliae fratris
 Conjux, moribunda, obliquè, sive per indi-
 rectum Maritum suum, ut calorem iracun-
 diae

diæ suæ impofterum temperaret, his obligabat verbis: *unum esse quòd moritura enixius petat à caro Conjuge, si obtinuerit se in pace morituram.* Ubi itaque adegerat fidem Gasto, exsoluturum se, quaecunque petierit, illa sic perrexit: *Formavit te Deus propensione immensâ in virtutes omnes, unâ inclinatione laboras, quam si emendaveris, nihil est quod requiras. Calorem iracundiæ tempera, moderare motus præcipientes, per quos qui natalibus ac virtute omnium potens es, sis quandoque impotens tui, optima est natura, quâ Te dotavit Deus, possidebis omnia, quæ in magnum cadunt Principem, si Te possederis.* Hæc morientis Vox ultima in cujus verba etiam Gasto juravit, referente *Grammondo Histor. Gall. lib. XVI. pag. m. 723.* Porro Mauritanus ille callidus qui hætenus Caput Factionis Ruricolarum montanorum fuerat & urbem Tezzam occupaverat, quam tamen Rex Marocconensis Saich jamdum validissimo exercitu rursus sub suam, obsidione sanguinolentâ, obedientiam redegerat, deprecaturus periculum capitis, per indirectum, processit, quatenus aptis ipse vestibus alienis indutus epi-

stolam à se scriptam Regi suo offerebat nomine. Qua lectâ epistolâ, ubi Rex ex illo quæsit, quid ipsi videretur de suo Ablegatore, rebeli Domino Mauritano respondit hic: *Ille mihi quidem videtur omnino insipiens, tametsi Satanas tam Magnates quàm humilis conditionis Personas saepe defraudare valet.* Mox ubi Rex replicuit: *Si Mahometem illum perduellem haberem, sub meis manibus, sicut eum certò brevi sub potestatem meam spero redactum iri, ne illum vivum in partes discindi facerem.* Simulatus Nuncius imperterritò regessit animo: *Si tamen rebellis iste Mauritanius miser adveniret supplex, crimen suum confiteretur ac deprecaretur illud humillimè, quomodo, quæso, tunc Rex istum tractaturus foret.* Et ecce Rex respondit: *Juro ego, sub obligatione mei Capitis, quod si Perduellis ille grandis faceret istud non solum ei totum suum crimen condonaturus, sed etiam ambas meas Filias binis ipsius Filiis daturus essem in matrimonium.* Ast fere habeo quod diffidam stolidum istum Hominem hoc facturum esse. Illico verò respondit Mahometes: *imò satis credo eum hoc libenter facturum*

Eturum, modo Tui promissi ipsi dare velles Fidejussores necessarios. cum Rex rursus dixit: Præsentes hi quatuor, nempe Capitaneus generalis, meus Gener, Judex, supremus Sacerdos & Secretarius hujus urbis Fez sufficientes erunt ei Fidejussores. Quò auditò, confestim in genua procidendò coram Rege, humillime deprecatus est Mahometes suum Crimen, atque sic non solum concessam vitæ gratiam, sed & reliquum omne Promissum à Rege Saich impetravit, fide Leonis Africani in sua descriptione Africae. Quin & gloriosus Drusorum, in Palestina, Princeps, Emir Facreddin, aliquando in Bellum progressurus, quendam officialem Sanbachi, qui, se invitò, Christianum quendam vinculis tradiderat, obliquè ad mortem condemnatum ibat, dum Ministros interrogavit suos: Ecquid aliquis ipsorum meriturus esset, qui, contra Domini sui voluntatem & mandatum, aliquid ageret, cum hoc mandato, proximum sibi debere respondere, qui proximus statim respondit: Domine clementissime, quicumque nostrum, vel minimum quid, contra tuum Jussum & servitium egerit, meretur mortem. Quam sententiam

reliqui quoque Ministri alter post alterum ferebant, usque ad miserum Reum Sanbachi, qui mox in genua procidens & fassus, suo nomine, hanc Quæstionem propositam, ab ipso Facreddino cum talibus verbis: *Discite per hoc Exemplum nihil contra meum mandatum agere, jugulatus est, juxta Dapperi Itinerarium Syriæ pag. m. 56.* Atque Rex Persarum Schach Sefi Cancellario suo, qui suas neglexerat, regiam juventutem insuper habens, vigilas, cum, altero die, ad mensam regiam, se sessum reciperet, per indirectum denunciavit mortem interrogando: *Quidnam meruisset ille, qui à Domino suo Panem & insignia alia accepisset hactenus beneficia, Ipsi autem Contemptum & damna rependisset, ac Cancellario respondente: Mortem.* Iste delicta hujus prius ordinatim referens eum acinace interfecit, *vid. Olearius Itinerar. Persic. lib. 5. cap. 33. p. 659.* Imò præsens Rex Galliæ Ludovicus XIV. nato sibi, Anno Christi 1661. Delphino suo, cum inimicitia inter Gallos ac Hispanos essent orta, nativitatem istam Aulae Hispanicæ directè notificandam non curabat, sed indirectè, scilicet per quendam Regina,

ginæ, Contoralis Ministrum propriò nomine, ad Ludovicum de Haro, quoad istud Novum, mittentem Litteras, uti patet è *Theatri Europæi, Tom. IX. pag. 454.* Sicut is etiam, mediante stupendò illo ab Ipso incepto Canali, in Gallia, qui à Narbona ad Tholosam usque, & ultra, excurrrens, mare mediterraneum cum Atlantico conjungere debet, Hispanis vectigalia & similes Reditus auferre ac Commercia indirectè, seu per consequentiam, videtur in Galliam voluisse cogere. Æque ac scopus primarius superbientium in Gallia urbibus ac Pagis Palatiorum, Arcium & omnium inventu possibilium deliciarum (quo illa quoque pertinet Actio Regis, quæ omnia quæcunque in Italia rimatur vendi Cimelia, ut Statuas, Picturas, &c. emicurat, ut ita quasi Italiam sensim videatur velle transferre in Galliam) is videtur esse, ut aliæ Nationes peregrinantes annuatim quasi obliquè cogantur Tributa pendere Gallia quibus Metallifodinarum compenfetur Defectus. Nec minus huc spectant ipsæ Academicarum foundationes in quibus exterarum Nationum Studiosis eximia concessa sunt Privilegia, qualis est Academia Aurelianensis,

lianensis, Collegium quatuor Nationum & plura alia. Item praesens Rex Galliae, ut per obliquum, in Regnum suum trahat partem argenti Hispanici, ex India Occidentali, non raro valorem monetae melioris Hispanicae istius, quam vocant *Spanische Pistolen*/ exaltasse observatus est. Atque mediantibus variis Inventionibus, voluptatibus inservientibus, nec non Magnificentiae, Prodigalitatis, ac quoad sumptus in Victu & Amictu æmulationem, cum suis subditis, indirectè enervare studet Magnates vicinarum Nationum, sicut quoque per possibilem promotionem Manufacturarum inservientium Vestitui atque vestiendi Modorum Galliae Rex indirectè aliarum Nationum attrahit pecunias more Gentium quæ Nationibus quas sub jugum suum, quando per fata licet, moliuntur cogere prius instillare student suum Vestitum, Linguam ac Mores, quo videlicet novus Vestitus introducat novos Mores, novi Mores novos Homines, novique Homines facilius expellant veteres. Quin & ipsi Reges Persarum adhuc hodie quotannis illud Monetae genus, quod dicitur: *Kasbecki*, ut queant

queant renovari, facere plurimā ejus partem
rursus in suam Officinam monetariam ten-
tant cogere per indirectum, quatenus cer-
to tempore istius Monetæ valorem vetant,
& eo usque imminuunt, ut duo tales Nummi
tantum valorem unius servent *fide B. Olearii in Itinerar. Persico. lib. V. cap. V.* Regibus
jam relatis non immeritò superaddendus
perillustis illustrissimæ Venetorum Reipu-
blicæ Senatus, quippe qui cum, in bello
Candiæ, indigeret pecunia & tamen, digni-
tatem Nobilitatis, directè, venditum quasi
exponere dubitaret, veritus ne, ex altera par-
te, pauci ac rari Emptores sua daturi essent
nomina, ex altera parte verò, ne talis Mer-
catura dignitatis Ipsius decrementum affer-
ret Existimationis, obliquè seu per indire-
ctum agebat, dum ditior quidam Venetus,
cognomentò Labia eò movebatur per-
quendam Tertium, ut Senatui Venetorum
supplicans ac sua allegans certa merita, pe-
teret ab Eo permissionem simpliciter offe-
rendi Senatui centum Ducatorum millia,
in usus necessarios atque ita aliis Venetis
exemplò præibat egregio. Quo quidem
Modò, ipsi Labiæ & ejus Imitatoribus o-

mnino magis honorificè conferri poterat. Nobilitatis dignitas, adeo ut tandem septuaginta octo Familiæ per talem quasi spontaneam Oblationem Sexaginta millium duntaxat Ducatorum ab unoquoque factam, absque ullorum Meritorum respectu, Nobilitatem data hac Necessitatis publicæ occasione, impetraverint, *juxta D. Burneti Itinerarium Curiosum Ital. &c. Parte II. p. 382.* Ulteriùs, in bello Suecico, Elector Saxonie Jo. Georgius I. adversari cupiens proposito Oxenstiernæ, in superiorum Circulorum conventu, cum tamen apertè ei contra nitì non auderet, ne ad alia sibi fortè magis molesta futura ipsum adigeret consilia, per ambages isti conatus est injicere remoram, scriptis nempe Literis tam ad Ducem Würtembergicum & Badensem, quàm Alios quoque, quibus solùm monuit, Negotium utique sic tractarent, ne Libertas Germanica detrimenti quid exinde caperet, *vid. B. Puffendorffius Hist. Suec. lib. V. §. VIII.* Nec non Turciæ Imperator, Sultan Murad, Monffium suum officio privaturus, indirectè, processit, quatenus summum istum Sacerdotem interrogavit; *Quis te Monffium*

tium constituit. Illo verò respondente: *Majestas vestra hoc fecit.* replicuit Sultanus: *Si Ego Te constitui Monstium, etiam Officio tuo te iterum privare in potestate mea habeo.* Quod mox quoque executus est, *fide Dn. de Thevenot, in Itinerario Orientali, Lib. I. cap. 40. pag. 73.* Extra hæc Christianus V. rex Daniæ, ut Inquilinis, Manufacturis operam dantibus, suam, indirectè, conservaret subsistentiam, præstare studuit per Illud Mandatum, quo Accisa ab exteris importatarum eo usque augebatur, ut Manufacturas procurantes semper Merces suas viliùs valerent vendere, quam Mercatores exteri *secundum Diarium Europæum Anni 1681. p. 17.* Cæterum Reges Regnum Electivum possidentes si Filios primogenitos cupiunt fieri sibi Successores, nec tamen per vim apertam, nec blandis id obtinere queunt desideriiis, videntur rem tentare, per indirectum, quando multas primarias in Regno Arces & Dominatus emunt, Hostibus finitimis Regni provinciis depopulationem inferentibus, quantum tectè potest fieri, conivent, Subditos suos variis ipsos enervantibus Bellis implicant, ac deinde sumtibus ad

ea necessariis ubique deficientibus , Statibus magnam pecuniæ copiam mutuunt, dant, variisque Largitionibus ac Promissis Proceres Regni plurimos , ad suas partes, trahunt, item unum , vel alterum, munitissimum Fortalitium Mari, vel Flumini cui-dam navigabili, propinquum exstruunt, nec aliis, nisi sibi & suis, unicè, faventibus , defendendum tradunt, Filiis de potentibus Soceris, Affinibus , vicinis, prospiciunt, aut etiam voluntati suæ , regni Proceribus, ac Subditis, declaratæ , Intercessionem potentium Magnatum annectunt, ut ita, umbrâ liberæ electionis manente apud Status, Reges nihilominus propositum sibi assequantur finem. Porro pecunia Nationum vicinarum indirectè, solet cogi in hujus vel illius Potentiæ Territorium , si exaltatur valor ejus Monetæ, quæ in Territorio, ubi cusa est, minoris æstimatur, sicut contra , exaltandò nimis valorem Monetæ propriæ, solet præcaveri ne illa clanculum copiosè exportetur & sic obliquè in vicina compellatur Territoria. Nec minus est observatum Personas imperantes si mutuam pecuniam, publicâ necessitate urgente, coacti fuerunt

runt quærere, ut quantum fat, eò nancisce-
rentur faciliùs, indirectè illud tentasse,
per tale nempe Manifestum, quod Ipsæ so-
læ, pro singulis centum thaleris, annuatim
6. thalerorum usuras velint dare, fideju-
bentibus Statibus, contra quicumque Subdi-
ti, credentes subdito, non plus quàm 5. thale-
rorum usuras debeant sumere. Batavi
quoque, quæstui maxime studentes, pluri-
ma aliis Nationibus per indirectum præri-
puere Negocia & Commercia, dum exigu-
as in suo Territorio, quoad mutuam pecu-
niam, introduxerunt usuras, ita ut, pro
centum thaleris, Mercatores ultra tres, aut
tres cum dimidio thaleros, & sine pignore
etiam, annuatim, dare non cogantur, un-
de fit, ut Batavos non facile deficient pa-
rata pecuniæ, quo quælibet importata eme-
re & postea ita rursus valeant vendere, ut
ferò solutionem urgere necesse habeant,
in quo aliæ Nationes eos, ob graviores usu-
ras dicuntur difficulter imitari posse. Quin
& confluxus Hominum oblique ad urbes a-
licujus è Magnatibus promovetur vel po-
tentium Statuum, si excellentes tam in libe-
ralibus quàm aliis artibus viri ex alieno

Territorio vel donis vel privilegiis alliciuntur, item ornato ædificandi modò, ut fecerunt Belgæ aut Batavi, qui singulas quoque religiones tolerant. Magnates quoque, per indirectum, & tamen licitè, vicinorum Magnatum Feras valent auferre, faciendò in Sylvarum suarum finibus cumulum Salinum terrâ mixtum Germ. Eine Salt-Lecke quatenus, in suo Territorio, vi Juris Forestalis ac venandi, omnino illud facere prohibitum non est, quod Venationum comoda tuetur ac conservat, licet cum aliquo vicinorum fiat incommodo. *conf. A. Frisch Tractat. de Jure Hortorum ac Conventionum cap. XXII. p. 761.* Sicut & hic unus apud Magnates nova acquirendi obliquus est Modus, cum rumorem divulgandum curant velle se accedere ad partes alicujus potentis Tertii, quem valde metuit Is, a quo aliquid habere cupiunt, & hinc quarto cui dam offerunt munus Mediatoris, à quo apparenter petunt, ut Propositum hoc regat silentiò, clam tamen, ac reverà, nihil magis optant, quam ut Iste à quo aliquid adipisci laborat, omnia talia experiatur, & sic metu atque perturbatione coactus ultro Iphis desiderata

fiderata tradant, quali quidem viâ Magnus Dux Hetruriæ Regi Hispaniæ Sienam extorfit. Adhæc Magnates minùs potentes ad competentia de jure sibi vindicanda, aliquando sibi student prospicere indirectè, per cessionē sui Juris potentioralii, qui cum ejus multum intersit acquiri sibi hunc vel illum Dominatum, &c. libenter dat istis vel Æquivalens verum, vel qualecunque. (Sicut etiam aliàs talismodi Cessionis mediò, observatis circa eam observandis, vel Privati sua citò jura valent consequi.) Quantum quoque oblatio & Acceptio Æquivalentis alicujus valeat ad Lites, oblique seu per ambages, terminandas, toti Serenissima Domus Electoralis Brandenburgica gloriosè, quondam monstravit Germaniæ, dum, Pacis universalis, in Germania, promovendæ fine, cessit Juribus suis in Pomeraniam citeriorem ac Rugiam, acceptò Æquivalente Ei oblato, scilicet Episcopatu Halberstadiensi & Mindensi, atque Expectantia in Archiepiscopatum Magdeburgensem, &c. Quin & Magnates conciliaturi cuidam suorum gratiorum officialium nuptias fructuosas filiæ opulenti alicujus ministri solent, convenienter

ter satis, agere, per indirectum, quatenus scilicet mittunt, ad ejusmodi ministrum, quendam Officialem alium, cum tali mandato, se gratosè audivisse, quòd iste suus gratus minister certo suo Officiali suam in matrimonium velit ritè tradere Filiam, atque hinc se ipsi de hoc laudabili Proposito, omni meliori modo, gratulari, omnemque simul polliceri Gratiam. Insuper Magnates indirectè aliquam Personam legitimant, si licet infamia Juris vel Facti laborantem, præficit Officio cuidam honorabili, quia scientia Principis vim habet Dispensationis specificæ ac supplet defectum Personæ, *juxta Jason. in l. more Majorum n. 4. ff. de Jurisdic. A. Gail. lib. 2. obs. 1. n. 12. nec contra talem de infamia potest excipi, vid. Vant. Tr. de nullit. sent. è defect. Jurisdic. delegat. n. 25. conf. Zanger Part. II. de Exception. cap. IV.* Indirectè alioquin vicini potentes Magnates solent, aliquatenus, debilitari si procurant Potentiæ finitimæ, ut multa longius hic vel ille metuendus Princeps longius à suo Dominatu acquirat Territoria & Fortalitia quibus vires suas ipse consumat, aut efficiunt ut hoc vel illud Regnum &c. inter plures dividatur, vel etiam alius Imperantis, qui

qui ejus aliquando præprimis potestatem
valet infringere, sensim variisque occultis
modis augetur potentia, nec non quando
subditis illius inhibetur Manufactorum in-
vectio, vel ista intolerabilibus onerantur
vectigalibus atque Impostis. Quid? quod
Gentibus vicinis bellacibus, indirectè, solent
extorqueri arma per introductionem Stu-
diorum, ut & Mercaturæ, aliorumque, ad
speciem indifferentium, revera tamen
populos quasi evirantium negotiorum &
ablationem Mediorum fortitudini excolen-
dæ inservientium. Hinc Cyrus, Lydis,
post Cræsi captivitatem, rursus deficienti-
bus, misit Mazarem Medum, ut, illis suba-
ctis, arma pariter ac equos adimeret, ve-
stitumque muliebrem gestare cogeret, ac
neque ad jaculandum neque ad equitan-
dum amplius exerceri permetteret, sed o-
mnes texere ac psallere compelleret, quò his
studiis animi eorum mollescerent atque
effœminarentur: Ex quo post factum, ut
Lydi, antea bellicosissimi, ad bellum inuti-
lissimi fierent. Indeque postea etiam Scy-
thæ, s. Saraceni, ubi tempore Claudii, impe-
ratoris, *fide Cedreni*, Athenas occuparunt,
in-

indirectè voluerunt apud Græciæ incolas armorum defuetudinem parare & conservare & simul impedire novarum Rerum molimina, quatenus ex astuti cujusdam Barbari hoc Consilio : *Abstineamus ab injuria in hos Codices , quibus dum Græci homines studiosius incumbunt, minùs ad bella sunt idonei.* Bibliothecis, nullò modò, cupierunt nocere *juxta Crusium in Annal. Suev. part. I. lib. 1. pag. iii.* Item ubi Magnates directè adjuvare, propter certa obstacula, nequeunt Hostes alicujus vicini Principis, solent interdum illud præstare oblique, militibus nempe hujus vel illius Agminis ad fines istarum Hostilium Potentiarum, cum omnibus ipsis necessariis, sensim deductis & deinde subito dimissis, qui postmodum à colludentibus illis Potestatibus facile possunt conduci. Præterea oblique etiam Personæ illustrissimæ interdum sueverunt Jura sua deducere ac defendere, per Scripta ab aliis publicata, ita durante Litigio, inter Archiepiscopos, Moguntinum & Coloniensem, de prærogativa, quoad exercitium coronationis Regis Romani, prodiit, sub nomine Conringii, Assertio Juris Moguntini, in coronandis Romanis

Romanis Regibus, cui oppositus, à parte
Coloniensis, liber inscriptus: AntiConrin-
giana Defensio Juris Coloniensis, *juxta Clar.
Zederum, Introduct. ad Jus public. part.
Spec. I. cap. 2.* ut & postquam Residens
Brandenburgicus, nom. Brand d. 18. Octobr.
A. 1670. Warsoviæ Calksteinium, ducem
bellicum, è Borussia Electorali fugitivum,
quem Rex Poloniæ, indulgendò ejus com-
morationi in regno, hætenus fovebat, in
suburbio Lesno, intempesta nocte, domum
abire volentem, abduci captivum fecerat,
& Aula Polonica Factum hoc tulit gravi-
ter, mox indirectè ab Aula Brandenburgica
id excusabatur, per evulgatum Scriptum sub
Titulo: *Christiani Ludovici Mores & Fa-
tum*, in quo is, qui ablationem & capturam,
Proditoris ac Injuriantis, Calksteinii ten-
taverat, laudabatur, quòd optimè, hoc fa-
cto, de Aula etiam Polonica, sit meritis, ubi,
simul, allegatis mutuis inter Aulam Polo-
nicam & Brandenburgicam Pactis, super
Delinquentibus, subiecta erant verba se-
quentia: *Nullum igitur est dubium omnes
Personas sinceras & divinorum ac civilium
Jurium peritos hoc repetito sæpius auxilii
Regii*

Regii desiderio frustra præmisso, Factum omnium Gentium Juri conveniens probaturos, & haud sinistrè interpretaturos esse (quâ viâ quoque, vel similem, vel alium in finem, alii illustres ac honoratiores viri interdum, non sine successu, consueverunt uti,) *conf. Theatr. Europ. Tom. X. p. 500.* Sicut etiam observatur nonnunquam, in Aulis, quod Personæ illustres excusationem alicujus sui Facti, quod Partem potentiorē offendit, indirectè notificent, dum subornant quendam è suo Comitatu, qui causas & prætextus Facti sui Principalis, quasi tantum incidenter, cuique noto sibi, è coetu Partis aulicæ adversæ, refert. Atque Imperantes Pacem ab hoste directè desiderare nolentes illam, per indirectum, ambire solent, Vicinos Magnates neutrales, sine persuadendi alterum ad pacem ineundam, è motu quasi spontaneo, adhibendo, item si Potentia alteram valde metuens hanc, ad eam citiùs acceptandam, cogit, mediante divulgatione Literarum Minis, magnum terrorem ac metum huic inferre aptis, repletarum, atque ita simulant se aut ægrè velle, aut parum vel nihil curare illa, quarum desiderio, re-
ipsa,

ipsa, planè flagrant. Atque Princeps de Conty, Ducatum Neufchâstel, in Helvetia, ambiens, cum diffidere fortè haberet, quoad obtentionem sui Scopî, agendò directè, cum Civibus, ad partes ipsius, accedere, constanter, nolentibus plurimis, rein tentare observatus est per indirectum, quatenus non solum effecisse dicitur ut prior, pro Patria, stans, Præfectus dimitteretur, & in locum ejus constitueretur alius, nempe Gallus, qui Jus Civitatis largiretur singulis Advenis Gallicum propositum promovere, modò, pollicitis, unde, de dato Februarii, A. 1700. Novellæ publicæ retulerunt jam Gallicæ intentioni studentes Cives, in Civitate Neuf-Châstel, duplici numero votorum superare Cives minus aliquando, cum Gallico Principe de Conty, facturos. Quin & ipse præfens Russorum Czaarus, non adeo diu abhinc, considerans non sine difficultate & formidine aliorum obstaculorum gravium, futurum esse, ut subditi omnes sui, præter Personas sacras, Aurigas ac Rusticos, rectè, saltum quasi ab habitu Russico, per tot annos, cui adsueverunt, faciant ad habitum Czaario placentem Germanicum, egit per
indi-

indirectum quatenus nempe ante plures ab-
hinc menses publicavit Edictum, vi cuius
Ambages Habitus Hungarici respectivè
minus differentis à desiderato Germanico
permissa est jam dictis subditis Russicis us-
que ad mensera Decembrem hujus ad fi-
nem suum properantis anni, ex quo de-
mum tempore omnes subditi, haud expres-
se exempti, non alio debent, *fide Novella-
rum Amstelodamensium de 29. Octobris A.
1700.* uti Habitu, nisi Germanico. De reli-
quo Legationes ad alias Potentias indirectè
tractare solent Magnates, quando ad eam
adhibent vel Monachum, vel Pictorem,
Mercatorem, Chymicum, Gemmarum
venditorem, Fœminam & Personas alias,
quæ non facilè cuiquam fiunt suspectæ, sed,
prætextu quodam suæ Præsentia, in hac vel
illa gaudent Aula. Quo etiam ille Magna-
tum indirectè agendi spectabit Modus,
quando vestibulis insolitis incedentes: *Wer
fleidet und incognito* vel verum Territorii
sui statum, vel animos & judicia, de sua
Persona & Factis, tam subditorum quam
Militem ad exemplar Cæsaris Germanici,
animosi maxime Ducis, proximâ ante præ-
lium,

lium, cum Arminius ad Vifurgim, nocte, *apud Tacitum in Annal.* explorare student. Expedientia Magnatum ipsorum ut quoque attingam, illis terminari Controversias alioquin inextricabiles tantum non sæpissime est necessarium, sive in ipsorum Negociorum momentis, præsertim, quoad præcedentiam, in occurſu, & conversatione mutua, sive in Actibus solennibus, Scriptis publicis, sive tandem occasionibus, præprijs inter Æquales, quibuscunque. Sic Josua & Principes Synagogæ quando Fœdus cum Gibeonitis, de vita ipsis concedenda, initum, sub juramento Deo Israel factò non auderent rumpere, nec tamen, contra prohibitionem divinam Ipsos liberos finire vellent, socios extricarunt, se isthoc Expediente, quando Deceptoribus iis maledictis salvam quidem reliquerunt vitam, eâ tamen lege, ut, in perpetuum, ex ipsis constituerentur cæsores lignorum & Haustores aquæ Synagogæ ac altari Jehovæ *vid. Josua cap. IX.* Deinde ipse quoque Æneas, ut, inter Aborigines ac Trojanos suos, Præcedentiæ controversias tolleret, ambos appellavit Latinos. Ut & cum superstes è Tribu Ben-

Benjamin non sufficere viderent sibi, post suam cladem, Filias Habitatorum Gabes Gilead, nec tamen Israelitæ iis, ob prægressum sacrum Juramentum, suas possent in matrimonium dare Filias, hi invenerunt Expediens, dandô illis Consilium, ut ex insidiis raperent filias Siloh in vineis, sicuti patet è Judic. cap. XXI. Atque non solum Thyestes olim, & Atreus, Mycenis, alternis annis, regnarunt, *juxta verba Senecæ Tragic. in Thyest. Act. 1.* sed etiam Eteocles ac Polynices Oedipi, regis Thebanorum filii, in ista controversia uter deberet regnare, Expediens invenerunt sancire mutuo fœdere, ut singuli, alternis annis, imperarent, forteque dirimeretur, quis prior sceptrum capefferet, *Diod. Sicul. Bibliothec. Historic. lib. 5. cap. 6.* Æquè ac Procas, Albanorum rex, Amulio & Numitori filiis regnum, alternatim & annuatim, habendum reliquit. Tum olim Bellum, inter Romanos ac Sabinos ortum, ut sopiretur, Expediens fuit confociatio atque ut etiam Sabini appellarentur Quirites. Postea Philippus, callidus Rex Macedonum, ubi aliquando, pro tribunali, quidem sedens, at dormitabundus, proinde

indeque, non satis, ad juris æquitatem, attentus minùs justam tulerat sententiam, in causa cujusdam Machætæ, appellantis ab ista ad Regem experrectum, ac attentius audientem Causam, exquisivit hoc Autoritati suæ conservandæ ac placando illi, contra quem injustè judicaverat, aptum Expediens, dum Sententiam quidem non rescidit, sed pecuniam, quâ Machætes damnatus fuerat, ipse persolvit *juxta Desid. Erasmi Apophtegma. lib. IV. pag. 254.* Porro Ephesiorum Senatus, postquam Alexander M. ipsis Restaurationem templi Dianæ, quod die Nativitatis ejus flammis erat consumptum, obtulisset sub hac conditione, ut permitterent inscribi Nomen ac Titulum ejus Frontispicio, sollicitus de apta Responsione, qua & Regis propositum averterent, nec tamen recusando oblationem istam periculosam irritarent Alexandrum ad vindictam bellicam, tandem hoc excogitarunt Expediens ad extricandum se ancipiti isto Negocio, quando ei responderunt: *Inconveniens sibi videri Deum talem, qualis foret Alexander, alii Templum dedicare Deitati, fide Clar. D. Sponnii in suo Itinerario Dalmatic.* Quin & Agrip-

Agrippa quondam omnium Deorum Templum, Pantheon inde dictum, exstructurus, ut nullus Deorum præ reliquis haberet Præcedentiam, illud invenit Expediens, dum erexit istud Pantheon, in figura rotunda, ubi nullus Deus, in Peripheria locatus, primum inter cæteros Locū habuit. Præterea Claudius, Imperator Romanus, cum Judæi vehementer ab eo peterent libertatē iterum custodiendi vestes Pontificis sui Maximi, extra Turrim, quam antea, per Cassium Longinum, præfectum Syriæ & Crispium Fadum, præfectum Judææ, illis adimere voluerat, adeo, ut & metus adesset Rebellionis, unde etiam Longinus cum militibus, usque ad Adventum Rescripti Cæsarei, venerat Hierosolymam, hoc Mandati sui prioris de vestibus Pontificis Maximi, in Turri, asservandis à cæsareis officialibus, cum honore ac autoritatis conservatione, revocandi exquisivit Expediens, ut Agrippa junior, pro Judæis, intercederet atque ita, quasi tantum in gratiam illius, Judæi suum impetrarent Petitionem, *fide Dapperi in sua Palestina.* Ut & Eusebius, quondam Vercellensis Episcopus, ut liberare posset confratrem episcopum

scopum Dionysium Arianorum doctrina-
libus Positionibus, quas, humanò more, la-
psus subscripserat, Expediens arripuit,
dum simulavit Dionysii factum & sibi pla-
cere, ac proinde se desiderare Libellum A-
rianorum, in suæ subscriptionis finem,
quo allato, videns Dionysium fere inter
primos Subscriptores esse, iratus, dixit Ari-
anis: *Quandoquidem vos statuitis patrem
prærogativam habere præ filio, cur Dionysius
junior Episcopus, cujus doctor fui ego, mihi
debet præcedere? Fiat ergo à vobis alius li-
bellus, ut quivis, juxta ordinem sibi compe-
tentem, subscribat.* Creduli Ariani ergo
dilacerantes primum subscriptum, jam Li-
bellum, attulerunt planè novum alium ad
Eusebium, ut illum cum Dionysio, subscri-
beret. Hòc autem visò, Eusebius, his ver-
bis, eos eludebat ac dimittebat: *Nunquam
illos debere experiri, quòd vel ipse, vel ejus
filius Dionysius, ipsorum Deo maledicentem,
doctrinam subscripturus foret.* Ambros. Ser-
mon. 69. Nec non Henricus III. Impera-
tor Romanus, qui juraverat occupationem
regni Bohemiæ, quia Bretislaus, Dux Bohe-
miæ, junior, contra quem bellum gerebat,
T 2 cognatam

Agrippa quondam omnium Deorum Templum, Pantheon inde dictum, exstructurus, ut nullus Deorum præ reliquis haberet Præcedentiam, illud invenit Expediens, dum erexit istud Pantheon, in figura rotunda, ubi nullus Deus, in Peripheria locatus, primum inter cæteros Locum habuit. Præterea Claudius, Imperator Romanus, cum Judæi vehementer ab eo peterent libertatem iterum custodiendi vestes Pontificis sui Maximi, extra Turrin, quam antea, per Cassium Longinum, præfectum Syriæ & Crispium Fadum, præfectum Judææ, illis adimere volebat, adeo, ut & metus adesset Rebellionis, unde etiam Longinus cum militibus, usque ad Adventum Rescripti Cæsarei, venerat Hierosolymam, hoc Mandati sui prioris de vestibus Pontificis Maximi, in Turri, asservandis à cæsareis officialibus, cum honore ac autoritatis conservatione, revocandi exquisivit Expediens, ut Agrippa junior, pro Judæis, intercederet atque ita, quasi tantum in gratiam illius, Judæi suum impetrarent Petitionem, *fide Dapperi in sua Palestina.* Ut & Eusebius, quondam Vercellensis Episcopus, ut liberare posset confratrem episcopum

scopum Dionysium Arianorum doctrinalibus Positionibus, quas, humano more, lapsus subscripserat, Expediens arripuit, dum simulavit Dionysii factum & sibi placere, ac proinde se desiderare Libellum Arianorum, in suæ subscriptionis finem, quo allato, videns Dionysium fere inter primos Subscriptores esse, iratus, dixit Arianis: *Quandoquidem vos statuitis patrem prerogativam habere præ filio, cur Dionysius junior Episcopus, cujus doctor fui ego, mihi debet præcedere? Fiat ergo à vobis alius libellus, ut quivis, juxta ordinem sibi competentem, subscribat.* Creduli Ariani ergo dilacerantes primum subscriptum, jam Libellum, attulerunt planè novum alium ad Eusebium, ut illum cum Dionysio, subscriberet. Hòc autem visò, Eusebius, his verbis, eos eludebat ac dimittebat: *Nunquam illos debere experiri, quòd vel ipse, vel ejus filius Dionysius, ipsorum Deo maledicentem, doctrinam subscripturus foret.* Ambros. Serm. 69. Nec non Henricus III. Imperator Romanus, qui juraverat occupationem regni Bohemiæ, quia Bretislaus, Dux Bohemiæ, junior, contra quem bellum gerebat,

T 2 cognatam

cognatam suam Juttam è coenobio Ratisbonensi clam abduxerat conciliatâ mox per supplicis Juttæ intercessionem Pace, ut & ipse & reconciliatus dux Bretislaus servarent sua sancta Juramenta, hæc invenerunt Expedientia, quod Imperator, sine armis, Bunzlaviam, in medio Bohemiæ, accedens ibi insidebat, ut victor, Sellæ Imperatoriæ, in cujus memoriam deinde fertur erecta lapidea Sella insignita Aquilâ Romana; Bretislaus autem, sui Juramenti servandi fine, incendebat, in conspectu Cæsaris, aliquot villas & Domunculas Germaniæ, pro quibus ipsis tamen paulo post sufficientem solvebat pecuniam, *fide Historiæ Bohemicæ Norimbergæ ante aliquot annos Germanicè editæ.* Imò Petrus Arragoniæ Rex simul ac olim post Vesperas Siculas coronatus esset in justum Regem Siciliæ & Caroli Galliæ Regis Ludovici IX. fratris potentiori ac vindictæ avido exercitui se parem fore diffideret, mirô se, ex intricato & ancipiti isto negotio, extricavit Expediente. Siquidem provocavit Carolum ad Certamen particulare, tali sub Prætextu : *Iniquum valde esse, ambitionis duorum gratiâ, tantum Sanguini*

*nis Christianorum debere effundi, Se potius
centum una cum Equitibus, certamen, cum
Ipso Ejusque itidem centum Equitibus initu-
rum, Victoris esse debere Regnum, proinde
quoque se Ei misisse Heraldum, nec se dubi-
tare Eum, si Vir foret, esse compariturum.*
Acceptabat hanc alacriter propositionem
Carolus, cum Suis, quorum quilibet simul
cum Rege suo certamen inire ardebat. In-
terim, juxta regis Petri intentionem, dum
de velitationis loco disputabant Ambo Ma-
gnates, quatenus Petro simulatori Italia
displicebat, Carolus verò cum suis tam
paucis Siciliae introitum recusabat, Tempus,
secundum callidi regis Petri scopum, tere-
batur inutiliter, unde postmodum Caro-
lus magnam sui Exercitus partem dimitte-
bat, reliquos morbi contagiosi disparere
inter vivos fecerunt, nec pauci, sine venia,
abiere, quare paulatim, ad Petri votum, so-
lennis Gallorum ardor deferbuit, atque ita
tota hujus Belli susceptio tandem abibat in
nihilum, *vid. Mariana, & ex eo Jo. Ludovic.
Godofredi Chronic. Historic. Part. VI. p. 597.*
Atque in Concilio generali Constantiensi
A. C. 1414. Imperator & Papa, ut absoluti

Judices, quoad præcedentiam Ambassiadorum Regionum Expediens excogitarunt, quod prius adventuri deberent in Concilio gaudere Præcedentia præ illis, qui serius advenissent, *juxta Leti Ceremoniale part. VI. lib. 3. p. 333.* Item A. C. 1457. in conventu solenni, ob Tractatus divisionis Austriæ, Viennæ, instituto, Albertus ac Sigismundus Austriæ Duces æquè, à Viennæ incolis, excluderentur Arce Viennensi, ac Fredericus III. Imperator, usque ad compositionem totius controversi Negocii, atque illi sanctè jurassent se, noctu, velle vi occupare Arcem, ibique edere ac bibere, nec tamen, obstante aucto multum Viennensis arcis præfidiò, illud possent effectum dare, ut salvum maneret Ipsorum Juramentum, Expediens apprehenderunt, decretò tempore, tantum cum paucis Personis Arcem intrare ibiq; aliquid panis comedere ac aliquantum vini bibere eoque factò redire in sua electa Domicilia, *secundum S. Birkii Librum, cui Titulus: Spiegel der Ehren des Hochlöbl. Kaysersl. und Königl. Erzhayses Oesterreich Lib. V. cap. 12. pag. 236.* Quin & ad componendam gravissimam istam cau-

causam inter Fridericum III. Imperatorem, & Ludovicum Bavarum, qui contra expressam Imperatoris sui Prohibitionem, civitatem *Donauwörth* occupaverat, tandem hoc acceptabatur Expediens, quòd Ludovicus Dux hanc præstare deberet declarationem, se facere velle singula, quæ Mediatores Principes Imperii æquitati judicaturi forent, consentanea. Quâ præstitâ etiam est conclusum Episcopum *Eichstadiensem* debere, nomine Imperatoris & S. Imperii, civitatem *Wörth* possidere, usque ad proximè instans festum Michaelis, Animadversionem verò in Ducem Ludovicum, ob contemptum Mandati Imperatorii, & cum Falsi commissione, conjunctam Principum aliorum Imperii ad similem inobedientiam seductionem debere Imperatori manere reservatam, unde tandem, sub adventu festi Michaelis, *Pappenheimius*, Vice Marescallus Imperii, jam dictam civitatem, rursus Homagio Imperatori præstando subjecit, *juxta idem Specul. Honor. Seren. Dom. Archi-Ducal. Austriac. Lib. V. cap. 13. pag. 657.* Magnatum Conventus Personales quando rarius, bono cum eventu, celebrari solent,

T 4

ant, ob facile, qualicumque sub occasione, inter eos accidentia Dissidia, hinc Personæ tales Serenissimæ interdum, ubi summè necessarius imò inevitabilis est conventus personalis, Expediens apprehenderunt convenire vel scisso ponte, in ejus abrupta parte, juxta exemplum Cerialis & civilis, *apud Tacitum*, qui Vahalis fluminis pontem ideo scindi curarunt, vel in medio ponte, cancellatis velut fenestris ibi factis, parietem ligneum repræsentantibus, quod Ludovicus XI. Galliaæ Rex quondam, cum suo equitum magistro Comite de Saint Paul, A. 1455. in colloquium descensurus in parvo fluvio, tribus milliaribus à Noyon, versus oppidum la Fere sito, observavit, quem etiam parietem ligneum Comes prius aperiri non fecit nisi jam finito colloquio & factâ reconciliatione plenaria, ubi demum se cum suis adjunxit Cohorti regiaë, *juxta Inventaire general del Histoire de France per Jean de Serre p. m. 207. & 230.* Vel denique ita in medio alicujus fluminis, ut Pons aut navi- bus, aut alia Materia, ita sit structus, quò, inter utramque Partem, firmum ac robustum intercedat, tametsi tale quid frustra petie- rit

rit Dux Mediolanensis Ludovicus Sfortia, à Rege Galliaë, cum in Ejus colloquium venire cuperet, de quo *vid. Guicciardinus in Lib. Histor. XI. & Paulus Æmilius Histor. lib. X.* Vel etiam navibus vecti, in medio alicujus fluminis, convenire solent collocuturi Magnates, qualem quoque solennem Conventum habendi modum jam olim Henrico II. Imperatori, & Roberto Franciaë Regi, suggesserunt sui Ministri. Pari- ter in diuturna & acerrima Controversia inter Imperatores Romanos & Pontifices de Investitura Episcoporum per porrectionem Annuli & traditionem episcopalis pedi, hoc tandem à statibus Germaniæ propositum Expediens, quòd Imperatores tantum debeant eos investire, mediante Sceptrò, & frui Jure primariarum Precum. Atque ut Pax conciliaretur inter Matthiam, Ungariæ Regem, ac Uladislaum regem Bohemiæ, quorum ille huic ademptos quondam tres Ducatus Moraviam, Silesiam & Lusatiam hætenus nolebat reddere, in Conventu cum Casimiro rege Poloniaë, aliisque Magnatibus, Mediatoribus, post adventum Legatorum missorum ab Electore

Saxoniae & Brandenburgico minantium Principales suos se velle declarare hostes, contra eum Principem, qui Oblationes amicales ac tolerabiles acceptare dubitaturus esset, hoc tandem exquisitum fuit Expediens, quod Matthias Rex, ad vitam, deberet fervare Moraviam & Silesiam, posteaquedemum redire deberent ambo Ducatus ad Uladislauum, sub conditione solutionis certae summæ argenti nisi ambæ Nationes unum eundemque habituri forent Regem. Ambo cæterum Reges Titulo Regis Bohemiae ad mortem usque deberent frui, *de quo vid. Specul. Honor. Ser. Dom. Archiducal. Austriac. lib. V. cap. 9. p. 596.* Nec non status Austriae superioris cum nollent Ducatui Carinthiae & Carniolæ præcedentiam hætenus litigiosam permittere A. 1518. Libellum Oenipontanum haud voluerunt subsignare sed placuit Ipsis Expedientis loco confectio singularis planè Libelli, quem sola Austria superior subscripsit ac subsignavit, *vid. Meriani Topographia Archiducatus Austriae p. 3.* Quin & Carolus V. posthac, in Comitibus Augustanis, controversias inter Principes de Ordine sedendi, Expedientis fine, tantum,

tum, quoad ista Comitia, composuit, cum declaratione additâ, Jus suum, de reliquo, cuivis mansurum esse saluum *secundum illustres Dn. Seckendorffii Commentarium de Lutheranism, Lib. II. Sect. 27. §. 62.* Sicut quoque idem Imperator, Bruxellis, Litigium, inter duas illustres foeminini Sexus Personas, de Præcedentia minans malas factis consequentias illô solvit Expediente, quando Sententiam tulit, Stolidissimam debere præcedere, unde postea Ambæ, de controversia Præcedentiæ, non amplius fuerunt sollicitæ *juxta Limnaum de Jure publ. IV. 9.* Adhæc ubi, orta Religione Evangelica, D. Jonas Præpositus Capituli Ecclesiæ Collegiatæ Wittebergensis abolitionem Missæ urfit, Fridericus III. Elector Saxonicus, confirmaturus trium novorum Canonorum electionem, nondum audebat illam Mutationem efficere, ob Imperatoris & Imperii Ordinum severitatem, contra institutam hætenus Reformationem, nec tamen missam atque Abusus, hac occasione, rursus indirectè volebat approbare, Expediens judicavit tali uti Rescripto, *se illos novos Canonicos admissurum esse, si face-*

rent quæ Canonicis injuncta & quæ divina essent. Ita enim Missæ & Abusus nec probabantur, nec tamen Electori imputari poterat, quod, Ejus ad mandatum, ante habitum Concilium, aliquid innovatum esset, *vid. Illustris ac b.m. Dn. Seckendorffii Commentarius de Lutheranismò Lib. I. Sect. LVII. §. 153.* Atque Expediens in controversia de Prærogativa inter Margaritam, Caroli V. imperatoris amitam & Aloysiam Francisci I. Gallia Regis Matrem, fuit solennis Cameraci, eodem momentò, per diversas portas, Introitus, æquè ac postmodum institutus Conventus Ambarum, in contiguis Ædibus, è quarum utraque in Congressui destinatum conclave patuit aliqua Janua, *fide Guicciardini, in Histor. lib. XIX.* Ipse etiam quondam adhuc Dux Saxoniae Mauritius, in gravissimo stabiliendæ Religionis negotio, Expediens suasit Nationale Concilium è piis ac conscientiosis Viris, ad procurandam concordiam, saltem quoad potiora & plurima, Tolerantiam reliquorum ut Imperator indulgeret, donec & de iis posset fieri conventio, ab Imperatore petendam fore, *juxta prælaudati Dn. Seckendorffii*

ekendorffii Commentarium de Lutheranism
Lib. III. §. 130. Insuper, in Concilio Tri-
dentino, cum Dux Bavariae Venetorum
Legato Præcedentiam nullo modo voluit
concedere, donec tandem ad persuasorias
litteras Papæ & Imperatoris, hoc contentus
fuit Expediente, quòd dixit se *quidem, in*
honorem Dei & Huius respectu, se, in præ-
senti concilio, humiliaturum esse, cum ista
tamen expressa Protestatione, se per hunc
Actum, aliis in locis & Occasionibus, nec sibi
nec reliquis Principibus quicquam velle præ-
judicatum. Nec non, post mortem Sere-
nissimi gloriosissimique Saxonum Electoris,
Mauritii, Controversia inter Augustum
fratrem Successorem & Jo. Fridericum Ma-
gnanimum de Electoratu inter alia, eò Ex-
pediente, est composita, ut Jo. Fridericus Ele-
ctoratu Misnia & Argentifodinis cederet,
quæ omnia, Augusto sine Liberis deceden-
te masculis, redire deberent ad Ipsum Suos-
que, interea tamen Illi maneret licitum
usurpare & Electoris nomen & Dignitatis
Insignia tam in obsignandis Literis, quàm
in producenda Moneta, quam diu victurus
foret, *ex relatione Thuanii, in Vol. 1. Histor.*
Lib.

Lib. XIII. pag. 269. Quibus omnino addimeretur Maria Catholica, Angliæ Regina, quatenus cum Elisabetham, Sororem, quam hætenus tenuerat captivam, nec tamen criminis ullius capitalis convincere potuerat, vellet dimittere, attamen eam, rectà, in libertatem pristinam, ceu plane innocentem se, sine famæ suæ damno, posse haud putaret, hoc adhibuit demum Expediens, quod illi laxiorem Arrestationem impo-
suit, cum annexa licentia commorandi in Provincia, ubi ipsa modo vellet, duobus, cum sibi ex suorum priorū officialium numero adjunctis Inspectoribus. Et A. C. 1559. Expediens in Controversia de loco subscriptionis pacis, inter Regem Galliae & Hispaniae, placuit Locus neutralis *Cambresis*. Juxta Carolus IX. Galliae Rex, cum Pius IV. pontifex, atque Rex Hispaniae cum Duce Sabaudiae, per splendidam Legationem, ad Decreta concilii Tridentini recipienda & armis extirpandam Hugonotarum in Gallia religionem, eum sollicitarent, ut, sine offensa, denegaret quæ petebantur, quandoquidem denegatio directà, inter Grandes personas, offensiva habetur (unde quoque

que jam olim Fridericus IV. Imperator con-
venienter denegaturus Caroli audaci, Bur-
gundiæ Duci, creationem in Regem super
Galliam Belgicam Expediens elegit moræ
culpam modo rejicere in Principes Imperii,
modo in causas alias) invenit Expediens
differre Rem, quæ absque periculo non vi-
debatur posse denegari & ingrati officii
vim ac effectum ita deludere, ut primum
Legatos in Arce, vocata: Fontaine belleau,
locô ab hominum frequentia magis remo-
tô, admitteret, celebritatis, (quæ famam &
pondus conciliaffet Negocio) vitandæ cau-
sa, deinde autem, variis artibus, Negotium
differret, donec tandem, ipso temporis spa-
tiô, illud languescebat. Quin & ipsa quo-
que Responsa Regis dabantur obscura at-
que ambigua, & quo verterentur, diversas
interpretationes receptura, tandemque Le-
gati iterum dimittebantur, cum hoc adje-
ctô, brevi secuturos idoneos homines, qui
Regis mentem Pontifici Principibusque,
clariùs adaperirent, *juxta Forstneri Anno-*
tationes ad Taciti lib. XII, p. m. 313. Simili-
ter Henricus III. Galliarum Rex, ubi Bellum in-
testinum subitanè a pace permutare ei non
licebat,

licebat, & tamen illud Ipsi non parum damni inferebat, Expediens exquisivit, dum continuare istud quidem voluit, sed conatu debili frigidoque, & qui ad summam Rei nihil faceret, quâ inclinationis ad pacem simulatione, partibus, paulatim, extorquebat arma, ac vires nocendi adimebat: Partâ verò, per talia consilia, reverâ, pace, ignaviam & incuriam fingeat, ac modo Monachorum pietatem, sacris Exercitationibus, imitabatur, modo aulicis Deliciis indulgere se simulabat, quo, ista desidiæ imagine factiosorum solertiam falleret, atque insuper ad præcipuas Dignitates Homines exaltavit ingenii sagacis, & ad omnia prompti, nemini tamen præter Regem, quicquam debentes, quibus deinde maximi momenti Ministeria credidit, atque hac viâ speravit, ope temporis & occasionis, posse sensim exui Honoribus, Officiis, dignitatibus, Sociis, Autoritate denique ac Viribus, quibus, bello apertò, impar erat, *referente Forstnero ad Taciti Annal. Lib. XI.* Imò idem Rex Galliæ postquam Catholicorum foederi, invitus, nomen suum dederat, serò tantum sentiens, quantum peteretur è potestate Regia tandem adremo.

morandum, ex voto, ardorem Confœderatorum, excogitavit Expediens, dum duas Ducatorum Milliones in Belli postulavit Impensas, *vid. d^r Avila Histor. lib. VI.* Quali etiam modò postea Dux Mutinensis Urbanum VIII. Papam transitum Copiarum per ejus Territorium postulantem satis aptè delusit, *fide ejusdem Forstneri Loc. citat. p. m. 316.* Siquidem Expediens Magnatum solenne est recusare aliis Potentibus aliquid volentium, quòd velle se quidem Illis gratificari simulant, ast mox tam ingrata ac difficilia omneque Negotium miris perplexitatibus implicantia adjiciunt Requisita, ut nullum tandem Negotium tale sortiri valeat exitum. Cæterum A.C. 1589. Expediens inter Regem Galliaë & Hispaniaë, quoad Controversiam de Loco tractatus & subscriptionis Pacis, fuit conventio de Vervino, Locò æquè longè à Parisiis, ac Bruxellis, dissito. Ut & Ferdinando I. Imperatori, in causa Appellationis de Wigandi, Episcopi Bambergensis, Præfecto Territorium ejus, seu Bona domanialia, in Carinthia, gubernante, placuit istud Expediens, quod utique ab Episcopi præfecto, seu Vice domino,

no,

no, debeat fieri Appellatio ad aliquot Nobiles Carinthiae, ita nimirum, ut Episcopus IV. Nobiles, in Carinthia, Prædiis equestribus gaudentes, denominare, Imperator verò, ut Princeps Carinthiae, duos ex istis eligere, iisque pro lubitu Tertium quendam adjungere debeat, Horumque semel factum Conclufum à Vicedomino, & Officialibus reliquis Bambergensibus, debeat executioni tradi, *secundum Meriani Topographiam Carinthiae pag. 54.* Sic Pius V. Pontifex quando Cosmo I. Hetruriae Duci, qui Ipsi magnam pecuniae vim dederat mutuum, promiserat renunciationem in Regem Italiae, Maximilianus autem II. Imperator, contradixit, ut se exsolveret hoc negotio, absque dedecore, Expediens quærebat creandò Cosmum Magnum Hetruriae Ducem, ea sub conditione tamen, ut Dux Sabaudiae, in capella Papali, præ Illo, servaret Præcedentiam. Nec minus notabile fuit Expediens imperatoris Rudolphi cum tam Rex Daniae, quam plurimi Imperii Principes, eum rogassent de dimissione jam 18. annos captivi Jo, Friderici Ducis Saxoniae, Ipse autem suum captivum dubitaret dimittere, nec

nec tamen conveniens judicaret tot tantisque Magnatibus, quoad suum Desiderium, dare repulsam. Nam Rudolphus equidem consensit in Dimissionem, ast formulæ Cautiois talem nodosam adjecit clausulam, ut miser ille Princeps mallet manere in sua custodia, quàm, tali cum pacto, liberari, unde Intercessores aptum quidem Responsum accipiebant, reverà tamen nihil impetrabant, *juxta Chytræi Chron. lib. 27. conf. Godofredi Chron. Historic. part. VII. pag. 932.* Item Henricus IV. Rex Galliæ, quando propter grave quoddam Collectarum genus, quod dicebatur *la Pancarte*, Res apud Subditos, ad Ligerim habitantes, ad tumultum spectaret, jam occisis quibusdam Regiis Præfectis, in urbem Poictiers veniens primum quidem benigna oratione deputatos Malecontentorum ex urbibus de Guyenne placavit, deinde, ut salva servaretur autoritas Regia, Expediens invenit remove equidem Consules de Limoge, ast, quoad gravem istam Collectam, tum temporis, nihil mutare, tametsi, brevi post, sub specie motus spontanei & commiserationis, contrariò Edictò, istud Collectæ genus sustulerit.

sustulerit. Qui Rex quoque ut, in causa Bironis, campi Mareschalli, quem jam destinaverat satis merito Supplicio, Forcæum aliosque Grandes, pro Bironis capite, deprecantes convenienter dimitteret, Expediendiensprehendit, dum jussit eos juvare Reum periclitantem, in Senatu. Atque A.C. 1600. in tractatibus Pacis Bononiensis, inter regem Angliæ & Hispaniæ, Expediendiens, in controversa Præcedentia, fuit, ex parte Regis Hispanorum Tractatio per Albertum, Archiducem Austriæ ac Gubernatorem Belgii. Itemque Henricus IV. cum inter Paulum V. Papam & Venetorum Rēpublicam, propter captos ab hac quosdam Ecclesiasticos, gravium Criminum reos, & Jesuitas relegatos (siquidem Theatini ac Capucini sponte abierant, ut & vetitam ullius novi Templi, absque suo permisso, imposterum Exstructionem, nec non rejectum valorem ullius Donationis, in testamento etiam Ecclesiasticis personis factō, Exclusionemque illarum ab ullo voto in Senatu atque Papalem Excommunicationem nihili æstimatam, summa foret Inimicitia, exquisitum fuit Expediendiens, quate-

nus ambo Delinquentes ob quos apparen-
ter præcipua lis mota, Abbas scil. Bradolino
& Canonicus Saracino, Venetiis, per Secre-
tarium Status, traditi sunt Legato Gallico,
his verbis : *Hi sunt, Domine Ambassiator,*
duo captivi quos Signoria, in gratiam Regis
Galliæ, cum expressa tamen Reservatione suæ
semper liberæ potestatis ad puniendas reas
Personas Ecclesiasticas, ipsi tradi facit. Ubi
mox Interdictum Venetorum revocatum
fuit, & Ecclesiastici, qui jam abierant, ite-
rum, in urbem admissi, exceptis Jesuitis, qui
adhuc ad tempus manserunt relegati, *de*
quo vid. Histor. Ducum Rcip. Venet. à pag.
652. usque ad 654. Æquè ac Elisabetha,
post non minùs Angliæ Regina, ut culpam
Executionis Mandati de decollanda Maria
Scotiæ Regina, quæ hætenus, conspiratio-
nis periculosæ suæ causâ, in castello Fo-
dringhay, captiva asservata fuerat, à se de-
volveret, seque coram Jacobo, Mariæ, fi-
lio, Scotiæ Rege, ideo purgaret, Expediens
apprehendit culpam rejicere in suos Consi-
liarios, quasi, in expectato suo Jussu ulti-
mo, subscriptam à se sententiam executi es-
sent, & quidem, præprimis in suum Secre-
tarium,

tarium, simplicioris animi hominem, in Scenam aulicam antea inductum, qui quoque defendit se sequentibus notabilibus verbis: *Se vim facere suæ Existimationi sibi vitæ cariori, si reum obsectorum criminum se agnosceret; Sin cum Regina sua vellet contestari, facturum esse se aliquid Subditi obsequio, famuli observantia, Secretarii fide ac honore indignissimum. Se tamen malle se submittere conscientie ac Delegatorum sententiae.* unde quoque postea factum, ut licet Regina Davilonium tam Officiò privatum, quàm mulctatum, in gratiam non receperit, indigentiae tamen ejus interdum subveniret, sicut etiam Scriptò tandem declaravit se suis Consiliariis, quamvis non temere subirata eos subjecerit examini, *nunc demum ignoscere simulque agnoscere illos, ad Religionem & Rempublicam tuendam, animo & consilio diligenter excubasse, fide Cambdeni in Annalibus rerum Anglicarum & Hybernicarum sub regina Elisabetha p. 485. ac 488.* Atque Jacobus V. rex Scotiae ut Elisabethæ in Angliæ ac Hiberniæ regnis successit, Dissidium, quoad Præcedentiam, inter tria sua Regna, istò sustulit Expedien-

diente, quô simul omnia inclusit Titulo M. Britannia in Scriptorum regionum subscriptionibus. Sic in Controversia, inter Ferdinandum I. Imperatorê Romanum, & Sultannum Turcarû, Achmetem I. de competentia occidentalis Imperii Romani, cum & illius Titulum, quatenus ab Orientali dependeret, Turca prætendit, tandem hoc Partibus placuit Expediens, quod, quoties, imposterum, reciprocae mitterentur Epistolæ, utrinque deberet usurpari Titulus Imperatorius & alter Imperator ab altero Frater nominari. Sic quando A. 1611. inter Ludovicum XIII. Gallia regem, ac Hispania regem, Pacta matrimonialia forent firmanda, ac Controversia esset, quoad Prærogativam Linguae in qua illa Pacta publicabantur, Expediens, ambobus Regibus non displicens, fuit apprehensum, dum concepta in lingua Castellana primum fuerunt lecta; conscripta in lingua Gallica primum obsignata, ut ita Compensatio fieret, *referente Gramondo Hist. lib. 1. p. 28.* Adhæc A. 1617. in Comitibus Gallicis, Rothomagi, habitis Rex Gallia, Ludovicus XIII. Controversiam Nobilium, arma tractantium, cum Parliamentis

tis, de Sessionis Prærogativa, quando quidem benignarius erat Consilium sæpe esse optimum eludere, quod quis ægrè valeat consequi & in Rebus, quæ nec vim patiuntur, nec commodè æquitatem admittunt, esse tutissimum se, Arte, explicare, prudenter elusit potius, quàm solvit, quando voluit, ut sibi Regi confusa circumstaret Nobilitas, data Parliamentorum oratoribus, è regione, Sede Rege coram, & de Rebus Ecclesiæ Clerus, de Militaribus Nobilitas, de reliquis verò Delegati à Parliamentis, primi, Sententiam dicerent, ac Diploma ederetur Regium, quò decerneretur in Comitibus Galliæ generalibus habendis alteram esse Nobilitati à Clero Sedem: Utrique decedere Populum, qui tertius sit Ordo, quo patebat Parliamentum nullo trium Ordinum contineri, *fide Gramondi, in Histor. Gallica, lib. 3. p. 158.* Nec non idem Rex Controversiam inter principem Condæum & Sueffionem, Architrincliniariū, Principes de sanguine Regio, quoad Prærogativam præbendi Mantile Regi manus in mensa abstersuro, quæ jam haud procul Dissidio aberat, elusit Expediente, dum accito Gastone manus deterfit atque

que ita eos sibi invicem rursus jussit esse amicos, *juxta jam modò dictum Autorem, lib. 5. pag. 274.* uti & sub ejusdem Ludovici XIII. regimine, in Comitibus, Lutetia, habendis, ad Contentionem de Prærogativa loci, inter Abbates ac Decanos, tollendam, Patribus placuit Expediens, quòd Abbates ac Decani, sine præjudicio partium, & salvò utrorumque Jure, cum in proxima Supplicatione, tum, in ordinariis Conventibus, inter se permiscerentur, nullâ habitâ prærogativæ ratione: ita tamen ut singuli ad suam se aggregarent Provinciam, & præscriptum in ea observarent ordinem, *ex relatione Thuani Tom. IV. Hist. lib. 7.* Præterea, in comitiis Imperialibus, A. C. 1626. gravis illa Controversia, quod Legati, etiamsi sint Principes, debeant in Persona, coram Archicancellario Imperii, Electore Moguntino, suam tradere Legitimationem, quale quid tamen Hi recusarunt, tali Expediente fuit soluta, quod quivis Legatus suam Legitimationem mittit Electori Moguntino, per suum Secretarium, qui quoque hunc ipse non audit, sed itidem Legitimationem accipit, mediante suo Secretario, cum ista

Protestatione quidem, quod hic Actus Directorio nullum afferre debeat præjudiciū. vid. *Clar. D. Strykii Diss. de Præsentia Principis*. Atque regina Sueciæ, Christina, quondam, in Comitibus, ad querelas Nobilium, qui metuebant, ne Prædia illis olim ab Antecessoribus Regibus donata reducerentur, responsura, absq; Successorum præjudicio, hoc expediente usa, quod dicebat, *Donationes istas Regimini omnino valde esse noxias, se tamen, quoad ista, nihil impræsentiarum mutatum velle*, quibus verbis ipsa tacitè reservabat mutationem liberam Successori suo, secund. *Puffendorffii Hist. Belli. Suecic.* Juxta Ludovicus XIV, Rex Galliæ, cum quondam prævideret certos Pacis tractatus fore irritos, nisi ad eos Dux Lotharingiæ suos Legatos mittere tutò posset, nec tamen in Literis mutui Compassus eundem vellet nominare Ducem, ne quasi per propriam confessionem, videretur abdicare, Jus suum, concedebat omnes tales Literas, sub nomine Regis M. Britanniæ, Mediatoris, habituras, utrinque, suum valorem, sicut quoque huic Mediatori tradebat Protestationem, quòd Tituli, ratione positionis, vel
omissio-

omissionis quorundā, durantibus Tractatibus Pacis, nulli Parti ullum afferre deberent præjudicium, *juxta Diarii Europæi, T. XII. in Append.* Ulteriùs A. 1651, Regibus Sueciæ & Poloniæ, quoad controversum Locum Conventus de Tractatib9 Armistitii ac Pacis instituendis, placuit in Expediens Lübecka, tanquam locus Tertius, neutri Parti subiectus. Atq; gravis ista Controversia, inter Reges Sueciæ & Poloniæ, quoad usurpationem Tituli & Insigniũ regaliũ hoc Expediente, fuit soluta, quo conventum est tandem, quòd Rex Poloniæ Sigismundus solũ ad dies vitæ, (quando quidem hujus Successores, quoad Coronam Poloniæ, omnes Prætensiones in Regnum ac insignia Sueciæ dimittere deberent) omnibus Titulis, Sigillis, ac Insignib9 uti deberet coronæ Sueciæ, absque ullo tamen præjudicio, ac damno plenariæ Renunciationis in Sueciam, regnum; in Literis enim ac Diplommatibus ad Regem vel Coronam Sueciæ, (ubi & Insignia & Titulus Regis Sueciæ omittenda forent) illa observari deberet Abbreviatio, ut in Titulo Regis Poloniæ post verba: *Groß-Fürst in Litthauen /* tres Etcætera-
U 2 tiones,

tiones, & contra, in Titulo Regis Sueciae post verba: *Groß-Fürst in Finnland* / etiam tres Etcæterationes usurparentur. vid. *Instrum. Pacis Polon. de 3. April. 1659. in Theatro Europ. Tom. VIII. p. 1365.* Sic Galliae Rex, Ludovicus XIV, ubi A. 1656, Parisiis, Parlamentum, quoad novum Monetæ valorem à Rege introductum, distulerat partitionem, usque post tertiam Remonstrationem propositam, Expediens sumebat, reservandò sibi totius Parlamenti poenam, & pauca tantum Membra ad tempus relegandò, quæ paulò post, peractis omnibus, ad nutum ejus, circa causam Monetæ, jussit redire ad sua Prædia, usq; ad Ordinationem aliam, & sic illa sensim restituit, *juxta Theatr. Europæi Tom. VII.* Imò cum A. 1664. Dn. Boreel, Legatus Statuum Generalium, Literas Recredenciales M. Czaarii ad illos scriptas, at Titulo ipsorum solenni destitutas acceptare recusaret & tamen Czaarius etiam Literas suas semel traditas nollet corrigere, aut mutare, nec etiam ullam Boreelio ulterius præbere Audientiam, nisi, retentis suis Literis, post multa verbosa certamina, hoc tandem arreptum

reptum fuit Expediens, quod Legatus quidem, in Audientia valedictoria, Literas M. Czaarii immutatas, juxta Majestatis suæ placitum, deberet acceptare, hæc tamen Declaratio, in Responsione ad Legati Propositiones, adderetur, quòd quoties post hac M. Czaarius vel ad Status Generales scripturus, vel Legatum missurus esset, Ipsis Titulum: *Præpotentium Statuum Generalium*, certò daret, *vid. Theatr. Europ. Tom. IX. p. 1567.* Insuper Philippus IV. Hispaniæ Rex, 1669, ob res suas valde decisas, & imminentiam belli Gallici, in Belgio Hispanico, in gravi Dissidio, cum novo Rege Portugalliæ, quæ nuper ab ipso defecerat, interveniente Mediatione Regis Angliæ, hoc demum arripuit Expediens, ut Titulus Regius quidem impofterum tribueretur Regi novo Portugalliæ, at promitteretur simul, quòd Hispaniæ Rex, suo Interventu, vellet procurare, ut Rex Portugalliæ benedictionem impetraret Pontificis, *juxta Becmann. in Orb. Polit. Part. II. cap. 2. p. 478.* Ut & in Pace Osnabrugensi, Controversia inter Imperatorem & Electorem Palatinum, quoad ademptum sibi Ele-

Electorum VIIImum, hoc Expediente, fuit
foluta, quòd ubi Domus Electoralis Bava-
rica aliquando esse desierit, Electorato VIII.
rursus deberet cessare, & Elector Palatinus
Electorum priorem recuperare. Quid?
quod Carolus II. Rex Hispaniæ cum An.
1680. cedere deberet Ducis Burgundiæ Ti-
tulum Galliarum Regi, uti quoque hoc jam
fecerat, in Literis suis Credentialibus, per
allegatam Statuum unitorum in Belgio, de
ea cessione Sollicitationem, mox tamen
cum poeniteret hujus Facti, & rursus mon-
strare vellet se nolle omnino concedere istum
Titulum, Expediens apprehendebat, qua-
tenus, in locum alicujus è suis Commissa-
riis, alium novum surrogabat, atque con-
sequenter, in Literis novis Credentialibus,
plenipotentiam Commissariorum indican-
tibus, se Regem Hispaniæ, quibus verbis
Etcetera erat adjectum, nominabat, *jux-
ta Diarium Europæum, de A. 1682.* Pariter
ubi inter Papam & Ludovicum XIV, Re-
gem Galliæ, ortum fuit dissidium super
hoc, utrum Regi liceret, in Provinciis suis
nuper acquisitis, Archiepiscopatus & Epi-
scopatus conferre, Jure Regio personali,
an

an reali, nec tamen potens iste Rex de Prætensione sua voluit cedere, hoc ad interim exquisitum fuit, inter Partes, Expediens, quòd liberum relinqueretur Regi, jure Regio personali, conferre illa munera Ecclesiastica in Gallia, quæ Papa, post datam, pro Bullis, &c. Taxam, equidem confirmat, at, qualibet vice, cum hoc additamento, se, quoad tale quid, connivere, è singulari, erga Regem, affectione, neque illud, ullò modò, debere afferre præjudicium Juri Ecclesiastico. Atque gravissima Controversia inter eundem Galliæ Regem ac Pontificem Innocentium XI. An. 1693. quoad revocationem Episcoporum Galliæ, circa ea, quæ, contra Statuta Papalia, constituerant, hoc tandem Expediente, fuit terminata aut elusa, quòd Galliæ Episcopi duntaxat conditionalem præstiterunt Revocationem, scilicet: *Si fortè certis suis Statutis ac Positionibus auctoritatem Papalem, ullò modò, lesissent, illud se solenniter, præsentibus Literis, revocatum velle.* Ubi, apparenter, intercedebat Elusio, siquidem, in effectum, nulla facta erat Revocatio, quatenus Episcopi Galliæ, ad nutum

Regis sui, nunquam confiteri cupiebant se aliquid contra Ecclesiae Romanae commisisse Jura. (Sicut & Successor Innocentii XI. omnia, quae Clericatus Gallicus, in sua Congregatione, contra Sedem Papalem conclusisset, annullare Expediens elegit, quò utique Controversia cum Rege Galliae non tangebatur, & tamen Generalibus erat inclusa.) Quin etiam Collegium Cardinalium quando antea dictum Papam Innocentium XI. de Quietismo suspectum vellet citare in Consistorium, & tamen varia considerata huic Ipsius proposito obstarent, Expediens excogitavit eum tantum citare, sub nomine Domini Odescalchi, & non ut Papam. (Sicut aliquando Appellatio a Principe minus benè informato ad melius informandum, de causa praesenti, fuit proposita, more nec in Judiciis inferioribus insolito.) Adhæc Dux quidam Holsatiae, & Legatus Regis Angliae, cum in via publicâ, sibi quondam obvii fierent fortuito, & neuter alteri Praecedentiam vellet permittere, hoc arripuerunt Expediens, quòd quivis Amborum, versò carpentò, domum est reversus. Uti quoque alius Princeps ma-

joris

joris dignitatis, cuidam Gallico Legato aliquando obvius, dum nolebat ei cedere, nec tamen etiam volebat sibi parare inimicitiam Regis Galliae, per simulationem digressionis in quandam Tabernam mercatoriam, prudenter apprehendit Expediens. Similiter in Controversia acri inter Regem Daniae Christianum V, ac urbem Hamburgum, super praestatione Homagii, cum nec Rex Praetensione sua in totum vellet cedere, nec vicinae potentiae, una cum Imperatore Romano, qui eam urbem pro libera Imperiali civitate tractari vult, aequae ac Antecessores, A. 1618., tanti momenti civitatem pati vellent subiectam regi Daniae, Expediens exquisitum fuit, demum, Recesus ad Interim tam A. 1679. quam 1686. ita enim & Regi sua Praetensio & Neutralitas ac Libertas urbi manserunt salva, *vid. Hap-pelii Mund. Mirab. Part. II.* Nec non in Controversia illa acerrima inter Magnates duos Poloniae, Imperatorem Lithuaniae, ac Episcopum Vilnensem compositionem tentavit, ante aliquot annos, Contorialis regis Poloniae, Johannis Sobieskii, jam vidua. Atque, *fide Novellarum*, paucis itidem ab

hinc annis in Controversia inter Wilhelmum II. Regem M. Britanniae, & modò commemoratum Daniae Regem, ob dene-
 gatam à Capitano navali, nom. Baars-
 fuis / demissionem veli Navi militari Angli-
 co, in Canali, ipsi occurrenti, & Certamen
 marinum ideo commissum, Expediens tan-
 dem exquisitum est illud, quod Rex Daniae
 displicentiam suam, super Officialis sui na-
 valis facto, monstrandi fine, Capitaneum
 istum modò dictum, hactenus à Rege M.
 Britanniae ex Arresto dimissum, suo priva-
 ret officio, contra Rex M. Britanniae quo-
 que promitteret sua Navigia impofterum,
 in Freto maris Balthici, in Eundem / debere
 occurrentibus Navibus talibus Danicis ve-
 la dimittere. Nec minus Controversia
 Anno 1698. inter Principem Darmstadien-
 sem, ac Principem Giustiniani, ob Carpen-
 tum istius ab hujus Auriga, cum neuter
 in occurſu alteri vellet cedere, viâ detru-
 sum, ad conversionem usque, Expedien-
 te fuit terminata, dum Princeps de Sora
 Aurigam Principis Giustiniani, ad Princi-
 pem Hassiae Darmstadiensem, duxit, qui
 Auriga, postquam coram hoc supplex ve-
 niam

niam petens in genua prociderat, his verbis ab ipso dimissus est: *Abi atque imposterum Domino duo probanda presta servitia.* Deinde quoque ipse princeps Giustiniani in carpento suo, ad Principem Darmstadiensem venit & Aurigæ ex precipitantia ortum facinus excusavit, nec non Ipsum Altitudinis titulô honoravit, uti vicissim ab hoc prædicatum Excellentiaë isti est datum. *fide Novellarum Rom. de 22. Nov. 1689.* Qualibus item Expedientibus accenseri poterit hoc, quòd inter Magnates æquales, quoad priorem locum in Subscriptione receptum est, ut quilibet in projecto ac Instrumento, quod ipse edit, per suum Plenipotentiarium, nomen suum in priori ponat loco, *conf. Wicquefortii Functiones Ambassiatoris, lib. 2. sect. 12.* Præprimis verò illud sæpe vocatur in quæstionem, quisnam duorum Magnatum, dignitate æqualium, Prærogativam habere debeat, quoad primam Visitationem, apud quem Conferentiaë instituendæ, & cui, in ista, prior locus concedendus, quis priorem Propositionem, in Tractatibus, facere, coram Mediatoribus, debeat, cujus No-

men primò Locò ponendum sit, five quoad initium Scripti, five Subscriptionem, unde interdum, in Actis publicis, ut in genere tantum ambarum Coronarum mentio fiat, Reges conveniunt. Cæterum Expediens, in Causa Præcedentiæ Magnatum præsentium, interdum adhiberi solet id, quòd ipsi simul, & eodem temporis quasi momentò tam accedant, quàm recedant, & vel sessum se recipiant, surgant, vel equis descendant, vel carpentis egrediantur: unde etiam cum A. 1658. Rex Daniae & Sueciae, in loco, qui à Fridericiburgo, dimidium milliaris, abest, Conventum habuere, simul fere carpentis exsiliabant occurrentesque manus invicem porrigebant. Et quando A. 1664. Dux d' Orleans, comitatus à Ducibus de Rez & Villeroy, Cardinali Legato occurrit solenniter, Ambo, cum comitibus, simul carpentis exsilire habebant Expediens. Aliàs quidem similes Disceptationes sæpe tutò suspendit Protestatio, quatenus, huius ope, Jus cuiusque & permittitur Alteri, & cuique servatur, & per has fieri non videtur, nec creditur, quod fit, sed in præsentia factum, pro non facto, habetur, ac
impro-

imprimis est necessaria, ubi Res moram non patitur, nec quomodo factu necessaria facienda sint, ex tempore, tutò potest decidi. Quæ tamen, ut majorem vim habeat, in Protocollo, inter Factorum monumenta, poni aut etiam Libris Ceremonialibus, suò modò, solet inferi, *conf. Liber cui Titulus: Die Grundfeste des Röm. Reichs p.m. 206. item clar. Suederi Introduct. ad Jus publ. part. spec. Sect. II. cap. 17.* Quin & Interpositio ac Declaratio à Superiori, inter pares dignitate Magnates vel inæquales facta, optimè sæpe soporat litigia. Sic, in causa Restrictionis nominationis generalis Serenissimæ familiæ Saxonicae ac Brandenburgicae ad lineam Altenburgensem, & Culmbacensem, in limine publicationis noviss. de A. 1654. Recessus, & inde natae Litis, Expediens fuit Imperatoris Interpositio, quâ Familiis prælaudatis data fuit cautio, quòd nulli ista Restrictio, quæ irrepserat, futura sit præjudicio, *conf. Das Bedencken über die Grundfeste des Heil. Röm. Reichs p. 54.* Similiter quondam imperatrix Eleonora, in sua Coronatione, hanc fecit Declarationem, quod præsens Matro-

nae majoris suae Domus celsissimae Praecedentia Principum filiabus, imposterum, in simili occasione, parere debeat praedictum. Qualis etiam Responsio data fuit Comiti de Limburg in ipso Coronationis actu de administratione Officii sibi competente contendenti & protestanti. Insuper Alternatio saepe expedit controversias de praecedentia, unde hodie in Comitibus quidam Principes Imperii ut Sereniss. Domus Austriaca & Archiepiscopus Salisburgensis, *vid. Reifenberg in Nomothef. publ. fol. 207.* atque Landgravii Hassiae, Duces Wirtembergenses ac Pomeraniae, item Marchiones Baden-Badenses & Durlacenses, nec non Duces Meelenburgici, &c. de Alternatione convenerunt, (aequè ac jus, Hagae Comitum, in Conventibus publicis Status confederati Belgii alternative exercent *sic. Happelii in Mund. Mir. part. II. p. 122.*) *vid. Autor Libri inscripti Grundfeste des Röm. Reichs/ Sect. II. cap. V. p. 57. & 96. conf. Freber. de Tutel. Elector. XII. 16.* Atque praesertim apta habetur Alternatio, si ab initio fortiuntur partes, & quam Sors monstravit, praecedat praesenti primò Actui, in
pro-

proximo verò sequatur, & sic deinceps alternatim præcedant cedantque, quale Expediens olim jam, scil. A. 1627. à Ferdinando II. fuit propositum, in Controversia præcedentiæ inter Nobilitatem liberam, ac Civitates Imperii *vid. Ritterschaffts Session n. 558.* Daß zu Fortsetzung derer gewöhnlichen Land-Tage und Beförderung der gemeinen Landes-Wohlfahrt/ nur ad interim und biß zu gerichtl. Decision, zwischen beyden Partheyen eine Alternatio, salvo cujuscunque jure, fürgenommen / und der Anfang per sortem gemacht werden solte. *conf. Philosophiam Elegantiarum Aulicarum Anonymi, Francofurti, editam.* Item *conf. le Ceremonial de France in 2. Tom. in fol. Theodor. & Dionys. Gotthofred. ut & B. S. Rosch. Tractat. von Præcedentz und VorderRecht aller Potentaten und Republicuen in Europa, item Besoldi diss. de Præcedentia & Sessionis prerogativa, nec non Dni Marselaer, ac Pole, atque Kirckneri, Tractat. de Legatis quin & Dn. Gregor. Leti Raguagli Historiche & Politiche, item Goldastum, Limnæum, Constitutiones Imperial, per inclyt. Dn. ab Andler edit.*

dit. *Ferd. Vasquii Præfat. Controvers. illustr.*
Jacob. Godofred. Lib. Posthum. de Jure Præ-
ced. Crusius de Præcedentia, ac Theodor.
Grasvinkelii de Præced. inter Remp. Venet.
& Sabaud. & similia illustria Juris publ.
Scripta alia. Nec non plures Discordiæ, in-
 ter primarios S. Imperii Romani Status,
 quoad certas Functiones publicas Alterna-
 tione solent componi. Ita olim Lis, in-
 ter Electorem Moguntinum ac Colonien-
 sem, de Competentia Juris coronandi Im-
 peratorem Romanum, hoc Expediente so-
 pita est, quòd quisque, in sua Diœcesi, Co-
 ronationem deberet peragere, extra utram-
 que verò alternarent. *vid. Limnæus ad A.B.*
cap. 4. §. 3. obs. 4. Imò non semel tantum
 fuit observatum, quòd In unctione solùm
 uni concessâ Coronam omnes tres Archi-
 episcopi Elector. Imperaturo imposuerint,
juxta Goldastum in Polit. Imp. part. III n. 3.
 cæterum, juxta tenorem pacis Osnabrü-
 gensis, Directorium Circuli inferioris Saxo-
 niæ Duci Bremensi & Magdeburgensi al-
 ternativè relictum est: Votum autem utri-
 usque Pomeraniæ ut à solo Rege Sueciæ,
 communicatò tamen prius consiliò Electro-

ri Brandenburgensi, semper feratur, in
Conventibus Deputatorum Imperii, simul
fuit conclusum. Atque in Controversia,
quondam Comitum Scamni Franconici,
cum Collegio comitum Wetteraviensium,
de Concurrentia Deputationis, Collegium
Comitum Scamni Franconici constanter
inhæsit, usu & observantiâ imperiali, semel
recepto Expedienti Alternationis, de quo
testatur illius Scriptum *pag. 1624. à Clar.*
Sprengero, in suis Font. Jur. publ. allegatum
his verbis: In Ansehung / bey diesem
Werck / unseres wenigen Ermessens / kein
besseres und füglichers Expediens als die
Abwechslung zuersinnen oder zu treffen.
Quò & pertinet, quòd, ante hac, ut Duces
Brunsvicenses ac Lüneburgenses cederent
Coadjutoriò in Archiepiscopatum Magde-
burgensem, Bremensem, item Episcopatum
Halberstadiensem ac Razeburgensem, tri-
buta est ipsis inter alia Alternativa cum Ca-
tholicis, in Episcopatu Osnabrügensi, Suc-
cessio. Quin & quando Ecclesia duobus
Episcopis est subjecta, utpote sita in Confi-
nio duarum Diœcesium, nec convenire i-
psi possunt, in Ordinatione & Administra-
tione

tionem illius, nisi tale tandem locum habeat Expediens, quod superior amborum ibi defungatur officio, *juxta cap. nullus 17. Extra de Jur. Patr.* hoc debet placere Episcopis, quod alternis annis disponunt, *vi L. 34. ff. de Usufr.* Item si duo Episcopi dissentiant inter se, quoad perceptionem Redituum, Expediens datur his percipere Reditus, alternatim *juxta l. 7. §. 10. ff. comm. div.* Nec tamen etiam illud negari poterit, quod haud omnes, de Præcedentia, præsertim quoad Nomina, Altercationes, provisionali seu suspensivo Alternationis mediò, queant sopiri. Unde in Tractatibus Pacis Osabrügensis cum Nobiles immediati Imperii Præcedentiam in Subscriptione Gravaminum Evangelicorum, sub minis secessionis, præ Civitatibus Imperii liberis, prætenderent, Res, post longas ventilationes, ita fuit composita, ut, eodem modò, ac in Pace Religiosa, Electores, Principes ac Status, absque interruptione interque eos Civitates implicitè ponerentur, mox Nobiles subjungerentur, cum suis Gravaminibus, denique Civitatum expressè iterum, sed sub hac conditione, fieret mentio, quod priori
quidem

quidem Locô, sub vocabulo Status, comprehensæ, hic autem, majoris evidentiaë causâ, denuo nominatæ sint. Expediens enim priùs propositum ut duobus confectis Libellis, in altero hæc Pars, in altero Illa priorem locum teneret, iisque simul offerrentur, additâ in fine clausulâ, ne hic Actus in cujuscunque Partis præjudicium cederet, non recipiebatur, *de quo vid. Suederi ad Jus publ. Introductio.* Utrùm verò etiam Expediens præbere possit talis modi Controversiis hoc, si, qualibet vice, Conven- tus publici, Res committatur Sortis Decisioni, Prudentioribus dijudicandum relinquatur, quandoquidem semel ac semper, velle acquiescere Deciso Sortis idem fere foret, ac se subicere sententiæ Judicis. De reliquo ubi plures ac similes inter Magnates Controversiæ, nec per Sortitionem, nec per Senioratum, vi cujus, *juxta Sprengerum in Lucerna Imperii*, in Sereniss. Domo Brunsvicensi, semper Senior juniorem præcedit, è composito, principem nec per Alternationem, possunt expediri, quæri solet. Expediens, aut per Mediatore referentes & correferentes, aut, sub specie visitationis,

ubi

ubi visitatus, jure Hospitii, visitanti alii, loco cedere, salvâ dignitate sua potest, aut, mediante Conclavi, æquales januas, ex adverso, sibi sitas habente & ibi Sessione circa Tabulam^s rotundam, sive in Ædificio publico, vel Horto, circulatim stando sicut alias, quoad Præcedentiam, in Scripto Fratres Minores, è quorum tribus præsentatis personis, Papa unum Fratrem creare voluit Cardinalem, volentes tollere omnem suspicionem, ac si ipsi eum præferrent reliquis Fratrem, & Cardinalis honore solum dignum censerent, cujus nomini primum, in scriptura, locum dedissent, Expediens excogitarunt scribere Nomina in forma Circuli. *fide Tiraquelli de jure primogenitura, quest. XX. num. 6. conf. das Bedenckē von der Ritterschafft's Session num. 494.* sive etiam, per diversas Conclavis Januas, accedendo & abeundo, dari potest. Extra hæc, in controversiis gravissimis, per inita Matrimonia & Pacta Successoria non raro datur Expediens & Exitus. Hinc cum Comes Otto de Schaumburg quondam Comitatum Sternberg, Hypothecæ loco, assignasset Comitibus de Lippha, & exinde gravissi-

ma

ma Diffidia essent orta, donec A. C. 1585. Comes Simon de Lippe, Circuli Westphalici Præfectus, Comitissam Holsatiæ Schaumburgicam duxit in matrimonium, Pactis Nuptialibus, Expedientis fine, hoc insertū fuit, quod, quamdiu Comes Lippensis, Simon, ejusque Filii ac Nepotes, ex ista Contorali Comitatu suum habituri forent, nulla deberet locum habere Reluitio; Ast contra post obitum harum triplicis generis personarum, Comitibus Schaumburgicis licitum esse debere Materiam Reluitionis, in eo statu, reassumendi, in quo fuisset, ante initum hoc Matrimonium, *juxta Zeilleri Itinerarium German. cap. 5. p. 89. item Andree Angeli Hollsteinische Adels Chronick* utrum etiam, sub specie Doni lustrici, vel alius doni, aut Concessionis ad certum tempus, aliisque sub conditionibus, nonnunquam, in vix solubilibus controversiis, detur Expediens, sicut quondam insula Bornholm Regi Daniæ, proximò scil. ab hinc seculo certâ de causa, ab urbe Lübecka, locò doni lustrici, tradita, *juxta Olearii Itinerar. Persicum pag. 6.* quivis judicare poterit prudens Politicus. Quin &, ad tollendam,

lendam, inter plures æquale Jus, ad idem Territorium, habentes Magnates, Controversiam de Dominatu, Expediens dari posse aut per Alternationem in Regimine, aut per Administrationem in communione manentem: Durch eine gemeinschaftliche Regierung hactenus comprobavit Usus. Sic Expediens est si Princeps quidā videt se bellō fore adactum ad reddendum ablatum Territoriū uni cuidam è filiis ipsius Parentis exulis, (nisi jam ei tanquam donum lustricum reddidit) quasi è motu commiserationis spontaneo donat, aut isti filio aliquam è suis cognatis in matrimonium dat, ac territorium illud ei simul reddit. Quod si Rex aliquis, ejusve Majores, certo Statui aliquod Jus dedit, ac attribuit solenniter, confirmavitque Actum cujusdam Domini minoris, & postea Statibus aliis ideo gravatis, ac proinde vindicationem Ablatorum in pristinum Statum desiderantibus, non potest, salvâ sua Autoritate id facilè præstare, alii valebunt judicare, num illud adhiberi queat Expediens, scil, quòd Rex iste decernat se jam meliùs, quàm antea, quoad Causam controversam, infor-

informatum velle, ut suspendatur ulterius
Exercitium Jurium concessorum usque ad
voluntariam Revocationem Regiam. Quæ
Suspensio deinceps aliquoties repetita, tan-
dem, nisi paulatim, vel saltim per Succes-
sores, mutari posset in plenariam Subla-
tionem & restitutionem Rei controversæ in
Statum pristinum; tamen, ad minimum,
in æternum quasi, in suspensio servari atq;
ita status loci Jus pristinum reipsâ, licet
non quoad nomen, recipere. Sicut & a-
liorum esto judicare, utrum si illustris quæ-
dam Persona privatim alicui singulariter,
charo Subdito, minus consideratè, aliquid
promisit damnosum Tertio, qui ob id que-
relam movet publicam & coram Judicio,
Expediens haberi queat, in tali, hinc æqui-
tatem hinc honorem, illustris Personæ tan-
genti causa, si persona ista illustris, simulac
audiverit talem Querelâ, statim hanc pro-
ferat, spontaneo quasi ex motu declaratio-
nem se, ut semper æquitati naturali non
contraria volentem duntaxat, Principem,
nunquam, alio animo illud Gratia genus con-
cessisse Subdito, nisi, sub spe certa, istud gra-
tiosè concessum nemini alii Subdito notabi-
liter fore damnosum, jam cum contrarium
judiat

audiat, Promissum suum non aliter esse agnoscendum, ac si nunquam de eo cogitasset. Aut subornat quendam Ministrum, qui cum, cui id Gratiae genus promisit, quasi sua sponte, & bono animo moneat, ut, rebus sic stantibus, renunciet sponte Beneficio qualicunque sibi promisso, ad suum dicendum Dominum: *Se gratiam sibi oblatam animo quidem agnoscere humiliter gratissimo, est jam se petere, ut istius non reddatur particeps, sed potius, alia in occasione singularem Domini sui gratiam experiri sibi liceat.* additis, eventualiter, minis, attamen clam, se è veracibus ac intimis Domini ministris, sub rosa, pro certo, comperisse, eum Domini gratiam perditurum, si perrecturus esset urgere fruitionem promissi Beneficii. Sicut & æqui Lectoris, existimationi, num Saxoniae Electoris Friderici Placidi, Ser. Frater Dux Wilhelmus, quamdiu vidisset, regem Ungariae & Bohemiae, Ladislaum, nondum gaudere Filia in matrimonio, quæ alicui è Ser. Fratris sui Friderici Placidi, Filiis desponsari, eique à Bohemiae regno præteritas Civitates, ac Arces Misnicas, Dotis loco, potuisset, quasi, afferre, tali con-

troverſiam iſtam, toties acriter ſatis, à Bohemis, Marchionibus Miſniae, motam valuerit ſolvere Expediente, quòd Sereniſſ. Frater ipſius, Fridericus Placidus, promiſiſſet, ad certos annos, ſe daturum eſſe certam Penſionem, non tamen, niſi prius factâ ſufficienti in Prætentionem iſtam inquisitione, ſolvendam, & interea in Controverſiam iſtam, ſatis, à ſuis Conſiliariis, facere inquiri, ecquid verè reddere foret ipſe obligatus: Interea, ſi forte nata fuiſſet Ladislao, è Magdalena ſua Gallica, Filia, eam, brevi, deinde ambire potuiſſet in Sponſam alterius ſui Filii, ſin minùs, ſub ſimili oblatione, iterum, ad aliquot annos, dilationem iſtius non de nihilo exiſtentis Controverſiae quærere uſque dum tandem Ladislao nata fuiſſet aliqua Filia, meritò à nobis relinquitur. Cui quoque Magnatum Neutralitatem ſibi præprimis utilem ac neceſſariam, non licet in totum amplecti, Expediens nihilominus habet eam nonnunquam, cum Limitatione, impetrare. Hinc Jo. Georgio I. Electori Saxoniae à Suecis, in legibus Induciarum A. 1645. initarum, permiſſum fuit, ut tres Legiones equeſtres Imperatori

posset mittere in subsidium, de cætero neutris Partibus addictus ageret, *juxta Puffendorff. Rer. Suec. lib. 17. §. 28.* Sicut & Magnates interdum in Causis intricatis, invenire solent Expediens, per Commissionem majorem vel minorem, nec non Tractatus Provisionales, Transactionem interimisticam, *de quali vid. Diar. Europ. in Tom. XII.* item sequestrationem certarum grandium Personarum, loco captivitatis, *de qua vid. Theatr. Europ. Tom. XI. p. 97.* ut & per concilium Post comitiale, ac per Articulos secretos, totalem fortalitii alicujus occupati Destructionem, & loco postulati Territorii, Pensionem annuam. Num denique Expediens ad satisfaciendum quodammodo Alteri Magnatum interdum sit, apparenter, talis Animadversio in quosdam Ministros, qui postea, clam, aliis, ad tempus, queunt commendari & indirectè ac occultè beneficiis affici, Prudentiorum itidem sit relictum Judicio. Expedientibus pariter præprimis opus habent laudati Magnates qualibuscunque, licet, apparenter, aliquid iniquitatis in se contineant, in Casibus urgentis extrema

mæ Necessitatis. Hinc si quis Imperans ab omnibus fere Vicinis Christianis injusto bello premeretur, nec tolerabilem pacem posset impetrare, sed videret sui ruinam adesse regni, si inquam daretur talis casus, licitum foret Expediens inire foedus cum Ethnicis, etiam contra Christianos, *conf. hic. Grotius de Jure B. & P. lib. II. cap. 15. & Limnaeus ad Capitulat. Caroli V. Artic. XI.* Inter varia quidem probantia Sacrae Scripturae Exempla, (qualia sunt, quod Assa, Rex Juda, cum Benhadab, Rege Syriae, idololatra foedus percussit & ab eo auxilium petiit, adversus Baassam, Regem Israelis, ejusdem Legis ac Religionis 1. Reg. 5. v. 18. 19. & Ahas, Rex Hierosolymitanus auxilium Regis Assyriorum imploravit 2. Reg. 16. v. 7. qualia quoque imitatus postea Leo. I. Papa cum Hunnorum Rege, Attila, foedus faciens) allegari nonnunquam pro Affirmativa solet exemplum Josuae cum Gibeonitis foedus facientis, per quod tamen parum videtur posse evinci, est enim casus satis diversus, & ratio decidendi potius videtur quaerenda, in justa Defensionis causa, quoad Bellum pressum, & contra in Causa non justa eorum, qui bellum

lum contra ipsum susceperunt, eique ruinam minantur. Deinde, Necessitate extrema urgente, Magnates etiam Res & bona quorundam divitum ad publicam & communem utilitatem, quamvis cum illorum damno, applicare valent. Hinc, tempore Belli ac Necessitatis publicæ Aedificia privatorum, Defensioni mœnium, noxia, Autoritate Principali, queunt diripi, quin & Agri ac Vineæ, per Munitiones urbanas, justè occupari possunt, *juxta Uldalricum Zasium tom. 3. in l. Antiochen. de Privil. num. 4.* Sicut & urgente Bello, pro conservatione civitatis, integra Suburbia dirui & comburi queunt, *juxta Georg. Franck. Lii. var. Resolut. 7. num. 44.* Præterea quando Magnates, imminente Bello, castrum aliquod vel Villam Subditi sui, finibus hostilibus contiguam, & commodum Situm habentem indeque validam, aggeribus, fossis & aliis munitionibus firmare, aut urbem aliquam, intra breve temporis spatium, munire volunt, tum Lapides æquè, ac alia Materialia, è proximis Hortis ac Prædiis singulorum, jure, desumere valent & Subditos ad Sumptuum cogere contributionem. Insuper

Super Magnates, Naves & Bona Exterorum, in portubus suis deprehensa, necessitatibus suæ Reipublicæ, sub obligatione mutui, valent adhibere, quale quid & Elisabetha, Angliæ Regina, ad imitationem Græcorum, qui olim, è Xenophontis consilio, *de quo vid. hic. Lib. de Exped. Cyri.* naves transeuntes interceperunt, fecit A. 1628. quoad naves Mercatorum in suis Portubus deprehensas, & Regnum Daniæ, tempore urgentis Belli, sumsit a Navibus transeuntibus pensionem Ore-Sunticam Das Lastgeld / post conclusionem Pacis refundendam, *conf. Strauch. Diss. de Statut. à summo Principe, th. 35. & Cortrejus Prælect. ad Grot. Lib. 1.* Adhæc, urgente Belli necessitate, Ecclesia potest occupari & in ejus locum Propugnaculum exstrui, *juxta Abb. Panormitan. ad cap. V. num. 3. Extr. de immun. Eccles. Consil. Argent. 9. n. 66.* Imò in summo Necessitatis publicæ casu arripi potest Expediens ab alienatione Vasorum, ac thesaurorum Ecclesiasticorum & ornamentorum sacrorum, *juxta Recess. Imper. de A. 1542. & 44. ut & Klockium de Aerario ac Köppenii Decisiones Illustres.* Item Collectis è Cœnobiis,

etiam ipsarum Monialium, unde ipsae Monachae, in Polonia, olim quoque Capitionem coactae subire, nec non venditione certorum Jurium, Quid? quod, si pecunia, tempore urgentis belli, conquirenda praeter Media jam ab *Aristotele lib. ii. de Cura Rei familiaris recensita*, licitum erit Expediens vendere novas ulnas, Libras, Mensuras, & Pondera Magnatum Insignibus notata, ut & imponere certas Gabellas in Capillitia, Pileos, Chirothecas, Tibialia, Calceos, &c. Tonfuram, Accessum ad Comœdias & Operas, Chartas Lusorias, collectionem Schematrum lucrativarum, fortunæ directioni subiectam : Glücks-Löpfen / Lotterien / Verlohsungen / quibus, apparenter, libertati cujusvis Subditi relictis Actionibus, Hi, per indirectum, moventur ad contributionem placitam, &c. item constituere Tributi impositionem in quodvis Fumarium, Fensteram, Carpentum, nec non Accisam tam molitioni cujusvis granorum medimni, atque ejus pisturae Mahl-Groschen / Back-Steuer / venditionique Chartae Insignibus, e. g. Principalibus notatae, in Scriptorum publicorum usum, des Stempel-Papier-
res/

res / quàm multiplicibus rebus aliis applicandam, quâ cujusvis conditionis & alias à contributione, per privilegia ademptæ Personæ, quibus directè talia onera minus commodè possent imponi, oblique & indirectè, eam subire coguntur nihilominus. Atque indicere Decurtationem salarii officialium militarium, nec non Capitationem, (qualia Expedientia, præ aliarum Nationum Magnatibus, præprimis cogere norunt Reges Galliæ, quatenus omnia Subditorum suorum in absoluta habent potestate) ut & ad mutuo dandam pecuniam, sub fide publica, cum consensu Statuum Provincialium, præstita ditiores Subditos cogere. De reliquo quemadmodum magnus Gubernator etiam scisso navigat velò, & si exarmavit, tamen Reliquias navigii aptat ad cursum. Atque ipsâ venæsectione, licet fiat cum aliqua perditione Sanguinis, vitalis nostri Succus, adeoque hæc malum minus conjunctū habeat, non rarò aut averti aut tolli valet gravis hic, vel ille Morbus, utpote Malum majus; Ita Politicus aulicus si ex intricato Negocio se, absque ullo damno, expedire non potest, minus Malum

eligendô a Majori se liberare studet , & sic
 vel jacturâ servare, quicquid potest redimi,
 quæ electio Mali minoris, præfente circum-
 stantiâ Necessitatis , & Periculi inæqualis,
 duo Mala, quæ simul adsunt comitantis est
 Actio non invita , sed spontanea, siquidem
 tale minus malum exuit naturam Mali mo-
 ralis, æstimatione , & incipit naturam Boni
 habere. Etenim rectè ait *Seneca Controv.*
26. lib. II. Non est vis ubi aliquid, expediendæ
Rei causâ, patiendum est, sed ratio. Præser-
 tim, cum multum sæpe damni excitent,
 qui in rerum anticipitiis, nec provident satis,
 nec audent, unde omnino duo Mala, quam-
 vis, quatenus licet, cautissimè sint declinan-
 da, attamè si periculi necessitas ex his unum
 perpetrare compulerit, ad illud nos resol-
 vere debemus, quod minori nexu, obligare
 noscitur, *juxta Dist. XIII. c. duo mala.* Qualis
 electionis Mali minoris notabilia exempla
 suppeditat *Tacitus Hist. lib. VI. VII. conf. B.*
Puffendorff. de Jure N. & G. lib. II cap. 5 §. 17.
 Expediens autem per amplexum mali mi-
 noris, adeo præfente Circumstantiâ periculi,
 necessarium est, non rarò, ut, nullô modò,
 evitari possit, id quod probat non solum il-
 lud

Iud usu veniens Expediens, in vita communi, quando, ob Infantem hydrope tumefactum, ut partu naturali excludi nequeat, nec Mater, viribus plane exhausta, subire velit partum cæsareum, aut Mater & infans Mortis periculo relinquendæ aut Infantis abdomen, Aquæ intercutaneæ plenum, instrumento Chirurgicô, cum periculo itidem mortis, aperiendum est, eligi valet, salvâ conscientia & justitiâ, Malum minus, nempe Embryonis Apertio, quoad Aqualiculam, institui. Sed etiam longa Experientia docuit hætenus quemvis, quòd, pro redimenda totius Reipublicæ ac Imperii præsertim salute, integræ Regionēs, Provinciæ, Urbes & Incolæ cedi possint alieno Dominio, Præmissis Præmittendis, ac per Pactionem alienari, *vid. Bodinus de Rep. lib. 1. cap. 8. Vasquius lib. 4. Controv. Illust. cap. 4. num. 8. Duaren. Comm. in l. 1. de Pact. Nicol. Reusner lib. 1. Consil. 3. num. 58. conf. Instrum. Pacis Osnabrug. Quandoquidem Melius est partem habere quàm totò privari, juxta §. 2. §. de Leg. Falcid. & jam olim Vitiges apud Procopium lib. 1. de bello Gothic. ait: Sati-
tius est paulò imminuti Imperii majorem par-*

tem in tuto habere quàm totum possidere ac
conservare cupientem, cum toto, periclitari
& Saxo in Hist. Danic. lib. VIII Melius est ex-
iguum agri perdere, quàm totum amittere.
Porro interdum Expediens est quibusdam
Personis Abdicatio, unde quoque Belgii
quondam Gubernatrix Margarita, Ducissa
Parmensis, cum in suo Gubernamento se
amplius manere haud posse videret, omni
potestate supremâ jam ad Ducem Alba-
num superbum translata, qui Acta ejusa-
pud Philippum fratrem criminabatur, per-
petuò, Expediens arripuit se Administratio-
ne abdicare, veniâ per literas à Philippo
fratre impetratâ & in Italiam secessit, fide
Thuani Histor. Tom. 1. lib. 43. pag. 871. At-
que A. Momorantius, jam extra Aulam vi-
vens, à sua dignitate magistri Palatii, quam
favente ac volente Catharina, regina, jam à
Guisio ambiri sciebat, ne cogeretur tan-
dem id facere, sponte se abdicabat, juxta
Thuanum, Histor. Lib. 23. p. 461. Adhæc ma-
ximò judiciò pollens Cardinalis Dux Ri-
chellius Carolo Nivernio auxilium ferens
patefactò per Alpes jam itinere, Susâ Pede-
montii jam occupatâ, Casalioque liberatò
inter

inter duo Mala , neglectum scil. Occasionis ad occupandum Statum Mediolanensem, quæ intulisset Neapoli ac Belgio Catholico Ruinam , tanquam Malum minus atque neglectum Occasionis aptæ ad opprimendas Dissensiones internas , quæ hætenus, per multos annos, Gallia Regnum mirè affligerant, Rebellionis in Gallia eradicationem prudentissimè arripuit Expediens , & sic Malum majus tantum aggressus est *conf. Clar. Dn. Imboff. Singular. Politic. Rat. Status XXV.* uti & Regni Portugallia Proceres, hætenus ab Officialibus Castellanis mirè vexati, cum A.C. 1641. Defectionem totalem meditarentur, eligendô, sibi Regem Johannem IV. Ducem Bragantia, inter duo ista Mala, Oppressionem Libertatis, utpote durissimum Jugum, ac Defectionis non leve periculum, elegerunt, ipsâ Conjuge Ducis Bragantini Jo. IV. hoc simul suadente , Malum minus , Defectionem nempe. *vid. loc. citat.* Atque postea Urbanus VIII. Papa inter duos istos casus simul urgentes Dimissionem Legatorum novi regis Lusitaniae Jo. IV. absque data Audientia, conjunctam cum periculo, ne no-

vus iste Rex de Receptione apud Papam desperans Fœdus cum Anglis Suecis & Batavis jam habens, Protestantium partes amplecteretur & sic Ecclesiam Papalem desereret, ac Irritationem regis Hispaniæ, per admissionem Legatorum, metuendam, elegit sapienter Malum minus, Irritationem scilicet Hispani, ut ut non parùm potentis Vicini. Si quæ unquam præterea dantur Negotia, in quibus Actiones per indirectum & Expedientia suum frequenter habent usum, Illa profectò sunt Expeditiones Bellicæ. Intuentibus enim Duces, qui in præliis, huc obversi & huc, manibus & clamore, per totum volitare necesse habent Exercitum, præfenti occasione prudenter uti, ac Errores, igneâ resolutionis vi, in Sapientiam ac Salutem vertere, non difficulter apparet, quantò iis ad tanta opus sit Valore, Vivacitate, Activitate, Promptitudine ac Prudentia, & ne patiantur se cum suis terreri atque circumagi ad Hostium nutus & comminationes. Inter alia non parùm prodesse testatur Gentium consensus, si Milites, in Pace, adeo bene exercentur, ut nihil facilè in prælii confusione, possit accidere
quod

quod non antea didicerint. Unde quoq; jam olim Augustus ac Hadrianus Imperatores prudenter constituerunt, ut non solum Pedites, in clivosis & arduis locis, ascendere, ac descendere, sed Equites etiam, tam in planis, quàm abruptis & fossarum hiatu difficillimis femitis, se ac equos suos exercere cogerentur, quò nulla Res, vel Casus, facilè, in necessitate prœlii, posset obtingere ipsis inopinata atque incognita. Item si Duces debilitatem & omnia atque singula reliqua Hostium æquè sibi nota habeant ac sua. Siquidem cum tam subdolis, ac, sub specie magni periculi, majus occultantibus aut, objectò minori malò, eos ab occasionis majus commodum impetrandi usu avertere studentibus sæpe rem habent Adversariis, ut omni fere hora, imò penè momentò, animum in eos intentum cogantur gerere. Ita versutissimus Hannibal ut experimentis certam sibi redderet prudentiam Fabii Maximi, animum ejus agitabat ac tentabat, crebrò movendò castra, populandòque in ejus oculis agros Sociorum & modò citatò agmine è conspectu abibat, modò repente, in aliquo viæ flexu, si excipere digressum in

æquum posset, occultus subsistebat: Et astutissimus Jugurtha modò se huic, modò illi ostendebat Catervæ, modo postremos tentabat, ac statim regrediebatur, nec prælium faciebat, nec otium patiebatur, contentus Adversarios ab Incepto retinuisse: interdum quoque omnia trahebat, & alias deinde aliasque Moræ causas faciebat, modò pacem nec abnuebat, nec promittebat, modò pollicebatur deditionem, ac deinde metum simulabat, paulò post, ne Sui diffiderent, instabat, nihil ita quietum nihil intactum patiebatur, sed cuncta agitabat, & modò belli, modò pacis morâ, Romanos ludificabat. Cum igitur verum & hic sit illud, plures oculos plus videre, quàm duos, unde etiam Agamemnon, in castris, Ulysem, Nestorem & Menelaum in Consilium vocavit, pluraque sæpe perfici à Ducibus consiliò, quàm vi, quandoquidem, ex ipsius Cæsaris Sententia, lib. 1. de Bell. Civil. non minus boni Imperatoris est consiliò, quàm armis superare hostem, & juxta Vegetium lib. III. de Bell. cap. 2. Boni Ducis est non tam aperto Marte ubi periculum commune quàm ex occulto attentare, utiliter
omnino

omnino in castris haberi solent Consiliarii bellici, qui ubi Res moram patitur & vident, solâ aggressionem directâ, finem desideratum, aut neutiquam, aut non, nisi cum maximo, obtineri posse, damno, ab arte deducta, & indirecta, seu obliqua, subditi cogitatione, in tempore solent exquirere Media. Hinc jam olim, Lacedæmone, simulacrum Bacchi Hastam longiorem gessit, circa quam serpebat Hedera, indicandi fine, Bella consiliis, Actionibus per indirectum, ac Arte gerenda esse. Quali obliquâ Actione non solum sagax dux Xenophon usus est, quando olim Barbari Fauces, per quas necesse habebat transire, cum suo exercitu, præoccuparant & custodiebant, nec ipse cum suo Agmine valebat directè procedendo, transire, siquidem finem suum affectus est, per indirectum agendô, dum nempe arduum Montem, à latere, ubi Barbari se circumvallaverant, circumeundô, cum parte Suorum, ascendit, atque Barbaros ideo terrore attonitos in turpem præcipitavit fugam, verum etiam prudentissimus, in bello Jugurthino, feliciter usus fuit Metellus. Missus enim, in Africam, ad Exercitum ignaviâ, luxuriâ & lasci-

& lasciviâ planè corruptum, non audebat eum corrigere directè, sed potius obliquè tam arduum aggrediebatur Negotium. Adimebat videlicet occasiones, tollebatque, Edictò, adjumenta vitiorum, cujuscunque cocti cibi aut panis, in castris, venditionem, item prohibebat, ne Lixæ sequerentur Exercitum, ac ne Miles in castris & agmine, servum aut jumentum haberet sed ut, transversis itineribus, quotidie castra moverent, ea vallò ac fossa munirent, ac si hostis adesset, cum signis frequenter, incederent, & Miles cibum atque Arma portaret. Pariter L. C. Sylla cum olim suis Militibus in Bœotia, pavorem, quem ex aspectu numerosissimi Mithridatis exercitus sub Archelao conceperant, ut ideo etiam nollent pugnare, directè nullo modò adimere valeret, rem tentavit per indirectum, dum, nullo otio Milites istos languescere patiebatur, sed eos nunc ex alveo Cephisum cogebat, avertere, nunc, nulli concessa quiete, ingentes cavare fossas, & si quem cedere animadvertibat, inexorabilis castigator instabat, ut ita labore ad tanta defatigati opera, animò belli discrimina libentiùs amplexarentur,

xarentur, quod & evenit. Quando enim, *fide Livii*, tertio post die, laborantibus illis, Sylla præteriit, ipsi ut in Hostes ducerentur ad pugnam, magnò clamore precabantur. Atque ipse T. Quintius, imperator Romanus, Achæorum animos tam per numerosum Antiochi Regis Exercitum, quàm per armaturæ varietatem attonitos redditos, erexit per indirectum, tali videlicet sermone: *Cum essem, in Chalcide, cœnans, apud meum Hospitem, mirabar copiam Carnium, cum essent omnia tecta nive: at Hostes respondit, ea omnia nihil aliud esse, quam Suis domesticæ carnes tantum apparatu & conditura diversa. Ne Vos igitur admiremini Regis copias, cum auditis Hastatos, cataphractos, Pedites, Equites & Sagittarios, nam Hi omnes Syri sunt armaturâ inter se differentes. (Ventidius quoque Dux bellicus vaferri- mus adeo indirectè solebat agere, in bello Parthico, ut erga eos, quos sciebat minùs fi- dos, ac hostibus notificare singula, quæ cu- piebat ab hostibus fieri, timere se simularet & quæ timebat, cupere.)* Insuper Duces ac Consiliarii bellici ante belli declaratio- nem, suadere opus habent modos, quibus, per

per indirectum, debilitari queant illæ Potentiæ, contra quas bellum gerere est animus. Siquidem indirectè e.g. vicinus Princeps debilitari potest, si bello eum invasurus Tertium quendam Principem eò disponit, ut, in illius Territorio, rupturâ nondum facta, aliquot Legiones conduci faciat, si non apertè, tamen testè, quò postea talis Invasus ipse defectum armandorum sentiat, item si talis vicinus Magnatum persuadetur, sub specie zeli pro Religione plausibili, ut expellat eos Subditos, qui diversæ Religioni dediti, sub Illius tutela, hætenus vixerunt, vel etiam in libertate sua, tanquam Accolæ, quandoquidem, ejusmodi auxiliatoribus sublatis, talis facilius superari potest. Nec minus debilitari possunt, indirectè hostes brevi futuri, quando Duces eorum, ob prudentiam & fortitudinem atque experientiam bellicam, timendi amoveantur, quatenus nempe vel suis redduntur suspecti, vel intercipiuntur. Hinc jam olim Lacedæmonii, vastantes Atheniensium agros, intactos reliquerunt agros Periclis, eò fine, ut huic aut periculum ex invidia pararent, aut è suspitione proditionis infamiam, quæ
tamen

tamen Pericles evitavit, dum Reipublicæ donavit istos. Nec non eadem intentione Annibal, omnibus reliquorum Agris vastatis, ab unico Fabii agro ferrum ignemque & omnem vim hostilem abstineri jussit, ut occulti alicujus Pacti ea videretur Merces, quod tamen cautus hic, vendendō Agrū per filium, Romam, missum, declinavit. Sicut & finitimæ Nationes debilitari ac facilius subjugari queunt, quando discordiæ, inter Concordes, excitantur atque debilioribus fertur auxilium. Ita Macedonum Rex Philippus, qui omnes equidem urbes sibi putabat expugnabiles, quarum mœnia validum pecuniarum telum transvolare posset, velut è specula quadam libertati omnium Græciæ civitatum insidiatus, contentiones earum alendō & auxilium inferioribus ferendō, victos æquè ac victores regiam servitutem subire coegit, ut omnibus perire, quod singulæ amitterent, non nisi jam oppressæ sentirent, dum enim imperare singulæ cupierunt, imperium omnes perdiderunt. Æque autem, ac Rex iste Philippus, præiverunt alii quoque Magnates suo exemplō Ducibus & Consiliariis bellicis,

Bellicis, siquidem non solum Alexander Macedo olim ubi Hostem suum, in alto monte Sylvæ cujusdam, qui suos circumvallaverat, directè planè non potuit aggredi, indirectè cum successu egit, quatenus nempe, per partem sui Exercitus, noctu, Montem circumeundò altiore ipsius hostilibus castris locum, velociter, occupavit atque ita hostiles terroreque subitaneo planè percussas catervas cecidit & fugavit, atque idem Alexander Magnus Asiam ingressus ab agris Memnonis vim abstinere jussit, ut eum Persis suspectum redderet, & Constantinus M. jam olim Duces suorum Hostium non semel amovere studuit cum successu, atque ita eos indirectè debilitare, sed etiam ipse Henricus IV. Imperator, ut olim Saxones, quibus cum hætenus in pace vivebat, per indirectum vinceret, Diffidium inter ipsos disseminavit, dum singulatim principes eorum ad se vocavit, singulosque, tanquam horum consilio ad res graves usus, blanda allocutione ad se juvandum allexit ac jurare coegit se nemini hoc secretum prodituros. Quod facere quidem, cum alioquin non admitterentur, sunt coacti. Unde

de fiebat, ut in hac parte Pater esset, in ad-
versa Filius, in hac Frater unus, in altera al-
ter. *fide Crusii Annal. Suev. lib. VII. part. II. pag. 233.* Quin & aliena Territoria subju-
gare quæ volunt Potentiæ, non rarò indire-
ctè id tentant, (dum, primùm è longinquo
tonantes, vicinum iis Incolis Districtum,
quem possidens Adversarius Communica-
tionem facilem horum, cum aliis, prohibere
potest,) paulatim occupant, hinc Henricus
IV. Rex Galliæ quondam Italiam & Germa-
niam nifus invadere, intactâ Flandriâ, ut ita
Hispani, & Imperator terrestri itinere atque
commeatu interclusi, cum præterea etiam
tempestatibus, & hostili Classe, non pa-
rum premerentur, ac vexarentur, Flandri-
am sponte derelinquerent, ubi omnes o-
mnino Venæ, per quas Auxilia in Belgium
descendebant, interclusæ exaruisissent *vid.*
Ministerium Mazarini Cardinalis Lib. 1. cap. 18. p. m. 64. uti etiam Gens barbara, Gal-
lani per indirectum, fere ademerunt regna.
Cambatam & Enaream Imperatori Habes-
sinæ, quatenus Regionem inter illa Regna
& Habessiniam sitas occuparunt, eo usque,
ut ipsorum Tributum non, nisi maximo, in
Aulam

Bellicis, siquidem non solum Alexander Macedo olim ubi Hostem suum, in alto monte Sylvæ cujusdam, qui suos circumvallaverat, directè planè non potuit aggredi, indirectè cum successu egit, quatenus nempe, per partem sui Exercitus, noctu, Montem circumeundò altiore ipsi hostilibus castris locum, velociter, occupavit atque ita hostiles terroreque subitaneo planè percussas catervas cecidit & fugavit, atque idem Alexander Magnus Asiam ingressus ab agris Memnonis vim abstinere jussit, ut eum Persis suspectum redderet, & Constantinus M. jam olim Duces suorum Hostium non semel amovere studuit cum successu, atque ita eos indirectè debilitare, sed etiam ipse Henricus IV. Imperator, ut olim Saxones, quibus cum hætenus in pace vivebat, per indirectum vinceret, Dissidium inter ipsos disseminavit, dum singulatim principes eorum ad se vocavit, singulosque, tanquam horum consilio ad res graves usus, blanda allocutione ad se juvandum allexit ac jurare coegit se nemini hoc secretum prodituros. Quod facere quidem, cum alioquin non admitterentur, sunt coacti. Unde

de fiebat, ut in hac parte Pater esset, in ad-
versa Filius, in hac Frater unus, in altera al-
ter. *fide Crusii Annal. Suev. lib. VII. part. II. pag. 233.* Quin & aliena Territoria subju-
gare quæ volunt Potentiæ, non rarò indire-
ctè id tentant, (dum, primùm è longinquo
tonantes, vicinum iis Incolis Districtum,
quem possidens Adversarius Communica-
tionem facilem horum, cum aliis, prohibere
potest,) paulatim occupant, hinc Henricus
IV. Rex Galliæ quondam Italiam & Germa-
niam nisus invadere, intactâ Flandriâ, ut ita
Hispani, & Imperator terrestri itinere atque
commeatu interclusi, cum præterea etiam
tempestatibus, & hostili Classe, non pa-
rum premerentur, ac vexarentur, Flandri-
am sponte derelinquerent, ubi omnes o-
mnino Venæ, per quas Auxilia in Belgium
descendebant, interclusæ exaruiscent *vid.*
Ministerium Mazarini Cardinalis Lib. 1. cap. 18. p. m. 64. uti etiam Gens barbara, Gal-
lani per indirectum, fere ademerunt regna.
Cambatam & Enaream Imperatori Habes-
sinæ, quatenus Regionem inter illa Regna
& Habessiniam sitas occuparunt, eo usque
ut ipsorum Tributum non, nisi maximo, in
Aulam

Aulam imperatoriam deferri possit, cum periculo, *juxta Ludolfi Histor. Æthiop. ex relat. Gregorii L. I. c. 16. §. 48.* Vel Urbes finibus inhærentes atque Aditus alimentorum invectioni inservientes occupant, vel omnes, vel plurimos, ac præcipuos, aut etiam Metropolin, aut primaria eorum, ex improviso, occupant Fortalitia, quibus præreptis, reliqua sensim facillimò jugum subire coguntur negotio. Sicut quoque gloriosus Jo. Ranzovius Seren. Ducum Holsatiæ An. 1559. communis Campi Marefcallus, fortes Dithmarfos, in bello, contra eos, suscepto, debilitavit, per indirectum, atque ita victu faciliores reddidit, quatenus primò Meldorpium occupavit, deinde castra sua in medium inter duo Territorii extrema, dicta: *Suderstrand und Nordstrand* collocavit, quò modò effecit, ut Dithmarsii suos non potuerint conjungere, ipse autem interea alterum locum, post alterum, occupavit, donec tandem reliquos, capitaliter, debellavit, de quo *vid. Spangenbergii Speculum Nobilitatis part. II. lib. XI. cap. 33.* Indirectè explorare insuper Duces non rarò necesse habent castra Hostium, qualem modum, jamdudum, etiam,

etiam Posteritati mirandum reliquit prudens Angliæ Rex Elfredus, qui A.C.872. plurimâ parte Angliæ à Danis occupatâ, gnarus artis Poeticæ & Musicæ, sub habitu vulgaris Musici, Pandorâ ludentis, Castra Danorum, quorum Acta gloriosa simul cecinit, & sic, ubique dimissus, ea explorare satis potuit, *vid. Historical. Remarques of the Ancient and present State of London by R. Burton.* Sicut & hodie adhuc Duces, talem in finem, sub habitu viliori, ac proinde minùs suspecto, castra solent explorare Hostilia. Nec non A.C.1634. ex parte Ducis Moscovitarum exercitus tentata fuit exploratio Castrorum Polonicorum, quatenus missus quidam Moscovita corpori affixis brachiis, & ramis tectus, adeo, ut Arborem simularet, per totam noctem progrediebatur, & tantùm desinebat ire, quoties audiebat quendam Strepitum, ab ortu verò diei, usque in atræ noctis adventum, sistebat gradum, *fide Bisselii, Decur. II. Ruinar. illustr.* Atque notum est, quòd, mediantibus aptis Speculis, Duces Bellici explorare, per indirectum valeant plurima, quæ fiunt in propinquis castris Hostilibus, quale Speculum ritè præparandum

randum & collocandum descripsit laudatus *M. D. Schwenter*, in *Deliciis suis Phys. Mathem. Part VI. Problem. 13.* (ubi quoque *Problem. 19.* refert, quòd Obsessi, in munito Loco aliquo, possint, mediante quodam Speculo Sarissæ alligato, & per hanc, ad tantam altitudinem, elevato, ut Linea incidentiæ radiorum solis, ex Adductibus istis qui vocantur: *Approches* procurrentium Angulum rectum faciat cum Linea Reflexionis, quæ tunc abit à Puncto Incidentiæ in oculum hujus Personæ vel alius, quæ stat in Valli ambulacro, non obstantibus nec valli Loricâ nec ipso Vallo, animadvertere singula quæ Hostes in suis jam dictis agant Adductibus, Itemque, si in Fortalitio aliquo regularis figuræ collocentur tot Specula in Angulos, quot sunt Anguli Munimenti, non nisi duobus exceptis, quod, in uno Fortalitii talis Loco, sufficienter observari queat, quid agatur in alio Loco, qui exinde non potest videri, sive ab Oppugnatoribus sive ab ipsis obsessis, qui etiam si de Loco ad Locum sui Munimenti vel per certos gestus comilitonibus suis, indirectè, qualemcunq; suum notificare valent Statum) sicut & Duces,

ces, aliique delegati militares Viri, varia ob-
fidendorum Fortalitiorum recognituri ope-
ra, ut facilius hostilium tormentorum evi-
tare valeant ictus, necesse habent obliquè
& accedere & progredi, & recedere. Neque
minùs sæpe opus habent Duces bellici no-
tificare per indirectum Suis hoc vel illud
Scitu necessarium. Hinc enim jam olim
Romani, per indirectum, militibus suis no-
tificaturi Expeditionem bellicam, secretò
& tacitè, suscipiendum esse, faciebant ex-
tollì effigiem Minotauri, aut alia muta signa,
variis animalium figuris elaborata, quorum
tamen quodlibet Hieroglyphicum suum
habuit significatum, *juxta Jo. Pierium Va-*
lerianum Hieroglyphicor. lib. III. cap. 38. At-
que Histiaeus Bellum gerens, Aristagoram
olim ad rebellionem Jonum excitandam in-
stigaturus, abrado Servi capillamentò, Ca-
piti ejus, tum de præsentì periculo, tum de
belli gerendi ratione, literas monitorias
inussit: ut & Taurosthenes, ad bellum pro-
ficiscens, abduxerat secum Columbam
quandam foetus suos charos, adhuc ma-
dentes, coactam relinquere, quam deinceps,
partâ victoria, Purpurâ ornatam, ceu victo-
riæ

riæ prænunciam, Pisâ, Æginam usque, ad suum Patrem, præ expectatione, anxium revolare fecit, atque ita ei victoriam, per indirectum, notificavit. *secundum Ælianum lib. 9.* Item Themistocles olim intrepidus cum Jones, in Regis Persarum auxilium, classe advenientes in suas partes sollicitare vellet oblique, utpote omni colloquendi occasione destitutus, quò isti applicaturi erant, Symbolos proponi & Saxis inscribi curavit Necessaria. Et Hamilcar, Rhodanus, à Carthaginensibus missus, ut speculator, ad Alexandrum M. Consiliis ejus exploratis, omnia in Tabellis ligneis, vacua desuper cerâ indutâ, suis perscribebat Civibus. Nec non Peucestes, Persiæ Satrapa, Eumeni Succursum decem millium Militum appropinquantem, contra Antigonom, notificavit indirectè, quando, per dispositos, in vallibus ac Scopulis altis Persiæ, clamorosos Homines, lætum de eo propagari fecit nuncium, ita ut, eadem die, emissus iter triginta dierum penetrans perveniret ad Eumenem, *juxta Diodori Siculi B. H. lib. 19.* Atque è relatione Plinii *Hist. natural. lib. X. cap. 24.* Cæcinnus Volaterranus, equestris ordinis quadriga-

drigarum Dominus, secum in bellum, quondam, duxit in notificationis finem, Hirundines comprehensas, quas exinde suis mittebat victoriæ nuncias revolantes in eundem Nidum illitas, colore denotante victoriam, Quin & cum aliquando Præsidium Romanum alicubi obsideretur à Ligustinis, Hirundo à pullis quos, penes obsessos, fovebat, ablata, & rursus ad revolandum dimissa, per nodos lini pedi ipsius alligati, ex parte militiæ Romanæ, significavit obsessis, quoto die adventurum esset auxilium atque eruptio deberet fieri, *vid. Fabius Pictor in Annalibus, conf. Alexander ab Alexandro d. g. lib. 2. cap. 32. Suidas v. quoad accensas & quietas faculas atque Polydorus H. lib. 25.* (Quibus illustribus Exemplis addi omnino meretur illud heroicorum Ungarorum incolentium Agriam, qui A. C. 1561. Mahometi Bassæ istam urbem obsidenti ac deditionem postulanti, per indirectum, responderunt, se non nisi mortuos, urbe posse efferri, dum in sua moenia, Feretrum inter, duas erectas Hastas, collocarunt aspiciendum Hostibus, *fide Jo. Boteri de Statu Magnatum pag. 327. lib. 5.*) Tandemque indire-

Etè, adhuc hodie, aliquid, in bello, potest aliis notum reddi, tam per Ignem artificiales, quàm Tubam Stenterophonicam, à Morlando, Anglico Equite, inventam, ut & Literas ac Characteres Vaginis, vel Telis, inscriptas item Sagittis appensas, Silicibus factitiis aut globis ferreis tormentorum, ut quondam, *juxta Meterani Histor. Belgic. lib. 13.* in Steenwyckii obsidione, inclusas, nec non occultatas varias Scripturæ, per Characteres & Siphras, Species. Sicut & à cujus Partibus stare velit aliqua Potentia indicat indirectè, si utitur ejus Principis colore, quoad Habitum, Cristas, Fascias, &c. Ulteriùs Duces, vel Hostes ad proelium coacturi, vel Locum munitum obsessuri, non rarò, per indirectum, necesse habent accedere, cum suo Exercitu, ubi viâ rectâ, illud tentare haud licet, unde Caroli Canuti, Suecorum Regis, Capitaneus, Bondius, quondam, fortalitia Gothiæ Occidentalis à Christierno I. Daniæ rege, occupata celeriter & ex improvviso recuperaturus, per ambagiosa & devia, in Sylvis, ac montosa loca, suum ducebat Agmen, ubi mox, noctu, oppugnavit Lundosiam: Atque Fridericus II. Daniæ

Daniæ Rex, urbem Dithmarforum, Meldorp cum aliquando oppugnaturus esset, Antonius Comes de Oldenburg Legionem suam, cum cohortibus equestribus, per indirectum, adducere necessum habuit, quoniam viæ ordinariæ Rotis, Labris, Vannis, Doliis & Aquæ deductione, à Dithmarfis, impeditæ erant *juxta Beerii Biographiam Regum Daniæ pag. 110.* Adhæc, quondam, callida Galliæ Regina, Fredegundis, ut eò magis indirectè seu occultè, Hostibus appropinquarent sui Equites, singulos Equos cohortium suarum tegi fecit ramis plenis viridibus foliis, usque ad sua capita, *fide Bis-
selii in Ruinar. illustr. Decur. II.* Quin & à Ducibus bellicis (quales etiam, inter alia Milites suos exercendi genera, uti solent hóc Equitatus exercitiò quòd vocatur: *Caracoll.* de quo *Gruberus in sua Disciplina militari* §. 34. pag. 208. ita loquitur: Das Neuesterey Exercitium: Caracoll. geschieht durch die Höhe der Esquadron und bewesget sich die Reihhe Schlangenweiß/ bald auff eine / bald auff die andere Seite/ durch das Feld.) interdum ob Loci angustiam vel sine simulandi minorem militum

numerum quàm revera adest, ad vincendum facilius, modò formanda est Statio necessaria, ad expeditionem susceptam, multitudinis Militum, cochleæ formis: *Eine Schneckenformige Stellung* / modò quoque adeo indirecta Acies, ut figuram repræsentet alicujus Serpentis *eine Schlangenformige Schlacht-Ordnung* / qualem etiam Aciem, in gravi ac diuturno, inter Imperatorem Romanum, cum suis Sociis, Statibus nempe Imperii, Hispanis, Anglis, atque Batavis, ac inter Gallos, nuper, per Deigratiam, finito Bello, ipsum, *fide Novellarum*, vidit Belgium Hispanicum quoad qualia, *conf. Liber cæi Tit. Les Exercices del Infanterie &c.* uti & Acie Forcipem referente Lacedæmonii, Lunæ crescentis figuram obliquatam referente, Turcæ, nonnunquam, usi sunt non infeliciter uti etiam, in ipso Conflictu, olim, Exercitus Græcorum in suum dextrum Cornu latius exporrigi & utrique dextrò suò cornu sinistrum Hostium sibi oppositum solebant circumvenire unde & *fide Thucydidis Hist. lib.V.p.m.392.* in proelio Lacedæmoniorum, sub rege Acide cum Mantinæis, hi, suò dextro

dextro cornu, sinistrum Sciritarum, Lacedæmonii verò & Tegeatæ multò magis sinistrum Atheniensium Cornu circumven-
runt. Nec non Duces Fortalitium ali-
quod expugnaturi ut eò magis secure atque
ita finem suum minori cum Exercitus da-
mno valeant assequi, Fossas istas quas Lati-
ni Adductus seu Accessus, Galli verò *des Ap-
proches* nuncupant, quorumque Ars, uti
jam ab initio, dictum, in hoc consistit, ut i-
ta obliquentur, quo nulla à tali Fortalitio
recta duci queat Linea. quæ Latitudinem e-
orum eò usque stringat, ut Fossores expositi
cernantur ictui, ordinariè, in linea non di-
recta sed obliqua, seu, huc & illuc, inflexa,
producere assolent. Atque hoc ipso annò,
Rex Daniae, Fridericus IV, *fide Novellarum*
de 12. Aprilis 1700. è Rendsburgo, aggeres du-
cis Holsatici vocatos: *Die Holmer/Sor-
cker/und Steinschleusser Schanze*/ facil-
limè, adeoq; minimò suorum cum damno,
occupare valuit, dum ejus Exercitus pars,
per indirectum, accessit & sic, ex improviso,
alterum Territorii Latus, in quo præsidiarii
milites Ducis Holsatici commorati sunt, ta-
li occuparunt cum effectū, ut hi Ducales mi-

lites nec ad ullam resistantiam faciendam capaces fuerint. Sicut & cum præsens gloriosus Rex Sueciæ, Carolus XI. die 16. Novembris, A. 1700. animadverteret se, cum suo Exercitu, ad Sublationem obsidionis fortalitii Narvæ, ob Aditum: *Posiajoggi*, in alto Jugo, quatuor milliaribus, à Narva, distitum, jam, à sex millibus Russorum, occupatum, directè impetum faciendò, minùs facilè ac tutò, valere accedere, Ipse per indirectum, mediante scil. quadam Ambage, circa Paludem, sibi à certo quodam Rustico, fido Subditò monstratà, haud difficulter, *juxta relationem Revaliensem d. 24. Novembris*, accessit, adeo, ut, ex improvviso, Se, cum Suis, in altero montis latere videndum præbuit, Hostesque, isto spectaculo, attonitos factos mox ad turpem impulerit fugam. Præprimis autem sæpe opus habent Duces militares Hostium aggressionem per indirectum, sive hi se sistant, sub jam formata Acie, sive Aditum aliquem, *einen Pass* occupatum quiescentes teneant vel in alto, & hinc magis tuto alio, castra sua fixerint. Loco, cum varia aliter non vincibilia illos ad hanc urgent obstacula, ubi salutare non rarò

rarò est Consilium, si Duces, cum Suis, Tur-
mas hostiles circumire student. Unde cal-
lidus Epialtes jam olim, non nisi ope circui-
tus, quo fortissimas magnanimi Leonidæ
turmas, Thermopylas quæ occupaverant,
superfrendit, tandem potuit efficere, ut
vincerentur *secundum Justinum Epitom. in
Hist. Troji Pompeji Lib. II. cap. 12.* Nec
Brennus prius Phocenses ex faucibus Ther-
mopylarum, ubi hi præsidium tenebant, de-
turbare valuit, quàm, ad monstrationem
Heracleotarum & Ænianium, circumeun-
do illas, *vid. Pausanias in Phocic. seu lib.
commentar. X. de Vet. Græc. region. p. 595.*
Adhæc Aristagoras insulam Naxum quon-
dam indirectè invasurus petebat, suis cum
navibus, primò insulam Scio simulans iter
versus Hellespontum, subitò verò in Na-
xum insulam fecit impetum, *fide Herodoti
in Histor. lib. V.* Item solertissimus olim I-
phicrates, Axibium Lacedæmonium in
Hellesponto petiturus, cum aditum valde
angustum atque monti mari ad sito & si-
mul, per validum præsidium hostile, custo-
dito adjacentem ipsi in proposito suo ob-
stiturum esse animadverteret, indirectè ac

per ambages accessit, quatenus cum selectis, è suis militibus, propter urgens frigus, antea se calefacere & oleo corpora inungere quos jussierat, per ambages ipsius Maris, circumvixit Montem, Præsidiumque nonduntaxat hostile, a parte posteriori invasit sed & tandem faucibus istis egressus Acie ipsam hostilem prostravit. Atque illustris Epaminondas, dux Thebanorum, cum Lacedæmoniis pugnaturus, utraque Acie signum confligendi expectante victoriam, indirectè reportare tentavit, dum magnum numerum equitum jussit excurrere in succussantibus equis, ut factò denso pulvere, demeretur conspectus Hostibus, ubi ipse interea ordines suorum militum immutavit, atque fecit ut Hostes insensibiliter circumirent & tandem, in ipso conflictu, ex improviso, in istos facerent impetum, *uti vid. è Camposulgos. Exempl. lib. V. pag. 949.* Ut & Arsames, olim, detectò transfugio, jam capti equitum præfecti, jussit alium Præfectum, sub prioris habitu, ad hostes signo, juxta illius conventionem, cum hostibus, dato, transire, ac ob equitantes fidos equites Hostium agmen, à tergo, conversos, in Hostes,

quatenus in **st**es, facere impetum, quali modò indirectè
pter ugi **cos** devicit. Nec non per indirectum T.
o corpori **Q**uintius Flaminius ad fluvium Aspo, Phi-
ages ipso **lip** pum regem faucibus Epiri insidentem,
fidium **q**uem directo impetu, superare diffidebat,
postior **a**ggressus est, quando, noctu, partem suo-
s egredi **rum** militum, duce Pastore, viam per varios
Aspo **m**ontium anfractus callesque monstrante,
orum **s**upra caput hostium fecit duci, quibus, ter-
traque **tio** post, die per fumum, signum se, jam, in
se vi **l**oco destinato, esse dantibus, ipse, cum reli-
ma **q**uo Exercitu, Hostes rectà adortus est, hos-
res **q**ue gloriosè superavit, *juxta Livium Hist.*
Co p **II. lib. 32. cap. 10.** Et laudatus jam Qu. Me-
t **t**ellus bellum, in Hispania, contra Celtibe-
ros gerens, cum Contrebiā eorum metro-
polin directā aggressionē & viribus, expu-
gnare non posset, per indirectum agendo, ta-
men finem suum assecutus est. Ingredie-
batur scilicet itinera magno impetu, dein-
de alias atque alias Regionēs petebat: mo-
dò hos obsidebat Montes, paulò post ad il-
los transgrediebatur, ubi autem hac fluctu-
atione Exercitum suum ignorantia, & to-
tam Celtiberiam errore implicavit, cum a-
liò cursum direxisset, subito ad Contrebiā

per ambages accessit, quatenus cum selectis, è suis militibus, propter urgens frigus, antea se calefacere & oleo corpora inungere quos jussierat, per ambages ipsius Maris, circumvixit Montem, Præsidiumque nonduntaxat hostile, a parte posteriori invasit sed & tandem faucibus istis egressus Aciem ipsam hostilem prostravit. Atque illustris Epaminondas, dux Thebanorum, cum Lacedæmoniis pugnaturus, utraque Acie signum confligendi expectante victoriam, indirectè reportare tentavit, dum magnum numerum equitum jussit excurrere in succussantibus equis, ut factò denso pulvere, demeretur conspectus Hostibus, ubi ipse interea ordines suorum militum immutavit, atque fecit ut Hostes insensibiliter circumirent & tandem, in ipso conflictu, ex improviso, in istos facerent impetum, *uti vid. è Camposulgos. Exempl. lib. V. pag. 949.* Ut & Arsames, olim, detectò transfugio, jam capti equitum præfecti, jussit alium Præfectum, sub prioris habitu, ad hostes signo, juxta illius conventionem, cum hostibus, dato, transire, ac ob equitantes fidos equites Hostium agmen, à tergo, conversos, in Hostes,

stes, facere impetum, quali modò indirectè
eos devicit. Nec non per indirectum T.
Quintius Flaminius ad fluvium Aspo, Phi-
lippum regem faucibus Epiri insidentem,
quem directo impetu, superare diffidebat,
aggressus est, quando, noctu, partem suo-
rum militum, duce Pastore, viam per varios
montium anfractus callesque monstrante,
supra caput hostium fecit duci, quibus, ter-
tio post, die per fumum, signum se, jam, in
loco destinato, esse dantibus, ipse, cum reli-
quo Exercitu, Hostes rectà adortus est, hos-
que gloriosè superavit, *juxta Livium Hist.*
II. lib. 32. cap. 10. Et laudatus jam Qu. Me-
tellus bellum, in Hispania, contra Celtibe-
ros gerens, cum Contrebiæ eorum metro-
polin directâ aggressionem & viribus, expu-
gnare non posset, per indirectum agendo, ta-
men finem suum assecutus est. Ingredie-
batur scilicet itinera magno impetu, dein-
de alias atque alias Regionem petebat: mo-
dò hos obsidebat Montes, paulò post ad il-
los transgrediebatur, ubi autem hac fluctu-
atione Exercitum suum ignorantiam, & to-
tam Celtiberiam errore implicavit, cum al-
liò cursum direxisset, subito ad Contrebiæ
reflexit

reflexit eamque inopinatam & attonitam oppressit. Ita dux sagax Alcibiades Byzantium obsidens, cum vidisset se, directè agendo urbem non posse capere indirectè egit, dum famam sparsit ab Atheniensibus se revocatum esse ac toto exercitu in classem recepto, vela dare coepit, aliquantumque spatii jam emensus, noctu, in terram magnum Militum numerum exposuit. Atque ipse, manè, Byzantium reversus aggressus est oppugnare urbem, ubi igitur Byzantini, ad maritimam urbis partem, armati occurrerunt, ut inde Atheniensium classem averterent, illi Milites, quos Alcibiades in terram exposuerat, occultis itineribus profecti, antea urbem ingressi sunt, quàm à civibus exaudirentur, *juxta Camposulgos. lib. 7. p. 948.* Atque Marcus Cato ubi aliquando munità quandam Urbem non valeret capere directè, occupavit tamè eam tandem indirectè, dum nempe iter quatuor dierum cum suo Exercitu, quasi nunquam rediturus esset ingressus, quinta verò demum die, per viam ignotam & non tritam, rediit urbemque sic ex improvviso, *juxta Stiesleri Thesaurum Historicum cap. 28.* cepit. (Uti & Clau-

& Claudius Guisus, gelido Hyemis tempore, Fortalitium hactenus ad 200. annos ab Anglis possessum occupaturus, per indirectum, simulavit se velle petere S. Quintinum, at mox affluxu maris cessante, portum Cales terra marique obsidens minus sufficienter tum munitam, istâ potitus est.) Similiter Scipio Exercitus Pompejani Præfectus invasurus Cassium Longinum, cum suis, in Thessalia, indirectè procedebat, quatenus simulabat se in Domitianum Julii Cæsaris, cum suo Agmine, in Macedonia, versantis velle impetum facere, cum verò non ultra 4. milliaria, amplius ab eo abesset, ex improvviso ac adeo repente invasit Longinum, ut simul venire ac adesse nunciaretur, *juxta Cæsarem lib. 2. de bello Civili.* Ut & Cato, Censor, Exercitum Antiochi M. è Thermopylarum angustiis expulit ac confecit, nocte, cum suorum parte, Fauces oblique circummeundo, dum altera pars manè illum, à fronte, invadebat. Sic ipse Julius Cæsar metuendos Germanos, castra ad Rhenum, habentes sua, indirectè tentavit vincere, quatenus, constructo ponte, eos cum suo circumvixit Exercitu. Item Totilas, fa-

ctus, post Atharici caedem, Rex Gothorum, pugnaturus cum Græcis, qui Veronam occupaverant, trecentos electos Milites, viginti à loco pugnae stadiis, trans amnem abire jussit & in Hostium Terga, ex improvviso ut comparerent atque eos acrius infestarent, unde etiam turbati ac victi sunt, *juxta Olai M. Histor. Gothor. Sueon. lib. XIII. cap. 2.* Pariterque prudentissimus Generalis Mexicanus Tlacaellè indirectè vicit hostilem Cuyocatanorum exercitum, quando Mexicanorum rex Iscoalt directè, contra istos, exiit, ipse interea per ambages cum flore Militum eosdem circumvixit & graviter debellavit, *ex relat. Happelii Mund. mirab. part. II. lib. 4. cap. 4.* Hinc & quondam Helvetii, sub Præfecto Uriensi H. Wollebio, manè Walgovienfes, cum Catervis Maximiliani I. pone Lineam suam commorantibus, & præprimis trecentos Milites regios, in monte Lanzegast invasuri necesse habebant eos circumire per ambages supra rupes. Quin & indirectè, per inundationem Castrorum, & hinc dependentem tam equitatus, quàm peditatus, immersionem, nonnunquam victoria reportari potuit ab Hostibus,

stibus, ita quando, olim, Hercules, contra Minyas, gessit bellum, per indirectum illos feliciter tentavit vincere, quatenus fluminis Ceptisi solennem cursum impediendo, unde territorii districtus in quo Equites quorum numero Minyæ omninò prævalebant, longè lateque aquis fuit immersus, usum equitatus Hostibus irritum reddidit, Atque Catelani ipsi, denegato, ab Atheniensium dūce, transitu, campum, in quo Acies necesse habebant concurrere, Aquis, mediantibus multis, hic & illic factis parvis fossis, eo derivatis immerferunt, equitatusque Atheniensium, quos, ex improvviso, circumdederunt, usum sic impediētes, ducem ipsum, cum suo agmine, lethaliter, per indirectum, vicerunt. Uti & ipse Metellus Hostes suos, in Hispania, obliq; superavit, dum istorum castra, depresso magis in loco constituta, plurimā partem, aquis immerfit, atq; ita confusionem turmarum & cohortiū hostilium excitans, mediantib9 præsertim his, qui in insidiis latitabant, eos graviter vicit. Sicut & aliàs Duces bellici, vel Aditū quendā momentosum vel victoriā paraturi sibi, vel urbem aliquam occupaturi, egerunt per indirectum

rectum, quando simularunt quidem velle se occupare hunc locum, interim verò ex improvviso, occuparunt alium, uti olim Agesilaus, ex Asia per Boeotiam, redux, Transiitum ei a Thebanis jam præoccupatum ut indirectè extorqueret, simulavit se petiturum ipsas Thebas & sic Thebanos fauces suas compulit derelinquere, hòcque modò facto Transitus angustias occupavit, suosque per istas ducere valuit: Ac Epaminondas Mantinæam cepit, per indirectum, quando, simulando priùs Spartæ occupationem, unde Lacedæmonii Mantinæam deseruerunt, suam propriam urbem defensuri, mox ipse rediit Mantinæamque, jam auxilio destitutam, occupavit. Nec non Viriatus Sobriorum hætenus frustra obsessam Civitatem oblique occupaturus, simulavit sublationem obsidionis & ambages trium dierum, cum suo Exercitu, suscepit donec mox, ipso solennis apud Sobrios sacrficationis tempore, rediit, urbemque occupavit. Nec non Albertus I. Imperator proelium cum Adolpho rejecto imperatore apparans ordinabat Succenturiatos, qui Hostes è longinquo circumire ac iusto tempore:

tempore, à tergo eos invadere in mandatis habebant, *juxta Specul. Honor. Dom. Austriac. lib. II. cap. VII. p. 218.* Nec minus indirectè pugna sæpe solet suscipi, si Dux bellicus simulet se impetum esse facturum in alam hostilem lævam & tamen mox, ex improvise in alam dextram irruit, & ubi uti amat Infidiis ac simulationibus. Ita Auto-phradates, Dux, olim Hostes suos victurus, non aggressus est eos rectâ, sed simulando, prius Lustrationem suorum militum, ante portas urbis, ex improvise convertit suos, versus Hostes ipsos. Præiverunt autem, quoad ejusmodi Actiones bellicas, per indirectum, Ducibus, æquè ac Consiliariis ipsis bellicis, personæ itidem Serenissimæ. Siquidem, præter Semiramidem, quæ Nino regi monstravit, quomodo castellum Battra naturâ & arte munitum, & hinc expugnatum difficillimum, capere valeret per obliquum, per accessum, per rupes & vallis ardua, eluctandò, ex improvise, ejusque arcis partem occupandò averfam, unde inferiora tantum defendentes incolæ subito terri se cogebantur dedere, *fide Diodori Siculi, in Bibliothec. Historic, Lib. II. cap. VI. p. 92.*

Saul,

Saul, Rex Israelitarum, ad Rivum, prope Hevila, pugnaturus cum Amalecitis, eos obliquè, vicit, dum, mediantibus insidiis, ipsos aggressus est, *juxta 1. Samuel. c. 31. v. 5. &c.* Deinde Cyrus, Persarum Monarcha, Persas ad bellum, contra Medos, suscipiendum indirectè, persuasurus, Persepoli, convocato populò, jussit omnes præsto cum securibus esse & silvam viæ circumdatam excidere. Quod cum strenuè fecissent, eosdem, postera die, apparatis epulis invitavit. Postea cum alacriores, ipso convivio, factos videret, rogavit, si conditio proponatur, utrius vitæ sortem legant, hesterni laboris, an præsentium epularum. Tandem ut acclamaverunt: *Præsentium*, dixit: *Hesterno similem labori omnem vitam acturos, quoad Medis pareant: se secutos, hodiernis epulis, fide Justinii in Hist. Philippic. Trogi Pompeji Lib. I. cap. 6.* Tum inexpugnabilem fere Petram ipse, per indirectum, occupavit, Alexander M. missis trecentis Pastoribus, qui circumeuntes eam, ubi tandem in summum evaserunt, signum Alexandro, cum suis, hostes rectà aggressuro, candidis velis hastarum apicibus alligatis, dederunt,

dederunt, quò factò uti convenerat, obsessi & à tergo & à fronte, tantò terrore sunt perculsi, ut obliti elusionis an Alexander volare possit, se suaque traderent *secundum Curtium lib. 7. Hist. A. M.* Quin & Julius Cæsar Alœsiam obsidens Gallos urbi succurrere volentes superavit, dum per noctem, ter mille armatos equites ab obliqua parte utrinque revertentes jussit, postero die, circiter horam secundam, à tergo hostium se ostendere, cum ipse interea à fronte hostes aggrediretur. Atque idem Cæsar ubi Alpes superare voluit, quarum aditus turmæ montanorum Barbarorum obsidebant, montem circumeundò, cum dimidio Exercitus, quando ejus intentioni Nebulæ, quotidie, manè, ex Alpium convallibus, in altum surgentes favebant, supra capita hostium evasit & clamorem jussit fieri, dum altera pars inferiori in loco hostes, rectâ invasit. Qui Cæsar etiam, perquam indirectè, Civitate : *Claremont* per-
Situ in monte, atque firma mœnia, multum munitâ olim potitus est, quatenus fortissimos suorum militum brevioribus Sagittis & Gladiis armatos, per aptum aliquod Fruti-

Fruticetum, alteri lateri montis, usque ad ipsos muros, inhærens, noctu jussit arreperere, ibique latere, usque dum ipse, sub ortu proximi diei, rectâ, & firmum per præsidium custodita hætenus viâ, ad civitatem, ejus oppugnationem tumultuosè simulans, accessit, quo fiente, à tergo Civitatis, quod jam deseruerant Cives, à fronte Cæsaris agmini restituri, occupare Milites in insidiis latitantes Civitatem, ex improvviso, valuerunt. Cui simili indirecto modò etiam Alipheram, Arcadiæ quondam urbem, occupare valuit *fide Polybii Histor. lib. 4. pag. 340.* Philippus, rex, Successor Antigoni. Inò A. C. 1522. Exercitus Confœderatorum, sub Principibus Mauritio, Wilhelmo, Hasso, & Jo. Alberto, Megalopolitano, arcem Ehrenbergam, prærupto Saxo impositam, & hætenus inexpugnabilem habitam, obliquè expugnavit, mediante Pastore, qui in averfam rupis partem, ad primum strepitum bellieum, aufugerat, Capellam, per Vepretâ, in summum enitentem conspiciatus, eam & ipse insecutus est, ac notato ibi calle, quâ Miles subire posset, corruptus spe præmii, Rem omnem Confœderatis aperuit, unde

hi mox repentes, super averſam rupem, præeunte Paſtore, Præſidarios attonitos, inopinatò ac audaci adventu obliquè reddidit & ſic indirectè ad deditiõem compulit, *juxta Thuani Hiſt. lib. X. p. 201.* Nec minus per indirectum acquiri poteſt Victoria ſi, ex improvifo ſive Plauſtra Hoſtium, pulvere nitroſo, aliisque ad Munitionem & Suſtentationem Hominum ac Brutorum neceſſariis, plena, brevi, ante prælium, aut in ipſo prælii actu, incendantur, vel intercipientur, aut fortalitia talibus ad Munitionem & Suſtentationem Militum ac Equorum, Boum, &c. ſimpliciter neceſſariis repleta: Die Magazinen/ ſeu ſubitò incendantur, mediantibus Bombis ignitis, ſeu expugnentur. Sicut & Navalibus in Pugnis Duces, indirectè, tendunt ad victoriam, ſi tormentorum &c. ope, Malos, Vela, & Gubernacula Navium corrumpere ſeu inutilia reddere, ut & Nauceros ac Nautas vel tollere, vel per gravia vulnera eos incapaces, ad fungendum ſuis Officiis, laborant facere. Quò etiam referri ſuo modò meretur, quod Ericus olim Norvegicus, Heros Naves & Frothonis III. regis Daniæ, & Od-

donis

donis piratæ Danici, noctu, occultè, prope
Afferum insertiones, in Aquam perterebras-
se dicitur, & sic, indirectè, reportasse Victo-
riam, *secundum Beerii Biographiam Re-
gum Danie p. m. 94.* Item quando Acies i-
ta componitur, ut Hostes Solem, Lunam,
Ventum, ac Pulverem adversa habeant, hoc
non parum confert ad victoriam, per indi-
rectum nanciscendam, *Livio & Floro &c.*
testibus. Hinc jam olim Annibal, ad Cannas,
audiens Vulturum fluvium, præter vehe-
mentis Venti excitationem, etiam plures
formare Arenam adjacentes Vortices, ita
composuit suam Aciem, ut Romanis tan-
tùm Arena projiceretur in oculos atque
sic reportavit victoriam; vel fumo Hosti-
bus visus adimitur, ut interea Pons ad flu-
men transeundum, sicut & olim fecit Epa-
minondas occultè fiat, vel Hostes in con-
fusionem pellantur facilius. Unde quon-
dam tam Veneti, in navalibus proeliis, in-
directè, vicerunt Genuenses, quatenus, inter
pugnandum, è Summitatibus navium belli-
carum, Corbes plures calce vivâ plenas in
Naves hostiles fecerunt dejici, quàm Angli
etiam Rupellæ obsessæ volentes succurrere,
dum,

dum, inter alias multas Naves bellicas, afferebant tres simul repletas Fimo, quem in ipso Prælii Actu incendere decreverant. Quin & indirectè Victoria faciliior reddi potest & hostilis territorii Occupatio, si vires Hostium queunt dividi & sic debilitari. Hinc gloriosissimus Maximilianus I. adhuc rex in Bello contra Helvetios, circa Districtum vocatum: im Schwaderloch/ut indirectè vires eorum debilitaret, Turmas, quas in lacum Constantiensem deduxerat, iussit hic & illic descensum & invasionem minari, ut ita Helvetii hostes, ubi pluribus in locis simul ignes periculi indices viderent ascendere, ubi vis auxilium tentaturi, nulli, defensionis sufficerent, *vid. Speculum Honorum Seren. Archiducal. Austriac. lib. VI. cap. 3. p. 1120.* De cætero utrum quoque Hostis aperta prælia, semper, ac omnimodo, fugiens & tantum, ex intervallo, excursionibus suis, atque ex improviso, tentatis occupationibus hujus, vel illius muniti loci, nocens, possit minori cum impetum factorum damno invadi, in suis circumvallatis Castris per indirectum, loco scil. reliquisque Circumstantiis intentionem Ducis permittenti-

mittentibus, aut per Accessum, intra Spatium ictui tormentorum, ac bombardarum hostilium expositum, in linea obliquata, & quasi ferrata, tentandum à cohortibus plurium Legionum equestrium, & Dimacharum, (quarum quisque eques, nunc huc, nunc illuc, corpus suum aptè ad vim globorum è tormentis & bombardis hostilibus advolantium eludendam indutum ac tectum, ante se in equo suo vel fasciculum ramorum abietis, aut alius aptæ arboris, vel velamen è virgultis satis flexilibus idonearum arborum contextum, qualia *Sorden* nominantur, & dimidiatum *Asserem* sectilem, à tergo, contra, peditem, æquè elasticam vim habentibus corporis integumentis, ut Chartæ aliquot Voluminibus, vel Pectorali spissa Lanâ impleto, vel etiam Pelle aliquâ ovis aptatâ, adhuc tamen lanosa, circumdatum, præterque sua arma, vel Ligonem, vel Bipalium &c. habentem posset secum advehere, pone quem valerent similiter appropere, duo alii Pedites Velamina è lignis flexilibus contexta & *Sorden* dicta, vel Pelles vaccinas, vel Saccos fœno, stramine, aliisque ad debilitandum impetum

tum globorum hostilium aptis quibus Fos-
fores præcipitem Fossarum ante hostilem
circumvallationem, ingressum sublaturi, sua
queant pro viribus, in tuto servare corpo-
ra, gestantes) viritim, licet tam citò, quàm
possibile foret, appropinquantibus usque
ad suffodiendum vallum & explendum, ad
possibile spatium, fossam siccam, (non sic-
ca enim & simul periculosè profunda alia
apta requireret media) castrorum hostiliũ.
Aut per talem obliquè tentatum Accessum,
quo mille, vel plura &c. Dolia sed magnæ
capacitatis, & sic vel ipsos Equites, pone
adequitantes, se præsertim modo incurvan-
tes, modo erigentes, & nunc in hoc, nunc in
alterum latus, nunc antrorsum, nunc retror-
sum, inclinantes, in tantum, cum suis equis
tegentia Pelles vaccinas aliquot madefa-
ctas, quibus deinde milites, eo tempore
etiam, quo præceptis fossæ ante hostilia ca-
stra, Ingressus à Fossoribus foret tollendus,
pariter ac inclusis simul velaminibus è vir-
gultis flexibilibus aptarum Arborum, quæ
Horden/vocant, prætendentes aptè vel illas
vel hæc sua, contra globorum è tormentis
& bombardis, &c. hostilibus violentiam,
possent tegere, pro viribus, corpora, Fœ-

num, Stramen, falces ramorum lini, &c. & alia corpora elastica infringentia & irritam reddentia vim globorum è tormentis hostilibus, concludentia, ut & Sclopeta, Granata, Enses, Ligones, Bipalia, Palas ac similia Instrumenta festinabundis irruptoribus necessaria ita continentia, ut, suo tempore, ac locò debito, facilè exinde queant protrahi, Circulis quatuor saltem ferreis firmata à Peditibus tribus, pone quos accederent pariter per indirectum, duo Dimachæ, Equesque unus, vel duo, (quorum quivis, adhuc secum, post tergum, in suo equo, posset advehere unum Peditem, & ubi opus foret, Ligonem Palam ac Bipali-um,) item duo vel tres Pedites, quorum quivis & Palam & Ligonem & fasciculum ramorum Arboris alicujus multa folia habentium Fossas ante vallum Castrorum, si quæ, præsertim siccæ, adessent, citò quò usque liceret, explendi fine, gereret, in linea dentata, atque ita indirectâ, provolvi possent, usque sub Vallum, ac Tormenta eidem implantata, Castrorum Hostilium, ut illud, suffodiendò, usque ad spatium Turmarum & Cohortium Antee Torres suos insequen-
 um, irruptioni sufficiens, brevi aperi-
 retur,

retur, dum interea Catervæ, quæ Castra hostilia, è longinquo, circumivissent, eodem tempore, hæc, in duobus vel tribus aliis locis, invaderent, aut ad Castrorum motionem, & Certaminis occasionem cogi partim, post Circuitionem è longinquo institutam Castrorum hostilium occupatione trium, vel plurium, advectioni Commeatus summè necessarii inservientium.

Adituum : Derer Pässe/woran zur freyen Zufuhr des Proviands/und Munition/ dem zu keiner Schlacht wollenden Feinde/ am allermeisten und unvermeidlich/ gelegen ist/partim derivatione fluminis, ad conservationem hominum & jumentorum, in Castris, unicè necessarii, vel alius aquæ, possibili nec non corruptione, seu infectione Aeris, in castris hostilibus, per injectionem globorum venenatorum è tormentis, vel Bomborum venenò infectorum, è Mortariis bellicis, aut partim denique fortium Legionum plurium, à pluribus Lateribus simul, tentatà Invasione, prudenti Judicio, experientiâ & usu pollentium ac singulis occurrentibus faventibus circumstantiis rectè uti scientium Ducum bellicorum

donis piratæ Danici, noctu, occultè, prope
Afferum insertiones, in Aquam perterebras-
se dicitur, & hæc, indirectè, reportasse Victo-
riam, *secundum Beerii Biographiam Re-
gum Daniæ p. m. 94.* Item quando Acies i-
ta componitur, ut Hostes Solem, Lunam,
Ventum, ac Pulverem adversa habeant, hoc
non parum confert ad victoriam, per indi-
rectum nanciscendam, *Livio & Floro &c.*
testibus. Hinc jam olim Annibal, ad Cannas,
audiens Vulturum fluvium, præter vehe-
mentis Venti excitationem, etiam plures
formare Arenam adjacentes Vortices, ita
composuit suam Aciem, ut Romanis tan-
tùm Arena projiceretur in oculos atque
sic reportavit victoriam; vel fumo Hosti-
bus visus adimitur, ut interea Pons ad flu-
men transeundum, sicut & olim fecit Epa-
minondas occultè fiat, vel Hostes in con-
fusionem pellantur facilius. Unde quon-
dam tam Veneti, in navalibus proeliis, in-
directè, vicerunt Genuenses, quatenus, inter
pugnandum, è Summitatibus navium belli-
carum, Corbes plures calce vivâ plenas in,
Naves hostiles fecerunt dejici, quàm Angli
etiam Rupellæ obsessæ volentes succurrere,
dum,

dum, inter alias multas Naves bellicas, afferebant tres simul repletas Fimo, quem in ipso Proelii Actu incendere decreverant. Quin & indirectè Victoria faciliior reddi potest & hostilis territorii Occupatio, si vires Hostium queunt dividi & sic debilitari. Hinc gloriosissimus Maximilianus I. adhuc rex in Bello contra Helvetios, circa Districum vocatum: im Schwaderloch/ut indirectè vires eorum debilitaret, Turmas, quas in lacum Constantiensem deduxerat, iussit hic & illic descensum & invasionem minari, ut ita Helvetii hostes, ubi pluribus in locis simul ignes periculi indices viderent ascendere, ubi vis auxilium tentaturi, nullibi, defensionis sufficerent, *vid. Speculum Honorum Seren. Archiducal. Austriac. lib. VI. cap. 3. p. 1120.* De cætero utrum quoque Hostis aperta proelia, semper, ac omnimodo, fugiens & tantum, ex intervallo, excursionibus suis, atque ex improvise, tentatis occupationibus hujus, vel illius muniti loci, nocens, possit minori cum impetum factorum damno invadi, in suis circumvallatis Castris per indirectum, loco scil. reliquisque Circumstantis intentionem Ducis permittenti-

mittentibus, aut per Accessum , intra Spatium ictui tormentorum , ac bombardarum hostilium expositum, in linea obliquata, & quasi ferrata, tentandum à cohortibus plurium Legionum equestrium, & Dimacharum, (quarum quisque eques, nunc huc, nunc illuc, corpus suum aptè ad vim globorum è tormentis & bombardis hostilibus advolantium eludendam indutum ac tectum, ante se in equo suo vel fasciculum ramorum abietis, aut alius aptæ arboris, vel velamen è virgultis satis flexilibus idonearum arborum contextum, qualia *Sjorden* nominantur, & dimidiatum *Asserem* sectilem, à tergo, contra, peditem, æquè elasticam vim habentibus corporis integumentis, ut Chartæ aliquot Voluminibus, vel Pectorali spissa Lanâ impleto, vel etiam Pelle aliquâ ovis aptatâ, adhuc tamen lanosa, circumdatum, præterque sua arma, vel Ligonem, vel Bipalium &c. habentem posset fecum advehere, pone quem valerent similiter appropere, duo alii Pedites Velamina è lignis flexilibus contexta & *Sjorden* dicta, vel Pelles vaccinas, vel Saccos foeno, stramine, aliisque ad debilitandum impetum

tum globorum hostilium aptis quibus Fos-
fores præcipitem Fossarum ante hostilem
circumvallationem, ingressum sublaturi, sua
queant pro viribus, in tuto servare corpo-
ra, gestantes) viritim, licet tam citò, quàm
possibile foret, appropinquantibus usque
ad suffodiendum vallum & explendum, ad
possibile spatium, fossam siccam, (non sic-
ca enim & simul periculosè profunda alia
apta requireret media) castrorum hostiliũ.
Aut per talem obliquè tentatum Accessum,
quo mille, vel plura &c. Dolia sed magnæ
capacitatis, & sic vel ipsos Equites, pone-
adequitantes, se præsertim modo incurvan-
tes, modo erigentes, & nunc in hoc, nunc in
alterum latus, nunc antrorsum, nunc retror-
sum, inclinantes, in tantum, cum suis equis
tegentia Pelles vaccinas aliquot madefa-
ctas, quibus deinde milites, eo tempore
etiam, quo præceptis fossæ ante hostilia ca-
stra, Ingressus à Fossoribus foret tollendus,
pariter ac inclusis simul velaminibus è vir-
gultis flexibilibus aptarum Arborum, quæ
Horden/vocant, prætendentes aptè vel illas
vel hæc sua, contra globorum è tormentis
& bombardis, &c. hostilibus violentiam,
possent tegere, pro viribus, corpora, Fœ-

num, Stramen, falces ramorum lini, &c. & alia corpora elastica infringentia & irritam reddentia vim globorum è tormentis hostilibus, concludentia, ut & Sclopeta, Granata, Enses, Ligones, Bipalia, Palas ac similia Instrumenta festinabundis irruptoribus necessaria ita continentia, ut, suo tempore, ac locò debito, facilè exinde queant protrahi, Circulis quatuor saltim ferreis firmata à Peditibus tribus, pone quos accederent pariter per indirectum, duo Dimachæ, Equesque unus, vel duo, (quorum quivis, adhuc secum, post tergum, in suo equo, posset advehere unum Peditem, & ubi opus foret, Ligonem Palam ac Bipalium,) item duo vel tres Pedites, quorum quivis & Palam & Ligonem & fasciculum ramorum Arboris alicujus multa folia habentium Fossas ante vallum Castrorum, si quæ, præsertim ficcæ, adessent, citò quò usque liceret, explendi fine, gereret, in linea dentata, atque ita indirectâ, provolvi possent, usque sub Vallum, ac Tormenta eidem implantata, Castrorum Hostilium, ut illud, suffodiendò, usque ad spatium Turmarum & Cohortium Antee Torres suos insequentium, irruptioni sufficiens, brevi aperiretur,

retur, dum interea Catervæ, quæ Castra hostilia, è longinquo, circumivissent, eodem tempore, hæc, in duobus vel tribus aliis locis, invaderent, aut ad Castrorum motionem, & Certaminis occasionem cogi partim, post Circuitionem è longinquo institutam Castrorum hostilium occupatione trium, vel plurium, advectioni Commeatus summè necessarii inservientium.

Adituum : Derer Pässe/woran zur freyen Zufuhr des Proviands/und Munition/ dem zu keiner Schlacht wollenden Feinde/ am allermeisten und unvermeidlich/ gelegen ist/partim derivatione fluminis, ad conservationem hominum & jumentorum, in Castris, unicè necessarii, vel alius aquæ, possibili nec non corruptione, seu infectione Aeris, in castris hostilibus, per injectionem globorum venenatorum è tormentis, vel Bomborum venenò infectorum, è Mortariis bellicis, aut partim denique fortium Legionum plurium, à pluribus Lateribus simul, tentatà Invasione, prudenti Judicio, experientiâ & usu pollentium ac singulis occurrentibus faventibus circumstantiis rectè uti scientium Ducum bellicorum

meritò à nobis relinquitur. Nec minus indirectè Hostis clade potest affici per absconditum pulverem nitratum hic aut illic in campi effossis latenter cavernis absconditum & incensum tandem in ipso Certaminis actu, qualiter egit jam aliquando illustrissimus Comes Philippus de Hohenlohe, in bello contra Hispanos, dum noctu, tales, in isto plano, quo manè hostes ad certamen alleciturus erat præparari, manèque, debito sub temporis momento, cum magna Hispanorum strage, fecit incendi cuniculos. Porro, per indirectū, nonnunquam occupari solent Urbes ac Arces quæ rectà occupari non poterant, quando Res fuit tentata, per effossos Cuniculos, qui vocantur hodie: *Minen*. Sic Darius olim Carthaginem, hætenus, propter alta & firma sua mœnia, & victualium abundantiam, inexpugnabilem directè, occupare tandem valuit non, nisi per indirectum, quatenus scil. pone collem, non procul urbe dissitum, cuniculos fodi fecit fere usque ad urbis medium, seu Forum, quod ei radices multarum in Foro Olearum sufficienter indicarunt, ibique demum, noctu, fecit effodi exitum, per quem
clam

Arm egressæ militares turmae Urbem, ex
improvviso, ceperunt, uti & Justinianus, per
indirectum occupare demum potuit Con-
stantinopolin, quando suos, per Aquædu-
ctus Foramen, Mœnia dividens, fecit ingre-
di, qualiter etiam egit Belisarius, urbem Ne-
apolim, obliquè occupaturus. Ita olim,
Romæ, heros, Furius Camillus, mediante
Cuniculô fossô, occupavit Vejos, *fide Livii
Hist. II.* Atque Dux de Clarence, frater
quondam Henrici V. victoriosi regis An-
gliaë, Caën, urbem Gallicam, cum directâ
ejus expugnatio, ob fortem obsessorum re-
sistentiam, minùs videretur possibilis, indi-
rectè expugnavit, quando clam effodi fecit
Cuniculos, per quos, Ipse, cum selectis mili-
tum, ex improvviso irrumperet ac Præsidium
interimere potuit, *juxta Biographiam Re-
gum Angliaë pag. m. 265.* Uti &, Dux in op-
pugnatione urbis, Turrim aliquam momen-
tosam Hostium dejecturus Cuniculô ver-
sus eam effosso indirectè promovere potest
ejus dejectionem, ad imitationem Rhodio-
rum, apud *Vegetium lib. 4. de Re militari
cap. 20.* Præterea indirecta quoque via est
ad victoriam si Aër ad vitam conservandam

necessarius hostibus potest subtrahi. Hinc
jam olim versutissimus Sertorius, pulsus à
Metello Gentem barbaram, supra amnem
Tagonium, Caracitanos, quorum civitates
Boreali plagæ, & hinc Aquiloni, oppositæ
& inaccessibiles, in Speluncis alicujus Mon-
tis, latentes cum suis subjugavit per indire-
ctum, quando enim omne, circa Solum
argillam contineret ac terram facile ab æ-
stu putrescentem, pulverulentamque ne-
que supergredientes sustentare idoneam &
modicè contactam, velut cinerem diffundi
atq; è solo, flante Boreâ, magnam vim pul-
veris in Speluncam deferri animadvertisset
Sertorius, jussit suos milites pulverulen-
tam ac cinerosam terram confodere & con-
tra ipsum Montem Cumulum agere; quem
Barbari putantes ad expugnationem aggerè
strui, ab initio deriserunt. Altero manè autè
aura primùm lenis perflare cœpit ac subtilis-
simum pulverem deferre, deinde, validò
flante ventò, Milites aggerem quatere, ac
nonnulli cum equis ingressi perequitate, ut
pulvis altiùs insurgeret, cœperunt: Quic-
quid igitur insurgebat pulveris ventus arri-
piens, in barbarorum habitacula, deferebat,
quæ cum, in ea parte, duntaxat, quâ ventus
perflabat,

perflabat, aperta essent, subito fauces reple-
tæ, Spiritusque præclusi sunt, quod ibi vix
duos dies tolerantes, tertiò, se tradiderunt.
Nec non Persæ A. C. 1633. Irvam obsiden-
tes singulare genus Veneni, vitris parvis in-
clusum, Sagittis affixis ejaculati sunt in for-
talitium, quò Aër adeo fuit infectus, ut ob-
sessis capita, Brachia & Crura intumuerint,
& sic, ad resistendum inepti facti, se suaque
tradiderint, *juxta relation. Olearii in Itine-
rario Persic. lib. V. cap. 35.* Qualem quoque
relinquere solent effectum Bombi vene-
nati. Nec minus indirectè vinci possunt.
Hostes, si occupatis Aditibus Necessario-
rum tam ad sustentationem, quàm Muni-
tionem, importatio præcludatur, aut ista in-
tercipiantur, in ipsa via, à quibusdam turmis
atque cohortibus. Ita callidus olim Ly-
sander Athenas, victualium subtractione,
expugnavit, ut & dum Incolas, è circum-
jacentibus Græcorum civitatibus Athenas,
victualium defectum eò certius procuran-
di fine sategit compellere, (quale quid etiam
postea ipsi Hierosolymam expugnaturi fe-
cerunt Romani, quatenus undecunque, in
Palestina, ejectos Judæos coëgerunt fugere
Hierosolymam, brevi, formaliter, obsiden-

dam.) Et ex Thucydidis Historia Belli Peloponnes. non minus notum est, quòd Græci antiqui quando munitas varias urbes muris loco valli alicujus, cinxerunt sat diu tandem eas fame omniumque reliquorum ad vitæ sustentationem inopiâ, & sic per indirectum ad deditiorem coegerint. Phalaris olim oppugnans Sicanos, cum eos aliaratione, ad deditiorem non valeret cogere, præstitit illud, obliquè, scilicet, per subtractionem frumenti, dum nempe Sicanis magnam frumenti copiam, hoc sub pacto, mutuò dedit, quòd ipse vicissim, proximè futuræ Messis tempore, ipsorum fruges vellet colligere, quod suum mutuò traditum Frumentum deinde mediantibus, per, de industria, clam perforata, tecta incidentibus pluviis, sensim fecit corrumpi, unde tandem necessario orta Fames Sicanos ad deditiorem coegit. Uti & talem in finem Antigonus Rhodum oppugnans Mercatoribus more frequentantibus quicquam eo afferre vetuit, & ipse Dionysius, tyrannus, Rheginorum urbe indirectè potiturus, inclinationem ad pacem simulavit, simulque alimenta quæcunque ab iis emit inductaque sic, apud Rheginos

Rheginos, fame demum urbem subjugavit eundemque obliquum occupationis modum ipse adhibuit, quoad civitatem Himeram, dum singulis huic propinquis Locis suos, Tractatus de Fœdere simulans, immisit Milites, & omne commeatus genus Himeræis, emendô, subtraxit. Atque Herocles A. M. 3935. in Bello, contra violatores Legatorum missorum à Judæis præter Aquæ subtractionem, etiam commeatus interceptione, & sic indirectè ad deditiorem coegit, hostes *fide Josephi Antiquitat. Judaic. cap. VIII. lib. 15.* Qui Josephus quoque ipse adhuc Præfectus bellicus Himeræos, quos subjugaturus advenerat indirectè ad Deditiorem coegit, quatenus eis prius subtraxit Victualia. Item Gothi quondam, per indirectum agendo Valentem Thraciæ Imperatorem eò graviori clade affecerunt, dum prius Campis circumjacentibus ignem, deditâ operâ, intulerunt, ac æstivo calore Romanum debilitarunt militem atque inedia, pugnam verò in multum distulerunt diem, *juxta Sigonium Imper. Occid. lib. 8.* Nec non Rex quidam Castellæ Tolerum indirectè, quondam, oppugnaturus integris

quatuor annis Toletanorum fruges corrup-
pit, quintoque demum annò, obsidionem e-
jus, *fide Friderici Toletani* incepit. Atque
Rex Galliae, Carolus VI. indirectè urbem
Harfleur occupaturus obsidendum curavit
portum urbis, vastis navibus conductis à
Genuensibus, & sic eam omni maritimo
privavit commercio, *juxta Biographiam
Reg. Angliae, Part. III. p. m. 264.* Cui simili
indirectè occupandi urbem modò non so-
lum usi sunt olim Mauri, in bello contra
Pelagium, regem Castellani, dum vias ad
Sedem regiam, Legionem, ducentes obsede-
runt, sed etiam Rex Castellae Alphonsus XI.
tali indirectâ viâ urbem Maurorum Alge-
zier A. 1344. ad deditionem coegit. At-
que Matthias, Rex Ungariae, A. C. 1477. con-
tra Fridericum III. Imperatorem Roma-
num, bellum incipiens, statim Viennam i-
psam, per indirectum, expugnabat, quate-
nus, mediante suo exercitu, omnes atque
singulos aditus ad eam ducentes occupavit,
unde illa se brevi cogeatur dedere. *juxta
Bonfinium Rer. Hungar. Decad. II.* Aequè,
ac ipsi Russi, hactenus, partim ob defectum
peritiæ, ad explosionem tormentorum, de-
bitæ,

bitæ, partim propter vitæ suæ facilioris conservationis desiderium, Fortalitia occupare soliti sunt per indirectum, quatenus, mediantibus numerosis suis agminibus, singulos Aditus ad obsessas ejusmodi valde munitas urbes & Castella occupant, usque dum obsessi Victualium & reliquorum necessariorum cogantur dedere. Accedunt His meritò partim Franciscus Sfortia M. Mediolanensis Dux, qui, post Philippi, Soceri sui, obitum, Mediolanenses, per indirectum, ad Submissionem coegit, dum ipsis omnem, ad vitæ Sustentationem, necessariorum importationem, per Suos, præscidit, *secundum Gottfrid. Chronic. Historic. Part. VI. p. 659.* partim Albertus, Animosus, Dux Saxoniae, incolas urbis Flandricæ Bruggæ indirectè, ad Deditionem, compulit, quatenus, occupando oppidum: *Damm*, eis omnem maritimam vitæ mediorum apportationem præcluserit, *fide Cranzii Hist. lib. II. cap. 16.* Sic Rex Poloniae, Sigismundus, Albertum, summum Prussiae Equestris ordinis Praefectum, cum suis, A. C. 1520. per indirectum devicturus, sub ipso invasionis initio, occupari fecit omnes primarios Aditus importationi

dam.) Et ex Thucydidis Historia Belli Peloponnes. non minus notum est, quòd Græci antiqui quando munitas varias urbes muris loco valli alicujus, cinxerunt sat diu tandem eas fame omniumque reliquorum ad vitæ sustentationem inopiâ, & sic per indirectum ad deditiorem coegerint. Phalaris olim oppugnans Sicanos, cum eos alia ratione, ad deditiorem non valeret cogere, præstitit illud, obliquè, scilicet, per subtractionem frumenti, dum nempe Sicanis magnam frumenti copiam, hoc sub pacto, mutuò dedit, quòd ipse vicissim, proximè futuræ Messis tempore, ipsorum fruges vellet colligere, quod suum mutuò traditum Frumentum deinde mediantibus, per, de industria, clam perforata, tecta incidentibus pluviis, sensim fecit corrumpi, unde tandem necessario orta Fames Sicanos ad deditiorem coegit. Uti & talem in finem Antigonus Rhodum oppugnans Mercatoribus more frequentantibus quicquam eo afferre vetuit, & ipse Dionysius, tyrannus, Rheginorum urbe indirectè potiturus, inclinationem ad pacem simulavit, simulque alimenta quæcunque ab iis emit inductaque sic, apud Rheginos

Rheginos, fame demum urbem subjugavit eundemque obliquum occupationis modum ipse adhibuit, quoad civitatem Himeram, dum singulis huic propinquis Locis suos, Tractatus de Fœdere simulans, immisit Milites, & omne commeatus genus Himeræis, emendô, subtraxit. Atque Herocles A. M. 3935. in Bello, contra violatores Legatorum missorum à Judæis præter Aquæ subtractionem, etiam commeatus interceptione, & sic indirectè ad deditiorem coegit, *hostes fide Josephi Antiquitat. Judaic. cap. VIII. lib. 15.* Qui Josephus quoque ipse adhuc Præfectus bellicus Himeræos, quos subjugaturus advenerat indirectè ad Deditiorem coegit, quatenus eis prius subtraxit Victualia. Item Gothi quondam, per indirectum agendo Valentem Thraciæ Imperatorem eò graviore clade affecerunt, dum prius Campis circumjacentibus ignem, deditâ operâ, intulerunt, ac æstivo calore Romanum debilitarunt militem atque inedia, pugnam verò in multum distulerunt diem, *juxta Sigonium Imper. Occid. lib. 8.* Nec non Rex quidam Castellæ Tolerum indirectè, quondam, oppugnaturus integris

quatuor annis Toletanorum fruges corru-
pit, quintoque demum annô, obsidionem e-
jus, *fide Friderici Toletani* incepit. Atque
Rex Galliae, Carolus VI. indirectè urbem
Harfleur occupaturus obsidendum curavit
portum urbis, vastis navibus conductis à
Genuensibus, & sic eam omni maritimo
privavit commercio, *juxta Biographiam
Reg. Angliae, Part. III. p. m. 264.* Cui simili
indirectè occupandi urbem modò non so-
lum usi sunt olim Mauri, in bello contra
Pelagium, regem Castellanum, dum vias ad
Sedem regiam, Legionem, ducentes obsede-
runt, sed etiam Rex Castellae Alphonsus XI.
tali indirectâ viâ urbem Maurorum Alge-
zier A. 1344. ad deditionem coegit. At-
que Matthias, Rex Ungariae, A. C. 1477. con-
tra Fridericum III. Imperatorem Roma-
num, bellum incipiens, statim Viennam i-
psam, per indirectum, expugnabat, quate-
nus, mediante suo exercitu, omnes atque
singulos aditus ad eam ducentes occupavit,
unde illa se brevi cogeatur dedere. *juxta
Bonfinium Rer. Hungar. Decad. II.* Aequè,
ac ipsi Russi, hactenus, partim ob defectum
peritiæ, ad explosionem tormentorum, de-
bitæ,

bitæ, partim propter vitæ suæ facilioris conservationis desiderium, Fortalitia occupare soliti sunt per indirectum, quatenus, mediantibus numerosis suis agminibus, singulos Aditus ad obsessas ejusmodi valde munitas urbes & Castella occupant, usque dum obsessi Victualium & reliquorum necessariorum cogantur dedere. Accedunt His meritò partim Franciscus Sfortia M. Mediolanensis Dux, qui, post Philippi, Soceri sui, obitum, Mediolanenses, per indirectum, ad Submissionem coegit, dum ipsis omnem, ad vitæ Sustentationem, necessariorum importationem, per Suos, præscidit, *secundum Gottfrid. Chronic. Historic. Part. VI. p. 659.* partim Albertus, Animosus, Dux Saxoniae, incolas urbis Flandricæ Bruggæ indirectè, ad Deditionem, compulit, quatenus, occupando oppidum: *Damm*, eis omnem maritimam vitæ mediorum apportationem præcluserit, *fide Granzii Hist. lib. II. cap. 16.* Sic Rex Poloniae, Sigismundus, Albertum, summum Prussiae Equestris ordinis Præfectum, cum suis, A. C. 1520. per indirectum devicturus, sub ipso invasionis initio, occupari fecit omnes primarios Aditus importationi

ad Sustentationem ac Munitionem necessariorum inservientes tam terrenos, quàm maritimos, ut nemo eis posset succurrere, nec alia, quibus opus habituri erant, ipsis advehi *fide Chytræi Chron. Sax. lib. VIII.* Atque A.C. 1556. Bathor Somlianus, Reginæ Isabellæ Capitaneus, Castellum Ungariæ vix expugnabile, indirectè, expugnavit, quatenus ei omnium Victualium ac Munitionis advectionem intercepit, *uti refert Jo. Gradelchnus, in Hungar. Transsylvan. Moldaviæ & Wallachiæ, &c. part. 1. pag. m. 26.* Quin & Rex de Passaruan, in insula Java, Metropolin Regis de Ballabuan, per indirectum, occupare tentavit, quando navigabile ejus flumen atq; palis & truncis utrinq; ita clausit, ut nullus Comæatus in illam posset vehi, *secundum Linschotteni Itinerarium Orientale Part. III. cap. 37. Conf. hic Seldenus de Domin. Maris Britannic. cap. 20. & Thuanus Hist. lib. 95.* Ad quales etiam per indirectum vincendi modos spectat, æquè, Combustio Molendinarum tam aquatili-um, quàm pneumaticarum, ac perditio Catarrhactarum arte factorum: Derer Schleussen & Canalium: Derer Fahrten und

und Canale/ ut & ipforum Portuum unde Carolus Gustavus, Rex Sueciæ Dantiscanos indirectè superare annisus est, dum Vistulam, in loco Dantiscani Portus, submersione multarum Navium saxis oneratarum, obstruere, eamque derivare, juxta lacum dictum: Das frische Hass/ tentavit, ut ita ipforum marina planè annihilarentur, commercia, *vid. Theatr. Europ. Tom. VII. p. 1090.* Deinde quoque, per indirectum, superari solent Hostes, ubi aut Aqua & potulenta alia iis subtrahi queunt aut usui plane non apta reddi. Hinc olim & Semiramis & Cyrus, Persarum Rex, imò ipse Alexander M. etiam Babylonios, in multos annos, frumentum habentes oppugnans, intercipiendò Euphratem, qui, per mediam urbem fluebat, & illum, in vicinam paludem deducendò indirectè, per defectū Aquæ scilicet, coegit ad Deditionem. Et Achæi cum directè Phanium, urbem Ætolix, nullâ ratione, occupare possent, tandem istam occuparunt, indirectè, fontem conturbandò, *fide Pausania in Commentar. de Vet. Græcia Region. lib. X.* Nec non de Holoferne refertur, quòd, Canales fontium auferendò,

ferendo, ad deditionem prope compulerit Bethuliam, *secundum lib. Judith, cap. VII. v. 10.* Ita quoque ipse Julius Cæsar Petrejum & Afranium, obliquè, vicit, dum eis omnes Aditus, ad Aquæ impetrationem, occlusit. Atque A.C. 1030. Saraceni, in Syria, Græcorum exercitum, sub Imperatore Romano Orientali IV. cognom. Argyro, indirectè affecerunt clade, dum omnes Syriæ fontes, fervente æstatis tempore, occluserunt & reliquam omnem aquam interceperunt *juxta Egnatium lib. Hist. II.* Uti & quondam Arabes, in desertis inter Canaan & Caer, viventes, quotiescunque inimici erant Ægypti Sultano, per indirectum, se vindicarunt, quatenus interrupperunt cursum Nili, *juxta commentarios filii Proregis Lusitanici in India, Albuquerqueii, Part. IV. cap. VII.* Ultra Henricus, Leo, Dux Brunsvico Luneburgicus arcem Dasenburg in præalto monte Harzigo, sitam & occupatu valde difficilem occupavit, per indirectum, intercipiendò unicum ipsius fontem: Er hat durch / vom Rammelsberge / bey Goslar gehohlte Berg-Leute / einen Stollen in den Berg / worauf das Schloß

Schloß gelegen/treiben lassen / und also/
 denen Belagerten ihren einigen Brun-
 nen abgestollet / worauf sie sich ergeben
 müssen/laut Bunting's Nieder-Sächs.
 Chronick. p. 149. Æquè ac Fridericus ad-
 morfus, Thuringiæ Landgravius, Erffur-
 tenses aliquando obliquè oppugnavit, cor-
 rumpendo scil. Canales aquarum, Erffur-
 tum irrigantium, vid. *Biographia illa, cui*
Titulus: Der Sächs. Helden-Saal / &
 Fridericus Strenuus Saxoniae Elector For-
 talitium pristinum Ziegenrück subtractione
 aquæ, & sic obliquè, occupavit. Nec minus,
 per indirectum, Hostis aliquis debilitari pot-
 est ac confici, si, cum Suis, eatenus potest in-
 cludi, ut tandem è corrupta aqua & vitiatis
 haustibus eo per Glastum amarificans, &
 Aere, qualicunq; modo, impuro redditò, o-
 riantur in ejus Castris vel Fortalitio exitiales
 Morbi. Proindeque olim Amphictyones, in
 oppugnatione Cyrrhæ, abstrusum Aquæ du-
 ctum, copiosò latice fluentem, corruperunt
 magna copia Hellebori, quam aquam ubi
 Cyrrhenses biberant, ventriculi pernicie re-
 soluti jacebant, ut isti Cyrrhâ urbē mox fa-
 cile caperent, Cui etiam simile quid fecit
 Clisthenes

Clifthenes Sicyonius, quoad Ductum aquarum, ad Criseorum oppidum, pergentem. Atque postea Celtæ, contra Autariatas, pugnaturi cibaria ac vinum herbis venenatis infecerunt vel castra sua deferuerunt, quæ victualia Hi deinde afferentes ventris correpti sunt profluvio, & sic postea facilè superati. Insuper Hostes à magni momenti quodã aditu per indirectum queunt depelli, quando aut Sylva, tali Accessui & Faucibus momentosis proxima, potest cum effectum incendi aut circumstantiis proposito faventibus Aditus ejusmodi, quocunque apto in loco, cuniculis, suffodi & deinde, pulvere nitrato, dirui. Sicut & fortalitii cujusdam obliqua fieri solet occupatio si mediantibus sensim factis lineis Communicationis obtinetur, quo minus proximum Castellum possit illud amplius defendere, qualiter, ante paucos annos, in Namurei obsidione, Galli egerunt, quoad illud Munimentum, quod dicebatur: *Fort William*. Nec minùs indirectè, olim, Cambyfes occupavit Pelusium, quæ hodie Damietta vocatur, dum Catas, Canes, Crocodilos & alia Animalia Aegyptiis sacra, ante suum collocavit Exercitum, quæ

quæ cum lædere , ob religionem dubita-
rent Ægyptii ; ille totò Ægypti regnò est
potitus , *fide Justini in Epitom. Histor. T.
Pompeji Lib. 32.* Atque valde indirectus
quoque occupationis modus iste est , quò
Daniæ Rex Hadingus jam olim Dunam,
urbem Hellesponti,expugnavit , dum ma-
gnam Hirundinum,in ista Civitate, nidifi-
cantium copiam,per Aucupem, jussit con-
quiri , easque , cum ipsis alligatis accensis
Spongiis,dimisit , quæ ubi Nidos suos repe-
tentes urbem , pluribus in locis,inflamma-
runt & mox Cives , circa extinctionem In-
cendii,occupati fuere, Hadingus interim,u-
bivis invasionem tentans , urbe potitus
est,quale quid etiam posthac fecisse fertur
Fridlefus I. Rex Daniæ , in Dublini , metro-
polis Hiberniæ oppugnatione , *juxta Bee-
rii Biographiam Regum Daniæ p. m. 18. &
74.* Si quæ tamen alia capiendi urbem a-
liquam,per indirectum,Ratio,admiratione
digna , in memoria temporum , hætenus
asservatur,hæc omnino est, illa , quâ A. C.
1532. Clemens VII. Papa,è cujusdam Episco-
pi , qui quondam ipsius Generalis fuerat ,
consiliò,Anconam,urbem maritimam Ita-
liæ,cepit,dum scilicet , sub plaufibili Præsi-
di

dii, ibi contra Turcarum hostiles excursiones, necessarii Prætextu, & publicæ securitatis fine, quasi fortalitium munitissimum, prope Anconam, suis exstrui fecit sumptibus, quo mediante, deinceps, clam Milites urbi immisit, qui omnium alicujus momenti Locorum compotes facti, effecerunt tandem, ut famosa illa urbs, Ancona, se imperio Papali cogeretur submittere, *fide B. Harant de Polschitz Itinerar. sui Oriental. Part. I. cap. 6. p. 74.* Sicut & omnino notari mereatur formidabilis Tamerlanis Modus per indirectum, nanciscendi argentum urbi-um, brevi expugnandarum eò certius, dum præmisit Mercatores suæ Nationis, ad cives talis brevi occupandæ Civitatis, qui quasi sponte illis merces pretiosas vendebant, quo factò & sic argento à civibus accepto, ipse tandem sequens & civitatem occupans, Merces ipsas quoque demum repetere potuit. Indirecte vero succurrere valet Dux bellicus Fortalitio, vel urbi munitæ & ad flumen navigabile mari proximum sitæ obsidione cinctæ tam militibus, quàm commeatu, per Naves, quibus, sub ipsa Aqua, ex inventione Drebbelii, Homines, ac alia

alia Neceſſaria, queunt vehi. Atque jam olim, in oppugnatione Peluſii, indirectè offendere Saracenos ac vincere tentarunt ſtrenui Militum, è Chriſtianorum Exercitu Ægyptum invaſuro, Henricus de Zuſmans-
haufen, & Conradus de Hochſtadt / quatenus Navem quandam Mammeluccorum bellicam Chriſtianis valde damnosam circa carinam ſecuri, ſub aqua perforare auſi ſunt, unde, brevi, Navis iſta aquam hauſit uſque ad ſui ipſius cum omnibus ibi contentis hoſtibus ſubmerſionem, *fide Heroldi in ſua continuat. Hiſtor. Belli ſacri Lib. III. cap. 6.* Ut & tali indirecto modo obſeſſis auferre valet auxilium quali Anno C. 1640. Taurino à Gallis obſeſſo ſuccurrere tentantes uſi ſunt Hiſpani callidi, dum tormentorum, quæ è ſuo exonerabant Loco audacter, in ipſam urbem, Globis incluſerunt globulos plumbeos, Pulverem nitroſum Salque, quibus ſingulis maximè indigere ſuos ſciebant auxilio dignos Obſeſſos. Sicut & Auxiliares milites Munimento obſeſſo, per indirectum, facilius, inferunt Præfecti bellici, ſi cum iſtis, circumire queunt hoſtiles Excubias. Hinc olim, in bello Ci-
vili

vili Pompejano, Maurus civitati Hispanicae, Anteguae, à Cæsare obsessæ, indirecte, induxit Auxilia, quatenus cum his, Julii Cæsaris circumvivit Excubias. Indirectè denique itidem necesse interdum habent Duces bellici de Stipendiis aliisque ad Sustainationem necessariis suo prospicere Exercitui, unde A.C. 1546. factâ Disgregatione Protestantium confœderatorum in Suevia, Joh. Fridericus, Elector Saxoniae, quoque in suum abiturus Territorium, de industria, cõiter, per ambages, faciebat, ut scilicet Episcopatus, Abbantias & cœnobia valeret cogere ad redimenda incendia, quâ pecuniâ ipse deinde Stipendia suis solvebat Militibus, *fide Dn. d' Avila, Lib. I. de Bello Germanico.* Quin &, indirectè, facilius vinci solent Hostes, si impediri queunt in transitu & viâ, quibuscunque modis, reddi invia. Hinc Livianus Generalis Venetus Exercitum Hispanicum, sub ductu Vice Regis Neapolitani, qui vicum amœnissimum Mestre incenderat & ipsas Venetias tormentorum explosione infestaverat, prædamque ingentem ex ejus territorio abstulerat, tentavit per indirectum affligere, dum decem millia

CONVO-

cavit Rusticorum, qui non solum omnes Egressus & Pylas singulas præoccuparunt præfidiis, sed & Pontes, hic & illic, sustulerunt, viasque regias Arboribus, Lapidibus, Vallisque, ac Fossis, reddiderunt invias. Neque tamen minori usu veniunt Actiones per indirectum, in ipsa Defensione, siquidem indirectè defendere se sui que Domini tentat Territorium Dux bellicus quando aut pontes facit diripi, aut rates ac naves transportationi Hostium progredientium, in Principalis sui Districtu, valentes inservire, curat cremari, aut malum minus eligendò, Territorium sui Principalis per suos, vastat, ut & Suburbia, oppidaque non satis munita, aliaque Hostibus fines sui Domini jam ingressis, quemcunque in finem, utilia, sive sint alimenta esculenta, sive potulenta, sive qualiàcunque Hominibus ac Brutis necessaria, incendi corrumpive facit, item abigi pecora, in medium Territorii, &c. ut & si fontes, ubi possibile est, facit obstrui, vel flumina derivari ac divertì. Ita jam olim Mazæus, Darii Persarum Regis Dux, indirectè restitutus progressui Alexandri M. qui jam Lydiam, Joniam, Æolidem & Hellespon-

lesponti oram, ei ademerat, Regionem, cis Euphratem ac Tigrim, quousque accedere potuit, populabatur ac urebat, quo Macedonibus omnem Commeatum subtraheret & inopiam circum circa relinqueret, *fide Q. Curtii Rusti, in Hist. Alexandri M. Lib. IV. c. 9.* Atq; Daphnæus Pœnorum, Acragantem obsidentiū, castra directè non valens invadere indirectè Hostib; nocuit, dum equitatu suo, vias infidens pabulatū exeuntes interceptit, commeatusque facultatem præcluserit, *juxta Diodori Siculi Biblioth. Hist. L. XIII.* Talemq; in finem etiam Fabius, cunctator, jussit, quondam incendi tecta & fruges omnis Regionis, quā iturus esset Hannibal. Sicut & Alverni, è Vercingentogiris consilio, Julii Cæsaris Exercitum hostilem repulsuri indirectè egerunt, quatenus, vel viginti minus munitas Civitates, & ad eas pertinentes Pagos incedentes, abstulerunt ei Victualia, ac Geiza Belæ, in regno Hungariæ, ut filius, regius primogenitus, ita Successor, contra irruentem formidabilem Hentici Imperatoris Exercitum, Suos defendere laboravit, per indirectum, quando, Territorium suum incendiando ac devastando, eum,

ob

ob prementem famem ac pestilentiam, cum suis, coegit recedere militibus, *sic Happelii Mund.mirab.* Sic Stephanus, princeps Wallachiae, resistere Turcis irruentibus, olim, non satis valens, directè, egit per indirectum quatenus incendiis, hic & illic, suum ipse devastabat Territorium, ut, postea, isti Hostes nec Domos, nec Pastum, nec Commeatum reperirent, & Turcas paulò longiùs à Castris abeuntes, instar Jugurthae, per suos levis armaturae equites, eo usque, afflixit, ut ad 3000. Turcas sic interemisse feratur à *Cromero, Rer. Polon. lib. II. conf. Saxo Histor. Dan. lib. II. & Antonius de Herrera della Historia generale lib. IV.* Atque olim Matthias, rex Ungariae, cum Casimirus, rex Poloniae, invasisset ipsius Territorium, defendit illud per indirectum, quatenus clam multos equites, sub Paulo Chinisio & Stephano Scepusiensi, ducibus, in Poloniam misit qui, ibi, longe lateque, igne ac ferro, sunt grassati, & tamen nullibi diu commorati, quâ etiam callidâ actione Casimirum de ea audientem, ac Matthiam ad certaminis ingressum à se cogi non posse animadvertentem ad pacem incundam
brevis

brevi compulit, *fide Bonfinii Rerum Ungaricar. Decur. IV. lib. 3.* Imo Incolę Americanę Provincię Gujanę, viribus resistendi Hispanis impares quoniam se viderunt, indirectè iis irrumpentibus, tentarunt quondam resistere, quatenus, ad utrumque latus vię, per quam Milites hostiles adventabant, longum Gramen accenderunt, & hoc ipso facto, trecentos Armatos, per fumum, necarunt, *fide Dn. W. Raleighs in Descriptione sui Itineris per Provinciam Gujanam.* Uti & postea A. 1109. Boleslaus III. Rex Polonię, indirectè, se Suosque defendit, contra pulsum Uladislauum, regem Bohemię, dum omnes advectioni com-
meatus inservientes Aditus ei præscidit, *juxta Biographiam Reg. Polon. p. m. 109.* Nec non A. C. 1306. Robertus Bruce, Rex Scotię, cum suo Agmine, circa Stainmore, versans potenti Eduardi Anglię regis hostiliterque adventanti Exercitui, per indirectum, tentavit resistere, dum omne Frumentum fecit maturè deduci in devios montium secessus, unde Angli, defectu victualium recedere coacti, quos ipse persequens, cum Suis, usque ad urbem Yorke gravi affecit clade.

vide

fide Historia Regum Scotiae de A. C. 1685. Londini impressa p. m. 67. Quin & jam olim Scythæ, Dario Hyftaspe, cum hostili exercitu, ipsorum fines ingrediente, defenderunt se per indirectum, quatenus nullam fecerunt Pugnae copiam, sed, sensim, retrocesserunt, obvios quosque Fontes obstruentes Agrosque depopulantes, & Persas in Invia ac Siticulosa Deserti, ubi nec Avem, nec Bestiam videbant, nec quomodo progredi aut reverti possent, induxerunt, donec hi tandem mutilatum Exercitum cum ignominia coacti sunt reducere. conf. Herodot. Histor. lib. V. Similique modo quondam M. Crassus, cum Suis, ante triste proelium, in Assyriorum Arabumque finibus, cum Parthis ab Hostibus fuit enervatus. Adhæc cum, quondam, Turcarum imperator, Sultanus Amurathes, post incendium urbis Tauris excitatum, cum centum millibus Militum ulteriùs, in Territorium Persicum, irrumperet, absque ullo terroris signo, Rex Persarum recentior, Schach Sefi, dicebat sibi tantùm necesse esse, ut Hostes propiùs accedant ad interiora sui Regni, hoc enim factò, se jam in promptu habere non fal-

lax Expediens , quô facillimè suo illos eji-
cere posset Territorio. Quando itaque
postea tremendus Turcarum exercitus tan-
tùm 15.dierum iter adhuc à Sede regia , Is-
fahan,aberat,Schach Sefi clam, & à fronte
& à tergo Hostium , omnia Flumina &
Rivos,quia omnia ibi Fluenta , è Scaturigi-
nibus , oriuntur,&per Canales, derivan-
tur, in interiora Persiæ , unde, brevi, Turci-
cus Exercitus , propter aliorum fluviorum
defectum , in Deserto, quod, impruden-
ter,ingressus erat , per indirectum , deleba-
tur,Siti scil.intolerabili , & hinc tandem le-
thali , *juxta Tavernerii Itinerarium Persi-
cum lib.1.cap. 4.* Nec minus indirectè se,
olim , defenderunt Galli,contra irrumpen-
tes L. Posthumii, ducis Romani,Milites, si-
quidem, in Sylva , quam ipse,cum Exerci-
tu suo,transiturus erat , dextrâ lævaque,
circa viam, ita inciderant Arbores, ut im-
motæ quidem apparenter starent,momen-
tò levi autem impulsæ caderent, & simul ac
Romanum agmen jam ingressum erat,Ar-
borum extrema eatenus impulerunt , ut
una in alteram incideret , quali quidem
modò fere totus deletus fuit Exercitus *fi-*
de

de Livii Histor. ab urb. condit. lib. 23. cap. 24.

Atque Suecici Rustici, tempore Caroli Canuti, regis filii, Exercitui formidabili Christi-
sterni Daniae regis restituri, Sylvas occupa-
runt densissimas ac maximam vim Arbo-
rum cædendò, aditum Hostibus præscide-
runt, & sic se indirectè defenderunt *secun-*
dum Suecia Regum Biographiam pag. 356.
Nec minùs indirectè suos defendit, contra
ingressos Hostes, Fridericus Comes Palati-
nus ad Rhenum, quatenus Equis sui Equi-
tatus calceos suos ferreos fecit affigi rever-
sos, sicque in proximam Sylvam recessit i-
bique latuit, cum igitur Hostes è vestigiis e-
quorum judicarunt Fridericum, cum suis,
ingressum esse Heidelbergam ac proinde
illam urbem decreverunt obsidione cinge-
re, Fridericus Hostes à posteriori parte cir-
cumvenit, dumque interea obsessi, è compo-
sito, eos rectà, & à fronte, invaserunt, clade
afficere valuit gravissimâ. Porro fit per in-
directum Defensio quando, identidem ce-
dendò, Hostes enervantur, more Fabii Cun-
clatoris, aut Conjunctiones Catervarum
hostilium impediuntur, aut etiam Hostium
copiæ formidabiles Agminibus aliquot di-

lax Expediens , quô facillimè suo illos ejicere posset Territorio. Quando itaque postea tremendus Turcarum exercitus tantum 15.dierum iter adhuc à Sede regia , Isfahan, aberat, Schach Sefi clam, & à fronte & à tergo Hostium , omnia Flumina & Rivos, quia omnia ibi Fluenta, è Scaturiginibus , oriuntur, & per Canales, derivantur, in interiora Persiæ, unde, brevi, Turcicus Exercitus , propter aliorum fluviorum defectum , in Deserto, quod, imprudenter, ingressus erat, per indirectum, debebatur, Siti scil.intolerabili, & hinc tandem lethali, *juxta Tavernerii Itinerarium Persicum lib.1.cap. 4.* Nec minus indirectè se, olim, defenderunt Galli, contra irrumperentes L. Posthumii, ducis Romani, Milites, siquidem, in Sylva , quam ipse, cum Exercitu suo, transiturus erat , dextrâ lævaque, circa viam, ita inciderant Arbores, ut immotæ quidem apparenter starent, momentò levi autem impulsæ caderent, & simul ac Romanum agmen jam ingressum erat, Arborum extrema eatenus impulerunt, ut una in alteram incideret, quali quidem modò fere totus deletus fuit Exercitus *fi-*
de

de Livii Histor. ab urb. condit. lib. 23. cap. 24.

Atque Suecici Rustici, tempore Caroli Canuti, regis filii, Exercitui formidabili Christi-
sterni Daniæ regis restituri, Sylvas occupa-
runt densissimas ac maximam vim Arbo-
rum cædendò, aditum Hostibus præscide-
runt, & sic se indirectè defenderunt *secun-
dum Suecia Regum Biographiam pag. 356.*

Nec minùs indirectè suos defendit, contra
ingressos Hostes, Fridericus Comes Palati-
nus ad Rhenum, quatenus Equis sui Equi-
tatus calceos suos ferreos fecit affigi rever-
sos, sicque in proximam Sylvam recessit i-
bique latuit, cum igitur Hostes è vestigiis e-
quorum judicarunt Fridericum, cum suis,
ingressum esse Heidelbergam ac proinde
illam urbem decreverunt obsidione cinge-
re, Fridericus Hostes à posteriori parte cir-
cumvenit, dumque interea obsessi, è compo-
sito, eos rectà, & à fronte, invaserunt, clade
afficere valuit gravissimâ. Porro fit per in-
directum Defensio quando, identidem cæ-
dendò, Hostes enervantur, more Fabii Cun-
ctatoris, aut Conjunctiones Catervarum
hostilium impediuntur, aut etiam Hostium
copiæ formidabiles Agminibus aliquot di-

strahuntur volantibus. Ut & cum invasus tantum recedit solò æquans fortalitia meliora, versus interiora sui regni. Item quando ingressi Hostes, occursum ac mox simulata fugâ, seducuntur in loca lethifera, quale, quid fecerunt quondam Incolæ regni Benin in Africa, dum audientes fore, ut ab Incolis regni Isago, ex improvise, invaderentur, hic & illic, in planitie, campi fossas formarunt easque texerunt terrâ, in superficie, mox verò Hosti occurrentes sensim per tuta, inter fossas istas, Interstitia recesserunt, ubi contra improvidè insequentes Isagoenses, catervatim, in fossas istas, cum gravi suorum clade, delapsi sunt, prout refert *Dapperus in Africa*. Præterea Dux bellicus sua defendere solet, indirectè, quando Hostibus diversionem facit talem, ut, per suos, Irruptio in Urbem quandam, vel Districtum regni fiat hostilis, qualem fecerunt & Agathocles, dum, Syracusis, à Carthaginensibus, obsidione cinctis, ipsam Africam invasit, & Antiochus, copiis, non æquipollens summo Judæorum Sacerdoti, Hircano, qui certam urbem ipsius Territorii, numerofo cum exercitu, obsidebat, Irruptiones

ptiones in ipsam Palestinam, hic & illic, fecit, istamque hostilem Terram devastandō conabatur urbem obsessam defendere, per indirectum, *juxta Palestinam Dapperi*. Quale quid etiam tentavit Annibal, cum, obsessā Capuā, Romam tetendit & Scipio, dum, Annibale Italiam pervagante, cum suo Exercitu, in ipsam impetum fecit Africam. Sic Marcus Curius Territorium Romanum, contra Sabinos, qui illud, formidabili cum exercitu, invaserant, defensurus, per indirectum, misit, clam, certos cohortes ac turmas in Hostile Solum, ut omnia ibi incenderent ac devastarent obvia, quam vastationem averfuri Sabini ubi agmen suum fecerunt retrocedere, ipse Curius non solum fines Romanorum liberos ac securos reddere, sed etiam hic & illic, in Romano districtu, prædationis causā dispersos Sabinos cedere valuit. Vel si id agit, ut majoris momenti Castellum, Urbs aut tota Provincia, in dissita orbis parte, defectionem faciat, vel potens aliquis Vicinus, cujus Territorium, à tergo Hostis, situm est, eò persuadetur, ut ei, ex improvviso, Bellum inferat. Aut Classes Hostis revertentes o-

pulentæ : Die Retour Glotten /intercipi-
antur, uti Batavi quondam fecerunt classi
argentiferæ Regis Hispanorum, plurimaque
aliorū cum ipsis Commercia prohibeantur,
quò sic se ipsos cogantur consumere, imò
diffidentia ac dissidia inter hostis duces, ac e-
orum Socios, ob Præcedentiâ & similia, ex-
citantur ac alantur: Nec non alter, vel alter,
Confœderatorum clam instigetur, quò ar-
ripiat occasionem, in turba communi, hanc
vel illam liberam Civitatem, jamdudum
desideratam, opprimendi, & ita hic, vel ali-
us, persuadeatur, ut aliorum plane, in bel-
lum suas ducat Catervas. Ulterius Duces
Bellici, per indirectum Suos contra ingres-
sos Hostes defensuri, conantur hos circum-
ire bipartito exercitu sicut strenuus dux
Marius Cimbris ac Teutonibus, magnâ
Statura & Robore, ut & horridâ voce, me-
tuendis, qui in ipsam irruptionem fecerant
Italiam, non, nisi indirectè resistere cum suc-
cessu, valuit, dum nempe Marcellum, noctu,
cum parte certa Agminis, per juga, circum-
ire Hostes fecit, ipse verò, cum reliquis
sui Exercitus, cessionem simulans, istos è
Loco suo commodo in planitiem allexit,

quò

quò demum factò Marius, se convertens, illos à fronte, Marcellus, verò à tergo, invasit, unde Romanis egregia parta fuit victoria. Atque Manasipitas dux paucos habens Milites, cum Hostes, noctu, ipsum tentarent invadere, jussit suos Tibicines, ac leves Jaculatores, in tenebris, circumire hostes, ex improvise Tubas inflare, ponesque & multas in ipsos jacere Sagittas atque sic, per indirectum, vicit Hostes suos considerabile ei venisse putantes subsidium. Aut ipsam Discordiam simulare. Ita Schach Mahumed Rex Persarum A.C. 1585. cum Amurathes, Turcarum Imperator, sub Ottoman, Bassa, urbem Tauris, mediante Conspiratione aliqua, per suum occupare tentavit Exercitum, indirectè resistebat Hosti ac urbem defendebat, dum filium suum, cum dimidio totius Exercitus, Occidentem versus, & ad Latus urbis, se conferre jussit, ipse verò, cum altera parte Agminis, Orientem versus, discordiam cum filio simulans recessit, ubi postea Turcæ, statò die, juxta Conspirantium conventa, advenientes, non tantum à Patre, Persarum rege, ejusque Filio sunt circumventi, ac, post perceptam Tor-

mentorū grandine ferrea oneratorū violentiam, in medium ab Ambobus compulsi, & ita inclusi, ad internecionem usque, cæsi sunt. *fide Tavernerii in Itinerar. Orient.* Præprimis autem obsessi, se defensuri, sæpe tam solent, quàm necessum habent indirecte notificare suis Succursum præstituris Sociis varia scitu necessaria. Ideoque jam olim intrepidus Hippodamas, Prasii, oppugnatus ab Arcadibus præconi Laconum amicorum, succurrere ei ac Prasienfibus volentium, oblique Statum suum notificavit, dum acclamavit nempe, *Feminam in ade Chalciveci ligatam*, qualiter ibi Fames depicta erat, *suos prohibere Successus. juxta Stratag. Polyani.* Quin & Josephus Galileæ præfectus, in urbe Jotapata, à Vespasiano obsessus, notificaturus, per indirectum, Suis conditionem suam, noctu misit ipsis Nuncios terga sua velleribustectos, humique quadrupedum & canum instar, repentes, ex *tenore Antiquitatum de bello Judaico lib. 3. cap. 8.* Imò jam olim, in Byzantii turribus, Tubulus æreus, eo artificio muro insertus fuit, ut si quis vocem, in una immiserat, Sonus primò ad proximam,

proximam, ac deinde, successivè, ad sequentes non interruptus perferretur, ad significandum occultè, ubi insultus Hostium timeretur, *sic Xiphilini in Severi vita*. Præterea & hodie adhuc obsessi, ut Cuniculos hostiles præsentire eosque, in tempore, corrumpere valeant, obliquè agunt, quatenus scilicet, in Locis suspectis, Tympana, cum super impositis Pisis, aut Cymbala collocant, item Lances aliquot vel è cupro vel ex orichalco factas, è parietibus vallorum, aliorumque Munimenti partium integrantium, per Lapides exstructis suspendunt, *juxta Swenteri Delic. Mathematic. ubi vid. de his plura & simil.* ut ita, ex horum motu tremulo ac Resonitu, tales molitiones Hostium maturè queant animadvertere. Similiter ubi Terra perforatur longa Terebrâ, cujus exteriori parti Auris applicatur, indirecte Fossiones hostiles sentiuntur, sicut aliàs, etiam extra casum obsessionis, si, baculo altius terræ impresso, applicatur Auris, Equitum è longinquo advenientium Pulsus distinctè audiri queunt, *secundum relationem Schotti in cursu suo Mathematico*. Cui addi poteris meritò indirectas ille defendendâ

dendi Sua inodus incolarum urbis Tunis,
contra Ludovicum Sanctum, regem Gal-
liæ, qui cum, cum suis, ab urbe sua obsessa
depulerunt, dum Vento flanti attenderunt,
collesque arenosos circa urbem, quos cum
multos habebant & aliam pulverulentam
terram, hæ à vento Gallis adeo copiosè a-
spergebantur, ut Exercitus Gallicus non va-
leret subsistere ulterius, sed obsidionem su-
am cogeretur tollere, *juxta Dn. Pierre, in*
Histor. de Barbaria, lib. II. cap. 2. Sic Sul-
tanus Melchechemel obsidionem Cairi, in-
directè, tollere studuit, quatenus Christia-
nos Reges ac Principes tamdiu, metum si-
mulandò, remoratus est, donec Nilus solen-
niter exundavit & castra obsidentium Chri-
stianorum adeo aquis immerisit, eorumque
Victualia æque, ac munitionem, perdidit,
donec ipsi Hostes Christiani coacti fuerunt
inire Pacem, cum ipso, talem, qualis ei mo-
dò placuit. Tientani, quondam Com-
mendantis urbis Me obsessa, in Chinensi
regno Ci, contra Hostem regem Yen, cum
suo hostili Exercitu, dum, præmissis multis
ex urbe transfugis, ejus extremas fingenti-
bus miseras & cum, imminente tumultu,
ipsum

ipsum agmen, hunc in finem ut obfesso-
res sic redderentur eò magis securi, mox no-
ctu media, ultra mille Vaccas, quarum cor-
nibus acres Acinaces & Falces alligati erant,
rectas Linteaminibus, in quibus Dracones
igniti depicti, sicut & Vaccarum caudis Co-
rollæ stramineæ pice, ac resinis illitæ fuerunt
annexæ, curavit urbe obsessa expelli ab in-
sequentibus eas quinque millibus fortissi-
morum Militum, qui, inter immanem cla-
morem ac sonitum tympanorum ac tuba-
rum, in urbe, istas incenderant, unde Vaccæ
in furorem, adactæ quosvis occurrentes
& attonitos hostes lethaliter vulnerarunt,
reliquosque in confusionem ac fugam con-
jecerunt, quas deinceps persequabatur so-
lers Tientanus & tandem sic castrorum po-
tiebatur hostilium, *fide P.M. Martini Histo-
ria Sinensis lib. 5.* Pariter aliquando obsessi
indirectè depulerunt Hostes, dum, è muris,
in ipsos, dejecerunt Alvearia, ubi Apes in
Homines ac Pecora molestissimum fece-
runt impetum & sic illos coegerunt recede-
re. Ita & Portugallis urbem Tanli, in A-
frica, oppugnantibus Incolæ alvearia in
muris disposita incenderunt ac dejecerunt,

ut sic Portugalli & aculeis apum fumoque
 ac vapore vexati obsidionem coeptam ne-
 cesse haberent tollere, *fide Orosii de reb. gest.*
Reg. Emanuel. l. 8. Qualiter se etiam quondā
 defenderunt civitatis *Günd.* in Comitatu
Gans, ab Alberto IV. Austriæ Archiduce
 obsessi Incolæ, dum uxores ipsorum stre-
 nuæ, fungentes maritorum defatigato-
 rum vicibus, Alvearia, quibus permultæ A-
 pes inerant, ut & trabes accensas dejecerunt,
 in obsidentes, atque aquam maximè ferve-
 dam in eos effuderunt *juxta Speculum Ho-*
norum Sereniss. Domus Archiduc. Austriæ.
Lib. II. cap. 5. p. 203. Et tale quid etiam,
 in pace, fecerunt dolosi Rustici, in pago
Muscoviæ, Budewa, qui ut Legatos Holsa-
 ticos oblique à commoratione ibi suscepta
 averterent, valde irritarunt Apes sui Pagi, *te-*
ste oculari B. Oleario Itin. Persic. lib. 1. p. 26.
 Nec minus indirectè fit defensio, quando
 Machinæ lethiferæ derelinquuntur, de in-
 dustria, quasi è fuga. Proinde quoque
 Chinensium quondam præfectus Xansen-
 sis Kiangus, qui à Tartarico Imperatore
 Kunchi defecerat, Tartarorum Agmen, è
 Sina, pulsaturus potentissimum indirectè,
 quatenus

quatenus simulavit quidem timorem ac fugam, at, de industria, multos currus tormentis majoribus ac minoribus oneratos, lectos tamen, quasi pretiosa utensilia inessent, in quibus latebant Igniarii & Milites, qui post ea Tartaris, improvidè, spe prædæ, in eos irruentibus tormenta & bombardas subito exploserunt, quò modò Tartari gravem cladem passi sunt, & victoria Chinenfibus mansit. *sic Neubossii in descript. regni Sina p. 431.* Quò etiam spectat, quòd Veneti in excursionem, ex obsessa à Turcis Candia, Civitatem majorem ignibus artificialibus repletam, sub ipso suo recessu, potestati Turcarum, de industria, dereliquerunt, quæ tamen mox ab Hostibus rapere ardentibus violentius commota se ipsam accendit atque exoneravit, insequente eade quingentorum Turcarum, præter sexcentos graviter vulneratos, *juxta Theatri Europ. Tom. V. p. 1111.* Uti & Defensio per indirectum solet tentari ab obsessis partim per varias Regressiones durch Abschnitte / partim, aptis sub Locis, per cuniculos hostilibus oppositos cuniculis: durch contra Miniren. Nec minùs huc referri meretur ista Peruanorum.

in Xalisko, Defensio, quando Arborum colligatarum & multorum Lapidum acervis oneratarum resolutione repente facta adversus ascensuros Hispanos se defenderunt, *è relatione Dapperi in sua America.* De reliquo etiam Defensio indirecta, in bello, interdum potest fieri, ubi aversione, aliqua fluminis majoris, aut Stagni subitò, & ex improvviso factâ transfossione, vel etiam Aquæ marinæ per ruptos aggeres, aut aperta Aquæ receptacula, admissione Castra Hostium aquis immerguntur, sicut olim Cimbri, contra jam irruentes hostiliter Teutones, se, per indirectum, defenderunt, quatenus Aggeres subitò ruperunt & aquam marinam, per aperta Aquæ receptacula, admitterunt in Territorium, unde Teutonum castra, cum ipsis, miserabiliter sunt submersa, & Germani Legiones Romanas, sub Cæcinna, indirectè, locò, quo se circumvallare inceperant, annisi sunt pellere, derivandò illuc aquam, *fide Taciti 1. Annal. c. 63. 65. 67.* Nec non Dani ac Holsati, seculi decimi quinti initio, à Dithmaris sic submersi sunt, æquè, ac quondam Sultanus quidam Ægypti, Castra regis Andree, mediante vi
exundan-

exundantis Nili fluminis, perdidit. Uti & Incolæ urbis Italicæ Luccæ Florentinorum ipsos per impeditum aggere facto cursum proximi Fluminis, indirectè ab obsidione susceptâ repulerunt, quatenus noctu excurrentes Aggerem, quò Hostes hætenus Aquæ fluvialis liberum remorati fuerant cursum, ex improvviso, ruperunt & sic Aquam hætenus, in perniciem obsessorum, collectam in planiciem, ubi Florentini sua habebant Castra, fecerunt profluere, unde hi Hostes subito coacti obsidionem suam tollere. Aut omnia circa majoris momenti Urbes longè lateque, per apertionem Receptaculorum Aquæ : *Öeffnung derer Schleussen.* inundantur, aut etiam commendantes Aquarum cursum; ad tempus, remorantur, ut mox eo violentius proruant. Ita in bello Canuti regis Daniæ, cum Olavo Norvegiæ, & Amundo, Gothorum Sueonumque Regibus, Ulpho', præfectus Calmarniæ vaferimus, in ostio Helgæ fluminis, per indirectum, defendit Suos, dum Aquas in Hostem armavit, scil. aggerem prævalidum aquarum cursui objiciens, eas prorsus à solito impetu cohibuit, donec,

subcur

subeunte in ostium Fluminis classe Danicâ,
easdem, rursus rupto aggere, relaxaret, si-
mulque Rates vario ignium fomentô ac-
censas dimitteret, unde, præter duas Naves,
tota classis Danorum aquâ & flammâ pe-
nitus est submersa, *juxta Jo. Magni Histor.*
Sueon. Gothorumque lib. 18. cap. 4. p. 664.
Quin & jam olim Proclus insignis Mecha-
nicus, &c. imperante Anastasio, Portus Con-
stantinopolis obsidione rebellis Vitaliani li-
beravit, dum, Archimedem imitatus, spe-
cula ferrea, eaque cava, ingentis magnitu-
dinis, de moenibus suspendit, in quæ cum
radii Solares reflexi impegissent, Ignis ful-
guris instar erumpens oppositam classem,
cum classiariis cremavit, *juxta Parai Me-
dull. Historic.* Nec non cum, sub impera-
tore Constantino Pagonato, classis Sarace-
norum, Constantinopoli abacta, Cyzicum
per 7. annos jam cinxisset obsidione, Græ-
ci defenderunt se indirectè, quatenus, me-
diante arte Callinici, per ignem, sub ipsa
Aqua, ardentem Naves Hostium istorum
plurimas incenderunt. Atque cum Al-
phonfus, Siciliae & Arragoniae Rex, urbem
insulae Corsicae, Bonifaciam acriter obside-

ret, A. Mergus Urinator, casside munitus, jussu ducis Campofulgosi, per indirectum, urbem defendit, quatenus navis bellicæ dictæ: *Caput rotundum*, funes anchorarias abscidit in fundo maris quò se demiserat, unde navis ista Alphonsi à Genuensibus infestata prius huc & illuc movere mox vero se totaliter convertere coacta, & sic his, ad ferendum Civitati obsessæ auxilium, concedere locum & occasionem. Uti &, olim, incolæ Byzantii, contra agmen Severi imperatoris Romani illos obsidens, indirectè, se defenderunt, dum ejus Navibus bellicis sub aqua anchoras per Urinatores fecerunt abscindi *juxta Specul. Honor. Seren. Dom. Archiducal. Austriac. lib. V. cap. 91.* militesque illius Exercitus navales perdituri, Naves istas, ad mœnia urbis traxerunt funibus. Ipsi denique, jam olim, Romani malos suorum Militum petulantium Mores per Indirectum tentarunt corrigere, quando eorum, per repetitas Venæsectiones, fecerunt abundantem imminui sanguinem. Expedientia quoque bellica non minùs frequentem suum habent usum, præsertim cum sæpius requirat Necessitasurgens, ut talia,
cum

cum Prudentia, excogitentur à Consiliariis bellicis. Siquidem talia imprimis necessaria sunt, in Bello, ad tollendas Controversias de Præcedentia Ducum & Agminum, tam in Transitu & formatione Aciei, ipsoque faciendo Impetu, quàm acceptione militaris Tesseræ, &c. Hinc non solùm olim quando illustrissimæ Atheniensium Reipublicæ tempore Miltiadis Controversiam Prærogativæ inter decem Exercitus Attici Duces sublaturæ tale placuit Expedi-
ens, quòd quivis horum decem Ducum unum duntaxat diem alternativè summum habere deberet imperium, *juxta Ubbonem Emmium Rer. florent. Græcia ex Herodoti Hist. libr. III. pag. 220. in Thesouro Antiquitat. Græcar. Gronovii. L. Sergius Fidenas & M. Papyrius Tribuni Militum in Bello adversus Æquos non convenirent de summo Imperio, tandem hoc arripuerunt Expediens, ut alternis diebus Summam haberent Imperii, fide Livii Hist. ab Urbe condit lib. 4. Porro secundum Theatri Europ. Tom. IX. p. 1195. quoad Controversiam de Præcedentia militari conventum est, ut Legiones Circulorum Imperii procederent,*
juxta

juxta Sortis decisum , exceptis solis Generalium Legionibus, quibus Antecessus concedebatur. Atque in bello Hungarico A. 1664. Expediens, in Controversia tali, circa Præcedentiam, fuit tandem Alternatio tam in Transitu, seu Progressione, quàm in Acie, *vid. ibid. pag. 1208.* Alioquin etiam ejusmodi, quoad Præcedentiam militarem, Controversiæ solent terminari Expedientibus desumptis aut à Senioratu, aut circulatorum Imperii Prærogativa, vel à majoribus Votis, vel etiam à Sortitione, de quibus *vid. Liber,* cui Titulus : *Der Europäische Herold.* unde quoque Præfecti Exercitus Navarrensis, quondam in Germania conducti, Expediens in controversia Præcedentiæ invenerunt per Sortem, quandoquidem Sorte ac fortuna dirimuntur dubia, *secundum L. 2. Cod. T. de Legato. vid. Lib. inscriptus Herzogs Beschreibung des untern Elsas lib. II. p. m. 238.* ubi Comes de Donau primum obtinuit locum. Insuper, in controversia Præcedentiæ, inter Rüffelium, M. Britanniae classis navalis potentioris Archithalassum, & Papachinū minoris classis Hispanicae Admiralem Expediens erat ista Con-

ven-

ventio, quod quidem, in patenti Mari, Rūs-
felius, aut in Descensu in quandam hostilem
Provinciam, Papachinus, cum Suis, deberet
præcedere. Sub initium tamen belli Tur-
cici A.C. 1664. quando Comes, tandemque
Princeps, Georgius Fridericus à Waldeck,
Exercitus Imperialis Auxiliaris Capitane-
us Generalis, æquè, ac Comes W. Julius ab
Hohenlohe, Confœderatorum Generalis
Locum tenens, Tesseram ab Imperatoris
Romani cum pimariscallo Sparrio dubita-
ret poscere & tamen vereretur mali quid à
duobus datis tesseriis diversis, hoc tandem
placebat Expediens, quod Agnatus ejus Co-
mes Josias à Waldeck, in Confœderatorum
Exercitu generalis excubiarum Magister
Tesseram acceptam ipsi secreto deberet
communicare, atque ita per indirectum tra-
ctaretur istud Negocium. Nec parvi æ-
stimandum Expediens, ad occupandum, ha-
ctenus variis frustra tentatis modis, expu-
gnatu difficile satis visum Fortalitium, est
Excitatio Diffidentiae inter Ducem ibi com-
mendantem, Præsidia & Cives, quali omni-
no feliciter quondam usus est Condæus,
Princeps, in Loei muniti *Sancerre* obsidio-
ne,

ne, dum primò finxit se moveri commiseratione Municipum, urbique ferrò ac flammis mox desolandæ, condolensque civitati jactavit Militem suum, ut audacem impatientem ac prædæ avidum, ut & arma ac omnem belli apparatus eis ostendi fecit: Ita illis Civibus, fido hætenus Commendanti, Vatevillio militiq; strenuo, alto quasi sub secreto, insinuavit ab urbe diffidentiam, dum eum certiore fecit, se quippe justum virtutis Vatevilli æstimatorem vix pati posse Proditionem ei, cum suis, decretam à Civibus, malle se parcere Præfecto ac militibus, quàm Civibus, & sic, Dissidio ac Diffidentiâ, tandem urbs ista est expugnata *fide Gramondi Histor. Gallic. lib. 7. pag. 370.* Uti & Expediens quoad susceptam occupationem Fortalitii alicujus firmissimi, paucos tamen per milites custoditi, Duces bellici nonnunquam inveniunt, quando, è tribus diversis Locis, Invasionem tentant, ut ita licet obsessi è duobus Lateribus satis resistent, attamen in tertio id minùs præstare valeant. Item si tria simul invadunt, perdivisum Exercitum, Munimenta, quatenus tunc obsessi minus æqualiter in singulis pos-

sunt

sunt parare defensionem, qualem in finem
etiam olim Ser. Saxo Vinariensis Dux Wil-
helmus, simul in singula trium rebellium
fratrum Vizthumiorum Prædia Arces &
oppida, ut ita neuter alteri posset succurrere
impetum fecit fieri. Quin & Turcæ A. C.
1663. Ungariæ Castellum Neuheufeliense
oppugnaturi cum Fundamentum ejus pe-
trosum senserunt & hinc animadverterunt
se, per Cuniculos, nihil posse agere, Expedi-
ens arripuerunt Galleriam quandam subter-
raneam, ad ducentas ulnas latam, trabibus
pice ac glutine incrustatis suffulcire quam
simulac incenderunt totus murq; iste Castelli
corrui, & obsessos ad deditionem compu-
lit. *fide Gradelehnii in Chronic. Hungaric.*
part. VI. pag. m. 691. Tantum verò abest,
ut solùm in occasione quoad controversam
Præcedentiam, & occupationem Fortali-
tii opus habeant Expedientia exquirere
Consiliarii bellici, ut potiùs plures aliæ den-
tur iis occasiones, in quibus necesse habeant
excogitare Expedientia idonea & circa talia,
hi quidem Antecessores non minus habent
tam antiquos, quàm recentiores Imperato-
res Duces, imò Principes versutissimos glori-
osis.

osissimos. Ita jam olim Tullus Hostilius cum, in ipso prælio, ex improvise, sentiret Albanos Confoederatos quidem, ast infideles, à Romanis ad Hostes parare transitum Expediends, in tantis Angustiis, subito arripuit persuadere suis Militibus hoc fieri è composito ac aliquem dolum, sub hoc facto, latere, unde quoque istam defectionem fecit suis planè innoxiam. Uti & maximè solers Iphicrates transfugium plurium militum inopinatum ad Hostes Sibi Suisque fidelibus reddidit indemne, per hoc Expediends, quòd ad autorem transfugii & ducem transfugarum misit Literas, quas tamen ab ipsis Hostibus, ad quos isti transierant, interceptum iri norat. Item Iscolaus, quondam, ut Angustias certas, quas, ab altero latere, clauderant excelsæ rupes, ex altera verò altus Mons ab hostium jam occupatus præsidio, recta se cum suis transire non posse, ex improvise animadvertit, Expediends rapuit dum Sylvam ad radicem montis suam incendit, & sic vento simul præsentis fumum propellente, Præsidium hostile in fugam vertit, unde mox absque ullo Fauces istas transire, cum suis, valuit obstaculo. Similiter

militer illustrissimus Datames, rebus in angusto existentibus, audiens Socerum ipsius Mithrobarzanem cum aliis perfugis inopinatò transisse ad Pisidas hostes, periculosò exemplò, Expediens arripuit à simulatione, eum, suo jussu, pro Perfuga profectum, quò faciliùs receptus hostes interficeret, unde confestim illum omnes jussit insequi, dumque is ad Hostes jam pervenerat, signa inferri, Tum verò Pisidæ nova re commoti ac in opinionem adducti, Transfugas, mala fide, compositoque fecisse, ut recepti essent majori calamitati, primùm eos adorti sunt, qui cum quid ageretur, aut quare fieret ignorarent, coacti sunt cum eis pugnare, ad quos transierant, ab hisque stare, quos reliquerant, quibus cum neutri parcerent, celeriter fuere interemti. Sic gloriosus Eumenes, in periculo instantis sibi jam metuendi Hostis, quippe qui jam, breviori viâ, imminabat, Expediens apprehendit cogere eum longiorem viam ingredi ad tempus quiescere in castris & ita ipsi, cum suis, evadendi sufficiens concedere spatium, quatenus Hostem fefellit, per triplicis ignis flammæ, quarum prima maxima, altera minor, ultima

mi.

minima, speciem longiùs jam recessi præbuerunt Exercitus. Qui laudatissimus Eumenes etiam ex ipso periculoso Expediens rapuit Statu, quando Epistolas ab Antigoni Hostis partibus, tota per Castra, in ipsius perniciem abjectas, callidè finxit à se compositas, ad experiendos suorum animos, nec Antigonum, nec ullum Ducum sic in se statuere, quò modò, & in præsentì, labantium animos deterruit, & in futurum providit, ut si quid simile accidisset, non se ab Hoste corrumpi, sed à Duce arbitrarentur tentari. Ita cum generosus Asdrubal quondam nec vi, nec precibus se ex angustiis, in quibus à Claudio Nerone tenebatur, evadere posse videret, Expediens invenit, faciendò huic spem de Tractatibus pacis, unde primò die variis, quæ in rem non erant consumtò, ut & secundò ac pluribus, disceptatione de conditionibus cohortes suas alteram post alteram jussit evadere, non multos tamen milites simul ac semel, ne res fieret suspecta, tandemque jam pluribus salvatis, mane, favente ejus proposito densâ Nebulâ, & impetratâ, sub prætextu religiosi diei istius ad quicquam agendum Car-

thaginenſibus, proindeque feriati, dilatione colloquii in diem ſequentem, ſine ullo tumultu, cum ſuis, in tutum evaſit, *ſide Livii H. U. lib. XX. c. 7.* Item Fabius Cunctator, quondam, viribus Annibali ad deſenſionem impar collibus, ac montofiſ locis, inſidebat, expedientis loco, unde Annibal, licet ſuperior copiis, eum non poterat invadere. Quali Expediente quoque uſus eſt Asdrubal, contra Scipionem, in Hiſpania, *juxta eundem Livium, H. U. lib. 23.* Nec minus huc ſpectat Expediens vaſerrimi Ducis Grimoaldi, olim, Ticini, reſidentis, qui cum Rex Avarum Cakanus accerſitus ab eo in Forum Julii ut ipſi, & ſuis, ſuccurreret contra Lupum Ducem Foro Julianorum rebellium, poſt devicti Lupi interitum, nihilominus cuncta in Foro Julii rapinis ac igne devaſtantibus, nec Forum Julii ruruſus vellent derelinquere, ſollicitus eſſet de Expediente, quò Avaros per multos ſuis exturbare valeret finibus, dum interea paucas ſuas Legiones in medio campo, contra Avaros hoſtiliter ſe gerentes, expoſitas habebat, taliter ſeſe expediit. Legatis à Cacano ad ipſum adventantibus, eaſdem, quas habebat,

bat,

bat, paucas Turmas, diversô habitu, diversisque instructas armis, ante oculos Legatorum, per dies aliquot, quasi novus jugiter Exercitus adveniret, frequenter transire fecit. Avarum autem Legati, dum eundem Exercitum, aliis ac aliis sub vestibus, ac armis, præterire conspexerunt, immensam Longobardorum putarunt esse multitudinem. Quibus tandem etiam Grimoaldus callidè hæc dixit: *Cum omni, quam vidistis Exercitus multitudine, super Caganum irruam, & Avarorum exercitus disperdam, nisi de Foro Julianorum finibus velociter exierint*: Hæc itaque visa & audita Legatis Avarorum Regi suo, Cacano nuntiantibus ipse mox, cum omni suo Exercitu, fugam maturavit in suum Regnum, *fide Warnfridi de Rebus gestis Longobardorum, Lib. V. cap. 20. 21.* Adhæc Uladislaus, Rex Bohemiæ, ad resistendum Matthiæ, Ungariæ Regis, formitando Agmini Expediens rapuit talem recedere in Locum, ubi Matthiæ Ipsum, cum Suis, non licebat invadere, *juxta Dubravii Hist. Bohem. lib. 3.* Ut & Stephanus, Wallachia Dux, non valens sese opponere ingenti Turcarum exercitui, eum

thaginenſibus, proindeque feriati, dilatione colloquii in diem ſequentem, ſine ullo tumultu, cum ſuis, in tutum evaſit, *ſide Livii H. II. lib. XX. c. 7.* Item Fabius Cunctator, quondam, viribus Annibali ad deſenſionem impar collibus, ac montoliſ lociſ, inſidebat, expedientis locô, unde Annibal, licet ſuperior copiis, eum non poterat invadere. Quali Expediente quoque uſus eſt Asdrubal, contra Scipionem, in Hiſpania, *juxta eundem Livium, H. II. lib. 23.* Nec minus huc ſpectat Expediens vaſerrimi Ducis Grimoaldi, olim, Ticini, reſidentis, qui cum Rex Avarum Cakanus accerſitus ab eo in Forum Julii ut ipſi, & ſuis, ſuccurreret contra Lupum Ducem Foro Julianorum rebellium, poſt devicti Lupi interitum, nihilominus cuncta in Foro Julii rapinis ac igne devaſtantibus, nec Forum Julii ruruſ vellent derelinquere, ſollicitus eſſet de Expediente, quô Avaros per multos ſuis exturbare valeret ſinibus, dum interea paucas ſuas Legiones in medio campo, contra Avaros hoſtiliter ſe gerentes, expoſitas habebat, taliter ſeſe expediit. Legatis à Cacano ad ipſum adventantibus, eaſdem, quas habebat,

bat, paucas Turmas, diversò habitu, diversisque instructas armis, ante oculos Legatorum, per dies aliquot, quasi novus jugiter Exercitus adveniret, frequenter transire fecit. Avarum autem Legati, dum eundem Exercitum, aliis ac aliis sub vestibus, ac armis, præterire conspexerunt, immensam Longobardorum putarunt esse multitudinem. Quibus tandem etiam Grimoaldus callidè hæc dixit: *Cum omni, quam vidistis Exercitus multitudine, super Caganum irruam, & Avarorum exercitus disperdam, nisi de Foro Julianorum finibus velociter exierint*: Hæc itaque visa & audita Legatis Avarorum Regi suo, Cacano nuntiantibus ipse mox, cum omni suo Exercitu, fugam maturavit in suum Regnum, *fide Warnfridi de Rebus gestis Longobardorum, Lib. V. cap. 20. 21.* Adhæc Uladislaus, Rex Bohemiæ, ad resistendum Matthiæ, Ungariæ Regis, formitando Agmini Expediens rapuit talem recedere in Locum, ubi Matthiæ Ipsum, cum Suis, non licebat invadere, *juxta Dubravii Hist. Bohem. lib. 3.* Ut & Stephanus, Wallachia Dux, non valens sese opponere ingenti Turcarum exercitui, eum

A. C. 1476. tentanti cingere, defendit se, cum Suis, Secessu in montanum aliquod Jugum. Qui postea quoque A. 1484. adversus numerosum Bajazethis II. Turcarum Imperatoris exercitum, in Sylvis & Jugis, moram trahendô Expediends invenit, quô se salvaret cum suis, *ex relatione Cromeri rer. Polon. lib. 28. & 29.* Sequitur sagacissimus Galliae Rex, Ludovicus XI. cui cum Carolum Burgundum, in Galliam, aliquando, tremendo cum Exercitu, impetum facientem rectâ aggredi non auderet, & totam Rem suam unico Discrimini committere, quandoquidem sibi, in casum adversi Eventus à propriis metuebat Subditis, Expediends placuit nullâ aliâ uti Defensione, quàm egregiè munire Civitates à fronte, quô factum deinde est, ut Exercitus Caroli brevi se ipsum consumeret, periculi omnis securô Rege, *vid. Philipp. Comines Commemorationes de Rebus gestis Ludovici XI. & Caroli VIII. Regum Galliae.* Quin & Dux de Parma ab Henrici IV. regis Galliae, Exercitu, quando, ante locum Iveton, foret circumdatus & in summas Famis, Sitis, ac Deditionis adactus angustias, hoc de-

mun

num exquisivit Expediens ex isto extremo, cum suis, evadendi periculo, quod simulavit se certum, in proximo, fortificare Locum, ut se ibi suos defensurum esse Regi spern faceret; ast interea totum suum Exercitum minus sensibilibiter, ex istis angustiis, in saluum fecit deduci, imò adhuc ante, quàm Factum illud in Regis Galliaë nunciaretur castris. Locus tamen hic etiam, non præter æquum, suus est Expedientibus Ducis cujusvis in suo proprio pariter, ac suorum periculo. Sic antiquò jam tempore Cræsus à Cyro Persarum rege victus, in Cappadocia, ut Hostium persecutionem impediret, Expediens arripuit, dum proximam Sibi Sylvam incendi fecit, *fide Polyeni Stratag. lib. VII.* Atque de versutissimo Mithridate notum est, quòd, à Lucullo victus, spargi à fugientibus Sarcinas & pecuniam jussit, quâ sequentes moratus est, & sic se suosque salvavit superstites. Quali quoque Expediente Tryphon ab Antiocho, olim fugatus usus fuit. Sicut & Lachares, Daricos aureos spargendò, equites Tarentinos ipsum insequentes effugit. Atque Ceylonensis imperator Mahadascyn, Re-

belli Raja Singâ, cum suo agmine, ipsum persequente in fuga, ut se expediret, omnes suas Gemmas & thesauros abjecit, quibus etiam eò usque istum divertit, ut ipse interea posset effugere. Nec non rex quidam Daniæ, quando Britanniâ, olim, invaserat, omnem coactam à suis Prædam, hîc & illîc, in Campo, fecit dispergi, eum in finem, ut Britannos singula sparsa colligere fatagentes à sui suorumque persecutione averteret. Ulterius cum A.C. 634. Amrus, callidus Saracenorum Dux, A.C. 634. urbem Palestinæ Gazam hætenus à Romano præsidio possessam obsideret, ipseque incognito, ut Legatus, urbis deditionem à sagaci Commendante postulasset per importunè, qui suspiciens hunc importunum Legatum fore ipsum Ducem, Armigeris suis mandasset, Latinè ut hunc Legatum, sub exitu, ex urbe, occiderent, Famulus autem quidam Ducis Amri, linguæ Latinæ gnarus, istud instans vitæ periculum suo aperuisset Domino, Amrus, pro suo resolutio animo, arripuit illicò Expediens, in tantis Angustiis, redire ad Commendantem eique dicere, se reliquis novem Exercitus præ-

præfectis referre velle Responsum, eosque
eò movere, ut illi omnes, cum ipso, in ur-
bem venirent ad Conferentiam. Quod
audiens Commendans putabat se omnes
novem posse allicere sub potestatem suam,
parcendò præsentī Legato, dimisit Amrum,
qui etiam postea rediit quidem, sed ut vi-
ctor urbem Gazam occupans, *vid. Elmacin.*
Histor. Saracen. Lib. I. cap. 2. (qui Amrus
quoque deinceps A.C. 640. Romanum A-
lexandriæ, obsidens præsidium, ubi, cum suo
Famulo Werdano, & quodam Tertio, jam
captus erat, suamque, naturali Linguae suæ
ferociâ, prodiderat fere Personam, adeo ut
Commendans jam de ejus decollatione
cum suis Latinè deliberaret, ab astuto suo
Werdano, Latinam linguam intelligente,
per hoc Expediens servatus est, quòd Am-
rum statim iracundè & sub alapæ inflictio-
ne, allocutus fuit, addiditque quandoqui-
dem ei, ut Exercitus infimo minùs compe-
teret tanta loquendi licentia, præ Tertio
captive, qui talia proferendi melius Jus
haberet. E quo contemptus pleno qui-
dem tractamento Commendans judicabat
Amrum non esse generalem. Præsertim

cum mox Tertius, novum ad Expediens, paratus esset dicendô; *Generalis noster tollere Obsidionem decreverat, si vos suos amice audire velletis Delegatos.* Quod si igitur nos dimiseris, magnopere deprædicabimus, apud nostros, quàm amice à Vobis fuerimus tractati atque ita obsidionis sublationem non parum promoturi sumus.)

Quin& Nicolaus Picininus, exercitus Philippi Ducis Mediolanensis Capitaneus, apud Gardam, circa Bencum lacum, à F. Sfortia Venetorum imperatore, in eum Statum compulsus, ut nec suis jungi posset Catervis, nec in eo oppido, diutius, sine periculo manere, excogitavit, Expediens, dum Se à Todeſchino, suo Servo, qui caligas discrimine notatas Sfortiano de industria induerat, inclusum magno Sacco, quasi panis ad se suosque comites intus foret per medios hostes deduci in tutum locum curare *fide Campofulgosi. Exemplor. Lib. VII. p. m. 945.*

Æquè ac Baro A. Ungnade/ in bello, cum Carinthiæ rebellibus Rusticis, in fugam cecidit, clade suorum prægressa, ad se faciliùs salvandum, Expediens rapuit, quatenus se Chlamydi involutum negligentius immiscuit

fuit interemptis, ubi tandem non spoliatus occultè evasit, obvius cuidam sincero ex hostibus subjecto, quod rogavit, ut cum, ceu virum de Bonis suis pulsum, reducere vellet Manterdorffium, ad Suos, quò impetratò gratitudinis sine 8. liberas nummorum donavit. *juxta Megiseri lib. XI. Tom. XII. c. 19. f. 1345.* Adhæc ut irriti reddantur hostiles Cuniculi, à Commendantibus obsessi alicujus, Fortalitii tentari non rarò solet Expediens, quando Hostis Cuniculo vel ingentia Saxa, ex altiori paulò terræ loco, ita possunt opponi, ut vel ei, inter effodiendum, in Cuniculum suum hætenus continuatum, incidant, quorum deinde Saxonum suo proposito obstantium remotio- ni Hostis multum temporis cogatur impendere, vel canalis ligneus identidem Aquâ eò usque implendus ut Scaturiginem aliquam fingat & sic Hostem à continuatione effossionis cuniculi deterreat, potest apto in situ sub propugnaculo castelli obtrudi. De reliquo in Bello agi indirectè imprimis etiam solet, per Simulationem, à cupido hujus vel illius Animo, qualem quoque Animum inventores Emblematum satis inge-

niosè repræsentarunt, per Picturam Cupidinis Larvâ faciem obvelantis, cum Lemma-
te : *Simulare meum*. Est autem Simula-
tio Actio licita significans falsum ad Homi-
nem, utilitatis publicæ ac privatæ causâ, non
contra honestatem, quâ edit Dux signa falsi
ad faciliùs, certius ac minori cum suorum
damno, superandum hostem. Hinc falle-
re Hostes, per Insignia eadem, quibus illis
uti solenne est, licitum esse judicatur, *juxta*
Grotium in Jure B. & P. Qualiscunque ta-
men sit Ratio Grotii proposita, cum in bel-
lo, Hostes obtinendæ pacis fine, conficere,
imò & victam partem majus malum evita-
re Jura permittant, quidni etiam Media,
quibus Hostem pugnam ac damna fugien-
tem, ut faciliùs se sistat, & aut certamen
subire aut se dedere aut de pace cum effe-
ctu tractare, cogatur, Dux attrahere valet,
qualia sunt Insignia ejus, in vexillis, &c. i-
tem usurpatio ejusdem coloris vestium &c.
aut sibi, victus, à majori malo cavet, erunt
licita? Præterea licet Pacis tempore Is Ma-
gnatum, qui alius uti audet Insignibus, gra-
vem, erga eum, committit injuriam, quate-
nus gravissimum est videre arma agnatio-
nis

nis ad extraneos devoluta, *juxta Angel. de Perusio Consil. 79. & 181. & B. de Chaffaneo, in Catalogo gloria Mundi, part. 1. Consil. 38. Conclus. 21.* de quo etiam testantur tam Litigia inter Elisabetham Angliæ, & Mariam Scotiæ Reginam, super Insignibus, *fide Cambdeni, in Rebus Anglicis sub Elisabetha, p. 59.* quàm Controversia inter Suecos & Polonos, super Insigni trium Coronarum, *de quo vid. B. Puffendorff. Rer. Suecic. lib. 25.* Tacitus tamen ille unius Partis Consensus, quoad hanc vel illam figuram, quam, pro alterius Insigni, cum aliis hætenus agnovit Populis, cogere eam non potest, nec etiam tempore belli istud faciat, jam siquidem diversum adest tempus & alteri Magnatum alter neque est subjectus neque obligatus ad talem recognitionem, nec è Contractu, nec aliunde. Deinde etiam si is fidem quasi fregerit, qui primum sefellit per Insignia, hodie tamen, ubi tale quid jam sæpissime fuit observatum, talis Actio nequit amplius convenienter appellari: *Fidei fractio*: Imò quoque cum belli tempore, omnia sint suspensa, quæ aliàs, in honorem alterius Principis, facta sunt, quidni & hæc

ut sic Portugalli & aculeis apum fumoque
 ac vapore vexati obsidionem coeptam ne-
 cesse haberent tollere, *fide Orosii de reb. gest.*
Reg. Emanuel. l. 8. Qualiter se etiam quondā
 defenderunt civitatis *Günd.* in Comitatu
Gans, ab Alberto IV. Austriae Archiduce
 obsessi Incolae, dum uxores ipsorum stre-
 nuæ, fungentes maritorum defatigato-
 rum vicibus, Alvearia, quibus permultæ A-
 pes inerant, ut & trabes accensas dejecerunt,
 in obsidentes, atque aquam maximè ferve-
 dam in eos effuderunt *juxta Speculum Ho-*
morum Sereniss. Domus Archiduc. Austriae.
Lib. II. cap. 5. p. 203. Et tale quid etiam,
 in pace, fecerunt dolosi Rustici, in pago
Muscoviae, Budewa, qui ut Legatos Holsa-
 nicos oblique à commoratione ibi suscepta
 averterent, valde irritarunt Apes sui Pagi, *te-*
ste oculari B. Oleario Itin. Persic. lib. 1. p. 26.
 Nec minus indirectè fit defensio, quando
 Machinae lethiferae derelinquuntur, de in-
 dustria, quasi è fuga. Proinde quoque
 Chinesium quondam præfectus Xansen-
 sis Kiangus, qui à Tartarico Imperatore
Kunghi defecerat, Tartarorum Agmen, è
Sina, pulsaturus potentissimum indirectè,
 quatenus

quatenus simulavit quidem timorem ac fugam, at, de industria, multos currus tormentis majoribus ac minoribus oneratos, tectos tamen, quasi pretiosa utensilia inessent, in quibus latebant Igniarii & Milites, qui postea Tartaris, improvidè, spe prædæ, in eos irruentibus tormenta & bombardas subito exploferunt, quò modò Tartari gravem cladem passi sunt, & victoria Chinesibus mansit. *sic Neubossii in descript. regni Sina p. 431.* Quò etiam spectat, quòd Veneti in excursionem, ex obsessa à Turcis Candia, Civitatem majorem ignibus artificialibus repletam, sub ipso suo recessu, potestati Turcarum, de industria, dereliquerunt, quæ tamen mox ab Hostibus rapere ardentibus violentius commota se ipsam accendit atque exoneravit, insequente cæde quingentorum Turcarum, præter sexcentos graviter vulneratos, *juxta Theatri Europ. Tom. V. p. 1111.* Uti & Defensio per indirectum solet tentari ab obsessis partim per varias Regressiones durch Abschnitte / partim, aptis sub Locis, per cuniculos hostilibus oppositos cuniculis: durch contra Miniren. Nec minùs huc referri meretur ista Peruanorum.

in Xalisko, Defensio, quando Arborum colligatarum & multorum Lapidum acervis oneratarum resolutione repente facta adversus ascensuros Hispanos se defenderunt, *è relatione Dapperi in sua America.* De reliquo etiam Defensio indirecta, in bello, interdum potest fieri, ubi aversione, aliqua fluminis majoris, aut Stagni subitò, & ex improvviso factâ transfossione, vel etiam Aquæ marinæ per ruptos aggeres, aut aperta Aquæ receptacula, admissione Castra Hostium aquis immerguntur, sicut olim Cimbri, contra jam irruentes hostiliter Teutones, se, per indirectum, defenderunt, quatenus Aggeres subitò ruperunt & aquam marinam, per aperta Aquæ receptacula, admitterunt in Territorium, unde Teutonum castra, cum ipsis, miserabiliter sunt submersa, & Germani Legiones Romanas, sub Cæcinna, indirectè, locò, quo se circumvallare inceperant, annisi sunt pellere, derivandò illuc aquam, *fide Taciti 1. Annal. c. 63. 65. 67.* Nec non Dani ac Holsati, seculi decimi quinti initio, à Dithmaris sic submersi sunt, æquè, ac quondam Sultanus quidam Ægypti, Castra regis Andree, mediante vi
exundan-

exundantis Nili fluminis, perdidit. Uti & Incolæ urbis Italicæ Luccæ Florentinorum ipsos per impeditum aggere facto cursum, proximi Fluminis, indirectè ab obsidione susceptâ repulerunt, quatenus noctu excurrentes Aggerem, quò Hostes hætenus Aquæ fluvialis liberum remorati fuerant cursum, ex improvviso, ruperunt & sic Aquam hætenus, in perniciem obsessorum, collectam in planiciem, ubi Florentini sua habebant Castra, fecerunt profluere, unde hi Hostes subito coacti obsidionem suam tollere. Aut omnia circa majoris momenti Urbes longè lateque, per apertionem Receptaculorum Aquæ : *Deffnung derer Schleussen.* inundantur, aut etiam commendantes Aquarum cursum; ad tempus, remorantur, ut mox eo violentius proruant. Ita in bello Canuti regis Daniæ, cum Olavo Norvegiæ, & Amundo, Gothorum Sueonumque Regibus, Ulpho', præfectus Calmarniæ vaferimus, in ostio Helgæ fluminis, per indirectum, defendit Suos, dum Aquas in Hostem armavit, scil. aggerem prævalidum aquarum cursui objiciens, eas prorsus à solito impetu cohibuit, donec,

subcur

subeunte in ostium Fluminis classe Danicâ,
easdem, rursus rupto aggere, relaxaret, si-
mulque Rates vario ignium fomentô ac-
censas dimitteret, unde, præter duas Naves,
tota classis Danorum aquâ & flammâ pe-
nitus est submersa, *juxta Jo. Magni Histor.*
Sueon. Gothorumque lib. 18. cap. 4. p. 664.
Quin & jam olim Proclus insignis Mecha-
nicus, &c. imperante Anastasio, Portus Con-
stantinopolis obsidione rebellis Vitaliani li-
beravit, dum, Archimedem imitatus, spe-
cula ferrea, eaque cava, ingentis magnitu-
dinis, de moenibus suspendit, in quæ cum
radii Solares reflexi imegissent, Ignis ful-
guris instar erumpens oppositam classem,
cum classiariis cremavit, *juxta Pavae Me-
dull. Historic.* Nec non cum, sub impera-
tore Constantino Pagonato, classis Sarace-
norum, Constantinopoli abacta, Cyzicum
per 7. annos jam cinxisset obsidione, Græ-
ci defenderunt se indirectè, quatenus, me-
diante arte Callinici, per ignem, sub ipsa
Aqua, ardentem Naves Hostium istorum
plurimas incenderunt. Atque cum Al-
phonfus, Siciliae & Arragoniae Rex, urbem
insulae Corsicae, Bonifaciam acriter obside-

ret, A. Mergus Urinator, casside munitus, jussu ducis Campofulgosi, per indirectum, urbem defendit, quatenus navis bellicæ dictæ: *Caput rotundum*, funes anchorarias abscidit in fundo maris quò se demiserat, unde navis ista Alphonsi à Genuensibus infestata prius huc & illuc movere mox vero se totaliter convertere coacta, & sic his, ad ferendum Civitati obsessæ auxilium, concedere locum & occasionem. Ulti &, olim, incolæ Byzantii, contra agmen Severi imperatoris Romani illos obsidens, indirectè, se defenderunt, dum ejus Navibus bellicis sub aqua anchoras per Urinatores fecerunt abscindi *juxta Specul. Honor. Seren. Dom. Archiducal. Austriac. lib. V. cap. 91.* militesque illius Exercitus navales perdituri, Naves istas, ad moenia urbis traxerunt funibus. Ipsi denique, jam olim, Romani malos suorum Militum petulantium Mores per Indirectum tentarunt corrigere, quando eorum, per repetitas Venæsectiones, fecerunt abundantem imminui sanguinem. Expedientia quoque bellica non minùs frequentem suum habent usum, præsertim cum sæpius requirat Necessitasurgens, ut talia,
cum

cum Prudentia, excogitentur à Consiliariis bellicis. Siquidem talia imprimis necessaria sunt, in Bello, ad tollendas Controversias de Præcedentia Ducum & Agminum, tam in Transitu & formatione Aciei, ipsoque faciendo Impetu, quàm acceptione militaris Tesserae, &c. Hinc non solum olim quando illustrissimæ Atheniensium Reipublicæ tempore Miltiadis Controversiam Prærogativæ inter decem Exercitus Attici Duces sublaturæ tale placuit Expedi-
ens, quòd quivis horum decem Ducum unum duntaxat diem alternativè summum habere deberet imperium, *juxta Ubbonem Emmium Rer. florent. Græcia ex Herodoti Histor. libr. III. pag. 220. in Thesouro Antiquitat. Græcar. Gronovii. L. Sergius Fidenas & M. Papyrius Tribuni Militum in Bello adversus Æquos non convenirent de summo Imperio, tandem hoc arripuerunt Expediens, ut alternis diebus Summam haberent Imperii, fide Livii Hist. ab Urbe condit lib. 4. Porro secundum Theatri Europ. Tom. IX. p. 1195. quoad Controversiam de Præcedentia militari conventum est, ut Legiones Circulorum Imperii procederent,*
juxta

juxta Sortis decisum, exceptis solis Generalium Legionibus, quibus Antecessus concedebatur. Atque in bello Hungarico A. 1664. Expediens, in Controversia tali, circa Præcedentiam, fuit tandem Alternatio tam in Transitu, seu Progressione, quàm in Acie, *vid. ibid. pag. 1208.* Alioquin etiam ejusmodi, quoad Præcedentiam militarem, Controversiæ solent terminari Expedientibus desumptis aut à Senioratu, aut circulatorum Imperii Prærogativa, vel à majoribus Votis, vel etiam à Sortitione, de quibus *vid. Liber,* cui Titulus: *Der Europäische Herold.* unde quoque Præfecti Exercitus Navarrensis, quondam in Germania conducti, Expediens in controversia Præcedentiæ invenerunt per Sortem, quandoquidem Sorte ac fortuna dirimuntur dubia, *secundum L. 2. Cod. T. de Legato. vid. Lib. inscriptus Herzogs Beschreibung des untern Elsas lib. II. p. m. 238.* ubi Comes de Donau primum obtinuit locum. Insuper, in controversia Præcedentiæ, inter Rüffelium, M. Britanniciæ classis navalis potentioris Archithalassum, & Papachinū minoris classis Hispaniciæ Admiralem Expediens erat ista Con-

ventio, quod quidem, in patenti Mari, Rūs-
selius, aut in Descensu in quandam hostilem
Provinciam, Papachinus, cum Suis, deberet
præcedere. Sub initium tamen belli Tur-
cici A.C. 1664. quando Comes, tandemque
Princeps, Georgius Fridericus à Waldeck,
Exercitus Imperialis Auxiliaris Capitane-
us Generalis, æquè, ac Comes W. Julius ab
Hohenlohe, Confœderatorum Generalis
Locum tenens, Tesseram ab Imperatoris
Romani cum pimariscallo Sparrio dubita-
ret poscere & tamen vereretur mali quid à
duobus datis tesseriis diversis, hoc tandem
placebat Expediens, quod Agnatus ejus Co-
mes Josias à Waldeck, in Confœderatorum
Exercitu generalis excubiarum Magister,
Tesseram acceptam ipsi secreto deberet
communicare, atque ita per indirectum tra-
ctaretur istud Negocium. Nec parvi æ-
stimandum Expediens, ad occupandum, ha-
tenuis variis frustra tentatis modis, expu-
gnatu difficile satis visum Fortalitium, est
Excitatio Diffidentiae inter Ducem ibi com-
mendantem, Præsidia & Cives, quali omni-
no feliciter quondam usus est Condæus,
Princeps, in Locis muniti *Sancerre* obsidio-
ne,

ne, dum primò finxit se moveri commiseratione Municipum, urbique ferrò ac flammis mox desolandæ, condolensque civitati jactavit Militem suum, ut audacem impatientem ac prædæ avidum, ut & arma ac omnem belli apparatus eis ostendi fecit: Ita illis Civibus, fido hætenus Commendanti, Vatevillio militiq; strenuo, alto quasi sub secreto, insinuavit ab urbe diffidentiam, dum eum certiozem fecit, se quippe justum virtutis Vatevilli æstimatorem vix pati posse Proditionem ei, cum suis, decretam à Civibus, malle se parcere Præfecto ac militibus, quàm Civibus, & sic, Dissidio ac Diffidentiâ, tandem urbs ista est expugnata *fide Gramondi Histor. Gallic. lib. 7. pag. 370.* Uti & Expediens quoad susceptam occupationem Fortalitii alicujus firmissimi, paucos tamen per milites custoditi, Duces bellici nonnunquam inveniunt, quando, è tribus diversis Locis, Invasionem tentant, ut ita licet obsessi è duobus Lateribus satis resistent, attamen in tertio id minùs præstare valeant. Item si tria simul invadunt, perdivisum Exercitum, Munimenta, quatenus cuncti obsessi minus æqualiter in singulis pos-

sunt

sunt parare defensionem, qualem in finem etiam olim Ser. Saxo Vinariensis Dux Wilhelmus, simul in singula trium rebellium fratrum Vizthumiorum Prædia Arces & oppida, ut ita neuter alteri posset succurrere impetum fecit fieri. Quin & Turcæ A. C. 1663. Ungariæ Castellum Neuheufelienſe oppugnaturi cum Fundamentum ejus petroſum ſenſerunt & hinc animadverterunt ſe, per Cuniculos, nihil poſſe agere, Expediens arripuerunt Galleriam quandam ſubterraneam, ad ducentas ulnas latam, trabibus pice ac glutine incruſtatis ſuffulcire quam ſimulac incenderunt totus murq; iſte Caſtelli corruit, & obſeſſos ad deditiōem compulſit. *ſide Gradelehnii in Chronic. Hungaric. part. VI. pag. m. 691.* Tantum verò abeſt, ut ſolūm in occaſione quoad controverſam Præcedentiā, & occupationem Fortaliſſii opus habeant Expedientia exquirere Conſiliarii bellici, ut potiùs plures aliæ dentur iis occaſiones, in quibus neceſſe habeant excogitare Expedientia idonea & circa talia, hi quidem Anteceſſores non minus habent tam antiquos, quàm recentiores Imperatores Duces, imò Principes verſutiſſimos glorioſiſ.

osissimos. Ita jam olim Tullus Hostilius cum, in ipso proelio, ex improvise, sentiret Albanos Confoederatos quidem, ast infideles, à Romanis ad Hostes parare transitum Expediends, in tantis Angustiis, subito arripuit persuadere suis Militibus hoc fieri è composito ac aliquem dolum, sub hoc facto, latere, unde quoque istam defectionem fecit suis planè innoxiam. Uti & maximè solers Iphicrates transfugium plurium militum inopinatum ad Hostes Sibi Suisque fidelibus reddidit indemne, per hoc Expediends, quòd ad autorem transfugii & ducem transfugarum misit Literas, quas tamen ab ipsis Hostibus, ad quos isti transierant, interceptum iri norat. Item Iscolaus, quondam, ut Angustias certas, quas, ab altero latere, claudebant excelsæ rupes, ex altera verò altus Mons ab hostium jam occupatus præsidio, recta se cum suis transire non posse, ex improvise animadvertit, Expediends rapuit dum Sylvam ad radicem montis sitam incendit, & sic vento simul præsentis fumum propellente, Præsidium hostile in fugam vertit, unde mox absque ullo Fauces istas transire, cum suis, valuit obstaculo. Similiter

militer illustrissimus Datames, rebus in angusto existentibus, audiens Socerum ipsius Mithrobarzanem cum aliis perfugis inopinatò transisse ad Pisidas hostes, periculosò exemplò, Expediens arripuit à simulatione, eum, suo jussu, pro Perfuga profectum, quò faciliùs receptus hostes interficeret, unde confestim illum omnes jussit insequi, dumque is ad Hostes jam pervenerat, signa inferri, Tum verò Pisidæ nova re commoti ac in opinionem adducti, Transfugas, mala fide, compositoque fecisse, ut recepti essent majori calamitati, primùm eos adorti sunt, qui cum quid ageretur, aut quare fieret ignorarent, coacti sunt cum eis pugnare, ad quos transierant, ab hisque stare, quos reliquerant, quibus cum neutri parcerent, celeriter fuere interemti. Sic gloriosus Eumenes, in periculo instantis sibi jam metuendi Hostis, quippe qui jam, breviori viâ, imminabat, Expediens apprehendit cogere eum longiorem viam ingredi ad tempus quiescere in castris & ita ipsi, cum suis, evadendi sufficiens concedere spatium, quatenus Hostem fefellit, per triplicis ignis flammæ, quarum prima maxima, altera minor, ultima

mi-

minima, speciem longiùs jam recessi præbuerunt Exercitus. Qui laudatissimus Eumenes etiam ex ipso periculoso Expediens rapuit Statu, quando Epistolas ab Antigoni Hostis partibus, tota per Castra, in ipsius perniciem abjectas, callidè finxit à se compositas, ad experiendos suorum animos, nec Antigonum, nec ullum Ducum sic in se statuere, quò modò, & in præsentì, labantium animos deterruit, & in futurum providit, ut si quid simile accidisset, non se ab Hoste corrumpi, sed à Duce arbitrarentur tentari. Ita cum generosus Asdrubal quondam nec vi, nec precibus se ex angustiis, in quibus à Claudio Nerone tenebatur, evadere posse videret, Expediens invenit, faciendò huic spem de Tractatibus pacis, unde primò die variis, quæ in rem non erant consumtò, ut & secundò ac pluribus, disceptatione de conditionibus cohortes suas alteram post alteram jussit evadere, non multos tamen milites simul ac semel, ne res fieret suspecta, tandemque jam pluribus salvatis, mane, favente ejus proposito densâ Nebulâ, & impetratâ, sub prætextu religiosi diei istius ad quicquam agendum Carthagi-

thaginenſibus, proindeque feriati, dilatione colloquii in diem ſequentem, ſine ullo tumultu, cum ſuis, in tutum evaſit, *ſide Livii H. U. lib. XX. c. 7.* Item Fabius Cunctator, quondam, viribus Annibali ad deſenſionem impar collibus, ac montoliſ lociſ, inſidebat, expedientis loco, unde Annibal, licet ſuperior copiis, eum non poterat invadere. Quali Expediente quoque uſus eſt Asdrubal, contra Scipionem, in Hiſpania, *juxta eundem Livium, H. U. lib. 23.* Nec minus huc ſpectat Expediens vaſerrimi Ducis Grimoaldi, olim, Ticini, reſidentis, qui cum Rex Avarum Cacanus accerſitus ab eo in Forum Julii ut ipſi, & ſuis, ſuccurreret contra Lupum Ducem Foro Julianorum rebellium, poſt devicti Lupi interitum, nihilominus cuncta in Foro Julii rapinis ac igne devaſtantibus, nec Forum Julii ruruſ vellent derelinquere, ſollicitus eſſet de Expediente, quod Avares per multos ſuis exturbare valeret finibus, dum interea paucas ſuas Legiones in medio campo, contra Avaros hoſtiliter ſe gerentes, expoſitas habebat, taliter ſeſe expediit. Legatis à Cacano ad ipſum adventantibus, eaſdem, quas habebat,

bat,

bat, paucas Turmas, diversò habitu, diversisque instructas armis, ante oculos Legatorum, per dies aliquot, quasi novus jugiter Exercitus adveniret, frequenter transire fecit. Avarum autem Legati, dum eundem Exercitum, aliis ac aliis sub vestibus, ac armis, præterire conspexerunt, immensam Longobardorum putarunt esse multitudinem. Quibus tandem etiam Grimoaldus callidè hæc dixit: *Cum omni, quam vidistis Exercitus multitudine, super Caganum irruam, & Avarorum exercitus disperdam, nisi de Foro Julianorum finibus velociter exierint*: Hæc itaque visa & audita Legatis Avarorum Regi suo, Cacano nuntiantibus ipse mox, cum omni suo Exercitu, fugam maturavit in suum Regnum, fide *Warnfridi de Rebus gestis Longobardorum, Lib. V. cap. 20. 21.* Adhæc Uladislaus, Rex Bohemiæ, ad resistendum Matthiæ, Ungariæ Regis, formitando Agmini Expediens rapuit talem recedere in Locum, ubi Matthiæ Ipsum, cum Suis, non licebat invadere, juxta *Dubravii Hist. Bohem. lib. 3.* Ut & Stephanus, Wallachiæ Dux, non valens sese opponere ingenti Turcarum exercitui, eum

A. C. 1476. tentanti cingere , defendit se, cum Suis, Secessu in montanum aliquod Jugum. Qui postea quoque A. 1484. adversus numerosum Bajazethis II. Turcarum Imperatoris exercitum, in Sylvis & Jugis, moram trahendô Expediends invenit, quô se salvaret cum suis, *ex relatione Cromeri rer. Polon. lib. 28. & 29.* Sequitur sagacissimus Galliae Rex , Ludovicus XI. cui cum Carolum Burgundum, in Galliam, aliquando, tremendo cum Exercitu, impetum facientem rectâ aggredi non auderet, & totam Rem suam unico Discrimini committere, quandoquidem sibi, in casum adversi Eventus à propriis metuebat Subditis, Expediends placuit nullâ aliâ uti Defensione, quàm egregiè munire Civitates à fronte, quô factum deinde est, ut Exercitus Caroli brevi se ipsum consumeret, periculi omnis securô Rege, *vid. Philipp. Comines Commemorationes de Rebus gestis Ludovici XI. & Caroli VIII. Regum Galliae.* Quin & Dux de Parma ab Henrici IV. regis Galliae, Exercitu, quando, ante locum Ivetor, foret circumdatus & in summas Famis, Sitis, ac Deditionis adactus angustias, hoc de-

mun

num exquisivit Expediens ex isto extremo, cum suis, evadendi periculo, quod simulavit se certum, in proximo, fortificare Locum, ut se ibi suos defensurum esse Regi spem faceret; at interea totum suum Exercitum minus sensibilibus, ex istis angustiis, in saluum fecit deduci, imò adhuc ante, quàm Factum illud in Regis Galliaë nunciaretur castris. Locus tamen hic etiam, non præter æquum, suus est Expedientibus Ducis cujusvis in suo proprio pariter, ac suorum periculo. Sic antiquò jam tempore Cræsus à Cyro Persarum rege victus, in Cappadocia, ut Hostium persecutionem impediret, Expediens arripuit, dum proximam Sibi Sylvam incendi fecit, *fide Polyeni Stratag. lib. VII.* Atque de versutissimo Mithridate notum est, quòd, à Lucullo victus, spargi à fugientibus Sarcinas & pecuniam jussit, quâ sequentes moratus est, & sic se suosque salvavit superstites. Quali quoque Expediente Tryphon ab Antiocho, olim fugatus usus fuit. Sicut & Lachares, Daricos aureos spargendò, equites Tarentinos ipsum insequentes effugit. Atque Ceylonensis imperator Mahadascyn, Re-

belli Raja Singâ, cum suo agmine, ipsum persequente in fuga, ut se expediret, omnes suas Gemmas & thesauros abjecit, quibus etiam eò usque istum divertit, ut ipse interea posset effugere. Nec non rex quidam Daniæ, quando Britannia, olim, invaserat, omnem coactam à suis Prædam, hic & illic, in Campo, fecit dispergi, eum in finem, ut Britannos singula sparsa colligere fatagentes à sui suorumque persecutione averteret. Ulterius cum A.C. 634. Amrus, callidus Saracenorum Dux, A.C. 634. urbem Palestinæ Gazam hæcenus à Romano præsidio possessam obsideret, ipseque incognitò, ut Legatus, urbis deditionem à sagaci Commendante postulasset per importunè, qui suspiciens hunc importunum Legatum fore ipsum Ducem, Armigeris suis mandasset, Latinè ut hunc Legatum, sub exitu, ex urbe, occiderent, Famulus autem quidam Ducis Amri, linguæ Latinæ gnarus, istud instans vitæ periculum suo aperuisset Domino, Amrus, pro suo resolutò animò, arripuit illicò Expediens, in tantis Angustiis, redire ad Commendantem ei-que dicere, se reliquis novem Exercitus præ-

præ-

præfectis referre velle Responsum, eosque
eò movere, ut illi omnes, cum ipso, in ur-
bem venirent ad Conferentiam. Quod
audiens Commendans putabat se omnes
novem posse allicere sub potestatem suam,
parcendô præsentî Legato, dimisit Amrum,
qui etiam postea rediit quidem, sed ut vi-
ctor urbem Gazam occupans, *vid. Elmacin.*
Histor. Saracen. Lib. I. cap. 2. (qui Amrus
quoque deinceps A.C. 640. Romanum A-
lexandriæ, obsidens præsidium, ubi, cum suo
Famulo Werdano, & quodam Tertio, jam
captus erat, suamque, naturali Linguae suæ
ferociâ, prodiderat fere Personam, adeo ut
Commendans jam de ejus decollatione
cum suis Latinè deliberaret, ab astuto suo
Werdano, Latinam linguam intelligente,
per hoc Expediens servatus est, quòd Am-
rum statim iracundè & sub alapæ inflictio-
ne, allocutus fuit, addiditque quandoqui-
dem ei, ut Exercitus infimo minùs compe-
teret tanta loquendi licentia, præ Tertio
captivo, qui talia proferendi melius Jus
haberet. E quo contemptus pleno qui-
dem tractamento Commendans judicabat
Amrum non esse generalem. Præsertim

cum mox Tertius, novum ad Expediens, paratus esset dicendū; *Generalis noster tollere Obsidionem decreverat, si vos suos amice audire velletis Delegatos.* Quod si igitur nos dimiseris, magnopere deprædicabimus, apud nostros, quàm amice à Vobis fuerimus tractati atque ita obsidionis sublationem non parum promoturi sumus.)

Quin& Nicolaus Picininus, exercitus Philippi Ducis Mediolanensis Capitaneus, apud Gardam, circa Bencum lacum, à F. Sfortia Venetorum imperatore, in eum Statum compulsus, ut nec suis jungi posset Catervis, nec in eo oppido, diutius, sine periculo manere, excogitavit, Expediens, dum Se à Todelchino, suo Servo, qui caligas discrimine notatas Sfortiano de industria induerat, inclusum magno Sacco, quasi panis ad se suosque comites intus foret per medios hostes deduci in tutum locum curare *fide Campofulgosi. Exemplor. Lib. VII. p. m. 945.*

Æquè ac Baro A. Ungnade/ in bello, cum Carinthiæ rebellibus Rusticis, in fugam cecidit, clade suorum prægressa, ad se faciliùs salvandum, Expediens rapuit, quatenus se Chlamydi involutum negligentius immiscuit

scuit interemptis, ubi tandem non spoliatus occultè evasit, obvius cuidam sincero ex hostibus subjecto, quod rogavit, ut eum, ceu virum de Bonis suis pulsum, reducere, vellet Manterdorffium, ad Suos, quò impetratò gratitudinis sine 8. liberas nummorum donavit. *juxta Megiseri lib. XI. Tom. XII. c. 19. f. 1345.* Adhæc ut irriti reddantur hostiles Cuniculi, à Commendantibus obsessi alicujus, Fortalitii tentari non rarò solet Expediens, quando Hostis Cuniculo vel ingentia Saxa, ex altiori paulò terræ loco, ita possunt opponi, ut vel ei, inter effodiendum, in Cuniculum suum hætenus continuatum, incidant, quorum deinde Saxonum suo proposito obstantium remotio- ni Hostis multum temporis cogatur impendere, vel canalis ligneus identidem Aquâ eò usque implendus ut Scaturiginem aliquam fingat & sic Hostem à continuatione effossionis cuniculi deterreat, potest apto in situ sub propugnaculo castelli obtrudi. De reliquo in Bello agi indirectè imprimis etiam solet, per Simulationem, à cupido hujus vel illius Animo, qualem quoque Animum inventores Emblematum satis inge-

niosè repræsentarunt, per Picturam Cupidinis Larvâ faciem obvelantis, cum Lemmate : *Simulare meum*. Est autem Simulatio Actio licita significans falsum ad Hominem, utilitatis publicæ ac privatæ causâ, non contra honestatem, quâ edit Dux signa falsi ad faciliùs, certius ac minori cum suorum damno, superandum hostem. Hinc fallere Hostes, per Insignia eadem, quibus illis uti solenne est, licitum esse judicatur, *juxta Grotium in Jure B. & P.* Qualiscunque tamen sit Ratio Grotii proposita, cum in bello, Hostes obtinendæ pacis fine, conficere, imò & victam partem majus malum evitare Jura permittant, quidni etiam Media, quibus Hostem pugnam ac damna fugientem, ut faciliùs se sistat, & aut certamen subire aut se dedere aut de pace cum effectu tractare, cogatur, Dux attrahere valet, qualia sunt Insignia ejus, in vexillis, &c. item usurpatio ejusdem coloris vestium &c. aut sibi, victus, à majori malo cavet, erunt licita? Præterea licet Pacis tempore Is Magnatum, qui alius uti audet Insignibus, gravem, erga eum, committit injuriam, quatenus gravissimum est videre arma agnationis

nis ad extraneos devoluta, *juxta Angel. de Perusio Consil. 79. & 181. & B. de Chassaneo, in Catalogo gloria Mundi, part. 1. Consil. 38. Conclus. 21.* de quo etiam testantur tam Litigia inter Elisabetham Angliæ, & Mariam Scotiæ Reginam, super Insignibus, *fide Cambdeni, in Rebus Anglicis sub Elisabetha, p. 59.* quàm Controversia inter Suecos & Polonos, super Insigni trium Coronarum, *de quo vid. B. Puffendorff. Rer. Suecic. lib. 25.* Tacitus tamen ille unius Partis Consensus, quoad hanc vel illam figuram, quam, pro alterius Insigni, cum aliis hætenus agnovit Populis, cogere eam non potest, nec etiam tempore belli istud faciat, jam siquidem diversum adest tempus & alteri Magnatum alter neque est subiectus neque obligatus ad talem recognitionem, nec è Contractu, nec aliunde. Deinde etiam si is fidem quasi fregerit, qui primum sefellit per Insignia, hodie tamen, ubi tale quid jam sæpissime fuit observatum, talis Actio nequit amplius convenienter appellari: *Fidei fractio*: Imò quoque cum belli tempore, omnia sint suspensa, quæ aliàs, in honorem alterius Principis, facta sunt, quidni & hæc

species honoris? *conf. Puffendorff. qui de Jure N. & G. lib. IV. cap. 1. §. 12. Hostem, inquit, cui apertè nocere minùs licet, adhibitis Simulationibus circa usum vestium, Insignium, Colorum Armorum quin circumvenire rectè quis possit, non habet dubium. Quali simulatione jam olim feliciter usa est generosa, in pugna navali, regina Artemisia. Uti & olim Cyrus, Persiæ Rex, indirectè regem Armeniorum, cogere tentabat, ad servandam transactionem, dum simulabat extraordinariam Venationem, & sub hujus prætextu, istum ex improvviso, invadebat, fide Xenophontis. Ita olim Aristippus Thegratensium Civitatem indirectè occupaturus die festo plurimisque Civibus in Templum Minervæ confluentibus multos Paleas repletos equis ac Bobus impositos Saccos sub Mercatorum Habitu latentes, per Milites, fecit induci. Sic Tartari tempore Balæ, IV. regis Hungariæ, devastaturi Hungariam, Ungaris equitatu impares, eos victuri Hominum Simulacra è Saccis expansis efficta equis imposuerunt, ex iisque pone collem statuerunt insidias, ad quas in prælio, simulatè se persequendo pelli patientes, tandem,*

tandem ex improvise, conjunctim, reversi, Ungaros, ob illud imprævisum spectaculum, mirè perturbatos, facilè vicerunt. Et aliquando Dux quidam per suspensos, noctu, ex arboribus campi ardentes tales funes, quales tormentorum bellicorum explosioni inserviunt, accessum Catervarum auxiliarium simulans Scopum suum obtinuit feliciter. Porro Potentiæ hos vel istos Hostes offensivè aggressuræ faciliùs eos superant, quando, spargendo falsos rumores de suo Infortunio, ipsos magis securos, improvidos, & minùs attendentes reddunt. Hinc Turcæ A. C. 1575. Cyprum invadentes tales falsos dissipari faciebant rumores, classem Turcicam esse victam, urbem Byzantium esse plenam lacrymis ac ejulatu, quin &, sub primo in Cyprum introitu, succensis Cuniculis, multos fuisse in sublimelatos, quæ quidem singula pro veris & clam exceptis afferenda curarunt ad Venetos, tam ut eos suspensos redderent, quàm ab apparatus bellicis faciendis retardarent, *uti patet ex Historia Natalis Comitiss libr. 21. p. m. 457.* Qualis quoque oblique scopum suum impetrandi modus, apud ho-

diernas bellicosas Nationes alias, non est in-
usitatus, quatenus, ut plurimum, antequam
magni momenti Expeditionem quandam
suscipiunt, famam volitare curant, de ægri-
tudine Magnatum suorum periculosa, vel
ipsa Morte, vel malè cesso Proposito, item
rumores de jam agonizante hostili fortali-
tio divulgant, ut contramandetur Succursus.
&c. Item spectat huc suo modò, quod Fro-
tho I. Daniæ rex, olim non valens Britan-
nos vincere directè, tentavit Victoriæ faci-
liorem impetrationem, per indirectum,
dum, non procul ab ipsorum castris, ma-
gnam Commeatus & Mercium fecit ad-
duci copiam, quæ dum Britanni inordina-
tè invaserunt, facilè ab eo sunt victi. Et
quod Longobardi olim cum Gallis bellum
gerentes, simulatâ fugâ, Castra rerum omni-
um plena, in insidiis latitantes, reliquerunt,
Gallis autem, post occupata castra Longo-
bardica, vinò Somnoque repletis, Lon-
gobardi illos, ad internecionem, ceciderunt,
juxta Platinam in Eug. l. & Bonfinium lib.
VIII. Decur. i. quòd Helvetii, quondam, ad
Novaram, contra Gallos, pugnaturi fece-
runt Tympana sonare, per totam noctem,
quasi

quasi progredierentur, & sic Gallos vigilando defatigatos facilius postea vicerunt. Atque famosum Ilium Græciæ Magnates per indirectum, tandem, occuparunt, mediante scil. Equo ligneo ex relatione Pauli Jovii &c. Nec non quòd per illustris Reipublicæ Venetorum Classis, aliquando per Lanternas incensas ac ordinatim, noctu, dispositas in mari Victoriæ reportavit. Præterea laudatus rex Cyrus olim urbem Sardes expugnavit indirectè per Simulacra barbata longis lignis, superimposita ut supra ipsam Arcem prospicerent, unde manè Cyro invasionem urbis tentante Incolæ jam Arcem captam esse putantes, non dubitarunt se dedere. Ita olim urbem Edessam, antiquitus Rhages dictam, in Media, Saraceni simulando occupare tentarunt, mediantibus quingentis onustis Camælis, quorum quivis quatuor viros armatos, in utrinque appensis suis Corbibus, gestavit, nisi tandem eorum Propositum, per Mendicum, fuisset proditum, *juxta Godofredi Chronic. Part. VI. p. m. 510.* Adhæc Ladislaus, Pannoniæ rex, olim, in bello contra Polonos & hætenus per obsidionem frustra

stra tentata Cracoviæ expugnatione, simulandô, tandem urbe potitus est, dum Civibus, Victualium penuriâ laborantibus, facturus opinionem abundantia frumenti, in suis castris, congestum à Militibus suis Terræ tumulum, noctu, Farinâ, aspergi fecit, unde Poloni, rati Regem ab ulteriori obsidione non destitutum, se dediderunt. Ei ut & petra in hærens munitissimum Castellum *Rein-stein* / in *Blanckenburgensi* comitatu, ad montem *Harzigum*, primùm contra Hunnorum excursiones, exstructum, quô tandem Comites, ad prædationes abusi, à vicinis Magnatibus occupatum est per Milites vestibus muliercularum rusticarum obsess, fame hætenus pressis, Victualia venum afferentium, ac postea dirutum. *fide Annalium Blankenburgensium & Wolffii in Chron. M.S. Quedlinburgensi.* Sicut etiam Equites *S. Johannis Rhodum*, indirectè, olim, occuparunt, quatenus se miscuerunt Gregi Ovium in urbem pellendarum, ac tæxerunt se pellibus Ovium, manibusque ac pedibus, per ipsam moenium portam, *juxta les Oeuvres de Francois de la Motte le Vayer Tom. II. p. 539.* (Quali actione indirecta,

les 22

les 527 les 5

les 251 les 2

ita, cui tantum superaddidit certum
Gregem ovium, proximè insequen-
tem, crassumque pulverem, & hinc incolis
nem visum intercipientem, excitantium
nerum, qui, simul ac commilitones sub
ovium Grege, qui latitarant Excubi-
sub ipsa Porta, ex improvise, necave-
it, statim & Castelli & Urbis portas oc-
parunt, etiam usus est quondam Johan-
Dux Transylvaniæ, & Albertus de Au-
ia quoque, munitam urbem Rheinfel-
m obliquè expugnavit, mediantibus cer-
Mililitibus, Seckingæ, congregatis & sub
bitu devotorum griseo, in tribus fermen-
ac Lignis aliis, oneratis navibus, è qui-
is egrediebantur, isto tempore, cum qui-
is fere in templo interesset Sacris, cui si-
mitem postea indirectam urbis Hannoniæ
Montis occupationem non minùs tenta-
unt Hispani, licet sine Successu. Simili-
ter quondam Carolus VII. Gallicæ Coronæ
hæres, mediante aurigâ custodibus portæ
urbis Chartres Pisces donante illam occu-
pavit secundum Angliæ Regum Biographi-
am Part. 1. p. 276. & Douglas, regis Scotiæ
Davidis Generalis, Edenburgum Anglis, per
indire-

indirectum, rursus ademit, intermediente Curru, cui duo Vini Gallici expectata Dolia super imposita, cujus Axem ita fecit præparari, ut, sub ipsa porta, frangeretur, & mox tam Porta, quàm Castellum, à latitantibus, in insidiis, Duglassianis catervis, occuparetur: Atque Albertus Austriacus Picardie metropolin Amiens, per simulationem, in suam nactus est potestatem, mediante Saccò nucibus pleno, ac currui imposito, qui, sub Portâ, dissolvebatur, quasi id factum fortuitò, ubi tamen, Aurigâ cum Præsidio altercante, Hispani, interea, ex insidiis custodes invadentes Urbem occuparunt, *juxta Biographiam Regum Hispanie p. m. 655.* Nec non Schach Abas Turcis urbem Tauris rursus ademit, simulandò dum, cum parte quadam sui Agminis, tantùm urbem, sub specie Caravanæ, intravit, eòque factò, reliquis Turmis ac Cohortibus suis, Portas apertas servavit: Ac A. C. 1630. castrum Mannsfeld, præfectus bellicus Episcopi Magdeburgensis, N. Boek simulatione occupavit permissos quasi è Cœnobio Mansfeld, illuc aliquot Saccos, stramine scissò, equorum alimento inservienti plenos, sub quibus tamen,

men, in curribus, armati latebant viri. Insuper Arabes ipsi, aliquando, castellum quoddam occuparunt Hostium, quatenus 50. ex iis, in certamine, interemerunt, quorum detractis vestibus induerunt Tot personas, è suis militibus. Nec minùs per indirectum A. 1659. Sueci Haffniæ occupationem tentabant noctu, missis quatuor militum millibus, qui calcaria glacialia, cum sclopetis, corporibus gesserant alligata, albisque Induerant sese indusiis, ut, sub forma Nivis, Danorum Excubias fallerent. Porro, simulandò, non rarò etiam Defensionem tentare valet Dux bellicus. Hinc enim jam olim. Belisarius contra Hunnos, qui è Mæsia in Thraciam, irruptionem fecerant, Milites suos ramis arborum, ab ipsis trahendorum, magnum pulverem, numerosum valde præsentantem exercitum, excitare, (ad exemplum Ptolomæi, qui olim contra Perdiccam, jam flumen & per adiuturum, prope urbem Menepsi, ingressum, cum tremendo Agmine similiter per gregibus vaccarum, ovium, & caprarum, pone equitatum suum, coactis alligatos ramos arborum, quorum attractione, densus pulvis simulatio-

simulationi perquam numerosi Exercitus inserviens excitabatur, tentaverat feliciter,) jussit & sic hostes vicit. Atque Pictorum novus Rex, Brudus, restitutus Alpino regi Scotiae, per simulationem, nocte proxima ante proelium, è multis foeminis in castris suis praesentibus fecit simulacrum reservae destinatarum Cohortium, dum eas omnes, super suas vestes, jussit induere candida indusia, formavitque ex iis, in sylva, aciem commendandam à quibusdam Equitibus, quae, ad mandatum, ex insidiis prodiens non prius apparuit, nisi exercitus utroque jam facto congressu quas Mulieres ubi Scoti putarunt esse novum Agmen, consternati arripuerunt fugam illico, gravemque passi sunt cladem, *juxta Historiam vitae & Regiminis Regum Scotiae, Londini 1685. edit. p. m. 44.* ut & in bello, contra Henricum III. Regem Angliae, Comites de Lycester & Glocester eventui suae causae propter Legionum suarum paucitatem satis diffidentes, mirò Stratagemate, quatenus nempe, nudis vexillis, turmas suas distinxerunt, ut simulant ingentis Exercitus speciem, reportarunt victoriam *vid. Biographia regum Angliae*

p.m.172. Imò quoque Portugalli quon-
a ad tollendam Indicæ suæ urbis , Diu,
idionem, à Turcis hætenus factam , per
ltas Laternas, ordinatim , noctu, in pau-
adventantibus è propinquo navibus, di-
sitas, *fide Baldæi, in sua Descriptione in-*
la Ceylon. Sicut & Duces bellici non ra-
se defendunt ac vincunt, quando simu-
nt jam advenisse singula, quæ Hostes ipsis
actenus defuisse norunt, per data signa læ-
tiæ, e.g. Musicam exercitam & Explosio-
nem tormentorum ac mox ex improvviso
xcursionem faciunt. Quod reliquum est
imulationem Ducum bellicorum impri-
nis præsupponunt Stratagemata , (uti ex
am recensitis patet satis Exemplis , si-
quidem ingentem eorum ac vix enarrabi-
lem multitudinem, ab antiquissimis tempo-
ribus, usque ad nostra, ex Historiis hic re-
ferre nostri non fuit Propositi) quibus ho-
stem, in ipso belli gerendi Actu, nullis in-
duciis, aut, fide data, interrupto, circum-
venire licet. Quem enim occidere fas est,
eidem insidias collocare non est nefas. Stra-
tagemata verò sunt Consilia ista occulta,
seu callida Inventa, & Arcana ingeniosissi-
mè

mè excogitata, quorum vis, in arte & Solertia, posita, prodest, tam ubi cavendus Hostis, quàm ubi opprimendus. Hæc tamen utrum licitè usurpentur, pro & contra quidem disputari solet, allegatis hinc & inde multis Autoribus, uti videmus, in *Grotii Jure B. & P. atque Lipsii, Politicis*, sed cum præstet non tam autoritatibus, quàm rationibus disputare, & folia aliquot citatorum Autorum plena, tædio sint, sæpe, Lectoribus quàm grata, ad respondendum pro Affirmativa facit partim ipsius Dei mandatum, quòd Josuæ ac Davidi, quoad Stratagemata, dedit, *testante de istis S. Scriptura*, partim quoque illuc facere, aliquantum, videtur posse tale Argumentum: *Si Homo Jure Naturæ obligatus est, ut vitam Proximorū sibi non nocentium, omnibus quibus potest modis, (exceptā scil. fractione fidei, aliisq; crudelioribus, seu magis barbaris, quæ evitari nullo modō queunt,) modis, conservare studeat, sequitur, quòd, in Bello gerendo, à Personis legitimis ac de causis legitimis. Ducū ceu capitum Stratagemata, (quæ compendium Sanguinis faciunt, tenore istius Juris naturalis Principii: Cavendum est in Bello, ut vel nullo*
plane

planè vel valde exiguo Sanguine Res transfigatur, de quo vid. Zieglerus in Grot. de J. B. & P. p. 272.) sine facilius, & cum minori damno Suorum, qui eorum quasi Membra, ut Manus, Pectus ac Pedes, sunt juxta perstrenui Iphicratis effatum, vincendi, adhibita sint licita. Atqui verum est Prius. Ergo & Posterius. Imò nec consensui omnium Gentium Stratagemata minus crudelia adversantur, unde & indicta Bella aliquid simile habent tali Contractui: *Tenta quid ipse valeas, ego itidem omnia experiar*, non illicita, ceu existimat B. Puffendorffius de Jure Natur. & Gent. Lib. I. cap. IV. §. 19. Ut jam silentio prætereamus egregia S. Augustini, in quæst. X. super Josuam, verba: *Cum justum Bellum suscipitur, ut apertè quis pugnet aut ex insidiis nihil ad justitiam interest.* & B. Forstneri Dicta in Notis ad Tacitum pag. 387. *Quomodo istis Artibus fides contaminetur, equidem non video.* Sunt inter Principes usitatae Jureque Gentium probatae, adeo, ut qui per illas decipitur, non amplius de dolo Hostis, sed de sua Imprudentia & Credulitate, debeat conqueri. Cæterum, ipsò Venenò, Hostes velle opprimere, sive

sive arma per id inficiendo, sive Fontes, Pascua, Annonas, &c. non solum contra Jus Gentium minùs barbararum habetur, *secundum H. Grotii Jus B. & P. l. III. c. 4. Sect. XV. XVI.* sed etiam minùs videtur placere Deo, cum dentur Viæ minùs crudeles: ubi quoque hoc notari meretur, quòd cum Moscovitæ, ante aliquot annos, in bello contra Polonos multum frumenti & tritici venenò corruperant, ipsi postea in obsidione alimentis carentes Frumentum venenatum abluere iterum atque comedere fuerint coacti, & nihilo minus in morbum epidemium, Pesti non dissimilem velut in talionem, inciderint. Corrumperedenique, pecuniâ, Hostium Ministros Jure Gentium à plurimis Politicis licitum quidem statuitur; videtur tamen, salvò prudentiorum Judiciò, partim obstare illa Juris Naturalis Regula, cui, quoad hunc casum etiam nulla Renunciatio, ab ulla Parte facta, præsumi potest: *Quod tibi fieri non vis alteri ne feceris*; Partim verò ac præprimis, quòd qui donis persuadet Ministrum, ut violet Juramentũ Regi suo, de non manifestandis cuiquam ejus consiliis, præstitum,

stitutum, ipse se gravis istius peccati reddit participem : ubi autem Dominus talis Ministri esset Tyrannus, qui nullam fidem, nullam pacem servans, quotidie meditaretur subjugare Vicinos, &, absque justa causâ, modò hoc, modò illud, vel vi inopinata, vel per proditiones, auferre, tunc quia Juramentum tyranno præstitum Ministros, qui illud præstiterunt, obligare non potuit ad promovenda, per silentium, Domini sui decreta injustissima, magis licebit, per dona, elicere ex Adversarii intimis Ministris, quæ ille machinetur, cum in finem, ut facilius cavere alter sibi suoque possit Territorio.

Actiones per Indirectum Magistratus officia gerentium Personarum, quæ quoties habent agere, cum Principibus aut suis, aut finitimis alienis, quacunque de causa præsertim odiosa, si bonum quærunt causæ exitum, præprimis de hoc necesse habent esse solliciti, ut talibus Magnatibus saltem semper Viam aliquam relinquant quasi apertam, per quam, ut sub honorifico ac specioso quodam Prætextu, possint è tali negotio, vel causa evadere quantum con-

mè excogitata, quorum vis, in arte & Solertia, posita, prodest, tam ubi cavendus Hostis, quàm ubi opprimendus. Hæc tamen utrum licitè usurpentur, pro & contra quidem disputari solet, allegatis hinc & inde multis Autoribus, uti videmus, in *Grotii Jure B. & P. atque Lipsii, Politicis*, sed cum præstet non tam autoritatibus, quàm rationibus disputare, & folia aliquot citatorum Autorum plena, tædio sint, sæpe, Lectoribus quàm grata, ad respondendum pro Affirmativa facit partim ipsius Dei mandatum, quòd Josuæ ac Davidi, quoad Stratagemata, dedit, *testante de istis S. Scriptura*, partim quoque illuc facere, aliquantum, videtur posse tale Argumentum: *Si Homo Jure Naturæ obligatus est, ut vitam Proximorū sibi non nocentium, omnibus quibus potest modis, (exceptâ scil. fractione fidei, aliisque crudelioribus, seu magis barbaris, quæ evitari nullo modò queunt,) modis, conservare studeat, sequitur, quòd, in Bello gerendo, à Personis legitimis ac de causis legitimis. Ducū ceu capitum Stratagemata, (quæ compendium Sanguinis faciunt, tenore istius Juris naturalis Principii: Cavendum est in Bello, ut vel nullo*
plane

planè vel valde exiguo Sanguine Res transigatur, de quo vid. Zieglerus in Grot. de J. B. & P. p. 272.) sine facilius, & cum minori damno Suorum, qui eorum quasi Membra, ut Manus, Pectus ac Pedes, sunt juxta perstrenui Iphicratis effatum, vincendi, adhibita sint licita. Atqui verum est Prius. Ergo & Posterius. Imò nec consensui omnium Gentium Stratagemata minus crudelia adversantur, unde & indicta Bella aliquid simile habent tali Contractui: Tenta quid ipse valeas, ego itidem omnia experiar, non illicita, ceu existimat B. Puffendorffius de Jure Natur. & Gent. Lib. I. cap. IV. §. 19. Ut jam silentio prætereamus egregia S. Augustini, in quæst. X. super Josuam, verba: Cum justum Bellum suscipitur, ut apertè quis pugnet aut ex insidiis nihil ad justitiam interest. & B. Forstneri Dicta in Notis ad Tacitum pag. 387. Quomodo istis Artibus fides contaminetur, equidem non video. Sunt inter Principes usitatae Jureque Gentium probatae, adeo, ut qui per illas decipitur, non amplius de dolo Hostis, sed de sua Imprudentia & Credulitate, debeat conqueri. Cæterum, ipsò Venenò, Hostes velle opprimere, five

sive arma per id inficiendo, sive Fontes, Pascua, Annonas, &c. non solum contra Jus Gentium minùs barbararum habetur, *secundum H. Grotii Jus B. & P. l. III. c. 4. Sect. XV. XVI.* sed etiam minùs videtur placere Deo, cum dentur Viæ minùs crudeles: ubi quoque hoc notari meretur, quòd cum Moscovitæ, ante aliquot annos, in bello contra Polonos multum frumenti & tritici venenò corruperant, ipsi postea in obsidione alimentis carentes Frumentum venenatum abluere iterum atque comedere fuerint coacti, & nihilo minus in morbum epidemium, Pesti non dissimilem velut in talionem, inciderint. Corrumperedenique, pecuniâ, Hostium Ministros Jure Gentium à plurimis Politicis licitum quidem statuitur; videtur tamen, salvò prudentiorum Judiciò, partim obstare illa Juris Naturalis Regula, cui, quoad hunc casum etiam nulla Renunciatio, ab ulla Parte facta, præsumi potest: *Quod tibi fieri non vis alteri ne feceris*; Partim verò ac præprimis, quòd qui donis persuadet Ministrum, ut violet Juramentũ Regi suo, de non manifestandis cuicumque ejus consiliis, præstitum,

stitum, ipse se gravis istius peccati reddit participem : ubi autem Dominus talis Ministri esset Tyrannus, qui nullam fidem, nullam pacem servans, quotidie meditaretur subjugare Vicinos, &, absque justa causâ, modò hoc, modò illud, vel vi inopinata, vel per proditiones, auferre, tunc quia Juramentum tyranno præstitum Ministros, qui illud præstiterunt, obligare non potuit ad promovenda, per silentium, Domini sui decreta injustissima, magis licebit, per dona, elicere ex Adversarii intimis Ministris, quæ ille machinetur, eum in finem, ut facilius cavere alter sibi suoque possit Territorio.

Actiones per Indirectum Magistratus officia gerentium Personarum, quæ quoties habent agere, cum Principibus aut suis, aut finitimis alienis, quacunque de causa præsertim odiosa, si bonum quærunt causæ exitum, præprimis de hoc necesse habent esse solliciti, ut talibus Magnatibus saltem semper Viam aliquam relinquant quasi apertam, per quam, ut sub honorifico ac specioso quodam Prætextu, possint è tali negotio, vel causa evadere quantum con-

cernit, nec illas ignorant Secula. Etenim non solum ipse, jam olim, Lycurgus, qui Leges Lacedæmoniis condidit, cum conaretur Cives suos delitiis corruptos, à moribus præsentibus improbandis, ad temperatiorem vivendi rationem eosque Honesti ac virtutis studiosos reddere, prudenter cogitans multitudini, philosophicis rationibus non satis idoneæ, virtutis imaginem, ante oculos, ponere, quatenus magis movent ac animos penetrant, quæ cernuntur, ac ea quæ tantum audiuntur, tentavit illud ipsum, viâ indirectâ, utpote & tutiori & faciliori, dum duos educavit Catulos eodem Patre, eademq; matre, progenitos, quorum alterum passus est domi lautioribus vesci cibis, alterum eductum venatibus exercuit. Dein, cum ambos produxisset in forum, apud multitudinem, posuit illic spinas simul & escas aliquas delicatiores, moxque emisit Leporem, cum uterque raperetur ad assueta, alter ad escas alter Leporem invaderet. *Annon videtis*, ajebat, *Cives*, duos Catulos cum ejusdem sint generis, tamen, ob diversam educationem, admodum dissimiles inter se evasisse, plusque ad honestatem momenti

menti habere exercitationem quàm naturam. Qui Lycurgus quoque Discrimen & Inæqualitatem Opum, mediante æquâ partitione, eorum, quæ quisque privatim haberet in ædibus, funditus è Civitate sublaturus, quando prævidit Cives ægrè laturos esse manifestam rerum ablationem, tutissimè & cum suecessu egit per indirectum, quatenus Civibus, quibus Divitiarum contemptum persuadere perquam difficile fore agnovit, usum divitiarum subtraxit, ac reponendi studium negociandique materiam ademit, dum auream & argenteam Monetam abrogavit, instituitque, ut Cives ferreò duntaxat nummò uterentur, &, quatenus postulabat usus, ad hujus permutationem, totius substantiæ præscripsit modum, *de quibus vid. Apopthegm. Erasmi Lib. 1.* Sed & talem Actionem jam olim vidit Roma, ubi Plebi, cujus, secessionem à Patriciis minitantis, placandæ, causâ permissi hæctenus erant Tribuni ac Ædiles, cum Juris & Honorum æquationem illa, tandem, affectaret, Juris æquabilitatem jam etiam Senatus indulserat, concesseratque, Consulum locò, Decemviros, Tribuni autem Plebis porrò postulabant,

runt, ut semper alter Consulum è Plebe crearetur, & Consules quidem ac Senatus hoc noluerunt concedere, ex una tamen parte urbi imminere visa est Seditio, ex altera Bellum cum Ardeatibus, Vejentibus, Volscis & Aëquis, quæ Gentes illâ Romanorum Discordiâ uti decreverant, atque hinc apparuit de victoria esse concedendum aut Hostibus aut Civibus, extricarunt se obliquè permittendô videlicet, præter licentiam de connubiis Patrum cum plebe, ut Tribuni militum consulari potestate promiscuè à Patribus ac Plebe crearentur, nihil tamen mutaretur de creandis Consulibus. Qualli Actione & contenti Tribuni & contenta Plebs fuit, quæ etiam postea, in Comitibus Tribunos omnes è Patriciis fecit contenta eo, quòd Plebejorum ratio fuisset habitata, *fide T. Livii Histor. ab U. C. Lib. IV. cap. XIII.* Et cum tandem Communio plebeja pertinaciter inhæreret suo Postulato de eligendo, quotannis, alterò Consule, è communitate, tandem re composita est, hoc Expediente, quòd sicut Communitati plebejæ iam concederet Senatus alterum Consulem è suo Ordine, ita vicissim ab ista deberent ad-

mitti

mitti duo Aediles patricii, *vid. Spangenberg. in Libr. cui Tit. der Aldels-Spiegel.* Ita quando quondam, Romanis, post occupatas Eidenas, Bellum à Latinis immineret periculofum, ac Plebs egena militatum abire nolleret, fimulque ad Seditionem inclinaret, nifi ei remitterentur Debita à fuis Creditoribus, nec Senatus confultum de fufpendendis Exactionibus ufque poft finem Belli acciperetur, nec tamen, manentibus Confilibus, Plebs rebellis ad obedientiam, feverâ & capitali poena, compelli poffet, ob Legem Valeriam à Poplicola Confule latam, quæ Magiftratu non mutatô, tolli non poterat, tunc Senatus Romanus ex illis Anguftiis fe expediit obliquè: Fecit enim Senatus confultum, vi cujus inopem Plebem, quæ fi Lex Valeria fuiffet palam violata, obftiffet, indirectè ac latenter circumvenire poterat, & lex Valeria enervari, dum nempe ftatuit hætenus Confules & fi quis alius Magiftratu aliquo, aut publicô munere fungeretur, poteftatem debere deponere, ac unum Virum idoneum, è Romanis, non populo, fed ab altero Confulum, five fpontecedente Collega, five Sorte miffa, eligendum,

dum, populi que suffragiis approbandum habere semestrem potestatem Rerum omnium, tam in pace, quàm bello, legibus cunctis superiorem, & sic ampliorem quàm sit Consulum ac Tyrannicæ parem, qui nomine minus odiosus ac molestus, Dictator vocaretur. *vid. Dionysius Halicarnassæus Antiquitat. Roman. lib. V.* Et omnino quidem ubi tumultuanti Plebi non potest resisti directe ac aperte, res sensim atque per indirectum tentanda est, videlicet seu certis Beneficiis, seu per gratum aliquod Turbæ subiectum intercedens, quasi palpò aliquo, illa est demulcenda & à Proposito dimovenda, seu impetratio Scopi, sub mutati nominis colore tentanda, aut differenda est postulatorum concessio, ac interea nihilominus magna spes, in præsens, objicienda, quæ etiam facilè soporat, seu denique planè, in aliquo, indulgendum est ejus iniquis Postulatis, ut evitetur Malum majus, scil. Reipublicæ periculum, per electionem Mali minoris, quando quidem Concessionem in talibus Angustiis extortæ, sedato tumultu, mutari facilè ac retractari possunt conf. *Tacit. 1. Annal.* Uti & Senatores Romani cum aliquando

do

do ærarium ad Remigum supplementum non sufficeret, nec Populus ad Seditionem inclinans Edicto parere vellet, per indirectum, autore consule Lævino, consuluerunt Reipublicæ, quatenus nullò prævio Senatus consulto, Collationem elegerunt voluntariam, ubi tantum certamen & Æmulatio adjuvandæ Reipublicæ orta est, ut nec remige in supplementum nec stipendio egeret Respublica, & ita quod Imperio impetrari non poterat, impetrabatur Exemplò, Æmulatione ac Ambitione, *juxta Livium in Histor. ab. U. C. Lib. XXVI. c. 35. 36.* Atque Senatus Veneratorum per illustris, ad imitationem Antiquarum Rerumpublicarum Græcarum qui, è consilio Poetæ Alexis, per Aristonicum dato, indirectè, sic egerant, sine cogendi indirectè Piscatores ut eo æquiori Pisces suos & quam recentissimos, venderent pretio, quondam, hanc dedit Legem, ut Pisces iis aliter non liceret vendere, nisi aperto capite ac nudis pedibus, adeoque tædium frigoris eos ad æquum moveret pretium *fide perillustri Baronis de Hobberg in Scripto suo Oeconomico, inscripto : Die Wasser = Lust.* Quin & Magistratus à gabellis Cerevisiæ paganae ex-

emtas Personas , indirectè ad illarum solutionem solet cogere, quando Reditus è pagana Cerevisia exaltat. Æque , ac Magistratus fugam delinquentis retardare interdum potest, per indirectum , si, verè, prohibere valet, ne ullus suorum aut conterraneorum ei ullo modò de necessaria prospiciat pecunia *conf. Clar. Dn. Struv. in Ex. ad π. 49. §. 96.* Ad Expedientia verò, quibus Personæ Magistratus fungentes officio necesse habent se non rarò extricare è causis civilibus intricatissimis, pertinet omnino ac de jure non solum istud, quòd sapientissimus Israëlitarū rex, Salomo, veritatem in obscuro latentem aliquando, non vulgari solertiâ , per proprietatem certam, seu Adjunctum naturale, exploraturus Infantem inter duas Fœminas, quoad competentiam, litigiosum , gladio, ut vere Matris affectum erga prolem indagaret, jussit dividi, sed etiam Thrasybulus Atheniensis postquam Patriam in libertatem vindicaverat & Concordiæ publicæ obstare vidit, Dominiorum translationem minùs æquam, Expediens arripuit, dum Legem Amnestiæ & oblivionis tulit ut omnia, quæ à tyrannis interea acta essent, in translatione Dominiorū, quia

quia Dominia ad quintum & sextum possessorem jam pervenerant, perpetuâ silentii Lege obnubilarentur, ut & quòd, ubi, olim, Callicrati de classis Spartanorum Præfectio extinctio, ac rebus malè se habentibus, Socii, missâ Spartam Legatione, Ducem classis Lyfandrum poscebant, quale & Cyrus flagitabat: Vetabat verò Lex eundem bis fieri classis præfectum, & tamen Sociis gratificari volebant Lacedæmonii, tale arripuerunt Expediens: imposuerunt nempe nomen præfecturæ Arago cuidam, cæterum, cum eo, miserunt Lyfandrum, quem verbò quidem Legatum, reverâ cunctorum Summæ præfecerant. Atque olim Senatus Romanus Expediens è causa Pacis ignominiosæ, per quosdam consules, suos ad Furculas Caudinas, factæ tentavit dum Posthumium, cum reliquis sponsoribus pacis per Feciales, conabatur dedere Samnitibus, *fide Livii Hist. urb. lib. 9. cap. X.* Porro Claudius Romanorum imperator, ut Foeminam quandam suum agnoscere nolentem filium, dubia argumentorum fide, ad cofitendum vera compelleret, Expediens excogitavit, sagacitate mirandâ, indicere, huic foeminæ

matrimonium Juvenis , quale quid etiam, diu post Claudium imitandô Rex Gothorum Theodoricus de Beru, erga salacem viduam proprium ac legitimum filium suum nolentem agnoscere adhibuit, ut eam ad confessionem veritatis adigeret, dum eam jussit nubere Juveni isti quem filium agnoscere haftenus recusaverat. Atque Galba imperator, cum de proprietate Jumenti quaeretur & , oblevia utrinque argumenta & testes, difficilis veritatis conjectura esset, Expedientis locô decrevit, ut istud jumentum, ad lacum, ubi ad aquari solebat, duceretur, involutô capite ac ibidem revelatô ejus esset, ad quem sponte se, à potu recepisset, *vid. Suetonius Tranquillus, in vita utriusque, cap. VII. & XV.* quibus simile exemplum habet *Lehmann Chron. Spir. lib. VII. c. 96.* Extra hæc verò A. C. 1406. in difficili isto casu , ubi Mercator quidam nundinarum solennium ergò Francofurtum petiturus bulgam suam , octingentos Ducatos continentem, amiserat, quam Faber quidam lignarius repererat, & audiens , vi denunciationis publicæ, in templis factæ , à Concionatoribus, Restitutorem amissæ tantæ pecuniæ

nia manere debere 100. Ducatos in præmii-
um, offerebat sese ad repertorum octingen-
torum Ducatorum redditionem. Quô fa-
cto Mercator fallere tentabat sincerum Re-
pertorem non plures quàm quinque Duca-
tos ei offerendô, sub prætextu hoc ipsum
jam subduxisse centum Ducatos, quando-
quidem 900. Ducati in Sacco fuissent,
quod tamen Faber negabat, eò usque
etiam, ut Ambo coram Judicio juramen-
tum præstiterint, dum tanta aderat veritatis
obscuritas, Magistratus urbis hoc Expedi-
ente usus est, quòd talem tulit sententiam,
debere Fabrum lignarium repertos octin-
gentos Ducatos tamdiu retinere, donec ali-
quis adveniret, qui satis probare posset se
illos amisisse, Mercatorem verò debere il-
lum quærere, qui 900. Ducatos ab ipso al-
legatos reperisset ac interea patientiâ uti.
Nec aliter hæc Causa habuit exitum *fide*
Beyerlingii Theatr. Vit. Hum. Tom. IV. fol.
410. Sic quando olim Parlamentum An-
glicum Statutum, super territoriali superio-
ritate & suprema, in Ecclesiasticis æquè, ac
secularibus, potestate Elisabethæ novæ suæ
Reginæ, conditurum animadverteret, non

leve illud Inconveniens & Absurdum fore, si foeminini Sexus Persona regia declararetur Anglicæ supremum visibile caput Ecclesiæ, tollere hoc tali tentavit Expediente, quòd Sanctioni suæ ejusmodi verba addidit, Subditos Anglicos qualescunque, sub juramento, debere solam Majestatem Reginae agnoscere supremum Regni sui Governatorem, in quibuscunque, nempe tam spiritualibus, quàm temporalibus, causis, *fide Dn. Clarkii in Historia sua gloriosæ vitæ Regni ac mortis Elisabethæ reginae Serenissimæ p. 35. 36. & 37.* Imò adhuc nuper huic Parlamento, de uniendo Regno Scotiæ, cum ipso Angliæ regno, dum deliberatum, propositum tale fuit Expediens, quòd sex Proceres & triginta de communionem Scotiæ recipere, in quovis simul Parlamento, deberent habere suam Sessionem & vota. Quin & A.C. 1642. in Controversia orta inter VI. Rhætiæ superiora Judicia ac provinciam Davos de Præfecti supremi reliquorumque Officialium singulorum Judiciorum confœderatorum Ordinatione, quam hætenus provincia Davos, æquè ac totius corporis confœderatorum, commu-

commune Sigillum Archivum, & Vexillum, jam ab A.C. 1436. habuerat, Expediens ab, interponentibus se, Cantone Tigurino, Bernensi & Glarissenfi arreptum fuit compromissum in quatuor Judices, duos nempe è quavis Parte, & Arbitrum Polio-graphum Tigurinum Waserum, per quem tandem, in urbe Chur, A. 1644. die XI. Januarii, ita res fuit composita, quod provincia *Davos* quidem in possessione Præcedentia, quoad ordinem Judiciorum, manere & Conventus ibi haberi, ut & provincialis Præfectus, in causis tantum Confœderatos concernentibus, Directionem ac Votorum Collectionem retinere debeat; Communia verò officia, in totius Status confœderatorum Communionem, manere debeant, tametsi *Davos* in Alternatione ordinationis Præfecti provincialis, duobus annis, frui debeat, cum contra quodvis reliquorum Judiciorum imposterum tantum unico fruatur annò, ita ut, per primum annum, *Davos*, postea, per tres proximos annos, tria alta Judicia: *Closten*, *Castels Schier*, & *Sewis* in Prætigau, deinde, quartò anno, rursus provincia *Davos*, per proximè sequentes

Cc 7

quentes

leve illud Inconveniens & Absurdum fore, si foeminini Sexus Persona regia declararetur Anglicæ supremum visibile caput Ecclesiæ, tollere hoc tali tentavit Expediente, quòd Sanctioni suæ ejusmodi verba addidit, Subditos Anglicos qualescunque, sub juramento, debere solam Majestatem Reginae agnoscere supremum Regni sui Governatorem, in quibuscunque, nempe tam spiritualibus, quàm temporalibus, causis, *fide Dn. Clarkii in Historia sua gloriose vitæ Regni ac mortis Elisabethæ reginæ Serenissimæ p. 35. 36. & 37.* Imò adhuc nuper huic Parlamento, de uniendo Regno Scotiæ, cum ipso Angliæ regno, dum deliberatum, propositum tale fuit Expediens, quòd sex Proceres & triginta de communionem Scotiæ reciprocè, in quovis simul Parlamento, deberent habere suam Sessionem & vota. Quin & A.C. 1642. in Controversia orta inter VI. Rhætiæ superiora Judicia ac provinciam *Davos* de Præfecti supremi reliquorumque Officialium singulorum Judiciorum confœderatorum Ordinatione, quam hætenus provincia *Davos*, æquè ac totius corporis confœderatorum, commu-

commune Sigillum Archivum, & Vexillum, jam ab A.C. 1436. habuerat, Expediens ab, interponentibus se, Cantone Tigurino, Bernensi & Glarissenfi arreptum fuit, compromissum in quatuor Judices, duos nempe è quavis Parte, & Arbitrum Polio-graphum Tigurinum Waserum, per quem tandem, in urbe Chur, A. 1644. die XI. Januarii, ita res fuit composita, quod provincia *Davos* quidem in possessione Præcedentia, quoad ordinem Judiciorum, manere, & Conventus ibi haberi, ut & provincialis Præfectus, in causis tantum Confoederatos concernentibus, Directionem ac Votorum Collectionem retinere debeat; Communia verò officia, in totius Status confoederatorum Communione, manere debeant, tametsi *Davos* in Alternatione ordinationis Præfecti provincialis, duobus annis, frui debeat, cum contra quodvis reliquorum Judiciorum impofterum tantum unico fruatur annò, ita ut, per primum annum, *Davos*, postea, per tres proximos annos, tria alta Judicia: *Closten*, *Castels Schier*, & *Sewis* in Prætigau, deinde, quartò anno, rursus provincia *Davos*, per proximè se-

quentes

quentes tres annos verò reliqua superiora
Judicia, ut dominatus Meyenfeld, Belfort,
Churwaldia, *S. Petrus ad Langenwis in*
Schanfick, posteaque rursus provincia *Davos*
Præfecturam provincialem generalem
totius confœderati Status habere debeat. E-
lectionem tamen; talis Præfecti Generalis
debere in medio Aprilis, fieri, præcisè, in
urbe *Davos* ubi etiam Archivi & Vexilli
custodia manere debeat, tametsi commune
totius Status Confœderati Sigillum, in ma-
nibus cujusvis alternantis Præfecti genera-
lis, debeat manere, *juxta Merianum in To-*
pographia sua Helvetiæ pag. 78. & 79. Nec
non controversia ista, cui juramentum
præstare debeant Magistratus inter Abba-
tem urbis Helveticæ liberæ *S. Gallen* & ipsam
urbem *S. Gallen*, terminata demum fuit ta-
li Expediente, quòd utriusque partis Magi-
stratus nemini nisi Deo, de fidelitate servan-
da, jurare debeant. *vid. ibid. pag. 69.* ut &
A. C. 1658. urbes Batavorum, Lugdunum ac
Harlemum, cum quendam Canalem, inter
se invicem, parare magnæ mutuæ utilita-
tis causâ & tamen sumptuum ad tanti la-
boris susceptionem, propter multos in-
terja-

terjacentes colles arenosos Multitudo ob-
 staret Proposito, illarum Magistratus exco-
 gitarunt Expediens, quatenus in Mutuum
 sumserunt ab aptis Personis centum Flore-
 norum millia, sub publica Fide ac usuris, ad
 vitam Creditorum duntaxat, siquidem He-
 redibus horum Capitale, cum usuris, quæ,
 pro diversitate ætatis, Creditoribus à sex &
 duodecim usque ad 18. Florenos, pro *Cen-*
tum, annuatim, dabantur, peribat, præstan-
 dis, quod genus Mutui dici solet Contra-
 ctus vitalitius, ac describi, per verba talia:
Geld auf Leib-Renten aufnehmen / & de
hoc vid. Happelius in Mundi Mirabil. part.
III. lib. X. cap. VI. pag. 727. Imò Senatus,
 in antiqua quadam urbe Germaniæ, ali-
 quando in dissidio vix decisu possibili, inter
 Pannifices ac Textores quosdam alios: *zwi-*
schen denen Tuch-und Raschmachern
 super certo lanei panni genere, quale panni
 lanei genus præparandi ambo Opifices se
 Jus habere prætendebant tandem hoc pla-
 cuit Expediens, quod deberent utrique eun-
 dem quidem imposterum præparare pan-
 num, ast quoties quis alterius partis ine-
 ptum aut vitiosum pannum Visitatorum
 sub-

subjecturus esset oculis toties subire deberet mulctam. Atque ubi Ministri Ecclesiæ tale quid commiserunt, quod sine scandalo multum sinere non potest Senatus competens, & tamen favor Rei tam ob Ecclesiasticum Statum, quàm vitam antea satis bene actam, obstat, non rarò Expediens solet adhiberi Translocatio de Parochia superiori ac meliori ad inferiorem & minus bonam, vel aliquam alieni planè Territorii, *conf. Carpzov. Jurisprud. Consistorial. Tit. X. cap. XVIII.* Quin & si, in Confinito territorii, duorum diversorum Dominorum jurisdictionem in Criminalibus etiam habentium commissum est aliquod Homicidium & verus seu certus Locus commissæ cædis nescitur ad tollendam Controversiam de Cognitione, sepultura & coercitione, de Jure habent Hi Expediens singula hæc, ordinariè, agere simul ideoque etiam mense Novembri A.C. 1630. Scabini Lipsienses sic pronunciarunt: Ist unlångst an dem Orte/da euere Berichte mit des benachbarten von Adel Bothmäßigkeit Gränzen/ eine Mordthat begangen / also daß man nicht wissen kan/in welchen Berichten/solche

che Mordthat eigentlich verübet und vollbracht worden. Da man nun aus denen Umständen solches nicht muthmassen und spüren könnte / derowegen denn / vor allen Dingen / Erfundigung eingenommen wird / so möchte die Aufhebung des todten Körpers u. Bestrafung der Ubelthat von euch und eurem Nachbar / als denen Gerichts-Herrn zugleich geschehen / B. N. W. Præprimis autem per indirectum agere nonnunquam necesse habent Judices in causis criminalibus , ob diversos fines, qui, directè agendò, aut planè non, aut vix, & non, nisi difficillime, obtineri possent. Ita A. C. 1502. in urbe quadam Imperii libera & celebri, Ædilis certus , qui sub solutione Pecuniæ publicæ, aliis præstandâ, sæpissime manipulum talis Argenti, in Sinum & Ocreas suas, abscondendò, peculatus erat, Senatus, indirectè , promeritam tulit Sententiam, dum, ex tempore, Responsa ad talem collegit Quæstionem: *Ecquam pœnam meruisset Homo ille nequam, qui peculatu suo affligere auderet Rempublicam?* Ubi Ædilis, tunc voti præcedentiâ fruens, ita judicabat: *Dignus omnino est talis Fur; qui singularem*
planè

planè in modum suspendatur, in Patibulum scilicet supremum è duobus sibi superstructis, ad horrendum Posterorum exemplum, ne futuris temporibus tam graviter peccent, sed suis piè defungantur officiis & fideliter, circa Bona versari studeant publica. Quam deinceps Sententiam uti statim, assensu unanimi, suo confirmarunt Senatores reliqui; ita ex tempore, Ædilem reum visitari curarunt, & in ipsius crimen sufficienter inquirendò, cum abundanter sui Peculatus convictum, modò jam recensitò, fecerunt suspendi, fide Jo Gastii Serm. Convival. Tom. II. p. 66. Imo A.C. 1663. Hansbergæ, in dominatu Mindensi, Veritas, quæ, è Milite quodam multarum rapinarum reo, nullis, licet sat certa adessent indicia, exquiri poterat tormentis, elicitâ tandem fuit, indirectè, per quendam nempe hominem simili vitæ genere, Militiâ, olim usum, qui cum reo, in secreto, collocutus eum extenuatione talium facinorum à Milite commissorum tam confidentem reddidit, ut omnia & singula sponte fateri non dubitaret, quæ antea nec ullo torturæ genere exprimi, nec, aliis modis, elici ex ipso potuerant. Neque etiam

etiam ipsi Magnates præire Judicibus inferioribus suo gloriosò, in agendo per indirectum, ab antiquis temporibus, dedignati sunt Exemplo. Etenim jam olim ipse Carolus M. audiens Patrem & filium accusatos, ob Maleficiū esse, nec illud, adhibitis tormentis, confiteri, ubi jam probatum erat, quod alter illorum verè homicidium commisisset, jussit ambos suspendi, quò fieret, ut verus Reus, nullam videns evasionem, conscientie causā, aperiret verum, unde quoque Delinquentibus jam, ad locum supplicii, deductis Pater omni spe gratiæ destitutus Delictum fassus est atque, hoc modò, suum liberavit Filium, vid. *And. de Isera c.1. §. public. Latron. in fin. de pace ten. ejusque violat. Paris Tract. de Syndic. in verb. Tortur. vers. sequitur modo* ubi de Rege quodam Ladislao simile refert Exemplum *conf. Nicol. Boër. Decis. 166. num. 6.* (Quod si tamen, post talem simulatam Sententiam, uterque Reus persisteret in sua negatione, usque ad locum & momentum inferendi supplicii, tum præstaret utrumque punire absque lethalitate, quandoquidem tutius foret nocentem absolvere, quàm innocentem

ad ∞

- ∞ -

- ∞ -

ad mortem condemnare, *vid. Raimundi Fichardi cautel. 41.* Ulteriùs huc meritò spectat, indirectè, tentata veritatis detectio à Rudolpho I. imperatore, Norimbergæ, in causa cujusdam Hospitis, qui Mercatori depositum duarum marcarum argenti malitiosè denegabat, nam cum hic Hospes venisset, inter alios, salutatum Cæsarem, Imperator istius sacculum nummarium lateri alligatum identidem aspiciens movit eum, ut sacculum hunc in donum offerret ipsi, quem mox clam, locò Signi, ad Hospitis uxorem, misit cum mandato, sub nomine Mariti, additò quòd sibi talem desideratum Saccum nummarium deberet, mittere quod & illico, est factum, atque ita malitia Hospitis patefacta *juxta librum Sigismundi a Birken, cui Titulus, Spiegel der Ehren des hochlöbl. rc. Erzh. Hauses Oesterreich Lib. 1. cap. 15. pag. 133. conf. Oldenburgeri Manuale Principum Christianorum pag. 168.* quale quid etiam alii viri prudentes, nonnunquam, ope annuli ad uxorem Sartoris missi, similiter, ac per missam quandam partem gloriam ad Conjugem textoris alicujus fraudulentì, Furti detegendi fine, tentarunt, non
fine

sine successu. Nec minùs oblique Amurathes I. Turcarum imperator, causæ intricatæ aliquando veritatem invenit. Siquidem Homo aliquis privatus, iter Meccam facturus, Sacculum gemmis, aliisque pretiosis plenum, Sacerdoti cuidam Turcico, qui demum Hugia dicebatur, in depositum dederat, absque ullis testibus & reversus poposcerat illud Depositum, amicè, à sacerdote isto, qui tamen omne factum negavit, unde Peregrinator devotus rem grandi Visirio aperuit, hic autem ipsi Turcarum Imperatori, qui ei mandavit, ut cautissime procederet, in hac causa, Doctorem istum accersitum ad se, valde comiter tractaret, eique spem faceret de manente ipsum collatione officiorum magnæ dignitatis. Vezirius igitur Sacerdoti accersito Qualitates, seu Dotes, ipsius extollebat, ei aditum ad Imperatorem, hujusque conciliationem promittebat, & superiorem Eleemosynarium seu Hugiam constituebat, imò, clandestino Amurathis I. jussu, illum jubebat singulos casus criminales referre M. Sultano, qui quemlibet casum non solum subjiciebat ejus Sententiæ, sed eandem quoque jubebat

in

ad mortem condemnare, *vid. Raimundi Fichardi cautel. 41.* Ulteriùs huc meritò spectat, indirectè, tentata veritatis detectio à Rudolpho I. imperatore, Norimbergæ, in causa cujusdam Hospitis, qui Mercatori depositum duarum marcarum argenti malitiosè denegabat, nam cum hic Hospes venisset, inter alios, salutatum Cæsarem, Imperator istius sacculum nummarium lateri alligatum identidem aspiciens movit eum, ut sacculum hunc in donum offerret ipsi, quem mox clam, locò Signi, ad Hospitis uxorem, misit cum mandato, sub nomine Mariti, additò quòd sibi talem desideratum Saccum nummarium deberet, mittere quod & illico, est factum, atque ita malitia Hospitis patefacta *juxta librum Sigismundi a Birken, cui Titulus, Spiegel der Ehren des hochlöbl. rc. Erbk. Hauses Oesterreich Lib. 1. cap. 15. pag. 133. conf. Oldenburgeri Manuale Principum Christianorum pag. 168.* quale quid etiam alii viri prudentes, nonnunquam, ope annuli ad uxorem Sartoris missi, similiter, ac per missam quandam partem gloriam ad Conjugem textoris alicujus fraudulentum, Furti detegendi fine, tentarunt, non
fine

sine successu. Nec minùs oblique Amurathes I. Turcarum imperator, causæ intricatæ aliquando veritatem invenit. Siquidem Homo aliquis privatus, iter Meccam facturus, Sacculum gemmis, aliisque pretiosis plenum, Sacerdoti cuidam Turcico, qui demum Hugia dicebatur, in depositum dederat, absque ullis testibus & reversus poposcerat illud Depositum, amicè, à sacerdote isto, qui tamen omne factum negavit, unde Peregrinator devotus rem grandi Visirio aperuit, hic autem ipsi Turcarum Imperatori, qui ei mandavit, ut cautissime procederet, in hac causa, Doctorem istum accersitum ad se, valde comiter tractaret, eique spem faceret de manente ipsum collatione officiorum magnæ dignitatis. Vezirius igitur Sacerdoti accersito Qualitates, seu Dotes, ipsius extollebat, ei aditum ad Imperatorem, hujusque conciliationem promittebat, & superiorem Eleemosynarium seu Hugiam constituebat, imò, clandestino Amurathis I. jussu, illum jubebat singulos casus criminales referre M. Sultano, qui quemlibet casum non solum subiciebat ejus Sententiæ, sed eandem quoque jubebat

in

in executionem deduci: Præterea Lector M. Sultani constitutus hic Hugia aditum liberum ad illum habebat, quovis tempore, cui tamen M. Sultano Deponens miser, intra sex menses, accuratam specificationem singularum rerum in deposito suo sacculo jam clanculum tradiderat, inter quas depositas Res etiam erat denominatum perpulerum Rosarium corallinum, (quod, fortè fortuna, Doctor reus secum habebat, more Turcarum ad M. Sultanium accedentium, cui quoque mirè laudanti istud Rosarium ab Hugia donatum fuerat) atque Annulus qualem Turcæ gestare solent in pollice, quoties arcu ferire cupiunt metam, unde M. Sultanus, animò callidò, brevi post, exercitium aliquod Jaculationis simulans, querebatur, in præsentia Hugiæ, de molesto sibi suo annulo jaculationi inserviente hætenus, sub spe certa, Hugiam itidem ipsi oblatum esse suum, furtim hætenus possessum, Annulum. Quo etiam factò, M. Sultanus reversus in suum Conclave, Peregrinatorem devotum ad se vocari mandavit, subque hujus adyentu, de industria Rosarium corallinum sibi ab Hugia donatum ma-

nu tenuit, attensurus, utrum quoque Accu-
sator agniturus, esset Rem suam. Cum
autem porrò id, planè juxta M. Sultani spem
ita quoque accideret, Peregrinatori propi-
us accedere jussu ipsum quoque suum mon-
stravit Annulum, ubi pariter, sub poëna
capitis, asseveravit Peregrinator, Hæc ambo,
Rosarium nempe ac Annulum, revera, fuis-
se in deposito, apud Doctorem, suo Sacculo.
Quare ubi Hugia, altero die, pro more ad-
veniens causam quandam criminalem Im-
peratoris Turcico retulit, hic similem Casum,
ac ille devoti peregrinatoris erat, narrans,
callidè quærebat ex Hugia : *Qualem nam
ille mereretur poenam, qui tale commisisset
Delictum?* Hugia, ebrius gratiâ aulicâ, &
ob præsentem amplam fortunam coecus, ac
præteritorum immemor, in se ipsum, gra-
vem ferebat sententiam, dicendô: *Meruisse
talem Hominem omnino, qui vivus in Morta-
rio contunderetur in partes.* Hanc ubi au-
diverat M. Sultanus, illico Doctorem tradi
jubebat Custodiæ, omnesque ipsius Arcas &
Cistas, è domicilio ejusdem, auferri in Au-
lam, ac porrò verum incarcerationis notificavit
Delictum, ostensô integrô Rerum malitio-
sè,

sè, Peregrinatori devoto ablatarum Catalo-
gò, quæ etiam singulæ reperiiebantur, in Ci-
stis, quas Reus aperire cogeatur & Deli-
ctum fateri. Quo factò, denique Amura-
thes I. hunc Reum, in præsentia omnium
Procerum, per carnificem fecit vivum con-
tundi in partes in Mortario lapideo, quod
adhuc hodie, prope januam Divani, asser-
vatur in perpetuam Rei memoriam, Accu-
satori verò singula sua, cum superaddito
Præmio, jussit restitui, *sic Jo. B. Tavernerii
in sua Descriptione Aulae Turcicæ cap. IV.*
Cæterum, obliquè, omnino etiam veritas, in
Delictis, potest detegi, si datur opera, ut duo
Suspecti, aut Complices, in Discordiam in-
cidant, æquè ac Delinquentibus poena capi-
talis minori cum terrore notificari potest, si
in antecessum, & ad tempus, indirectè noti-
ficatio fiat iis, per Pastores, vel alios Officia-
les visitantes Reos, quærendò, *num etiam
patienter velint se gerere, si fortè in ipsorum
Delictum, quale communiter judicaretur di-
gnum morte, dictaretur mortis sententia.*
Denique, quoad Expedientia Judicum, præ-
primis notari meretur illud lectu jucundum
Expediens Arcopagitarum, ubi causa gra-
vissima

ma Matris familias Smyrnææ, quæ Vi-
ac Filium interemerat, cum ab his opti-
indolis Juvenem, quem è priori Mari-
nixa fuerat, comperisset occisum, à P.
abella, Proconsule in Asia, ad eorum co-
ionem rejecta fuit. Inspectâ enim
vissimâ hac causâ, nec absolvere cædi-
duabus contaminatam, nec punire ju-
dolore impulsam, sustinentes jusserunt.
Accusatorem & Ream, post centum An-
s, adesse. (Similiter quando Rebellis &
initus non potest directè absolvi, stante
ontrarium Statutô Territorii, potest ta-
n is intentionem suam assequi, impetran-
Salvum conductum, usque ad centum
nos, quod probatur *in L. cum heredes §.*
f. de Statu liberis ac in effectu vult ibi Dn.
nedict. de Plumb. conf. Bartol. Capella.
utel. 91. p. m. 41. qui, Venetiis, vidit hoc ob-
rvatum, per Consilium de Decem, qua-
nus istud, Expedientis locô, Rebelli cui-
am dedit Salvum conductum, usque ad
entum annos, quia non valebat eum ab-
olvere secundum Leges, nec tamen eum
ellet punitum, ob certas circumstantias.)
Quin & quando olim Ephori Spartano-
D d rum

rum post cladem, in Leuctris, acceptam, Desertoribus, quia multi potentesque erant, unde tumultus metuendus, positas Legibus poenas, quales fuerunt Repulsio ab omni Magistratu, & quod cuivis obvius illos impunè licebat cedere, &c. non infligere audent, & tamen grave esset tot illos desertores per urbem oberrantes despiciere, imò custodire ipsos, sine magno praesidio, minùs liceret, Legislatoremque creassent Agesilaum, hic ut Viros jam dictos honoribus suis assereret & tamen etiam Leges urbi, hoc exquisivit Expediens, scilicet progressus in concionem, nec rogans nec derogans quicquam Legibus, dormire Leges, ea die, sinendas, ab ea verò die deinceps ratas habendas esse statuit. Sic A. C. 1694. Judex Parisiensis, Camus, Vicarius ex intricata sua causa cum Oratore Venetorum Venierio cui ob Debita Arrestum quo intra triduum iussus fuerat se ei sistere in iudicio animus providè denunciari fecerat hoc ex regia voluntate se extricavit Expediente, quòd Literae originales Arresti illius Camus Vicarius recipiebat, ejusque contenta è Registro revellebantur Registrator etiam istius facti revul-

revulsionis Attestatum Venierio dabat & ipse Vicarius Camus ad Exoratorem Vencorum Venierium apud Successorem in Legatione suum Erizzium prandentem & tunc sub Baldachino, sedentem, à nobili quodam Veneto introductus accessit suam, juxta mandatum regium, excusationem factur; quin & iste Helvetus & Apparitores, qui isti Arresti denunciationi interfuerant, corporali Arresto fuerunt affecti, nec prius dimissi quàm Exorator Venierius, pro iis singulis, intercessione functus, *juxta Novellas Parisiis, de d. 27. Septembr. 1694. missas.* Alioquin nostri ævi Judicibus memorabili Expedientis exemplò, è Magnatum numero, præcessit Carolus audax, Burgundiæ Dux, cum quidam ipsius Capitaneus à casta sua, & non vulgariter pulchra, Hospita, tametsi prius eam, nullo alio modo, ad cohabitatione persuadere potuerat illicitam, tandem tamen, sub minis mortis inferendæ ejus Marito, quem falsò Rebellionis contra Principem Carolum, insinulaverat, & carceri immitti fecerat, expressisset congressus tolerantiam, atque nihilominus postea, sub spe pulcherrimam istam Fœminam ducen-

di in uxorem, clam decollari innocentem, ejus Maritum fecisset, siquidem Carolo Duci à vidua illa implorato, ut ipse & ulcisci innocenter decollatum Maritum & uxoris simul honori valeret judicandò prospicere, placuit Expediens persuadere stupratam Viduam ad copulationem cum Capitaneo, qui jam, metu decretæ in ipsum Torturæ, omnem suam culpam confessus erat, subeundam. Quò factò reus Capitaneus ab eodem Sacerdote, qui copulationem hujus, cum vidua, peregerat, in Custodia sua absolutus à suo duplici peccato, ac, post duas horas, eodem in loco, ubi innocentem Hospitem antea decollari jusserat, & ab eodem Carnifice rursus capite privatus, omniaque ipsius Bona, juxta ejusdem Ducis Caroli justam Sententiam Hospitæ sunt tradita *fide S. à Birken in Libro cui Titulus. Spiegel der Ehren des hochlöbl. Erzhau ses Oesterreich lib. V. cap. XXVI. p. 883.* Quin & si crimen aliquod capitale gravissimum meretur, ob scandalum publicum, puniri graviter, & tamen Reus non potest capi nec citatus comparet, Expediens Judex habet Executionem in effigie. Uti quoque

que si supplicio alicujus Delinquentis dignitas major sive Ecclesiastica sive secularis obstat, Expediens præbet Degradatio præmittenda, de qua *vid. c. 2. extr. de poen. in VI. & l. 2. §. ignominie causâ ff. de his qui not. infamia ac Hartmannus lib. XII. Practic. Obs. IV. num. 8.* Patronos etiam Causarum ceu Bellatores togatos, quod attinet, Hi non adeo rarò nanciscuntur occasionem ea, quæ, in Jure, indirectè solent ac possunt fieri, observandi, atque postmodum per indirectum agendi. Siquidem uti uxor, filii ac filia per indirectum consequi possunt, ex Persona mariti patris, quæ è sua non valerent consequi e. g. adjuncta Dignitatis *secundum Tit. ff. de Senat.* ita Sponsæ illata injuria directè, Sponsum tangit, indirectè, eumque ad istam vindicandam, obligat. *vid. l. 15. §. 24. item l. 18. §. final. & P. 1. §. 8. ff. de Injur. æquè, ac heredibus, per injuriam defuncti, obliquè infertur Injuria per l. 1. §. 4. & l. 17. ff. h. tit. conf. Molina tr. 4. D. 28. n. 1. & Servi, jure Civili, nec obligantur, nec se obligant, nisi per indirectum, juxta Pr. I. per quas Personas cuique acquiritur, & §. 1. §. de Stipul. Servor.* Porro Tutor testa-

mentarius si cogi directe non potest, ut cautionem faciat, potest tamen indirectè, ad eam, moveri, si scil. à contutore testamentario, occultè, impetretur, ut se, sponte, ad cautionem offerat & hinc alter, æmulatione, ac ambitione, ductus, eandem præstet, & Tutor, qui, directè ac principaliter, datur Personis, intelligitur, per indirectum, datus Rebus; *§. 4. §. q. test. tut. ac §. ult. §. de Attilian. Tut. item L. 12. §. 3. ff. de adm. tut. atque L. ult. d. man. vind.* Curator contra, indirectè, Personis datur, directè, Bonis, *juxta L. 7. ff. de Curat. furios.* Præterea, quoad Jus in Re, varia etiam fieri solent, per Indirectum, ut per alluvionem quæ nostra fiunt, juste acquirimus indirectè, seu per consequentiam, quatenus particula istæ sensim allatæ ad alium pertinere, jus tamen ac dominium nostrum, in ipsas, provenit, dum hæc pars, tanquam minima, sequitur totum, seu principale, *per §. 30. §. de Rer. Divis.* Porro Rerum Dominio, per indirectum, renunciari potest vel Alienatione, si nempe concurrat voluntas possessionem abjicientis ac plane deferentis, quorsum spectat Traditio, usucapio, Donatio, Legatum, omnesque

que illi Modi, quibus id, quod alicujus ante
 fuit, alii acquiritur, *per text. in l. 1. l. 2. l. 5.*
ff. pro derelicto. vel Delicto Domini perpe-
 trato, ut in casu *l. 7. C. unde vi l. 11. §. 2. l. 8.*
ff. de publ. & vectigal. l. de bon. damnat.
 Nec minus indirectè fit Traditio analoga,
 quando vel patimur aliquid fieri in re no-
 stra, *juxta l. 3. pr. ff. de usufr.* vel tradimus, bre-
 vi manu, *vi l. 9. §. 5. ff. de A. R. D.* vel manu
 longâ, si demonstramus, *tenore l. 18. §. 2. ff.*
de Acqu. vel amitt. poss. Item per traditionem
 Symbolicam, quando nempe Claves tradi-
 mus, *vid. l. 9. §. 6. ff. de A. R. D.* Atque Ser-
 vitutes locari possunt, per indirectum, *jux-*
ta Brunnemann. ad l. 44. ff. Locat. similiter
 ac Templum in feudum dari queunt, indire-
 ctè quatenus templa cohærent videlicet
 Prædio in feudum dato. Adhæc quando
 Marito ususfructus fundi, cujus propieta-
 tem mulier non habet, à domino propieta-
 tis datus est, ac, divortio factô, difficultas o-
 ritur, circa reddendum Jus Mulieri, quoni-
 am Usus fructus nemini, nisi domino pro-
 prietatis, cedi potest, suadet, ut obliquè a-
 gat Maritus, i. e. vel locet hunc Usumfru-
 ctum Mulieri, vel vendat unô nummô, ut sic

ipsum Jus quidem remaneat, penes Maritum, perceptio verò fructuum pertineat ad Mulierem. *vid. L. 66. ff. de jure dotium.* Atque ususfructus, indirectè, per Personas potestati nostræ subjectas, acquiritur, *secundum l. ususfructus pluribus §. acquiritur ff. eod.* ut per filios familias *l. cum oportet C. de bon. quæ lib. item per servos, l. si servo ff. quibus modis ususfruct. amitt.* Hincq; indirectè aliquis utitur fruitur qui per alios utitur fruitur, per *l. 12. §. 2. & l. 38. ff. de usufr.* Nec non si usufructuarius Servitutem ipsam quidè, sine qua frui nequit, vindicare non potest directè, obliquè tamen, scil. petendò usumfructum, & per hunc demum Servitutē vindicare valet, quasi Reus non patiatur usufrui. *vid. l. 1. Pr. §. 1. & l. 5. 1. in fin. si ususfructus petatur, conf. B. Dn. Struv. Syntagm. Jurisprud. Ex. 13. §. 45.* Uti & utilitas Indirecti occurrere solet in certis casibus Materiæ, de Usu, Habitatione, Usucapione & Donatione. Insuper cum, *juxta Constitution. Electoral. Saxon. p. 2. c. 12.* Uxori non liceat donare Geradam marito, valet ea scopum suum impetrare indirectè, quando vendit istam Marito, vili etiam pretiò, accedente tamen consensu Curatoris, quod postea Uxor,

xor, venditrix, Marito nihilominus legare, vel mortis causâ donare potest, *vid. Carpzov. def. ad C. El. 9. § seqq. Berlich. p. 3. Concl. 29. n. 99. ac Richter de Success. ab intestat. Sect. 4. M. 2. n. 25.* Adhæc indirectè Pater aliquis potest uni liberorû, e.g. filio, plus relinquere, per viam Contractus, vendendô nimirum ei prædium licet, respectu alterius filii, Læsiō videatur ultra dimidium iusti pretii, & Pater decumbat, aut ægrotet, unde & A. 1605. à Collegio Jenensi Juridico, Zachariæ Fischern zu unter Molbitz/sub Præfectura Altenburgensi, ita fuit responsum: Wann gleich euer Schwäher / Urban Wiegler zu Kriebitzsch / Franck uff einem Karm / in das Ambt geführet / und etwa auf den neunten Tag/nach dem er wieder heimgeführt/verstorben/ihr auch und euer Weib/in solchen Contract so damahls im Amte geschlossen nicht gewilliget / und das Gut zu Kriebitzsch euer Schwäher selig / seinem Sohn Petern um und vor 1400. Gulden/erblich / verkaufft/welches 3000. Gulden würdig: Dennoch da euer Schwäher / zur Zeit der Verkaufung/ bey guter Vermunft gewesen / so ist ober-

wehntes eures Fürwunders ungeachtet/
 solcher Kauff zu Recht kräftig/und seyd
 Ihr denselben umzustossen nicht befugt/
vid. Clar. Richter Centur. 1. variar. Decis.
Juris, Decis. 39. Ita ut aliquis Personam, Le-
 gibus non admittendam, possit hæredem
 facere, per indirectum, suavit JCtus Cæpol-
 la, quod Pater instituere debeat vel Regem
 certum, vel Principem, vel similem è nume-
 ro Magnatum, &c. ejusq; Filios ac Nepotes,
 usque in infinitum, sub conditione nec ve-
 rissimiliter adimplenda, ac interim relinquat
 Personam illam ejusque Filios ac Nepotes,
 itidem, in infinitum Administratores, Cu-
 ratores ac Gubernatores hujus Hereditatis,
vid. Capoll. Cautel. 38. num. 2. conf. Ferrarii
Cautel. 61. Item si, cum his verbis, talem
 Personam instituit: *Quando capere pote-*
rit. Quæ Constitutio quoque valet, ac in-
 terim eam relinquat Curatorem. Et Pa-
 tens filium, quoad Allodialia bona, exclu-
 sum, etiam exheredare potest, quoad Feu-
 dalia, indirectè, si hæc, consensui impetratò,
 venduntur atque pecunia inde parata, tan-
 quam Allodiale, reliquis liberis, vel extraneis
 ad feudum inhabilibus relinquatur, solâ Le-
 gitimâ

gitimâ filio manente salvâ. Nec non licet Dominus Vasallo expressè fidem promittere non soleat, tamen, dum fidem ab hoc requirit, per consequentiam, seu indirectum, & ipse ad fidem Vasallo præstandam obstringitur. *II. F. 6. § 58. vid. Cap. 2. aph. 5. exeg. Conf. Clar. Struvius in Syntagm. Jur. feud. cap. VIII.* Adhæc si Lis feudalitatis vel indirectè concernat aliquem Dominum, ut quando alterutri Vasallo succumbenti in Judicio ad evictionem tenetur *II. Feud. 46.* cum Dominus in propria causa Judex esse nequeat, Jurisdictionem Patribus curiæ tribuunt Jura Feudalia quod Judicium dicitur *das Mann-oder Lehn-Gerichte vid. ibid. Cap. XVI.* Quin & datur Substitutio obliqua, per quam scilicet Substitutus capit hæreditatem ex manu alterius atque ita, viâ obliquâ, per interpositam personam, Hæreditas defuncti ad alium devolvitur, *conf. Carpz. p. III. Const. 9. defin. 6. & c.* imò, pariter obliquè, substituit Testator, si ejusmodi utitur verbis: *Mando, Jubeo, Rogo, ut huic vel illi hæreditatem meam restituas, item: volo, dari, reddi, dividi* ut & interdum per hæc: *Perveniat, detineat, habeat,*

Decl.

Dd 6

*devolvatur, deferatur, consequatur, &c. vid. Bartol. in l. Centurio ff. de substitut. & Du-
rand. Cautel. ultim. voluntat. qualia tunc
verba important, ut substitutus, non per se,
sed, per mediam personam, ad heredita-
tem perveniat. Uti & ubi quibusdam
Hereditas directè ac immediatè non potest
relinqui, ex usu est, ut fiat per Fideicommis-
sum. Etenim hoc Dominium non nisi in-
directè, ac, per Restitutionem, demum,
transit, conf. Clar. D. Schilter Ex. ad π. 40.
§. 22. Unde etiam in Codicillis facta he-
redis institutio per indirectum, & in vim fi-
deicommissi quod valeat ad requisitionem
Christophori Krebs Consulis, in civitate
Imperiali Schvveinfurtenfi, Facultas Juridi-
ca Würzburgensis, mense Jul. A. 1627. his
verbis respondit: Obwohl directa Here-
dis institutio in codicillis weder gegeben
noch genommen werden mag. Jedoch
solches/ per indirectum, & obliquum, in vim
fideicommissi secundum communem Dd.
opinionem, rechtlich geschehen kan / Deror-
halben Falls daß Anno 1618. aufgerichte-
te Codicill solenni modo von der Testire-
rin selbst in eigener Person bey E. C. Rath*

zu Schweinfurt apud acta deponiret, und solches vor ihren letzten Willen zu halten gebeten oder ehliche Herren des Rathes/ dieser Intention, zu der Testirerin ins Haus geschicket worden. Falls auch dergleichen letzter Will zu Schweinfurt/ vigore Statuti, letztgesetzter Gestalt/ corroboriret, und vor gültig gehalten / daß sie dem Herrn dadurch die Erbschafft wohl be- nehmen können/ auch solche disposition, in jure, pro valida zu halten sey. B. N. W. Quam sententiam etiam, mense Octobri, eodem Annō, ad consultationē Magdalenæ, M. Mauricii Behners Uxoris, Scabinatus approbavit, *juxta Clar. Richteri Decis. Jur. Vol. 1. num. 4. 5.* Sic per indirectum potest gravari Legitima, ita ut si filius illud gravamen subire nolit, habeat legitimam locō institutionis & in cæteris ipsis alius sit substitutus *Marc. Anton. Peregrin. de fideicom. art. 36. n. 62.* Quin &, de Jure Civili, dabatur & Libertas, per indirectum, nempe fideicommissaria, de qua vid. & l. 24. ac tot. tit. ff. ac in Cod. de fideicommiss. libert. *conf. Clar. Rittershusius, commentar. ad J. 1. J. Qui testam. Tutores.* Et hæc per manu-

missionem fiebat ac factum Heredis requirebat, uti in *l. 11. C. de fideicommiss. libert. gemitur*. Nec minus obliqua via sæpe adhiberi potest, in divisione partium hereditariarum, item, circa Legata optionis, *vid. §. 23. Inst. ad Legat. conf. l. 5. ff. famil. herciscund. l. 14. ff. de Judic. & l. 24. ff. de fideicomm. libertat.* aliisque variis in negotiis. Æquè ac, quoad Jus Pignoris, si duobus tantum Res est obligata, & Priori Debitum est solutum, per Posteriores, transit hic in prioris Creditoris locum, & sic suum quoque Debitum impetrat, ita, ut per Extraneum possit petere, quod, è sua Persona, non habebat *l. 3. ff. quæ res pign. dat. oblig. non possit conf. Franksius ad Tit. qui pot. in pign. n. 67.* Sicut &, in Contractu pignoraticio, quando uxor promisit evictionem boni nominis, in Cessionarium, vivente uxore, Privilegium dotis, per indirectum, transit. *conf. Fransk. lib. 1. Resol.* Et indirectè seu mediatè, ac per consequentiam, liberatur perimitur seu tollitur Pignus, sive, ipso Jure (sive ope exceptionis oppositæ,) quando sublatâ obligatione principali, Accessoria quoque pignoris extinguitur, adeo,
ut

ut quamvis debitum inutiliter remittatur, pignus tamen tollatur, *per l. 1. §. 1. quib. mod. pign. solv. conf. Bachov. de Pignor. V. c. 1.* Imò circa Possessionem ipsam. Ulterius in Jure ad Rem, non rarò, usus Indirecti occurrit, nempe, tam quoad pacta personalia, sive in personam facta, quàm Pacta realia, quæ indirectè, seu per consequens, post mortem quoque paciscentis, partim profunt, partim nocent, aliis. Sic Successoribus singularibus prodest pactum Autoris *juxta l. 1. 7. ff. de Pactis*, & contra, nocet, *per l. 16. h. tit.* Item pactum Debitoris prodest Fidejussori, *vi: L. 21. §. ult. ff. h. t. & L. 5. C. si quis aut in Jud. sist. conf. Vinar. tr. de Pact. c. 13. n. 1. 2. 3. & c. 16. pr. n. 1.* Atque Pactum unius è correis debendi, qui & Socius est, prodest alteri, *per l. 25. pr. junct. l. 21. §. ult. h. t. ac. l. 9. §. 1. & l. 10. de duobus reis. conf. Vinar. select. Qu. l. 1. c. 6. Wiesenbach. th. 45. & Struvius Ex. VI. ad Pandect. per Reales Contractus ut Mutui, &c. per Fidejussionem à Marito, in Instrumento dotali vel fidejussorio, sponte ac nemine exigente, oblatam, de dote restituenda, *secund. Mevium p. 2. D. 367.* Item, quoad Contractus consensuales, ut Em-
ption.*

ption. vendit. Sic quando vicinus, per utili
gaudens privilegiō, partem Fundi, absque
incommodo, vendibilem, Vicino suo, ad
valde necessarium usum, iusto pretiō non
vult vendere, verum quidem est eum directē
cogi non posse ut vendat, (aliud enim dicen-
dum si Commodum publicum tale quid po-
stulat) indirectē tamen interdum poterit i-
stum ad eam compellere, si à Magistratu,
qui tale Privilegium concessit, impetrat, ut
ejusmodi civi invido ademptionem illius
Privilegii, vel totalem, vel partialem mine-
tur, nisi vicino suo partem istam vendat. Si-
quidem Malo majori Homines minus prae-
ferre solent ut plurimum; Item Vir mayo-
ris conditionis, qui, in Civitate aliqua, ubi
nemo, nisi Civis declaratus, ad emptio-
nem certae Domus admittitur, comparare
Domum vult, nec tamen Civis cupit fieri,
indirectē, Scopum suum potest adipisci, si,
ab uxore sua, illam facit emi. Atque pa-
ctum Additionis in diem, & pactum Legis
Commissoriae, valent, si adjecta fuerint, per
indirectum, seu per necessariam Consequen-
tiam, nempe, in illo, verbis talibus: Liceat
Venditori Rem vindicare. *juxta Goth. ad l. 2.
verb.*

verb. inemptus ff. de leg. commiss. rem suam recipere, arg. 13. pr. de pign. act. Carpz. p. 2. c. 1. d. 17. n. 7. Covarr. lib. 3. resol. cap. 8. num. 1. & Barbosa. in C. ad l. 3. de pact. inter empt. num. 9. In hoc verò per ejusmodi voces: Si pretium non solvatur, liceat Venditori rem venditam vindicare. &c. Barb. ad jam citat. l. 3. C. de pact. int. empt. num. 3. Covarruv. loc. citat. & Zæf. in hunc Tit. num. 13. &c. nec non, in Locatione Conductione, tam quoad obligationem, ut, si Res locata talis est, cujus Pretii certitudo jam tum, moribus, est determinata, tunc, quamvis nulla certa merces fuerit constituta inter contrahentes, Conducens præsumitur se obligasse, per indirectum, ad illud moribus introductum pretium. conf. Dn. Stryck. in not. ad J. §. 1. Locat. (Quo etiam, suo modò, referri mereatur, quòd ubi Mercator tradidit e. g. Mulioni, vel Aurigæ, Merces, qui, in itinere, derobatur, Periculum ad Mulionem spectet, si causâ fraudandi vectigal, iter fecit per viam insolitam & ambagiosam, secundum Bartol. in l. cum proponas per text. ibi C. de naut. fœnore: Atque Nuncii communes, quibus solvitur pro numero milliarium, debeant

ant accipere mercedem factam commensurationem per viam longinquam & ambagiosam, tum demum si via recta erat periculosa, *per l. 2. §. quid enim si quis periculosum ff. si quis cautionibus vid. Bart. & Bald. in l. non solum ff. de excusat. tutor in princip.)* Quàm, quoad ejus dissolutionem, per alterutrius resiliationem: Ut &, quoad Societatem, Mandatum, ac quasi contractus, quorum Materia e Jure indirecti præprimis dependet, cum, per indirectum, aliquis è consensu præsumto obligetur; Atque, quoad sublationem obligationis, per Solutionem, Exceptionem, Restitutionem in integrum, e. g. Si Minor quidam læsus ex venditione restituitur, qui cum Majore agrum, pro parte, possidebat, Major quoq; restituitur, per indirectum, *juxta Card. Tusch l. 1. concl. in Conclus. 758. n. 17. & Coler. D. 273. & c.* Nec minus ad Materiam indirecti referri, meretur factum illud callidi cujusdam consulentis, in Germania, qui animadvertens se, rectâ via, ad dignitatem Senatoriam non valere ascendere, egit obliquè expiscandò scil. ex altero atque altero Senatus membro, maxima ejus Arcana, quæ adeptus certior-

rem

rem fecit Senatum se omnia illa scire, nisi-
que ipsum vellent Socium, singula Arcana
seindicare velle ejus Principi, quo etiam
modò in tantas Senatum redegit angustias,
ut lubenter ipsum reciperet in Senatorium
ordinem. Circa Actiones denique simili-
ter, ac circa Jus Personarum & Rerum, suus
quoque Indirecti est usus, nempe in Jure in
Rem, quoad Rei vindicationem ac Hæredi-
tatis petitionem, qualis & filiis datur iniquè
exhæreditatis, interveniente querelâ inoffi-
ciosi testamenti, nec non Actiones utiles,
quippe quæ eò tendunt, ut per istas, licet
indirectè, aliquis valeat impetrare id, quod,
strictò jure, ac directò modò, assequi non
poterat, dum alia Actio deficit *vid. l. 21.*
ff. de Pres. verb. conf. Bachov. ad Instit. de
Injur. §. 9. n. 2. Atque Actionem Servia-
nam & quasi Servianam utilem, Hypothec-
ariam utilem ut & Actiones utiles ex cau-
sa Interdicti, quando de proprietate agitur,
vid. §. 4. & ultim. §. de Interdictis conf. l. 2.
§. 2. ff. de Interdict. & Wissenb. Diss. 23. th. 1.
atque *Struv. Ex. ad ff. 45. th. 7.* Item, quo-
ad Actiones personales ex contract. Bonæ
fidei & Arbitrarias, nec non pœnales in hæ-
redes,

redes, ac pœnales mixtas, ex Indirecto dependentes, æquè, ac ipsarum, per Præscriptionem, sublationes, &c. Præprimis verò observabilis est frequenter usus Indirecti, & Actionum per Indirectum, in Processu, hinc, si quis, certò die, in judicio se fisti promise- rit & tempestate vel vi ac abundantia fluminis prohibeatur accedere, viâ breviori, debet ambagibus itineris terrestris uti, & circum- ire flumen atque ita obliquè seu per indire- ctum agere, nec ei exceptio prodest, nisi angustia non patiebantur terrâ iter metiri, vel circumire *per l. 2. §. 8. ff. si quis cautio- nibus* atque citatus si habeat duas vias u- nam per montes, quæ est brevior, & aliam, per planiciem, quæ est longior, excusatur, si per planiciem iter faciat, & tardius etiam veniat, *juxta Jason in d. l. ff. si quis cautio- nibus* jure Romanò, Litigatores Juramen- tum calumniæ præstituri, inter reliqua jura- re debent: *Nihil penitus Patrocinii causa, Judicibus, vel alii cuicunque Personæ, pro hac causa, datum promissumve esse, nihil datum promissumve iri, vel per se, vel per aliam in- termediam Personam, juxta §. 1. Nov. 124. ut litig. juret Auth. Principales C. de juram. propter*

propter calumn. dand. Deindeque si quis gaudet privilegiô Immunitatis ab omnibus oneribus, & sic tametsi Collecta imponenda sit, ut cives singuli, ac universi, à devastatione ac Ruina totali instante releventur, tutus est exceptione immunitatis, sive Civitas, per modum Exceptionis, sive per viam Actionis, petat Collectæ ratam, tunc Civitas, ubi opus erit, agere potest, per indirectum, omisâ scil. formâ collectandi, seu Actione, quâ debita portio, jure collectandi publicô, petitur, & solum usurpata privata negotiorum gestorum actione contrariâ, quâ docetur, in specie, quomodo ipsa utilitatem istius Exempti procuraverit, quia tum non agetur de Jure immunitatis, sed de quadam Obligatione contracta, ad quam ille teneatur. Nec elidi valet, exceptione privilegii, hæc Actio, quanquam enim hoc necessitatem collectandi tollat, non tamen annihilavit obligationem ad restituendum id, quod, pro Domino negotiorum, sive Reo, Civitas, necessariô vel utiliter, impendit. *conf. M. Antonius Natta Consil. 63. num. 6.* Porro (ut prætereamus id, quod etiam Advocati non rarô postulent, per indirectum, scil.

scil. per Juniores, Praxi modò initiandos, de quo *vid. Baumannii Synops. Process. Jur. Sax. Carpz. Tit. de Advocatis*) Agens, nomine Laici, potest quoque trahere Clericum ad Judicem secularem, indirectè, si Clericus ita citetur: *Si putaverit sua interesse, vel si pretendat aliquod Jus.* (quod quidem procedit etiam, si Tutor pro Pupillo, vel Hæres, Inventarium vult facere, ac citare Creditores vel Legatarios, quorum quidam sunt Clerici.) Quando enim tunc comparet Clericus, coram Judice seculari, fit Actor & non Reus, ac stare debet in Judicio Laici, *juxta Capoll. Cautel. 68. p. 32. conf. Fichardi Cautel. 50. p. 327.* Atque si, ob aliquod damnum, dolo malo illatum, aliquis, in Judicio, Satisfactionem vult petere, nec tamen, ob Reverentiam, quam Reo debet, ei, directè, licet agere de dolo, tamen, agi poterit, per indirectum, instituendò nempe Actionem in Factum, & nihil aliud petendò, quàm, ut Judex, ex bono & æquo arbitrari, velit, *vid. l. 2. §. 1. ff. de dolo malo.* Siquidem quoad Praxin Fori Germanici præstat indirectè agere, scil. Actionem in Factum utilem seu subsidiariam instituere, cum

cum narratione facti, per se cum suis circumstantiis, probatione, desuper, instituenda, doli, quoad literam nullâ factâ mentione, quippe qui è circumstantiis facti, perspicuis indiciis & evidentia ipsius facti melius probatur *v. Recess. Imper. de A. 1594. §. 68. conf. Brunnemann. ad l. non debet 2. ff. de Restit. in integr. & Sichard. ad l. 5. C. h. tit. Quin & falsi Procuratoris Factum Principalem obligat, tantum, per indirectum, si nempe, hic ejus Acta rata habere velit, per L. licet 56. ff. de Jud. quatenus consensus superveniens retro censetur esse validus, per L. ult. C. ad SCt. Maced. conf. Brunnemann. in Proc. Civ. C. 1. n. 80. Præcipue autem sæpe Patroni causarum probare possunt, per indirectum, quæ directè, minus valerent probare. Hinc enim Mascardus de Probationibus Conclus. 225. fol. 151. num. 25. 26. hæc habet verba: *Licet quis directò non admittatur ad probandam Antiquitatem, temporis triginta vel quadraginta annorum, vim Tituli non habere, admittetur tamen, per indirectum, dicendò: Non recuso nec dissimulo, quin antiquitas tanti temporis vim tituli non habeat, sed assero illum titulum*
hic*

hic non nocere. quia praescribens fuit in mala fide, ad probandum adduco titulum hunc expressum, per quem apparet Contractum fuisse contra expressam Juris prohibitionem & contra Jus naturale, &c. Cravet. Tract. de antiquitat. temporis, conf. Socin. Consil. 242. col. 2. in fin. versic. Qui Mascardus quoque ibid. Vol. 1. Conclus. 139. fol. 108. num. 18. ait: Licet contra Attestationem Papae non possit probari directe, potest tamen probari indirecte, quod debilitet vires Attestationis & gratiae desuper fundatae, tantum, iis, quae sunt facti, non iis, quae sunt Juris, conf. gloss. in Clem. in verb. fecisse probamus circa medium de prob. Geminia, Consil. 33. col. 2. Felin. in d. c. cum a nobis col. 3. & in c. quanto in fin. Vol. 4. Extra tales casus quoque etsi non admittatur Probatio contra Fictionem directe, attamen probari potest, per indirectum, nempe demonstrando cessare Aequitatem, super qua Fictio fundata est, juxta Menochii, lib. 1. Quaest. VIII. conf. Socinus in l. cum avus n. 73. ff. de condit. & demonstrat. aliò etiam modo, indirecte probari contra Fictionem scribit Socinus in l. 4. §. Caton, 173. de verb. obligat.

Item

Item, indirectè, seu tacitè, allegari potest Præsumptio, si allegatur Factum, è quo Præsumptio potest colligi, *vid. Bald. in l. ult. in fin. quod met. causa, conf. l. cum quia ff. si certum petat. & l. qui ad certam ff. locati, ita juxta Abbat. in c. ult. 34. de Præscript.* allegat indirectè bonam fidem is, qui allegat Præscriptionem, cum Præscriptio bonam fidem includat, *conf. Decian. in l. non hoc n. 3. & Menoch. lib. 1. quest. 49.* Accedit quod Acta in Judicio possessorio probent quoque in Petitorio, si Acta ista, præter possessionem, simul etiam respiciunt Proprietatem vel Dominium, per indirectum, *juxta Brunnemann. in Comment. C. ad l. 5. §. 2. de recept. Arbitr.* Insuper Præsumptio Juris & de Jure ubi directè non potest rejici, potest tamen, per Indirectum. Quia enim Lex requirit certas Qualitates, ad constituen- dam hanc Præsumptionem, admittuntur interim omnino Probationes, quòd non si- mus in tali casu, vel non concurrat aliqua, è requisitis qualitatibus, e.g. tametsi, contra Instrumentum, nihil queat opponi, attamen negari potest, quòd sit publicum, & quòd verè factum, sed potius fictè ac simulate.

vid. Menochius lib. 1. Quest. 65. Pariter quæ non possunt directò, ut testib9 ac documentis, probari, queunt tamen probari Præsumptionibus ac Conjecturis, e.g. Quando Sacerdos, audivit Confessionem Sacramentalē alicujus & deinde aliquid ex ea Confessione revelavit, asserens se ita habuisse in mandatis ab isto Confesso. Hoc num in mandatis illud habuerit probari non potest, nisi è conjecturis ac Præsumptionibus ductis à bonitate vitæ ipsius Sacerdotis, ac similibus *secundum Menochium in Lib. 1. Quest. 58.* Nec non Testis admittitur, etiam post publicationem sententiæ, ad probandum contrarium, indirectè, quando, in primis Articulis, non fuit express9 certus locus, *juxta Farinac. Lib. 3. Tractat. de Testib. Quest. 75. conf. Campig. p. 369.* Quin & in Criminalibus non admissus Procurator, per indirectum, potest agere, si mittat amicum quemvis clandestinum, ut Excusatorem, qui sponte quasi aseat Judicem, *ex opinione Capellæ, Cautel. 66. n. 12. p. 31.* Equè ac admittitur indirecta, seu tacita, Præsumptionis Allegatio, *vid. Purpuratus in l. cum quid num. 149. ff. si cert. petat.* Et si quoque falsum

non committatur sine dolo, & ob id
allegatio requiratur, attamen sufficit
itur, quòd scienter falsum dixerit, quo-
a inde sequitur dolo fuisse commissum.
Alex. in L. nam & postea §. si damne-
ff. de Jurejur. Tandem si directè, proba-
on potest, quòd e.g. Cajus sit Homici-
quamdiu nulli dantur Testes, indire-
amen id potest fieri, si scil. agitur de
bando aliquo Actu, è quo colligi possit
icium & Conjectura, quòd Cajus occi-
it, ut Caji Fuga, vel gravis Inimicitia, vel
le aliud Indicium, quod probari que-
uorum Testimoniò, *vid. Angelus in l.*
per ff. quod metus cause. Imò denique
g. Mævius mandavit Titio verberare
npronium cum hac tamen expressa in-
itione, ne eum occidat, Mandatarius ve-
Titius, se veræ prohibitionis limites trans-
ellus, interfecit Sempronium, tunc indi-
ctè hoc quod factum est nimirum è culpa
mandatarii, atque ita è causa extrinsecus
perveniente, efficit, ut Mandator, qui
nnino quidem causam mortis præbuit,
t non directè, ordinaria Homicidii capi-
ali poena de Jure nequeat affici, *juxta l. 7.*

ff. ad L. Cornel. de Sicar. conf. Fransk. Ex. 14. q. 8. n. 4. & Mynsing. cent. 3, obs. 74. n. 11.
Causarum quoque Patroni diffidentes in causa sua, victoriæ, si unam tantum habent partem adversam, per indirectum interdum vincere student, dum procurant, ut plures aliæ Personæ cum eo litigare incipiant, atque ita multiplicibus Litium sumptibus ista minus sufficiens, eo facilius, causam præsentem, seu hactenus ventilatam, qualitercunque patiatur componi. Sin, cum pluribus tales Patroni necesse habeant agere, obliquè suos Clientes extricare laborant, quatenus quosdam Adversariorum, mediante exaggeratione sumptuum adhuc in Causam dubii eventus impendendorum, &c. ad particularem transactionem alliciunt, deinde cum reliquis paucioribus altercationem continuandò, eos, per graves judiciales Impensas, adeo debilitare satagunt, ut per tæsi harum, vel Litem plane deserant vel saltem etiam amicabili Compositioni sese subjiciant. Denique, per indirectum, solet agi, quando vel Adversariis abscinduntur singula vel plurima ad exsequendum suum Propositum requisita Occasio & Antecedentia

dentia alia, Semina, Locus, ac Tempus, Instrumenta, &c. aut efficimus ut, propter objectas molestias, alii sua exequi nequeant placita, item Fundamentum, seu Fulera Rei nobis noxia subruimus, his enim destructis, ipsum corrui^t Ædificiū, e.g. Privilegii damno-
si causa impulsiva ac fundamentō remotis, Vis ejus aut in tantum aut in totum perit, vel Inclinationes ejus, siue adhuc probandas & tolerabiles, ut amorem Musices, tarditatem, &c. siue vitiosas, ut Ambitionem, Avaritiam, amorem Voluptatum, Lusus, Luxus Ignaviæ, proclivitatem in Diffidentiam, Audaciam nimiam, Superstitionem, Inconstantiam, Altercationes, credulitatem nimiam, Inconstantiam, Altercationes, Invidiam & alias Passiones, Patibiles qualitates, atque Affectus, ut iram, odium, metum, spem, amorem, &c. attendimus, iisque in nostrum utimur Commodum. Cæterum ad Expedientia Juridica quantum spectat, illuc referri meretur non solum Recipro-
cum conventionale, quod est ejusdem generis negotii, pro altero, expediendi, rei que præstandæ, superandarum, è temporis ac locorum diversitate, obortarum, Difficul-

tatum gratiâ, è suggestione rationis naturalis, pactô interveniente, hinc inde facta. Receptio, ad qualem pertinet tam alternativa Operarum præstatio imponenda, post reliquorum Rusticorum, à Nobilibus duobus, factam Partitionem, Rustico supernumerario, qui vocatur, *der Wechselbauer* / cujusque exemplum habet Transactio Agnatorum de Wangenheim, *sub dato Sontha* / den 6. Julii 1650. quandoquidem, tali Reciproco alternativô, Inæqualitas divisionis, atque Dominorum suppleri potest Insufficiencia, quam Stercoratio reciproca, dicta *der Wechsel-Pferch* / quæ non rarò Expediens est, in tali cotroversia, inter Possessores vicinorum Prædiorum atque ideo arripitur, ut, ex ea intermissa, nullum utrique vicino damnum resultet, ut & Inductio Servitutis Actus, ob *Leg. 216. ff. de Reg. Jur. & L. 14. ff. de condict. indebit.* Sed etiam ipsa Licitatio, quâ mediante, in casu, ubi Res hereditaria existit una, e.g. unum Prædium aut corpus Apothecæ, nec expediat Heredibus, si quilibet partem velit decerpere, ita Lis componi solet, ut plus licitanti Res assignetur, *juxta L. 22. §. 1. fam. hercisc.*
ubi

ubi quidem Cohæres æquale cum extraneo pretium offerens huic præfertur, per l. 35. ff. de min. conf. Modestin. Pistor. Petrus Rebuff. ad Const. Regn. Gall. l. 2. Carpzov. P. 9. c. 15. D. 40. & Mevius p. 4. Dec. 397. Nec non ipsa jam supra cap. 1. quadam tenus relata Sortitio, quâ Singulis, quorum interest, consentientibus, ille Rem accipit, cui, per Sortem, assignatur. vid. l. 3. ff. Comm. divid. Carpz. P. 3. C. 15. D. 36. ac Mev. Par. 2. Dec. 2. & c. Alternatio porro Præbet Expediens, circa constitutionem Servitutum vel inter vivos, vel ultimâ voluntate, ut, alternis annis, mensibus, diebus, aut horis usurpentur, juxta l. 34. pr. ff. de usufructu, l. 2. pr. l. 28. ff. quibus mod. ususfr. amitt. l. 7. ff. quemadmod. serv. amitt. l. 4. l. 5. pr. ff. de aqua quot. & æstiv. & l. 5. ff. de serv. Uti & Fratres, aut Alii, quando Rem communem planè haud possunt dividere, tale Jure Civili, habent Remedium, ut alternis annis vel mensibus, eâ utantur fruantur l. 7. §. 10. l. 19. §. 4. l. 23. pr. Communi divid. & l. 16. §. 2. Famil. hercisc. Atque datur Locatio conductio reciproca German. der Wechsel-Pacht / de qua vid. l. 35. §. 1. ff. locat. Item si duo Fra-

tres controversiam habent, quoad exercitium Jurisdictionis in castris communibus, Expediens iis datur alternatim exercere illam, *vid. Jacob. Ardisson Tit. quibus mod. Feud. amitt. sub rubr. an Feuda jurisdiction. queant dividi.* Æquè, ac Jus Patronatus ita potest dividi, Expedientis fine, inter plures, ut alternis vicibus præsentent, *juxta Clem. II. v. Et ut facilius De Jure Patr. & Beneficiâ* queunt per vices mensium, vel alternis annis à pluribus conferri. *secundum Gloss. arg. c. ult. de præb. in VI.* Nec non ubi duo Parochi, inter se, contendunt, de jure Sepulturæ, confessionis, & Sacramentorum administrationis atque plurium similium Jurium parochialium, propterea, quòd alter habitat, in finibus duarum parochiarum nec constat, in qua earum, reverâ habitet, Expediens est Jura illa à Parochis debere exerceri, alternis vicibus, *ex tenore Clem. II. de jure Patr.* Insuper si duo Domini feudales inter se bellum gerant, Vasallus utriusque quoad servitiorum præstationem, Expediens habet de Jure Saxonico c. 46. alteri, qui prius eum vocavit, servire tenetur, loco militis in persona præsertimque antiquiori Do-

Domino, in persona debet servire, *juxta*
Carpzov. Synops. Jur. Feudal. Diss. VIII. po-
sit. 12. argum. Feudor. VII. 28. conf. Grot.
in Jur. B. & P. Lib. II. cap. 15. §. 13. alterum
 juvare per certam Contributionem. Ob
 ein Mann hat zwey Herren / oder mehr/
 die ihm gebiethen des Reichs Dienste/der
 ihm das zum ersten gebeut/mit dem soll er
 in eigener Person/ziehen/und dem andern
 soll er Heer-Steuer geben / das ist / das
 zehende Pfund/oder den zehenden Schils
 ling/den er jährlich von dem Guthe hat.
Quòd si verò duo unius Feudi Domini bel-
lum inter se gerant, Vassallum neutri sup-
petias ferre, de jure, posse statuit Clar. Stru-
vius in Syntagn. Jur. Feudal. cap. XI. ubi ap-
probat conclusum Hartm. Pistoris Lib. II.
qu. 47. n. 30. & Schraderi P. VI. c. 6. n. 22.
 Atque Rei valent Actores nimis rigorosos,
 & hinc parum volentes remittere, quoad
 suum Postulatum, reddere mitiores, hoc
 Expediente, quod quasi *ἡμετέρας* fiunt,
 h.e. circumeunt eos, paulò diutius, ut
 tandem, temporis & Litis sumptuum per-
 tæsi Transactionem admittant facilius de
 reliquo poterunt etiam interdum dari Ca-
 sus,

sus, ubi Partes hactenus Litem habentes in-
 ter se tali queunt compositionem Causæ
 parare sibi Expediente quod quævis da-
 mni ferre debeat dimidium: daß ieder
 Theil den halben Schaden trage. Quin
 & si causarum Patronus causas & Actio-
 nes criminales, ob Appellationis benefi-
 cium, intendit reddere civiles, Expediens ha-
 bet petere Relaxationem incarcerati, me-
 diantibus Fideiussoribus, è *sententia* Herin-
 gii de Fidejussor. n. 56. & Coleri in
Process. Executiv. p. 2. c. 3. n.
 59. & c.

CAPUT III.

Isuſum Materiæ in Cavendo
delineat.

Imperatorem ſtantiſſimè mori con-
venit: juxta glorioſum Veſpaſi-
ani effatum, *apud Suetoniũ at-
que Xiphilinum*, quidni Politi-
cum vigilantem? *Sapiens e-
nim animadvertit infortunium ac ſe abſcon-
dit ſecundum Proverb. Cap. XXVII. v. 12.*
Siquidem cum cuicunque Homini, qui,
per rationem, conſequentia cernere poteſt
ac videre Principia, & cauſas Rerum earum-
que progreſſus, quotidianum, poſt amiſſio-
nem Status innocentiae, fere ab aliis immi-
neat periculum, imperioſa neceſſitas, ac na-
turale tutò, & commodè, vivendi deſideri-
um, omnino poſtulant, ut ad totius vitæ cur-
ſum

sum, res præparemus necessarias & memores dicti Solonis ad Croesum: *Omnis autem Rei oportet inspicere exitum quò sit evasura*, in omni omnia circumspectemus, negotio, atque cautelis, seu Remediis, quippe, spectantibus ad tertiam Politicæ partem Providentiam scil. futurorum, *juxta Proem. Baldi Perusini de Cautelis ac Remediis*, in quolibet Statu uti sciamus, & ubi Cautio, quæ est Declinatio mali, cum ratione, instituenda, unde etiam hæc soli inesse dicitur Sapienti, *secundum Ciceronis Tusculan. Question. lib. 4. §. 13.* minus tentari directè potest, metnenda hinc & inde, quantum tamen, per Fata, licet, indirectè præcaveamus mala intuentes, quòd Necessitatem & Utilitatem Actionum per Indirectum ad Cavendum ipsa jam dudum indicaverit Antiquitas, per Relationem de Hercule, qui in Lybia, apud Lixum oppidum, Gigantem, Antæum, filium Terræ, ab hac sua Matre duplicatum Robur, quoties in Terram projectus esset, assumere solitum, tandem, duntaxat vincere ac suffocare potuit, astrictum, sub lucta, Pectori, (quâ quidem ipsa Relatione Vetustas simul denotare voluit,

Turba-

Turbationes Reipublicæ, ab evectis per favorem Populi Personis imminentes optimè posse, per indirectum, præcaveri, si Præsidia quibus contra Patriam abuti audent, istis maturè subtrahantur, atque ita poenitendi eorum Conatus in tempore extinguantur) & imitati tam Viatores, qui, si Fossas suo obstantes itineri, conti adminiculò, transfilire se posse diffidunt, circumire eas solent, suæ cauturi Saluti, quàm ex alto in Arce quadam sive Domo aliqua aut Turri ascensuros vel descensuros, qui, cum, per Scalam rectam, minùs commode ac securè queant ascendere, seu descendere, omnium optimè, indirectam sequendò Lineam, scil. quando gradiuntur, per cochlidia, suum finem valent assequi: Atque Peregrinantes in Syria, qui, cauturi sibi à Venti cujusdam lethiferi, qualis: *Samiel* vocatur, prope Mausil, violentiâ, Itineri terrestri breviori quidem, at periculo infallibili expositi, præferre solent, iter, in fluvio, obliquum magis, atque non parum ambagiosum, juxta Dn. de Thevenot, in Itinerario suo Orientali: Ut & à Brasilia, versus Guineam, navigaturos, qui ut Syrtes periculosissimas

devitare queant, quæ dicuntur: *Allobros*, per ambages, navigare necesse habent, nec non Portugallos quibus è Cochin versus Promontorium Bonæ Spei profecturis non amplius, per Insulam Maldinam, aliasque multas, propter pulvinos periculosos, horrendas, versus insulam S. Laurentii, atque ita viâ breviori, navigare licet, sed juxta mandatum Admiralitatis, hodie tenentur navigare, per ambages ducentorum, ad trecenta usque, milliarium, repertas primum à temere ac negligenter, in itineribus suis, etiam lethali tandem cum eventu, agente nautâ, Portugallô, navigandum scil. est 150. Milliaria versus talem plagam, qualis dicitur: *Sud-Sud Oost*, usque ad Lineam Æquinoctialem & exinde adhuc 105. milliaria, seu per 7. Gradus, usque ad Caput Bonæ Spei, quoniam via ista ambagiosa longè securior est, nec ullæ ibi Insulæ, Scopuli aut Pulvini occurrunt, *fide Linschottii, in Part. III. Itinerar. Oriental. cap. 2. p. 38.* Ut & ipsas Caravanas ab urbibus Africanis Marocco & Fez, Cairum tendentes, quippe quæ, per desertum arenosum provinciæ Barca, rectâ, versus plagam Australem, proficisci,

ficisci, propter Arabum pauperrimorum ibi longè latèque circumvagantium certò imminèntia Latrocinia ac Furta, non valentes, sua ordinaria, indirectè, seu per ambages 60. Milliarium, propiùs versus Austrum, coguntur facere itinera, *juxta Happelii Mund. mirab. part. I. lib. IV. cap. 61. p. 751.* Quin & fide *Novellarum Lipsiensium, de 7. Maji 1701.* Batavi, imminente jam ipsis Bellò gravi à Gallia ac Hispania conjuncto Regno, indirectè cauturi, ne sua, Mercaturæ destinata, in Indiam Orientalem &c. abeuntia Navigia ab hostilibus Gallorum aut Hispanorum intercipientur facilè Navibus, illa eò per ambages itineris circa Scotiam faciunt currere contra quantum noceat neglecta Actio per indirectum, ubi ipsa erat ad salutem inevitabilis, experti hæcenus sunt, cum gravi suo malo, Turcarum Nautæ magis simplices ac imperiti, qui, tam in mari Euxino, quàm, præcipuè, in Bosphoro, vacare solent navigationi. Siquidem quia, Ventis ibi, vel ex opposito vel à latere, flantibus, cursum suum marinum aptè obliquare non norunt, hinc, nisi portum, unde exierunt, tunc illico queant repetere, aut sese, cum suis, coguntur permit

permittere ventis ac fluctibus, aut ipsum
terribile subire naufragium, *sic Equestris*
Angl. Chardini Itin. Persico Indic. pag. 96.
Ut & iter facere necesse habentes, in regione
Misniae montana, superiori, metallifera, cui
nomen: Das Ober-Erz-Gebürge / ubi
tamen, ob plura periculosa aut incommo-
da obstacula, iter non nisi per lineam obli-
quam & ambages, potest fieri, de quo B.
Lehmannus in libro suo, cui Titulus: Schaus
platz des Meisnischen Ober-Erz-Gebür-
ges Sect. II. cap. IX. p. 55. hæc habet verba:
Es haben etliche / aus Verdruss / der um-
schweifenden Gebürgischen Wege / da
man oft in einer Schlangen Linie / die
wilden Gehänge und Stichel-Berge um-
gehen muß / die gerade Linie über die
Wald-Strecken und Stockräume ge-
nommen / sind aber darüber ins Geseere /
Gebrüche und wilde Gefilde mit grosser
Incommodität und Gefahr / gerathen.
Sicut & omnino minus cautè egit jam olim
Sesostris, rex Ægypti, quoad cavendi studi-
um, per indirectam, dum insulae Deltae
250000. milites inclusit, quandoquidem
tot Milites uniti in loco minus facilè expu-
gnabili,

gnabili, studere tandem solent rebellioni, *juxta Marshami Canon. Chronic. p. 391.* Similiterque in cautè olim egerunt Carthaginenses, post finitum Bellum Siculum, quòd mercenarios variarum Nationum Milites auxiliares, quos Dux suus, per indirectum cavendi satis gnarus Gescon, de industria in partes divisos Navibus imposuerat, hasque per intervalla ideo tantùm è Sicilia dimiserat, ut tempus daret Carthaginensibus quo possent, qui advenerant, post reliqua Stipendiorum expuncta, suam quisque Patriam repetentes Carthagine priùs excedere, quam illi, qui deinde erant trajiciendi, eos consequerentur, jam de Rebellionis meditationibus satis suspectos, in oppido Sicca, *juxta Polybii Megal. Histor. Lib. I pag. m. 66.* congregare se jusserunt varii autem, per indirectum, sibi cavendi Modi si opus sunt, in privatorum Actionibus hominum, multò magis erunt necessarii, in negotiis ad consilia Aulica, bellica, &c. spectantibus, quippe quæ longè majoris momenti esse solent. Consiliarios diversæ qualitatis, jam à multis seculis, ad cavendum, feliciter adhibuisse Actiones per indirectum non minus testantur

testantur Historiæ : Ita Cyneas, prudens
Thessalus, quô Pyrrhus, rex Epiri, utebatur,
bellum, quod hic, contra Italiam, molieba-
tur, ei per tales verborum ambages, dissua-
dere & sic præcavere conatus est: *Egregii,*
quidem bellô Romani esse dicuntur, multisque
bellicosus Gentibus imperare: quòd si eos su-
perare dii nobis dederint, quid tunc agemus
Pyrrhe? ad quæ Pyrrhus. *De Re non obscura,*
inquit, o Cynea, percontaris, neque enim Bar-
bara nobis, neque Græca civitas, illic, resistere
valeret, Romanis superatis, sed habereemus,
confestim, Italiam totam, cujus minimè ma-
gnitudinem & potentiam te ignorare arbi-
tror. Parumper ergo commoratus Cyneas.
Verùm cum Italiam ceperimus, inquit, quid
tunc agemus? Et Pyrrhus, nondum mente
ejus intellectâ, *Proxima, inquit, Sicilia est, in-*
sula felix, ac populosa, capi verò facilis ob sedi-
tiones ac discordias Civitatum. Rectè dicis:
inquit Cyneas: sed an finis militiæ nobis erit
Siciliam cepisse? Deus modò, inquit Pyrrhus:
Victoriam præstet, nam his, velut præludiis,
utemur ad res maximas conficiendas. Quis
enim Libya abstineat & Carthagine? quam
nuper Agathocles, clam è Syracusis profe-
ctus,

etus, exigua classe paulò abfuit, quin cape-
ret. His autem victis nullus nobis resisteret,
Hostis. *Ita est*, inquit Cyneas: *Constat enim,*
quòd & Macedoniam recuperare & Græciæ
dominari, cum hac potentia, licebit, sed, vi-
ctis omnibus ac subactis, quid faciemus tan-
dem? Et Pyrrhus: *Otium, inquit, agemus, &*
quotidianâ festivitate, mutuisque sermoni-
bus, latitiâque perfruemur. Cum adhæc
Cyneas Pyrrhum deduxisset. *Ast quid ve-*
tat, ô Rex, inquit, quo minùs nunc ista Lati-
tiâ, & festivitate, ac otio perfruamur? Adeſt
quippe nobis, sine labore, facultas earum re-
rum, ad quas, per sanguinem, molestias & pe-
ricula nostra, & aliorum, perventuri sumus.
juxta Plutarchum in vita Pyrrhi. Pariter,
Regulus quidam Gallicus, cavendi in finem,
persuafurus regi novo Segobrigiorum, Co-
mano, Massiliam à Phocensibus, nuper,
permissu Antecessoris, in regno Nanni con-
ditam, quandoque, exitio futuram Populis
finitimis, opprimendamque, ideo, in ipso
ortu, ne mox validior eos obrueret, per indi-
rectum egit, dum Fabulam istam protulit:
Canem aliquando partu gravidam, Locum, à
Pastore, petiisse, precario, in quo parceret: quò
obtentò,

*obtentò, iteratò petiisse, ut sibi educare, eodem
 in loco, catulos liceret : ad postremum, adultis
 catulis, fultam domesticò præsidio, proprietatem
 loci sibi vindicasse. Non aliter Massilienses,
 qui nunc inquilini videantur, quandoque
 dominos regionum futuros. vid. Justinus,
 Epitom. in Hist. Troji Pompeji Lib. 43. cap. 4.
 Porro Gothus nobilis ac peregrinator fa-
 mosissimus Diceneus : Germanis Dâgen/
 Dâcken oder Deckwinn. regis Boërovistæ
 dicti Germanis Wehrfest/ qui, tempore
 Syllæ Romæ tyrannizantis, regnavit, Consi-
 liarius intimus & quasi alter quidam Jose-
 phus, cauturus impofterum, ne Gothi ha-
 ctenus bellaces, vino nimis indulgendò, cor-
 rumperentur, cum directè illud tutò efficere
 se haud valere animadverteret, indirectè e-
 git, dum Regi persuasit, ut omnes juberet
 devastari Vineas, eradicandò Vites, nec ullam
 novam Vinearū culturam impofterum ad-
 mitteret, nec ullius Vini ulteriorem invec-
 tionem suis permetteret Subditis, fide Spangen-
 bergii, in Libro, cui Titulus: Der Adels Spie-
 gel/part. II. Lib. XI. cap. 6. Insuper quon-
 dam certus Officialis bellicus regi Galliæ Lu-
 dovico XI. indirectè remonstraturus, quòd
 Propo-*

Propositum Ipsius mittendi quendam Episcopum, qui militum Lustrationi præesset, Parisiis, esset minus conveniens, & hinc istud averfurus, petebat à Rege licentiam in Territorium hujus ad Lustrationem ablegati Episcopi migrandi, ut ibi reformationem Capitalarium inire posset. Rege igitur Ludovico respondente : *Hæc Functio nec Tuæ Personæ, nec Conditioni convenit*, replicuit Officialis : *Quare mihi hoc non conveniret, cum tamen Vestra Majestas Episcopo commiserit Lustrationem Militum? vid. Caspar Ens Epid. lib. 1. p. 48.* Item aliquando Consiliarius quidam Ecclesiasticus & Concionator Aulicus cauturus, ne suus Princeps jam senex, hincque erga suos severior ac durior factus Subditos, tandem Nobiles sibi subiectos, quos, per alterius Privilegii, post alterum, ademptionem, nimis hætenus presserat fere similes ipsis redderet Rusticis, egit, oblata occasione idonea, per indirectum, dum à jam dicto suo Domino ipsi favente, præ aliis ministris aulicis, decenter, petiit, ut ipsi Dolium vini è Cella attraheretur in Aulæ aream. Hocque impetrato, poposcit, post depositionem sui pallii, Securim, simulans se
jam

jam velle, istâ mediante, singulos ejus diffin-
dere circulos. Quod ubi ipse Princeps a-
nimadvertit eumque, sub iratus atque inter-
rogans, quid sibi eum hac sua vellet inten-
tione, & cur, hoc modò, tam bonum Vinum
non dubitaret effundere, jussit desistere suò
damnosò Propositò, tum demum istius suæ
actionis ridiculæ Scopum suo notificavit.
Principi, quatenus respondit: *Serenissime
Princeps, Domine Gratosissime, Vinum tan-
tùm Bonum, hincque meritò per clarum Dei
donum, denotat Vestram Serenitatem clemen-
tissimam; Asses contra doliare significat
singulas Serenitatis vestræ Provincias; Circu-
li verò Doli ipsam Nobilitatem vestri repræ-
sentant totius Territorii. Sicut ergo Vinum
absque Assibus doliaribus, & Asses doliare,
sine Circulis, contineri nequeunt; Ita etiam
Vestra Serenitas, absque Territorio, nec valet
esse Princeps aut regens Dominus, nec sine No-
bilitate illud aut gubernare potest, aut defen-
dere, unde simul ac Serenitas Vestra in plena-
riam Nobiles suos præcipitabit ruinam, &
Vestræ Serenitatis & totius Vestri Domina-
tus certa Pernicies aderit, juxta relationem
Clar. Spangenbergii, in Speculo suo Nobilita-
tis,*

tis, lib. III. cap. 6. fol. 20. Similiter quondam Aulicus quidam Principibus quibusdam Germaniæ Divisionem sui Territorii, per indirectum, dissuadere tentavit, atque ita cavere eos docuit, quatenus, in Ipsorum præsentia, pulchrum ac integrum Pallium discidit in plures partes, his verbis, explanationis in finem, adjectis : *Gratiosissimi Domini Pallium hoc, existens adhuc integrum, suo Possessori decorum erat ; Jam verò discissum valet nihil : unde Divisioni vestri Territorii abstineatis, queso, siquidem jam vobis abunde ibi erit Spatii, etiamsi Vestrum plures forent.* Nec ineptè hic Aulicus suam aperuit mentem. Divisio enim Rem eò usque corrumpit, ut tandem eam redigat in nihilum, ac prorsus destruat, *juxta Uldar. Zas. Cons. I. n. 114. l. 2. & Andr. Gail. Lib. II. Obs. Pr. 153. n. 3.* Qualis quoque Dominatus noxiam valde divisionem Clar. Saavedra ingeniosò hoc denotavit Emblemate, quando delineavit per amœnam Arborem, in medio Stemmatidis, quod Corona cingitur, abeuntem in duos principales ramos, cum tali epigraphæ : *Si scinditur frangor.* Quò & suo modo, referri, nempe saltim tanquam
affine

affine quid, poterit indirecta ista Actio Patriarchæ Constantinopolitani, A. C. 1672. erga summum Turcarum Pontificem, ad præcavendum, ne hætenus, in Rumelia, usitata Conjunctio Fœminarum Christianarum, cum Mahumedanis, ulterius, permitteretur, Christianæque fœmellæ parerent porrò Mahumedanos, dum huic duplicem hanc, datâ occasione colloquendi, proposuit Quæstionem: *Num liceret etiam Turca jungi Fœminæ tali, quæ suillâ vesti soleret, carne, vinumque liberet: & annon Liberi, è tali procreati Conjugio, immundi, ab utero matris, ac Musulmannorum nomine indigni essent?* Ubi autem Mufftius respondit *Matrimonia talia omnino esse illegitima.* Tunc, subitò, Patriarcha replicuit: *Ergò prohibete, quæso, ista Matrimonia, in Rumelia, ubi sanè nimis frequentia existunt.* Quo auditò consensit quoque Mufftius & persuasit M. Vezirio, ut mox Legem ferret, ne ullus Turca Christianam impofterum ducere auderet uxorem, nisi illa a vitam religionem priùs ejuravisset, fide Dn. Ricautii, in sua *Historia Status Ecclesiæ Græcæ, & Armeniacæ, de A. 1692. allegat. in Act. Erudit. Lips. Mens.*

Mens. Januar. 1693. conf. ejusdem Dn. Ricaut. & Dn. Sagredo Descriptio Imperii Turcici.
Cæterum, sicut, mediantibus verbis ac sermonibus conditionaliter prolatis, Homines indirectè, & magis liberè, omnino valent loqui; ita & Consiliarii, ac Ministri alii, queunt interdum avertere majoris dignitatis Personas à Proposito quodam pœnitendi eventus, si referunt ipsis Historiam, Successu destitutam, ubi similes, si non eadem fere, adfuerunt Circumstantiæ & periculosos Earum conatus, quos non possunt isti avertere, agendò, potentiâ, imperiò, manu, vel solve ratione, per indirectum tamen valent eludere, differendò eos, de tempore ad tempus, ac trahendò, moras nectendò, aut, post brevem dissensum, apparenter quidem assentiendò, at nihilominus tot impedimenta objiciendò, vel tam difficilia Media proponendò, ut grandium Personarum impetus agendi, quovis modò, sistatur, vis hebetetur, atque ardor tandem desinat, & ita sponte Hæ desistant. Neque deinde minùs notari merentur Expedientia Consiliariorum qualiumcunque, & Ministrorum, uti prudenter excogitata, ita

quoque suo approbata Successu, ac proinde tradita ipsis Rerum monumentis. Ita jam olim prudentissimus Themistocles, cauturus, ne Lacedæmonii invidentes spei urbis, Athenarum, melius, brevi muniendæ, ejus munitionem quocunque modo impedire possent ulteriorem, mirò hoc Expediente usus est, quòd primò respondit, Legatis illorum; ituros Lacedæmonem, qui de ea re pariter, cum illis, consulant. Sic dimissis Spartanis, hortatus suos, ut opus maturarent. Deinde ipse, interjectò tempore, in legationem profectus est, & nunc, in itinere, infirmitate simulatâ, nunc tarditatem Collegarum accusans, sine quibus agi, jure, nihil possit, diem, de die, proferendò, spatium consummando operi quæsit; cum interim nuntiatum Spartanis opus maturari, propter quod denuo legatos miserant ad inspiciendam rem. Tum Themistocles, per servum, magistratibus scripsit, legatos vinciant, pignusque teneant, ne in se consulatur gravius. Adiit deinde concionem Lacedæmoniorum, indicavit permunitas esse Athenas & posse jam illatum bellum, non armis tantùm, sed etiam muris sustine-

re:

re : si quid , ob eam rem , de se crudeliùs
statuerent , legatos eorum , in hoc pignus ,
jam , Athenis , detineri unde Lacedæmo-
nii eum dimittere sunt coacti , *fide Justinii*
in Epitom. Histor. Philippic. Trogi Pompeji
lib. II. cap. 15. Item Licinius , Præfectus
Galliæ sub imperatore Augusto , qui injusta-
rum pecuniæ exactionum in Gallia fuit re-
us Expediens , ad avertendum suum Pericu-
lum , arripuit monstrare Augusto Thesau-
ros è Gallia deductos , eique ista , his ver-
bis , donare : *Gallos deplumavi , ut Moli-*
minum rerum novarum oblivisci necesse
habeant , siquidem melius est tuam Majesta-
tem , quàm Gallos , possidere pecuniam , de quo
vid. Gottfridi Chronic. Historic. Part. IV.
pag. 291. Sic quondam Dedo , Comes Wet-
tinenſis & Burggravius Zorbeccanus , Offi-
cialis Henrici Aucipis ac resoluta Persona ,
cum Conradus imperator appropinquans ,
cum hostili Exercitu , postulasset ab Henri-
co Aucipe , non solùm fortalitium Gruona ,
ad Visurgim , sed & Submissionem ipsius
plenariam ac subjectionem cum suis , cui
postulationi , in casum denegationis , varias
minas superaddi fecerat , excogitavit ex tem-
pore ,

pore, hoc ad cavendam hostilem, ab Exer-
 citu Cæsaris certò expectandam Invasio-
 nem, comprobatum Successu Expedien-
 quatenus statim introivit conclave Henrici
 Principis sui, ubi Legati Imperatoris tum
 fruebantur Audientiâ, atque talia fecit
 verba: *Clementissime Princeps ac Dominus*
quorsum Legiones nostras, meo iussu, collatas
in castra deducere debeo? Ergo Dux Henricus
 mentem Dedonis statim intelligens inter-
 rogabat eum, *quantus Militum adesset No-*
merus. Cui Comes illico, fingendò
 spondit: *Ad sunt triginta Vexilla, unde Hen-*
 ricus statim certum huic ficto destinabat
 Agmini Locum ac simul Imperatori satis
 nimica, per præsentem Ipsius Legatos, redde-
 bat verba: Quæ omnia quoque tamen
 efficta, ast à Legatis, pro veris, accepta po-
 modum ipse Imperator Conradus audierat
 & credens remisit, de suo invasionis hostili
 impetu, ac, minùs gloriosè, in suum terri-
 torium, *juxta Büntingii Chronicon*
nic. Brunsvic. & Luneb. p. 41. *Similiter*
 Præpositi Chotesboviæ, in Bohemia, de
 quondam, ad Bohemiæ regem Wences-
 luum venerat prandentem, Rexque, stimu-

tus ad inclementiam, erga illum, ab invidis
Aulicis, interrogavit eum: cujusnam esset,
hæc cohors Equitum ac Servorum? Expe-
diens fuit istud, quòd respondit illico: *Sicut*
ipse, quoad suam Personam, foret Regis, ita
pertinerent quoque singuli ejus Comites ad
Regem, uti hoc, in bello Bavarico, monstras-
sent, ac hodie etiam, in honorem Regis se ad-
venisse, auxilium Ipsi præstituros, contra
quemvis Adversarium, in casum necessi-
tatis. Quod callidum quoque Respon-
sum Regem pœnam priùs meditatum,
adeo mutavit, ut poculum vinò plenum, de
mensa regia, ei propinaret, poculumque in
sui servare jubaret memoriam, *fide M. Bo-*
regkii, Chronic. Bohem. part. II. pag. 344. Sic
Nobilis ille Imperatoris, Maximiliani I. qui,
ut hujus Commissarius, de quinquaginta
Florenorum millibus, à certa Civitate, per
ipsum exactis, viginti millia amoverat, ut
præcaveret rationis redditionem, tandem,
post multas quæsitæ dilationes, hoc exco-
gitavit Expediens, quod reddere rationem
paratus foret, sed non, nisi, in præsentia Im-
peratoris, singulorumque ejus Camerali-
um, Hisque omnibus comparentibus, ajec-

bat Se, haëtenus , suam Rationis redditio-
nem, tantum, propter suam, circa hanc, im-
peritiam distulisse , quandoquidem verò
præsentes Domini Camerales, quoad ratio-
num redditiones, fatis bene essent exerceita-
ti, petere se humillimè , ut Imperator his
priùs imponere velit redditionem suarum
Rationum quas ipse vellet diligenter atten-
dere, & postmodum, secundum illas, ceu nor-
mam aliquam , præstare suam Rationem.
Quò auditò, Imperator scopum sui Com-
missarii animadvertens omnes suos præsen-
tes Officiales dimisit, sub Prætextu Se in-
quisitionem in Rationes dilaturum esse,
in aliud Tempus magis commodum, *juxta*
L. Beyerlingium in Theatro vite Human.
Tom. I. lit. A. fol. 613. Præprimis autem
Expedientibus ad cavendum sæpe opus ha-
bent tales Consiliarii & Officiales alii quan-
do Legatorum funguntur munere. Hinc
non solum olim , in Concilio Tridentino,
in Controversia de Prærogativa Sessionis,
&c. inter Legatos Galliae & Hispaniae hoc
probatum fuit Expediens, ut horum Regum
Legati aut non simul comparerent, aut neu-
ter alterius Latus clauderet; Sed etiam , ali-
quando,

quando, ad evitandam Altercationem inter Gallorum ac Hispanorum regum Legatos, negotia Imperatoris Romani ac sui Regis simul tractavit Hispanicus. Deinde cum quondam Dominus de Thou, Legatus Gallicus, atque Dn. Stephanus de Gamara, Ambassiador Hispanicus, sibi, Hagæ Comitis, in Cursu Grandiû, occurrerent, fortè fortunâ, tametsi tantùm in altero Curritorio laterali, & sic, extra magnum illud spatium, quod dicitur: *der Schrancken* / ac ipsa urgeret Necessitas, ut Alter alterius Carpentum cederet, nec tamen ullus ex ambobus in alterius gratiam, vellet retrocedere, ac proinde acre immineret inter Suos Certamen, adeo ut etiam, intra tres integras horas, Res non potuerit componi, donec tandem unum, è Statuum Generalium ordine, prudentiâ excellens Membrum, Dn. Beurevert, utrique Legato placens seu gratum hoc invenit Expediens, quòd Status Generales Cancellos fecerunt eo usque abscindi, ut Carpentum aliquod pertransire posset, ubi Legati Hispanici Carpentum, à dextra, & transversim paulò, quâ nempe fracti Cancellos permittebant transitum, discessit, con-

tra verò Legati Gallici Carpentum cursum suum, in linea recta, prosecutum est, *fide Dn. Chappuzeau, in Itinerarii sui, cui Titulus: Sehtlebendes Europa, part. II. pag. 249.* Porro quando Magnatum pari dignitate gaudentium Ministri sibi invicem occurrunt, vel, aliàs, conventum aliquem habent, ad omnem contentionem evitandam, plerumque hoc eligunt Expediens, ut vel simul equis descendant, vel carpentis exsiliant. Hinc Commissarius Cæsareus ac Legatus Turcicus sibi A. C. 1665. occurrentes simul descenderunt & capite utrinque opertò, sese amplexati sunt. Atque, eundem in finem, Comes Gualterus Leslæus, Leopoldi Imperatoris ad portam Otomannicam Legatus, atque Turcarum Imperatoris Legati, infra Comorram, sibi obviam facti, Controversiam de Præcedentia præcavendi fine, tale apprehenderunt Expediens ut manibus se invicem excipientes, alter alterum in gyrum duceret ac mox uterque iter suum prosegueretur. Imò quando solennes Pacis Tractatus, inter Legatum Danicum & Suecicum, quondam, in ponte Bremsebroënsi, ubi ambo Regna
suum

suum habent Terminum, debebant concludi, ne alter Legatorum alteri, quoad Præcedentiam, cederet, Plenipotentarius Gallicus hoc invenit Expediens, ut Signo, per tubam dato quilibet Legatorum è suo tentorio, in altero pontis fine, collocato, prodiret, & sic, simul, Ambo, in medio istius pontis, convenirent. Quin &, ante aliquot annos, Muscovitarum Legati cum, brevi, post Conclusionem Pacis perpetuæ cum Suecis, propter novas Controversias, super Commerciiis, tractatione novâ voluerunt istud dissidium quidem tollere, attamen istæ Quæstiones, quisnam Legatorum utriusque Principis gaudere tunc deberet Præcedentia, & quænam Pars ad alteram, ultra fines, deberet accedere, obstarent Præposito tandem utrique hoc placuit Expediens, ut Domus certa Conventus exstrueretur, in medio Ponte fluvii intermediantis inter fines Russiæ ac Livoniæ, scil. Inter *Wash Narva* & *Narva Suecorum*, qui Locus ita ad nullius fines pertinebat, in quem quivis Legatus, è Finium suorum latere proveniens, accedebat & recedebat, juxta *Schleusingii Itinerarium Moscoviticum* p. 45.

Uti &, ante inchoationem Tractatus Rys-
wicensis, Expedientis ad præcavendas de-
Præcedentia, adhuc, Controversias inter
quasdam Partes, loco, conventum est,
quòd tales Legati, pro eo, ac advenissent
gaudere etiam deberent Præcedentiâ. De
cætero Legatus aliquis Prærogativam præ
alius Principis Legato, in Ludis theatri-
bus, aliisque Actibus publicis, quoad Statio-
nem, in Aula tertii cujusdam Principis, ob-
tinere non valens, nec tamen paritatem fer-
re volens, utrum assequi possit suum Sco-
pum, tali Expediente, si fieri clam curet
integumentum sumptuosissimum, Tape-
tem quale vocant ac eo ipsò tempore, quò,
in via, est ad intrandum, in theatrum, ex
improvisò Stationi suæ prætendi faciat, in
quo eum alter statim imitari non posset, Po-
liticorum prudentiorum opinioni relictum
esto. Equè, ac illa Quæstio, num Status
certi provinciales, quando odiosum aliquid
suo necesse habent proponere Principi, &
tamen declinare cupiunt Ipsius iram, ejus-
que effectus metuendos, idoneum habeant
Expediens certosmittere, ad talem iracun-
diæ subjectum Principem, Deputatos, lite-
rali

rali mandatō instructos & Sorte mediante,
ad illud negotium suscipiendum, electos.
Nec non utrum, quoad introductionem Acci-
sæ generalis, sicuti alicujus Regis inten-
tioni ac desiderio potest satisfieri, ita Ob-
stacula, ex parte Statuum, ob suam singula-
rem conditionem, præ reliquis, ab ejusmo-
di contributione liberorum, quoad suorum
antiquorum exemptionis privilegiorum in-
firmationem, declinari queant, tali Expedi-
ente, quod impofterum Accisæ generalis
præstationem Status regni, quantæcunque
etiam conditionis, subire se velle declarent,
tamdiu, donec, cum Deo & die, aliud ex-
cogitari valeat. Medium intentioni Re-
gis, decenter, satisfaciendi atque Regni &
Bonī communis Salutem, pro viribus, pro-
movendi. Præiverunt autem, & hīc, scilicet
quoad Actiones per indirectum, & Expe-
dientia, ad cavendum, Consiliariis ac Mini-
stris, & Magnates, & Nationes repræsentan-
tes Personam publicam, quatenus, ad caven-
dum, sæpe etiam per indirectum egerunt,
atque, eundem in finem, varia adhibuerunt
Expedientia. Ita cum *juxta Exod. I.* Pha-
rao rex Ægypti videret Ebræam gentem

valde multiplicari, durissimis eam exercuit laboribus, & sic ejus augmentationem impedire tentavit, (Adeo ut Plinius etiam opinatus sit olim stupendæ molis Pyramides à Regibus Ægypti inter reliquos, etiam in finem hunc, fuisse erectas, ut indirectè præcaverent, ne populus subiectus tam facile valeret cogitare de rebus novis.) Deinde Pelias, rex Thessaliæ, oraculò monitus, debere ipsum cavere sibi ab eo, qui nudus, quoad alterum pedem, accessurus esset, quando Jason postea, quodam die feriatò, ita, coram illo apparebat ideo, quia Calceus ipsius, in Argilla Fluvii Anauri ob, adhæ- sionem, relictus manserat, indirectè hunc cavere imposterum voluit, dum ipsum interrogavit: *Ecquid factururus esset, si Oraculum respondisset, ipsum ab aliquo iri necatum.* Jafone autem replicante *Se talem ablegaturum esse aureum vellus apportandi causâ.* Age ergo, respondit, *Tu istuc migrato illudque apportato.* fide Appollonii in Argonauticis, atque de Philistæis refertur, quòd nullum, in terra Israel, reliquerint Fabrum, ne Ebræi contra ipsos gladium facere possent, aut anceam, vid. 1. Samuel. cap. 13. v. 19. Tum Bath-

Bathseba, Mater regis Salomonis, præcave-
re volens, tametsi absque Successu, Repul-
sam, in causa ambigui eventus, concernente
Adoniæ matrimonium cum Abisay Suna-
mitide, per indirectum, petere tentavit ab il-
lo suo filio, dum ita eum est allocuta: *Petio-
nem parvam à Te peto, ne reverti facias fa-
ciem meam.* Et mox post acceptum de-
mum Bonæ Spei à Rege responsum, suam
protulit petitionem, *de qua vid. 1. Reg. cap.
2. vers. 20.* Porro Lycurgus, Spartanorum
ex ipsa regia Profapia oriundus Legislator,
invectionem peregrinorum vitiorum indi-
rectè præcavere tentavit, partim peregrina-
tionem Civium vetandò, & pœnam capita-
lem in eum, qui sedem peregrè fixisset ac re-
diisset, statuendò, partim interdicens, ne
quis aliarum Civitatum mores & leges lau-
dare auderet, atque nullas Actiones Comi-
cas & Tragicas permittendò, *è relatione Ulb-
bonis Emmii in Descriptione Reipubl. Laco-
num.* Præterea Amulius, Prociæ Latino-
rum regis filius, ut obliquè præcaveret, ne,
post necem Ægisti, sui fratris, injustè pulsi in
exilium, filii, è Rhea Sylvia heres masculus,
qui patrem fratremque ulcisceretur ali-

quando proveniret, eam fecit Monacam, ipsamque luco Martis inclusit, sub prætectu liberæ vitæ ac nullius condemnationis, *Liv. Hist. II lib. 1.* Ut & olim Nebucadnezar rex, quô subjugatis Judæis, indirectè, præcaveret rebelliones, abduxit, simul, in Babel, inter Captivos, omnes Fabros ferrarios, & lignarios, Principesque ac fortes viros, *juxta 2. Reg. c. 24. v. 14. & seq.* Ac denique cum Jojakim captivus abduceretur in Babel, eandem ob rationem, Rex Babel simul omnes Fabros ferrarios & lignarios, *secundum Jerem. c. 24. & c. 29.* abduxit. Item, per illustris Laconum Respublica, sicut olim indirectè assecutura ut ad Reges, Principes ac Civitates mittendi Legati tractandis rebus magnis diligentius ac fidelius expedirent, quôd in mandatis habebant, non amicos sed æmulos inter se misit; atque per indirectum præcautura ne adjungendi suo Regi aut Duci in bellum eunti Consiliarii, minus fideliter actiones ejus attenderent, solita ei est adjungere Personas alienis ab ipso animis & sic non devinctas. *fide Ubbonis Emmii de Republ. Laconum in Thesouro Antiquitat. Græc. Gronovii pag. 487.* Nec non
Darius

Darius Hyftaspes, rex Perfarum, Babylone captâ, muros ejus unde quaque diruit & omnes ejus portas amolitus est, *fide Herodotilib. 1. Hist. cap. ultim.* Rebellionem Babyloniorum, per indirectum, præcavendi finis: qui & , annò regni sui 28. famâ audiens Thasum, urbem insulanam, Thraciæ littori adjacentem, defectionem moliri, indirectè eam præcavere annisus est, dum muros ejus dejecit, secundum eundem *Herodotum, Histor. lib. II.* Et talem etiam in scopum ab illustrissima Atheniensi Republica tentata, quondam est Sami, & Mitylenes, in Lesbo insula, murorum dejectio, tametsi quoque victrix tandem Laconum Respublica Athenienses ipsos in finem libertatis totius Græciæ impofterum eò certius conservandæ, per indirectum, ad longi muri Atheniensis ac munimentorum Piræi destructionem, compulerit. Ad hæc Darium, finitimæ Gentes Scytharum, quas ille, bellò petiturus, accesserat, indirectè, dehortari conatæ sunt, quatenus ei, per suos Legatos, miserunt Talpam, Passerem, Ranam & Sagittas quinque, quàm denunciationem indirectam Darius non intelligens ubi ita ænigma istud interpret-

pre-

pretabatur, quòd istæ Scythis finitimæ Nationes, per Talpam, offerrent suum Territorium, per Ranam, Aquam, per Avem, Equos, ac per quinque Sagittas, submissionem populi sub ipsius arma, tum verò Crania, principalis harum Gentium legatus, caput ferociter commovens, generosè, respondit: *Per se nisi velociter fugitis hinc ut Aves, vel sub terram vos absconditis, ut Talpæ, vel sub Aquas ut Rana, vos neci tradent nostræ Sagittæ, ut in vestram nunquam redire possitis Patriam vid. Officina Historic. Arnoldi pag. 268.* Ulteriùs rex Persiæ Xerxes, filius Darii, Babyloniiis, qui ab ipso defecerant, in potestatem suam redactis, ut vitaret eorum novam defectionem, imposterum, indirectè, egit, dum interdixit, ne ferrent posthac arma, sed psalteriis tibiisq; canerent, cauponas haberent, amorì indulgerent ac sinuosis uterentur tunicis, *juxta Erasmi Apophth. lib. 5. p. 349.* (Uti & Aristodemus, Cumensium Tyrannus, per indirectum cauturus, ne Optimatum filii, contra ipsum aliquid valerent, moliri, eos jussit incedere calamistratos & tortis crinibus ornari, pictasque induere Tunicas.) *Æquè, ac postea rex Persiæ, Ochus,*
pulsò

pulsò Nectabanò, rege Ægypti, in Æthiopiam interiorem, & occupatâ Ægyptò, indirectè eam, sub jugo, servare intendit, dum, Urbium suos diruere jussit mœnia, *secund, Gottfrid. Chronic. Historic. part. II. p. 155. ex Diodori Siculi Bibliothec. Historic. lib. 16.* Nec non Leucon, rex Græcorum, Byzantii, insidias Amicorum multorumque Civium conjuratorum indirectè cavit, quatenus, convocatis Mercatoribus omnibus, tantum pecuniæ à singulis mutuò sumsit, quantum habebant, inquiens Hostes sibi per proditorem dedi. Acceptâ autem istâ pecuniâ, conductis Mercatoribus, in Aulam, confessus est Hostium insidias, hortatusque, ut sui corporis essent Custodes, siquidem, se occisò, ipsos non recuperaturos suas pecunias. Unde fiebat, ut pecuniæ causa, Mercatores, armis sumptis, alii corpus Leuconis stiparent, alii Regiam tuerentur, quorum etiam auxiliò participes conjurationis comprehensas trucidavit, & ipsis, Regnò in securitatem redactò, pecunias reddidit. Imò Alexander M. ad Persicum profecturus bellum, ne, se absente, intestina oriri posset Seditio, ad commilitium secum trahendò non tantum

tum suos Regno aptos, sed & stipendiarios conspectioris ingenii Reges, segniores autem ad tutelam Regni relinquendō, indirectē, prævavit. Qui postea etiam metuens ne Judæi uniti, facillē, res novas molirentur, Saneballatī, Samariæ Satrapæ, exstructionem novi templi, in monte Garizim, concessit, in quo Manasses Jaddi pontificis filius fuit constitutus. Pontifex, quali modō quoque, duas Factiones scil. excitandō ipse Judæorum divisit potentiam, *secundum Josephi Antiquitat. Judaic. lib. XI. cap. 8.* Sic illustris Eumenes, ut, post mortem Alexandri M. feroces Macedones à cogitationibus de ipsius nece averteret, egit per indirectum, quatenus, se argenti penuriā teneri commentus, ab his potissimum, qui Simultates in eum exercebant, plura mutuatus est Talenta, quō sanē factō effecit, ut & majorem erga illum fidem Macedones haberent, ac de communi pecuniā solliciti ab ipso manus comprimerent, & ita tutelam ac salutem, accipiendō, consecutus, alienas opes sui corporis habuit Præsidia. Atque Dionysius, rex Siciliæ, quondam, conventicula nocturna & convivium, unde sibi Seditiones ori-

turas

turas clam metuebat, per indirectum, conatus est tollere, quando timorem ac omne odium, dissimulans, sensim duntaxat introduxit, ut omnia furta ac latrocinia nocturna manerent impunita, & risum mererentur, quâ data indulgentiâ, omnes nebulones audebant singulos, noctu, ipsis occurrentes invadere, ita, ut, post Solis occasum, nemo, absque rapinæ & cædis periculo, per plateas, ambulare posset. Ut & Agathocles, adhuc Syracusarum tyrannus, diversionem facturus bellantibus contra ipsum, Sociosque suos, Carthaginensibus, ad indirectè præcavendam suspectorum Syracusanorum defectionem, Liberos eorum secum deduxit in Africam. Nec non Claudia Vestalis olim, indirectè, præcavit, ne fratris triumphum, injussu Populi susceptum cuiquam Tribunorum vetare fas esset, dum eum, ascenso simul curru, *sic Lipſii in Admirand. Romæ*, profecuta est, usque in Capitolium. Atque Cato, Censor, inter Magnates Romæ veteris, ut jam Senex, repulsam à Salonio Scriba, ejus filia nuptias ambiebat, evitaret, indirectè, eum ita alloquebatur: *Videor tibi idoneum Generum invenisse, cujus nisi grandio-*

rem etatem repudies, cetera, ut sperò, facile probabis : Ubi igitur Salonius filiam, ejusque salutem, ad arbitrium Catonis rejecit, ipse Cato, nil amplius tardatus, se eam sibi conjugem expetere, tandem, indicavit, *fide Plutarchi in Imperatorum Vitis, &c.* Quin & ipsi Romani Factiones & novos Motus, in subjectis sibi, per bellum Regionibus, indirectè declinaturi vetuerunt, ne præcipuè familiæ subjugatorum tam Latinorum, quàm in Macedonia incolarum Amphipolis, Salonica, Pellæ ac Pelagoniæ, se jungerent, per matrimonia *juxta Boterum lib. V. de Statu Magnatum pag. 183.* Insuper ipse imperator Romanus Augustus, obliquè studuit prospicere, ne qui Ægyptum, claustra terræ ac maris, levi præsidio custodiret, fame urgere posset Italiam, quando illustribus Equitibus Romanis suis, sine impetrata ab ipso permissione, eam vetuit ingredi. Uti & alii Imperatores Romani, indirectè, cauturi, ne Prætores provinciales malè administrarent assignatas Provincias, requirebant eorum Liberos, aut proximos cognatos, ut obsides. Juxta Maximianus, imperator, ut, indirectè, eradicaret Christianos novos, tentavit

tavit eos imminuere duris Laboribus, siquidem magna Palatia, Carthagine ac Romæ, per ipsos, curavit extrui, quorum Ruinæ adhuc supersunt, ut & Mediolani ac Veronæ, quæ potissimum operâ Christianorum extructa sunt militum, *vid. Eusebius in Can. Chron. Lib. VIII. conf. Godofredus in Chron. Histor. part. IV. p. m. 367.* Porro Justinianus imperator Subditorum suorum tumultus obliquè declinare volens, vetuit cuiquam Suorum fabricare arma aut vendere privatis, *vid. Nov. 58. cap. 3.* Ut & olim Saladinus, Ægypti Sultanus, accessum Christianorum indirectè cavere voluit, dum Urbes plurimas privavit mœnibus. Imò Henricus II. Rex Angliæ, ut Procerum suorum rebellionem caveret, per indirectum, Arces eorum undavit mœnibus, *fide Roteri lib. 4. della ragione di Stato lib. 6.* Qualia etiam quòd facta sint, in regno Neopolitano, refert Forstnerus, *in Notis ad Tacit. Politicis pag. 248.* Ulterius Leopoldus VI. Archidux Austriæ, A.C. 1200. Viennæ suæ, securitati publicæ cauturus per indirectum, severè prohibuit, in privilegio Emporii Viennensis, singulis Extraneis Arcuum tensorum, intra

tra urbem, gestationem hæc sequentia, quæ
vid, in *W. Lazii, Viennensi Chronico*, per ver-
ba: Item so gebieten Wir/das kein Aus-
länder in die Stadt gehe / mit gespan-
netem Bogen/ sondern / vor dem Thor/
soll er die Sehnen des Bogens ablassen/
und wenn er etwas in der Stadt zu han-
deln hat/soll er den Bogen in seiner Her-
berge lassen / und / nach verrichteter
Sache mit ungespannetem Bogen wie-
der aus der Stadt gehen. Welcher da
wider sich vergreiffen würde/dem soll man
den Bogen/sammt dem Köcher/ hinweg-
nehmen. Es soll auch keinem Bürger
vergönnet seyn aus der Stadt/ oder darein-
zugehen mit gespanntem Bogen. Wer
dagegen thäte und bey welchem Pfeil/
samt eisernem Werckzeuge/oder eisernem
Handschuche/gefunden würde / oder daß
er dieselbe/innerhalb der Stadt-Mauer/
bey sich in Händen trüge / betreten wür-
de/soll unserm Richter 72. Groschen zur
Straffe erlegen. Item Henricus, Dux Ba-
variæ, A. C. 1253. à Statibus Stiriaë vocatus
in Ducem, ad Socerum suum, Belam, regem
Hungariaë, ideo deliberatum tendens, ut e-
vitaret

vitaret ipsum, in insidiis, expectantem Otto-
carum, regem Bohemiæ, qui, post mortem
ducis Friderici II. ultimi è Babenbergensi
masculo Stemmate jam Austriam, &c. oc-
cupaverat, per ambages, & sic satis obliquè,
illuc iter suum facere necesse habuit, de quo
*vid. S. à Birken Speculum Honorum S. Archi-
Duc. Austriae, Lib. II. cap. IV. pag. 188.* At-
que Anglorum Rex, Eduardus II. jam o-
lim obliquè, seu per indirectum, præcavere
tentavit, ne Philippus Pulcher, rex Galliarum,
Cladem & damna à rebellibus Belgis, hæc-
tenus, percepta ulturus, nimis potens, in casum
Victoriæ, redderetur Vicinus, quatenus erga
Reginam, suam Conjugem, Philippi Pulchri
Sororem, eum in finem, ut ipsi, per hanc, il-
lud cito clam notificaretur, mentionem fe-
cit, *Se meritò non parum dolere, quòd Affinis
suus charus, Philippus IV. se ipsum, in ma-
ximum precipitaturus foret periculum.*
Quod etiam mox, juxta intentionem Edu-
ardi, factum est, siquidem illa, anxie Mari-
tum, de Fratrìs sui periculi qualitate, sollici-
tans, simul ac ex ipso audivit, Gallos non
paucos conjurasse de deferendò Rege suo,
in ipso Proclii actu, hoc fratri suo, Philippo
pulchro,

pulchro, clam notificavit & ita Bellum istud planè avertit. Neque tamen non etiam, indirectè, egit ipse quondam regni Neapolitani ac Siciliae legitimus heres, Conradinus, brevi antequam suam subiret mortem, præcauturus denegationem sui Petiti, (quò à Carolo VIII. Gallo, victore suo, ut Domino Truchsessio de Waldbourg jam ad supplicium capitis condemnato donaretur vita & quo vellet, abeundi libertas, cum successu, desideravit,) dum ita cum, *juxta Speculum Honoris Archi-Duc. Austriae lib. II. cap. 4. p. 194.* allocutus est: *Peto à victore Carolo, ut mihi jam morituro ultimum aliquod Petitum non denegare velit.* Quibus jam relatis Magnatibus superaddi meretur Albertus II. imperator Romanus, & rex Bohemiae, qui, ut, per indirectum, atque ita magis tutò præcavere valeret nova sui Locum tenentis in Bohemia, Ulrici Comitis de Cilly, clanculàm ipsum ambientis regnum, mediantibus largitionibus, aliisque astutè excogitatis modis, quibus & Grandium & Subditorum animos in partes suas studuerat trahere molimina imminuit ejus amplum nimis Salarium, & sic media animos Bohemo-

Bohemorum sibi conciliandi, atque improbandum suum Scopum assequendi, præscidit, eumque intra suos coërcuit terminos, qui mox, subolens patefactum esse imperatori suum malignum propositum, dimissionem suam petiit, & in suum abiit rursus territorium, unde postmodum, duo constituti sunt ab Alberto II. Locumtenentes, nempe Mainhardus de Neuhaus, ac Ulricus de Rosenberg, melioris Securitatis gratiâ, *vid. Liber, cui Titulus: Spiegel der Ehren des hochlöbl. Kaysersl. und Königlichem Erzh. Hauses Oesterreich lib. 4. cap. 13. pag. 501.* Ludovicus quoque XI. rex Galliaë, ut obliquè præcaveret collusionem & communicationem inter Carolum Burgundum & fratrem suum, Ducem de Berry, vicinitatem illorum sustulit, dandô fratri, locô Comitatum de Champagne & de Brie, Ducatum de Guyenne. Qualis etiam omnino esse debet Ratio Friderici IV. imperatoris Romani, utpote qui, aliquando, cubicularium reprehensus suum, sibi furti conscius, dum mane, quando imperatorem adhuc, in Lecto, jacentem dormire opinatus erat, cameram, ter, ingressus, ter, quoque

è Sacco nummario manipulum argenti subduxerat, egit indirectè, quatenus simul, ac surrexerat, hunc Cubicularium infidum iussit afferre istum Saccum, & in conclavi suo, Mensæ imponere, quò factò, extraxit primum manipulum, & dixit. *Hoc poterat tolerari*, mox extraxit secundum manipulum, addiditque. *Hoc etiam adhuc erat tolerabile*. Ubi verò, tertiâ vice, extraxit manipulum pecuniæ, tum demum clamavit. *Hoc tamen est nimium*. Taliter igitur, tectè scilicet, fur iste cubicularius sui argutus facinoris, eò ipsò adhuc die, sese, ex aula Friderici, subduxit, *juxta Libri jam citati. V. cap. 16. p. 1082*. Nec non quondam Cublai M. Chamus Tartariæ, ad præcavendas rebelliones, in metropoli Cambalu, fecit novam urbem Tandu condi, trans fluvium, ac natos Catainos reliquamque multitudinem suspectam ei inclusit, *ex relat. M. Poli Venet. in Itinerario Tartar. Lib. II. cap. 2. p. 156*. Prætereaque apud Reges regni Peru olim, Factiones Magnatum suorum metuendæ ut declinarentur per indirectum, tenebatur non solum quilibet Nobilis, in certo Metropolis: *Cusco*. assignatò locò,

Iocô, suum habere Palatium sed & horum
Nati sub prætextu, ad Regis alloquium, ne-
cessariæ maturæ apprehensionis Linguae
Cuscoanæ detinebantur, ibi, tanquam ob-
sides Parentum, qui expugnatarum varia-
rum Provinciarum Gubernatores constitu-
ti erant, perpetui, *fide Dapperi in America*
Lib. III. pag. 387. &c. Qui Reges Perua-
ni etiam indirectè ut evitarent Nationum
victarum rebelliones, Primarios, inter
eas, in alias miserunt Regiones, *juxta loc.*
jam citat. Insuper Johannes Elector Sa-
xoniae futuros motus novos rebellium ha-
ctenus Civium in civitate cui nomen Creutz-
burg indirectè præcauturus, jussit eos sin-
gula sua Arma comportare in Curiam, nec
quicquam, ulterius domi habere, nisi secu-
rim quandam *ex relatione D. C. F. Paulini*
Tomo II. cap. 121. sui Libelli, cui Titulus: Gra-
bauliche Lust. Sic Mauritius, Saxoniae
tandem Elector, post occupationem Cy-
gnae, ac præstitum ei Homagium, Cives nec
Bohemis jurare volentes, nec arma depone-
re, nihilominus adhuc ore & corde satis fo-
vere partes Jo. Friderici, haectenus Electoris,
audiens, ne isti, ex improvviso, rursus huic an-

tiquo Domino urbem traderent, cavere, per indirectum, tentavit, dum Consules ac Senatum, una cum Civibus plurimis, præter paucos opifices, quibus carere urbs non poterat, & Poliographum cum tribus Senatoribus, qui curiam Cellam Vinariam & Bona publicæ custodirent, urbe expelli fecit, *juxta M. T. Schmidii Chronic. Zwiccar. Sect. II. cap. I. p. 280. 281.* Quin & Philippus II. rex Hispaniæ, suorum temporum Salomo dictus, ubi olim metuit, ne Grandes ac Nobiles Hispaniæ aliquando potentiâ ac divitiis suis, abuterentur, contra suam suorumque Successorum coronam, uti antea contra Carolum V. fecerant, periculum illud præcavere, per indirectum, studebat, dum partim invidiam & æmulationes, inter eos, excitabat, numerû Principû, Marchionum & Comitum augendo, quod, cum alter alterû magnificentia superare contenderet, omnes valde obæratos reddebat, & permittebat ut Creditores, vel è Feudis, sua reciperent, Debita, partim etiam vetabat, ne ulli Grandes ac Nobiles Hispaniæ Arces suas dilapsas iterû exstruerent, aut resarcire audent, quò ipso inter alia, eos timore & reverentia

rentia suorum Vasallorum privavit ac maximè impotentes reddidit. Æquè, ac Rex quidam Portugalliæ ad præcavendam Equorum è nimia Mulorum augmentatione orituram inopiam, cum usum Mulorum vetuisset, at Ecclesiasticæ personæ isti prohibitioni nolent subjici, suum tamen scopum obtinuit per indirectum, quatenus hos quidem Mandatò exemit, contra verò singulis Fabris ferrariis, sub pœna capitali, vetuit, ne ulli in posterum Mulo ferramenta audent affigere, *juxta Dni Macle Itinerar. Hispan. cap. XI. p. 66. 67. & ibid. cap. 13. p. 84.* (Imò jam ante Regem, Philippum II. Carolus V. etiam cum videret se minùs tutò posse Genuæ imponere castellum & sic Jugum, directè agendò, præsertim intuitu Andreæ Auria, intercedentis apud eum, pro Patria, ut, per indirectum, præcavere valeret, ne Genuenses aliquando alienæ se subicere auderent Potentiæ, Pecuniam Genuensium, quâ præprimis illorum opes constant, mutuò sumpsit, eamque gravi fœnore pavit: sicque hominum quæstus dulcedine illectorum opes, sensim, ad se traxit, atque ita urbem in ære suo, scilicet

Civium studia, in potestate sua, habuit, *fide Thuani Histor. lib. 61.* Sicut & in finem indirectè declinandi pœnitenda, Madriti, multitudinis hominum molimina, posteriores Reges Hispaniæ, Edictò solenni, voverunt, ne ulla Persona qualicunque dignitatis, ultra duos famulos, ac unicum Aurigam, & hos quidem, absque ullis Gladiis, per plateas, secum ducat.) Ulteriùs Chimensis quondam rex aliquis, Ci, cavere volens, indirectè, ne ejus cœvus & ob potentiam formidabilis rex, Lu, Provincias singulas ejus Majoribus ab istius Antecessoribus bellò creptas rursus adimeret, dum ei, sub ipsa conclusione Pacis, Cantatricem donavit maximè amabilem, quæ ipsum voluptatibus suis, illecebris, ac lascivis blandimentis, planè enervavit. Pariter rex alius Chimensis indirectè præcauturus, ne Mater sua Horologium, sibi a Jesuitis donatum, ab ipso desideraret quod ei non valeret denegare, fecit illud reddi ineptum ab avtomatariis, per dislocationem rotularum quarundam è suo ordine, unde hoc audiens vetula, ac spernens mutum horologium, istud ne quidem desideravit. Nec non Japonensium imperator

perator Faxiba initiò statim, post factam
 Subjugationem totius Japoniæ, ad evitan-
 dam Subditorum defectionem, indirectè, e-
 git, quatenus singulos regionum orientaliũ
 præfectos translocavit in occidentales pro-
 vincias, atque vice versa, quò ita eorum po-
 testas foret divisa & similis Carbonibus di-
 spersis, ac proinde facilè extinguibilibus, *fi-
 de Happelii in Mundo mirabil. Part. II. lib.
 2. cap. 14.* uti & iste Faxiba aliquando me-
 tuendam Subditorum Rebellionem præca-
 vere studuit, dum suscepit opus Archite-
 ctonicum, cui multa millia, impendit Homi-
 num, atque ita, per indirectum, arma iis ex-
 torfit è manibus, *juxta libr. E. Francisci in-
 scriptum der Ost-und West-Indianische
 Lust-und Staats-Garten Part. III. pag.
 1491.* Atque Tayko è milite quondam fa-
 ctus Imperator Japoniæ indirectè præcave-
 re Subditorum rebelliones tentavit, dum
 Procures, cum 6000. militibus, misit in Ter-
 ritorium: *Coria* ut illud deberent subjuga-
 re, apparenter, ubi quidem hi, vel integrum
 Septennium, frustraneo cum conatu, con-
 sumperunt, usque ad mortem Taykonis,
*juxta A. Olearii Appendic. quarundam In-
 sular.*

sular. Oriental. ad suum recentioris editionis Itiner. Persic. Sicut & adhuc hodie Japoniæ Imperatores, in Emporio, suo *Nangesaqui*, in finem indirectè evitandi molimina hostilia navium armatarum Batavorum, commerciorum causâ, eò advenientium, statim sub ipso appulsu, faciunt navibus Batavorum auferri, per Officiales suas non solum remos & vela, sed & quævis exonerationi tormentorum inservientia Instrumenta, quæ singula tamen iis tempore ipsorum discessus reddunt, revulsis simul Sigillis, quibus per integrum negotiationis Batavorum tempus clausa servaverant officia Locorum, cujuslibet navis, ubi collocatum stabat aliquod tormentum, & abductis custodibus Japonensibus. *de quo vid. E. Francisci in suo Histor. Artium ac Morum Speculo* Item Schach Abas, rex Persarum sagacissimus, quondam, audiens suos Subditos quotidie mane convenire, in parte Septentrionali fori, dicti: *der Maidan* / ibique assumptioni Tabaci & potus dicti: *Coffée*. indulgere, per indirectum, & proinde magis facilè ac tutò, præcavere voluit metuendas è talibus conventiculis, ob occasionem

casionem de publicis colloquendi, Factiones, quatenus mandavit, ut, quovis manè, summò, quidam Sacerdos, seu Moullah, in talis modi popinas, iret, ac talibus congregatis Compotatorib9, modò de parte suæ fidei, modò de Historiis & Poësi, discursum moveret, tempus fallendi gratiâ. Qui Mos etiamnum durat, ubi quivis Moullah, præterlapsis duabus, vel tribus, horis, acclamat Præsentibus: *Agite, abeamus hinc Quivis ad sua Negotia*, quibus dictis & accepto donò gratuito ab his Sociis & ipse Moullah excedit. *fide Tavernerii Itinerar. Persic. lib. V. cap. 1.* Nec non Ludovicus XIII. rex Galliæ, videns se, absque metu tumultus, Jus annuum, in Judicatura simul & semel abolere non posse, ægrè id ferentibus iis, quorum intererat, Ministris, indirectè agebat, dum prorogabat illud ad novem annos, sed additâ onerosa conditione, quæ fructum gratiæ exhauriebat, ut post hos novem annos, ad vitanda onera, expetere amplius illud Jus sponte desinerent, *vid. Historia Ministerii Cardinalis Richelii lib. 7. c. 33.* (Sicut & aliàs Summa, in Dominatu ac Republica Potestas, sæpe, quæ non potest faci-

le atque commodè, obtinere ac declinare directè vetandò, longè faciliùs, & certius, obtinere & prohibere observatur, obliquè, seu per indirectum, procedendò, quando indulget quidem malo minus facilè, ac commodè, rectà corrigibili, e. g. Luxui subditorum, quoad vestes, convivia carpenta, &c. Sed perquam onerosam, atque pecuniam luxuriosorum plurimorum sensibilibiter imminuentem conditionem, adjicit vel unam vel plures, quibus subditi tales luxuriosi eò usque deterrentur, ut, sponte, suò malò more desistant.) Ut & postea Schach Sefi, obliquè præcauturus Kilanorum, inter Masanderan & Kesker, habitantium Seditiones, eos dearmavit, ita ut nulli liceat habere nec Acinacem, nec Arcum, nec Bombardam, nec Sagittas, nec etiam solennem, ad tendendam Arcum, Annullum sed tantùm Secures, & certa alia Instrumenta figuram Falcis habentia, quæ laboribus, circa ligna & agriculturam, interviunt, ipsis concessit, ad suum usum, *secundum A. Olearium, in Itinerario Persico, lib. 5. cap. 3. p. 574.* Nec malè, siquidem ut caveri queant Rebelliones indirectè, Materia

Sccleri

Sceleri est detrahenda, scilicet demenda, sunt Arma, armorumque Materia, ut Media, Munimenta, occasiones, & Fomenta alia, *juxta Consilium Clar. Forstneri ad Tacit. lib. XII.* Quò omnino etiam spectat & illud, quòd *fide Novellar. publ. Lips. Anni 1701. de 8. Martii die*, Parlamenti Angliæ Domus superior, in Literis suis ad Regem præsentem, Guilielmum II. solennibus, nuper, expressè desideravit, in finem indirectè præcavendi nova Incolarum Catholicorum, aliorumque malè contentorum, & conspirationibus indulgentium, hominum horrenda, contra præsens Regimen, molimina, ut singuli Equi & Arma incolarum Catholicorum, aliorumque malè contentorum hominum, in M. Britannia deberent ubivis in ædificiis, conquiri & custodia Magistratus committi, æquè, ac Lex singulas suspectas familias & personas, Londino, &c. expellendi mandaretur Executioni, & hoc quòd Hispani, in Ducatu Mediolanensi, cum Gallis suis Sociis, per indirectum cauturi ne intra Papiam & Cremonam ac in Provincia, circa has urbes, inhabitantes arma, sub adventum Cæ-

farei exercitus imminet, caperent, fortè, contra ipsos, exarmarunt istos singulos homines. Imò Abyssinorum Imperator rebellionem ut, per indirectum, præcaveat suis arma habere adeo, non permittit subditis, ut, vel tempore belli, ea à Portugallis sumat mutua. Et Reges Quojæ, in Africa, partim ad evitandum damnum Subditorum, quoad Media se sustentandi, per transportationem & exportationem Mercium, è vicinò districtu unius lateris, in alterius lateris territorium; partim ad cavendam veri Status sui Territorii ab aliis Nationibus indagacionem, non permittunt, ut Septentrionem versus siti populi, per hoc Regnum, versus Terras orientales, faciant transitum, æquè ac Legatis & Mercatoribus ex his oris ingressuris Regionem Occidentalem, transire illud Territorium non concedunt, & alii quidam Africæ Populi, adhuc hodie, per indirectum, prohibere student, ne misera suæ Patriæ, cujus ipsos pudet conditio, Exteris innotescat, quatenus nec passos naufragium, ad suos, patiuntur redire Regesque Monomotapæ in Africa cauti indirectè

Gran-

Grandium, in remotis Provinciis, suorum motus intestinos, cogunt Filios, & Agnatos eorum, semper in urbe Sedis regalis esse præsentes, vi priscae Consuetudinis, *de quibus vid. Dapperus in sua Africa pag. 360. &c.* Sed & Reges de Candy, in insula Ceylon, ad præcavendum nova & metuenda Subditorum suorum Molimina, eos, modò hic, modò illic, jubent exstruere aliquod Castellum, & tandem, opere nondum absolutò, desistere atque non necessariis operam suam impendere aquæ ductibus, *fide Dn. Knox, Itinerar. Ceylonic. lib. 2. cap. 3.* ut & iidem Reges, æquè per indirectum, cavere student rebelliones ac irruptiones hostiles, nec Sylvas alteram Provinciam ab altera distinguentes unquam cædi permittunt, nec, super ullum fluvium, pontem patiuntur exstrui, imò fines Territorii planè incultos relinquunt, ita ut non nisi per angustam quandam, viam, ex altera Provincia, ad alteram pateat aditus, *de quo vid. ibidem.* Quò etiam non minùs pertinent Reges de Siam, quippe hi, obliquè vitaturi turbas inter suos Subditos, non permittunt ullum Aulicum, absque suo

consensu, visitare alterum, *juxta Dn. de Loubere Description. de regno Siam.* Jugiterque M. Mogules ut indirectè avertant prodigalitatem Grandium suorum, in India orientali, quoad elargitionem, pecuniæ, in Sacra Turcica itinera religiosa, Meccham versus institui solita, ipsis non concedunt ea amplius, *fide Tavernerii in Itinerario Indiae orientalis.* Quibus accedunt imperatores Sinenses, dum non solum, sine indirectè præcavendi poenitenda suorum & Peregrinorum Molimina, nulli permittunt ullam, extra Imperium Sinense absque suo præscitu ac indultu, mittere epistolam, sed etiam per indirectum, evitare fratrum suorum factiones & turbas volentes, nil nisi Reditus, certis sub terminis, solvendos, ipsis concedunt, eosdemque, sub poena capitis, urbe ipsis pro Sede assignatâ exire vetant uti &, ad similem rerum novarum molitionem declinandam, in suis officialibus, atque conniventiam, Justitiæve negligentiam, nemini, in Patria, ullum civile munus administrare licet, *Secundum Nienhoffi Itinerar. Sinense pag. 234.* Actalem jam dictum in finem nemini quoque
in

in China ulla Arma gerere nec domi habere conceditur, exceptis Præfectis bellicis, Militibus aliis quibus tamen nec hoc ipsū, extra tempus Lustrationis, licet, & officialibus Imperatoris reliquis, ex relatione *Linschotteri in suo Itinerar. Part. II. cap. XXIV. pag. 65.* Æquè, ac, apud Tartaros Precopenfes, Polonis vicinos, extra belli tempus, in finem conservandæ securitatis publicæ, sub sicarii poena, nemini, cum telo aliquo, ambulare licet, unde & Solitudines, ex relat. *Thuani, in Histor. Lib. XVII. pag. 269.* & viæ tunc sunt tutissimæ. Pari- ter de Imperatoribus Japonensibus notum est, quòd indirectè præcavere studeant, ne Magnates, sibi subditi, res novas audeant moliri, dum non solum illos, qualem- que plagam sui Imperii incolentes, per- semestre spatium, cogunt, in Aula sua, sumptuosè vivere, sed &, modò hic, mo- dò alibi, novum fortalitium vel arcem ex- struere aut ampliare compellunt, propriis sumtibus, quos quidem tales Magnates, ex æmulatione, ingentes impendunt, nec Re- ditus ullos simul & semel faciunt Iphis tradi, sed tantum partitis vicibus, & cum præsci-

tu adjuncti Scribæ Imperatorii, sine qualium etiam Scribarum præscitu, ne tantillum quidem Illis, licet agere, in Publicis, *juxta Arnoldum Montanum in Legatione Japonica. p. 281.* Quibus addi merentur Reges Persiæ, quia hi, ut indirectè præcaveant Seditiones metuendas in suo Exercitu, potissimum alunt Goulmanos, qui cum omnes hinc & illinc comportati sint Servi, & nulla inter se propinquitate devincti, faciliùs à conspirationibus abstinent, quatenus neuter fidit alteri, uti &, ob rebellionis metum, subditis Persiæ vulgaribus, pacis tempore præsertim, non licet alia Arma gestare quam baculos, *teste Tavernerio Itinerar. sui orientalis lib. 4. cap. 7.* Atque Armenis, in propinquo metropolis Persiæ Isfahan, nullas indulgent habere campanas, in finem similem, *referente hoc A. Oleario, in suo Itinerar. Persico, pag. 250.* Nec minùs reges Persiæ ad indirectè cavendum, ne Commandantes, in magni momenti fortalitio: *Candabar*, illud M. Moguli prodant, tam Liberos horum Magnatum, quàm reliquæ eorum Familiæ, locò obsidum in custodia servari jubent, *fide Sansonis, in præsentì Sta-*

tu regni Persiæ, pag. 32. Venimus nunc ad Turcas, quorum Imperatores, nec Constantinopoli, nec Hierosolymis, ulli subdito, privato, nec militi, nec Turcæ nec Christiano, gladio cinctum permittunt incedere, nec Studiorum culturam nisi, in aulae secreto, suis Ministris Status, nec exercitium artis typographicæ, nec ullum horologium, nec campanam ullam, præterquam in perpaucis Locis, qui haud siti sunt, in viarum publicarum propinquo, *fide Dn. della Valle Itinerar. Orient. lib. 1. pag. 39. & P. Dionysii Carli, in suo Itinerario Oriental. &c.* permittunt, æquè, ac, in Natolia, in eundem Seditiones præcavendi finem, urbium præcipuarum dirutos muros, rursus, exstrui minimè concedunt, *secundum Dni. Mallets Description. Orbis universi.* Et ut reditus è Ligni Mastichis, in insula Scio, venditione sibi Solis, tanquam monopolium, reservent, ne ulli quidem homini tale Lignum concedunt vendi adeo, ut vel ipsi Possessores territorii arbores Mastichis ferentis cogantur Lignum, etiam putridum, prius, cremare, quàm ulli alii dare, vel vendere, *juxta relat. Dni.*
de

de Monconys in Itinerar. suo Oriental. p. m.
430. Accedunt & Moscovitarum Principes,
seu Czarii, qui Tartaros, circa famosum
suum emporium Astrachan, per indirectū,
sub potestate sua fervare student, dum ipsis
indulgent tantū in certa planicie, ante
urbem figere suos mobiles domos quos
tantū vacerris: mit *Stacketen* / ipsis per-
mittunt claudere, nec Arma habere, nisi
tempore hyemali, commodata ipsis è Rus-
sorum armamentario, imò & ex ipsorum
principibus quidam, ut obsides, in castel-
lo Astracanenſi, de tempore ad tempus,
asservari solent, *juxta Olearii Itinerarium*
Persicum lib. 5. In quorum ordine præ-
primis, notari meretur bellicosus ille Czaa-
rius, Ivan Wasiłowiz, utpote qui, post-
quam olim Deputatis Livonicis jam indi-
rectè suam significaverat displicentiam su-
per hoc, quòd Tributum promissum non at-
tulissent, secum dum in præparato ad jus-
sum Ipsius convivio, illis nihil præter oper-
tas quidem, ast, sub apertione, inanes reper-
tas Patinas apponi fecerat, & sic eos fame-
licos in suum dimiserat Diverſorium, exa-
ctionem abhinc per milites suos, ad Livo-
nos, mittendos violentam minatus, ut o-
mnem

mnem singulorum Statuum Livoniæ, ad ullam Resistentiam, præcavere valeret præparationem, ipsos iam supra dictos Deputatos, per multas longasque Viarum Ambages, ad fines Livoniæ, fecit quidem reduci contra verò suum è quadraginta Militum millibus constantem Exercitum, rectà, jussit, sub Tartarici Principis Czaarii Sigaley ductu, accedere Livoniam, ut ita, brevi, post ipsorum Deputatorum reditum, Livoniam posset invadere, scil. A.C. 1558. *juxta E. Kelchii Pastoris Jerwensis in Esthonia Historiam Livonicam Part. III, p. 223.* Quin & in Siberia, Servorum ac Delinquentium, indirectè, præcavent Rebellionem, quatenus, eos, in deserto, longè lateque, distribui ac quasi dispergi faciunt, *teste Schleusingio, in descriptione Russiae.* (Quondam quidem etiam Czaarii, obliquè in fide servare soliti sunt eos, quos in Legationem militiamve miserunt, aut alicui muneri præfecerunt, dum Conjuges ac liberos obsidum loco penes se retinuerunt, in quos omnia exquisitorum suppliciorum exempla ediderunt, si quid illi deliquerant, nec non ipsis Legatis custodes apposuerunt, ut eis, non, nisi Custodibus præsentibus, cum quoquam colloqui mane-

ret liberum, *fide Thuani Histor. Lib. XXI. p. 426.* Ast hodie pleraque talia novimus mutata.) Adhæc Status Wallachiae, oblique, præcavere solent, ne Princeps suos electus ipsos libertate sua antiquâ privare audeat, dum ei nec ullum fortalitium exstruere, nec militum legiones de propriis sibi comparatas habere permittunt, uti refert *Zeilerus in Itinerario Germaniae.* Ac in Italia adhuc hodie, juxta Julii III. decretum, poenitenda, ac proin metuenda molimina indirecte evitandi fine, duo Fratres germani ad Cardinalium dignitatem non solent admitti uti & subjugationis & novorum moliminum præcavendorum causâ, Cibini, nullus in Senatum admittitur Hungarus aut Wallachus nec non fortissimi urbis Agriae incolæ A.C. 1562. obsessi à Turcis, ad obliquè præcavendam privatorum quorundam in urbe prodicionem vetuerunt, sub poena mortis, ne, ultra, tres Personæ alicubi auderent colloqui, *fide Boteri, in suo Tractatu de Statu Principum* (quale quid &, apud liberos adhuc incolas provinciæ Chili, jam ab antiquis temporibus, in usu est, ubi nemini licet cum altero colloqui de materiis Reipublicæ,

blicæ, nisi, sub die & in publico, è relatione *Barlei in sua Brasilia. p. 744.*) Insuper, in populosis Civitatibus, aliquando Potestates per indirectum, tentant cavere Tumultus, & similia poenitenda Molimina, si viliorē & superfluam earum Turbam, ablegant in Colonias. Quandoquidem ubi incremento, *juxta Senecam & Vellejum Paterculum*, locus non est, vicinus est occasus. Ac uti in corpore humano, *teste Hippocrate*, boni Habitus ad summum progressi, admodum, sunt periculosi, cum enim non possint crescere in melius, nec tamen quiescere, sequitur, ut ruant in deterius: Ita & in corpore Civili se Res habet, atque hinc ei interdum evacuatione aliqua opus est. Imò Ludovicus XIV. ut Principes de Sanguine averteret à penetratione in Res Statum concernentes, jussit eos, ante aliquot annos, locum primum, præ Ambassiadoribus, ipsos visitantibus, sibi vindicare cum enim satis sciverit fore ut Ambassiadores in id nunquam consentiant, indirectè illis omnem fere correspondentiam, cum exterorum Magnatum ministris eripuit & Pares Galliæ inter se discordes non sedendò, sed standò, jussit

sit

fit deliberare, ut, quocunque locô, quis occuparet coronam, stationem suam servaret, sine præjudicio. Item Status Lusatiae, per indirectum, præcavere voluerunt venationes, tempore fientes illicitô, nempe à tempore quadragesimæ, usque ad festum S. Bartholomæi, per Prohibitionem istam, ne ullus subditus, nec in urbibus, nec Pagis, vetito isto tempore, aut Lepores aut Aves, audeat emere sub pœna 10. thalerorum, *vid. Liber inscriptus: Die Lands-Ordnung der Stände des Marggrafthums Ober-Lausitz in D. Fritschii Jure Forestali pag. 15.* Æque, ac, ad præcavendam oblique piscium nimis parvorum venditionem Duces Würtembergici vetuerunt, sub pœna trium librarum obulorum, ne ullus Subditorum piscem ullum justâ longitudine destitutum: *der das rechte Längen Maas nicht haben* vendere aut emere audeat, *vid. Scriptum illud, cui Tit. Die Württembergische Jagd-Ordnung de A. C. 1614. ibidem.* Sicut & ideo prohibuerunt Fullonibus, ne ullam Pellem, illicitô, tempore, vel emant, vel ad præparationem acceptent, sed deferre statim tenentur tales Venatores: solche Wilderere/

Derer / juxta Ordinat. Studtgardico Wür-
tembergicam Forestalem de 1. Aug. 1588. At-
que ut, obliquè, evitaretur decorticatio Ar-
borum illicita, vetuerunt ulli Subdito eme-
re Restes, è Libro paratas, nisi Venditor,
posset simul monstrare Literas certifi-
cantes, unde eas, licitè, afferat. Nec Non indi-
rectè declinaturus, quondam Sereniss. Dux
Vinariensis, Wilhelmus, furta Lignorum à
Venatoribus ad inspectionem Saltuum or-
dinatis metuenda, vetuit, publico Scriptò,
debere vendere Carbones nullum talem
Saltuum inspectorem, aut alia è ligno para-
bilia, nec comparare sibi cauponam, de
quo vid. Sereniss. Ducis Wilhelmi Ordinatio
Vinariensis de A. 1646. Et Magnates insu-
per, ne canes ex urbibus multum nocere va-
leant Feris variis, per indirectum, præcave-
re tentant, quando Canibus, præsertim ma-
joribus, dimidium dextri cruris anterioris
amputari faciunt, quale quid & aliquando,
ad mandatum Electorale Saxonicum, fa-
ctum in Suburbiiis & pagis Torgaviæ, circa
per magnum Canum numerum, fide M. Mi-
chaelis Böhmii, in suo Torgaviæ Chronico.
Sicuti & Reges Angliæ indirectè caveant.

varia metuenda in suo Territorio, nulli nec Incolæ, nec Peregrino, sine suorum præscientia & consensu Regnum aut ingredi, aut egredi permittunt. Quales in fines etiam Societas Batavorum Indica nulli suorum nec Peregrinorum Colonias suas Indicas aut ingredi aut egredi concedit, sine sua Præscientia & Indulgentia. Et Sabaudia Dux, non adeo longo abhinc tempore, ulteriorem rebellionem, indirectè, præcavendi fine, ne duos quidem simul per plateas, &c. ambulare permisit Incolas Mondovienses. Quin & , *juxta Novellas de 19. Nov. A. 1699.* Potentiss. ac Sereniss. Imperator Romanus, Leopoldus, Legationem solennem Turcicam ob Contagionis susceptionem, per Hungariam, non viâ breviori cis, Danubium, sed per ambages, trans Danubiū, & sic, per Hungariam superiorem, permisit, accedere, quò mediantibus talibus Ambagibus, prius ac citò posset innotescere, num quidam è Turcicorum Legatorum Comitatu, morbo aliquo contagiosò laborarent, quàm Legatis ad ipsam, appropinquare concederetur Residentiam imperatoriam Viennam: Cui non minus meretur addi, quòd,

quòd, indirectè declinandi fine, ne Judicium Cæsareum, in Camera, quondam, Spirensi, fieret suspectum, si inter Assessores & Procuratores foret Cognatio, &c. in *Recessu deput. Imperii de A 1557. J. Ferner* hæc inserta sint verba: So sollen allerley Unrichtigkeit und Verdacht zu verhüten/ hinführo zween Gebrüder / deren einer Assessor, der andere Procurator, am Kayserlichen Cammer-Gericht nicht angenommen werden. Sic & Status Generales confederati Belgii per indirectum præcautiones & seditiosa molimina suorum militum, singula Militum qualemunque causam & finem spectantia conventicula sine suorum commendantium officialium, præscientia suscepta, & quævis ad Rebellionē aliquam ullō modō collimantia severè in ordinatione sua Bellica prohibuit non solum Articulo 10. ut & 7. 8. 11. sed & Articulo 35. ubi sequentia reperiuntur verba: Es sollen auch keine Soldaten oder Reuter sonder ausdrücklichen Befehl des Obristen oder commandirenden Officirers Zusammenkünfte veranlassen / oder halten / oder sich darunter finden lassen / es

fit deliberare, ut, quocunque locô, quis occuparet coronam, stationem suam servaret, sine præjudicio. Item Status Lusatiae, per indirectum, præcavere voluerunt venationes, tempore fientes illicitô, nempe à tempore quadragesimæ, usque ad festum S. Bartholomæi, per Prohibitionem istam, ne ullus subditus, nec in urbibus, nec Pagis, vetito isto tempore, aut Lepores aut Aves, audeat emere sub pœna 10. thalerorum, *vid. Liber inscriptus: Die Lands-Ordnung der Stände des Marggraffthums Ober-Lausitz in D. Fritschii Jure Forestali pag. 15.* Aque, ac, ad præcavendam oblique piscium nimis parvorum venditionem Duces Würtembergici vetuerunt, sub pœna trium librarum obulorum, ne ullus Subditorum, piscem ullum justa longitudine destitutum: *der das rechte Längen Maas nicht haben* vendere aut emere audeat, *vid. Scriptum illud, cui Tit. Die Würtembergische Jagd-Ordnung de A. C. 1614. ibidem.* Sicut & ideo prohibuerunt Fullonibus, ne ullam Pellem, illicitô, tempore, vel emant, vel ad præparationem acceptent, sed deferre statim tenentur tales Venatores: solche Wilderey/

Derer / juxta Ordinat. Städtgardico Württembergicam Forestalem de 1. Aug. 1588. Atque ut, obliquè, evitaretur decorticatio Arborum illicita, vetuerunt ulli Subdito emere Restes, è Libro paratas, nisi Venditor posset simul monstrare Literas certificantes, unde eas, licitè, afferat. Nec Non indirectè declinaturus, quondam Sereniss. Dux Vinariensis, Wilhelmus, furta Lignorum à Venatoribus ad inspectionem Saltuum ordinatis metuenda, vetuit, publico Scripto, debere vendere Carbones nullum talem Saltum inspectorem, aut alia è ligno parabilia, nec comparare sibi cauponam, de quo vid. Sereniss. Ducis Wilhelmi Ordinatio Vinariensis de A. 1646. Et Magnates insuper, ne canes ex urbibus multum nocere valeant Feris variis, per indirectum, præcavere tentant, quando Canibus, præsertim majoribus, dimidium dextri cruris anterioris amputari faciunt, quale quid & aliquando, ad mandatum Electorale Saxonicum, factum in Suburbiiis & pagis Torgaviæ, circa per magnum Canum numerum, fide M. Michaelis Böhmii, in suo Torgaviæ Chronico. Sicuti & Reges Angliæ indirectè caveant.

varia metuenda in suo Territorio, nulli nec Incolæ, nec Peregrino, sine suorum præscientia & consensu Regnum aut ingredi, aut egredi permittunt. Quales in fines etiam Societas Batavorum Indica nulli suorum nec Peregrinorum Colonias suas Indicas aut ingredi aut egredi concedit, sine sua Præscientia & Indulgentia. Et Sabaudiz Dux, non adeo longo abhinc tempore, ulteriorem rebellionem, indirectè, præcavendi fine, ne duos quidem simul per plateas, &c. ambulare permisit Incolas Mondovienses. Quin &, *juxta Novellas de 19. Nov. A. 1699.* Potentiss. ac Sereniss. Imperator Romanus, Leopoldus, Legationem solennem Turcicam ob Contagionis susceptionem, per Hungariam, non viâ breviori cis, Danubium, sed per ambages, trans Danubiû, & sic, per Hungariam superiorem, permisit, accedere, quò mediantibus talibus Ambagibus, prius ac citò posset innotescere, num quidam è Turcicorum Legatorum Comitatu, morbo aliquo contagiosô laborarent, quàm Legatis ad ipsam, appropinquare concederetur Residentiam imperatoriam Viennam: Cui non minus meretur addi, quòd,

quòd, indirectè declinandi fine, ne Judicium Cæsareum, in Camera, quondam, Spirensi, fieret suspectum, si inter Assessores & Procuratores foret Cognatio, &c. *in Recessu deput. Imperii de A. 1557. J. Ferner* hæc inserta sint verba: So sollen allerley Unrichtigkeit und Verdacht zu verhüten/ hinführo zween Gebrüder / deren einer Assessor, der andere Procurator, am Kayserlichen Cammer-Gericht nicht angenommen werden. Sic & Status Generales confederati Belgii per indirectum præcautiones & seditiosa molimina suorum militum, singula Militum qualemunque causam & finem spectantia conventicula sine suorum commendantium officialium præscientia suscepta, & quævis ad Rebellionē aliquam ullō modō collimantia severè in ordinatione sua Bellica prohibuit non solum Articulo 10. ut & 7. 8. 11. sed & Articulo 35. ubi sequentia reperiuntur verba: Es sollen auch keine Soldaten oder Reuter sonder ausdrücklichen Befehl des Obristen oder commandirenden Officirers Zusammenkünfte veranlassen / oder halten / oder sich darunter finden lassen / es

sey um Geld oder anders dergleichen zu
heischen alles bey Lebens-Straffe. At-
què, ac obliquè evitare tentarunt eadem
Potentiæ, ne Milites intemperantes sua ar-
ma impofterum valerent oppignorare per
verba Articuli 72. So soll auch niemand
erlaubt seyn Soldaten-Gewehr zum
Pfande anzunehmen bey Straffe den
doppelten Werth des Pfandes zu verliere-
ren. Indirectè quoque Magnates præcave-
re velle videntur pericula à Subditis, qui-
bus diffidere opus habent, vel peregrinis
Insidiatoribus metuenda, quando corporis
sui Custodes, tantum, è Nationis fide pro-
batæ exteræ militibus, constituunt. Sic
M. Dux Hetruriæ Germanos alit, ut Custo-
des corporis Rex quoque Galliæ olim ha-
bebat Scotos, hodie Helvetios, qualibus in-
super Papa & Magnates alii plures, forsan,
ideo præsertim, adhuc solent uti; Similem-
que in finem, ad obliquè nempe cavendam
præcipationem, per varia veneni genera,
in periculum vitæ, Pontifices ipsi Romani,
hodienum, Patinas suas claustrò, cujus cla-
vem proxima ipsorum Cognata, quæ ci-
bos præparat, & Cardinalis Nepos possi-
dent,

dent, obserandas curant, ac sub summæ Excommunicationis poena quenquam intrare Culinam Papalem vetant. Quorsum non minùs tendit ipsa solennis apud Magnates Potulentorum per Pocillatores suos, Præ gustatio, quæ dici solet: Das Eredenshen. Nec nisi in bonum interpretari cuiquam licet talem, vel similem, per indirectum, institui solitam Grandium cautionem. Quandoquidem ubi, præmissis ad Deum precibus, non illicita adhibentur Media, nulla ejus Providentiæ fit injuria. Etenim si voluntas Dei absoluta adest Hominem aliquem debere, vel per vim, vel per venenum, perire, fugiendô, in medium factum ruet, quia non est Sapientia, neque intelligentia, neque Consilium contra Jehovaham, *juxta Proverb. XXI, v. 30.* Quamdiu autem voluntas Dei manet Hypothetica, seu conditionata, tamdiu Præsumptio adest velle Deum, ut quis supersit seque, omnibus legitimis modis, præservet ab interitu. Denique Personæ illustres etiam, jam graves annis, cauturæ, ne, in Actione hac, vel illâ ancipiti, multorum annorum cursu acquisitam gloriam, unicô momen-

tò, perdant, indirectè eam solent exequi
 scilicet per alios, qualiter &, quondam, e-
 git Didius, *juxta Duri de Pascolu Audientia*
Politicum thes. 220. Quibus omnibus rela-
 tis & illud potest superaddi, quòd jam o-
 lim Pacis amans quidam Eques de Villin-
 gen, ut indirectè præcaveret, ne sui feroces
 duo filii aliquando Patriam & vicinos suos,
 prout jam libi, jactabundi blandiebantur,
 valerent affligere, dum valde munitum
 suum proprium Castrum Ballenstein in
 cacumine Montis alicujus versus fluvium
 Aar. in terra Rauracorum, dicta hodie
 Die Baseler Gegend. Situm, in quo
 præsertim suos confidere audiverat, effu-
 ros filios, in horum filiorum conspectu ad-
 jectâ seria correctione paterna, incendit
 ac devastari fecit, *sic Jo. Stumpffii in Chro-
 nic. Helvetiæ Lib. XII. cap. 3.* Expedientia
 etiam quatenus sumuntur pro Mediis &
 Actionibus ad cavendum, in Statu, licet
 non in actu secundo, tamen potentiâ, &
 in actu primo, præsentis qualicunque peri-
 culoso, Exempla non minùs reliquerunt
 illustria & Magnates atque integræ Natio-
 nes, ac Respublicæ. Ita Cyrus M. Persarum
 Re-

Rex, cum cogitaret olim, quomodo cavere posset sibi à suis Ministris primariis, tam Aulicis, quam Bellicis, ne, per insidias, occideretur, arma quidem illis adimere non placebat, quia illud, cum injuria & imperii everfione conjunctum debebat esse: Rursus eos non admittere ac palam declarare, quòd fidem eis non haberet, id Belli putabat initium. Eligebat igitur hoc Expediens securissimum ac honestissimum, ut præstantissimos illos sibi redderet amiciores quam, inter se ipsos, essent, per clementiam honores, opes, missionem ciborum de mensa regia, donationem armillarum, torquium, equorumque aureis frenis insignium, quæ nemini licebat habere, nisi à Rege donata, ut ita cum plurimi à Rege beneficiis obligati forent, Rex multas aures haberet, neuterque aliquid sinistri de Rege audiret loqui. Et dum qui primas, inter amicos Cyri, volebant tenere perinde sibi invidebant, ac alii solent, qui degunt in urbibus. Itaque ubi plures malebant alius alium è medio sublatum potius, quàm ut, se invicem adjuvandò, commodum aliquod sibi procurarent, securus in-

terim ac salvus manebat Cyrus. (Atque jam, suo tempore, Lycurgus, Spartanorum Prorex, cauturus, ne Reges Lacedæmoniorum abuterentur facile sua potestate, contra Statum Optimatum, ad quem collimabat, tale excogitavit Expediens, quòd Reges quidem, domi, honoribus cumulari sivit, sed tamen imperio Regio, quò usi, huc usque, fuerant, nervos incidit dum Senatium novum, nomine Cherusiam, Regibus istis ita apposuit, ut medius foret, inter Reges ac Populum, & utrosque intra limites retineret officii, *juxta relationem Ubbonis Emmii in Descript. Reipubl. Laconum inserta Thesauro Antiquitatum, Græciæ Gronoviano pag. 469.*) Deinde ipse Alexander M. *sic Diodori Hist. lib. 17.* secundum Causarum, quas quævis Legatio tulit, gravitatem, prius ac posterius, unamquamque audivit, ut tali Expediente, istarum quoad prærogativam in Audientia, caveret Controversias. Juxta Archidamus, Spartanorum imperator, à Duobus, inter se dissidentibus delectus arbiter, ut præcaveret ne, recusato Arbitrio, Ambos offenderet, nec alterum, è Duobus, à se alienaret,

naret, si, pro altero, contra alterum, tulisset sententiam, Expediens arripuit Ambos ducere, in lucum Minervæ, cognomento Chalcioecæ, sacrum, in quo quicquid fuerat promissum, nefas erat fallere, apud Lacedæmonios, ibique exegit ab Illis Jusjurandum, ut Arbitri starent judicio, id ubi jurarant: *Pronuncio*, inquit, *ne prius hoc loco exeatis, quàm quod inter vos est dissidii deponatur ac invicem reconciliemini*, vid. *Beyerlingii Theatr. Histor. Tomo 16.* Et rex Masinissa, cum olim Liberationem captivæ reginæ Sophonisbæ, cui sanctè illam promiserat, impossibilè fore animadverteret, ab Amore capere conatus est Expediens, ducendò eam in matrimonium, ne quid Scipioni, aut Lælio relictum foret statuendi in eam, tanquam captivam. Item Augusto, imperatori, olim, regnò Ægypti in provinciam redactò, cavere volenti, ne, si Senatores quosdam Ægypto præficeret, ipsi, cum Ægyptiis facilè rerum novarum cupidis, conspirarent & supremam potestatem Senatui Romano vindicarent, Expediens placuit illuc tantùm mittere *Procuratorem Rei private seu private rationis*. fide

Dionis. Cassi. Uti & Tiberius Expediens
declinandi Mala à rebellantibus Legionibus
pannonicis metuenda, arripuit reponen-
do Postulata plurima Legionum rebelli-
um ad Senatus Romani arbitrium. Atque
rex Angliæ, Arthurus, qui A. C. 483. *Chris-*
tianus Heros erat gloriosissimus, optate-
veret, ne generosi Equites, qui è remota
gionibus, apud ipsum confluebant, in
Aula ejus, Windforii, commorabantur
quoniam quotidie Ludos equestres, in quibus
bene meritis certa distribuebantur præ-
mia, celebrabat, ac quotidiana convivio, in
controversias de prærogativa inciderent.
Expediens apprehendit Singulos istos Equi-
tes collocare, ad rotundas Tabulas, unde
ipsi etiam appellati sunt: *Die Tücher
der Tafel-Runde* vid. *Chassanai in gloria
Mundi lib. 1. conclus. 21.* Sic Philippus III.
rex Galliarum cum prospiceret Concilium
Suessionense Ipsum coacturum esse ad re-
ceptionem uxoris suæ, Ingeburgis, sororis Ca-
nuti Daniæ regis, à qua se separaverat, aut se
Excommunicationem passurum, ne dice-
retur *simoniacus*, Galliarum Regem coactum fuisse
~~id~~ *id*, Expediens rapuit, dum
Inge-

rgin sponte recepit , & , cum Illa
 biens, Legatis Pontificis nunciari fe-
 sse ipsos Concilium suum jam, pro-
 , dissolvere, sublatâ ejus causâ. Si-
 cum Socii isti nocivi, vocati: Die-
 ler Bundsverwandten/urbi Hirsch-
 à parte Landgravii stanti, de reliquo
 nali meritæ, hostilia inferre decre-
 ,adjuti infidelitate Abbatis Hirschfel-
 Bertholdi, qui, ipsâ S. Vitalis nocte,
 civitatem istis Sociis , per proditio-
 olebat tradere, optimus quidam E-
 Simon de Haune, Hirschfeldæ, ob sua
 psuam merita fidelis amicus, qui non
 us crudelis, super civitatem miseram,
 Decreti, præcavere quidem ejus execu-
 em , mediante aliqua Notificatione,
 chfeldensibus præstandâ, omnino vo-
 , sed cum nec commodè, nec tutò ma-
 tantum,imminens ipsis valeret, directè
 ificare, hoc tandem exquisivit felicitis suc-
 sus Expediens , quòd, simulans pariter
 micitiam, erga Civitatem tales hostilita-
 n minantes certam misit Literas: *Sciatis*
s Incolæ Civitatis Hirschfeldæ, me Simo-
m de Haune non minùs, ac meos Adju-

H h 5

tores,

tores, eorumque Socios, Vobis posthac fore
 Hostem, tam quod vestra Bona, quam ipsam
 Honorem ac Vitam, quod quidem decretum
 exequar, hac ipsa imminente nocte &, secun-
 dum hoc, res vestras curabitur. Datum
 sub meo sigillo, vespere S. Vitalis A. 1111. *mon de Haune.* Qualis sanè Epistola
 tam omnem dissuadens, occasionem
 Hirschfeldensibus meliores, hac ipsa
 agendi vigilias, quibus mediantibus,
 brevi, Proditio ista est detecta, cum in
 7. proditorum gravi poenâ *fide Spangenbergii*,
 in libro cui Titulus: *Der Adels Spiegel* / Part. II. Lib. 9. cap. 10. fol. 132. Sic
 C. 1311. ad præcavendam, in Germania
 Bohemia, executionem decreti Papæ Cle-
 mentis V. de extirpatione omnium Tem-
 plariorum hoc, *fide Hist. Polydori Lib. 7.*
 & *Cranzii lib. 9.* excogitatum fuit Expedi-
 ens, quòd singuli ibi viventes hæc
 Templarii tenerentur ingredi quemvis
 placentem monasterialem Ordinem &
 cissim isti electo semel tradere quæcunque
 sua Bona. Præprimis relatu digna illa
 Expedientia ad præcavenda, de Prærogati-
 vis, in Literis amicabilis Compo-
 sitione

unter Ludovicum Bavarum & Fride-
II. Austriacum simul Imperatores,
Trausniz, projectis A. C. 1326. scri-
&c. Monaci, quæ ita sonant, in
Germanica: Wer unter uns dem
schreibet / der soll ihn fürsetzen/
en wir aber beide mit ainander
oest oder Brieff/so setz sich der heu-
morgen/für/ daß daran kein Vor-
y. Handlet unser ainer icht / do
der nicht entgegen ist / an welcher-
ach das ist/der soll das thun/ in je-
id seinen Namen/und soll ihn für-
en / daß man nicht warnem / daß
andlung des poser sey/der sie thuet/
des andern/wann unser Werck von
r wegen untailig geschehen soll / an
Dingen. Wir sollen zwey neue
egel machen / indem iedweden un-
aider Namen geschrieben seyn / und
nserm König Ludwigs Insiegel soll
nigs Friedrichs Namen vorstehen/und
en/die Insiegel gleicher Grösse/ Form
Buchstabens seyn/2c. Nicht groffe
ltliche Lehen / und geistliche Probstei-
rchen / wie sie genannt sein / werden.
Hh 6 Die

Dionis Cassii. Uti & Tiberius Expediens
declinandi Mala à rebellantibus Legioni-
bus pannonicis metuenda, arripuit rejicien-
do Postulata plurima Legionum rebelli-
um ad Senatus Romani arbitrium. Atque
rex Angliæ, Arthurus, qui A. C. 490. Chri-
stianus Heros erat gloriosissimus, ut præca-
veret, ne generosi Equites, qui è remotis re-
gionibus, apud ipsum confluebant, & in
Aula ejus, Windforii, commorabantur,
quoniam quotidie Ludos equestres, in qui-
bus bene meritis certa distribuebantur præ-
mia, celebrabat, ac quotidiana convivia, in
controversias de prærogativa inciderent.
Expediens apprehendit Singulos istos Equi-
tes collocare, ad rotundas Tabulas, unde,
ipsi etiam appellati sunt: *Die Ritter von
der Tafel-Munde/* vid. *Chassanai in gloria
Mundi lib. 1. conclus. 21.* Sic Philippus II.
rex Galliæ cum prospiceret Concilium
Suessionense Ipsum coacturum esse ad re-
ceptionem uxoris suæ, Ingeburgis, sororis Ca-
nuti Daniæ regis, à qua se separaverat, aut se
Excommunicationem passurum, ne dice-
retur olim, Galliæ Regem coactum fuis-
se ad aliquid, Expediens rapuit, dum
Inge-

Ingeburgin sponte recepit, &, cum Illa clam abiens, Legatis Pontificis nunciari fecit, posse ipsos Concilium suum jam, pro lubitu, dissolvere, sublatâ ejus causâ. Similiter cum Socii isti nocivi, vocati: *Die Sterner Bundesverwandten*/urbi Hirschfeldæ à parte Landgravii stanti, de reliquo nihil mali meritæ, hostilia inferre decrevissent, adjuti infidelitate Abbatis Hirschfeldensis, Bertholdi, qui, ipsâ S. Vitalis nocte, hanc civitatem istis Sociis, per proditorem, volebat tradere, optimus quidam Eques, Simon de Haune, Hirschfeldæ, ob sua erga Ipsum merita fidelis amicus, qui non ignarus crudelis, super civitatem miseram, facti Decreti, præcavere quidem ejus executionem, mediante aliqua Notificatione, Hirschfeldensibus præstandâ, omnino voluit, sed cum nec commodè, nec tutò malum tantum, imminens ipsis valeret, directè notificare, hoc tandem exquisivit felici successus Expediens, quòd, simulans pariter inimicitiam, erga Civitatem tales hostilitatem minantes certam misit Literas: *Sciatis vos Incole Civitatis Hirschfeldæ, me Simonem de Haune non minùs, ac meos Adjutores,*

H h 5

Dionis Cassii. Uti & Tiberius Expediens declinandi Mala à rebellantibus Legionibus pannonicis metuenda, arripuit rejiciendo Postulata plurima Legionum rebellium ad Senatus Romani arbitrium. Atque rex Angliæ, Arthurus, qui A. C. 490. Christianus Heros erat gloriosissimus, ut præcaveret, ne generosi Equites, qui è remotis regionibus, apud ipsum confluebant, & in Aula ejus, Windforii, commorabantur, quoniam quotidie Ludos equestres, in quibus bene meritis certa distribuebantur præmia, celebrabat, ac quotidiana convivia, in controversias de prærogativa inciderent. Expediens apprehendit Singulos istos Equites collocare, ad rotundas Tabulas, unde ipsi etiam appellati sunt: *Die Ritter von der Tafel-Runde* vid. *Chassanei in gloria Mundi lib. 1. conclus. 21.* Sic Philippus II. rex Galliæ cum prospiceret Concilium Sueffionense Ipsum coacturum esse ad receptionem uxoris suæ, Ingeburgis, sororis Canuti Daniæ regis, à qua se separaverat, aut se Excommunicationem passurum, ne diceretur olim, Galliæ Regem coactum fuisse ad aliquid, Expediens rapuit, dum Inge-

Ingeburgin Iponte recepit, &, cum Illa clam abiens, Legatis Pontificis nunciari fecit, posse ipsos Concilium suum jam, pro lubitu, dissolvere, sublatâ ejus causâ. Similiter cum Socii isti nocivi, vocati: Die Sterner Bundeöverwandten/urbi Hirschfeldæ à parte Landgravii stanti, de reliquo nihil mali meritæ, hostilia inferre decrevissent, adjuti infidelitate Abbatis Hirschfeldensis, Bertholdi, qui, ipsâ S. Vitalis nocte, hanc civitatem istis Sociis, per proditorem, volebat tradere, optimus quidam Eques, Simon de Haune, Hirschfeldæ, ob sua erga Ipsum merita fidelis amicus, qui non ignarus crudelis, super civitatem miseram, facti Decreti, præcavere quidem ejus executionem, mediante aliqua Notificatione, Hirschfeldensibus præstandâ, omnino voluit, sed cum nec commodè, nec tutò malum tantum, imminens ipsis valeret, directè notificare, hoc tandem exquisivit felici successus Expediens, quòd, simulans pariter inimicitiam, erga Civitatem tales hostilitatem minantes certam misit Literas: *Sciatis vos Incole Civitatis Hirschfeldæ, me Simonem de Haune non minus, ac meos Adjutores,*

tores, eorumque Socios, Vobis posthac fore Hostem, tam quod vestra Bona, quàm ipsum Honorem ac Vitam, quod quidem decretum exequar, hac ipsa imminente nocte & , secundum hoc , res vestras curabitis. Datum sub meo sigillo, vespere à S. Vitalis A. 1378. Simon de Haune. Qualis sanè Epistola, moram omnem dissuadens, occasionem dedit Hirschfeldensibus meliores, hac ipsa nocte, agendi vigilias, quibus mediantibus, deinde, brevi, Proditio ista est detecta, cum insecuta 7. proditorum gravi poenâ fide Spangenbergii, in libro cui Titulus: Der Adels-Spiegel / Part. II. Lib. 9. cap. 10. fol. 132. Sic A. C. 1311. ad præcavendam, in Germania & Bohemia, executionem decreti Papæ Clementis V. de extirpatione omnium Templariorum hoc, fide Hist. Polydori Lib. 7. & Cranzii lib. 9. excogitatum fuit Expediens, quòd singuli ibi viventes hætenus Templarii tenerentur ingredi quemvis sibi placentem monasterialem Ordinem & vicissim isti electo semel tradere quæcunque sua Bona. Præprimis relatu digna ista Expedientia ad præcavenda, de Prærogativa, dissidia, in Literis amicabilis Compositionis,

tionis, inter Ludovicum Bavarum & Fridericum III. Austriacum simul Imperatores, in arce Trausnitz, projectis A. C. 1326. scriptisque &c. Monaci, quæ ita sonant, in Lingua Germanica: Wer unter uns dem andern schreibet / der soll ihn fürsetzen / schreiben wir aber beide mit ainander Handvest oder Brieff / so setz sich der heute / der morgen / für / daß daran kein Vorzug sey. Handlet unser ainer icht / do der ander nicht entgegen ist / an welcherlei Sach das ist / der soll das thun / in jenes und seinen Namen / und soll ihn fürwerffen / daß man nicht warnem / daß die Handlung des poser sey / der sie thuet / denn des andern / wann unser Werck von baiden wegen untailig geschehen soll / an allen Dingen. Wir sollen zwey neue Insiegel machen / indem iedweden unser baiden Namen geschrieben seyn / und in unserm König Ludwigs Insiegel soll Königs Friedrichs Namen vorstehn / und sollen die Insiegel gleicher Grösse / Form und Buchstabens seyn / &c. Nicht grosse weltliche Lehen / und geistliche Probstei Kirchen / wie sie genannt sein / werden.

die ledig/ wer die verleiet unter uns / soll
 der ander stät haben und hat Fürgang
 laihen wir aber gleich / wer die Sweer
 ee gewinnt/der gwinnt. Und nach welt-
 lichen Lehen/ die ledig werden / welcher
 unter uns laihet / der soll den Alid / nach
 dem Lehen / nehmen/das uns baiden ge-
 schworen werd/und der fürgesetzt an dem
 Alid/der nit entgegen ist / 2c. Wir sollen
 auch baide ainen Hof-Richter und ainen
 H f-Schreiber haben/das unser Bericht
 ungetailt sey und die sollen / ain halbes
 Jahr oder Viertel Jahrs / bai unser ai-
 nem / das ander Tail bai dem andern
 sein. *vid. Liber cui Tit. Spiegel der Eh-*
ren des hochlöbl. 2c. Erzh-Hauses Oester-
reich lib. III. cap. IV. p. 295. 296. Ut & u-
 bi quondam, Halæ Suevorum, inter Sena-
 tum superiorem (qui è solis nobilibus Pa-
 triciis , sese tantum cives Halenses nomi-
 nantibus, ac in Sigillo proprio , Manum de-
 pictam, in signum superioritatis , habenti-
 bus, constabat) & Senatum plebejum, ge-
 rentem , duntaxat, in Sigillo, Crucem, in si-
 gnum inferioritatis , (quatenus hic leviores
 causas solum judicabat, huicque non daba-
 tur

tur novies Signum per Campanam, quoties convocabatur) Controversia aderat satis acerba, & Res jam ad gravem seditio- nem spectabat, imperator Sigismundus e- am mediantibus certis Commissariis, quo- rum primus fuit Ulricus, Comes Würten- bergicus, per tale Expediens, composuit, ut ex utroque Senatu unum Corpus XXVI. Personarum fieret, ac ex utroque Sigillo fieret unicum, Manu & Cruce, in campo rotundo, positâ, utrâque in cera rubra scor- sim, seu in proprio Scuto, supraque Aquila Imperiali apparente, sicut in Halensium moneta conspicitur, *juxta Crusii Annal. Suev. lib. 9. P. III. p. 499.* Atque, in so- lenni conventu Ludovici XI. regis Galliaë, cum Eduardo, Angliæ rege, conjurandi publicè in Tractatus Pacis finè, ad evitan- dam Confusionem & Periculum, ac me- tuenda alia quæcunque, Ambobus pla- cuit Expediens, quòd, prope locum Picquig- ny, ad fluvium Sommam, ponte superstrue- bantur duæ Camerae, quarum quælibet tan- tum duodecim Personarum capax, inter- quæ intercedebat Clathrum ligneum totius Pontis latitudinem claudens utrinque per

Hh 7 quod

quod brachia utriusque Regis poterant porrigi, unde per illius foramina & Ludovicus XI. primum eò cum octingentis militibus veniens, atque Eduardus rex, postremò cum toto suo Exercitu in acie collocatò accedens, sese invicem amplexati sunt, atque in sacrum jurarunt Evangelium de sanctè servandis Pacis suæ Tractatibus, *vid. Inventaire general de l' Histoire de France par Jean de Serre vita Ludovici XI. p. 229.* Deinde quondam ad præcavendum, in divisione Territoriali, inter Electorem Ernestum, ac Ser. Ejus Fratrem, Albertum Animosum, ne, in casum exoriturarum forte, imposterum, inter ipsos hostilitatum, alterius tantum territorium, potissimum, devastaretur, sicut antea factum, tempore calamitosi Belli inter Fridericum Placidum, Electorem Patrem, ac Ducem Wilhelmum, ejus Fratrem, sed contra, ob metum utrinque tolerandorum malorum, quivis eò faciliùs à susceptione belli detineretur, hoc exquisitum fuit Expediens, quòd neutri fere certa integra attributa fuit Provincia, sed cuivis amborum Principum Dominatus & Præfecturæ &c. plerique mixti, quoad Situm,

tum, assignati sunt, *fide Annalium Zwic-
caviensium pag. 237.* Tum felicissimus per
Dei gratiam, imprimis fuit, quoad subitane-
am Expedientium excogitationem, in gra-
vissimis vitæ periculis, Maximilianus I. ad-
huc Archidux Austriæ, siquidem non so-
lùm ictum præsentaneum, ante urbem Tra-
jectum, explosi in ipsum tormenti præcavit,
dunt, simulac flammam tormenti animad-
vertit Terræ, facietenus, illico incubuit, &
dum in Sylva Brabantica cervum arcu pe-
tituro ramus quidam arboris ut &, in senti-
bus, facta remoratio arcum, ex improvise
solvit, ipse aliquando arcum, in ipso solu-
tionis momento, erectum sistens altera vero
vice equum subito retrahens ictum Sagittæ
evitavit; sed etiam ad Scaldin fluviũ, in Bel-
gio Equum suum, jam in casum, in Paten-
tem puteum, pronum, subito retrahendo,
declinavit lethalem Lapsum, atque, in bello
Flandrico, 180. equites rebelles Flandricos,
qui, in Ipsius perniciem, conspirabant &
hinc eum, in certa Sylva, ex insidiis, expecta-
bant dum, per solos viginti duos fideles e-
quites, in quatuor cohortes, divisos, qua-
rum cuivis Tubicinem quendam adjunxe-
rat,

rat, qui deinde simul ac Maximilianus Signum, è composito dabat, per inflationem corniculi, in quatuor Sylvæ angulis, subito prorumpabant & formidabilem maximè strepitum excitantes adequitare se velle simulabant, quòd dum fiebat, Maximilianus unicum equitem, ad conjuratos suos hostes, præmisit, jussitque eos se submittere atque, subito, arma deponere, sub minis mortis alioquin nulli evitabilis, quali etiam mandato conspirantes attoniti, ob metum se esse omnes proditos, Maximiliano adequitanti juramentum præstare coacti, se in civitate Hulst, ut captivos, mox comparere velle, mirè se expediit è tanto aut interitus, aut pœnitendæ captivitatis, periculo, juxta Librum sæpè laudatum cui Titulus: *Spiegel der Ehren des höchstlöbl. Rönserund Rönigl. Erb-Hauses Oesterreich lib. VI. cap. XX. p. 1374. usque ad p. 1382. &c.* Ulterius illustrissima Venetorum Respublica, consulta à vicinis Florentinis, in causa postulati Transitus territorialis à Carolo VIII. rege Gallia, post subactum regnum Neapolitanum, in Galliam redituro, quomodo respondere Regi & quid agere deberent,

ubi

ubi metuit, ne tam rex Carolus, quàm Alphonsus, Neapoli, experiretur, quale consilium ipsa Florentinis dedisset, cum poenitenda consequentiâ, nec tamen his omnem responsionem voluit denegare, hoc, ad sui extricationem, arripuit Expediendus, quòd respondit: *Se omnino nescire, quid in tam gravi & ancipiti causa agendum foret, nec se è nudis Conjecturis quicquam certi posse ipsis dicere quandoquidem in bellis, Fortuna plerumque dominaretur, & temere ac cecò impetu tentata sæpe meliorem eventum habere solerent, quàm rationabiliter ac sollicita, cum deliberatione suscepta, Consilium optimum à Deo potiùs fore petendum, quippe qui solus, optimè omnium, sciat, quid, in quocunque negotio, agendum aut vitandum sit, fide Bembi in Histor. Venet. lib. II.* Juxta quando olim rex Ungariæ, Matthias, cum rege Poloniae Casimiro, in campo prope Vratislaviam, Conventum celebrare voluit, ne Poloniae regē capite intectò necesse haberet alloqui, Expediendus istud arripuit, quòd equo vectus ei veniebat in occursum, nudus tamen caput, ac tantum id cinctum habens Corolla rutaceâ, quod mox audiens Casimirus, suam
fami-

rat, qui deinde simul ac Maximilianus Signum, è composito dabat, per inflationem corniculi, in quatuor Sylvæ angulis, subito prorumpabant & formidabilem maxime strepitum excitantes adequitare se velle simulabant, quòd dum fiebat, Maximilianus unicum equitem, ad conjuratos suos hostes, præmisit, jussitque eos se submittere atque, subito, arma deponere, sub minis mortis alioquin nulli evitabilis, quali etiam mandato conspirantes attoniti, ob metum se esse omnes proditos, Maximiliano adequitanti juramentum præstare coacti, se in civitate Hulst, ut captivos, mox comparere velle, mirè se expediit è tanto aut interitus, aut poenitendæ captivitatis, periculo, juxta Librum sæpè laudatum cui Titulus: *Spiegel der Ehren des höchstlöbl. Kaysers und Königl. Erb-Hauses Oesterreich lib. VI. cap. XX. p. 1374. usque ad p. 1382. &c.* Ulterius illustrissima Venetorum Respublica, consulta à vicinis Florentinis, in causa postulati Transitus territorialis à Carolo VIII. rege Galliae, post subactum regnum Neapolitanum, in Galliam redituro, quomodo respondere Regi & quid agere deberent, ubi

ubi metuit, ne tam rex Carolus, quàm Alphonsus, Neapoli, experiretur, quale consilium ipsa Florentinis dedisset, cum poenitenda consequentiâ, nec tamen his omnem responsionem voluit denegare, hoc, ad sui extricationem, arripuit Expediens, quòd respondit: *Se omnino nescire, quid in tam gravi & ancipiti causa agendum foret, nec se è nudis Conjecturis quicquam certi posse ipsis dicere quandoquidem in bellis, Fortuna plerumque dominaretur, & temere ac cæcò impetu tentata sæpe meliorem eventum habere solerent, quàm rationabiliter ac sollicita, cum deliberatione suscepta, Consilium optimum à Deo potius fore petendum, quippe qui solus, optimè omnium, sciat, quid, in quocunque negotio, agendum aut vitandum sit, fide Bembi in Histor. Venet. lib. II.* Juxta quando olim rex Ungariæ, Matthias, cum rege Poloniæ Casimiro, in campo prope Vratislaviam, Conventum celebrare voluit, ne Poloniæ regē capite intectō necesse haberet alloqui, Expediens istud arripuit, quòd equo vectus ei veniebat in occursum, nudus tamen caput, ac tantum id cinctum habens Corolla rutaceâ, quod mox audiens Casimirus, suam
fami-

similiter deposuit mitram, & duntaxat pelliceo suo inclusus pallio, ad Conventum istum solennem appropinquavit, è *relat. Curæi Part. I. Rerum Silesiæ.* Item Ludovicus XII. rex Galliæ ut caveret olim controversias inter Membra Domestica & Extranea Equestris sui Ordinis, de Præcedentia, orituras, Expediens invenit, quando sanxit *qu' ils seront mis en ordre, selon le temps de leur reception, sans prerogative de Roy, ny d' Empereur, fide Bodini de Republ. l. 9.* Et Fridericus III. Saxonix Elector, quando Luthero, qui in Comitibus Wormatiensibus revocare suam Doctrinam noluerat ac illam strenuè defenderat, tandem dimisso summum vitæ imminebat periculum, tutissimum arripuit Expediens Lutherum, in itinere, post Fecialis dimissionem, facere intercipi ac in tuta quadam Arce, occultari, ad tempus aliquod ut & Venetorum Dux Andreas Gritti cum Legatus Cæsareus notum Reipublicæ eorum fecisset, Franciscum I. Galliæ regem, in infelici Paviano prælio, coactum sese imperatori ac victori Carolo V. tradere captivum, cauturus, ne, responsione sua, alterutrum è tam potentibus irritaret

ritaret Magnatibus, expediit suam illustris-
simam Rempublicam, dum tantum Legato
isti respondit : *Sese ambarum Potentiarum*
Interesse ac Salutē, equaliter, curā habere, ac
proinde se letari cum letantibus, contristari
cum tristibus, v. Hist. Duc. Venet. p. m. 578. Nec
non Respublica Venetorum experta Patrem
Ducis sui, Laurentii Celsi, noluisse aperire
caput, visū suū filiū, nec manum ejus oscu-
lari, Expediens, ad præcavendum, in futurū,
talem casum scandalosum, invenit, quō
mediante, impofterum, nec Pater talis Al-
titudini atque muneri Filii debitam posset
denegare reverentiam, nec etiam patriæ au-
toritati quicquam exinde inferri posset
damni, figuram scil. Crucis aureæ præfige-
re Mitræ Ducali, ut ita, apparenter, Pater
ejusmodi Ducis reverentiam non exhibe-
ret Filio, sed Cruci, atque interim tamen
Res ipsa maneret salva, *juxta Egnatium,*
Exemplor. lib. 9. cap. 5. Sicut & Dux Lune-
burgensis, Henricus, à Carolo V. Impera-
tore, ob bellum cum Ducibus Brunsvicensi-
bus & Episcopo Mindensi, proscriptus, ad
præcavendam executionem in suum Ter-
ritorium Hostibus suis mandatam, Expe-
diens,

diens, è consilio Affinis sui, Electoris Saxo-
num, Friderici, arripuit, prudenter, tra-
dere Territorium suum, in tempore, tri-
bus suis Filiis, moxque abire in Galliam *fi-
de Fabricii Orig. Saxon. lib. 7.* Tum Octa-
vius Farnesius, Dux de Parma, ut præcave-
ret amulationes, quoad præcedentiam, in-
ter Civitates suas, Parmam & Placentiam,
cum nec ipse vellet declarare, quam ex am-
babus præferret, Expediens excogitavit, in
singulis suis Scriptis, hac tantum uti formu-
lâ. *Octavius Farnesius. Dux P. & P. fide Forst-
neri ad Tacit. p. 129.* Insuper quondam
Dux Alenconius, postquam ipsi, per quen-
dam suorum Officialium Epistola, à Sociis
conspirationis missa, in perniciem domus
regiæ Gallicæ, surrepta esset, ac reginæ Ca-
tharinæ Mediceæ jam allata videretur, ad
præcavendum imminens vitæ suæ pericu-
lum, è consilio Ducis Bouillonæi, amici sui
fidelis, Expediens apprehendit, quòd fictam
suam responsoriam & omnem conspira-
tionem detrectantem, sponte quasi, subi-
tò, ad Reginam detulit, & mox, mirandâ
cum calliditate, summam consternationem,
ob amissam Conjuratorum ad se missam at-
que

que à se jam simul allatam, sine eam Regi-
næ tradendi, epistolam, simulavit, cum Suc-
cessu. Præterea à Carolo IX. rege Galliæ,
ut Guisii Ducis, cum principe Condæo, qui
Ipsam arrestationis suæ autorem suspicaba-
tur, ulterior caveretur inimicitia, hoc in-
ventum fuit Expediens: Rex illi coram
Navarro, Borbonio, Lotharingo, Castellio-
næo, Armeniaco, Guisio, Cardinalibus,
Mompenserio & Rupisurionio, Nemoro-
sio, Nivernio, Longavillano, Anna Mom-
morantio, Jo. Brossio Stampensi, Ducibus,
M. Hospitalio Cancellario, Sant Andreano
ac Brissaco, equitum Tribunis, & Colinio
maris præfecto, aliisque sacri Consistorii
Assessoribus, Condæo & Guisio præsentibus,
conversò ad parentem sermone, eò
universos, qui adsint, evocasse dixit, ut
diffidiò, quòd Condæo cum Guisio inter-
cederet, compositò, Ipsi reconciliarentur,
quod facturos illos in suam gratiam, & ob
publicam tranquillitatem, confidat, tum
jussus à Rege Guisius, ut se res haberet,
Condæum plenius edocere, qui pariturum
se Regis jussis illico dixit, & Condæum ho-
norificè compellans testatus est, *se nun-*
quam

quam autorem, instigatorem aut consultorem exstitisse, ut Condæus in carcerem conjiceretur. Ad quæ verba conversus Condæus, compellatō itidem Guisio, illum se pro nefario ac scelerato habere, qui quicquam tale contra se sit molitus: respondit Guisius: & ita quidem se credere, cæterum nihil hoc ad se pertinere: quō factō, Regē jubente, se mutuō amplexi, ut inter Cognatos decet, firmam ac sinceram amicitiam sunt polliciti, & super eo, jussu Regis Documentum à Secretariis confectum ac subscriptum est, magnō omnium cum plausu, referente *Tbuanō Histor. Tom. I. p. 561.* Et æquē prudenter exquisitum Expediens erat illud, quō aliquando utebatur Henricus IV. Rex Gallia, in casu non parū periculoso. Hic scilicet, inter alia media augendi suum Ærarium, decreverat plus pecuniæ acquirere, per inquisitionem in capitalia curiæ Parisiensis, quā volebat eripere illa iis, qui malè acquisiverant. Quòd quidem Propositum in se injustum non erat, malas tamen pariebat consequentias. Etenim pleraque pars horum Capitalium alios nacta fuerat Dominos, per divisiones hereditarias,

ditarias, &c. atque sic permultæ familiæ damna passuræ erant non levia, unde Mercatorum imminebat tumultus, quorum præfectus Miron, aliàs homo optimi nominis, ubi, in remonstrationibus factis, ad ministrum quendam regium, ob calorem animi, odiosas comparationes effuderat, quoad quosdam Regis Consiliarios, Civium oriebatur concursus, cum armis, ad Curiam, in defensionis finem. Miron tamen rem ad Seditionem spectare animadvertens rogabat, ut Cives desisterent, nec ipsum rebellem facerent, Henricum IV. esse Regem prudentem ac justum, qui malos non secuturus sit Consiliarios, &c. Interea Aulici certi, invidiâ in Mironem flagrant, Regem, ad severè puniendam talem stimulant audaciam: At rex Henricus, cujus invictum Curæ non obruere poterant animum, perpendens Autoritatem supremam non consistere in eo, ut res ad extremum impellantur apicem, atque respicienda esse in talibus negotiis & tempus, & personas, & causam, prudenter arduâ hâc causâ se extricabat, dum hanc faciebat Declarationem: *Probasse se in multis occasionibus fidelitatem*

quam autorem, instigatorem aut consultorem exstitisse, ut Condæus in carcerem conjiceretur. Ad quæ verba conversus Condæus, compellatō itidem Guisio, illum se pro nefario ac scelerato habere, qui quicquam tale contra se sit molitus: respondit Guisius: & ita quidem se credere, ceterum nihil hoc ad se pertinere: quō factō, Rege jubente, se mutuō amplexi, ut inter Cognatos decet, firmam ac sinceram amicitiam sunt polliciti, & super eo, jussu Regis Documentum à Secretariis confectum ac subscriptum est, magnō omnium cum plausu, referente *Thuanō Histor. Tom. I. p. 561.* Et æquē prudenter exquisitum Expediens erat illud, quō aliquando utebatur Henricus IV. Rex Galliae, in casu non parū periculoso. Hic scilicet, inter alia media augendi suum Ærarium, decreverat plus pecuniæ acquirere, per inquisitionem in capitalia curiæ Parisiensis, quā volebat eripere illa iis, qui malè acquisiverant. Quòd quidem Propositum in se injustum non erat, malas tamen pariebat consequentias. Etenim pleraque pars horum Capitalium alios nacta fuerat Dominos, per divisiones hereditarias,

ditarias, &c. atque sic permultæ familiæ damna passuræ erant non levia, unde Mercatorum imminebat tumultus, quorum præfectus Miron, aliàs homo optimi nominis, ubi, in remonstrationibus factis, ad ministrum quendam regium, ob calorem animi, odiosas comparationes effuderat, quoad quosdam Regis Consiliarios, Civium oriebatur concursus, cum armis, ad Curiam, in defensionis finem. Miron tamen rem ad Seditionem spectare animadvertens rogabat, ut Cives desisterent, nec ipsam rebellem facerent, Henricum IV. esse Regem prudentem ac justum, qui malos non secuturus sit Consiliarios, &c. Interea Aulici certi, invidiâ in Mironem flagrant, Regem, ad severè puniendam talem stimulant audaciam: At rex Henricus, cujus invictum Curæ non obruere poterant animum, perpendens Autoritatem supremam non consistere in eo, ut res ad extremum impellantur apicem, atque respicienda esse in talibus negotiis & tempus, & personas, & causam, prudenter arduâ hâc causâ se extricabat, dum hanc faciebat Declarationem: *Probasse se in multis occasionibus fidelitatem*

tem Mironis, & quæ nuper fecerit, eum non ex mala intentione fecisse, sed procul dubio, quòd crediderit se ad id obligatum per suum officium: Si Mironi unum vel alterum inconsultum verbum, in fervore dicendi, elapsum fuerit, se illud ei condonaturum, ob alias præstita fideliter ipsius servitia: Imò etiamsi hic homo cuperet fieri Martyr publicus, se non concessurum ei hanc gloriam, per quam sibi exoriretur nomen Tyranni. Atque ita sagax hic Rex se expediebat, dum dissimulandò nolebat scire hætenus acta, metuens ne aliàs obligaretur ad ictum aliquem pro Autoritate, qui valde malas producere potuisset Consequentias. Qui itidem Henricus IV. aliâ vice, cum, ob grave quoddam Collectarum genus, quod dicebatur *la Pancarte*, res apud subditos, ad Ligerim, habitantes, ad tumultum spectaret, jam occisis nonnullis Præfectis regiis, ipse in urbem Poictiers veniens, primùm benigna oratione placavit lamentantes Deputatos malè contentorum ex urbibus de Guyenne, deinde, ut Autoritas regia nihil detrimenti pateretur, Expediens invenit remove quidem Consules de Limoge, sed, quoad

quoad gravem istam collectam, in præsen-
ti, nihil mutare, licet, brevi, post, tempo-
re, sub specie motus spontanei & commi-
serationis, contrario Edictô, illi Collectæ
renunciaverit. Pariterque Jacobus I. Rex
M. Britanniaë supplicium conspirantibus
Scotis, Huntlejo, Cranfordio & Arolio,
Parlamenti Sententiâ decretum, ad indefi-
nitum tempus sustulit, quod tandem in ple-
nariam vertit indulgentiam ac remissio-
nem, & ita Expediens ad cavendum, in i-
stis Conjuncturis, invenit, *vid. Histor. Reg.
Scotiaë de A. 1685. p. m. 171.* Sic regina Gal-
liaë, Maria Medicea, filiô Ludovico XIII.
adhuc in minorennitate constitutô, ad tol-
lendas periculosas inimicitias, inter Comi-
tem Sueffionensem & Guisium Ducem, qui
cum 150. equis, eum invasurus, per urbem
incesfisse infimulabatur, hoc tandem, post
varias deliberationes & intervenientes diffi-
cultates, exquisivit Expediens: Jussit Du-
cem Meduanæ, nomine Guisii, nil prolo-
qui, nisi ipsi præscripta, idque absentibus
Comite Sueffionum & Duce Guisio, unde
Dux Meduanæ præsentibus Rege, Regina,
& omnibus Principibus ac Proceribus Aulæ

hæc verba protulit: *Quod Com s Sueffionum*
ex its, quæ, præteritô die Martis, evenerat,
sinistram de me opinionem concepit, verè p-
sum affirmare, coram vestra Majestate
in mentem non venisse illum, vel minima
re, offendere. Et si id fecissem, valde me
pæniteret: quin si, illa die, mihi
venisset, honorem qui debetur ipsi, trib-
buissem, neque aliud cupio, quàm in tum-
lium ipsius Clientum numerô censerî.
 deinde Regina respondit: *Lætor me*
ex te audire, eoque planè acquiesco, & il-
co Principi Condæo à sua Majestate ma-
datum ut quid actum fuisset, Comiti Sue-
fionum referret, eumque omnem indigna-
tionem ex animo juberet deponere, quod
ille quoque se facturum promisit, & ita
postea Comes Sueffionum ac Dux Guisus
pacem & amicitiam inter se coluerunt, de
quo vid. Jacobi Augusti Thuani Histor. su-
temporis. Tom. IV. Præterea notari non
minùs meretur prudenter excogitatum Ex-
pediens Gastonis, regis Gallia Ludovici
XIII. fratris, siquidem ille, ubi Marchio
Londius Ornanum, qui arcis regie cujus-
dam Præfecturam, dejectô Londio, possi-
debat

debat, ad singulare Certamen, sive Duellum, provocaverat, & hic consideratione famæ periculi, cum ille jam in arenam descenderat, quò Ornanus, quem immensâ charitate prosequabatur, Duelli legibus solveretur, impetravit ei à Rege Marecalli Galliæ munus, quale olim Pater ipsius habuerat, & sic quoniam Marecalli dignitate gaudentes statim supra privata habentur discrimina & nefas provocari posse eos, qui controversias, ex munere, dirimunt, *vid. Gramondus Histor. Gallic. lib. XV. p. 665.* amicum certaminis exemit periculô. Pari- ter A. C. 1624. ad præcavendam inter Archiducem Carolum de Austria, Cæsaris Ferdinandi II. Fratrem minorem, Hispaniam, per Italiam, volentem ingredi, Controversiam, Florentiæ, ubi sororem suam Ser. Magnam Ducissam, & M. Ducis Florentiæ Fratrem, Cardinalem, visitavit, de Præcedentia, & Sessionis Prærogativa, quia in Italia Cardinales quoscunque alios etiam in horum Palatiis præcedere solent Principes, demum, hoc excogitatum fuit Expediens quod ambo Magnates se visitarunt invicem in Conclavi habente duas januas, per qua-

rum alteram quivis Princeps ingreſſet poſt
alicujus temporis colloquium tandem quis-
que iterum, non niſi per ſuam, quâ ingreſ-
ſus fuerat, abiit januam, *fide Autoris Libri*
Gallici, cui Tit. *Mercuré François*. Nec non
ad præcavenda damnoſa de Prærogativa
Diffidia inter Capitaneos Circulorum Im-
perialium, quibus cuſtodia Pacis publicæ
& ordinis Executionis debita mandata ob-
ſervatio, tale Imperio Romano, juxta Re-
ceſſum Imperii Auguſtæ Vindellicorum An.
1555. §. Alsdann ferner die Nothdurfft/
placuit Expediens, quòd ſi tantum trium
vel quinque Circulorum requiratur Auxi-
lium, Capitaneus Circuli læſi, ſive qui re-
liquos primùm requiſivit, gaudere Præro-
gativâ & in Deliberationibus proponere
vota colligere atque dirigere, &c. debeat,
Quin & Gallia Rex Ludovicus XIV. A. 1661.
cum, durantibus, Aquisgrani, de Pace Tra-
ctatibus, adveniſſent ad ipſum Legati qui-
dam Electorales & Principales & hætenus
non dum conceſſa foret tectio capitis, co-
ram rege Gallia, ad eavendum, ne ſponte
hi auderent uti tectioe capitis, adhibuit
Expediens admittere eos ad Audienciam a-
perit

pertô suo Capite propriô, *vid. Philosophia
Elegantiarum ac Ceremoniarum Aulicarum
Anonymi Francofurti edita.* Sicut & idem
Rex ad præcavendas controversias, circa
ceremonias Salutationis, in itinere marino
suarum aliquot navium, ad oram circa
Gades, Expedientis locô jussit Comitem d'
Estres, & Marchionem de Nesmond, locô
Signorum navalium majorum Derer Flagg
gen jussit tantum usurpare vexilla Wim
peln / *juxta Relation. Parisin. de 18. Julii.*
A. 1698. Atque cum, ante aliquot annos,
in Anglia, Necessitas Salutis publicæ non
permitteret expectare alias solennem, rege
priori remotô, Parlamenti Congregatio
nem, Expediens exquisitum fuit Parlamen
tum jam dissolutum, sub *Convocationis* no
mine detinere ab imminente discessu, ut
præfens gloriosissimus Wilhelmus ab illo
Rex proclamaretur. Item, ad præcaven
dam Mercatorum, merces suas minoris
æstimantium quàm revera valent, quoad
vectigalia circumventionem Magnates in
venerunt Expediens taxam à Mercatoribus
determinatam solvere, & sic merces omnes,
pro eo viliori pretio, retinere, unde Reges

rum alteram quivis Princeps ingreſſet poſt
alicujus temporis colloquium tandem qui-
que iterum, non niſi per ſuam, quā ingreſ-
ſus fuerat, abiit januam, *fide Autoris Libri*
Gallici, cui Tit. Mercure Francois. Nec non
ad præcavenda damnoſa de Prærogativa
Diffidia inter Capitaneos Circulorum Im-
perialium, quibus cuſtodia Pacis publicæ
& ordinis Executionis debita mandata ob-
ſervatio, tale Imperio Romano, juxta Re-
ceſſum Imperii Auguſtæ Vindelicorum An.
1555. §. Alsdann ferner die Nothdurfft
placuit Expediens, quòd ſi tantum trium
vel quinque Circulorum requiratur Auxi-
lium, Capitaneus Circuli læſi, ſive qui re-
liquos primùm requiſivit, gaudere Præro-
gativâ & in Deliberationibus proponere
vota colligere atque dirigere, &c. debeat,
Quin & Galliaæ Rex Ludovicus XIV. A. 1661.
cum, durantibus, Aquisgrani, de Pace Tra-
ctatibus, adveniſſent ad ipſum Legati qui-
dam Electorales & Principales & hæcenus
nondum conceſſa foret tectio capitis, co-
ram rege Galliaæ, ad cavendum, ne ſpontè
hi auderent uti tectioe capitis, adhibuit
Expediens admittere eos ad Audienciam a-
perit

rtô suo Capite propriô, *vid. Philosophia
egantiarum ac Ceremoniarum Aulicarum
onymi Francofurti edita.* Sicut & idem
x ad præcavendas controversias, circa
emonias Salutationis, in itinere marino
rum aliquot navium, ad oram circa
des, Expedientis locô jussit Comitem d'
res, & Marchionem de Nesmond, locô
norum navalium majorum Derer Flag
n jussit tantum usurpare vexilla Wim
In / *juxta Relation. Parisin. de 18. Julii.*
1698. Atque cum, ante aliquot annos,
Anglia, Necessitas Salutis publicæ non
mitteret expectare alias solennem, reg
iori remotô, Parlamenti Congregatio
m, Expediens exquisitum fuit Parlamen
m jam dissolutum, sub *Convocationis* no
ine detinere ab imminente discessu, ut
æfens gloriosissimus Wilhelmus ab illo
ex proclamaretur. Item, ad præcaven
am Mercatorum, merces suas minoris
stimantium quàm revera valent, quoad
ectigalia circumventionem Magnates in
enerunt Expediens taxam à Mercatoribus
eterminatam solvere, & sic merces omnes,
pro eo viliori pretio, retinere, unde Reges

Daniae in freto Danico, cuilibet quidè Mercatorum Nautarumque liberam hætenus reliquerunt voluntatem mercibus, navibus impositis, imponendi pretium! Sed Reges contra potestatem sibi reservant, velintne mercem, statò pretiò habere, an solitum, desuper, vectigal accipere, *conf. clar. Zieglerus de jure mal. L. I. c. 42.* Quin & in Suecia, tempore Christinae, reginae, ad præcavendas Statuum regni de Præcedentia, non solum in Solennitate ejus Coronationis, sed & in aliis Conventibus Controversias, Expediens placuit istud, quòd singuli Statuum federe deberent, in talismodi Conventibus solennibus, pro eo, ac advenissent. Tandem per Magnates, Regimen in Territorio aliquo, alternativè habentes, præcaveant, ne, finito tempore exercitii Jurisdictionis unitis, causæ plures maneant inexpeditæ aut Justitiæ præcipitetur, si Officiales priores determinationem causarum accelerarent, ne succedentes in judicialibus officiis aliquid utilitatis exinde sperare habeant, Item causas tantum lucrosas & determinatu faciliores expediant, intricacionib9, steriliorib9 & molestioribus

lestioribus relictis Successoribus, in Officiis
suis judicialibus, aut juxta Acta & probata
coram prioribus Officialibus condemnan-
dos absolvant & viceversâ, aptum magis
agnoscere solent & placens Expediens
Regimen alternans ita tractare, ut
communes duntaxat ordinentur Officia-
les qui, amborum Magnatum nomine, u-
nam duntaxat curiam constituent, in qua
Subditis distribuatur Justitia. Pariter in
Controversia inter Nobiles Malabareses,
inter Cochin & Goam, vocatos: *Nayros*,
ac Portugallos, advenientes in Cochin, quo-
ad cessionem in occursum, quia hi nolebant
numerari inter plebem dictam Polyas, hoc
demum fuit propositum & acceptum Ex-
pediens, quod, è quavis Dissidentium par-
te, certa quædam Persona de victoria &
ipsa vita certare, & denique ista Natio, cu-
jus Persona certans alteram vicisset, alteri
posthac cedere, in occursum, debeat. Cum-
que mox Portugallus Nayrum, in solenni
certamine, vicerit, exinde adhuc hodie qui-
vis Nayros, obvius alicui Portugallo, viâ
ei cedit, donec transierit, *fide Linschotteni*
in Indiæ Oriental. parte II. cap. 42. Atque

Marchio de Harcourt Legatus regis Galliaë,
Ludovici XIV. A. 1698. Madriti, postquam
obæratuſ quidam Hiſpanuſ, Creditoruſ
ſuorum infeſtationem declinaturuſ, in
ipſiuſ fugiſſet habitaculuſ, ſine præcaven-
di irritationem huiuſ, vel illiuſ, partiſ Hiſpa-
norum, prudenter arripuit Expediendū ſol-
vere ſponte debita fugitivi iſtiuſ Hiſpani,
quo ipſo ſibi ſimul magnum conciliavit
favorem vulgi, *ſide Novellar. menſ. Octobr.*
1698. (Ita cum Annō proximè, per Dei
gratiā, elapſo 1700. Elector Palatinuſ,
cum ſua Electrice, viſitavit Sereniſſ. Vien-
næ, domum Cæſareā, ad præcavendam,
inter Regem Romanuſ, Ser. Joſephum,
cum celiſſ. ſua Regina, tantoſque hoſpi-
teſ de præcedentia Seſſionisq; præroga-
tiva Controverſiam illud inventum eſt Ex-
pediendū, quod Rex Romanuſ, ejuſque
Regina, viſitandō Ser. Parentem Cæſarem,
tantū habuerunt cum Electore Palatino
atque ipſa Electrice Conventum.) Nec
minus notari meretur per quam callidè ex-
cogitatuſ Expediendū Conjugiſ Decani il-
liuſ Genuenſiſ, qui cogeſbatur tandem, nomi-
ne Reipublicæ Genuenſiſ, Regi Galliaë, Lu-
dovico

dovico XIV. solennem præstare Deprecationem, cum arderet ambitione Decanatus, pro suo Marito, qui inter tres Candidatos unus erat, & tamen timeret, ne fortè suus maritus honore isto invidendò excluderetur, dum subornavit aliquem è sua familia, qui simulabat se jam certum esse de electione unius duorum reliquorum Competitorum, & hinc sumptuosas Sponsiones, faciebat, cum illis Grandibus, à quorum Votis Electio talis dependebat, & à quibus potius Electio sui Mariti in Decanum sperabatur. Quare ubi illæ Personæ malebant sponsionem suam lucrari, dabant sua Vota in negotio Electionis, Marito hujus solertis Matronæ, atque ita, tandem, is creabatur Dux Genuensium. Et hic quidem, meritò, prudentiorum magisque in arcana Negotiorum publicorum penetrare valentium Politicorum existimationi, utrum præsens Rex Galliaë Ludovicus XIV. nisi, qualicunque aliò modò Gallicò, totum hoc momentosum tractavit Negotium, non simili obliquâ viâ, seu per indirectum tentatò, ad præcavendum Ser. Austriaë Archi-Duci Carolo, quoad destinatam in

Marchio de Harcourt Legatus
Ludovici XIV. A. 1698. M.

obtratus quidam Hispani
suorum infestationem
ipsius fugisset habitas
di irritationem hu
norum, pruden
vere sponte
quo ipsò sibi
favorem vi

1698. (In
gratiam quibus

cum
nz
inte

cu
te

certam quorundam Hispani
ominatum ad conservandam Pa
publicæ apparenter salutarem.
sa suâ è plurimis Potentiis, in publicam
Pacem diutius conservandi spem & finem
cum applausu, acceptata Partitione, non
solum exinde ortam, intentioni sua tum
temporis occultæ per quam utilem Discor
diam inter Imperatorem Romanum ac
liques Magnates potentes plurimos con
ter fovere, sed simul etiam singulas
Europas

ad Cavendum.

753

as, quia, in talem plausi-
 nem de retentione
 am, minùs para-
 tentiam Gal-
 Hispanicæ
 Suc-
 rifici-
 am hu-
 cas ab Eo
 Regibus, a-
 entis Europæis,
 Sinceratio-
 Ejus summam, au-
 gniter magnam Poten-
 tam Monarchiam Hispa-
 non quoad nomen, tamen,
 sô factô, cum Regno Gallix, ad
 am majorem Gallicarum Virium,
 cinas Potentias, formidinem, ac in
 s qualescunque fines alios, à me relin-
 ur: Æquè, ac illud, num Princeps, cer-
 uccessore destitutus, queat præcavere
 tamenti sui corruptionem aut alius sup-
 sitionem per suos, à Vicino quodam
 agnatum ejus Territorium ambiente, fa-
 è se corrumpi patientes Proceres & inti-
 mæ

Monarchia Hispanica Successionem, favens Regis Hispanici, Caroli II. Testamentum Expediente hunc Regem laudatum, cum Grandibus suis, omnem Monarchiæ Hispanicæ divisionem violentam, ceu à dispositione alienâ depensuram, pro elationi Gentis suæ Spiritu, averfantē, ad Testamenti, in favorē Ser. Nepotum suæ Sereniss. Sororis præsentis regis Galliæ quondam Contoralis, factionem, cum directè agendō, nec per ulla persuasiones, &c. nec Minas, suum hactenus valuisset assequi Scopum, adgerit, nimirum per propositam aliis Interesse præcipuum, circa Successorem, in tanta Monarchia, habentibus Potentiis Partitionem certam quorundam Hispanico- rum Dominatuum ad conservationem Pacis publicæ apparenter salutarem. (Quā ipsā suā è plurimis Potentiis, in publicam Pacem diutius conservandi spem & finem, cum applausu, acceptata Partitione, non solum exinde ortam, intentioni suæ tum temporis occultæ per quam utilem Discordiam inter Imperatorem Romanum ac reliquos Magnates potentes plurimos constanter fovere, sed simul etiam singulas has

Europæas

Europæas Potentias, quia, in talem plausibilem Partitionem, omnem de retentione Pacis collocaverant fiduciam, minùs paratas ad subitò necessariam resistantiam Gallis suis possessionem Monarchiæ Hispanicæ occupaturis faciendam, servare, cum Successu valuit.) Quando mihi minùs verisimile videtur Generositatem prætenfam hujus solertis Regis Galliæ, juxta factas ab Eo hætenus Angliæ ac Portugalliæ Regibus, aliisque Magnatibus, & Potentiis Europæis, ut Confœderato Belgio &c. Sincerationes vicisse Cupiditatem Ejus summam, augendi suam jam insigniter magnam Potentiam, uniendò tantam Monarchiam Hispanicam, etiamsi non quoad nomen, tamen, reverâ, & ipsò factò, cum Regno Galliæ, ad excitandam majorem Gallicarum Virium, apud vicinas Potentias, formidinem, ac in plures qualescunque fines alios, à me relinquitur: Æquè, ac illud, num Princeps, certò Successore destitutus, queat præcavere Testamenti sui corruptionem aut alius suppositionem per suos, à Vicino quodam Magnatum ejus Territorium ambiente, facile se corrumpi patientes Procures & ini-

mæ admiſſionis miniſtros aulicos, tali Expediente, quòd Princeps, adhuc utcunque valens, & ſanæ ſatis mentis ſuum jam antea ſat conſideratè, & ſub æquitatis naturalis reſpectu, à ſe, & intermediantibus ſuis intimis Miniſtris, compoſitum Teſtamentum, in Contoralis ſuæ Principiſſæ, ſingulorumque ſuorum intimorum Aulicorum, ceu Teſtium juratorum priùs electorum, præſentia, repetitâ vice, tacitè, perlectum habens moxque expreſſe affirmans in præſenti ſuo ritè à ſe ac teſtibus ſubſcripto ac ſignato Teſtamento ſuam eſſe ultimam Voluntatem irrevocabilem ſingulari aptæ Arculæ, incluſum & arculam tam à ſe, quàm ipſa Principiſſa ac Teſtibus, & Grandibus certis aliis Perſonis, partim indigenis partim extraneis, cum in finè, in Conclave principale, convocatis, attamen contentorum in Principis Teſtamento planè ignaris, ſuper ipſa firma Serræ, eiq; ſuper inductâ firmiter Chartâ ſigillatam, ipſi contorali ſuæ Principiſſæ, manu propriâ, ut Teſtamentum illud ſuum de Succeſſione in ſua Dignitate ac Territorio maxima cum cura, in loco ſecreto aliquò, quem ipſa ad cuſtodiam ejus inviolabilem, ſecuriſſimum

riſſimum atq; hinc aptiſſimum exiſtimatura foret, uſque ad mortis ſuæ eventum aſſervet, tradit ſolenniter, clavem autem ſeræ iſtius Arculæ, ex tempore ad inclusionem ſui Teſtamenti electæ, ipſe Princeps Poſtquam ſubitò detraxit, in loco, ſibi ſoli noto, ſufficienter recondit, ſiquidem poſt ejus obitum talis Arcula in præſentia Procerum Principatus vel ſine clave & quocunque aliò modo aperiri poteſt. Adhæc, in gravi proteſtantium Helvetiorum diſſidio, in Cantone Glaris, cum Catholicis, qui, ob ſuum numerum valde imminutum, & hinc metuentam Preſſionem, urgebant Bonorum totius Cantonis diſiſionem in duas partes, ſub minis belli inteſtini, quod Galli volebant excitare, dum moliebantur, exſtructionem fortalitii, Hünningæ, quando conſiderabant hi Proteſtantes ſe circumſeptos eſſe Catholicis, proindeque ægrè auxilium à ſuis ſperare poſſe, & tamen tantum ſui Territoriî amittere dubitarent, hoc tandem inventum fuit Expediens, ipſis etiam gratum Catholicis, quòd impoſterum omnes orituri Proceſſus, per tales ſolvi deberent Judices, quorum duæ Tertiæ Partes religioni Partis reæ forent

forent addictæ. *vid. Itinerar. Gall. Helvetic. ac Italic. Clar. Burneti part. II. pag. 161. &c.* Cæterum quia Venetiis, durante quadam solenni Audientiâ, non permittitur Residentibus se sessum recipere, Imperator Romanus Agentem tantum habere ibi solet. Atque Rex Galliarum ubi, quondam, ejus Ambassiadores Viennæ, in Austria, non potuerunt Litigia declinare de Præcedentiâ, cum Legatis Hispanicis, plerumque solum cõablegavit Abbatem. Quemadmodum etiam aliàs Magnates ubi cavere necesse habent, ne mittant illuc Legatos primi Ordinis, seu Ambassiadores, solent mittere, Expedientis fine, Legatos secundi Ordinis *von andern Rang*/quippe qui destituti Characterere representatoriô, ideoque minùs subjecti Altercationibus super Præcedentiâ, aliisque Ceremoniis, judicantur omnino magis apti ad Expedienda Negotia. Quin &, præcavendas Rixas præcavendi fine, Magnates Potentiarum Exterarum Legatos, ad solennes Delectationes, invitare duntaxat, ut privatas & Characterere destitutas Personas, apprehendunt. Expediens æquè, ac ipsi Magnates, certis in Locis, varia notione suarum

suarum Personarum vitaturi incommoda, sub nomine alieno ac Vestibus minus pretiosis solent incedere, nec solennibus vestimentis suis uti permittunt Ministris : Sie halten sich incognito auf/und ihre Diener dürfen die gewöhnliche Livrée nicht anlegen. Item Cardinales ubi conditionem alicujus visitaturæ ipsos Personæ veram expertos se esse diffidere opus habent, Expediens arripiunt expectare talem visitationem in quodam Lectulo. Unde & cum quondam Comes aliquis Suecicus, Königs-marck, tanquam Legatus Regius, Parisiis visitare Gynæcea voluit, grandes Matronæ ac Virgines ut evitarent necessitatem comitandi eum, usque ad januas Conclavium suorum, in Lecto jacentes quamvis expectarunt visitationem, id quod adhuc hodie, etiam usuale manet in Gallia. Denique interdum quidem etiam evitandi fine, quominus desideratæ Pacis ulterior foveatur, remoratio, observatur adhiberi Expediens, quatenus Articuli spinosiores Tractatum remitti solent aut ad amicabilem Compositionem, & ad aliud tempus, aut ad Arbitros Compromissarios, aut Personæ tractantes, eos,

Marchio de Harcourt Legatus regis Galliaë,
Ludovici XIV. A. 1698. Madriti, postquam
obæratuſ quidam Hiſpanuſ, Creditoruſ
fuoruſ inſeſtationem declinaturuſ, in
ipſiuſ fugiſſet habitaculuſ, ſine præcaven-
di irritationem huiuſ, vel illiuſ, partiſ Hiſpa-
norum, prudenter arripuit Expediendū ſol-
vere ſponte debita fugitivi iſtiuſ Hiſpani,
quo ipſo ſibi ſimul magnum conciliavit
favorem vulgi, *ſide Novellar. menſ. Octobr.*
1698. (Ita cum Annō proximè, per Dei
gratiā, elapſo 1700. Elector Palatinuſ,
cum ſua Electrice, viſitavit Sereniſſ. Vien-
næ, domum Cæſareā, ad præcavendam,
inter Regem Romanuſ, Ser. Joſephum,
cum celiſſ. ſua Regina, tantoſque hoſpi-
teſ de præcedentia Seſſionisq; præroga-
tiva Controverſiam illud inventum eſt Ex-
pediendū, quod Rex Romanuſ, ejuſque
Regina, viſitandō Ser. Parentem Cæſarem,
tantū habuerunt cum Electore Palatino
atque ipſa Electrice Conventum.) Nec
minus notari meretur per quam callidè ex-
cogitatuſ Expediendū Conjugiſ Decani il-
liuſ Genuenſiſ, qui cogeſbatur tandem, nomi-
ne Reipublicæ Genuenſiſ, Regi Galliaë, Lu-
dovico

dovico XIV. solennem præstare Deprecationem, cum arderet ambitione Decanatus, pro suo Marito, qui inter tres Candidatos unus erat, & tamen timeret, ne fortè suus maritus honore isto invidendò excluderetur, dum subornavit aliquem è sua familia, qui simulabat se jam certum esse de electione unius duorum reliquorum Competitorum, & hinc sumptuosas Sponsiones, faciebat, cum illis Grandibus, à quorum Votis Electio talis dependebat, & à quibus potius Electio sui Mariti in Decanum sperabatur. Quare ubi illæ Personæ malebant sponsionem suam lucrari, dabant sua Vota in negotio Electionis, Marito hujus solertis Matronæ, atque ita, tandem, is creabatur Dux Genuensium. Et hic quidem, meritò, prudentiorum magisque in arcana Negotiorum publicorum penetrare valentium Politicorum existimationi, utrum præsens Rex Galliæ Ludovicus XIV. nisi, qualicunque aliò modò Gallicò, totùm hoc momentosum tractavit Negotium, non simili obliquâ viâ, seu per indirectum tentatò, ad præcavendum Ser. Austriæ Archi-Duci Carolo, quoad destinatum in

Monarchia Hispanica Successionem, favens Regis Hispanici, Caroli II. Testamentum Expediente hunc Regem laudatum, cum Grandibus suis, omnem Monarchiae Hispanicae divisionem violentam, ceu à dispositione alienâ depensuram, pro elationi Gentis suae Spiritu, averfantē, ad Testamenti, in favorē Ser. Nepotum suae Sereniss. Sororis praesentis regis Galliae quondam Contoralis, factionem, cum directē agendō, nec per ullas persuasiones, &c. nec Minas, suum haecenus valuisset assequi Scopum, adegerit, nimirum per propositam aliis Interesse praecipuum, circa Successorem, in tanta Monarchia, habentibus Potentiis Partitionem certam quorundam Hispanico- rum Dominatuum ad conservationem Pacis publicae apparenter salutarem. (Quā ipsā suā è plurimis Potentiis, in publicam Pacem diutius conservandi spem & finem, cum applausu, acceptata Partitione, non solum exinde ortam, intentioni suae tum temporis occultae per quam utilem Discordiam inter Imperatorem Romanum ac reliquos Magnates potentes plurimos constanter fovere, sed simul etiam singulas has
Europaeas

Europæas Potentias, quia, in talem plausibilem Partitionem, omnem de retentione Pacis collocaverant fiduciam, minùs paratas ad subitò necessariam resistantiam Gallis suis possessionem Monarchiæ Hispanicæ occupaturis faciendam, servare, cum Successu valuit.) Quando mihi minùs verisimile videtur Generositatem prætentam hujus solertis Regis Galliæ, juxta factas ab Eo hæctenus Angliæ ac Portugalliæ Regibus, aliisque Magnatibus, & Potentiis Europæis, ut Confoederato Belgio &c. Sincerationes vicisse Cupiditatem Ejus summam, augendi suam jam insigniter magnam Potentiam, uniendò tantam Monarchiam Hispanicam, etiamsi non quoad nomen, tamen, reverà, & ipsò factò, cum Regno Galliæ, ad excitandam majorem Gallicarum Virium, apud vicinas Potentias, formidinem, ac in plures qualescunque fines alios, à me relinquitur: Æquè, ac illud, num Princeps, certò Successore destitutus, queat præcavere Testamenti sui corruptionem aut alius suppositionem per suos, à Vicino quodam Magnatum ejus Territorium ambiente, facile se corrumpi patientes Procures & ini-

mæ admissionis ministros aulicos, tali Expediente, quòd Princeps, adhuc utcunque valens, & sanæ satis mentis suum jam antea fat consideratè, & sub æquitatis naturalis respectu, à se, & intermediantibus suis intimis Ministris, compositum Testamentum, in Contoralis suæ Principissæ, singulorumque suorum intimorum Aulicorum, ceu Testium juratorum priùs electorum, præsentia, repetitâ vice, tacitè, perlectum habens moxque expresse affirmans in præsentia suo ritè à se ac testibus subscripto ac signato Testamento suam esse ultimam Voluntatem irrevocabilem singulari aptæ Arculæ, inclusum & arculam tam à se, quàm ipsa Principissa ac Testibus, & Grandibus certis aliis Personis, partim indigenis partim extraneis, cum in finē, in Conclave principale, convocatis, attamen contentorum in Principis Testamento planè ignaris, super ipsa firma Seta, eiq; super inductâ firmiter Chartâ sigillatam, ipsi contorali suæ Principissæ, manu propriâ, ut Testamentum illud suum de Successione in sua Dignitate ac Territorio maxima cum cura, in loco secreto aliquò, quem ipsa ad custodiam ejus inviolabilem, securissimum

rissimum atq; hinc aptissimum existimatura foret, usque ad mortis suæ eventum asservet, tradit solenniter, clavem autem seræ istius Arculæ, ex tempore ad inclusionem sui Testamenti electæ, ipse Princeps Postquam subito detraxit, in loco, sibi soli noto, sufficienter recondit, siquidem post ejus obitum talis Arcula in præsentia Procerum Principatus vel sine clave & quocunque aliò modo aperiri potest. Adhæc, in gravi protestantium Helvetiorum dissidio, in Cantone Glaris, cum Catholicis, qui, ob suum numerum valde imminutum, & hinc metuentam Pressionem, urgebant Bonorum totius Cantonis divisionem in duas partes, sub minis belli intestini, quod Galli volebant excitare, dum moliebantur, exstructionem fortalitii, Hünningæ, quando considerabant hi Protestantes se circumseptos esse Catholicis, proindeque agrè auxilium à suis sperare posse, & tamen tantum sui Territorii amittere dubitarent, hoc tandem inventum fuit Expediens, ipsis etiam gratum Catholicis, quòd imposterum omnes orituri Processus, per tales solvi deberent Judices, quorum duæ Tertiæ Partes religioni Partis reæ forent

forent addictæ. *vid. Itinerar. Gall. Helvetic. ac Italic. Clar. Burneti part. II. pag. 161. &c.* Cæterum quia Venetiis, durante quadam solenni Audientiâ, non permittitur Residentibus se sessum recipere, Imperator Romanus Agentem tantum habere ibi solet. Atque Rex Galliarum ubi, quondam, ejus Ambassiadores Viennæ, in Austria, non potuerunt Litigia declinare de Præcedentiâ, cum Legatis Hispanicis, plerumque solum cõablegavit Abbatem. Quemadmodum etiam aliàs Magnates ubi cavere necesse habent, ne mittant illuc Legatos primi Ordinis, seu Ambassiadores, solent mittere, Expedientis fine, Legatos secundi Ordinis vom andern Rang/quippe qui destituti Characterere representatoriô, ideoque minùs subjecti Altercationibus super Præcedentiâ, aliisque Ceremoniis, judicantur omnino magis apti ad Expedienda Negotia. Quin &, pœnitendas Rixas præcavendi fine, Magnates Potentiarum Exterarum Legatos, ad solennes Delectationes, invitare duntaxat, ut privatas & Characterere destitutas Personas, apprehendunt. Expediens æquè, ac ipsi Magnates, certis in Locis, varia notionis suarum

suarum Personarum vitaturi incommoda, sub nomine alieno ac Vestibus minus pretiosis solent incedere, nec solennibus vestimentis suis uti permittunt Ministris : Sie halten sich incognito auf/und ihre Diener dürfen die gewöhnliche Livrée nicht anlegen. Item Cardinales ubi conditionem alicujus visitaturæ ipsos Personæ veram expertos se esse diffidere opus habent, Expediens arripiunt expectare talem visitationem in quodam Lectulo. Unde & cum quondam Comes aliquis Suecicus, Königs-marck, tanquam Legatus Regius, Parisiis visitare Gynæcea voluit, grandes Matronæ ac Virgines ut evitarent necessitatem comitandi eum, usque ad januas Conclavium suorum, in Lecto jacentes quamvis expectarunt visitationem, id quod adhuc hodie, etiam usuale manet in Gallia. Denique interdum quidem etiam evitandi fine, quominus desideratæ Pacis ulterior foveatur, remoratio, observatur adhiberi Expediens, quatenus Articuli spinosiores Tractatum remitti solent aut ad amicabilem Compositionem, & ad aliud tempus, aut ad Arbitros Compromissarios, aut Personæ tractantes, eos,

cos, de industria, planè prætereunt, ob urgentem Pacis aliqualis necessitatem, saltem ut respirare aliquantum possint & magis aptam ad sua recuperanda, expectare occasionem, interea autem melius comparare Res singulas ad illud Propositum necessarias. Ita Sueci A. 1661. Pacem, cum Russis, factam confirmabant, sepositis interea finium controversiis. Tametsi omnino negari nequeant talia Pacta minùs diu solere servari, sed potiùs facilè iterum rumpi.

Consiliarii bellici porrò sæpe quoque nanciscuntur occasionè suadendi, quomodo indirectè præcaveri possint, ac debeant metuenda Mala, variis belli temporibus, in quibus non minùs gloriosè præcesserunt ipsis & Magnates soli, & ipsi quoque Duces, aliæque Potentiæ, &c. Siquidem non solum jam olim Archithalassus classis regis Persarum Xerxis formidabilis cauturus, ne ulla navis classis Græcorum, ad Artemisium, in anchoris stantis, quam invadere intendebat, per fugam se posset eripere, animadverso suo motu viam his, à tergo, tentavit præcludere, per indirectum, quatenus priusquam ipsa Aphetis, se movit, Naves sua-

rum

rum ducentas delectas, relictâ, ad meridiem & dextram, Sciatho insulâ, Magnesiæ litori objacente, in apertû pelagus vela facere, ne à Græcis possent conspici & Eubœam circumnavigare, ac post Gerestum superatam, quàm celerrimè Euripum, quô angustô freto Eubœa, à Bœotia, separatur, inter Chalcidem & Aulidem, oppida, jusserunt occupare, nisi aliter visum fuisset Numini humana gubernanti, cujus ad voluntatem, nocte sequenti, horrenda tempestas marina naves istas Persicas, ad vela, circum Eubœam, facienda emissas, prope concava hujus insulæ deprehendens, in petras tam graviter illisit, ut è ducentis ne una quidem *juxta Ilbonem Ermiû, Rerum florentis Græciæ ex Herodoti Hist. libr. III, in Thesauro Antiquitat. Græc. Gronovii, p. 218.* incolumis evaserit atq; famigeratissimus Romanorum dux, Paulus Æmilius, minùs justas excubiarum actiones, inter suos milites, indirectè præcauturus, vetuit ullum militem excubias acturum secum habere suum clypeum. Sic Julii Cæsaris Præfectus bellicus Domitianus, cum formidabiles Germani, è suis Sylvis & Latetibus, tantùm non sæpiissime, Legiones ipsi

fero-

ferociter invaderent, iisque non levia inferrent damna, mox sese, in sua Latibula, recipientes, cavere per indirectum tanta tentavit Mala, quatenus Hostes, ad viginti quinque millia Passuum, circumivit & mox gravi clade eos affecit. Et Selimus, Turcarum imperator, quondam, in irruptione sua, in Ægyptum evitaturus, cum suo Equitatu, cœcas Ægyptiorum fossas atque acutis palis impletas & tectas, quas Sinano Bassæ, duo Albanenses transfugæ indicaverant, ut & vim tormentorum jam ibi plantatorum facturis irritam, præstitit illud, progrediendô per ambages, ac fossas cœcas circumeundô, cum suo agmine. *vid. Liber cui Titulus: Türkische Chronick / Part. III. cap. IX. pag. 207.* sed etiam, per indirectum, cavere valent, qualescunque Potentiæ irruptiones hostiles satis feliciter. Et enim hoc salutare Medium & ipsa homines docuisse videtur provida Natura, quatenus ipsa Numidiam à Nubia Nubiam ab Ægypto ac Guineam à Mauritania, per ampla deferta, distinxit *sive Diodori Siculi Antiquitat. lib. II. & Strabonis lib. 16.* Et imitæ illam plures quoque Nationes sunt, præ-

primis

primis, in Orientalibus Mundi regionibus, unde Persæ etiam, à multis jam Seculis, invasiones hostiles obliquè præcavere student, per desolationes finium sui Territorii, *quod patet è verbis Dn. della Valle in Itinerarii sui Oriental. Part. II. Epist. I. pag. 4. sequentibus*: Die Persianer halten nebst andern Orientalischen Völkern dafür/ daß zu Bewahrung eines Landes/ keine bessere Festung/ als eine Wüstenei sey/ indem eine geringe Anzahl Volckes/ das seine Lebensmittel mit sich führen kan wenig ausrichten oder Schaden thun kan/ eine grosse Menge aber/ ohne einigen Schwerdt- Streich/ Hungers und Dursts sterben muß/ scheiden also das selbst die Gränzen zweyer Königreiche/ meist/gemachte Wüsteneien. *Æque, ac Moscovitæ ut indirectè evitent hostiles irruptiones, horrendas intactas relinquunt Sylvas & deserta, de industria, sinunt inculta ut, valli alicujus & quasi sepimenti locò, securitati publicæ inserviant, fide Happel. Part. II. Mirabil. Mundi lib. I. c. 7.* Sicut & incolæ Terræ Australis, ad præcavendum, obliquè, accessum suorum maxi-
mè

mè metuendorum hostium, Avium illarū stupendæ Magnitudinis, quas vocant: *lbrg*, tres insulas 2. milliaria longas, & aliam 6. milliariibus a suo districtu distitam, desolarunt *fide Dn. du Sadeur, dans sa Voyage de la Terre Australe*. Quia & Persarum rex, Tammās, olim exercitus Turcarum à suo Territorio obliquè detinendi causā, quatuor milliarium Districtum variis devastari fecit modis, *juxta Boterum de Statu Magnatum lib. VI*. Nec non itidem Persiæ rex Abas M. ut frequentes invasiones hostiles Turcarum, per Armeniam, ceu victualibus abundantem & Stationi Exercitus alicujus hybernæ aptam provinciam, Regiones inter urbes Erzerum ac Tauris, in linea versus Irivan & Nacchivan, longè latequè devastavit, quatenus singula alicujus momenti ædificia desolarit, prata & fruges, in agris, incendit, ut & incolas ac pecora aliorum deduci fontesque plurimos corrumpi fecit, *secundam Dn. Chardin, in Itinerario Persico-Indico, Volum. I. pag. m. 428*. Item cavere norunt Magnatēs invasiones hostium, indirectè, per factas fossas sic Offe, rex Merciorum XIII. jam olim præcavere voluit

voluit oblique irruptiones Britonum, per factam latam fossam, ab exitu fluvii Deve, usque ad exitum fluvii Vage. *Biograph. reg. Angliæ Part. I. pag. m. 42.* quale quid & tentavit Haraldus V. rex Daniæ, improvisas Germanorum invasiones præcavendi, per indirectum, sine, dum magnam, supra urbes Slesvicum & Gottorpium, inter Mare Balthicum & Occidentem fecit fieri Fossam vocatam: Danewerck, *juxta Biographiam regum Daniæ p. m. 370.* Quale quid, & hodie, tentari solet, adhuc, per factas certas terrâ Convectâ Lineas integrum aliquod circumvallare aptas Territorium, quod vocari solet: Das Ziehen einer Defensions-Linie. Pariter oblique Capita in bellis præcavere student accessus hostium ad se, cum suis, quando variis modis vias illuc ferentes corrumpi faciunt, uti quondam Pom-piscus, ad Arcas, sua posita habens castra vias ad illam urbem ducentes ideo perdidit, *fide Polyæni in Stratagem. pag. 402.* Nec minùs cavere valet Dux bellicus indirectè, ne Hostis ipsum, cum suis, in fuga, possit assequi, si facultas ei detur districtum castrorum suorum undis ripas supergredientibus

dientibus immergendi, ad exemplar Dargani, qui ab Almerico, rege Hierosolymitano, gravi clade affectus, ideoque in Ægyptum fugere coactus, aggeres Nili fecit trans fodi, unde Regio, longè lateque, aquis fuit immersa, & sic Victori persequenti accessus, in Dargani salutem, est omnino præclusus. Et Galli quoque, in bello vix, ante duos annos, per qualemcunque pacem, finito, ut vitarent Accessum confederati Exercitus, ad occupatum ab ipsis Namurcum, atque Nizzam, vias regias, variis modis, ad usum reddiderunt ineptas, æquè ac ipsi ut indirectè præcaveant, adhuc imminentem, obsidionem propugnaculi magni alicujus momenti, agros & præta, ad milliarium aliquot spatium, circum arare jusserunt suos. Ulti etiam solet obliquè prospici ne Hostes, in eadem finium parte, quâ, in priori expeditione, sua habuerunt stativa, aggressionem rursus queant facere, si longe lateque ferrô, ac igne vastantur circumjacentia, quod, ante aliquot annos, tentarunt quoque atroces Tartari, ubi numerosissimi Moscovitarum Exercitus oblique volebant cavere impetum,

tum, quatenus longè lateque perdiderunt pascua, per ignem. Qualis quidem indirectè præcavendi hostilem aditum modus etiam esse solet, quando pontes, ei inevitabiliter, necessarii, ex parte saltem, destruntur, sicut aliquando ipse Julius Cæsar, cauturus, indirectè, ne forte Chatti Gallis utpote suis succurrere valerent Hostibus, partem pontis, versus Coloniam Agrippinam, fecit destrui, *fide Cæsaris de bell. Gallic. lib. 6.* Nec minùs indirectè averti solet hostium, in Territorium alienum, Irruptio, quando præscinduntur iis Victualia necessaria quæcunque. Sic Argivi olim, & Arcadiæ Populi, ut Philiasios, in medio sitos, à Lacedæmoniis suis hostibus possent avertere, per indirectum, interceperunt illis omnem comæatum, *fide Xenophontis Rer. Græcar. lib. 5.* Et rex Persarum Cosroës, ad indirectè declinandum irruptionem hostilem Romani imperatoris Heraclii, omnia Victualia cremari fecit, illis in locis, ubi invasionem habebat metnere, *è relatione Tarchagnotæ Part. II. lib. 8.* Pariter Indi ad nobilem Americæ Occidentalis fluvium, Rio de Plata, habitantes ut præcaverent

indirectè

indirectè hostilem accessum Hispanorum militum, sub præfecto, Georgio Luchsam, missorum a Duce Mendoza, incenderunt singula, Victualia, æquè ac suos vicos, *fi-
de II. Schmideli, in Itinere suo mirabili in
Brasiliam & ad flumen Rio de plata dictum,
cap. X. p. XI.* qualem modum præcavendi etiam, per indirectum, accessum hostilem tentarunt quondam Florentini, quatenus omnia Victualia, quæ non potuerunt in sal-
vum cogere, incenderunt ante obsidionem suam à Carolo Quinto imminentem. Nec non Galli indirectè præcavere tentarunt adventum Exercitus Caroli V. imperatoris in Provinciam. Atque Dux de Alva quon-
dam indirectè præcavere voluit, ne turmæ & cohortes Pontificiæ ac Gallicæ, invasuræ regnum. Neapolitanum, irruptionem in terram Abbruzzo possent facere, quatenus quævis Victualia in loca benè munita fecit congeri, quæ verò auferri non poterant, igne, jussit consumere. Quin & indirectè cavere solent Potentiæ variæ invasiones hostium in fines sui Territorii, quando subtrahunt ipsis omne genus Aquæ. Ita no-
tum est de rege Hiskia, quòd ubi rex Assur, Sennache-

Sennacherib, Judææ urbes munitissimas & ipsam Hierosolymam occupare ausus est, occluserit, cum suis omnes fontes ac fluvios in medio territorii, atque ita, indirectè, præcavere invasionem hostilem laboraverit, *vid. in Paralipom. 32. v. 3. 4.* ut & de Principe Arabum illo: *Serif.* districtui urbis Meccæ imperanti, qui, adventante Turcicorum Peregrinatorum Devotorum Agmine, ad sepulchrum Mahometis, quod metuens sui oppressionem, Meccam derelinquat, petatque juga & indirectè præcavetur Meccæ ipsius occupationem, istis minari devotis Advenis soleat, se, nisi elapsis diebus viginti, rursus velint, abire, aquam ipsis intercepturum esse ac ita eos obliquè deleturum, *juxta Dn. Dapperi Africam pag. 81.* nec non alii Arabiae desertæ incolæ, hunc in finem plurimos fontes obstruxerunt præter paucissimos fontes terræ æquales, è quibus peregrinantes, mediante fistulâ coriaceâ, è fune dimissâ, haurire valent aquam, qualium vix, ad quatuor dierum quodlibet spatium, reperitur unicus, *uti observavit Dn. de Neitschütz, in suo itinere de Aleppo urbe, versus Bassoram, de*

K k quo

quo vid. ipsius *Itinerarium*, pag. 373. Quin & Andreas, rex Ungariæ, cladem ab Henrico, Imperatore, adventante, olim, metuendam evitaturus, per indirectum, non solum, per totam imminentis Exercitus imperatorii transitus regionem, omnia Pascua & Segetem tolli ac cremari, & omnia pecora, longius in regni sui interiora, fecit abigi, sed & episcopum Gerhardum, cum navigiis, Victualium ac munitionis præmissum, post interceptas ejus consultatorias Literas, circumvenit, per alias Literas, sub nomine Cæsaris, scriptas, quasi Gerhardus subito deberet reverti Ratisbonam, quandoquidem ipse in Imperium, obturbas ibi recenter ortas avocaretur, proindeque Gerhardus interim quæcunque sua Navigia deberet submergere, & victualia congesta, omni modo, perdere. Ex quo factum etiam est, ut cum deinde Henricus advenit, in hanc regionem, prope munimentum: *Raab*, cum suo Exercitu, nonduntaxat omnium Rerum Inopiam sed & tandem cladem pateretur gravissimam, *vide Gradelehnii in Chronic. Hungariae P. IV. pag. m. 73.* Item, per indirectum, cavere
varios

varios damnosos Casus nonnunquam student Capita bellica, unde quoque jam olim magnus in armis Cæsar, indirectè, cavere voluit, ne sui fugam facilè caperent, in præliis, dandò illis aurea & argentea arma, simul ad speciem quidem, at primariò, quò tenaciores eorum forent, metu damni. Uti & obliquè interdum tendant capitanei cavere fugam alicujus agminis, si loca effugii, e.g. aditus & exitus. Die Pässe / prostratione Arborum, vel aliis modis, occluduntur, item si sylvarum viæ, per cœsas, securibus, varias arbores, redduntur impeditæ atque inutiles, durch Berhauen derer Wälder/ aut quando Sylva aliqua, interpersequentes victores, & victos fugientes, jacens, incenditur sicut jam olim fecit rex Croesus, in quadam suorum post cladem in Cappadocia, factam fuga. Imò non rarò ipsa fuga ex infelici prælio tentari solet, per indirectum, sic Græci reliqui Persicarum partium, præter Corinthios, post cladem Mardonii, ad fanum Cereris Eleusiniæ, ad Moloëntem, amnem, fugerunt, è relatione Herodoti, Libro Hist. IV. per camporum planitiem viâ obliquiore, ac Barbari qui, in

Darii partibus in pugna, cis pynarum amnem, prope Amanicas Pylas, steterant, post suam cladem alii fugam intenderunt, quàm rectum iter in Persidem ducebat, quidam circumitu rupes saltusque montium occultos petivere. *fide Curtii Rufi, lib. 3. cap. XI. Hist. Alexandri M.* Item Ammianus Marcellus à Pensis cladem passus, ut, noctu, suæ suorumque, per indirectam fugam, consuleret Saluti, aliquot Laternas ardentibus candelis instructas equis imposuit, quos dextram versus in planitiem fecit duci, ipse verò cum exercitu, in tenebris, sinistram versus in montana evasit loca. Quali etiam modò Fridericus Marbonus, Guelphus, ferè evasit Gibellinos, dum iter aliorsum se suscepturum, in mari, simulavit, interea verò Laternam candelan. ardentem continentem Scuto impositam mari fecit committi, Fluctibusque Scutum cum Laterna lucente, Littora versus, propellentibus, Hostes opinati sunt Fridericum alibi esse appulsurum & hinc Laternam persecuti sunt natantem, interim tamen Fridericus, cum suis navibus aliam planitiem persequens evasit feliciter. Quin & per indirectam

indirectum , præcavere non rarò valent. Duces bellici Irruptionem hostilem, in suum Territorium , si , in ipsorum Hostium Territorio , excitare norunt Bellum. Qualiter egit omnino Christianus III. Rex Daniæ, cum invasionem bellicam, ob detentionem captivi Christiæni Danorum regis , à Cæsareis & Burgundicis Agminibus imminentem indirectè præcavere voluit , dum , permissum in Gröningense Territorium Exercitum Civitatem : *Damm.* obsideri fecit, atque ita Burgundos ipsam repetere coëgit Frisiam. Pariterque indirectè præcavere, sueverunt fugam suorum ex occupato alieno Territorio Duces bellici. Siquidem tam olim Agathocles hunc in finem Syracusanorum secum in Africam deductorum omnes naves cremavit, *juxta Gottfried. Chronic. Histor. Part. III. pag. m. 191.* (quale quid & A. C. 821. Saraceni ex Hispania fugitivi ulteriorem ex occupata Candia suorum fugam cauturi fecerunt, *vid. Autor jam citatus ibid. Part. V. pag. 465.*) Sic Wilhelmus, dux Normandiæ , post occupatam à suis Angliam eadem de causa, singula navigia jussit comberi, & simile huic quon-

dam

Kk 3

dam fecit F. Cortesius, cum, prope portum Americae, advenisset novam debellaturus Hispaniam, *fide Boderi*, Præterea obliquè præcaveri possunt occupationes improvi-
sæ alieni subjugati ab hac vel illa Potentiâ Territorii, si vel portus ejus corrumpuntur, unde jam olim Turcæ postquam Palestinam occuparunt famosum portum, in orbe Pa-
lestinae Joppe, perdiderunt, uti & reliquos considerabiles ejus portus, ne Christiani aliquando iterum ipsis eam auderent eri-
pere, vel subjugatæ Nationi nulla armorum gestatio permittitur, vel mœnia urbium lo-
lo æquantur, sicut Turcæ qui nulla Chri-
stianis, suæ jurisdictioni subjectis, etiam-
num permittunt arma gerere, nec Arabibus illos à Turcis mercatoribus vendi conce-
dunt Sclopos, aut Sclopeta, nec Bombar-
das, (Qualem quoque in finem obliquè præ-
cavendi Saracenorum sub Soldano Aegy-
pti, præsertim, invasiones Christianorum, terris metuendas, jam olim, præter con-
clusa Concilii generalis ac Lugdunensis, Nicolaus V. Papa fecit Statutum, sub dat.
Romæ X. Cal. Septembris, quod vid. *VII. Decretal. lib. 5. Tit. 2.* ne ullus imposterum
Chri-

Christianus nec Ferrum, nec Armæ, nec Galeas, nec Equos, nec Naves, nec lignamina, vel Alexandriam, vel in alia Loca Saracenorum terræ Ægypti, sub quovis quæsito colore, mittere aut deferre præsumat, imò ne quidem mitti aut deferri permittat) in Ægypto subjugata fecerunt, ubi tantum aliquod Castellum hîc vel illic, reliquerunt, & adhuc hodie illi solent, eundem in finem, dispergere omnes nobiles ac plebem, huc & illuc, eò usque, donec certi sint Timariorum suos, quibus ibi prædia equestria in feudum dederunt, posse talem sub jugum redactum populum pro eo, ac sufficit, sub freno tenere, *juxta Itinerarium orientale equitis Bluntii*. Quin & occupationes astuosæ etiam fortalitorum magni momenti indirectè præcavere student Magnates æquæ, ac Duces bellici commendantis fungentes munere, quando nemini introitum, cum armis qualibuscunque, in ista concedunt, quando quidem tali de causa nec in Hispaniæ castellum Zachara, nec Namurcum, in Brabantia, ulli peregrinanti licet etiam gladiò tantum armato intrare, nec ullam urbem Italiæ quæ alicujus momenti existit.

Æquè, ac in fortalitium Galliaë S. Michael, ad Canalem situm, nemini, præter Regem & Principes, de regali Sanguine venire gladiò aliisque armis instructo permittitur, quale quid & adhuc, in usu esse observatur, in castello Amboi sensi, item Narbonæ, Tholosæ, in curia, quæ vocatur capitolum Incolis, in urbe Montpellier, Bajonæ, atque in civitate, Carcassone, *juxta Zeilleri itinerariam Gallicum, cap. V. pag. 347.* Per indirectum quoque Communionis Civium, item Subditorum ac Sociorum præcaveri solent pœnitenda molimina, si istis varia ad executionem sui Propositi simpliciter necessaria subtrahuntur. Hinc olim tam prudens dux Atheniensium, Pericles cum Archidanio Spartanorum rege, omnes, circa castellum Archanas, agros devastante, tota tumultuaretur Civitas incauta, cujus non exiguam partem faciebant Acharnenses incolæ, qui Athenas confugerant, ante irruptionem hostium, nec memor salutarium Periclis monitorum, irata verò ejus intra muros Athenarum moram criminaretur, eundemque omnium suorum malorum putaret animadvertens commotos plurimos

Populi

Populi perindignè ferre præsentia atque in errore versari, indirectè cavere sategit, ne quid irâ æstuentes sopitâ ratione congressi delinquerent, dum neque in concionem eos vocavit, neque ullius coetus faciendi occasionem cuiquam dedit, *secundum Ilbbonem Emmium in Rerum præcipuarum Græcarum Serie è Thucydide lib. 4. in Gronov. Thesauro Antiquitat. Græcar. p. 264.* quàm Magas Dux à Cyrena expeditionem faciens, ut præcaveret Sociorum, quibus urbem tuendam reliquerat, rebellionem, indirectè egit, quatenus, omnia instrumenta bellica, ut tela & machinas Arci inclusit, ac mœniorum propugnacula sustulit, ut in casum insperatæ seditionis ei semper apertus, per mœnia, maneret introitus, *fide Polyæni in Stratagem. pag. 145.* Atque Vitia, Gothorum Rex, metuens subjugatorum Hispanorum seditiones, omnium Hispaniæ urbium mœnia diruit, exceptâ Legione ac Toledo, urbibus. Nec non, in talem finem, vi Articuli V. & VIII. in instrumento Pacificationis inter regem Daniae Fridericum II. & Duces Holsatiæ ac Dithmarsos, his singula auferebantur Fortalitia & quæ-

cunque Arma, secundum Biographiam Regum Danie, pag. m. 715. &c. Qualis scopus etiam obtineri potest non minùs, si capita Nationis, vel officiales præcipui, valent teneri sub fræno. Unde Julius Cæsar, factâ ei cujusvis momentosæ urbis traditione, fecit sibi, præter arma, cum equis, tradi mox obsides ex Optimatibus electos & sic tales subjugatas urbes omni consiliò & viribus ac mediis rebellandi privavit, & Heraclius, imperator similem in finem, nempe ne Saraceni, ac Arabes, contra eum insurgerent, subtraxit ipsis Optimatum ac fortissimorum virorum quatuor millia. Item, in regnis ac Dominatibus regum Hispaniæ, nulli Vice-Regi, aut Gubernatori, Fortalitia & Castella Territorii, quod gubernandum habent, committuntur, sed isti tantùm, in certis Palatiis, & contra quodvis sive Fortalitium, sive Castellum, fide Happelii in Mirabil. Mundi alios planè habet Præfectos, seu Commendantes, uti & ordinariè non ulli Indiarum Vice-Regi, ultra triennium, suò gaudere conceditur Regimine. Nec minùs obliquè præcaveri valet Rebello, si nulli Gubernatori committuntur

mittuntur Metropoles & Districtus ad vitā,
nec perpetuò ejus Descendentibus, aut,
ad familiam ipsius, sub alio nomine, perti-
nentibus custodienda traduntur Fortalitia.
Ita in illustri Republica, Ragusa, Commen-
danti Castelli primarii suò, ultra viginti qua-
tuor horas, fungi non permittitur Officiò,
sed quotidie, vesperi, Senatus novum Com-
mendantem (ad exemplar Atheniensis Rei-
publicæ, ubi olim, ad præcavendam indire-
ctè tyrannidem, Epistatæ seu istius, è nume-
ro Prytanum, Præfecti, cujus fidei commis-
si erant cum Reipublicæ Sigillo & Ærario,
Castelli claves, ultra diem unicum non du-
rabit officium, sed quotidie ordinabatur
novus) constituit, qui tamen, in platea, am-
bulans, ex improvviso, abripitur, testâ ei
prius per strophium facie, ut ita nemo oc-
currens sciat, qui, noctè proximâ, futurus
sit Commendans, è relat. *Happeli Part.*
II. Mirabit. Mundi lib. 1. cap. 6. (Qualem
etiam in finem adhuc hodie solennes in sin-
gulis Japoniæ urbibus, nocturnæ Excubiæ
quavis permutantur nocte.) Præterque
hæc urbes majores occupatæ ne faciliè no-
vos motus excitent, ac deficient, indirectè

cavetur, si Castella tantum ab ipsis Nobilibus custodienda ibi exstrui faciant Magnates, aut Arma auferantur subjugatis. Item si magna pars Moenium talis Urbis vi subactæ proster nitur, uti fecit olim Joas, rex Israël, qui, post devictum captumque regem Juda, Amaziam, istum in finem, moenia Hierosolymarum ad spatium quadringentorum cubitorum usque, à Porta Ephraim ad Portam Anguli, æquavit solò, *juxta II. Paralipom. XXV. v. 23.* nec conditoria victualium ac Munitionis omnia in uno eodemque tolerentur Loco. Atque ad indirectè præcavendam Conspirationem & Collusionem Archithalassorum cum Hostili Classe non nihil videntur posse facere constituti, ex alia Confoederatorum Natione, Adjuncti, vel, naturâ suâ, fidi Patriotæ, vel per traditos obsides, proximos suos Consanguineos, & obligata in cautionem omnia sua Bona, magis fideles redditi, ita, ut, absque cujusvis horum Adjunctorum præscitu, alicui Archithalasso, nec in mari, absque actione versari, nec cum hostili Classe liceat, conflagere, nec ullas acceptare, ac aperire, peregrinas Literas, & qui tempestatem & occasio-

occasionem simul ac faventem prospexerit, hunc ad Certaminis susceptionem, nisi ipse sponte se ad illud præparare velit, urgeat, quin & hunc, in ipso Conflictus actu, suspectè agere animadvertens, ipsi, in continenti, alium jam, in clausis hactenus servatis Superioris sui Literis, denominatum, eventualiter, Locumtenentem aptiorem, surroget, suspensâ hujus, usque ad inquisitionem Causæ à Principali suo, posthac demum instituendam, gubernatione Classis. Quibus omnino, meretur addi, quòd, ad evitandas rebelliones, in famosis Cæsareis fortalitiis Hungaricis, *Comorra & Raab*, adhuc hodie cernitur ali Præsidium, partim è peditibus Germanicis, partim ex equitibus Ungaricis constans, & ultra hunc quoque modum, videntur Factiones & Conspiraciones cum Hostibus, ac Proditiones, in maximi momenti Fortalitiis, obliquè, posse præcaveri, si Præsidia illis imponantur, ex Officialibus, ac militibus, diversorum Statuum confœderatorum, & religionis duplicis aut triplicis religionis &c. quatenus sic alter alteri minùs fedit, &c. cui scopo etiam frequens mutatio Commendantium &

Præfidiorum inservire potest. Quid? quod & nova poenitendaque Legionis alicujus indirectè declinari valent molimina, si Turmae illius non in sibi propinquis morari permittantur locis Territorii, ut ita non facile se possint, nec citò, conjungere. Qualiter egit quondam Gubernator Brasiliae, Mauricius, Nassoviae Princeps, quando etiam Legionis ducis Polonici, Artischoffsky, turmas, huc & illuc, disperfit, è relatione *Barlai in Brasilia*. Atque Capitanei bellici, indirectè præcavere tentant metuendam quorundam timidiorum suorum Militum fugam, quando Milites fortiores suos, in locum Succenturiatorum, collocant, vel, in ipsis Castris, relinquunt, cum mandato, quòd, nisi Commilitones in acie strenuè pugnaturi sint, illi contra hos non minus, ac ipsos hostes, pugnare debeant, quò modò, jam olim, Æmilius vicit Antiochum. Ubi quidem nec omitti debet mirus ille civitatis Marbacensis modus, in Seditione periculosa, præcavendi ac infringendi Collusionem suspecti Civium Ducis, Spengleri, & Tympanistæ, per indirectum, quatenus hunc æquè, ac Tympanistam suspectum, à

tergo,

tergo, insequi iussus fuit Sclopetarius, & à quovis Latere ipsum comitari unus Bombardarius, uterque ad explosionem paratus, cum tali mandato, quòd, simul ac Spenglerus iste, vel Tympanista, Signum quoddam daturus foret rebellibus Rusticis, in finem his aliquid detegendi, eum, in momento, sua, *sic Crusii Annal. Suev. pag. 501.* privare deberent vitâ. Quorsum & meritò pertinent sequentia in Ordinationis Batavorum militaris: Des Articulz Brieffes wegen Kriegs-Disciplin in Holland. articulo 51. contenta verba: *Quicumque primus in prælio fugam arripuerit, licitè, à quovis commilitonum, aut glande trajiciatur, aut, quocunque alio armorum militarium genere, transfodiatur: Wer iam ersten/die Flucht ergreiffet / den soll mögen niederschiesßen/oder niederstossen/wer nur kan.* Tandem etiam obliquè potest prospici, ne sub jugum redacti hostes rebellionem facilè excitare valeant, si translocantur, in regiones alias. Hinc, jam olim, Darius rex Persiæ, circa annum 25. sui regiminis, Miletò totâ, annò sextò ab initio rebellionis Milesiorum, sub principe Aristagora, sub-

subjugatâ & desolatâ,cauturus , per indire-
ctum hujus Gentis Seditiones , superstites
Milesios,juxta Tigrim fluvium in mare exe-
untem,colendi agri causâ,in Persiam,collo-
cavit,contra Solum Milesium Persis, *fide*
Herodoti Histor. lib. V. inhabitandum de-
dit,quale quid factum etiam est Eretrien-
sibus , post suam subjugationem , missis in
Susiariam. Sic Romani olim Ligures &
Apuanos,ut , indirectè , præcaverent toties
ab ipsis,propter eorum asperam & accessu,
difficilem regionem , repetitas rebelliones,
montanis istis locis deduxerunt ac in pla-
nitiam collocarunt. Et talem in finem
etiam Pompejus M. piratas Cilices,circum-
datione victos,removit,tanquam genus ma-
ritimum,longe à conspectu maris, *ex rela-
tione Flori lib. III. cap. 6.* Item Carolus M.
æquè ac Clodovæus,Francorum rex , ut se-
ditiones Saxonum ac Westphalorum sub ju-
gum coactorum,per indirectum,declinaret,
triginta millia hominum ac inter hos Nobi-
les primarios, è Saxonia, emigrare , jussit
versus Coloniam Agrippinam , item Bra-
bantiam,ac Flandriam,abire exarmatos,ibi-
que quærere domicilia , uti etiam ipse ad
præca-

Vov

I I I

ΔΔΔ

Vov

ΔΔΔ

Vov

præcavendam indirectè Nordalbingensium, qui hætenus possederant territorium dictum das Bardengow/ toties repetitam Rebellionem, A.C. 804. decem eorum Millia in Galliam abducta, huc illuc, dispersit, *vid. Libellum, cui Titulus: Thurn und Fürstl. Sächsf. Helden Saal. p. m. 155.* Paremque in finem scil. ut, in Georgia, obliquè, præcaveret toties repetitas Rebelliones Abbas M. rex Persiæ, præter duorum fortalitionum exstructionem, ultra octoginta millia hominum abduxit in provinciam Mazanderan, seu Hyrcaniam, & contra in Georgiam deduci fecit familias Persicas & Armenicas, *juxta Dni. Chardin itinerarium Persico-Indicum pag. 305.* Uti & indirectè evitari solet damnosa Stipendii militibus, singulis mensibus, solvendi subtractio, quæ à minus æquis Præfectis non nunquam metuenda, si Magnates morè hodierno Gallico, Hungarico, & Batavico, constituent certos ad solutionem salarii militum commissarios, quando quidem in his illi respectus, qui, inter imperantes & parentes, minus probandos queunt producere effectus, cessant.

De-

Denique Expedientia bellica ad Cavendum quoque non rarò, ut exquirantur, opus est, qualia nec antiqui, nec recentiores, solertes ignorarunt Duces. Etenim maximè callidus Dux Agesilaus, nbi, in ambiguo cum Thebanis prælio, vidit Hostes potissimum urgere divisionem Laconicarum turmarum & cohortium, Expediens ad Cavendum arripuit, dum in duas partes discedere fecit Aciem, liberumque Thebanis concedere transitum, quò factò, ipse eos, à tergo, fortiter, adortus, atque ita victoriam assecutus est, solertissimus imperator Iphicrates, jam olim, circumdatus ab Hostibus, ut cladis cavere posset periculum, invenit gloriosum Expediens, dum in horum Castrorum finibus, noctu jussit, canere tubicines, Hostibus autem extrema versus accurrentibus, ille, per medium, effugit, qui Iphicrates etiam quando ipsum Odrysi, è quorum civitate multum Prædæ avexerat, persecuti sunt, cum multis equitibus, ad declinandam ulteriorem persecutionem, tale arripuit Expediens, quòd Paucis suis Equitibus in manus dedit ardentes faculas, quibus ipsi impetum facientes, in Odrysi, equos
 ipforum

ipforum planè reddiderunt stupidos, & ad continuationem persecutionis ineptos. Atque Delphicorum Præfecti bellici celerem, formidabilis Brenni, qui, cum Gallico suo exercitu, templum Delphicum spoliaturus advenerat, Irruptionem per tale, juxta Oraculi monita, remorati sunt Expediens, quòd prohibiti fuere Agrestes, messes vinaque Villis efferre, unde antequam famelici Galli se, vino aliisque com meatibus, satis repleverunt, non solùm auxilia Finitimorum Delphos convenire potuerunt, sed etiam alia, ad defensionem, præparari necessaria. Deinde resolutus olim Dux, Immo, cum se ab exercitu Giselberti, adversarii, jam videret circumdatum, excogitavit. Expediens, Successu non destitutum, quatenus in incursionem tentantes equites fecit jacere Alvearia, quibus equi hostiles furibundi redditi & sic victoria, contra Giselbertum, obtenta est. Tum Archithalassus Genuensium classis, cum ipsa, in bello quarto Ligustico, Tarentò relictâ, cavere vellet, cladem à Classe Venetorum illam persequente, non, sine causâ metuendam, Expediens arripuit simulare fugæ impossibilitatem

tem & hinc necessarium omnium rerum,
ad certamen apparatus. Quo viso, Ad-
miratus Venetorum Pisanus non minus na-
vium suarum cursum fecit sisti, suos ad
proelium speratum armari & quævis In-
strumenta bellica, inter Remiges, colloca-
ri. Hoc autem simulac animadvertit Li-
gus callidus, illico suam priorem fugam
repetiit, atque sic Hostes, propter jam fa-
ctum ad pugnam apparatus, persecutioni
minùs aptos feliciter effugit, Pariter Mathil-
dis, regina Angliæ, hæres quidem regni à
fratre suo instituta, sed à Stephano Blesen-
si, regni injusto occupatore, prope Vinto-
niam, clade affecta, cum, Oxonii, ab eo
obsideretur, nec ipsa videret, quomodo de-
ditionem Loci ulteriùs posset avertere tali
periculum sui Expediente cavere voluit,
quòd dum crassâ nive tecta foret, Terra se
suosque niveis vestibus induit de noctè, at-
que ita demum evasit in castrum, *Vallinfurt*.
Sic Joas, rex Hungariæ, invasionem Cæsa-
ris Henrici, fugatò Salomone, rege priori
Hungarorum, cavere cogitans, hoc usus
est Expediente, quòd è finibus sui Territo-
rii non tantum omnia deduci fecit Victua-
lia,

lia, sed & ipse, cum suis, in Insulam abiit bene munitam, unde Cæsaris Exercitus inedia consumebatur, *fide Schaffnaburg. de rebus German.* Atque Franciscus, Dux Britanniae, ubi Ludovicus XI. Rex Galliae, cum, nisi imperata mox præstaret, repente cum parato invadere voluit Exercitu, arripuit Expediendi desiderare à Rege Moram, ad habendum diem Provinciale, antequam posset dare Responsum, quâ impetratâ, interea ipse mittebat prudentes Legatos, sub mendicorum habitu, ad varios Principes finitimos & Foedus inibat contra regem istum, Ludovicum, *fide Pauli Æmilii in Hist. de Ludovico XI. Rege Galliae.* Porro illustrissima Venetorum Respublica, cautura quondam, ne Aditus, terrestri itinere, à latere terræ firmæ, ad Urbem pateret, in perniciem Fortificationis, per Deductionem nimiae arenæ & sabuli ac limi in Mare *della Laguna*, à celeritate aquæ & arenæ abundantia ex flumine Brenta expectandâ, Expediendi invenit exstruere Aggerem dictum: *Carro de Luze fusina* inter Mare istud, ac fluvium Brentam, cum aliquot foveis, ubi à latere Aggeris divertitur fluvius, versus locum Mala-

Malamoco, in quo super Cataractam, quam nulla, sine humano auxilio, siquidem & oneratae naviculæ Instrumentis debent super illam sursum, vel deorsum, moveri, valet superare, in Mare præcipitatur. *Sicut patet ex Itinerario Palestin. Dn. Haranti de Polschiz Part. 1. cap. 3. pag. 55.* Sic Carolus VIII., rex Galliaë, aliquando, in bello, cladem ab Hostibus suis expectandam præcavit, hoc Expediente, quòd suos, noctu, multis, hic & illic, per Castra sua, accensis ignibus, mediante tessera tantum verbali, & absque ulla tormenti alicujus explosione, Castra, jussit deferere (uti & Exercitus Gallicus, sub Delphino Ludovico XV. in bello nuper finito, aliquando, inter confinia Geldriae & Episcopatus Leodiensis: usque ad unicum solum relictum evadendi spatium in angustias à Confoederatis Agminibus coactus se cum successu, expediit, dum, de nocte, præmissâ solâ unius tormenti bellici explosione, quasi fortuito tantum factâ, feliciter effugit, è suis angustiiis, *de quo Novellæ publicæ istius Belli satis testantur.*) Quin & adhuc hodie Capitanei bellici in Fortalitiis sibi commissis cauturi, ne Hostes, etiāmsi

etiam si, Tesseræ proditione mediante, jam exteriora, nocturno tempore, occupasset propugnacula. Die àussersten Posten / interius tamen ac principale munimentum non tam facile occupare valeant, Expediens usurpant dividere militarem Tesseram: Die Parole, oder Lösung / ita ut Excubiæ in anterioribus propugnaculis tantum noverint Tesseræ dimidium, Præsidium contra in Castello ipso Tesseram sciat solum integrum. Item Franciscus Maria Feltrius, Dux Urbinensis, Venetorum imperator aliquando Expediens ad cavendum ne Antonius de Leva, hostilis imperator, longè potentiori cum exercitu ipsum ad pugnam valeret cogere, tale apprehendit, quòd castra sua, valde prudenter, inter fluvium Adda & Navilio, posuit. Nec non Petrus princeps Bogdaniæ, orto inter Amurathem Turcarum imperatorem, ac regem Poloniæ, Bellò, videns Territorium suum esse. Aditum inter regnum Poloniæ ac Territorium Turcicum, ut evitaret preffuras utrinque metuendas, Expediens arripuit, ad tempus, suum derelinquere Territorium, *vid. Campana delle Historie dell mondo Vol. II. lib.*

lib. 12. Quin & Bannerus, Suecorum Generalis, cum, post deditionem Erffurti, Milniam intrasset, Liphiam quidem obsederat, sed repulsus fuerat; ab Exercitu imperiali jam fere circumdatus, esset ab Hostibus, Expediens evadendi feliciter invenit, dum se atque suos, adeo, prope Torgaviam circumvallavit, ut Exercitus imperialis, intra totos quinque menses, eum invadere non posset, sed, sui ipsius conservandi causâ, abire tandem cogeretur. Nec minùs licitum Expediens est illud ad cavendum, quod si quaecunque Potentia, bellum gerens, Locum aliquem commodum ac situ aptum, in finibus potestatum vicinarum animadverterit, de quo habet timere ne Hostis praesens illum occupet &, exinde, istius Regioni multum noceat, Vicinam hanc vel illam Potestatem queat compellare, quòd, nisi ipsa Locum hunc sufficienti praesidiò munire ac custodire velit, sibi eum concedat, ad tempus, salvâ tamen ejus Jurisdictione relictâ, ut ibi Fortalitium, in sui territorii securitatem, exstruat, sicut aliquando fecit Rex Suecorum, prope Waremündam, in motibus Polonicis, & Belgæ, exortò inter

ter ipsos ac Hispanos bellô, in Clivenſium
ac Colonienſium agro, Caſtella exſtruxe-
runt, *juxta Roxhornii Diſquiſit. Politic. 30.*
& Acta Francofurt. Tom. VI. de A. 1661. Ma-
giſtratus quoque officiô fungentes Perſonæ
non minùs ſæpe cavere, per Indirectum,
& certa Expedientia, ſuis ſubditis à variis
moleſtis atque periculofis, & damnofis, ne-
ceſſe habent. Hinc jam olim Legislator
Lycurgus, indirectè, præcauturus, ne ſalu-
tares ſuæ Leges, aliquando, tollerentur i-
terum à Lacedæmoniis, convenit cum iis,
quòd Legibus ſuis tamdiu debeant eſſe obe-
dientes, donec ipſe è ſuô ſuſceptô itinere
rediſſet, quâ conditione obtentâ ipſe abiit,
nec unquam rediit *juxta Juſtini Epitom. in*
Hiſtor. Pb. T. Pompeji. Atque Senatus Atti-
cus, ad indirectè cavendum, ne aliqua, è
Magiſtratu, Perſona poſſet evitare reddi-
tionem rationis, de adminiſtratione ſui offi-
cii, ſub ſpecioſo aliquo religionis prætex-
tu, Legem hanc promulgavit: *Magiſtratus*
referendis actionibus obnoxius de ſuis Bonis
nihil quicquam diis conſecrato. Ut & ad
cavendos oppreſſores Libertatis publicæ &
Conſpirationes Legem iſtam: Convivarum

lib. 12. Quin & Bannerus, Suecorum Generalis, cum, post deditionem Erfurti, Misniam intrasset, Lipsiam quidem obsederat, sed repulsus fuerat; ab Exercitu imperiali jam fere circumdatus, esset ab Hostibus, Expediens evadendi feliciter invenit, dum se atque suos, adeo, prope Torgaviam circumvallavit, ut Exercitus imperialis, intra totos quinque menses, eum invadere non posset, sed, sui ipsius conservandi causâ, abire tandem cogeretur. Nec minùs licitum Expediens est illud ad cavendum, quod si quaecunque Potentia, bellum gerens, Locum aliquem commodum ac situ aptum, in finibus potestatum vicinarum animadverterit, de quo habet timere ne Hostis praesens illum occupet &, exinde, istius Regioni multum noceat, Vicinam hanc vel illam Potestatem queat compellare, quòd, nisi ipsa Locum hunc sufficienti praesidiò munire ac custodire velit, sibi eum concedat, ad tempus, salvâ tamen ejus Jurisdictione relictâ, ut ibi Fortalitium, in sui territorii securitatem, exstruat, sicut aliquando fecit Rex Suecorum, prope Waremündam, in motibus Polonicis, & Belgæ, exortò inter

ter ipsos ac Hispanos bellô, in Clivenſium
ac Colonienſium agro, Caſtella exſtruxe-
runt, *juxta Roxhornii Diſquiſit. Politic. 30.*
& Acta Francofurt. Tom. VI. de A. 1661. Ma-
giſtratus quoque officiô fungentes Perſonæ
non minùs ſæpe cavere, per Indirectum,
& certa Expedientia, ſuis ſubditis à variis
moleſtis atque periculofis, & damnoſis, ne-
ceſſe habent. Hinc jam olim Legislator
Lycurgus, indirectè, præcauturus, ne ſalu-
tares ſuæ Leges, aliquando, tollerentur i-
terum à Lacedæmoniis, convenit cum iis,
quòd Legibus ſuis tamdiu debeant eſſe obe-
dientes, donec ipſe è ſuô ſuſceptô itinere
rediſſet, quâ conditione obtentâ ipſe abiit,
nec unquam rediit *juxta Juſtini Epitom. in*
Hiſtor. Pb. T. Pompeji. Atque Senatus Atti-
cus, ad indirectè cavendum, ne aliqua, è
Magiſtratu, Perſona poſſet evitare reddi-
tionem rationis, de adminiſtratione ſui offi-
cii, ſub ſpecioſo aliquo religionis prætex-
tu, Legem hanc promulgavit: *Magiſtratus*
referendis actionibus obnoxius de ſuis Bonis
nihil quicquam diis conſecrato. Ut & ad
cavendos oppreſſores Libertatis publicæ &
Conſpirationes Legem iſtam: Convivarum

ultra triginta non esto. Sicut & Athenienses dan num libertati Populi à qualiscunque Civis nimia potentia & gratia metuentum præcavere tentarunt indirectè, per Judicium illud dictum: *Ostracismus*, quò potentiori Civi alicui Absentia ab urbe decennalis, citra ignominiam tamen aut probrum, imponebatur, *de quo vid. Ulbo Emmius in Descriptione Reipublicæ Athen. pag. 450.* Ad equalia novarum rerum molimina indirectè præcavenda ipsi Platoni quoque laudatam Credis Republica edidit Legem, quâ Juvenibus inquirere in leges patrias, bene aut secus haberent, interdictum erat. Item ad declinandam Pupillorum, per Tutores, defraudationem, publicavit Senatus Atheniensium talem Legem: *Tutor Pupillorum suorum Matrem ne ducito.* Adhac Ephori Spartæ, quintò post designationem Agellai in regem die conjurationem modò detectam immanem in omnes Rempublicam Spartæ gerentes aut gerendæ spem habentes singulari cum solertia, in tempore extinxerunt per indirectum, quatenus facem ac tubam Conspirantium Cinadonem ab urbe velut mandata quædam executurum

mandarunt, ibique, per ministros su-
 lindicandos Socios adegerunt. Tum-
 emum, comprehensis etiam Sociis ca-
 estitutis, ipsum Cinadonem in urbem
 tum vinctumque, flagrisque cæsum
 vis supplicio affecerunt merito Sociis,
enophontis Hist. Græc. lib. III. Et Har-
 e, seu Moderatores Oligarchiarum è
 a Personis, præpositi suis civitatibus
 gatis aut Provinciis, ad eas in fide re-
 las, æquè ac Duces terrâ marique ne
 vas molirentur indirectè præcavere,
 i sunt, Lacones, quatenus istis, ultra
 m unum, ordinariè, non ullum per-
 unt imperium, *juxta Ulbonem Emmi-*
a Descriptione Reipublicæ Laconum In-
 r Senatus Carthaginiensis ut, obliquè,
 averet, impofterum, ne quis suorum
 filium aliquod, in Reipublicæ salutem,
 ogitatum Hosti cuidam valeret prode-
 Legem tulit, ne quis impofterum Car-
 ginienſis Græcas literas disceret, aut ser-
 ni Græco studeret, ut ita nec loqui cum
 ste, aut sine interprete, scribere ad eum
 set, *fide Justini Epitom. in Histor. Philip-*
. Troji Pompeji lib. XX, cap. 5, §. 13.

Nec non Epidauriorum Magistratus, per indirectum, declinaturus introductionem malorum morum ab Illyriorum commercio expectandam interdixit facultate ad eos commeandi suis Mercatoribus, ne tamen commodis regionis Illyriorum carere sic cogerentur Epidaurii, duntaxat viro notæ probitatis ac gravitatis, electo ex Epidauriis, commerciis tractandis, cum gente Illyrica, præfecit, eique in ipsorum Territorium permisit introitum, *fide Camposulgi Exemplorum Lib. II. pag. 740.* Adhæc Senatus olim Romanus indirectè præcauturus Latinorum, per Furium Camillum Consullem debellatorum, novas Seditiones, Latinos in pagos vicosque relegavit, in urbes verò eorum & oppida deduxit Colonias è Civibus pauperibus Romanis, maximè inquietos contra planè ejecit territoriò, *vid. Gottfrid Chronic. Histor. Part. II. pag. 169.* Porroque Senatus Romanus, indirectè cauturus, ne Proconsules minùs justè præessent Gubernationi suæ, in Provinciis, vetuit, ne ulli tali Proconsuli emere ibi liceret ullum Prædium, nec Bona similia alia, è *relatione Spangenbergii, in Lib. cui Tit. Der A-*
delb.

des Spiegel lib. VIII. cap. XI. pag. 186. Idemque per indirectum cauturus ne si Sacerdotes Jovis longius urbe discederent *fi- de Festi Pompeji*, sacra negligerentur, vetuit ne ulli tali Sacerdoti per vitam liceret ullum in Equum ascendere: Nec minùs Hic obliquè cavere voluit, ne Pupilla ulla circum- scribatur in re familiari ab illis, qui ratio- nes gestæ tutelæ reddere tenentur, & ne Ratio reddenda tutelæ cohibeatur, per- Sctum, de quo *vid. in L. 36. § 59. l. 60. 62. 63. 64. 66. § seq. ff. de Ritu nupt. l. 5. ff. de Sponsal. t. t. C. de interdict. matrimon. inter Pupil. § tutor. seu curat. filiosque eorum*, prohibuit matrimonium inter Tutorem & Curatorem ejusque filium, ac nepotem & Pupillam, post luctuosissimum prælium, ad Cannas, præcavere tentavit obliquè tu- multum ac trepidationem, dum Matronas publico arcens quamlibet intra limen su- um coëgit, comploratusque familiarum coërcens silentium fecit per urbem, ac nun- cios rerum omnium ad prætores deducen- dos curavit, custodesque ad portas posuit, qui quenquam urbe prohiberent egredi, *juxta Livium in Histor. Rom. lib. XXII.*

cap. 53. Sicut & indirectè cavere Senatus Nolanus suæ studuit civitati, cum animadverteret Cives, metu populationis & ruinæ, defectionem ad Annibalem meditari & si, palam, contra tenderet, resisti multitudini concitatæ non posse, quatenus simulavit placere sibi defectionem, sed spatium aliquot dierum prius esse necessarium, ad deliberandum de conditionibus amicitia novique fœderis, & sic dilationem mali paravit usque ad generosi adventum Marcelli. Nec non Romanus Senatus, ubi factum Fabiorum legatorum apud Gallos ei valde displicebat, & tamen ambitio, ob tantæ nobilitatis viros, obstabat, cauturns obliquè, ne penes ipsos culpa foret cladis bellò Gallico acceptæ, ad Populum de Gallorum postulatis cognitionem rejecit. Quin & ubi Mithridati Cappadociam ac Nicomedi Paphlagoniam ademitt, ne, regum contumeliâ, esset ademptum illis, quod aliis daretur, indirectè, cavere voluit, dum utrumque libertate donavit populum. Sic Massiliensis Senatus olim ad obliquè cavendum, ne facilè damni quid caperet securitas publica aut privata, Legem, *sic Valerii Ma-*

ximi habuit, ne quis cum telo in urbem,
 permitteretur ingredi, constitueratque ta-
 les, qui id custodiæ gratia ab ingrediente
 acceptum, redderent exituro, ut hospitia
 sua, uti advenientibus humana erant,
 ipsisque quoque tuta forent. Æquè, ac
 adhuc hodie, in Moscovia, ad præcavendas,
 inter tam multos Plebejos, cædes & violen-
 tas Invasiones, nemini, ne ipsis quidem
 Strelizzis, & militibus aliis exceptis, per-
 urbes cum Acinace, aliisque ejusmodi armis
 licet tendere, præter solos Bojaros & Ma-
 gnates reliquos. Sicut & à Statibus, cœu
 Senatu regni Sueciæ, ad obliquè præcaven-
 dum, ne Exteri, si illis Officia alicujus mo-
 menti, in regno Succorum, committerentur,
 aliquando id damnò aliquò afficerent, Lex
 antiqua fuit sancita, in quam etiam adhuc
 quivis Rex, ante Coronationem suam, tene-
 tur jurare, juxta cujus tenorem, nullus Ex-
 terorum debet à Rege constitui Consiliari-
 us, nec Præfectus alicujus Fortalitii, aut
 Prædii aulici. *fide Autoris Libri, cui Tir.*
Respublica regni Sueciæ, Lib. II. cap. IV. In-
 super Magistratus, in China ipsa quondam
 indirectè, declinare intenderunt amores

Sexus sui sequioris illicitos, per Legem istā, quā imposterum ea foemella debebat haberi formosissima, cui minimæ essent pedes quo pacto matres, pedes filiarū ita constrinxerūt quotidie, & à primis annis, ut nec domo fere exire, nec aliisq; Servarum auxiliō, stare, erectæ, possent. Qualis etiam finis videtur calceorum Venetiis præaltorum, qui vocantur: *Zoccoli*. foeminino Sexui usuales, unde nulla honesta foemella, per plateas, potest incedere, nisi utrinque suffulciatur à robusta aliqua Matrona, *juxta Happelii Mund. mirabil.* (Sicut & maximè barbaræ Gentes, Charibes, præcavere obliquè tentarunt, ne uxores Maritis suis per venena insidiarentur, dum Legem tulerunt, qua quævis Vidua, post mortem Conjugis, mox se vivam in flammis præcipitare obligabatur. Imò Senatus Venetorum cauturus indirectè, liberæ suæ Reipublicæ oppressionem per supremum Capitaneum bellicum in terra commendantem aut in mari, summam belli gerendi, in terra committere suevit tantum Extraneo Generali, contra verò classis suæ bellicæ directionem nulli, nisi Patricio. Atque ut indirectè præcaveret valorem voti metuen-

metuendi, à Persona quadam Ecclesiastica quod ferri posset, sancivit quondam talem, laudatus modò Senatus Legem, quâ simul ac Nobilis quidam Venetus fit Persona Ecclesiastica, omne, in Senatu majori, amittit votum, & tota istius familia, qui Cardinalis factus est, ad vitam ipsius, Senatu majori carere cogitur & officiis dignitatis, Et similem novorum moliminum, evitandorum indirectè in finem Venetiis, duo Fratres, item duo alii, ex eadem Familia, Senatorum officiò ut, eodem tempore fungantur non conceditur, nec populo ibi arma habere licet. Nec non idem Senatus, ad evitandam iniquitatem Inquisitionis Ecclesiasticæ, per clausulam Tractatui adjunctam hanc, quòd Inquisitores nihil debeant, in suo Judicio, agere, nisi in præsentia aliquorum è Senatu Deputatorum, ita quoties minima actio Inquisitorum illis displicet, omni effectu eam privant, sub prætextu, quòd Processus non in pleno Concilio institutus fuerit, *fide Burneti part. II. Itinerarii pag. 368.* Sicut & Senatus illustriss. hujus Venetorum Reipublicæ, Actiones quorundam Suorum poenitendas, per

indirectum, præcauturus, nunquam permit-
 tit alicui suorum Legatorum Audientiâ, a-
 pud quendam, exterorum Magnatum, frui
 nisi comitem habeat secum Secretarium,
 quendam, è Plebejis Venetorum, qui tamen,
 sedente illô, tenetur stare, & nulli Nobili
 Veneto, regulariter, aut Colloquium cum
 Exteris, Venetiis, morantibus aut Peregri-
 nationem, è suo indulget. *juxta Dni. de*
Winterfeld. Politic. Ceremonial. cap. VIII.
pag. 879. Territoriô ulterius Senatus in-
 clytæ Ragusanæ Reipublicæ, per indire-
 ctum, præcavere studet conspirationes Re-
 bellionem ac Proditionem, dum Primas i-
 psius mutatur quovis mense, ut & omnes
 alii Officiales, quavis Septimanâ. Et in ur-
 be illâ Carniolæ cui nomen. *S. Veit* am-
 pflaum / indirectè præcavere studet Ma-
 gistratus, ne quid damni patiantur membra
 Reipublicæ à Persona illa Senatus prima-
 ria, in Civilibus & Criminalibus, quæ voca-
 tur: *Vicarius*. dum ipsa eò usque tenetur
 esse Extraneus, ut nec Venetorum nec Dal-
 matarum Territoriô suam debeat originem,
 nec in urbe jam dictâ, *S. Veit*, ullos sive
 Propinquos sive Compatres habere ei per-
 mittitur.

ut. fide B. Valvasoris, in Libro suo, cui
us: *Chre des Herkogthums Crain*
12. pag. 101. Aequè, ac ad præcaven-
r obliquum qualiacunque novarum
n molimina apud Transylvanos in-
torium ordinem nullus nec Walla-
, nec Ungarus, admitti solet, sed tan-
Germani. Atque Senatus in urbi-
majoribus indirecte quoque præca-
student interdum ne plebs facile
varum rerum moliminibus cogi-
indulgendò quoad frequentes comœ-
aliaque varia Spectacula, quibus dum
ni plebis capiuntur, non facile solliciti
t de gravioribus Rebus aut Factionibus
Conspirationibus qualia Spectacula cer-
ntur hodie adhuc tam Cairi, quàm præ-
tim Venetiis in Campo S. Marci nec non
rifiis, Item quoque Londini ubi impri-
is observatur illud solenne & acre Certa-
en Gallorū, forte ad exemplum Legis At-
cæ: Galli gallinacei publicè committuntur
no quotannis die. Quod genus Ludi vul-
us ibi etiam adeo amat, ut multi per Spon-
iones de hujus vel illius Galli gallinacei
L16 victo.

victoria intra paucas horas aliquot Libras monetae Anglicae, non obstante dissono tot Hominum vociferantium clamore amittant, uti ipse quondam ibi vidi. Sic ad indirecte cavendum ne Corona regni Hungarici tam facile è sua, Presburgi auferri queat Custodia septem Personae diversos, ad ejus custodiam locum, Claves habent, nec ulla, *fide Happelii in Mundo suo mirabili*, sine altera, ad eam pervenire valet. Sic in Anglia ut precaveatur obliquè ne damnosae inter Parlamenti membra reprobantia votum hujus, vel illius & sententiam, alterius, loqui duntaxat tenetur in persona tertia, & ad solum Oratorem, sub tali formula: *Ille quæ locutus vel pro Scripto Propositionis, vel contra istud, dabat hanc vel istam Rationem, &c.* qui Taxatori quoque, eundem in finem, etiam si ex tempore refellatur, illò ipso die, replicare non licet, *secundum relat. Happelii Mund. mirab. Part. II. lib. 2. cap. 2. p. 327.* Uti &, ad evitandam defraudationem in cameris istis redditibus Electoratus Brandenburgici è Zythopœia provenientibus dicatis, quæ dicuntur: *Die Zeisen* *fide*

Coleri

Coleri, in sua Oeconomica, custodire tene-
tur clavem alterum, ad ipsam thecam per-
tinentem, iste Officialis, qui dicitur: Der
Zeisemeister / alterum, Claustrô super ad-
ditum, hic servare obligatur, quem vocant:
Der Renthmeister / ut ita neuter, sine alte-
ro, queat versari circa ipsam pecuniam.
Quin & ut Senatus Lübecensis indirectè
præcaveret damna Reipublicæ ex eo expe-
ctanda, si vel Pater & Filius, vel duo Fra-
tres, eodem tempore, permitterentur esse
in Magistratu, jamdudum fecit Statutum,
quod, *juxta Lib. 1. Tit. 1. Statutorum Lübe-
censium Artic. 5.* ita sonat: Vater und
Sohn / sowohl auch Brüder / können zu-
gleich nicht Rathmann seyn / noch gefoh-
ren werden / verstirbt aber der eine / oder
verzeihet sich / mit Wissen und Willen /
des Raths / so mag man den andern /
wenn er des Standes würdig / wohl zu-
rathе kiesen. Cui simile Statutum, eun-
dem in finem, Halæ Saxonum etiam, ad-
huc hodie, reperitur. Quin &, Cygneæ,
præcavendi, per indirectum, sine, ne Pan-
ni Pannificum taxarentur, tantum, juxta
gratiæ Taxatorum qualitatem diversam,

Magistratus ibi facit singulos pannos censuræ subjiciendos per certum tantum Foramen conclavis illius, in quo Taxatorum Collegium conventus suos habere solet, ita, ut nec Senatus Deputati, nec Pannorum Taxatores, die *Tuch-Schau* / videre valeant, quorum Pannificum Panni, ad taxandum, afferantur, *juxta Chronic. Cygne-ens. pag. 36.* Ipsa quoque rerum novarum molimina Magistratus præcavere tentant, per indirectum, quando Peregrinos, aut Exteros multos, in Civitatem non recipiunt, unique, vel pluribus Optimatum è numero, plus potentia, quàm aliis, non conceditur, suprema Belli cura extra Rempublicam nato committitur, & Conventicula nocturna abditæque Congregationes nec Privatis Personis, nec ulli Collegiorum generi permittuntur, qualem etiam in finem jam A. 1672. in Comitibus Ratisbon. varia Opificum Conventicula, nec non compositio Statutorum non, nisi sub præscitum & confirmatione Magistratus, fuisse concessa *vid. Manuale Politic. Lib. V. pag. 183.* Cui addi meretur Inspector Politia Parisiensis, qui indirectè cavere voluit Furta nimis frequentia,

quentia, dum edidit Manifestum, in quo Aurifabri, aliique Mercatores prohibebantur emere aliquid à quoquam nisi sub præstita fidejussione & sub continuata registratura, Confiscationis sub pœna & multa 400. librarum Gallicarum, *uti notum è Novellis Lips. Paris. de 30. Junii 1698.* Nec minus Personæ Magistratus officiis, quæ præfunt, sæpe necesse habent extricare sese variis intricatis, per certa Expedientia, negotiis. Ita jam olim Zaleucus Legis Lator Locrensis ut caveret, ne suus filius, adulterii reus, partialem etiam visum amitteret, vi Legis adulterii causâ semel latae neque tamen etiam Legi huic suæ rigorosæ, quæ in quancunque adulterii convictam Personam oculorum amborum privationem statuebat, admirandum hoc invenit Expediens, quòd unum Oculum Filio, alterum *juxta Lud. Cœl. Rhodiginum in Læction. antiquar. cap. 79. lib. XI.* sibi ipsi fecit excuti. Atque Pericles ille Atheniënsis qui vel Megarenses, in quodam suo Decreto, vetuit Foro aut continente aut Mari recipi, quatenus, *fide Historic. Suidæ pag. 862.* adhibuit verba obliqua Timocreonis versibus simi-

Magistratus ibi facit singulos pannos censuræ subjiciendos per certum tantum Foramen conclavis illius, in quo Taxatorum Collegium conventus suos habere solet, ita, ut nec Senatus Deputati, nec Pannorum Taxatores, die *Tuch-Schauer* / videre valeant, quorum Pannificum Panni, ad taxandum, afferantur, *juxta Chronic. Cygne-ens. pag. 36.* Ipsa quoque rerum novarum molimina Magistratus præcavere tentant per indirectum, quando Peregrinos, aut Exteros multos, in Civitatem non recipiunt, unique, vel pluribus Optimatum è numero, plus potentia, quàm aliis, non conceditur, suprema Belli cura extra Rempublicam nato committitur, & Conventicula nocturna abditæque Congregationes nec Privatis Personis, nec ulli Collegiorum generi permittuntur, qualem etiam in finem jam A. 1672. in Comitibus Ratisbon. varia Opificum Conventicula, nec non compositio Statutorum non, nisi sub præscitu & confirmatione Magistratus, fuere concessa *vid. Manuale Politic. Lib. V. pag. 183.* Cui addi meretur Inspector Politia Parisiensis, qui indirectè cavere voluit Furta nimis frequentia,

quentia, dum edidit Manifestum, in quo Aurifabri, aliique Mercatores prohibebantur emere aliquid à quoquam nisi sub præstita fidejussione & sub continuata registratura, Confiscationis sub poena & multa 400. librarum Gallicarum, *uti notum è Novellis Lips. Paris. de 30. Junii 1698.* Nec minus Personæ Magistratus officiis, quæ præfunt, sæpe necesse habent extricare sese variis intricatis, per certa Expedientia, negotiis. Ita jam olim Zaleucus Legis Lator Locrensis ut caveret, ne suus filius, adulterii reus, partialem etiam visum amitteret, vi Legis adulterii causâ semel latae neque tamen etiam Legi huic suæ rigorosæ, quæ in quamcunque adulterii convictam Personam oculorum amborum privationem statuebat, admirandum hoc invenit Expediens, quòd unum Oculum Filio, alterum *juxta Lud. Cæl. Rhodiginum in Læction. antiquar. cap. 79. lib. XI.* sibi ipsi fecit excuti. Atque Pericles ille Atheniensis qui vel Megarenses, in quodam suo Decreto, vetuit Foro aut continente aut Mari recipi, quatenus, *fide Historic. Suidæ pag. 862.* adhibuit verba obliqua Timocreonis versibus simi-

similia , cum multum aliquando Pecuniæ Cleandro & Plistanacti , Lacedæmoniorum Ephoris erogasset , sub proditionis conditione , & tamen tandem civitati suæ Administrationem cogeretur reddere , ad declinandam sui ac Lacedæmoniorum deformationem , *juxta Lud. Cæl. Rhodigin. Lektion. antiqu. Lib. VI. cap. 30.* Expediens arripuit dicere : Bono publico erogatam Pecuniam , εἰς τὸ θεόν ἀνήλωσα. Porro Achæorum Concilium cauturum , ne fortè aliquando vicinus aliquis potens , vel alius talis Extraneus à Concilio pleno auderet aliquid petere , quod ei minùs facilè actutò denegari posset , Expediens excogitavit per Legem quâ sancitum , ne quicquam referretur ad gentis concilium præterea , ob quæ concilium erat convocatum. Quò Expediente etiam prohibitus est Philippus Macedoniae rex quando pacem & fœdus cum Achæis haberet iisque concilium in urbe Argorum forte agitantibus , consultò , superveniret , petiturus aliquid , quod sibi negari non posse , aut æquum non esse existimabat , quo minùs obtinere posset ut id Concilio proponeretur , *juxta Livium ,*

in

in Hist. U. Lib. I. Ut & Senatus Romanus
cui ad præcavendas de præcedentia, inter
suos annuos Consules, Controversias, Ex-
pediens placuit quòd mensibus alterius
Consules deberent habere Fasces, *fide T. Li-
vii Hist. U. II. 1. 15. Sueton. in Cæsare c. XX.*
cum aliquando Plebs è suorum cœtu con-
tumaciter postularet Consules nec leve, in
casum denegationis absolutæ immineret,
periculum, Expediens arripuit Creationem
Tribunorum plebis. Qui Senatus insuper
cum factum Fabiorum Legatorum apud
Gallos ei, valde, displiceret, & tamen am-
bitio, ob tantæ nobilitatis viros, obstaret,
ne penes ipsos culpa foret cladis forte Gal-
licô bellô acceptæ, ad Populum cognitio-
nem de Gallorum postulatis rejiciendô, se
expedit. Uti & ubi Mithridati Cappa-
dociam atque Nicomedi Paphlagoniam,
ademit ne Regum contumeliâ esset adem-
tum illis, quod aliis daretur, expedire se vo-
luit, dum utrumq; Libertate dônavit Popu-
lum. Ad hæc Magistratus urbis Algier ad
præcavendas de priori loco, in Titulo, alter-
cationes hoc excogitavit Expediens quòd
tali in præmissis Decretorum suorum sem-
per

per uti jussit Scribas suas formulâ: *Nos
Grandes & Minores potentis Status bellici
in Algier. fide D. Dapperi in sua Africa.*
Nec non Magistratus Paduæ ut evitentur
usuræ nimiaë Creditorum tam Christiano-
rum, quàm Judaicorum, qui pro centum
solebant sumere Viginti quinque, Expe-
diens invenit per sic dictos Montes Pieta-
tis, quatenus fundavit spontaneam Collo-
cationem trium millium & octingentorum
Ducatorum, septem Personis è primariis
Civibus creditorum &, quotannis, circa
Festum Paschalis, per Collectam publicam,
augendorum, ita, ut quamvis Pecuniæ
Summam infra triginta florenos, gratis,
darent mutuam alii, quoad reliquas Sum-
mas verò Interesse quinque florenorum,
pro centum Florenis, deberent sumere quo-
tannis, & impendere tales usuras partim
Eleemosynis, partim aliis necessitatibus
publicis, Capitale autem semper in inte-
gritate sua, permanere debeat, *juxta B.
Harant de Polschitz in Itinerar. Palestin.
Part. I. cap. III. pag. 58.* Ita cum quondam
scil. A. C. 1589. Sigismundus, rex Poloniæ
regno, in transitu suo, postulasset Jesuita-
rum

rum novam, in civitatem, admissionem,
& Regi quidem Postulatum illud denega-
re periculosum, aut contra Placito huic re-
gio annuere damnosum videretur, Sena-
tus Rigenfis, qui Responsum suum, usque
ad ipsum regii Discessus momentum, de
industria, distulerat, in angustiis suis, hoc
tandem arripuit Expediens, quòd Regi
Rigenfes suam ultimam Resolutionem per
certos Deputatos, Mietoviam, missuros
esse sunt polliciti, uti & mox egerunt, dum
Regi nunciari fecerunt se alios quidem sa-
cerdotes Pontificios, in civitatem suam,
Rigam, obedienter velle admittere, Jesui-
tas verò ne cogantur admittere se humilli-
mè deprecari. *sic Christiani Relchs Hist.*
Livon. Part. IV. pag. 445. 446. Item cum
rex Galliae Ludovicus XIII. pertœsus bel-
li intestini Bearnensibus Statibus diem
præscripserat, intra quam si parerent inul-
tum omne fore peccatum, illis autem gra-
ve esset invitò abdicare diu posseffa bona,
& tamen eo ventum, ut aut libenter fe-
renda foret aut armis vindicanda Lex Re-
gia, petitionem hoc modò eluserunt, per
Eoræum summam auctoritatem habentem,
qui

qui Regi scripsit paratos esse Edicto exsequendo Benearnenses, si habendi conventus potestatem fecerit, alias rem infectam fore, quæ cum, ex omnium consensu, debeat transigi, necessum esse in unum convenire omnes: quæ ideo scripta, ut aut Rex, omnium voce mollitus, in misericordiam flecteretur, sin minùs, in omnium ordinum frequenti conventu, esset facultas instruendi Exercitus & Spes defensionis, quæ abfuisset, ex improvviso, laceratis, *secundum Gramondi Historiam Gallicam, lib. 6. pag. 317.* Et cum A. 1638. Gubernator reliquusque Senatus superior Brasiliæ ultra decem Portugallos non levis conditionis & autoritatis, inter suos Homines, è credula magis suspicione conspirationis insimulatos, partim in Bayam seu Sinum omnium Sanctorum, partim in Brasiliam occidentalem, relegassent nec tamen postea criminis talis satis essent convicti, interimque Fama quædam de nova classis cujusdam Hispanicæ adventu, contra Batavos insurgeret, ubi metuendum erat, ne si talibus semel dedecoratis. Personis liber Reditus, in Brasiliam cultiorem concederetur

cederetur rursus, & classis Hispanica hostilis appelleret vel clam, vel publicè molirentur forte res novas, aut si manerent in sua captivitate & exilio, reliqui totius Brasiliæ liberi Portugalli ad plenariam desperationem, & hinc cogitationes de Defectione allicerentur, & tamen è contra si tanto de crimine infamati planè in Statum restituerentur pristinum auctoritati Assessorum, qui tam duram in accusatos quidem, licet non satis convictos tulerant sententiam, hoc ipsum aliquid detraheret, ipsorumque deteriorationis quid caperet Existimatio. Ac nihilominus post Petri de Cunha, inter Relegatos in portum omniù Sanctorum & extremas Brasiliæ occidentalis Insulas Primarii, superstites Portugalli, sperantes cum tempore tractationem minùs severam supplicaverant de missione sua vel in ipsam Hollandiam, vel admissione ad sua Sacchari confectioni inservientia molendina, sub oblatione, quòd quocunque tempore, iudiciò Batavorum vocati, se rursus vellent sistere, Expediens tandem apprehenderunt, in ambiguo ac difficili hoc negotio, Peti-
tum istud relegatorum nec denegare penitus

tus nec etiam in illud descendere, sed potius hoc relinquere in suspenso, ut ita isti Proscripti, qui si manerent in suo exilio, viderentur talem reliquis liberis Portugallis conservaturi metum, ut eò minus auderent, sub adventu classis Hispanicae, periculosas excitare turbas, *fide Barlei, in libro, cui Titulus: Brasilianische Geschichte / p. m. 299.* nec planè forent liberi nec captivi & relegati. Quin & in quibusdam urbibus ad cavendum ne, ob temporum calamitatem multis Civibus non valentibus exercere, quotannis, debitam suam Zythopœiam, adeo magnâ copiâ Redituum seu gabellarum solennium carere cogatur Respublica, Magistratus excogitarunt Expediens tale, quòd cuivis Civi, Domum jure Zythopœiae fruentem habenti tantum dimidium ejus cerevisiae quantitatis, quam de jure habeat in sua Domo, quotannis, excoquere & vendere publicè permittitur & vicissim tantum ei juris animae Zythopœiae emere licet ab aliis concivibus, suum dimidium Zythopœiae exercere nolentibus. Utrum etiam, ad præcavendam clandestinam venditionem tam vini & cerevisiae, in diverso ejusdem

jusdem urbis Senatus subjectis Popinis, Personis ibi talia potulenta emere prohibitis, sufficere queat tale Expediens, quod Famulis & Oenopolæ, & Zythopolæ ipsi, in utraque Popina, (æquæ ac ministri Personarum vendentium militibus victualia varia, quales vocantur: Marquetender / earumque Domestici singuli alii, quoad carnes, quas clanculum vendunt civibus) prohibeantur, sub vinculo Juramenti præstandi, vendere ullis hominibus quibus talia illic emere vetitum seu Vinum, seu cerevisiam, si ve etiam carnes qualescunque, cogitare non minùs poterunt Prudentes alii. Quid? quod ad evitandam turbationem Tranquillitatis publicæ, post finitum Bellum, è coactione Debitorum, injuriis & calamitatibus Belli, ad pauperiem redactorum, ad Solutionem plenariam, Magistratus tali uti possunt Expediente, quò concedunt eis dilationem Solutionis Capitalis ad tres annos, vel particularem, ad Septennium, excurrentem Solutionem, ut & Remissionem trium partium omnium usurararum, ad exemplar ordinationis in Recessu Imperii de A. 1654. §. Soviel nun vers. Jedoch fürs andere

andere von denen Creditoribus. Atque ubi Partes litigantes tandem Actione injuriarum, ob acceptatam, reciprocè, compositionem amicabilem, desistunt, & à Magistratu abolitionem omnium Actorum judicialium in eo certiore acerbè actorum oblivionem desiderant, tunc cum obstat non solùm interesse partium, & aliorum quoque, sed & metuendus Casus necessariae futuræ inspectionis Actorum, Magistratus & ad gratificandum Partibus, & simul ex abolitione Actorum metundum incommodum declinandum, Expediens habet Acta occludere ordinario Sigillò, quò nemini ea perlustrandi relicta, *Clar. Mevii 7. Dec. 193.* maneat Licentia. Extra hæc Magistratus non rarò quoque in causis intricatissimis invenire valet Expediens, per indirectum, uti dicitur, Interimisticum, ein Interims Mittel / und ein Interims Bescheid / ad exemplum Sereniss. istius Electoris Saxonum, qui, quondam, audiens rusticam Pubem hîc & illic, in villis, eo tempore etiam, quò cultui divino inhærendum esset, conventus in cauponis institueret, in se-ram noctem saltare & his voluptatibus in-
dulgen-

indulgentes varia inconvientia committere,
 in irrepens hoc vitium animadvertere se-
 riò quidem voluit, informatus tamen postea
 fore, ut, si talibus Choreis prorsus interdi-
 ceret rusticis, indomita Juventus in ali-
 ud Territorium ad saltationes abitura & sic
 lucrum aliis Vicinis allatura esset: Wür-
 den dem Lande die Nahrung entziehen/
 tantum, ad interim, Lasciviæ tali posuit li-
 mites, per restringentia talia verba: So
 lassen wir biß auf fernere Verordnung
 geschehen. *vid. General. Art. A. 1580. Tit.*
vom Tanzen/ Corp. Saxon. Noviss. pag. 96.
 Nec minus Expediens olim habuit Senatus
 Romanus, ad præcavendam Innocentium
 iniquam damnationem, quando suspendit
 Executionem, per Senatus consultum, in-
 gratiam damnatorum, factum, hujus teno-
 ris: *Ne decreta Patrum, ante diem deci-*
mum, in ararium deferrentur, quò Senatui
libertas, ad pœnitendum, esset superstes ac
rigor, interjectu temporis mitigaretur, idque
vite spatium damnatis ut prorogaretur, fide
Taciti in Annal. lib. III. Unde & sub The-
 odosio M. condemnatis, è consilio S. Am-
 brosii, fuerunt indulti triginta dies, & quòd,
 M m hodie-

hodiernum etiam, eum in finem, ante dies quindecim, non decernatur, Romæ, refert *Fredro Monitorum Politico-Moralium part. III. pag. 102.* De reliquo, adhuc hodie quoque, Magistratus, in urbibus obsessis, interdum, ad deditionem aut oppugnationem avertendam, Expediens habent, Milites tantum recipere hostiles in urbem non autem in adjacens Castellum. Consulentibus denique, i. e. Caesarum Patronis, variæ etiam obvenire possunt Causæ, in quibus Clientes aut aliæ Personæ, quibus aliquid ut suadeant, requiruntur, aut indirectè, aut Expediente quodam hoc vel illud præcavere necesse habent. Ita ut quosdam duntaxat hic referamus casus, quoad Jus personarum ac Rerum Testator cauturus, per indirectum, quo minus Tutor male administrare audeat res sui Pupilli, illud valet præstare, quando constituit, in ultima sua voluntate, aliquem Adjunctum, seu Tutorem honorarium, vel plures, ut ii sint quasi honorarii observatores & custodes ejus, qui administrationem gerit, de quo vid. l. 3. §. 2. J. de adm. & per. tutor. Qualis quoque cura

curatorum adjunctorum est ratio. Ubi cognata luxuriose vivit, & certò metuendum est, ne quem amasium faciat heredem, qui postea, ut nulla turpis Persona difficulter posset rejici, indirectè cognatus cavere valet, si à Judice competente impetrat, ut bonis ei interdicat, *juxta l. mulieri ff. de curat. furios.* Atque ad præcavendum indirectè, ne Arces territorii viduæ illustri in Dotalitium assignatæ, ob sexus imbecillitatem, Extraneo alicui queant tradi, nulli muniti Loci talibus Viduis debent attribui, *juxta Mylerum ab Ehrenbach / in Gamolog. cap. XI. §. X.* Item Parentes quorum Filii, vel casibus fortuitis vel culpa, ut prodigi, Bona sua perdiderunt, cavere queunt per indirectum, ne Creditoribus, cum damno nepotum, solutio fiat sperata, si filios exheredant Liberosque ipsorum duntaxat heredes faciunt. Præterea, circa Jus ad Rem, potest obliquè prospici ne Debitor, qui, necessitate pressus antichresin, in speciem, optimam obtulit, aliquando fructus solitas usuras excedentes in sortem imputare, de jure, queat, mediante tali pacto antichretico adjectâ

clausulâ , quòd Debitor omnes fructus solitas usuras excedentes pignoris Creditori, remunerationis causâ , donatos : velit Monacæ quoque cœnobii Sancrucivalenses olim metuentes , ne si directè emere auderent Arcem & Comitatum Landaviensem, à Cœnobii Fundatore in Jus vocarentur, emere ista Bona tentarunt per indirectum, nempe mediante Eberhardo Truchses, qui ea tantùm emit in speciem, *fide Crusii, in Annalibus Sueviæ.* Item obliquè, seu indirectè, præcaveri potest , quoad Actiones Processus injuriarum, si, in honorem interponentium , se gravium Amicorum, Partes sibi invicem injurias remittunt. Unde id fieri potest, tali sub formula , quâ aliquando Causa longe gravissima est expedita : *Zurwissen demnach NN.NN. daher in Mißverständnuß gerathen/daß ic. ic. welches N. zu vindiciren und rechtlichen auszuüben sich entschlossen/und gänzlich vorgenommen / daraus denn grosse Ungelegenheit / Widerwillen und Feindschaft nicht allein zwischen ihnen entstehen / sondern auch auf ihre Nachkommen fortgepflanzt*

pflanket und beyderseits ansehn. Freundschaft mit implicirt werden können/bevor aus darbey zu verspüren seyn wollen/daß die hohe N. Herrschafft selbst solche Uneinigkeith gnädigst gerne hingelegt wissen wollen. Als haben N. N. Interponenten/einem als dem andern solches zu erkennen gegeben / und daß/wenn sie es beyderseits möchten/sich einer gütliche Vergleichung unternehmen wolten / wie denn auch ob wohl N.N.N.N. es gewiß beziehelter maße dahin gestellt und sich vermercken lassen/daß ihnen/wen es unbeschadet ihres ehrlichen Namens/indem Sie beyde sich/insonderheit A. am meisten vor beleidiget gehalten / vorgenommen werden und geschehen konte / eine Christliche Vereinigung nicht zuwider seyn sollte / welchem nach lest benannten Herren Interponenten, durch Göttliche Hülffe / vermittelst fleissiger Handlung und zuredede / es dahin gebracht/daß R. contestiret, was er widriges geredet und geschrieben / gar nicht animò injuriandi sondern aus bewegten Gemüthe und zu vorgenommener Abwendung

einig gemuthmasseter Verfleinerung/ gethan un̄ von A. nichts als alle Ehre/ Liebes und Gutes wisse / dahingegen A. darauf bestanden/daß ihme / durch solche Muthmassung und Verfahren / ungütlich geschehen / zumahl es beweislich seines Theils / was er allenthalben geredt und gehandelt/nicht animô calumniandi, sondern Officii ratione, obhabender Charge und Pflichten und nie anders halben gethan / und im übrigen von R. ebenfalls nichts / als alle Ehre/ Liebes und Gutes wisse. Darauf ferner die Interessenten beyderseits zu Christlicher Beruhigung ermahnet/auch so weit gewonnen un̄ vermocht worden/daß sie zu Ehren der Interposition sich endlich erkläret / es solte ehngeachtet A. wenn er sein Recht prosequiren sollen / ein sonderbar avantage zuhaben/verhofft/und deßhalben Commission ausgebracht und angeordnet/von deren er auch hierüber als schon ein Urtheil eingeholet worden / vorgegen R. dergleichen vermeynet/nunmehr/aller Widerwille vergessen seyn und bleiben / wie sie denn hinfür

fürs in guter Freundschaft mit einander leben/die vorgelauffene Zwistigkeit nimmer gedenccken/sondern vielmehr alle hien innen ergangene Schreiben und Actiones, die sie angestellt oder anstellen können/ hiermit durchgehend cassiret, vernichtet und aufgehoben seyn / hingegen aber sie diesen Vertrag adelich / fest und treulich halten sollen und wollen. Zu mehrer Uhrsund haben gegenwärtige Vereinigung A. und R. samt denen obgenannten Herren Interponenten mit ihren eigenhändigen / *rc. conf. Clar. Jo. Schilter in Ex. ad π. 9. §. 31.* Nec non in Processu injuriarum, condemnationem metuens indirectè cavere potest Infamiã, si per Procuratorem causam suam agit, *vid. Clar. Schneidewinus, Commentar. ad Institut. Justin. Tit. de Injur.* Atque si quis alterum injuriarum actione, civiliter compellat, ne videatur pro famæ suæ læsione velle sumere pecuniam, cum tamen reum graviter puniri optet, obliquè præcavebit, si in libello mulctam istam ad pias causas deputat. Indirectè præcavere quoque licet Incendium propriæ domus di-

ruendô domum Vicini, si ad hanc proximè accesserit Ignis, ac adeo gliscat, ut nemo dubitet, quin illuc venturum sit istud præprijis in talibus Civitatibus & locis, ubi, ob aquæ inopiam, vix aliud sufficiens sperare datur auxilium: Siquidem hoc faciens nec actione ex Edicto, nec Actione L. Aquilæ, nec Interdicto, *quod vi tenetur. vid. Clar. Jo. Strauch. Diff. ad ff. 19. §. XI. & Struvius Syntagm. Jurispr. Ex. 14. §. 21. & Ex. 45. §. 155. Eichel Comm. ad Tit. de Reg. Jur. 151. c. 2. p. 141. & Franksius in Tit. ff. ad L. Aquil. n. 4. & 5.* Indirecte denique interdum præcaveri potest supplicium Delinquenti jam imminens, mediante intercessione Puellæ, vel etiam Masculi in matrimonium talem Personam petentis, *conf. Carpzov. p. 3. Prax. Crim. qu. 150. n. 158. & D. Struv. Ex. ad ff. 49. §. 89. Ubi mense Nov. A. 1657. Cæco petente, ut conjugio sibi jungeretur Puella infanticidii rea, cum causæ aliæ concurrerent, pronunciatum Jenæ meminit Pœnam mortis à Principe rectè remitti posse. Expedientia etiam Consulentiū quod attinet, talium itidem observantur non pauca.*

ca. Sic quoad Jus Personarum, Persona
 foeminini sexus nuptura, cum Periculum
 Rerum Dotialium ad uxorem, tanquam Do-
 minam, spectet, adeo, ut si quid accesserit
 vel decesserit Prædio Dotali, hoc omne U-
 xori commodo & incommodo sit, per *L.*
Plerumque pr. & §. 1. ff. de jure Dotium
 evitare tale Periculum valet, per ejusmo-
 di Expediens, quò sub certa æstimatione
 Prædium in Dotem dat, quatenus ita Domi-
 niũ in Maritum transit, cum Pretii Debitor
 sit factus, *tenore L. Quoties 5. C. de jur. dot.*
 Uti &, ad præcavendum, ne Maritus per ta-
 lem Dotis æstimationem obtineat potesta-
 tem alienandi eam cum effectu Expediens
 habet Pactum de non alienando superad-
 dere, ac adjicere clausulam commissoriam
 talem, daß im Fall Maritus, von diesen ihm
 zugebrachten Gütern / etwas veräußern
 würde / sollte solches alles null und nichtig
 seyn. Et Vidua nobilis, quæ nubere vult
 Personæ inferioris dignitatis, cautura simul,
 ne amittat privilegia dignitatis prioris Ma-
 riti, Expediens habet petere Rescriptum
 Principis de salva Mariti prioris dignitate

*argum. l. 12. pr. ff. de Senat. conf. Mornac. ad
h. leg. 12. qui & Rebuffi ibi, in ejusmodi ca-
su, refert Consilium Insuper cum aliquan-
do Mater quædam, quæ secundâ vice, nube-
bat, Filia suæ, è priori matrimonio, dolosè
non parum bonorum subtraxisset, & hinc
tandem Tutor illius filia, diu magnis utrinq;
Sumptibus cum Matre, quia sibi minùs bene
conscia se acriter defendi fecerat, litigasset,
hoc tandem, ad exitum Litis impetrandum,
suasum & acceptum fuit Expediens, ut Ma-
ter illa promitteret, se Filia suæ, cum primû
nuptura esset, sexcentos dare velle thaleros,
in compensationem quasi, contra verò filia
litem istam cum Matre hætenus habitam
faceret missam. Sic ad evitandum magnum
damnum Donationis nimia, in quod inci-
dit Foemella, ex imbecillitate Sexus, & be-
nevolentia, ob certam spem, quæ tandem
tamen eam fefellit, erga Masculum quen-
dam, &c. nimia, Expediens dari potest per
solennem venditionem, quæ fit Donatario,
licet pro pretio viliori, à Donatrice. Deinde,
circa Jus in Re, ne Pignus suum nimis serò
luat Debitor, si Creditor vult præcavere,
Expe-*

Expediente hoc valet uti quòd paciscatur, ut si Debitum intra mensem non solutum fuerit, pignus Creditori, pro justo pretio, debeat esse venditum, daß das Pfand nach Verlauff derer bedungenen Wochen dem Gläubiger/ vor marckgängigē Preiß/ soll versallen seyn/ *vid. L. 16. §. fin. ff. de pignor. conf. Menochius consil. 798. n. 6.* Porro, in Jure ad Rem, Depositarius cauturus ne infamiam ex actione Depositi forte contra se mota è causa doli, incurrat, Expediens habet transigere cum Deponente ante sententiã aut satis facere ei privatim, ita enim postea condemnari non potest, quale Expediens quoque datur in actione pro Socio & actione Mandati, *conf. Brunnemann. qu. 21. ad Wesenbec. tit. de his qui not. infam.* Nec non Venditor obæratuſ Expediens interdum habet ad cavendum, ne planè nullam ipse, pro re vendita accipiat pecuniam, impetrare privatim, ab emptore, ut præter Taxam justam, ipsi modicam aliquam Summam det, cujus in Scriptura Contractus planè nulla fiat Mentio. Quin & si Quadrupeſ mansuetum fecit Pauperiem, ne

Dominus de damno teneatur, de Jure Saxo-
nico, Expediens habet, si illud animal, mox,
ubi resciscit ab eo factam esse pauperiem,
expellit à se prorsus, animò nunquam reci-
piendi, *vid. Land-Recht lib.2. art.40.* post
pr. *Schlägt er es aber aus und hauset
noch hofet es nicht/noch ätzt und trānket
es nicht/so ist er unschuldig an dem Scha-
den/so unterwinde sichs jener vor seinen
Schaden/ob er will.* Imò Lites super
Transactione orituras cavere Partes pos-
sunt, Expediente, quò Factum hoc vel illud,
cum suis Circumstantiis, ad Facultatem
quandam Juridicam, sub conventionem quod
quicquid illa justum æquumve pronuncia-
verit, pro jure inter transigentes pariter ser-
vetur, quàm si verbotenus, in ipsa transa-
ctione, contineretur. Atque Cajus cauturus
ne Sempronius de quo ille temeritate faci-
litate effutivit furtò gravari Actionem in-
juriarum instituat, nancisci potest Expe-
diens, si deferat incontinenti indicia furti
contra Sempronium competentem Judici, ac
permittat se ut testem de super juratò exa-
minari, Sic enim & intentata Injuriarum
actio

actio declinabitur & , absoluto licet , reo ,
Cajus de calumnia non poterit impeti *vid.*
Carpzov. Proc. Civ. 20. -- 48. & Decis. 188.
Sic de Jure Civili , ad cavendum , ne in casu
adulterii , *de quo vid. L. 3. & 6. C. ad l. Jul.*
de Adult. Servi adulteri , in caput adulteri ,
torquendi , in quæstione , timerent se in rei
potestatem regressuros & minus liberè rem
explicarent ac in quæstione obdurarent ,
Expediens habebatur eorum Publicatio , si-
ve in fiscum redactio. *vid. l. 27. §. XI. ff. ad*
L. Jul. de adult. Tandem non minùs huc re-
ferri meretur Expediens Sutorum Lubecæ ,
qui Relegationem cujusdam sui Ministri ,
jam , ob delictum aliquod , condemnati ad
passionem talis Poenæ , non aliò priùs de-
clinare potuerunt , nisi susceptâ in se , semel
pro semper , tali obligatione , quòd , quocun-
que tempore , Lübecæ obsidionem passura
sit , ipsi Boethi opificii Sutorii velint subire
vallorum urbis & moenium , defensionem ,
æquè , ac ipsi cives conductique Milites , ubi
tamen relegationem suo Magistro impo-
nendam ad certum tempus sibi solis reserva-
runt. Quando denique altera Pars tractan-

tium inter se invicem Personarum, cum altera convenire non potest, circa punctum Præcedentiæ, in Subscriptione alienius Scripti publici, evitare tamen valet, ne alteri videatur planè cedere per hoc Expediens, si nomen suum Inferato inscribit. Plura è Jure tam Civili, & Canonico, quàm Publico & Feudali huc pertinentia videri & annotari possunt, in variis celebrium Jure consultorum editis Operibus partim etiam peti è quotidianis, in Aulis, ac Foro &c. observationibus. Impræsentiarum Hæc ipsa suffecerint, quandoquidem plura hætenus congerere, meum non permisit Tempus, Auctionem tamen haud inutilis hujus Materiae, possibilem, Deo volente, in tempus aliud, mihi omnino reservo. Etenim profectò videtur esse talis, quæ si bene debeat exerceri, aut non vulgare Judicium, quod, in quovis arduo casu, bene noverit excogitare seu idoneas, hic, & nunc, Actiones per indirectum, seu apta nunc à Personis, Loco & Tempore, nunc ab Instrumentis, Modis, & qualibuscunque aliis Circumstantiis vel limitatis ac diversimodè

modè distinctis, item Adjunctis, & Concomitantibus, &c. defuncta Expedientia aut mediocria præsertim cum usu & Experientia conjuncta requirit Ingenia Ulti enim vel pretiosissimi Adamantes, quorum, nisi etiam darentur falsi, nec tam magna esset æstimatio, tum demum optimè scintillant & radiant, cum digno inditi sunt Metallo, ita & verè prudentes, convenientibus ornati officiis, assolent, documentis, ostendere, quantum valeant, quandoquidem, juxta non negabilem Pittaci de Mitylene sententiam, Officium demum declarat virum. Judicium autem Experientiæ sive temporum è solis Historiis, sive privatæ è solis propriis actibus acquisitæ, quæ judiciò destituta, in dubiis casibus, ubi Exempla & Præjudicia deficiunt, non potest non hæere confusa, utique prævalet. Quandoquidem rectò per Experientiam temporum suffultò, & expeditò judiciò præditi, à priori, possunt perspicere, quid, hìc, & illic, conducat, aut non, qualisque secuturus sit eventus & sic aliorum usum ac experientiam

tiam privatam assequi , unde jam Isocrates olim agebat non omnem juniorem ætatem repudiandam esse , in dandis consiliis, siquidem gradibus Judicii Juniores quoque differre , & multos tametsi , ætate , viros adhuc Juvenes , mente ac moribus nihilominus posse esse senes , & hinc vel majoris momenti negotiis administrandis satis aptos , negari nequit. Hinc enim non solum factum , ut Romanus ille, Titus Quintius , qui ab ipso protinus initio fuit illustris , priusquam esset Ædilis , aut tribunus militum , aut prætor , fieret Consul , è *Plutarchi relatione* sed etiam Antigonus , partâ contra Cleomenem Victoriâ , ope Philopœmenis , Megapolitani , adhuc adolescentis , sed prudenter agentis cautèque , pronunciare non dubitabat , Adolescentem optimi Ducis , Alexandrum verò summum Exercitus præfectum ignavi , *uti refert Polybius* , Adolescenti Officiò functum esse. Illud illud omnino est , quod post Deum optimè imperat quid , in hac vel illa hypothesi , sive hic & nunc , in quovis Casu , agendum aut vitandum sit ,
aut

aut quando cedendô, aut sub inclinandô, fit moderandum, siquidem Consilia accommodanda & sæpe inflectenda sunt, ac, tanquam, in talorum jactu, ad id, quod ceciderit, res nostras debemus aptare, quocunque modô ratio id optimum esse dixerit, *juxta Platon. Libr. X. de Republ.* Quod si varia contra ejusmodi Actiones per indirectum &c. fingantur impedimenta, & hinc tales ferantur sententiæ, Hoc vel illud, hic & nunc, in ipso rerum usu minus applicari posse, &c. Spero tamen ego, verè prudentes & iniquis haud indulgentes passionibus facile esse judicaturos, me singula intelligere voluisse habilitè, præsuppositis præsupponendis, & , quandoquidem, quæ minus utilia esse queunt exemplo, prodesse tamen valebunt, saltem aliquô, argumentô, (Qualiter e. g. suo tempore, locô & modô &c. prodesse posset illud Athenis, Anno XXI. belli Peloponnesiaci, in magnis angustis, ab aliquot Primoribus Magistratus munere tunc fungentibus, cum proposita Oligarchia,

non

non admitteretur à Concione , tentatum Expediens , quòd jam antea ab ipsis oblatti Quadringenti viri , alternativè , è quinque millibus Concionis quondam solennibus , deberent sumi , *fide Thucydidis Hist. Lib. VIII.* nec non Expediens hoc antiquum quod postquã in solenni Legatorum Lacedæmoniorum, cum Sociorum Legatis, conventu, Athenis quoad deliberationem de ratione Societatis inter Lacedæmonios & Athenienses reficiendæ , Cephisodorus Atheniensis Expediens æquum proposuit Oratori Spartano , debere , alternatim Athenienses ac Lacedæmonios, tum maritimis tum terrestribus copiis imperare & si quid è bello boni existeret , id inter se partiri , Athenienses Dicto isti assentientes statim decreverunt ut vicissim, quinis diebus , ipsi , & quinis Lacedæmonii haberent imperium , *juxta Xenophontem , Rer. Græc. Lib. VII. conf. Thesaurus Antiquitat. Græcar. Gronov. pag. m. 327. & 418.*) Ac proinde singula, suò modò , suisque aptis usibus , haud immemorem horum me fuisse Canonum.

Abstra-

*Abstrahentium non est negatio & , Positio
unò , non ideo statim excluditur omne
alterum. Rarò sanè tanta obvenienti-
bus in casibus , & ipso Rerum Ufu da-
buntur obstacula , quæ non , exquisi-
to Remediò aliquò , possint removeri
nisi Fata urgeant. Cæterùm tales omni-
no occurrere interdum possunt Casus , u-
bi audendum potius est , quàm consul-
tandum , siquidem , in rebus asperis , ac
tenui spe , fortissima Consilia tutissima ,
quia , si in Occasionis momento , cujus
prætervolat opportunitas , cunctatus pau-
lùm fueris , nec quicquam mox omissam
queraris ; Cum contra etiã nonnun-
quam imitari potius debeamus Suetoni-
um Paulinum , militum Imperator. O-
thonis Ducem , cunctatorem cui cauta
potius consilia , cum ratione , quàm
prospera , è casu , placebant , ac sat-
cita videbatur victoria , ubi provisum ,
ne vinceretur , atque numeratis passibus
ire , & instar Cochleæ , cornubus prius
vias tentantis , antequam progrediatur ,
consideratè agere , Reflexione & Discre-
tione*

tione præcedentibus. Eadem quidem ratio , quæ fuit , futura immutabilis est , sed non diutius , quàm eædem Res manebunt , & Consilia laudatissima , quæ Rebus in genere applicantur ; hac , vel illâ sub occasione , evadunt pernicioſa , propter hanc vel istam aliam circumſtantiam , cui involvitur negotium , *juxta Ministerium Richelii , Lib. VII. cap. 13. pag. 567.* Unde non ſolùm jam olim Arſanes , præfectus Ciliciæ , ſerò nimis executus eſt illum , per indirectum , præcavendî invaſionem Ciliciæ , ab Alexandro M. imminentem modum , quem nuper defunctus prudentiſſimus Darii Capitaneus bellicus Memnon ſuaſerat , quatenus tum demum , igne ferroque , corruppendo , quicquid uſui eſſe poterat , Ciliciam vaſtare cœpit , hoſti nihil , præter ſterile ſolum , ac nudum , Solitudinemque relicturus , cum Alexander M. fines Ciliciæ hætenus ingreſſus , ad regionem , *Caſtra Darii* , vocatam , jam pervenerat , quinquaginta Stadiis , ab ipsis Pylis , ſeu Aditu Ciliciæ , ex arctiſſimis

s faucibus constante , distantem , u-
otiùs debuisset Pylas occupare præsi-
 , unde inultus subeuntem prohibere,
opprimere , hostem potuisset , *juxta*
Curtii Ruffi , Lib. III. cap. IV. pag. 50.
& licet illa , in Belli cum Annibale
o , sacra Romanæ Salutis Anchora ,
ius Maximus , rebus suorum fere de-
atis , contra fulmineam hostium vim,
rectè defenderit cunctandò , cui et-
cunctationi adeo constanter , & non
lectâ multorum Romanorum taxatio-
erat deditus , ut quoque Æmilio
lo , duci eam ita commendaret :
timidium pro cauto , tardum pro
siderato , imbellem pro perito belli vo-
t ; malo te sapiens hostis metuat , quàm
hi cives laudent , vid. *Liv. Histor. ab.*
c. Lib. XXII. cap. 39. minus pruden-
tamen , nisi fortè , ex invidia , po-
is id fecit , (quippe prudentioribus in-
dere solent Homines ac diffidere ,) e-
 , quòd impetu & viribus Annibalis,
Italia , jam satis fractis & consumtis,
nilominus , ad consilia bellica vocatus,
suo

suo priori cunctandi consilio, pertinaciter, inhæsit, cum potius, Rebus jam sic se habentibus, Diverfionem Anniballi, in ipsa Africa, faciendam suadere debuisset, uti Scipio, cujus etiam Senatus approbavit sententiam. Ex quo satis patet, quod Consilia, cum Casibus, mutanda sint, & Usus Reipublicæ, à Consilio, quod, in præterito Statu, à præfenti, quoad circumstantiam, vel quandam, diverso, profuit, probè distingui debeat Cæterum qui, in Negotiis, ubi & quantum licet, Æquilibrium, tenere seu medias sequi student vias, omnino tutò magis censentur procedere. De reliquo, quandoquidem nullus Privatus, quàm talis, reverà, & non tantum apparenter, ullum Jus habet, super aliena Scripta, de Materiis non sacris, agendi, publicè, Indicem, nemoque absens tutò potest refutari, quia cuivis, in quantum illud, sine Magnatum offensa, licet agere, sic, vel sic, de Materia aliqua politica sentiendi salva manere debet Licentia & Cuilibet meliorem, imò optimam,

mam, de aliqua Materia, alius Autoris intacto nomine & opinione, quasi solus eam foveat, in medium proferendi sententiam, si potest, sua manet semper libertas. Sicut e contra nemo quoque cogi solet ab Autore cujusdam Libri ad Assensum nec publicum, nec privatum, Aliusque sæpe nescire potest absentis Scriptoris verborum verum Sensum, & Interpretationem, seu Acceptionem, variosque Fines, & quæ singula alia præsupponat, & annon fortè, culpâ Typographicâ, aliquid sit aut minus rectè excusum aut planè omissum, &c. atque tales Literatorum Alterationes poenitendos ut plurimum habere observantur exitus; ego quoque, qui, quicquid scripsi, intellectum volo, præsuppositis præsupponendis, & excusabili modò, nec positò unò, alterum Requisitum, vel plura, excludo, &c. Taxationes alienas, si fortè, ac præter Spem meam, quidam tale quid & in hoc meum Scriptum tentare, ausi fuerint, rationem omnino justam & ab omni diffidentia de propria Causa suspicione,

spicione, meritò, eximendam habebo, cur,
si velim, illas cò usque haud curem, ut iis,
publicè, respondeam, sciens Viros Studio-
rum satis peritos arque sincerè bonos, nec
non justos rerum æstimatores, & æquos
Erratorum forsàn alicubi obviorum, ut-
pote ex negligentia & evitabili culpa, à
me haud relictorum, interpretes, cogita-
tuos esse, juxta dictamen conscientiz, &
æquitatem, de vero hujus Scripti valore, ac
quemvis candidum Lectorem, per Ratio-
nem & Experientiam, in suo convictumiri
Animo, quòusque vera sint habenda, quæ
scripsi. Soli tandem isti æterna sit Gloria
Principi, quem Throni, Diademata, & Sce-
ptra, adorant, Hujus enim paternæ In-
dulgentiæ debeo, quòd conti-
nuari hæcenus potuerit
meæ

Tabula Vitæ.

INDEX RUM ET VERBORUM.

A.

Bbatum prærogativa in Comitibus

Lubetiæ Decisa 457

▲ Abitus è conspectu Principis quomodo instituendus 171

: generali exempti se non possunt ducere 683

atio ob reverentiam venetiis quomodo peragitur 296

formata, vel in formam cochleæ, vel rnu 810

, non solum agere, sed & loqui in se, mprehendit 2

o omnis, s. bona, s. mala à voluntate est 349

o per indirectum quid 9

o per indirectum & expedientia quid 7
iones per indirectum haud levis sunt

nomenti 305.310.314

- & præprimis inter Magnates obser-
vandæ 314

Nn

Actionum

Index Rerum & Verborum.

Actionum indirectarum divisio	8	
Actiones per indirectum divinæ	116	
- - - - - humanæ	133	
Actiones per indirectum apparent in Philo- sophia. 148. in Rhetorica. 151. in Oratoria. 156. in Physica. 165. in Mathematic. Arith- metica, Architectonica, Musica. 166. Hi- storia. 167. Jurisprudentia. 170. Oecono- mia. 175. in Medicina. 182. Theologia. 183. Militia	184	
Actio Criminalis, qn. fieri possit civilis	158. in factum utilis, qn. institui possit	646
Actiones utiles ad quid tendunt	643	
Actor, si Reo reverentiam debet, quomodo Actio instituenda	616	
Adamantes in locis Indiæ petrosæ effodiun- tur	26	
Adversariorum astutia, quomodo inverte- nda	213	
Adversarii è Republ. sunt expellendi, si sal- va esse velit	406	
Adversarius quomodo vincendus	346	
Adultera filium ex adulterio natum liberis legitimis quomodo notificat	295	
Adulterium punitum per oculorum priva- tionem	807	
	Adulter-	

Index Rerum & Verborum.

- Adulterium simul cum homicidio commis-
sum 627
- Advocatus in Criminalibus non admittitur
650
- Ædificia tempore belli defensionis mœnium
noxia dirimi debent 484
- Enigmata veterum per ambages aliquid
innuunt 154
- Ἀντιπόρῳ & quis Græcis nominatur. 156. in-
ter Altercantes nemo se immisceat. 398.
per simile.
- Alternationes sæpè observantur circa præ-
cedentiam in administratione rei com-
munis. 655. in regno. 656. 834. in subscri-
ptione. 467. in bello. 570.
- Alternative Regimen habentes, communes
ordinare debent officiales. 750. ratio.
per Ambages tota natura versatur. 10. seq.
- Amicus fidelis non spernendus 327
- Amnestiæ Legis origo 608
- Amor clandestinus filię tandem à Patre
concessus 387
- - illicitus erga novercam 322
- - - filiam. 274. 275. per simile.
- Anates in Nilo fluvio quomodo capiuntur.

I 45

Index Rerum & Verborum.

Actionum indirectarum divisio	8	
Actiones per indirectum divinæ	116	
- - - - - humanæ	133	
Actiones per indirectum apparent in Philo- sophia. 148. in Rhetorica. 151. in Oratoria. 156. in Physica. 165. in Mathematic. Arith- metica, Architectonica, Musica. 166. Hi- storia. 167. Jurisprudencia. 170. Oecono- mia. 175. in Medicina. 182. Theologia. 183. Militia	184	
Actio Criminalis, qn. fieri possit civilis	158. in factum utilis, qn. institui possit	646
Actiones utiles ad quid tendunt	643	
Actor, si Reo reverentiam debet, quomodo Actio instituenda	616	
Adamantes in locis Indiæ petrosis effodiun- tur	26	
Adversariorum astutia, quomodo inverte- nda	213	
Adversarii è Republ. sunt expellendi, si sal- va esse velit	406	
Adversarius quomodo vincendus	346	
Adultera filium ex adulterio natum liberis legitimis quomodo notificat	295	
Adulterium punitum per oculorum priva- tionem	807	
	Adulter-	

Index Rerum & Verborum.

- Adulterium simul cum homicidio commis-
sum 627
- Advocatus in Criminalibus non admittitur
650
- Ædificia tempore belli defensionis mœnium
noxia dirimi debent 484
- Ænigmata veterum per ambages aliquid
innuunt 154
- Ἀντιπόρῳ & quis Græcis nominatur. 156. in-
ter Altercantes nemo se immisceat. 398.
per simile.
- Alternationes sæpè observantur circa præ-
cedentiam in administratione rei com-
munis. 655. in regno. 656. 834. in subscri-
ptione. 467. in bello. 570.
- Alternative Regimen habentes, communes
ordinare debent officiales. 750. ratio.
per Ambages tota natura versatur. 10. seq.
- Amicus fidelis non spernendus 327
- Amnestiæ Legis origo 608
- Amor clandestinus filia tandem à Patre
concessus 387
- - illicitus erga novercam 322
- - - filiam. 274. 275. per simile.
- Anates in Nilo fluvio quomodo capiuntur.

145

Index Rerum & Verborum.

- Annulus Chalybeus Herniosis inservit 46
Antichretico pacto quæ formula adjicienda 86
Apollini Cognomentum Loxiæ olim fuit tributum 154
Aquæ ope Siphonis plumbei in receptaculo altioris situs in humiliorem locum effundi potest 14
Aquila advolans est omen exitus præliorum 124
Arbor ab Hercule in orbem circum ductus 180. benedictus in Turcia, à Mahometo funis anchorari instari torta 180
Arbores mirabiles 34. 3
Arborum decorticatio præcavenda 71
Arbosculum Aureum in Abyssina 20
Archi-Episcopatus & Episcopatus, collatio quæ Regi Galliæ competat 46
Arma habere, gestare, fabricari, & vendi pp Rebelliones vetiti, 684. 686. 687. 693. 697. 703. 706. 711. 713. 714. 728. 799.
Arma militibus aurea & argentea data 77
Der Armen Nuh 40
Armillæ ex caudis equorum & margaritis compositi 137
Arriani ab Eusebio Episcopo elisi & decepti 435. Arte

Index Rerum & Verborum.

Artes Magicæ sunt actiones illicitæ	275
Arx quædam ad Salam, vocatur, der Wenz Delfstein	97
In Affecurationis Instrumento , Exceptio nulla valet	295
Astuti & callidi quoque falluntur	401
Athenienses ab invidia Lacedæmoniorum liberati	674
Avaritia Pythii ab uxore ejus redarguta	224
Audientia Legatis concessa capite aperto	748
Aves Aquaticas Peruviani manibus capi- unt	144
Aves stupendæ Magnitudinis , Hostes terræ Australis	764
Avis coronâ in capite ex pennis gestans	44
ab Aula grandes potentes tollendi	331
in Aulis Calumniatores multum nocent	263
Auræ venæ in Insula Ceylon in silicibus in- ventæ	26
Aurum Hispani in America ex venis Mine- ræ eliciunt	147
Austriæ superioris cum Ducatu Carinthiæ & Carniolæ de Præcedentia Controver- sia	442
Αὐτόχθεις	290.292

Autoritas quomodo conservanda & tuenda 407. 408.

Auxiliares copiae quomodo callidè in urbem inferendae 547

B.

BArba nigra & capilli cani, unde 252
Bellacibus vicinis arma callidè extorquentur. 425

Belli tempore multa illicita fiunt licita 484

Belli & Duelli susceptio in nihilum abit 437

à Bello dehortatus Darius per ænigma 687

Bellum cautè aversum 695

- - - ineundum 232. 233. 387. 345

Bellum ex improvviso inferendum notificatum per signum 380. per simile 386.

Bellum intestinum caute sedandum 448

Bellum ortum propter abductionem virginis ex coenobio 436

Bellum Pywslo à Cynea dissuasum, contra Italiam 666

Beneficiorum immemor & ingratus meritam luit poenam 414

Bibliothecis in bello nocendum 426.

Bierbrau-Steuer 814

Bohemiae Regis Titulo duo Reges utuntur Bom- 442.

Bombardorum canales linea helice torqua-
ti 88.

Bosporus Thracius est canalis ab urbe Con-
stantinopoli usq; ad Pontum Euxinū 12

Bremenſium Libertas & Sessio in Comitiiſ
366

Bruta variis figuris formata 50

C.

Calefactorium Instrumentum ex coctio-
ni salis inserviens 90

Calkſteinius à Residente Brandenb. captus
427

Calor in fornace quomodo diu detinen-
dus 175

Calumniatores in aulis multum nocent 263

in Camera Cæsarea inter Assessores & Pro-
curatores nulla cognatio esse debet 721

Campanas Armenii propter Rebellionem
non indulgent 712. nec Turci 713

Canalis sumtuosus urbium Batavorum, Lug-
dunum, ac Hademum ædificatus 614

Canalis respirationi hominis inserviens 88

Canes feris ne noceant, præcavendum 719

Cantatrix amabilis in præcautionem peri-
culi donata 702

Capilli nigri, & Barba grysea	252
Capillorum intortorum mos vetus	173
Capitalia non debent plus, quam 5. pro 100. dare	810.
Captiva à Rege in matrimonium ducta	727
Captivitas per Literas mandata	383
Cartexius in occultò meditationibus vaca- re voluit	221
Castella viduis illustrium non debent attri- bui	819
Castitas à virgine callidè servata	256. 292.
Castra hostium sunt exploranda 503. varii modi	
Causæ civiles intricatæ, quomodo deciden- dæ.	608. 610.
in Causis intricatis expeditio Legatorum manet in statu quo	365.
Cautè in omnibus procedendum 837. per Exempla.	
Cautela est declinatio mali	660
Caystrus fluvius propè Ephesum	9
Certamen particulare pro generali eligitur	737
Christus per parabolas & similia sæpè locu- tus	128. 130.
Christianos novos Maximianus imminue- re	

re tentavit per impositionem durorum Laborum	693
Cibi aurei	224
Circumstantiæ sæpè totam variant rem	836
Citatus tarde veniens quomodo excusan- dus	644
Civitas ab hoste callidè liberata & servata	351
Civitatis ingressus & egressus peregrinorum prohibitus ob varia metuenda.	720
Clades à Deo notificata	124
Classis Regis Persarū formidabilis perit	760
Clericus ad judicem secularem quomodo trahendus	646
Clericorum avaritia inexplebilis est	222
Coactè ne quisquid facere videatur, quo- modo præcavendum.	728.
Cochlidii forma in columnis apparet	93.
Cochlidia egregia, miranda, absq; contra- fulcro constantes 97. 98. sq. altissima 93.	
98. 99. quatuor genera	96
in Codicillis heredis institutio per indirectū fit	636
Cogitationes Magnatum debent esse occul- tæ 318. per simile.	
Columba exitum prælii indicans	129

- Columbarum trabes laminis quare circum-
datae 179
- Columna Trajan & Arcadii obliquationi-
bus linearibus formata 92
- Columna flexuosæ admirabiles Romæ ex
ære confectæ 92
- - pluries intortæ 93
- Corona Regia è capite decidens, fatalis 124
- Collusiones Principes præcavere debent 696
- - regnum ambientis eliduntur 696
- Cometa acinacis forma fatalis 124
- - versus caudam serpentiformis 67
- Competitorum in muneris vacatione ex-
pediens 251. 252
- Concilium nationale pro stabiliendæ reli-
gionis negotio 444
- Concilii Tridentini Controversia decisa de
extirpandis Hugonottis 446
- Concordia invincibilis quomodô servari
potest 381. per simile 390
- Conde prærogativam Regi præbendi man-
tile prætendit 456
- Conditiones quoque in Resolutionibus ad-
duntur 371
- Confessa à delinquente callidè expressa
618. 619. 621. 624
- Confessus non statim condemnandus 619
Con-

- Conjugalis amor quomodo conservatus 800
- Conjuraciones civium cautè cavendæ 689
- Conjux inops defraudata, alienata revocare potest. 280
- Consequentia malæ per simulationem sunt præcavendæ 744
- Consilium per indirectum datum 217. apertum 322. 323
- Consilia cauta cum ratione, quæ prospera, casu, placent 835. per simile
- - magnatum per similia significata 375. 377.
- in Consiliis capiendis cautè & non præcipitanter agendum 798
- Consiliarius aulicus dissuadere debet Principem à malis imminentibus 646. seqq.
- Consiliarii aulici requisita 317
- - officium pergrave 319
- - in Consiliis capiendis expediti esse debent 371
- - sæpe stante pede consilia dare necesse habent 350
- Conspiratio detecta callidè excusata 740
- Conspiraciones Regi præcavendæ 727. præprimis in bello 782. 783

Conspirationis crimen acerrime punitum	388
Conspirationes cum hostili Classe quomodo præcavendæ	780
- - in urbibus quomodo præcavendæ	781
Conspirantium supplicium sæpè ad indefinitum tempus differtur quum	745
Consulum Romanorum Creatio discordiam parit	604
Contemptus per jocum declinatus	260
Contractus vitalitius	615
Contributiones & collectæ novæ moventur Tumultus	741. 751
à Contributione aliàs exempti & privilegiati	486. 487
quomodo callidè possunt adigi	608
Controversiæ in extricabiles ab ipsis magnatibus sepultæ	431
- - - alias sopitæ	314. 315
Conventicula & collusiones à Principe præcavendæ	697. 716
- - militum in Belgia prohibita	721
Conventus Magnatum personales periculosa, odiosa sæpè fiunt, 1. scisso ponte, 1. in medio ponte, 1. in medio fluminis, 1. in mari 441. per Exempla.	Con-

Index Rerum & Verborum.

Convivium aureum	224.	lethale	262
Cornu Hammonis miraculosum			25
Coronam Regis Hungar. septem personæ custodiunt			804
Coronandi Imperatorem Rom. Juris com- petentia inter Elect. Mogunt. & Colon. decisa			472
Correctio propositi mali per similia facta			329. 331. 375
Coverdem mirè ab obsidione liberata			421
Das Eredenzen bey Fürsten und Herren gebräuchlich cui			723
Culpa commissa in alium devoluta			453
Currus sponte progrediens à Weigelio confectus			85
Cygneæ ædificia situm habent inflexū			108

D.

D ägen/ Nobilis Gothus			668
Davos Provincia præcedentiam arguit inter 6. Rhætiae judicia			612
Debitorum ex belli Calamitatibus ad ino- piam redacti, quomodo solvere possunt			815
Debitoris fugitivi Creditores solvit Legatus Galliae			754

Deceptio quandoque licita	435
Decipiens damnum rependere debet decepto	294
Decretum honorabilius abrogatum	384
Defectio Magnatum Principi multum nocet	491. 492
Defensio Territoriï quomodo callidè instituenda	549
Delicta à Deo per sortem patefacta	128
Delinquens fugitivus callidè retardatus	608
Delinquentium ab officio degradatio	629
- - Executio ad aliquot dies differenda	817
- - supplicia præcaveri possunt per intercessionem puellæ	824
Dementiam simulans Solon, bonum dedit consilium	249. 250
Dens Elephantis tres circumvolutiones habens	53
Depositi executio famosa, quomodo præcavenda	817
Desertū Tartariæ Lop præsentat Literā S. 18	
Desolationes præcavent ab hostili invasione	762. 763
Desponsationis clandestinæ poena à Patre donata	387
	Deus

- Deus & indirectis mediis agit quandoque
116, 117. seq. 122. 129. 130
- Diabolus marinus 43
- - variis modis homines seducere inten-
dit 258. seq.
- Dictatorum Rom. origo 605
- Diffidationes à Carolo IV. abolitæ, in A. B.
308
- Digestio quomodo acceleranda 89
- Digestor ossium novus quid 89
- Directorium inter æquales alternativè per
alternationem haberi potest. 478. quan-
doque per Commissionem, Transactio-
nem, Sequestrationem 482
- Disputandi modus per indirectum 149. 150
- Dissidia gravissima per matrimonia, & Pa-
cta successoria sopita. 476. per Exempla
nec non per Commissiones, Transactio-
nes, Sequestrationes 482
- Domus non in recta, sed obliqua forma po-
nenda. 108. ratio ibid.
- ad Domus Emptionem nemo nisi civis ad-
mittitur 640
- Dona Lustrica quandoque à Magnatibus
dantur in vix solubilibus controversiis
477
- Donatio-

spicione, meritò, eximendam habebo, cur,
si velim, illas eò usque haud curem, ut iis,
publicè, respondeam, sciens Viros Studio-
rum satis peritos arque sincerè bonos, nec
non justos rerum æstimatores, & æquos
Erratorum forsaa alicubi obviorum, ut-
pote ex negligentia & evitabili culpa, à
me haud relictorum, interpretes, cogita-
tuos esse, juxta dictamen conscientia, &
æquitatem, de vero hujus Scripti valore, ac
quemvis candidum Lectorem, per Ratio-
nem & Experientiam, in suo convictum iri
Animo, quòusque vera sint habenda, quæ
scripsi. Soli tandem isti æterna sit Gloria
Principi, quem Throni, Diademata, & Sce-
ptra, adorant, Hujus enim paternæ In-
dulgentiæ debeo, quòd conti-
nuari hæctenus potuerit
meæ

Tabula Vitæ.

I N D E X RERUM ET VERBORUM.

A.

- A**bbatum prerogativa in Comitibus
Lubetiae Decisa 457
- Abitus è conspectu Principis quomodo instituendus 171
- Accisae generali exempti se non possunt subducere 683
- Accusatio ob reverentiam venetiis quomodo peragitur 296
- Acies formata, vel in formam cochleae, vel cornu 810
- Actio, non solum agere, sed & loqui in se comprehendit 2
- Actio omnis, s. bona, s. mala à voluntate est 349
- Actio per indirectum quid 5
- Actio per indirectum & expedientia quid 7
- Actiones per indirectum haud levis sunt momenti 305.310.314
- & praepriis inter Magnates observandae 314

Nn

Actionum

Index Rerum & Verborum.

Actionum indirectarum divisio	8	
Actiones per indirectum divinæ	116	
- - - - - humanæ	133	
Actiones per indirectum apparent in Philo- sophia. 148. in Rhetorica. 151. in Oratoria. 156. in Physica. 165. in Mathematic. Arith- metica, Architectonica, Musica. 166. Hi- storia. 167. Jurisprudentia. 170. Oecon- omia. 175. in Medicina. 182. Theologia. 183. Militia	184	
Actio Criminalis, qn. fieri possit civilis	158. in factum utilis, qn. institui possit	646
Actiones utiles ad quid tendunt	643	
Actor, si Reo reverentiam debet, quomodo Actio instituenda	616	
Adamantes in locis Indiæ petrosis effodiun- tur	26	
Adversariorum astutia, quomodo inverte- nda	213	
Adversarii è Republ. sunt expellendi, si sal- va esse velit	406	
Adversarius quomodo vincendus	346	
Adultera filium ex adulterio natum liberis legitimis quomodo notificat	295	
Adulterium punitum per oculorum priva- tionem	807	
	Adulte-	

Index Rerum & Verborum.

Adulterium simul cum homicidio commis- sum	627
Advocatus in Criminalibus non admittitur	650
Ædificia tempore belli defensionis mœnium noxia dirimi debent	484
Ænigmata veterum per ambages aliquid innuunt	154
Ἀντιπόρῳ & quis Græcis nominatur. 156. in- ter Altercantes nemo se immisceat. 398. per simile.	
Alternationes sæpè observantur circa præ- cedentiam in administratione rei com- munis. 655. in regno. 656. 834. in subscri- ptione. 467. in bello. 570.	
Alternative Regimen habentes, communes ordinare debent officiales. 750. ratio. per Ambages tota natura versatur. 10. seq.	
Amicus fidelis non spernendus	327
Amnestiæ Legis origo	608
Amor clandestinus filiæ tandem à Patre concessus	387
- illicitus erga novercam	322
- - - filiam. 274. 275. per simile.	
Anates in Nilo fluvio quomodo capiuntur.	145

Index Rerum & Verborum.

- Annulus Chalybeus Herniosis inservit 40
Antichretico pacto quæ formula adjicienda 86
Apollini Cognomentum Loxiæ olim fuit tributum 15
Aquæ ope Siphonis plumbei in receptaculo altioris situs in humiliorem locum effundi potest 14
Aquila advolans est omen exitus præliorum 124
Arbor ab Hercule in orbem circum ductus 180. benedictus in Turcia, à Mahometi funis anchorari instari torta 180
Arbores mirabiles 34. 3
Arborum decorticatio præcavenda 71
Arbosculum Aureum in Abyssina 2
Archi-Episcopatus & Episcopatus, collatio quæ, Regi Galliæ competat 46
Arma habere, gestare, fabricari, & vendi pp. Rebelliones vetiti, 684. 686. 687. 693. 697. 703. 706. 711. 713. 714. 728. 799.
Arma militibus aurea & argentea data 77
Der Armen Ruh 40
Armillæ ex caudis equorum & margaritis compositi 13
Arriani ab Eusebio Episcopo elisi & decep. 435. Arto

Index Rerum & Verborum.

gicae sunt actiones illicitae	275
dam ad Salam, vocatur, der Wenz	
in	97
rationis Instrumento, Exceptio	
valet	295
callidi quoque falluntur	401
nes ab invidia Lacedæmoniorum	
ti	674
Pythii ab uxore ejus redarguta	224
ia Legatis concessa capite aperto	
	748
quaticas Peruviani manibus capi-	
	144
pendæ Magnitudinis, Hostes terræ	
ralis	764
ronā in capite ex pennis gestans	44
a grandes potentes tollendi	331
is Calumniatores multum nocent	263
venæ in Insula Ceylon in silicibus in-	
tæ	26
n Hispani in America ex venis Mine-	
eliciunt	147
ia superioris cum Ducatu Carinthiæ	
Carniolæ de Præcedentia Controver-	
a	442
ὄχλεις	290.292
Nn 3	Autori-

Autoritas quomodo conservanda & tuenda 407. 408.

Auxiliares copiae quomodo callidè in urbem inferendae 547.

B.

BArba nigra & capilli cani, unde 252
Bellacibus vicinis arma callidè extorquentur. 425

Belli tempore multa illicita fiunt licita 484

Belli & Duelli susceptio in nihilum abit 437

à Bello dehortatus Darius per ænigma 687

Bellum cautè aversum 695

- - - ineundum 232. 233. 387. 345

Bellum ex improvviso inferendum notificatum per signum 380. per simile 386.

Bellum intestinum caute sedandum 448

Bellum ortum propter abductionem virginis ex coenobio 436

Bellum Pywslo à Cynea disuasum, contra Italiam 666

Beneficiorum immemor & ingratus meritam luit poenam 414

Bibliothecis in bello nocendum 426.

Bierbrau-Steuer 814

Bohemiae Regis Titulo duo Reges utuntur 442. Bom-

Bombardorum canales linea helice torqua-
ti 88.

Bosporus Thracius est canalis ab urbe Con-
stantinopoli usq; ad Pontum Euxinū 12

Bremenium Libertas & Sessio in Comitibus
366

Bruta variis figuris formata 50

C.

Calefactorium Instrumentum ex coctio-
ni salis inserviens 90

Calksteinus à Residente Brandenb. captus
427

Calor in fornace quomodo diu detinen-
dus 175

Calumniatores in aulis multum nocent 263

in Camera Cæsarea inter Assessores & Pro-
curatores nulla cognatio esse debet 721

Campanas Armenii propter Rebellionem
non indulgent 712. nec Turci 713

Canalis sumtuosus urbium Batavorum, Lug-
dunum, ac Hademum ædificatus 614

Canalis respirationi hominis inserviens 88

Canes feris ne noceant, præcavendum 719

Cantatrix amabilis in præcautionem peri-
culi donata 702

Capilli nigri, & Barba grysea	252
Capillorum intortorum mos vetus	173
Capitalia non debent plus, quam 5. pro 100. dare	810.
Captiva à Rege in matrimonium ducta	727
Captivitas per Literas mandata	383
Cartexius in occultò meditationibus vaca- re voluit	221
Castella viduis illustrium non debent attri- bui	819
Castitas à virgine callidè servata	256. 292.
Castra hostium sunt exploranda	503. varii modi
Causæ civiles intricatæ, quomodo deciden- dæ.	608. 610.
in Causis intricatis expeditio Legatorum manet in statu quo	365.
Cautè in omnibus procedendum	837. per Exempla.
Cautela est declinatio mali	660
Caystrus fluvius propè Ephesum	9
Certamen particulare pro generali eligitur	737
Christus per parabolas & similia sæpè locu- tus	128. 130.
Christianos novos Maximianus imminue- re	

re tentavit per impositionem durorum Laborum	693
Cibi aurei	224
Circumstantiæ sæpè totam variant rem	836
Citatus tarde veniens quomodo excusan- dus	644
Civitas ab hoste callidè liberata & servata	351
Civitatis ingressus & egressus peregrinorum prohibitus ob varia metuenda.	720
Clades à Deo notificata	124
Classis Regis Persarū formidabilis perit	760
Clericus ad iudicem secularem quomodo trahendus	646
Clericorum avaritia inexplebilis est	222
Coactè ne quisquid facere videatur, quo- modo præcavendum.	728.
Cochlidii forma in columnis apparet	93.
Cochlidia egregia, miranda, absq; contra- fulcro constantes 97. 98. sq. altissima 93.	
98. 99. quatuor genera	96
in Codicillis heredis institutio per indirectū fit	636
Cogitationes Magnatum debent esse occul- tæ 318. per simile.	
Columba exitum prælii indicans	129

Columbarum trabes laminis quare circum-	
datae	179
Columna Trajam & Arcadii obliquationi-	
bus linearibus formata	92
Columna flexuosæ admirabiles Romæ ex	
ære confectæ	92
- - pluries intortæ	93
Corona Regia è capite decidens, fatalis	124
Collusiones Principes præcavere debent	696
- - regnum ambientis eliduntur	696
Cometa acinacis forma fatalis	124
- - versus caudam serpentiformis	67
Competitorum in muneris vacatione ex-	
pediens	251. 252
Concilium nationale pro stabiliendæ reli-	
gionis negotio	444
Concilii Tridentini Controversia decisa de	
extirpandis Hugonottis	446
Concordia invincibilis quomodô servari	
potest 381. per simile	390
Conde prærogativam Regi præbendi man-	
tile prætendit	456
Conditiones quoque in Resolutionibus ad-	
duntur	371
Confessa à delinquente callidè expressa	
	618. 619. 621. 624
Confessus non statim condemnandus	619
Con-	

- Conjugalis amor quomodo conservatus 800
- Conjuraciones civium cautè cavendæ 689
- Conjux inops defraudata, alienata revocare potest. 280
- Consequentia malæ per simulationem sunt præcavendæ 744
- Consilium per indirectum datum 217. apertum 322. 323
- Consilia cauta cum ratione, quæ prospera, casu, placent 835. per simile
- - magnatum per similia significata 375. 377.
- in Consiliis capiendis cautè & non præcipitanter agendum 798
- Consiliarius aulicus dissuadere debet Principem à malis imminentibus 646. seqq.
- Consiliarii aulici requisita 317
- - officium pergrave 319
- - in Consiliis capiendis expediti esse debent 371
- - sæpe stante pede consilia dare necesse habent 350
- Conspiratio detecta callidè excusata 740
- Conspiraciones Regi præcavendæ 727. præprimis in bello 782. 783

Conspirationis crimen acerrime punitum	388
Conspirationes cum hostili Classe quomodo præcavendæ	780
- - in urbibus quomodo præcavendæ	781
Conspirantium supplicium sæpè ad indefinitum tempus differtur quum	745
Consulum Romanorum Creatio discordiam parit	604
Contemptus per jocum declinatus	260
Contractus vitalitius	615
Contributiones & collectæ novæ movent Tumultus	741. 751
à Contributione aliàs exempti & privilegiati	486. 487
quomodo callidè possunt adigi	608
Controversiæ in extricabiles ab ipsis magnatibus sepultæ	431
- - - alias sopitæ	314. 315
Conventicula & collusiones à Principe præcavendæ	697. 716
- - militum in Belgia prohibita	721
Conventus Magnatum personales periculosa, odiosa sæpè fiunt, i. scisso ponte, i. in medio ponte, i. in medio fluminis, i. in mari 441. per Exempla.	Con-

Convivium aureum	224.	lethale	262
Cornu Hammonis miraculosum			25
Coronam Regis Hungar. septem personæ custodiunt			804
Coronandi Imperatorem Rom. Juris com- petentia inter Elect. Mogunt. & Colon. decisa			472
Correctio propositi mali per similia facta			329. 331. 375
Coverdem mirè ab obsidione liberata			421
Das Credenken bey Fürsten und Herren gebräuchlich cui			723
Culpa commissa in alium devoluta			453
Currus sponte progrediens à Weigelio confectus			85
Cygneæ ædificia situm habent inflexū			108

D.

D ägen/ Nobilis Gothus			668
Davos Provincia præcedentiam arguit inter 6. Rhætiae judicia			612
Debitorum ex belli Calamitatibus ad ino- piam redacti, quomodo solvere possunt			815
Debitoris fugitivi Creditores solvit Legatus Galliæ			754

Deceptio quandoque licita	435
Decipiens damnum rependere debet decepto	294
Decretum honorabilius abrogatum	384
Defectio Magnatum Principi multum nocet	491. 492
Defensio Territorii quomodo callidè instituenda	549
Delicta à Deo per sortem patefacta	128
Delinquens fugitivus callidè retardatus	608
Delinquentium ab officio degradatio	629
- Executio ad aliquot dies differenda	817
- supplicia præcaveri possunt per intercessionem puellæ	824
Dementiam simulans Solon, bonum dedit consilium	249. 250
Dens Elephantis tres circumvolutiones habens	53
Depositi executio famosa, quomodo præcavenda	827
Desertū Tartariæ Lop præsentat Literā S.	18
Desolationes præcavent ab hostili invasione	762. 763
Desponsationis clandestinæ poena à Patre donata	387
	Deus

Index Rerum & Verborum.

- Deus & indirectis mediis agit quandoque
116, 117. seq. 122. 129. 130
- Diabolus marinus 43
- - variis modis homines seducere inten-
dit 258. seq.
- Dictatorum Rom. origo 605
- Diffidationes à Carolo IV. abolitæ, in A. B.
308
- Digestio quomodo acceleranda 89
- Digestor ossium novus quid 89
- Directorium inter æquales alternativè per
alternationem haberi potest. 478. quan-
doque per Commissionem, Transactio-
nem, Sequestrationem 482
- Disputandi modus per indirectum 149. 150
- Dissidia gravissima per matrimonia, & Pa-
cta successoria sopita. 476. per Exempla
nec non per Commissiones, Transactio-
nes, Sequestrationes 482
- Domus non in recta, sed obliqua forma po-
nenda. 108. ratio ibid.
- ad Domus Emptionem nemo nisi civis ad-
mittitur 640
- Dona Lustrica quandoque à Magnatibus
dantur in vix solubilibus controversiis
477
- Donatio-

Donationes à Principe facta reductio tacitè reservata	458
Donationis nimiae damnum quomodo evi- tari possit	826
Donum Lethiferum sclopeti in arcula par- va transmissum	266
Dotalium rerum periculum quomodo ad maritum transferendum	825
- - alienatio quomodo marito prohi- benda	825
in Dubiis & arduis callide procedendum	361
	368
Duellum callidè præcautum	747
- - inter duces pro universali bello eligi- tur	436
ad Duellum provocatus, an comparere de- beat	299
Dux bellicus castra hostium explorare ne- cesse habet	502
- - hostem debilitare debet, & quomodo	498. seq.
- - hostiū manibus feliciter egressus	584
- - in angustiis destitutus ex illis quomo- do se liberare potest	575. 580
- - magis Principis, quam sui gloriam quærere debet	290

- - non solum Marte, sed & arte dimicare debet 494.f.
- - quomodo quid suis callidè notificare possit. 505. varii modi.
- - vivacitate & victivitate volitare necesse habet exercitum 492

E.

E Brietas animæ damnum infert 158

Ecclesiæ administratio ante Electionem non gerenda 271

Ecclēsia belli necessitate in propugnaculum verti potest 485

Ecclēsiæ minister ob solum rumorem pro concione personam criminis arguens, injuriarum tenetur 272

Ecclēsiarum ministri ob exigua salaria sponte exulare coguntur 261

- - vasa, ornatum, & thesaurum alienare licet 455

Edictum nocivum 308

In Electione novi Imperatoris dissidia sunt præcavenda 392

- - Regis demortui filii non sunt prætereundi 374

de Electoratu Controversia inter August. & Joh. Fried. decisa 445

Elector

Electoꝛ VII. sub conditione creatus	461
Eleemosynarum distributio	810
Elisabetha in Reginā Angliæ declarata	612
Emblemata, figuræ obliquatæ dicuntur	134
Emtio in spe facta	820
Emtiones inter Indos & Mahometanos celebratæ	235
Episcoporum Ecclesiæ revocatio	463
Episcoporum, Investitura nam Imperatori, an Papæ competat	441
Epistolarum usus in Sina abrogatus, quoq;	710. 717
Eques Nobilis creatus, propter calliditatem, à Rupolpho I.	253
Equi cauda novem ulnis longa, per duos servos gesta	139
Equus cornutus	51
Equus mira calliditate consecutus	220
Equina caro ob famem devorata	239
Eruditio nihil æstimatur hodiè, 405. nisi documentis eam ostendant. 831. per simile.	
Essecker Brück/ so von Holz/und über eine teutsche Meile lang	104
Euphratis Flumen	14
Excusationes illustrium personarum quomodo faciendæ	428
	Execu-

Executio in effigie quomodo fiat	628
Exhereditatio favorabilis	819
Exitus cujusque negotii prævideri debet	660
Expediens quid. 6. Ejus Synonyma & Ety- mologia	7
Expediti in Consiliis capiendis Consiliarii esse debent	371
Experientia quomodo acquirenda	171
Exploratores non sunt rari, in aulis magna- tum	430
Expositio infantis in loco licet publico, si moritur, meretrix homicidium comittit	288
Exteri in Regno Sueciæ nec Consiliarii, nec Præfecti constituuntur	799
- - in Urbe Carniolæ omninò constitu- untur	802

F.

F Acetiæ quandoque ad honores promo- vent	253
Factiones Rex Persarum quomodo præca- vet	704
Fallentiæ hostiles	581. 588
Fama & vita pari passu ambulant	299
Ferarum	

Ferarum noxia à canibus præcavenda	719
Ferarum Rapacium invasio quomodo in Africa & Asia præcavetur	144
Feras per varias insidias intercipere non li- cet	284
Feuda per dispositionem Testamentariam alienari non licet	282
Fideicommissi gravatio	294
Fidei fractio quid	587
Figuræ indirectæ & obliquæ in tota natura observantur	8.9.10. & seq.
Filii mors Patri à matre in vestitu lugubri in- dicata	390
Fluviorum mirabilis cursus. 8. 9. figuras & litteras repræsentans. 8. 9. 15. quare tam incurvatus, & non rectus ibid.	
Fœdus Batavorum cum Savoïs propter ve- ctigalis exaltationem	243
- - cum Ethnicis in summæ urgentis ne- cessitatis casu est licitum	483
- - non rumpendum	431
Fœminarum intercessio quandoque non multum valet	393
Fornacis novum inventum, ad detinendum calorem	175
	Fossæ

Fossæ & Lineæ circa fortalitium quomodo
formandæ 511

- - testæ cum palis acutis impletæ 762

Fortalitia in ripa maris mortui sita 18.19

- - longius à dominatu extincta , ener-
vant vires 424

- - quomodo aggredienda & vincenda
512.532.572.574

- - extruenda 184.185

Fortalitiolorum aditus quomodo præcaven-
dus 789

- - traditio quomodo præcaveatur. 712.
714

in Fortalitia nemo gladius intrare debet.

775.776.ad præcavendam Rebellionem.

Fortium animi emolliri quomodo possint.
425. per Exempla.

Fatricidium 263

Fratrum reconciliatio per simile facta 335

Fumacia obliqua 105

Fur tacitè argutus facinoris aula se subdu-
xit 698

- - per probam manifestatus 216

G.

GAbellarum variæ species 486

à Ga-

Index Rerum & Verborum.

à Gabellis Cerevisiæ exempti , quomodo ad hanc compelli possunt	608
in Gallinis oviductus admiratione dignus	44
Galliæ Rex utrum justè Successionem in Monarchia Hispanica prætere possit	755
Galliæ insignia olim Reges Britannia ge- starunt	358
Galliæ regi Ducis Burgundiæ Titulus ces- sus	462
Gallorum arrogantia & fastus à Turcis per- stringitur	342
• - modus pecuniam & tributa acquiren- di à peregrinis	415.416
• - thesaurus à Licinio furatus , & Imp. Augusto donatus	675
S.Gallus Urbis controversia decisa	612
Gelu in arborum floribus quomodo præca- vendum	181
Geradam uxor Marito non potest donare, bene tamen vendere	632
Gordius Rex per oraculum salutatus	154
Grando Cochleæ forma cœlo delapsus	67
Grottæ in cavitatibus terræ mirabiliter for- matae	14
	Guacha-

Guachape flumen in America oblique
fluens II

H.

H Alæ Suevorum Senatus superioris & in-
ferioris insignia propter dissidia
conjuncta 732

Hamburgenſes Homagium præſtare recu-
ſant Regi Daniæ 465

Henricus Auceps callidè liberatur ab inva-
ſione Imp. Conradi 676

Hercules Antæum vincere quid denotatur
660

Hieroglyphicis uſi ſunt Ægyptii 156

Hirundines uſæ in urbis occupatione 545

Hirſchfeldenſis Civitatis Executio præca-
vetur per literas 729

Hiſtorici res odioſas per alias perſonas in-
troducunt 167

Hiſtoriarum Lectio in vitâ communi mul-
tum prodeſt. 303. & ſermo per hiſtorias
illuſtrata, multum utilitatis habet 302

ad Hiſtoriarum Exemplum multi Reges
adminiſtrationes ſuas accommodant 303

Homicidium indiſirectum æque eſt ac medi-
atum 287

- - committit, qui Philtrum dat, 288. nec
non

non meretrix, quæ filium exponit, si moritur	289
• • indirectè probatum	651
Homicidii ordinarii poena capitali non est afficiendus, qui mandat aliquem tantum verberare, qui tamen moritur	645
Homicidium sæpè à non volente fit	169
Hominis mira efformatio per omnia mem- bra	59. 60
Hominum confluxus in Regionem aliquam quomodo promovendus	421
Horologium ad præcavendam donatio- nem non denegandam redditur Ineptum	702
Horologia Turcæ non habent, nisi in locis paucis	713
Hortus Clausus Salomonis	17
- - Labyrinthus	106
Hortulanorum experimenta	180. 181
Hostium invasio quomodo præcavenda, scil. desolatione finium. 763. 764. per fos- sa 764. 765. per viarum corruptionem per devastationem. 766. per pontium destruc- tionem. 767. victualium interreptio- nem. 767. 770. 788. omnis generis aquæ subtractionem. 768. & fontium conclu- sionem.	

fionem. 769. per excitationem belli in
hostis territorio. 773. per literas inter-
ceptas

770

Hostilia molimina quomodo Japoniæ Im-
perator præcavet

704. 461

Hostis aggrediendus & vincendus, cum cal-
liditate. 213. 232. 233. 340. 397. victuali-
um & munitionis subtractione. 535. per
simulationem loci derelinquendi. 520.
adde. 510. 512. 532. 540. 545. 559. arbores
cædendo

555

Hostis quomodo ex Territorio & Regione
repellendus. 550. in hostis territorium in-
vadendo. 556. incendio, siti. 552. 554. fa-
me. 261. an etiam veneno. v. g. fontes,
pascua inficiendo. 600. inundatione.
518. 519. 566. aeris infectioe. 434. aquæ de-
tractione

541

Hostium manibus quomodo evadendum.

788. 790. 792. claudendo æditus ad castra
538. 539. vias invias faciendo

548

Hostis prælia aperta fugiens quomodo ex
castris suis circumvallatis expellendus.
527. aditum alimentorum præscindendo
502. succursum decidendo. 239. 426. mo-

O o

lendinas

- lendinas comburendo. 540. per inclusio-
nem 543
- Hostis è castris callide pepulsus. 563. per
Dracones ignitos. per apes.
- Hostis formidabilis per ambages aggredien-
dus 762
- Hostis prius aggrediendus & vincendus,
antequam de victoria dicatur. 397. per si-
mile.
- Hostibus inimicis non semper credendum,
nec propterea bellum contra unum in-
choandum. 398. per simile.
- Hostis quomodo possit debilitari 498
- - falli, per Insignium fallencias. 586.
per rumorem. 589. ægritudinis
Principis. 598. vestium colorem.
586. ovium grege. 592. 596. Severæ
Spiegel. 568. per literas. 770. per
Tubarum inflationem 559
- Hostis ne victum fugientem persequi possit,
quomodo præcavendum 581. 582. 765.
770. 771. 772. 786. 787
- Hostis victus, ne iterum recedat, & loca oc-
cupata ex improvviso invadat. 774. pon-
tium corruptione, moenium destructio-
ne.

Hostis

Hostis fortis quomodo paucis militibus vincendus	510.765
Hostem pecunia corrumpere num licitum	600
Hugonottorum Religio extingui intenditur	446
Hyperbole incredibilia affirmat	151

I.

J acobus V. Rex Scotiæ, Elisabethæ succedens, dissidium trium regnorum, quoad præcedentiam sopivit	455
Imber ingens grandine mistus liberat Romanam ab obsidione	121
Immunitatis privilegium ab omnibus oneribus in quantum valeat	645
Imperitia ex instantia verborum sæpè apparet	214
Imperium alternatim & annuatim gestum	432
Imperium muliebrem, in regno quomodo assecutum	266
Imperium per calliditatem attractum	269
Impostarum variæ species	456
Incarceratio Procerum & Magnatum callidè instituenda	349

Index Rerum & Verborum.

Incendium dolosum	275
Incendia subterranea Sylvarum & Saltuum quomodo infringenda	182
in Incendio vicini domum dirimere pos- sum, absque injuriâ	824
Incestus Patris cum filia	275
Indiæ orientalis Reges respectum suum ob- servant	344
Indiæ orientalis Regis consilia & mandata nulli dissuadere licet	345
Indirectum quid	2
Indirecti Synonyma	2.3.4
- - Descriptio	5
- - origo & natura	8
per Indirectum omnia in natura fiunt & fiunt	8.9.10.
- - multa in Jure fiunt	629.639
Indirectè necessaria	151
Indirectis mediis Deus interdum agit	116.117
Induciæ prorogatæ	368
Infamiæ macula per Principis dispensatio- nem tolli potest	424
Ingratorum merces	414
Inimicitia inter Guisium & Condæum à Carolo IX. sopita	741. aliud exemplum 745
	Inimico

Index Rerum & Verborum

Inimico nuncium latum notificatum	414
Inimicus blanditiis movendus	241
- - - parum potens non metuendus	491
	492
Injuriarum actio per indirectum remissa	820
in Injuriarum Processu per Procuratorem,	
agi potest	821
- - - pecunia pro famæ læsione ad pias	
causas destinari potest	823
Injuriarum Actiones, semel sopitæ, ne revi-	
viscant, quomodo præcavendum	816
Injuria illata uxori virum tangit	629
Injuriarum Actio evitari potest, per denun-	
ciationem	828
Inquisitionis Ecclesiasticæ iniquitas quo-	
modo à Venetis præcaveatur	801
Inscitia à culpa non excusat	171
In Secta variis figuris formataa	36.37
Insidias Princeps à Ministris per donationes	
honores, blanditias præcavet	725
Insignia figuris obliquatis formata	135
- - - quarundam familiarum	135. 136
- - - viduarum & virginum	136
Insignibus uti aliorum Magnatum, gravem	
committit injuriam 586. per exempla.	

Index Rerum & Verborum.

Instrumenta varia obliquata Mechanica	110.111.112
Instrumentum Musicum, ubi nervus fidium indirectè extensus	109
Investitura Episcoporum num Imperatori an Papæ competat	441
Invidia quomodo cautè avertenda	361
Joh. Fried. Dux Saxon. dimissio ex captivi- tate frustra petitur	451
Ira per simile quoddam brevi lenita	338
Iracundiæ calor Imperantibus multum no- cet	410
Italix prospitur ab Augusto, ne fame pereat	692
Itinera in Marocco periculosa	663
- - varia terra ac mari non linea recta instituantur	661
Judex Actorum & Reum audire debet	726
- - dormitans minus justè ferens senten- tiam, ipse luit pœnam	433
- - in judicando cautus procedere de- bet	608.609
- - minus æque judicans	216
Julii Cæs. victoria in formidabiles Germa- nos	761
Jura controversa inter Magnates defendi &	

- & deduci possunt per Scripta virorum
clarorum 426
- Jura sua privatus & minus potens conse-
qui debet Jure cessionis 423
- - certo modo factum & servatum 431.
436.438
- - semel præstitum non frangendum 431
436.438
- in Jure fraudes quomodo committuntur 279
- Jurisdictio in Criminalibus controversa
conjunctim exercenda 616
- Jurisdictionem privatus alicui concedere
potest, per Feudi concessionem 294
- Jurisprudentia sæpe sæpius indirectè pro-
cedit 170
- Juris sui abdicatio cautè provisa 458
- Jus annuum Galliae ad præcavendum tu-
multus in 9. annos prorogatum 705
- Jus Patronatus dubium alternative exerce-
ri potest 656
- - semel concessum quomodo revocari
possit 478

K.

K Auffungii Plagium Seren. Princ. Elect.
Altenburgensis 122

O o 4

Kie,

Kie, vel Voa, fluvius urbis Sicafis Kiexai 10

L.

Labyrinthis artificiales 105.106

Lacte è mammillis in carcere nutriti 228.229

Lapides mira figura, serpentis, cornu arietis formati 25.26.27.28

Legatus absque responsione honestè dimissus 359

- - despectui habitus, ejus excusatio 353. 354

- - mendici habitu sponsam sui principalis ambit 357

- - pallio pro pulvinari utitur 353

- - respectum Principis sui observare debet 351.355.360.678

Legati audientias quomodo ambire solent 347.357

- - Magnatum pari dignitate gaudentium, quomodo se gerant, ratione præcedentiæ 680.717

- - Principum quomodo Legitimationes suas producant 457

- - quo diligentius commissa expediant, personæ alienæ sunt 686

Legati

- Legati sæpè stante pede expedientia exco-
gitare necesse habent 350.352
- - simulare & dissimulare discant 349.
393
- - Turcici propter contagiosam suspici-
onem non rectâ viâ Viennam pro-
cedunt 720
- Legatis olim à Czaro dati custodes, quare
715
- Legatorum audientia apud Venetos quo-
modo permittitur 802
- - de visitatione controversia callidè so-
pita 362
- - Præcedentia in ludis & aliis actioni-
bus 682
- Legatorum vexatio quomodo compensata
387.391
- Legationes callidè & sub rectis personis in-
stitutæ, & cur 430
- in Leges inquirere Juvenibus apud Creden-
ses erat interdictum 791
- Leges à Magistratu subditis sunt dandæ 793
- - à subditis ne violentur, quomodo
præcavendum 793
- Legibus solutus & Princeps 249
- Legitima gravari potest per indirectum 637
- Leo callidè interfectus 391

Index Rerum & Verborum.

Lex, ne quis græcas literas discat, cur	795
Liberatio callida è periculo	253.254
Libra noviter inventa à Gallo in Cylindro	89
in Licitatione heres æquali pretium offerens, Licitatori præfertur	635
Lignum nigrum in Moscovia instar Petræ durissimum	35
Lignorum furta callidè præcauta	719
Lineæ obliquatæ artificiosum inventum	8. 83.94.101.III.134
Lis feudalisi concernat Dominum, Jurisdictio Patribus curiæ tribuitur	635
Literæ figuris mire obliquatis	134
- - inter Imperatorem Rom. & Turcic. quomodo subscribantur	455
- - per stationem militum figuratæ	138
- - repræsentantia flumina & deserta	18
- - recredentiales à Czaro datæ à Legato statuto acceptari recusantur	460
Literatorum despectus castigatur	405
Litis perlæsus quomodo quis efficiend9	652
Litium terminandorum modus	423
Livonici deputati à Czaro in convivio opertis patinis tractantur, quare	714
Locatio Conductio reciproca datur	655
	Locatio

- Locatio Conductio in quantum obligatur** 641
in Logica dantur indirecta opposita Syllogismi indirecti &c. 149
Loquacitas cujusdam adolescentis carpta 228. seq.
Locationes Hieroglyphicæ. 157. 188. ad 198. it. 211. 218. 227. 228. 232. 274.
Loquendi modus planè indirectus, per signa digitorum. 232. manus. 235. Tibicinum, & capitis gestum. 236. per nutum. 245. cantando 306
Loquendi modus verbis ac sermonibus conditionaliter prolatis liberior est 673
Luctus cum singulari prudentia Magnatibus indicandus 335
Ludus Basilinda Politicam discere valet 140
• • in Hispania equestris, das Schnees-
• • • • • chen Spiel dictus 139
• • • • • interdum concedendus & Clericis
• • • • • per simile 187
Lumen quomodo in conclave tenebrosum inducendum 165
Lutheri Reformatio à Friderico sapiente, approbata, 309

Lutherus ex Concilio Wormaziensi redux à Friderico Wilhelmo interceptus	738
Lychnuchi penfiles	110
Lytron captivorum vincendorum quomo- do partiendum	332

M.

M Achina aquarum evacuationi inservi- ens	87
Machinae hydraulicae stupendae	102
Machina respirationi sub aqua inserviens	91
Magistratus abdicari potest officio, si onus humeris suis impar videtur	490
- - consilia sua non debet propalare	795
- - damnum libertatis publicae praecautu- rus, Leges dare debet	793.794
- - ne malè fungatur officio suo, praedia habere non debet	796
- - saevitia erga subditos	222.261
- - subditos quomodo abstinere valeat à vitiis	682
- - ultra annum Regmimen habere non debet, ad praecavenda molimina	791.802.809
Magnates displicentiam suam quomodo declarant	714
- - quomodo periculis subditorum, & pere-	

- peregrinorum insidiis præcavere
possint 722
- Magnates sæpe incognito, incivitatem ali-
quam incedunt 759
- Magnatum cogitationes esse debent occul-
tæ. 318. per simile.
- - vitia sub alterius personæ nominatio-
ne carpere debent 348
- Major quomodo restituendus 642
- Mali mores quomodo præcaveri possunt 796
- ex Malis duobus minus eligendum 487. 488
per exempla 490. 491. 742
- Mandata per signa data 375. 377
- - honorabilius abrogata 384. 744
 - - Principū non sunt spernanda 413. 439
- in Mandatis formula : directe & indirectè:
semper legitur. 310. per exempla.
- Maria Catholica Angliæ Regina Sororem
Elisabeth captivam tenet 446
- Masticis ligni venditio prohibita 713
- Mater agnoscere recusans filium, cogitur
ei nubere 609
- - allicit filium ad amorem illicitum
 - - undecim filios recens natos, ut lupos
parvos submergi mandat 389

Matrimonia singulari calliditate contracta
196. 214.

Maximilianus I. felicissimus quoad excogitationem expedientium 735.

- ▪ in petra damas prosequendo errans,
liberatur ab angelo 130

Medici monopolia habere non debent 272

Medicorum quorundam notabilis cura 182.

Medicus non potest ægro confessionem
suadere per alium 287

Meditationibus in secreto melius vacare
possumus 221

Mercaturam promovent usuræ exiguæ 421

Mercium transportatio & expectatio prohibetur in Abyssina 708

- ▪ valor non debet exaggerari 283

Meretricula à libidine ad meliorem vitam
ducta 215

Milites arma oppignorare prohibentur 722

- ▪ bellicosi vino nimium indulgentes,
se ipsos corrumpunt 668

- ▪ Ignavia, luxuriæ dediti, quomodo
excitandi 495. 496

- ▪ in loco minus facile inexpugnabili
uniti, rebellioni studere solent
665. per exempla.

Index Rerum & verborum.

- in præliis & conflictu ne facile fugā capiant, quomodo præcaven- dum	771. 782. 783.
- - ne ex occupato territorio fugam capiant	773
Militum exercitatio in pace summe est ne- cessaria	492. per exempla
Militum Lustratio Episcopo non competit	667
- - stipendia sunt solvenda	548
Militibus stipendiorum subtractio, quomo- do præcavenda	785
in Mineralibus variæ figuræ à natura pro- vidè formatae	25
Minervæ Lucus sacer, quis sit	727
Ministri Ecclesiæ ob scandalum perpetra- tum translocatio	616
Ministrorum Magnatum animadversiones interdum indirectè fiunt	482
Miniren / quomodo hostibus impedi- dum	585
Missorum abrogatio à D. Jona urgetur	443
Molendina superius ædificata inferiori da- mnum infert	281
Monetæ corruptæ devaluatio	309
Moneta ferrea interdicta	603. cur <u>Moneta</u>

Index Rerum & Verborm.

Moneta nova à Rege Galliaë introducta	460
Monetarum valor imminutus & postea re- cusus ad majorem valorem	417. 419
Montes in Abbasyno	20. 24
Montes pietatis	810
- - serpentis instar à natura efformati	15. 20. seq. 102. 103
in Montibus fortalitia, Castella & arces po- sitæ	419
Morbi remedia per somnum monstrata	126
Mores minus decores quomodo in gravi persona corrigendi	160
Moribundorum petitio non incassum fa- cta	416
Moscovitaë pacem perpetuam concludunt cum Suevis super commerciis	681
in Moscovia Pater sponsæ ambit Sponsam	236
Muli prohibentur à Rege Portugaliaë, cur	701
Mulier quæ ducenda	206
Mulieres callidè appetunt regna	373
- - callidaë & versutaë	224. 225. sq. 230. 231. exempla sacra & profana 186. 187. 256. 373.
Mulieres captivas liberant	230. 231. Munera

Index Rerum & Verborum.

Munera quomodo in dignitate constitutis personis danda	159
Mus factitius insultum faciens	111
Mutatio reservanda Successori	458
Mutuum in depositum verti nequit	281
Mysteri Rebello rustica	270

N.

Nationale Consilium pro stabilienda re- ligione	444
Nationum irruptio in territorium nociva 667. per simile.	
Naves ab hoste sub aqua perforatae pereunt 547. per exempla.	
- - per ignem incensae	568
- - mire formatae	547
Navibus funes anchorariae abscissae	569
Navale praelium ob denegatam velorum dimissionem ortum	466
in Navalibus pugnis quomodo victoria tentenda	525
in Naufragii periculo personae ejectae	30, 291
Narva ab obsesione liberata	512
Necessitate urgente facta quaedam illicita fiunt licita 484. per exempla	
Nedan fluvijs in Arcadia	8
Negligentia non excusat à culpa	170
Negotia	

Negotia & mercaturam promovent exiguæ
usuræ 421

Neonymphis sub actu copulationis jugum
imponitur 114

Neutralitas Magnatum utilis conceditur 481

Neutralitatis locus electus ad subscriptio-
nem Pacis in Regem Gallia & Hispania 446

Nidus Prædonum 21

Nili fluvii cursus obliquus 11

Nix sitientibus aquam præbet 177

Nobilitas pecuniâ adepta 417

Nomina per stationem militum figurata 138

Notificare alicui aliquid possum per simi-
lia 323. per aves 505. per picturam 243.
per signa, per literas 379. 380. 386. 445.
in bello 505

Nova tecto silentio aperta 422

Nuncio communi mercedis commensura-
tio per viam facta 642

Nuptiæ per Magnates conciliatæ 423

O.

Obedientia à subditis invitæ periculo
Magistratui præstanda 410

Obli-

Index Rerum & Verborum.

- Obliquus cursus. Proverbii hujus origo 3
Obsides in præcautionem mali præsumen-
tis dantur 709. 712. 715
Obsidio ab urbe quomodo callidè sublata
249. 562
- - Fortalitii callidè instituenda 405
Officia publica non temerè ambienda 201
- - - per indirectum consecuta 221
ab Officiò remotio callidè instituta 419
Omina exitum præliorum monstrantia
124. 125
- - non semper sunt negligenda 305 per
singulare exemplum.
Opificum Manufacturæ quomodo persi-
stere possunt 419
per Oracula Reges nominati 154. 155
Oracula flexiloquè loquuntur 154
- - - non spernanda 684
Orator prudens esse debet in dubiis 361
in Oratoria usus nominis per indirectum
apparet 152. 157. 159
in Ordinatione Pastorum duobus Episcopis
subjectorum, superior fungitur officio
474.
Ostracismus est judicium Atheniensium 794
Otiosus in Italia accusatus & damnatus 296
Ovis

Ovis gallinarum & anserum tonitru ne
noceat, quomodo præcavendum 179

P.

PActa diabolica 275. 276

Pactum additionis in diem & L. Com-
missor. non valet 640

Pacta matrimonialia inter Regem Gallia &
Hispania scripta 455

Palinodia jocosa virgini meretrici facta 253

Panni Cygnææ quomodo signantur 806

Pannificum & Textorum controversia de-
cisa 615

Pantheon templum omnium Deorum, in
figurâ rotunda ædificatum 434

Papa cum calliditate factus 394

- - de Quietismo suspectus 464

- - quomodo se pro varii veneni gene-
ribus præcavet 722

Papalis dignitas non omnibus placet 395

Parentes mortem liberorum non adeò luge-
re debent 339. seqq.

Der Parnassus-Berg/ quid 122

Parochi duo de officiis inter se altercantes,
exercitium fieri potest alternativè 656

Pastor, quomodo repræhendere, punire, &
consolari potest 183

Pastor

Index Rerum & Verborum.

- Pastor quomodo sub sigillo confessionis
concredita aperire debeat 298
- Pater filium quoad allodialia exclusum, et-
iam exheredare potest in feudalib9 634
- Pater Principem heredem instituere potest
634
- - potest uni filiorum plus legare 633
 - - privatus filio Regi facto reverentiā
denegans, quomodo decisū 739
- Pauperies si quadrupes fecerit, ne dominus
de damno teneatur 827
- Pax ab hoste per Neutrales quæsitā 428
- - conciliata per nummum divisum,
indicata 327
 - - inter Mathiam & Ladislaum conci-
liata 442
- Pacis Bononiensis Tractatus 452
- - desideratæ remoratio, quomodo
præcavenda 759
 - - Tractatus confirmatio inter Ludo-
vicum XI. & Eduardū 733
- ob peccatum proprium nemo alius pati ac
mori debet 289
- Pecunia quomodo callidè à subditis acqui-
renda & exprimenda 193. 194. 239. 248.
262. 379. 417. 420. 486
- soluta

Index Rerum & Verborum.

- - soluta callidè recuperata	222
Pellis non prius vendenda, antequam capta & maciata fera	397
Pelles illicito tempore non vendendæ	718
Perdices vacea factitia capiuntur	144
Peregrinantes præcavere debent periculo	661
è Periculo callida liberatio	253
Periculum imminens quomodo præcaven- dum	248. 253
- - per indirectum notificatum	325
Persarum superinductio novellæ uxoris conjugi familiæ	251
Persuasiones callidè instituendæ	223
Pertinacia per simile correctæ	328
Pestis quomodo dolose procurata	277
Petita implorantium ad tædium usque à Consiliariis Principum differuntur	370
ad Petitem periculosum quomodo cautè respondendum	736. 811. 812
Petitio periculosa callidè denegata	433. 446
- - - per intercessionem tertii adeptæ	434. 810
- - - non deneganda, quomodo cautè declinanda	702. 808
- - - indirecta	210. 403. 696
	à Magna

Index Rerum & Verborum.

- - - à Magnatibus cautè per tertiũ fit	171
- - - pro delinquente callidè recusata.	
452. non recusata	696
Petræ altissimæ	16
Philosophari per indirectum vera est Philo- sophia	148
Philtro mediante multi favorem sibi pari- unt	273
Philtri datio est species Homicidii per indi- rectum	288
Physica indirectas observationes docet	165
Pignus intra certum tempus quo luat debi- tor, Creditor quomodo præcavet	817
Pignoris Jus, si res duobus sit obligata, & pri- us debitum solutum	638
Piscandi modus novus	143
Piscatores Venetiis pisces aperto capite & nudis pedibus vendere debent	607
Pisces escando non licet decipere	284
Piscium genera variè figurata	39. 40. 41
- - nimis parvorum veditio prohibita	718
Plateæ in civitate quâ flexuosæ ædificatæ	109
Podagra simulata	409
Pœna ob certas circumstantias ad certos an- nos differtur	625
	Pœtæ

Poetae circuitationibus utuntur	163
Poloniae Rex Titulo & insignibus Sueciae utitur	457
Pomum quomodo amoenum & rubicundum faciendum	181
- - lignei mirabile arte struit	104.105
Pontes mobiles & portatiles	185
Portugalliae Regis dissidia cum Rege Hispaniae sopita	461
Portugallorum Navigatio	662
Potentes debilitari quomodo possunt	424
Potentia sua ne quis abutatur prospiciendum	726
Potentiorum formidabilium metus quomodo praecavendum	702
Præcedentia multas controversias movet, inter privatos, & Magnates in conventibus personalibus, & processibus solennibus. 299. 315. 443. propter appellationem. 431. 432. scriptionem. 455. 740. subscriptionem. 442. 467. 830. sessionem. 442. 678. 752. respectu titularum. 455. 809. adde. 445. 738. 456. 472. 475. 570. 571. & passim.	
Præcedentiae autem controversia se data & deposita est, per alternationem. 470. 479.	ac

accessu & secessu simul.	468.	occurso.	
650. equis & curru descendendo & ad-			
scendendo	438.440.441.444.445.448.		
456. 457. 464. 465. 466. 468. 470. 474.			
476. 570. 571. 650. 728. 737. 748. 750. 758			
Præcedentia improvisa, quomodo excusata			355
Præceptores non inconsultum eligendi			207
Præcipitantia in arduis rebus non tendanda			368
Præcipitatio quomodo avertenda			201
Præsumptio indirectè allegata			649
Præsumptio furis & de Jure, qn. potest rejici			649
Prætensiones propter prætenfas civitates, &			
arces misnicas ei Lavisiao decisæ			480
Princeps certo successore destitutus, testa-			
menti sui ruptionem quomodo præca-			
vere potest			755
- in medio regionis suæ habitare debet,			
& cur, per simile			325
Principis offensa in gratiam mutata			677
Princeps cum subditis non nimis sit seve-			
rus & durus			669
Princeps pro libertate Patriæ vigilare debe			
418	P p	Prin.	

Principes sæpè à suis percontantur eorum facta	406
Principum gratia rara	404
Privati Jura, sua consequi valent cessionis medio superiori	423
Probatio per indirectum facta	647
- - propter præsumptionem & conjectu- ras	650
Processio custodis in Encomiis d.S. Georgii celebratis	138
Procuratoris satisfacta, quatenus Principa- lem obligant	647
Prodigia non spernenda	123. 124
Prodigus juridicè declaratus	819
Proditores sibi ipsis sententiã ferunt	399. 401
in Proelio ambiguo quomodo victoria re- portanda	786
Proeliorum exitus per omnia notatus	123. 124
Promissa temeraria honestè negata	381
Promissiones factæ absque deducere, quo- modo servandæ	450
Prorogationes in judiciis maximè observa- tæ.	368
Proscriptus quomodo executionem præca- vere potest	739
Putinæ damnum quomodo evitandum	181
	Puti-

Puticum terrenarum damnum quomodo
avertendum 181

Pupilli ne defraudentur à Tutoribus 797

R.

Rationes de officio administratione
omnio sunt reddendæ 793

Rationum redditio ab officiali quomodo
præcavenda 676

Rebelliones subditorum quomodo præca-
vendæ 606. 684. 686. 687. 693. 696. 698.
703. 706. 709. 712. 716. 720. 776. 800.
802. 803.

- - peregrinorum 802

- - Magnatum 711

- - delinquentium 715

- - in civitate victa absente Duce vin-
cente, quomodo præcavendæ 776
777. 778. 780. 783. 784. 796.

- - & Tumultus inter subditos erga Prin-
cipem præcavendum, per prohi-
bitionem conventi nitarum Epi-
stolarum. 710. 716. 717. adde 698.
699. 700. 702.

- - quomodo præcaventur à Turcis 782

ad Rebellionē evitandam comendanti for-
talitia non perpetuo sunt tradenda 779

Index Rerum & Verborum.

Rebelli condonatio cautè adepta	411. 412.
	742
Rebellantium postulata præcaute in alium rejeeta	728
Rebellionis autor punitus	795
Rebellionum in Gallia extirpatio à Riche- lio	490
Reciprocum conventionum & alternati- vum quid	653. 654
Recusationes callidè institutendæ	449
Reditus Principum ne defraudentur, quo- modo præcavendum	804
Reges per oracula indicati	154. 155
- • regnum electivum quomodo filiis suis parare possunt	419
Regio cum calliditate consecuta	223
Regnum alternativè & annuatim gestū	432
- • Alberti II. ambiens Ulricus, quomodo huic præcautum	696
- • ambientium blanditiæ & Machina- tiones callidæ	241
- • callidè adeptum	376. 392. 394
- • posteris securum faciendū	408. 409
- • quomodo absque omni contradictio- ne ambiendum	419
Regi Anglici cum Scotico unio.	617
	Regno.

Index Rerum & Verborum.

Regnorum divisio multum nocet	424.734
Reinigter Fuchs/quis autor libri	167
Religio Christiana tempore Maximiliani I. miraculosè introducta	120
ad Religionis Christianæ mutationem cru- delissima coactio	268
Religio gentilis à Julian. introducta	260.261
Religionis varietas in Regione & provinciis multum nocet	405
Repermissio radiorum solarium lumen dat conclavibus tenebrosis	166
Resolutiones ad supplicantium petita sæpè ad tædium differuntur	320
- - Legatorum & Consiliariorum sæpè stante pede fieri debent	350
- - quandoq; cum conditione dantur	371
Respubl. quomodo possit esse salva	406.806
Responsio per similia prolata	377.378.380 381.385.388.395. f. 401.
Responsio callida, ad neminem lædendū	738
- - ad Legis datorem data	249
- - Legati	252
Respectum Reges Indiæ observant	344
in Rhetorica per ambages ad verum scopū intenditur per hyperbolem	151
Reus quando potest reddere Actorē mitio- rem	657. Rex

Rex è plebejo factus	377
Rio de Orellana, fluvius à Brasilia	II
Ritter von der Tasselniede	728
Rohr mit einer schranckenlinie gezogen	88
Romani quomodo factiones præcavent	692
- - Imperatores ad præcavendum malam administrationem obsides sumebant	692
Rota ad aquas tollendas aptissima	87
Rupes excavatæ speculi formam præsentant	17
Russerum habitum in germanicum mutatus	430
Rustici supervamerarii qui	654
S.	
S al prope Francofurtum ad Mœnum excoquitur	147
Sacerdotes sacra negligere non debent	797
Sagarum fascinationes & nefandæ artes	275 276
Sagittarum jactus ex libera manu	II5
Saltationes Monachorum apud Turcas	137
Saußen am Sonntage / auf den Dörfern verbothen	816
Schlitt-Schuhe fahren	135
Scribendi modus varius	245
Scripturæ	

Index Rerum & Verborum.

Scripturæ occultæ certis characteribus factæ 243. f.

Secessus è numero Magnatum quomodo expediendus 171

Seditio intestina ab Alexandro M. præcauta 690

- - quomodo aliàs avertenda 208. 212

Senatus consultum Macedonianum quomodo valorem suum habeat 287

Semiramis callidè appetit regnum Nini 373

Senator quis callidè electus 642

Senatoris officio Venetiis duo fratres fungi non debent 801. 805

Senes Magnates per alios ancipites actiones expediunt 723

Sententia condemnatoria per indirectum in seipsum data. 324. 328. 330. 390. 394. 395. 399. 400. 402. 617. 621.

Sequestrationis usus 369

Seria sæpius negliguntur, & postponuntur jocosis 211

Sessiles ferreæ retortæ instar cochleæ 26

Sessionis præcedentia in Conciliis lata 456

Silber Strasse quid 483

Silentium figuratè monstratum 189, 228

Similia à Christo perlata 118. 130

Simulare & dissimulare absque dolo per-	
missum est. 349.586. per exempla.	
Simulatio quandoque multum valet	249.
	250.349
Solatum optimum in miseriis summis	339
Somnia non sunt negligenda	306
per Somnum Deus sæpè de imminente pe-	
riculo monet	122
Sors in causis dubiis decidit	128.129.655
per Sortes controversiæ & præcedentiæ de-	
cisæ	470.475
per Sortem delicta à Deo patefacta	128
- - quis in Moscovia Patriarcha electus	
	129
Spelunca Draconis ubi sita	94
Spiralis forma à natura in animatis & ina-	
nimatis, vegetabilibus, figurata	8. seqq.
Sponsa medici habitu petita	357
- - per donationem reciprocam adepta	
	380
- - regia per ministros oblata	374
Sponsam ambit Senex indirecte	691
Status provinciales quando quid odiosum.	
Principi suo proponere necesse habent,	
quomodo id expediant	682
Stercoratio reciproca quid	684
	<i>Sterc</i>

Sterni-Bunds Verwandten/ qui	729
Stratagemata in bellō sunt licita	597
Studia Turcæ excolere non permittunt	713
Studioſi in Gallia præclaris privilegiis gaudent	415
Stuprata Patri ſuo per annulum notificat ſtuprum	226
- - - ſententiam mortis petit à co- gnatis	226
Subditi à Principe oneribus non nimis pre- mendi 334. nec Contributionibus	382
- - nec rigorosè ſunt tractandi 669. per ſimile.	
- - rebelles quomodo coërcendi	374. 402
Subditorum afflictio & preſſio filiorum duorum furioſorum à patre præcauta.	724
- - defectio quomodo præcavenda.	687. 688. 691. 703
- - luxuria in veſtitu præcavenda	704. 606. 710
- - odium quomodo præcavendū	696
- - potentia & multitudo, quomodo præcavenda	702
- - conventicula	704. 709. per exemplū. tamul-

- - tumultus & conspirationes	693. 704.
	709
Substitutio obliqua quid	294. 635
- - - militaris, fidei commissaria	294
Subjugatio territoriorum alienorum, quomodo instituenda	484
Suburbia belli tempore licitè dirui possunt	484
in Successorum præjudicium nihil fieri debet	458
Succursus quomodo callidè in Urbem injiciendus	547. 558. 560
Supplicationes à Consiliariis sæpius ad tædium differuntur	370
Sutorum Lubecæ imploratio & obligatio pro suo ministro	829
Superbia quomodo advertenda	201

T.

T Aciturnitas in ligato probanda	369
Tartari sub potestate & jugo quomodo servantur	714
Taubmannus lignum ab Electore callidè impetrat	241
Templariorum in Germania & Bohemia extinctio quomodo præcavenda	730
Terri-	

Index Rerum & Verborum.

Territorium ex bello ablatum ex commiseratione filiis vel per donationem, aut Matrimonium redditum	478
Territorii controversi respectu directorii decisio fit per alternationem	478
- - defensio quomodo instituenda	549
- - divisio multum damni infert per simile.	560
- - populositas per mammillarum uxorum abscissionem præcauta	671
Territorii miseri status indagatio præcauta	263
Territoriorum alienorum subjugatio quomodo instituenda	708
Tessera in bello & fortalitiis quomodo danda	501
Testes admittuntur etiam post publicatam sententiam	791
Tormentum sine pulvere globos ejiciens, ad magnam distantiam	650
Torques ordinis equestri S. Michaëlis in Gallia	85
Transactio in Jure quomodo fiat	136
Transactione lites sopiuntur	631
Trans-	828

Index Rerum & Verborum.

- Transfugarum infidelitas quomodo à Du-
ce belli excusata 575
- Transplantatio arbusculorum & frontium
quomodo facienda 180
- Tributa intolerabilia consumunt subditos
425
- - - sæpè movent tumultus 451. 744
- - - quomodo à subditis callidè exigen-
da 188
- Tributorum variæ species 486
- Trillerianorum familia quare ursum in
Insignibus gerat 123
- Triumphus fratris vetationem præcavet
Claudia 691
- Tuba sonorifera surdis infervit 89
- - - stenteropsonica à Mohrlando in-
venta 86. 508
- Tumultus in Civitate quomodo sopiendus
208. 212. modeste 346
- Turbationes reipubl. quomodo præcaven-
dæ 661
- Turcæ uxorem repudiatam per indirectum
iterum ducere queunt 209
- Turcæ judici uxoris sodomiam indicantes,
faciant per calceum inversum 237
- Turcis interdicta est copulatio cum scemi-
na christiana 672 Tur.

Index Rerum & Verborum.

Reudlingiæ vocatur Der Wendels
n 97

à pupillo per tertium rem emens 280

Testamentarius ad cautionem quo-
modo cogi possit 630

ibus pupillorum ab Atheniensibus
qualis data 794

quandoque Contutores adjungun-
tur 818

annidem quomodo Reges sunt adepti
180, 181, 689

V.

Alles mirabilissimè à natura efforma-
tæ 16. 17

iolæ quomodo à facie depellendæ 183

allus duobus dominis feudalibus subje-

ctus quomodo servitia præstat 616

sallo quomodo Dominus fidem præstat
635

ctigalia circumeundo vias non defrau-
danda 285

- Mercatores solvere tenentur, secun-
dum veram mercium taxam 749

Venandi modus in America, 143. singularis
in Tartaria 144

Venationem

Venationem alterius deteriorem facere non licet	284
Venationes tempore illicito quomodo, præ- cavendæ	718
Venditor obæratuſ cautuſ de pecunia	821
Venditio clandestina victualium præcaven- da	815
- - Inter Indos & Mahometanoſ	235
ad venditionem quomodo quiſ cogi poſſit	640
Veneti ex conceſſione Nobilitatiſ multum pecuniæ acquirunt	417
Venetiſ Imperator Rom, tantum Agentem habet	758
Venetorum Interdictum de Relegatione Jeſuitarum	452
Ventuſ in Syria Lethifer.	661
Verborum prior habenda eſt ratio", quam rerum	I
Veritaſ callidè explorata	620, 621. 624
Veſcendi moduſ in Lapponia	177
Veſtituſ variuſ, Moden	173
Veſtituſ luxuſ in mulieribuſ non videtur prohibituſ	220
Via ambagioſa pro breviori electa	226. 234
- - incurvata, & quare	19. 20 ſepi-

Index Rerum & Verborum.

- - - sepimento circumdata	22
in Viæ occurſu, quis alteri cedat	751
Victoria ab hoſte quomodo reportanda ſic ad 525. 527. 588	
Viſtualium venditio prohibita	815
Vidua nobilioris dignitatis nubens inferiori, quomodo priorem dignitatem reſer- vare poſſit	825
Vinearum eradicatio propter ebrietatem, facta	668
Virgo callidè caſtitem ſervans	257. 800
Viri graves & celebres non ſunt ſpernendi	211
Virtus vera non eget laude alterius	192
Viſitationes quandoque expediuntur in Lato, & cur	759
in Vitâ communi actiones humanæ ſepæ indirectè peraguntur	186
Vitæ infidiæ variè paratæ	266
Vitiorum peregrinorum inveſtio quomodo præcavenda	685
Voluntarium per indirectum quid	169
Vota ſunt ſervanda	718
Ultio quomodo præcavenda, & evitanda	685
Unicornu Groënlandicum	39. 51
	Urbes

- Urbes sinuosis murorum anfractibus clau-
di debent 106
- Usuræ exiguæ mercaturam promovent 421
- Ufus fructus etiam per indirectam assequi
potest 632
- - dignitatem acquirit à marito 629
- Uxor in contractu pignoratitio evictio-
nem promittens 637
- - postulat pro marito officium 783
- Uxores colore externo non debent uti 209

W.

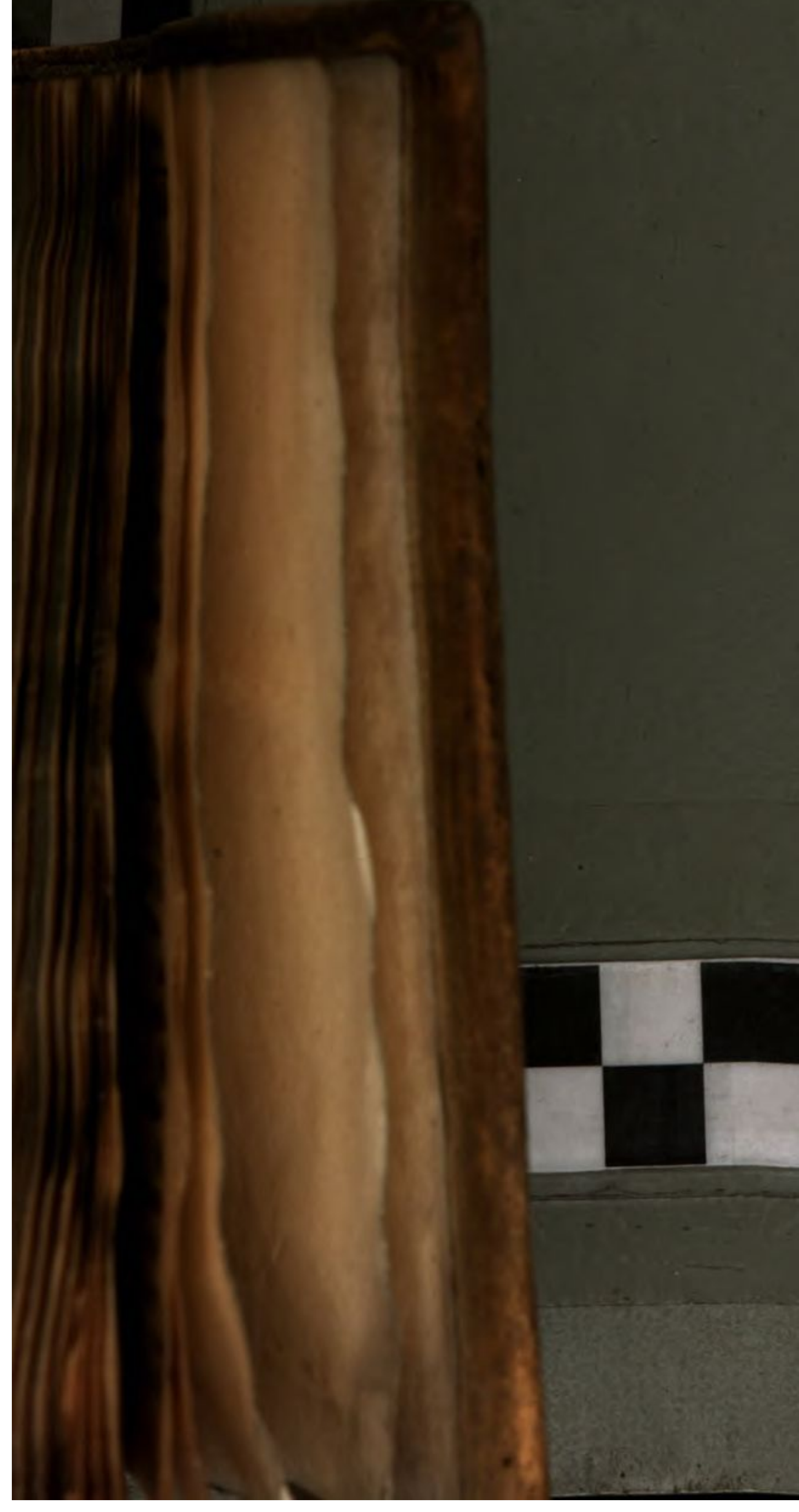
- W** Allenſium ſtatus 716
- W**ehrfeſt/nobile genus Gothorum 668
- Weigeliſſi miraculoſa inventa 85
- Wilhelm Rex Angliæ declaratus 749
- Winsbergeneſes mulieres, liberant maritos
ſuos 129

F I N I S.

Triller, Johann Moritz,

Tractatus historico-iuridico-politicus de actionibus per indirectum
expedientibus

Lipsia 1702

Pol.g. 934

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10771006-4

VD18 14748452-001